Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
NAPOLI

Digitized by Google

597534 Rar VIII D. 71

D. D. IOAN. FRANC.

SANFELICII

PATRITII NEAPOLIT.
& Regentis Cancellariam,

PRAXIS IVDICIARIA,

SIVE

DE ORDINE IVDICIORVM

CIVILIVM, CRIMINALIVM, ET MIXTORVM;

Ac Commentaria ad Pragmaticas ritus magnæ Curiæ Vicariæ, & alias regni leges, quibus ordo & Praxis Tribunalium Regni Neapolis abſoluitur.

Opus abſolutum complectens quidquid ad fori tractationem, Vrbis & Artium erectionem, & adminiſtrationem, reſcriptorúmque maximè circa regias delegationes, quidquid ad ſuſpicionem officialium attinet & ad Regiam atque priuatam Iuriſdictionem,

Nunc primum prodit in Galliis, quadruplici ornatum Indice Argumentorum ſcilicet, Deciſionum, Reſcriptorum S. C. M. & rerum notabilium.

CVM ADDITIONIBVS PROPRIO LOCO POSITIS.

LVGDVNI,
Ex Officina ANISSONIANA.

M. DC. LXXV.
SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

INDEX DECISIONVM

SVPREMORVM TRIBVNALIVM REGNI NEAPOLIS,

Quarum mentio eſt, aut integra ſunt exempla in Opere iſto,

ALPHABETICO ORDINE, ad Lectoris commodum, digeſtus.

DECIS. I.

De accenſione candelæ ſuper affictu quatuor carolenorum ſuper indictorum pro modio Salis.

DEciſio Collateralis Conſilij ſuper accenſione candelæ Arrendamenti carolenorũ quatuor ſuper ſale impoſitorum, non obſtante unione cum aliis impoſitionibus, petita per Ciuitatem, & alios, ſect. 29. num. 9. *Pagina* 89

DECIS. II.

De Aſſiſtentia.

ASſiſtentia ſi petatur, ſuper feudo obligato abſque aſſenſu, præſtatur pro credito ſine aſſenſu ſuper allodialibus, ſalua prouiſione facienda ſuper petita coactione ad vendendum feudum, ſect. 13. n. 4. p. 21

DECIS. III.

De Barone citando.

DEciſio S. C. quod Baro ſufficit, ſi citetur in loco feudi, ſect. 12. num. 9. p. 20

DECIS. IV.

De Carcerato extrahendo extra domicilium ob defectum tuti carceris in Patria.

PRouiſionales decretationes Collateralis Conſilij, quibus conceditur facultas Baroni terræ Montiſcaſſoli, quod ſtante defectu carcerum in terra Carpineti, valeat extrahere vaſallos ad terram Montazzoli vicinam, ſect. 9. num. 16. p. 15

DECIS. V.

De Eodem.

ALiæ prouiſiones conſimiles ad inſtantiam Gubernatoris Roccæ Raſi, quibus conceditur illi

ã 2 facultas

facultas tranſmittendi carceratos ad carceres terræ Roccæ cinquemiglia eiuſdem Domini. *ibid.*

Decis. VI.

De Caſtellano.

CAſtellani non habent iuriſdictionem in ſubditos ſuos extra Caſtrum delinquentes, nu. 3.

Decis. VII.

De Ciuitate Neapolis per quot Sedilia repræſentetur.

DEputatorum Ciuitatis Neapolis deciſio, qua decernitur, Ciuitatem repræſentari per quinque Sedilia, non per Electos, & ſuper quibus Electi poſſint ſe intromittere, ſect. 15. n. 7 p. 28

Decis. VIII.

De Chirothecariis.

CHyrothecarios non poſſe aperire apothecam aliquam, nec vendere bona pertinentia ad artem, quæ dicitur, *de pellettari*, abſque licentia & approbatione Conſulum, refertur per Collat. deciſum, ſect. 15. n. 9. & 10. p. 31. Decretum confirmans. p. 169

Decis. IX.

De Collatione Archipresbyteratus Altamuræ.

PEr Collaterale decernitur, collationem Archipresbyteratus Altamuræ ſpectare, non ad dominum vtilem dictæ Ciuitatis, aut ad Excellentiſſimos Proreges, ſed ſolum ad Catholicam Maieſtatem, ſect. 24. num. 25. p. 53

Decis. X.

De Collatione Canonicatuum Luceriæ ad quem ſpectet.

COllationem Canonicatuum Ciuitatis Luceriæ decernitur ſpectare ad Regem Catholicum, ſect. 24. num. 25. *ibid.*

Decis. XI.

De Conceptis Neapoli ad Collegium admittendis.

DEcreta Collegij Neapolitani, quibus admittuntur concepti Neapoli ad Collegium. p. 169

Decis. XII.

De Congregatione prohibita ſi fiat ad æmulationem.

PRohibetur per Collaterale congregari in ædibus Societatis IESVS Congregationem Sancti Inonis ad æmulationem alterius erectæ in edibus SS. Apoſtolorum Clericorum Regularium.

Decis. XIII.

De Creditore ex cauſa lucratiua anteriori, an præferatur creditori poſteriori ex cauſa onerosa.

ANteriorem creditorem ex cauſa lucratiua præferri poſteriori ex cauſa onerosa, concurrente vtriuſque hypotheca, contra *deciſ. Reg. Rouit. 48.* ſect. 27. nu. 62. p. 83

Decis. XIV.

De Delegatis, & delegationibus an, & quando procedant poſt literas Suæ Catholicæ Maieſtatis.

DElegati an procedant in cauſis inceptis coram eis vigore delegationis; in cauſis verò inceptis poſt literas S. M. non procedatur per Delegatos, ſed per Ordinarios, quibus erat priùs cauſa commiſſa, ſi viuunt, ſi verò ordinarij ſunt mortui, ipſi Delegati procedunt, vt ordinarij, ſect. 16. n. 11. & 12. p. 32

Decis. XV.

De Eodem.

ALiud eiuſdem tenoris decretum, ſect. 16. n. 18. p. 34

Decis. XVI.

DECIS. XVI.

Delegati an condemnent equites Sacri Velleris abſque Paribus.

DElegatos procedere poſſe aduerſus Equites Sacri Velleris ad condemnationem abſque Pariqus, ſect.22.n.9.p.49

DECIS. XVII.

Delegati à Rege cum nolunt procedere, quid agendum?

DElegati à Rege ſi nolint exercere, poſſe Collaterale,& Dominum Proregem,alium loco illius ſubſtituere, dummodò procuretur confirmatio à S.M. p. 69

DECIS. XVIII.

Delegati Nationum quod remaneant.

DElegati remanent quò ad exteras Nationes. p.169

DECIS. XIX.

De donatiuorum forma reducenda, & quando, ad ſolitum per Coll.Conſil. abſque ſubſcriptione Deputatorum Ciuitatis Neapolis.

QVod donatiuum oblatum S.M. per Plateas, & aſſignamentum corporum, ſuper quibus eſſet exigendum donatiuum, redigatur ad formam concluſionis conſuetam, & debere ſubſcribi per Deputatos, aliàs ſubſcriptione non facta, habeatur concluſio pro ſubſcripta & firmata,& pro exequutione ſtipulentur cautelæ cum deſtinatione perſonæ in actibus faciendis, vt iuris.

Præſtaturquè aſſenſus ſuper deſignatione corporum pro donatiuo, ſect.36.num.15.p.101

DECIS. XX.

De his, qui ven. ætat. impetr. contra voluntatem teſtatoris.

PEr collaterale Conſilium moderatur ætas ad annos 18. quando fuit per teſtatorem prohibita facultas hæredi alienandi vſque ad 25.annum, & datus ordo vſquè ad certam ætatem manendi ſub cura, ſect.26.num.8.9 & 11.p.68

DECIS. XXI.

De exceptione adimplementi non habiti opponenda ante litis conteſtationem.

EXceptio, *tu non adimpleuiſti ex parte tua*, oppoſita poſt conteſtationem litis, fuit reiecta per Collaterale Conſilium,& dictum *terminus datus currat*, ſect.46.n.18 p.132

DECIS. XXII.

De Pœna Titulatorum pro crimine Felloniæ infligenda cum Paribus Curiæ.

IN crimine Felloniæ proceditur contra Titulatos ad decreti prolationem, condemnando eos ad mortem & publicationem bonorum cum Paribus Curiæ,ſect.22.num.10. p.49

DECIS. XXIII.

De filiis carceratis ad Patris inſtantiam,an patri ſint conſignandi, vel puniendi.

FIlius carceratus ad patris inſtantiam cum armis prohibitis non poteſt puniri, ſed patri erit conſignandus, ſect.22.n.5.p.48

DECIS. XXIV.

De Fiſco reſtituendo, vel ſecùs aduersùs ſententias latas per Iunctam, quæ repræſentet authoritatem Præfecti Pratorio.

FIſcum non poſſe lata ſententia per Iunctam, repræſentantem authoritatem Præfecti prætorio, obtinere poſt quatuor annos per reſtitutionem in integrum, venditionem Officij Dohanerij Ciuitatis Caietæ, ſec.43.n.13.p.124

Decis. XXV.

De foro delicti attendendo in puniendo delinquente.

FOrum delicti attendi circa punitionem delinquentis, etiam quòd ille ſit alterius iuriſdictionis, ſect.25 n.15.p.57

Decis. XXVI.

De grauaminibus illatis per Iudicem à quo, ſi cognoſcat Iudex ad quem, an & quando cauſa remitti debeat ad Iudicem à quo.

PAtefacto grauamine in interloquutorio deuolui totam cauſam Iudici ad quem, & Delegatum à Principe, deciſum in cauſa Auditoris Exercitus in collaterali.

Decis. XXVII.

De iuramento ſuppletorio an detur poſt concluſum in cauſa.

IVramentum ſuppletorium dari, etiam poſt concluſum in cauſa, fuit deciſum per Collaterale in cauſa Porteriorum, ſect.58 n.52.p.157

Decis. XXVIII.

De Officialibus, an, & qui poſſint amoueri per Dominos Proreges.

OFficiales ſupranumerarij amoti per Dominos Proreges, Ducem Oſſunæ, & Admiratum Caſtellæ recenſentur, ſect.3.n.24.p.8

Decis. XXIX.

Ex paritate votorum an poſſit dirimi abſentibus adiunctis.

PAritatis ad articulum dirimendum, ſi dentur adiuncti, non poſſe illis abſentibus procedi in cauſa.

Decis. XXX.

De recuſatione Iudicis varias ob cauſas, & an proponatur abſque depoſito.

DEpoſitum pœnæ requiri in recuſatione Secretarij, & Delegati ad informationes, per Collater. deciſum.

Decis. XXXI.

De Eodem.

ITerum in cauſa Comitis de Mola cum Duce Petrizzi,

Decis. XXXII.

De Eodem.

ET in recuſatione Auditoris Capiblanci, & alterius Delegati,

Decis. XXXIII.

De Eodem.

CAuſam recuſationis eſſe intereſſe vaſallorum, deciſum in Collat.

Decis. XXXIV.

De Regio exequatur an concedi debeat non obſtante vitio litigioſi.

PEndente lite ſuper coactione ad vendendum feudum in decreto reſeruata, concedendum eſſe Regium exequatur ſuper aſſenſu feudi venditi, non obſtante vitio litigioſi, deciſum per Collat. Conſ. Sect. 13. num.10.p.23.

Decis. XXXV.

De reintegrando expulſo à Cathedra.

REintegratur A. M. D. Æmilius Ferrillus ad Cathedram Lecturæ Medicinæ contra A. M. D. Hieronymum Fortunatum, ſect.3.n.20. p.8

Decis. XXXVI.

De Relationibus.

RElatio ordinata per Coll. vbi à Præſidente S. C. non ſit infra dies quindecim de verbo faciendo denegato Collat prouidet ſuper eo.

Decis. XXXVII.

De remedio Capitulorum Regni.

REmedium Capitulorum Regni ſuper violentiis, non obſtantibus nullitatibus remiſſum fuit S. C. ſect. 30.n.16.p.92

Decis. XXXVIII.

DECIS. XXXVIII.

De eodem, & an in cauſa remedij Capitulorum Regni petatur acceſſus ſuper faciem loci.

Confirmatur decretum in gradu reclamationis, non obſtante acceſſu ſuper faciem loci petito, ſect. 30. num. 17. *ibid.*

DECIS. XXXIX.

De Remiſſionibus cauſarum.

Remittitur cauſa per Coll. Conſilium inter Præſidentem Piſanellum, & partes, de qua pendebat lis in S. C. ad idem S.C. ſect. 17. n. 4. p. 35

DECIS. XL.

De eodem, & ad quem pertineat cognatio articuli, an cauſa ſit remittenda.

Deciſio Collateralis, quod pendente lite remiſſionis Miniſtrorum Cameræ in S. C. illud met Tribunal S.C. ſuper remiſſione prouideat, ſect. 17. num. 7. 37

DECIS. XLI.

De eodem, & ad quem pertineat notio articuli remiſſionis cauſæ, ſi vertat in S.C. lis de ſucceſſione fratris vterini.

Eiuſdem Collater. deciſio inter Marchionem Grupculæ, & Regium Fiſcum vertente quæſtione de ſucceſſione fratris vterini in S.C. petita remiſſione ad R.C. fuit dictum, *quod ſuper ſupplicatis prouideat S.C.* verùm ſi contigerit tractari de articulo ſucceſſionis, eius deciſio remittatur ad R.C. Summariæ, ſect. 17. num. 10. *ibid.*

DECIS. XLII.

De eodem, & an cognoſcat Auditor Generalis Exercitus de homicidio commiſſo per ſubditum intus Ciuitatem Neapolis.

Denegatur remiſſio cauſæ ad Tribunal Gener. Auditoris Claſſis Maritimæ per M.C. Ioſephi de Rao inquiſiti de homicidio intus Ciuitatem, ſect. 19. n. 7. p. 42.

DECIS. XLIII.

De Eodem.

Alia refertur deciſio S. C. in ſimili cauſa generalis Claſſis, *ibid.*

DECIS. XLIV.

De Eodem.

Remittitur cauſa Curiæ Admiratię delinquentis in mare, ſect. 15. n. 16. p. 57

DECIS. XLV.

De Eodem.

Deenegatur remiſſio cauſæ Actuarij S.C. ad ipſius Tribunal, & retinetur in Collaterali,

DECIS. XLVI.

De Eodem.

Remiſſio datur Officialium R. C. S. etiam ſi pendet iudicium concurſus creditorum in S.C.

DECIS. XLVII.

De Eodem.

Remittitur cauſa Fabritij Cennami Præſidis R. C.S. ad eandem R.C. etiam quod eſſet inter partes, & extra officium,

DECIS. XLVIII.

De Eodem.

Denegatur remiſſio Regiæ Cameræ, & mandatur per Collat. quod remaneret cauſa in S.C. ob potentiam aduerſarij,

DECIS. XLIX.

De Actuario S. C. non remittendo ad S.C. Præſidem, vbi interuenit pro guberneo alicuius loci.

Non remittitur Actuarius S. C. pro cauſis non propriis, ſed vbi interueniat pro gubernio locorum, & fuit cauſa remiſſa Delegato,

De

Decis. L.

De Repulſa danda, vel ſecùs in cauſis ſummariis.

REpulſa datur etiam in cauſis ſummariis, quando petitur pro tuitione cauſæ, ſect.57.n.13.p.153

Decis. LI.

De Saluaguardia concedenda Vaſallis litigantibus cum Barone.

PRouiſionales decretationes aduerſus Marchionem Cammarotæ pro Vniuerſitate eiuſdem litigante cum Barone, vt non moleſtetur, neque cognoſcatur per eius Officiales, ſect.9.n.17.p.15

Decis. LII.

De eodem, & quando Baro procedat non obſtante Salu. guardia.

DEcretum Collater. confirmans ſaluaguardiam vaſallis Neritonis contra Baronem conceſſam, & declarantur caſus, in quibus poſſit illa non obſtante, Baro procedere,

Decis. LIII.

De Statu cauſæ, quando referri debeat in S. C.

QVando dubitatur de qualitate cauſæ, fuit decretum, quod S. C. relationem faciat in Collater. Conſilio de ſtatu cauſæ, ſect.17.nu.9. p.37

Decis. LIV.

De ſuſpicionibus Officialium.

COgnationem ſpiritualem cum patre, reddere ſuſpectum Iudicem in cauſa filij, ſect.22.nu.4 p.84

Decis. LV.

De eodem, & quod Præſes S. C. ſuſpectus ex cauſa inimicitiæ ſit ſuſpectus etiam in delegando.

PRæſidem S. C. ſuſpectum ex cauſa inimicitiæ in iudicando, eſſe ſuſpectum etiam in delegando, ſect.40 n.13.p.115

Decis. LVI.

De Eodem, præſertim cùm in delegando requiritur cognitio cauſæ.

SVſpicio in delegando procedit non ſolùm ex cauſa inimicitiæ, ſed etiam vbi in delegando requireretur cauſæ cognitio, quo caſu ſuſpectus ex alia cauſa in cognoſcendo eſt ſuſpectus in delegando, ſect. 40 nu.16.p.117

Decis. LVII.

De eodem, & an ſit iuſta cauſa ſuſpicionis in delegando, ſi Præſes S. C. conſuluit cautelas.

IVſtam eſſe cauſam ſuſpicionis in delegando, quando Præſes S. C. conſuluit cautelas, fuit deciſum in cauſa Principis Petræ Elcinæ, & Ducis Acheruntiæ, ſect.40.nu.17. p.117

Decis. LVIII.

De eodem, & an ſit iuſta cauſa, quod quandoquè fuerit lis cum Officiali, quamuis finita.

SVſpicionem eſſe iuſtam, ſi fuerit inter Officialem, & partem litigantem lis, quamuis fuerit terminata, ſect.40.n.17.p.117

Decis. LIX.

De Eodem.

SVſpicionum capita recipi debent ſeruata forma Regiæ pragmaticæ contra Commiſſarium, pro capienda informatione in partibus,

Decis. LX.

De eodem, & quando non debeat proponi, aut decidi formiter in Tribunali, vbi lis adeſt.

SVſpicione propoſita ex capitibus, & grauaminibus grauibus, quæ non poſſent proponi formiter, fit ſine expreſſione cauſæ prouiſio per Collaterale, cum Domino Prorege,

Sectio. LXI.

De Vitæ ſpiritu inſufflando in cauſis delegatis à Principe.

VItæ ſpiritus inſufflatur in cauſis delegatis à Principe, ſect. 35. num.22.p.98

INDEX
RESCRIPTORVM,
SEV
LITERARVM
SVÆ CATHOLICÆ MAIESTATIS ET SVPREMI ITALIÆ CONSILII,

De quibus mentio eſt, aut exemplar in Praxi iſta, Alphabetico ordine digeſtus.

I.

De Acceſſu ſuper faciem loci.

PRohibetvr acceſſus omnium Iudicium ſuper faciem loci, & ſuper eo datur forma, ſect. 56. num. 3. pag. 151

II.

De Adiunctis, & vnione Aularum.

ADiuncti prohibentur dari, & vnio Aularum fieri per Regentem domi, ſed in Collaterali fieri debent, ſect. 3. n. 6. p. 6

III.

De Ætate doctorandi, an & quando poſſit ſuper illa diſpenſari, & diſpenſatus ad officia promoueri.

POſſe, non obſtante Pragmatica, diſpenſari ſuper ætate doctorandi, dummodò ſit ætatis 18. annorum, & non promoueatur ad officium, niſi per biennium ante fuerit in gradu doctoratus, & fuerit ætatis 24. annorum, ſect. 26. n. 3. & 4. p. 65

IV.

De Ciuitate Neapolis adminiſtranda per Sedilia.

LIteræ S. M. concernentes adminiſtrationem Ciuitatis Neapolis per Sedilia, quibus conſtat Ciuitas, ſect. 15. n. 8. p. 28

V.

Collaterale quomodo tunc reſcribat in cauſis vertentibus in S. C.

QVod Regentes non dicant, S. C. *veniat proceſſus*, vel *exequatur ſcientia*, ſed tantum dicant, S. C. *vel cauſa Commiſſarius relationem faciat in Collaterali Conſilio de ſtatu cauſæ*, ſect. 3. n. 7. p. 6

VI.

De Eodem,

Et an & vbi mandari poſſit Præſidi S. C. quod faciat relationem de denegato verbum faciat, vel prouideri per Collat. Conſilium, quod fiat verbum in S. C.

QVod Regentes non poſſint, niſi in Collaterali mandare Præſidenti S. C. quod faciat relationem, quando à decreto Commiſſariorum non concedit verbum faciat, niſi in cauſis grauibus, & infrà dies quindecim ſi non fiat relatio, Collaterale prouidet pro verbo faciendo.

VII.

De Decretis, & Decretationibus prohibitis fieri per Regentes propria eorum manu, aut domi.

QVod nullum decretum fiat propria manu Regentis, ſed Scribæ, ſect. 3. n. 5. p. 6

VIII.

DEcretationes, quod de grauaminibus prætenſis à Præſide, vel Commiſſario cauſæ, vel à duabus Aulis, vel de dandis adiunctis, aut verbum faciat, non fiant domi, ſed in Collaterali, ſect. 3. n. 6. p. 6

IX.

De Delegationibus an & quæ fuerint ſublatæ.

TOlluntur omnes delegationes in cauſis etiam piorum locorum exceptis delegationibus exterarum Nationum, Hoſpitalis S. Iacobi, & Sanctiſſimæ Annuntiatæ, ſect. 16. n. 13. 32

X.

De Eodem.

PRouiſiones ſuper delegationibus cauſarum piorum locorum, & Vniuerſitatis.

XI.

De Electis Ciuitatis Neapolis, qui illam repræſentent.

EExempla, quibus conſtat Electos repræſentare Ciuitatem Neapolis, ſect. 15. n 5 p. 16

XII.

De Matriculis.

NOn poſſe diſpenſari ſuper matriculis doctorandi, niſi finito quinquennio.

XIII.

De Iudicibus M. C. V. non eligendis vltrà biennium.

IVdices M. C. V. vltrà biennium eligi prohibentur, ſect. 3. num. 23 p. 8

XIV.

De Nobilibus Sedilium, quod non alliciant ad eorum nobilitatem, vel renuncient litibus abſque ordine S. Maieſtatis.

NOn poſſe Nobiles Sedilis allicere ad nobilitatem, etiam cognita iuſtitia, nec liti inceptæ renunciare abſque ordine S. M. ad quem eſt recurrendum, ſect. 14. n. 3. p. 24

XV.

De Officialibus, quod non creentur ſupernumerarij.

OFficiales ſupernumerarij prohibentur creari per Proreges ſect. 3. n. 23. p. 8

XVI.

De Prouiſionibus Coll. Conſ. non firmandis ab vno, ſed ab omnibus Regentibus.

PRouiſiones Collateralis Conſilij non poſſunt à ſolo Regente firmari, ſed ab omnibus.

XVII. De

XVII.

De Recuſationibus Officialibus examinandis in propriis Tribunalibus & non per cedulas, ſeù per Scriptorium, & quando ſecus.

Recuſationes Officialium, quod non fiant à Prorege, ſed forma ibi data.

XVIII.

NOn poſſunt per cedulas Proregis recuſari Officiales.

XIX.

De Relationibus cauſarum S.R.C. an & quando poſſit mandari, quod fiant in Coll. Conſ.

PRohibetur mandari S. R. C. quod relationem faciat in Collaterali in cauſis inter partes, vbi non adſit intereſſe Regij Fiſci, ſect. 3. num. 3. p. 5

XX.

De Remiſſionibus cauſarum.

REmiſſiones à Commiſſario Campaneę non fiant Baronibus niſi conſulto Regente Collateralis, ſuperintendente Campaneæ.

XXI.

De Sedilibus Ciuitatis Neapolis congregandis, vel ſecus abſque licentia pro tractandis negotiis.

QVod liberè poſſint Sedilia ſe congregare pro tractandis negotiis abſquè licentia Tribunalis, vel Proregis, niſi in caſibus notatis, & quod poſſint nominare perſonam, quæ aſſiſteret apud S. M. ſect. 15. nu. 9. & 10. p. 29

XXII.

ALiæ literæ S. C. M. circa congregationem Sedilium recenſentur, ſect. 15. n. 12. p. 29

ELENCHVS ARGVMENTORVM,

Quæ in hoc Opere continentur.

SECTIO I.

VERBA huius Pragmaticæ, *ſine figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta*, quid operentur, *Pagina* 2

SECTIO II.

NOmen Iudicis ordinarij in literis citatoriis eſt apponendum, eique competit cognitio, ſi opponatur de competentia. p. 3

SECTIO III.

IVdices ordinarij, qui ſunt in Regno, & qui dicantur competentes, & an Iudices ad beneplacitum dicantur perpetui, & poſſint, vel ſecùs remoueri ſine cauſa ab alio, quàm à Principe. p. 5

SECTIO IV.

TEmpus eſt apponendum in literis citatoriis. p. 9

SECTIO V.

IN citatione nominandus eſt aduerſarius, *ibid.*

SECTIO VI.

IN citationum literis requiritur aſſignatio loci coram Iudice delegato: & quid, quando locus non eſt tutus, vel ſit in eo peſtis, vel aëris intemperies: & quid ſi comparuit reus per citationem nullam, *ibid.*

SECTIO VII.

QVomodo contrahatur domicilium & quomodo probetur; & an dignitatis origo eximat à iuriſdictione Iudicis domicilij, & de prærogatiua fori domicilij.

Et an ratione matrimonij mutetur domicilium, etiam ex priuilegio competente marito Neapolitano.

Et quid ſi mulier Neapolitana ſit nupta extero. p. 10

SECTIO VIII.

DOmicilium an ad libitum mutari poſſit. p. 12

SECTIO IX.

VAſallus, filius, vxor quando poſſunt recedere à poteſtate Domini, patris, & mariti; & an, & quando ei dos ſit reſtituenda; & quis ſit Iudex taxationis alimentorum vxori præſtandorum durante ſeparatione; & an Baroni ſit licitum alteri dare vaſallum. p. 13

ARGVMENTORVM.

SECTIO X.

AN mutato domicilio in caſu, in quo licèt mutari quis poſſit, & conueniri in foro primi domicilij. p.17

SECTIO XI.

DEbitor conuentus quando poſſit declinare forum contractus. p.18

SECTIO XII.

FOrum quis ſortitur ratione rei ſitæ, quando ſit competens p.20

SECTIO XIII.

LItigioſa res quando dicatur, ſi in aſſenſu non ſit facta de ea mentio: & ſi in præiudicium tertij tendat, an ſit nullus, & ſit Regi reſcribendum. p.21

SECTIO XIV.

SOrtitur forum quis allectione, & quomodo obſeruatur per Electos Ciuitatis Neapoli in allectione prædicta, & de admiſſione Nobilium de Sedili ad Collegium DD. p.23

SECTIO XV.

DE iuriſdictione Electorum Ciuitatis Neapolis cum literis Regis Ladiſlai, cum facultate congregandi Plateas, ſeu Sedilia, liberè abſquè prohibitione, ac etiam facultate eligendi Oratorem procuratorem apud Catholicam Maieſtatem, & an Electi repræſentent Ciuitatem. p.25

SECTIO XVI.

IVdex an ſit competens occaſione delegationis, & quid circa delegationes reſcripſerit Sua Maieſtas, præſertim in beneficium piorum locorum S. Iacobi, & Sanctiſſimæ Annunciatæ, Ducis Florentiæ & Nationum. Item de ſtatutis artium, ac de ordine procedendi in cauſis delegationum. p.30

SECTIO XVII.

MIniſtri Regiæ Cameræ an in eorum cauſis ſint conueniendi in Regia Camera, & an ibidem ſit remittenda cauſa, quæ pendet in S.C. ſi ratione exempli poteſt præiudicium facere Fiſco. p.35

SECTIO XVIII.

DE iuriſdictione Gubernatoris gregis equorum, quò ad Miniſtros in exercitio delinquentes, actiuè, & paſſiuè.

Et quando iuriſdictio cenſeatur conceſſa priuatiuè, & quando copulatiuè in officiis. Ac de clauſula quando refertur ad præcedentia. p.37

SECTIO XIX.

FOrum quando quis ſortiatur ratione damni illati, vel communis Patriæ, aut ex aliquo priuilegio. Et an ratione militiæ miles gaudeat pro communibus delictis. p.41

SECTIO XX.

DE delicto indebitæ carcerationis, & de temperandarum pænarum. p.43

SECTIO XXI.

EXequutio piarum diſpoſitionum, quando ad Epiſcopos, & quando ad Tribunal Fabricæ ſpectet. p.47

SECTIO XXII.

DE competentia ratione patriæ poteſtatis, & priuilegium circa ciuilitatem patris, an extendatur ad filios. Et quomodò procedatur in iudicio imputationis felloniæ ſiquè in eo interueniant Pares Curiæ cum Delegatis. p.48

SECTIO XXIII.

PRiuilegiatus an gaudeat priuilegio fori in annexis; quando ſunt diuerſi fori, actor & reus, an poſſit diuidi continentia cauſæ; Item de priuilegio Collegij, & an conſenſus Collegiati præiudicet iuriſdictioni Collegij. p.50

SECTIO XXIV.

IN conceſſione feudi an emat ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, in qua Rex reperitur in poſſeſſione conferendi. Et an & quando ſint laici capaces, præſertim Principes, Imperatores, & Reges. p.51

SECTIO XXV.

DE Iudice in materia criminum, ac potentia Fori delicti, & iuxtà cuius loci ſtatuta puniendus ſit, qui eſt alibi conuentus, ac de competentia ratione offenſionis, & vſurpatæ iuriſdictionis, aut receptionis bannitorum; & demùm de reo plures habente Iudices, cuius erit electio, præſertim ex priuilegio; ac de clauſula abdicatiua, delicto militari, ſiue communi, & de iuriſdictionibus, ac priuilegiis conceſſis. p.55

SECTIO XXVI.

DE impedimento & qualitate circa perſonam Iudicis. De ætate doctorandi, & Iudicum. De poteſtate Proregis, cum Collaterali Conſilio, diſpenſandi voluntati teſtatoris ſuper certa ætate diſponendi, & adminiſtrandi. De ætate Aduocati, & Notarij. Ac de exercitio in Propria Patria. p.64

DE

DE SECVNDA PARTE CITATIONIS.

SECTIO XXVII.

CItatio realis, [illegible] quibus in [illegible], contra [illegible] [illegible]mittatur; & per[illegible] Iudicem; & a[illegible] ſit practi-cari contra debitorem ſub modo, vel conditione; quomodo ſit obſeruandum in remiſſione facta ab offenſo, cum clauſula, *q non accedat ad certum locum*; & an in caſu inobſeruantiæ ſit inſtauranda accuſatio; multiſque perpenſis pro explicatione verborum, per quæ inducatur modus, vel conditio, & de differentiis inter eos; & an valeat perpetuæ prohibitionis conditio, ſeù modus, ac de pœna eximentis debitorem à manibus familiæ. De prælatione an detur creditori ex cauſa oneroſa contra creditorem ex cauſa lucratiua anteriorem; & quando liceat propria autboritate capere perſonam & bona, quomodóque hoc pactum practicetur contra debitorem decoctum, qui habetur pro mortuo. Ac de inſinuatione, quando requiratur in donatione, & donante, quod non teneatur, niſi in quantum facere poteſt, deducto ne egeat idque beneficium an tranſeat ad hæredes, fideiuſſores & filios. p.70

SECTIO XXVIII.

CItatio viua voce & per epiſtolam, quando & quomodo practicetur. p.85

SECTIO XXIX.

PRinceps ſeù Fiſcus, quando poſſit recedere contractu, & quando rem communem vendere poſſit, aut locare. p.87

SECTIO XXX.

FOrma & praxis remedij Capitulorum Regni pro tuenda poſſeſſione, & euitando violentias. p.89

SECTIO XXXI.

QVolibet in negotio, qui ſint citandi, & quando præiudicetur non citatis. p.93

SECTIO XXXII.

DE forma citationis ratione loci, in quo eſt citandus reus. *ibid.*

SECTIO XXXIII.

CReditor, ſi recipiat partem ab uno ex pluribus obligatis, quando & quomodo intelligatur facta, vel fiat diuiſio ex receptione partis, & quomodo fiat diuiſio. p.94

SECTIO XXXIV.

CReditor an petendo, vel recipiendo partem debiti, præiudicet ſibi quòad maiorem debiti quantitatem, & quando ab expenſis excuſetur conuentus; Per ſolutionem partis debiti, an ſoluens videatur totum debitum agnouiſſe. p.95

Sectio XXXV.

De modo, forma, & tempore citationis per epiſtolam, an & quando dicatur circumducta, & quid operetur. De inſtantiæ peremptione, eaque an perimat in Conciſtorio Principis, in cauſis fiſcalibus & Eccleſiaſticis, quidquè ſeruetur in Collaterali Conſilio. De proceſſu in contumaciam, & de impedimentis, quæ excuſant, & quando admittantur excuſationes. Et an & quando ſeptuagenario admittatur detentio domi pro debito. De forma relationis facta citatione, ac de contumacia citati non comparentis. p.97

Sectio XXXVI.

De pœnis pro contumacia, contra quos locum habeant, & qui ab iis excuſentur. p.100

Sectio XXXVII.

De poſſeſſione ex primo decreto. p.104

Sectio XXXVIII.

De refectione expenſarum in reſtitutione poſſeſſionis contra poſſidentem ex primo decreto. De differentiis expenſarum inter caſum huius pragmaticæ, & caſum legis properandum. De cautione præſtanda in purgatione contumaciæ, & ad ea quis admittitur; & an in ciuilibus poterit amicus purgare; ac de obſeruantia in procedendo contra contumaces pro diuerſis cauſis. p.105

Sectio XXXIX.

Exceptiones reſpicientes perſonam Iudicis, quando ſunt proponendæ, & quæ ſint: & de qualitate narrata in libello, quæ dat, vel adimit iuriſdictionem. Exceptiones declinatoriæ iudicij, quando ſint proponendæ, & de priuilegio ſuperueniente, per quod eximitur quis à iuriſdictione, quando poſſit opponi. p.110

Sectio XL.

Exceptio recuſationis Iudicis eſt opponenda in principio litis; & an expreſsè pronunciandum ſit ſuper exceptionibus dilatoriis, vel ſufficiat, quod tacitè pronuncietur. Et quando exceptio poſt litem conteſtatam, reddat iudicium retrò nullum, eaque poſſit opponi poſt litis conteſtationem. Et an ſit iuſta cauſa recuſationis alia lis cum Iudice, & an reſultet ex lite inimicitia, ità quod reddatur ſuſpectus, etiam in delegando. Et de Iudice an poſſit propter negligentiam priuari, & quomodò tunc negligentia probanda ſit. Et de Barone quando poſſit cauſam delegare. p. 111

Sectio XLI.

De compromiſſo inter coniunctos, quando poſſit peti & prorogari, & quæ ſit poteſtas Arbitrorum. p.119

Sectio XLII.

Exceptio legitimationis perſonæ, quando poſſit opponi & reſeruari ad merita; Exceptiones reſpicientes perſonas litigantium quæ ſint, & quando poſſunt opponi, & quid in agente nomine alieno. p.122

Sectio XLIII.

Exceptiones reſpicientes libellum, ſeù ipſam cauſam, quæ poſſunt opponi in vim dilatoriarum & peremptoriarum, quomodo & quando poſſunt opponi. Et an minor & Fiſcus aduerſus omiſſas ante litis conteſtationem dilatorias, reſtituatur. p.123

Sectio XLIV.

Exceptiones litis ingreſſum impedientes enumerantur, & quando opponi poſſunt, etiam poſt litis conteſtationem, & quomodo ſuper iis interloquendum ſit. p.124

Digitized by Google

ARGVMENTORVM.

Sectio XLVI

DE declarationibus, quæ practicantur in iudicio ad interrogationem, & an & quando teneatur procurator, aut hæredes declarare. Et de practica procedendi contra hæredem poſſeſſorem. p.128

Sectio XLVI.

TErminus quando poſſit arctari vel elongari, & habeat vim litis conteſtationis, probationéſque abſque termino probent, vel ſecùs; & quando ſine termino & probationibus poſſit diffinitiuè cauſa determinari, quidque obſeruandum ſit quòad receptionem teſtium abſentium, vel impeditorum. p.131

Sectio. XLVII.

DE articulis impertinentibus, an & quando reiiciantur & quando articulorum copia tradidi ſolita ſit, aut terminus prorogari debeat; & admitti teſtium examen, explicato termino peremptorio quis dicatur. p.132

Sectio. XLVIII.

PRæſentantur articuli in Regno loco poſitionis & articuli, ſublata quauis diſtinctione, & ſuper eis interrogatus principalis, quando & quomodo teneatur reſpondere, & an per procuratorem admittatur reſponſio per verbum *credo*, vel *non credo*, & quando admittatur excuſatio, quod non teneatur reſpondere. p.135

Sectio. XLIX.

LIſta ſuſpectorum Actuariorum & Scribarum, an danda ſit, & quomodo remoueri debeant. p.137

Sectio. L.

TEſtes ſunt recipiendi parte citata; & an & quando probent recepti parte non citata; & quando & quomodo compellendi ſint etia in cauſa ciuili, aut vnico teſti credatur. p.138

Sectio. LI.

PRobatio per apocas, quando ſit ſufficiens, & an, & quando creditor virtute apocæ anterioris præferatur creditori inſtrumentario poſteriori. p.139

Sectio LII.

DE probatione per libros, & an & quando libri probent confeſſionem in libris contentam. p.142

Sectio LIII.

SCriptura, an & quando probetur ex ſigilli impoſitione, ſiuè publici, ſiuè priuati. p.143

Sectio LIV.

DE confeſſionibus iudicialibus & extraiudicialibus, an & quando noceant, & probent etiam contra tertios. 144

Sectio LV.

DE forma præſtandi iuramentum & an ſufficiat, quod præſtetur ſuper quacùmque ſcriptura, licèt non ſacra, vel requiratur tactus ad Sacra Dei Euangelia. p.148

Sectio LVI.

QVod ſalarium debeatur Iudici, ac de expenſis, & prohibitione omnium Iudicum ad acceſſum. p.150

Sectio LVII.

PVblicatio examinis quando & quomodo fiat, & an omiſſa vitiet proceſſum, explicata materia repulſæ, & repulſa repulſæ, ac caſibus & perſonis; quibus aut concedatur, aut denegetur; & quando poſſint præſentari ſcripturæ, vel ſecùs, data repulſa. p.152

Sectio LVIII.

DE articulis impertinentibus, & quando, ac quibus competant beneficia, liceatque publicato proceſſu producere teſtes, ac ponere idem & de directo contraria poſitis ab aduerſario explicata materia concluſionis in cauſa, quomodo fiat an

SECTIO XXXV.

DE modo, forma, & tempore citationis per epiſtolam, an & quando dicatur circumducta, & quid operetur. De inſtantiæ peremptione, eaque an perimat in Conciſtorio Principis, in cauſis fiſcalibus & Eccleſiaſticis, quidquè ſeruetur in Collaterali Conſilio. De proceſſu in contumaciam, & de impedimentis, quæ excuſant, & quando admittantur excuſationes. Et an & quando ſeptuagenatio admittatur detentio domi pro debito. De forma relationis facta citatione, ac de contumacia citati non comparentis. p.97

SECTIO XXXVI.

DE pœnis pro contumacia, contra quos locum habeant, & qui ab iis excuſentur. p.100

SECTIO XXXVII.

DE poſſeſſione ex primo decreto. p.104

SECTIO XXXVIII.

DE refectione expenſarum in reſtitutione poſſeſſionis contra poſſidentem ex primo decreto. De differentiis expenſarum inter caſum huius pragmaticæ, & caſum legis properandum. De cautione præſtanda in purgatione contumaciæ, & ad ea quis admittitur, & an in ciuilibus poterit amicus purgare; ac de obſeruantia in procedendo contra contumaces pro diuerſis cauſis. p.106

SECTIO XXXIX.

EXceptiones reſpicientes perſonam Iudicis, quando ſunt proponendæ, & quæ ſint: & de qualitate narrata in libello, quæ dat, vel adimit iuriſdictionem. Exceptiones declinatoriæ iudicij, quando ſint proponendæ, & de priuilegio ſuperueniente, per quod eximitur quis à iuriſdictione, quando poſſit opponi. p.110

SECTIO XL.

EXceptio recuſationis Iudicis eſt opponenda in principio litis; & an expreſsè pronunciandum ſit ſuper exceptionibus dilatoriis, vel ſufficiat, quod tacitè pronuncietur. Et quando exceptio poſt litem conteſtatam, reddat iudicium retrò nullum, eaque poſſit opponi poſt litis conteſtationem. Et an ſit iuſta cauſa recuſationis alia lis cum Iudice, & an reſultet ex lite inimicitia, ità quod reddatur ſuſpectus, etiam in delegando. Et de Iudice an poſſit propter negligentiam priuari, & quomodò tunc negligentia probanda ſit. Et de Barone quando poſſit cauſam delegare. p.111

SECTIO XLI.

DE compromiſſo inter coniunctos, quando poſſit peti & prorogari, & quæ ſit poteſtas Arbitrorum. p.119

SECTIO XLII.

EXceptio legitimationis perſonæ, quando poſſit opponi & reſeruari ad merita; Exceptiones reſpicientes perſonas litigantium quæ ſint, & quando poſſunt opponi, & quid in agente nomine alieno. p.121

SECTIO XLIII.

EXceptiones reſpicientes libellum, ſeù ipſam cauſam, quæ poſſunt opponi in vim dilatoriarum & peremptoriarum, quomodo & quando poſſunt opponi. Et an minor & Fiſcus aduerſus omiſſas ante litis conteſtationem dilatorias, reſtituatur. p.123

SECTIO XLIV.

EXceptiones litis ingreſſum impedientes enumerantur, & quando opponi poſſunt, etiam poſt litis conteſtationem, & quomodo ſuper iis interloquendum ſit. p.124

S 2

Sectio XLVI

DE declarationibus, quæ practicantur in iudicio ad interrogationem, & an & quando teneatur procurator, aut hæredes declarare. Et de practica procedendi contra hæredem poſſeſſorem. p.128

Sectio XLVI.

TErminus quando poſſit arctari vel elongari, & habeat vim litis conteſtationis, probationéſque abſque termino probent, vel ſecùs; & quando ſine termino & probationibus poſſit diffinitiuè cauſa determinari, quidque obſeruandum ſit quòad receptiooem teſtium abſentium, vel impeditorum. p.131

Sectio. XLVII.

DE articulis impertinentibus, an & quando reiiciantur & quando articulorum copia tradidi ſolita ſit, aut terminus protogari debeat; & admitti teſtium examen, explicato termino peremptorio quis dicatur. p.132

Sectio. XLVIII.

PRæſentantur articuli in Regno loco poſitionis & articuli, ſublata quauis diſtinctione, & ſuper eis interrogatus principalis, quando & quomodo teneatur reſpondere, & an per procuratorem admittatur reſponſio per verbum *credo*, vel *non credo*, & quando admittatur excuſatio, quod non teneatur reſpondere. p.135

Sectio. XLIX.

LIſta ſuſpectorum Actuariorum & Scribarum, an danda ſit, & quomodo remoueri debeant. p.137

Sectio. L.

TEſtes ſunt recipiendi parte citata; & an & quando probent recepti parte non citata; & quando, & quomodo compellendi ſint, etia in in cauſa ciuili, aut vnico teſti credatur. p.138

Sectio. LI.

PRobatio per apocas, quando ſit ſufficiens, & an, & quando creditor virtute apocæ anterioris præferatur creditori inſtrumentario poſteriori. p.139

Sectio LII.

DE probatione per libros, & an & quando libri probent confeſſionem in libris contentam. p.141

Sectio LIII.

SCriptura, an & quando probetur ex ſigilli impoſitione, ſiuè publici, ſiuè priuati. p.143

Sectio LIV.

DE confeſſionibus iudicialibus & extraiudicialibus, an & quando noceant, & probent etiam contra tertios. 144

Sectio LV.

DE forma præſtandi iuramentum & an ſufficiat, quod præſtetur ſuper quacumque ſcriptura, licèt non ſacra, vel requiratur tactus ad Sacra Dei Euangelia. p.148

Sectio LVI.

QVod ſalarium debeatur Iudici, ac de expenſis, & prohibitione omnium Iudicum ad acceſſum. p.150

Sectio LVII.

PVblicatio examinis quando & quomodo fiat, & an omiſſa vitiet proceſſum, explicata materia repulſæ, & repulſa repulſæ, ac caſibus & perſonis; quibus aut concedatur, aut denegetur; & quando poſſint præſentari ſcripturæ, vel ſecùs, data repulſa. p.152

Sectio LVIII.

DE articulis impertinentibus, & quando, ac quibus competant beneficia, liceatque publicato proceſſu producere teſtes, ac ponere idem & de directo contraria poſitis ab aduerſario explicata materia concluſionis in cauſa, quomodo fiat an

an ſit de ſubſtantia & poſt illam poſſit aliquid produci. p.155

SECTIO LIX.

COnclusione facta in cauſa an expedienda ſit monitio ad dicendum & allegandum, eaque ſit de ſubſtantia, & vtrùm coram nouo Commiſſario requiratur noua citatio. p.159

SECTIO LX.

DE iudicio aſſiſtentiæ, vndè ortum duxerit, & quomodo in eo procedatur, excuſſo, vel ſecùs principali, contra tertium poſſeſſorem; & an & quando eius ſententia exequatur, non obſtante appellatione, vel nullitate propoſita, relatis aliis caſibus, in quibus appellatio non impedit exequutionem iudicati. p. 160

SECTIO LXI.

LItis expenſas, an & quando victus victori reficiat; & an & quando Iudex debeat litigantem ad illas condemnare, quamuis non petantur, poſſitque, & quo temporis interuallo, addere condemnationem ad expenſas, quas omiſerit in decreto & ſententia. p.164

SECTIO LXII.

DE euictione vt poſſit agi, requiritur denuntiatio, quæ, cui & quomodo facienda ſit, & in qua parte iudicij maximè quando adſunt mulier, aut minores; Et an & quando ſuperſedendum ſit in cauſa propter denunciationem, vetuſque actio maneat, vel ſecùs. p.167

In Increm. add. ad SECT. 3.

ADiuncti dati ad ſupplendum numerum, vel ad paritatem dirimendam, an & quando habeantur vt ordinarij, & poſſint remoueri ſine cauſa, vel ſecùs.

In Increm. add. ad SECT. 19.

CAſtellani, quam habeant in milites Caſtri iuriſdictionem, & præſertim in Caſtro nouo huius Fideliſſimæ Ciuitatis, & quis erit Iudex.

In Increm. add. ad SECT. 40.

REcuſatis Spectabili Secretario Regni, ac Delegatis ad capiendas informationes & cauſas, vltra eorum officia vbi recuſantur, an requiratur depoſitum pro pœna, ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ. Et de extenſione pœnalis diſpoſitionis, ex identitate rationis, de perſona ad perſonam.

DEcreta de eadem materia. p. 169

SVmma ordinis procedendi in quibuſdam Cauſis Ciuilibus criminalibus mixtis præſentibus inſtrumentorum, interloquutoriarum formis, Curia pro Tribunali ſedente, iuxta diſpoſitionem communium legum, ſacrarumque conſtitutionum, ac pragmaticarum regni Neapolitani, & Ritum M. C. V. p.171

IMPRI

IMPRIMATVR.

Gregorius Peccirillus Vicar. Gener. Neap.

Franciſcus de Claro Canonicus Deputatus vidit.

Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore.

IL Regente Gio. Franceſco Sanfelice dice à V. E. come hà da fare ſtampare vna Prattica Giudiciaria. Per tanto ſupplica V.E. commettere la reuiſione di quella à chi comandarà & l'hauerà à gratia da V.E. vt Deus, &c.

Magnif. V.I.D. Io. Iacobus Anichinus videat, & in ſcriptis referat S.E.

Caracciolus Regens.

Prouiſum per S.E. Neap. die 28. Sept. 1646.

De Giorno.

Illuſtriſſime,

Illuſtriſſime, & Excellentiſſime Domine.

SPectabilis D.Io. FRANCISCVS SANFELICIVS ſummus à latere Conſiliarius, ac Regens Regiam Cancellariam Digniſſimus, Vir probitate & doctrina inter paucos conſpicuus, ac Patritius Neapolitanus, quæ ab ineunte ætate ad hanc vſque diem collegit pertinentia ad praxim omnigenam, & ad ordinis Iudiciarij omnia quæſtionum monſtra ſuperanda, ac referenda penerralia, depromit typis poſt æditas Deciſiones, ratus quod in menſa ſapientiæ inque conuiuio Iuris prudentiæ noua aſſiduè fercula conueniat exhiberi. Eximium hoc Opus, cuius inſcriptio: *Praxis Iudiciaria, ſiuè de Ordine Iudiciorum, Ciuilium, Criminalium, & mixtorum*, maximi præſcripto Senatus in Regno, cùm, qua potui diligentia introſpexerim, theſaurum inueni doctrinæ ſanæ, ad reconditos iuris noſtri ſenſus facili iam negotio rimandos, ſolido tractu, & explicatione acquirendos, perſpexi planè inextricabiles ordinis iudiciarij in abſtruſiſſimos mœandros fulgentiſſimam lucem immiſſam, ac praxim omnigenam in Ciuitate, ac Regno luce noua luſtrari, & illuſtrari, vti tamen Spectabilem Authorem decebat iuris noſtri Antiſtitem, Virum Primarium, eundèmque doctiſſimum, cuique natum, & aptum Reipublicæ ornandæ, & tuendæ contigiſſet ingenium, & indè laudes nunquam deſituræ ob candorem Viri eximium, ob ratum & vehemens de ſingulis benemetendi, Regiſque ſimul & Regni negotium promouendi ſtudium, cumq; in eo, vtpotè eius, qui in offenſo ſemper pede graditur, nihil inuenerim contra Regiam Iuriſdictionẽ plura pro iuriſdictione aduerſus Religionem & mores nulla, pro religione, & moribus multa ſatis & egregia, quæ ædificent quæ proſint, quæ inſtruant, quæ delectent, & vt vnica voce dicam, nihil non aureum, immò quo myſtici labyrinti difficillimis locis iacentibus in tenebris lux poſſit oririri; & hæc omnia, ac pleraque alia, quæ ſilentiũ modeſtè premit, Opus reddant, vt laude & luce, ità prælo digniſſimum, cenſeo non permittendam tantummodò, ſed & iubendam editionem, etiam quia poſſit quiſquis ea leget, Authoris candorem ratum admodum mirari, laudare ingenium, iudicium æquè amplecti, tamque fœlicem, & vberem ingenij venam decantare, facultatemque ſcribendi, quam, vt prodeſſet, nactus eſt. Hoc meum votum. Neap. ex Ædibus noſtris 19. Octob. 1646.

Excellentiæ tuæ.

Seruus deditiſſimus
Io. IACOBVS ANICHINVS

Viſa ſupradicta relatione Imprimatur.

ZVFIA Reg. CASANATE Reg. SANFELICIVS Reg.
CARACCIOLVS Reg. CAPICIVS LATRO Reg.

Prouiſum per S.E. Neap. die 16. Octob. 1646.
GRIMALDVS.

D. IOAN.

D. IOAN. FRANCISCI

SANFELICII PRAXIS IVDICIARIA.

SIVE

DE ORDINE IVDICIORVM Ciuilium, Criminalium & Mixtorum,

AC COMMENTARIA AD PRAGMATICAS, RITVS M. C. V. & Regni Leges. Quibus ordo & praxis Tribunalium Regni abſoliv tur.

PRÆFATIO.

POST editas à me Sacri Conſilij, aliorumque Regni huius Supremorum Senatuum Deciſiones, Edo PRAXIM IVDICIARIAM. Videbitur fortaſsè vel ordine tranſuerſo fieri editionem, vel inconſulto; at non ita; Continent namque Deciſiones à me relata, vt plurimùm Collectorum omnium Praxim, eamque ſolidiſſimam; quinimò & res, ex quibus Praxis conſtatur & oritur; vnde Opus quod edo, primis Iuriſprudentia mea excogitatum, exaratumque temporibus, poſtmodum exercitio officiorum in Regno, ſcriptum & auctum, continuatiuum potiùs eſt, quàm diuerſum ab inſtituto, & quoniam animo fuit mihi ſemper integram ex omni ſui parte edere Praxim, rebus vſque huc iudicatis iungo Praxim circa Ordinem Iudiciorum, qui primus eſt, ac magis neceſſarius in praxi: & hinc initia auguror, ac ſumo à titulo Pragmaticarum, & Legibus aliis Regni, quibus ordo iudiciorum abſoluitur, ad laudem, ac gloriam Sanctiſſima, ac individua

Trinitatis, & Sanctorum mei, ac Vrbis noſtræ Tutelarium, Ciuiumque meorum omnium commodum, atque leuamen, quos iuri dicendo, aut accipiendo contemplor natos ac deditos.

DE PROCEDENDI MODO in Cauſis Ciuilibus.

DIſpendia Litium remouentes ſancimus, in cauſis Ciuilibus vel mixtis coram quibuſcunque Iudicibus delegatis procedi ſine figura iudicij, facti veritate inſpecta, dum tamen pro libello præcedat talis qualis petitio; ex qua reus deliberare poſſit, an velit cedere, vel contendere. Declarantes per præſentem diſpoſitionem, aut per Capitulum *deteſtantes*, circa probationes neceſſarias non intelligi derogatum iuris, vel ſacrarum Regni Conſtitutionum, vel Capitulorum diſpoſitioni.

ARGVMENTVM.

Verba huius Pragmaticæ (ſine figura Iudicij, ſola facti veritate inſpecta) quid operentur.

SVMMARIVM.

1 *Quid operentur quò ad ordinem iudicij verba huius ſanctionis, & vtrum procedat in cauſis criminalibus, & num.6.*

2 *Principales poſſunt in Regno interrogari etiam poſt concluſionem in cauſa.*

3 *Non attenditur, quod libellatum eſt, ſed quod eſt probatum.*

4 *Iudex qua ratione in Regno poſſit iudicare in a io, quam ſit petitum.*

5 *De clauſula*, ſummariè, ſimpliciter, & de planò, ſine ſtrepitu, & figura iudicij; *& clauſula* ſola facti veritate inſpecta, *ac de ſummaria cognitione, qui tractent.*

6 *Et an admittant probationes non concludentes.*

7 *Et an tunc ſufficiant probationes perſuaſiuæ, veroſimiles, & minus concludentes.*

8 *Iudex an debeat pronunciare ſuper incidentibus, & emergentibus, ſi procedat ſummariè, ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta.*

SECTIO PRIMA.

COncordant cum *Pragmatica iſta*, quæ
1 eſt 1. *incip. de ord. Iudic.* Capitulum *Ducis Calabriæ*, & Literæ *Reginæ Iſabellæ*, quæ adſunt inter *Ritus Magnæ Curiæ* 288 *&* 289. ſecundum ordinem Caratitæ, vbi latiſſimè quid operetur, & vtrum procedat in cauſis criminalibus & quæ ſolemnitates ſint ſublatæ per hanc *pragmat.* & per *Capit. deteſtantes*, & quid importent eorum verba diffusè Maranta *in practica par.4. in 9. princip. diſtinct. iudiciorum*, & nonnulla apud D. Reg. Tapiam *ad Ius Regni lib.5. de iudic ſummar. & ſummar. cognit. ad cap. deteſtantes, fol. mihi* 233. Caroc. *dec.55.* 2

Huius *pragmaticæ* diſpoſitione attenta poſſunt principales intertogari, etiam ad partis inſtantiam poſt concluſum in cauſa, Ca- 3
rau. *in ritu* 93. Neque attenditur quod libellatum eſt, ſed qood eſt probatum, Natt. *conſ.* 1617 *num.*1.

4 Attenditur ſola facti veritas & ſubſtantia. & ita tenentur in Regno Iudices iudicare, quo caſu poterit Iudex condemnare in alio, quam ſit petitum, Gramat. *dec.15. n.2. verſ item & tertio.*

5 De clauſula *ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura Iudicij*, Auguſtin. Barboſ. *de clauſulis vſu frequent. clauſula* 176. & de clauſula *ſola facti veritate inſpecta, clauſul.* 173.

Cæteros Scribentes de hac ſummaria cognitione, *ſola facti veritate inſpecta*, vide apud D. Reg. Rouit. *in hac pragmatica num.* 13. Nicolaum Antonium de Palma *in ſuo diuerſor. ad hanc pragm. gloſ.5. num. 7.* Epiſcop. Ric. qui multos effectus huius clauſulæ cumulat, *collect.*699. Marcell. Calà *de modo articulandi, gloſ.3. §.1. à num.1. & gloſ.1. à num* 49. Io. Marian. Nouat. *in praxi priuilegiorum miſerabil. Perſon. priuil.* 114. ad quos me remitto.

6 Verum an admittat clauſula iſta probationes non concludentes vide Nattam *conſ.* 585. *num.4. lib.3.*

7 Et an tunc ſufficiant probationes perſuaſiuæ, veroſimiles, & minus concludentes, notant Att. *conſ.* 84. *num.3.* Cacher. *deciſ.1. num.30.* Gramm. *deciſ.9. num.8.* Dec. *in cap. dilecti num.3. de iudic.* Iaſ. *in l. certi condictio, §. ſi nummos à num.31. ff. ſi cert. pet.*

Sed & illud omittendum non eſt, quod licèt controuerſa quæſtio ſit, an & quando variatio licita ſit, præſertim lite conteſtata de iuditio ordinario ad executiuum, de qua agit elegantèr, & plenè iuxta morem DD. Franciſcus Merlin. nuper ex propriis meritis cætui noſtro iunctus, creatus Regens in Supremo Italiæ Conſilio, ac Collega noſter digniſſimus *contr.* 97. *cent.* 2. tamen eum procedit

ceditur ſola facti veritate inſpecta, abſque dubio variatio permitti debet, vt idem *D. Reg.* probat *loco citat. num.* 15. poſt Nicol. Boer. & Hieronymus Ceuallos, quos laudat.

8 Demum an ex clauſulis iſtis debeat Iudex pronunciare ſuper incidentibus, & emergentibus, tradit Bal. *in l. ait prætor, §. permittitur, num.*1. *verſ. item nota, ff. de minor.* quòd faciet, vt ſaluentur decreta, ampliatur iuriſdictio Iudicum M. C. V. noſtræ, cùm diſtributis cauſis iuxta morem à Spectabili Regente ſolet opponi, cùm prouiſio pendet ſuper non expreſſo in libello à litigantibus, quod cauſa non fuit commiſſa; nam ſi agitur de incidentibus & emergentibus, poterit, quinimmò debebit Iudex pronunciare ſtante *pragm.* iſta, per quam proceditur in Regno ſummarie, ac ſola facti veritate inſpecta.

DE FORMA CITANDI REVM, ET ALIARVM quarumcumque Citationum.

QVilibet agere volens, aduerſariúm (Iudicis commiſſione præcedente) citare faciat perſonaliter, vel ad habitationis domum per citatorias literas continentes ipſius citationis cauſam.

De qua citatione per relationem Nuntij conſtet cum ſubſcriptione duorum teſtium, qui præſentes dictæ citationi fuerint, ſi fiat in loco, vbi copia illorum haberi poſſit; alibi autem ſufficiat coram duobus, non aliter ſe ſubſcribentibus; dùm tamen Nuntius in relatione mentionem faciat de eorum nominibus ad pœnam tarenorum decem à Nuntio exigendam, & citatio aliter facta non valeat, niſi reus comparuerit, quo caſu habeatur pro ſolemniter citato; non tamen præſens citationis forma requiritur in caſibus, in quibus de Iuris diſpoſitione, citatio per edictum, vel proclamam admittitur.

ARGVMENTVM.

Nomen Iudicis ordinarij in literis citatorijs eſt apponendum, eique competit cognitio, ſi opponatur de competentia.

SVMMARIVM.

1 *Citationis quot ſint partes, & quæ.*

2 *Commiſſio requiritur, ſine qua non valet & quæ debeant continere citationes.*

3 *In citatione nomen Iudicis eſt exprimendum.*

4 *Citatione expedita non expreſſo nomine Iudicis competentis, per eam non inducitur litis pendentia.*

5 *Magiſtratus ordinarius cognoſcit de competentia, ideò tenetur comparere citatus, & petere remiſſionem, prætendens alium eſſe competentem.*

6 *Citatus non comparendo contumax reputabitur, & alia ratione dubij ſubſtinebuntur.*

7 *Item ratione dependentiæ.*

8 *Item ratione reconuentionis.*

9 *Dummodò citatio apprehendat citatum in territorio citantis.*

10 *Et dummodò non ſit notorium, Iudicem non habere iuriſdictionem.*

11 *Vel ſi eſſet expreſſa in citatione cauſa, quæ reddit incompetentem.*

12 *Et vtrùm ſuper incompetentiam ipſe Iudex citans iudicare debeat.*

13 *Item quando expreſsè eſt pronunciandum ſuper Iudicis competentia.*

14 *Si qualitas, quæ dat iuriſdictionem negatur, ante omnia ſummariè de qualitate Iudex cognoſcet, qua probata iudicabit ſuam eſſe iuriſdictionem.*

15 *Similitèr ratione fendi.*

16 *A decreto, per quod pronunciauit quis ſe Iudicem competentem, ſi non fuit appellatum, non poteſt dici de nullitate: & quid ſi tacitè proceſſerit ad vlteriora in negotio principali?*

SECTIO II.

CItationis tres ſunt partes, prima citationis commiſſio, ſecunda executio tertia verò Nuntij relatio, Bal. *in l. fin ſub num.*3. *verſ. ſunt ergo tres caſus, C. de fer.* Mynſing. *obſeruat.*10. *cent.*6. Scacc. *de cauſa ciuil. & crim. c.* 31. & tres partes continet hæc lex, primò, ibi, *quilibet agere volens aduerſarium ſuum, iudicis commiſſione præcedente.* ſecundò, ibi, *citare faciet perſonalitèr, vel ad habitationis domum*; tertiò, ibi, *de qua citatione per relationem Nuntij conſtet.* 1

Et deueniendo ad primam; commiſſio de Iure communi requiritur iuxtà communem DD. ſententiam de qua per Scacc. *dicto cap.* 12. *num.*7. & ſine qua citatio non valet, *text. in l. neminem, C. de exhibit. reorum, & ibi* Bart. Felin. *in cap.* 1. *num.*10. *de Iudicijs*, cum concordantibus adductis per Mich. Graſſ. *in recollect. commun. opin. in rubrica de in ius vocand. num.*19. qui teſtatur eſſe communem, & quæ debeat continere ipſa citatio copiosè tradit Afflict. *in conſtit. edictorum à num.*1. 2

3 Et in ea nomen Iudicis eſt exprimendum, vt citatus intelligat, an à competenti ſit vocatus, Andreas Gail. *lib.* 1. *practicarum obſeruat. obſernatione* 48. *num.*6. nam ſupra iuriſdictionem citanti impunè non paretur, *l. fin. ff. de iuriſdict. omnium Iudic.* cum cumulatis per And. Gayll. *loco citato.*

4 Et citatiune expedita non expreſſo nomine competentis Iudicis per eam litis pendentia non inducitur, *Clem. ſecunda*, vbi Cardinalis, & alij, *vt lite pendente*, Dec. *conſ.* 460. *n.* 34. Guid. Papa *q.* 488. vbi tradit requiſita ad inducendam litis pendentiam.

5 Verùm ſi de iure communi eſſet Iudex competens Magiſtratus, & citatus aliqua ex cauſis prædictis poſſet forum declinare, in dubio comparere debet, & incompetentiam allegare, *l.* 2. *ff. ſi quis in ius vocatus non ierit*, *l. ſi quis ex aliena*, *ff. de Iudic.* & Ritus M. C. ſub ordine Carauit. 230. & ibi Bald. *in l. neque. §. quod ergo, ff. de fideicom. libert.* aliàs contumax reputabitur, & acta

6 ratione dubij ſuſtinebuntur, *§. ſed & ſi dubitetur ff. de Iudicijs*, Speculator *in tit. de citat. cap. quæ poſſunt contra citatum excipere in fin. num.* 9. vbi gloſ. *in d. §. ſed, & ſi dubitetur, in verbo poſſet*, vbi notat quod aliquid ratione dubitationis permittitur, quod aliàs non permitteretur, Angel. *in d. l. ſi quis ex aliena*, Bart. *d. l.* 1. *in repeti. num.* 9.

7 Idem erit ſi ratione dependentiæ, quia Iudex aliàs incompetens ratione dependentiæ, efficitur competens, Socc. *conſ.* 244. *num.* 4. *vol.* 4. Carauit. *ritu* 132. *in fine*. & ſi Iudex Laicus eſt Iudex cauſæ, ita eſt Iudex omnium, quæ dictæ cauſæ adeſſe debent, Bald. *in l. teſtamenta, C. de teſtamentis*, de quo latiùs per Socc. *conſ.* 141. *in noua impreſſione, quæ incipit viſis*, & idem Bald. *in authem. ſi dicatur, in vlt. colum. C. de teſtamentis*, Bart. & Alex *in l. quæſtionibus, ff. ad l. Iuliam Maieſtatis:*

8 Idem ratione reconuentionis, *l. cum Papinianus* 14. *C. de ſententijs, & interlocutorus omnium Iudicum*, quod procedit, etiam contra Clericum, qui poteſt reconueniri coram eodem Iudice ſeculari, vt quàm plurimis hinc indè allotis probat Carolus Graſ. *de effect. cleric. effectu* 1. *à numero* 745. fundat, auctoritatem affert, & de communi teſtatur Vrtius *deciſ.* 49. *num.* 4. vbi quomodò exequenda ſit ſententia ratione priuilegij.

9 Hoc tamen primò intellige ſecundum Angel. ex mente Innoc. *in cap. Romana, de appellationibus, in d. l. ſi quis ex aliena*, quando citatio apprehendit citatum in Territorio citantis, aliàs non intelligitur contemnere, nec poteſt ratione contemptus puniri, vel proceſſus ſuſtentari; hanc limitationem Ang. ibi notandam, & menti tenendam commendat, quod intelligit iuxtà ea, quæ dicam inferius *in quæſt. an citatio extra Territorium arceat citatum.*

10 Limita ſecundò, ſi notorium ſit Iudicem non habere iuriſdictionem, gloſſa communitèr approbata *in cap. duobus, in verbo niſi cognouerit, de appellat.* & ibi Felin. Afflict. *dec.* 2. *n.* 8. *in fine*, Marc. *q.* 734. Mynſing. *obſ.* 7. *cent.* 9 Gaill. *obſ.* 48. *n.* 9. Papon. *lib.* 7. *tit.* 7. Aret *in l. fin.* & ibi per DD. *ff. de iuriſdic. omn. Iud. & d. l.* 2. *ff. ſi quis in ius vocatus, & ibi ſcribentes*; nec citatus comparere tenetur, vt in Clerico citato à Iudice ſæculari, dicit Gramm. *dec.* 29. Comparens tamen ſi interrogetur, an & quando reſpondere teneatur, notat poſt alios, quos citat Graſſ. *de effectu* 1. *à num.* 255.

Tertiò limita, ſi in literis citatorijs eſſet expreſſa cauſa, quæ reddit Iudicem incompetentem, quamuis non eſſet notorium, Innoc. *in cap.* 2. *de dilat. n.* 3.

Quod intellige ſecundum Bart. *in l. ex quacunque, ff. ſi quis in ius vocatus non ierit*, quan- 11
do citatio ex tali exceptione redderetur nulla, pro qua limitatione facit, quod dicit Iaſ. *in l. ſi cum Iudex, ff. ſi quis cautionibus*, nam dum tenet, quod ſi accuſatus vltrà terminum præfixum à ſtatuto non compareat ad allegandum præſcriptiones vigore ſtatuti præfigentis certum terminum ad accuſandum, quod talis accuſatio ponatur in banno vigore ſtatuti diſponentis, quod ſi accuſatus citatus non comparuerit ponatur in banno, id limitat ſi ex forma libelli appareat de impoſſibilitate accuſandi; alios caſus, in quibus citatus non tenetur comparere, tradit Innoc. *in cap.* 2. *de dilationibus n.* 3.

Et ipſe Iudex citans in caſu, in quo ci- 12
tatus comparere debet, iudicabit de competentia, *d. l.* 2 *in princ. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit, & l. præſcriptione, C. ſi contra ius. vel vtilitatem publicam*, Franciſc. Marc. *q.* 180. *par.* 2. *cap. ſuper literis*, vbi latè Felin. *de reſcript. à num.* 18. id pluribus medijs probans, amplians, & limitans in multis caſibus, pro quibus limitationibus vide Anton. Corſet *ſingulari* 1. *in verbo iuriſdictio*, Afflict. *dec.* 354. *nu.* 15. & qui regula hanc affirmatiuam ponit cum ſuis limitationibus, Carol. de Graſſ. *in tract. de exceptionibus, in* 18. *exceptione, num.* 9.

At quando expreſsè ſit pronunciandum
ſuper competentia. & quando ſufficiat, ſi 13
ad vlteriora procedatur dicetur infra, & in *pragm. comparente reo ſect.* 30. *nu.* 5.

Quod ſi qualitas, quæ dat iuriſdictionem 14
negetur, veluti ſi ratione contractus eſt Iudex, & negatur contractus, non cogetur ibi reſpondere libello ſuper principali quæſtione porrecto, niſi priùs ſummariè quæratur, & probetur ibi eum contraxiſse, & ſi probatum fuerit, iudicabit ſuam eſſe iuriſdictionem cognoſcendi de principali, Innocent. *in cap. fin. de foro compet. verſ. repete, quæ diximus*; Et 15
ſimiliter ſi ratione feudi, Paris *de reintegrat. feud. cap.* 198. *an citatus.*

Et in hac materia nota vnum dictum ſingulare relatum ab Ang. *in l.* 1. *Cod. ſi à non compet. Iudice*, quod ſi pronunciauit quis ſe Iudicem competentem, & non fuit appellatum, non eſt quærendum vlteriùs de eius iuriſdictione, ità quod non poteſt, neque de nullitate opponi, & idem ſi proceſſit ad vlteriora non facta prouiſione 16
ſuper

Digitized by Google

ſuper exceptione, de qua inferiùs *ſect. 9. num. 5.* dicemus, nam procedendo ad vlteriora ſuper negotio principali, videtur ſe competentem pronunciare, etſi re vera non eſſet competens, Guido Papa *q.* 10. niſi qui ſe pronunciauit competentem, tacitè, vel expreſsè, funditùs erit omni iuriſdictione priuatus, quia tunc nunquam poteſt tranſire ſententia in rem iudicatam, niſi talis ſententia per Iudicem appellationis eſſet confirmata, quod eſt mirum ſecundùm Iun. ad declarationem doctrinæ Angeli, Afflict. *deciſ.* 354. *n.* 14.

ARGVMENTVM.

Iudices ordinarij, qui ſint in Regno, & qui dicantur competentes: & an Iudices ad beneplacitum dicantur perpetui, & poſſint, vel ſecùs remoueri ſine cauſa ab alio, quàm à Principe.

Adiuncti dati ad ſupplendum numerum, vel ad paritatem dirimendam, an & quando habeantur vt ordinarij, & poſſint remoueri ſine cauſa, vel ſecùs.

SVMMARIVM.

1 *De authoritate, & præſtantia Sublimis Tribunalis Collateralis Conſilij.*
2 *In eo agitur de bono regimine Regni, & inde omnia etiam exorbitantia ex cauſa publicæ vtilitatis poteſt facere.*
3 *Et quid in cauſis inter partes, in quibus adeſt intereſſe Regij Fiſci, vel bono regimini conueniant.*
4 *Prouiſiones Collateralis Conſilij ſunt ſubſcribendæ per omnes Regentes, & prouiſiones, quæ expediuntur in Collaterali Conſilio non fiant propria manu Regentis, & n. 5.*
6 *Decreta, per quæ dantur adiuncti, vel vnio votorum, fiant in Collaterali Conſilio, & non per Regentem domi.*
7 *Prohibetur fieri decretum, & mandari Sacro Conſilio, ſed tantùm quod Sacrum Conſilium, ſeu cauſæ Commiſſarius relationem faciat de ſtatu cauſæ.*
8 *De aſſiſtentia Secretarij, & eius dignitate.*
9 *Tribunal Sacri Conſilij, in quibus conſiſtat, & an dicatur delegatum, vel ordinarium.*
10 *Tribunal Regiæ Cam. in quo conſiſtat.*
11 *De Spectantibus ad Tribunal Regiæ Cameræ Summariæ.*
12 *De Tribunalibus M.C. & eorum præeminentiis.*
13 *De Regijs Audientijs diuiſis per Prouincias Regni.*
14 *De earum poteſtate extraordinaria.*
15 *Officiales electi ad beneplacitum dicuntur perpetui.*
16 *Iuriſperiti aſſumpti ad conſilium Principis excuſantur in perpetuum ab onere tutelæ.*
17 *Officiales perpetui, à Principe, & non ab alijs poſſunt remoueri, neque ſuſpendi, niſi pro cauſis enormibus, & grauiſſimis.*
18 *Et tunc an requiratur plena probatio de culpa, & an ſufficiat ſemiplena ad hoc, vt poſſint remoueri.*
19 *Officiali ſi fuerit remotus ſine iuſta cauſa, ſeù de facto ſuccurritur per remedia poſſeſſoria, & n. 20. vbi deciſio.*
21 *Officialis priuatus, aut remotus ab aliquo officio non poterit iterum ad illud aſſumi.*
22 *Quid ſi ſit promotus contra ordinem ſuæ Maieſtatis.*
23 *Literæ Catholicæ Maieſtatis prohibentes extraordinarios Iudices creari.*
24 *Caſus, in quibus id fuit obſeruatum.*
25 *Conſiliarij adiuncti dati ad ſupplendum numerum, quando dicantur ordinarij, & ſine cauſa poſſint remoueri.*
26 *Et quando dicantur delegati, & dirempta paritate ceſſet illorum delegatio.*
27 *Et an ſi fuerit aliquis eorum impeditus, remanente numero ſufficienti impediatur curſus cauſæ.*

SECTIO III.

DIximus, citationis commiſſionem per Iudicem competentem nomine expreſſo expediendam eſſe, conſequens eſt declarare, qui ſint Iudices ordinarij in Regno competentes de iure.

Primò ſe offert ſublime Tribunal Collateralis Conſilij, in quo præeſt Regni
Prorex, & in eo aſſiſtunt Regentes, qui ex
lege, ex æquo, & bono ſententias dicunt,
& ſub nomine Proregis fertur deliberatio,
de cuius authoritate, & præſtantia loquun- 1
tur Reg. de Ponte *in tract. de poteſtate Proregis*, Reg. Tapia *in tract. de præſtantia Cancellariæ*, de qua dicetur infra *in ſectione* 23. *num.* 5.

In eo agitur de bono regimine Regni, &
omnia etiam exorbitantia ex cauſa publicæ 2
vtilitatis poteſt facere, Reg. de Ponte *in d. tract. de poteſtate Proregis tit. 1. de prouiſionibus fieri ſolitis*, §. 4 *num.* 5.

De quo, & de aliis Regni Conſiliis, & Tribunalibus ſatis abundè loquitur Taſſonus *in tract. de anteſato, per totum, verſ. tertium, & obſeruationem tertiam, de Collaterali Conſilio, in eod. tract. verſ. 7. obſeru. 3. à num.* 16. diffuſiùs.

Verùm in cauſis inter partes quid ſen- 3
tiat dicere, niſi adſit intereſſe Regij Fiſci, vel bono regimini conueniat, prohibitum eſt per Regias litteras, & determinationes Proregis, quæ ſequuntur.

Al Illuſtre Conde de Venauente primo mi Virrey, Lugarteniente, y Capitan General, hauiendoſeme repreſentado los inconuenientes de ordenar al Conſejo de Capuana, que vaya à referir al Colateral muchos negocios de juſticia entre partes, en que mi Regio Fiſco no tiene interes, aſſi porque eſto porque eſto ſe procura por la maior parte, por las que deſeã alargar las cauſas deſcõfiados de ſu juſticia. como el perjuizio, que ſe ſigue a le intereſado de hauerſe de acudir à los Iuezes ordinarios los votos delos Regentes, y embara-

Digitized by Google

3 Et in ea nomen Iudicis eſt exprimendum, vt citatus intelligat, an à competenti ſit vocatus, Andreas Gail. *lib. 1. practicarum obſeruat. obſeruatione* 48. *num.6.* nam ſupra iuriſdictionem citanti impunè non paretur, *l. fin. ff. de iuriſdict. omnium Iudic.* cum cumulatis per And. Gayll. *loco citato.*

4 Et citatione expedita non expreſſo nomine competentis Iudicis per eam litis pendentia non inducitur, *Clem. ſecunda*, vbi Cardinalis, & alij, *vt lite pendente*, Dec. *conſ.* 460. *n.* 34. Guid. Papa *q.* 488. vbi tradit requiſita ad inducendam litis pendentiam.

5 Verùm ſi de iure communi eſſet Iudex competens Magiſtratus, & citatus aliqua ex cauſis prædictis poſſet forum declinare, in dubio comparere debet, & incompetentiam allegare, *l. 1. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit*, *l. ſi quis ex aliena, ff. de Iudic.* & Ritus M. C. ſub ordine Carauit. 230. & ibi Bald. *in l. neque. §. quod ergo. ff. de fideicom. libert.* aliàs contumax reputabitur, & acta
6 ratione dubij ſuſtinebuntur, *§. ſed & ſi dubitetur ff. de Iudicijs*, Speculator *in tit. de citat. cap. quæ poſſunt contra citatum excipere in fin. num. 9.* vbi gloſ. *in d. §. ſed, & ſi dubitetur, in verbo poſſet*, vbi notat quod aliquid ratione dubitationis permittitur, quod aliàs non permitteretur, Angel. *in d. l. ſi quis ex aliena*, Bart. *d. l. 2. in repeti. num. 9.*

7 Idem erit ſi ratione dependentiæ, quia Iudex aliàs incompetens ratione dependentiæ, efficitur competens, Socc. *conſ.* 244. *num.* 4. *vol.* 4. Carauit. *ritu* 232. *in fine*, & ſi Iudex Laicus eſt Iudex cauſæ, ita eſt Iudex omnium, quæ dictæ cauſæ adeſſe debent, Bald. *in l. teſtamenta, C. de teſtamentis*, de quo latiùs per Socc. *conſ.* 141. *in noua impreſſione, quæ incipit viſis*, & idem Bald. *in authent. ſi dicatur, in vlt. colum. C. de teſtamentis*, Bart. & Alex *in l. quæſtionibus, ff. ad l. Iuliam Maieſtatis:*

8 Idem ratione reconuentionis, *l. cum Papinianus* 14. *C. de ſententijs, & interlocutorijs omnium Iudicum*, quod procedit, etiam contra Clericum, qui poteſt reconueniri coram eodem Iudice ſeculari, vt quàm pluribus hinc indè allegans probat Carolus Graſ. *de effect. cleric. effectu* 1. *à numero* 745. fundat, at. hotitatem affert, & de communi teſtatur Viuius *deciſ.* 49. *num.* 4. vbi quomodò exequenda ſit ſententia ratione priuilegij.

9 Hoc tamen primò intellige ſecundum Angel. ex mente Innoc. *in cap. Romana, de appellationibus*, *in d. l. ſi quis ex aliena*, quando citatio apprehendit citatum in Territorio citantis, aliàs non intelligitur contemnere, nec poteſt ratione contemptus puniri, vel proceſſus ſuſtentari; hanc limitationem Ang. ibi notandam, & menti tenendam commendat, quod intelligit iuxtà ea, quæ dicam inferius *in quæſt. an citatio extra Territorium arctet citatum.*

10 Limita ſecundò, ſi notorium ſit Iudicem non habere iuriſdictionem, gloſſa communitèr approbata *in cap. dudum, in verbo niſi cognouerit, de appellat.* & ibi Felin. Afflict. *dec.* 2. *n.* 8. *in fine*, Marc. *q.* 734. Mynſing. *obſ.* 7. *cent.* 9. Gaill. *obſ.* 48. *n.* 9. Papon. *lib.* 7. *tit.* 7. Aret. *in l. fin.* & ibi per DD. *ff. de iuriſdic. omn. Iud. & d. l.* 2. *ff. ſi quis in ius vocatus, & ibi ſcribentes*; nec citatus comparere tenetur, vt in Clerico citato à Iudice ſæculari, dicit Gramm. *dec.* 29. Comparens tamen ſi interrogetur, an & quando reſpondere teneatur, notat poſt alios, quos citat Graſſ. *d. effectu* 1. *à num.* 255.

Tertiò limita, ſi in literis citatorijs eſſet expreſſa cauſa, quæ reddit Iudicem incompetentem, quamuis non eſſet notorium, Innoc. *in cap. 2. de dilat. n.* 3.

11 Quod intellige ſecundum Bart. *in l. ex quacunque, ff. ſi quis in ius vocatus non ierit*, quando citatio ex tali exceptione redderetur nulla, pro qua limitatione facit, quod dicit Iaſ. *in l. ſi cum Iudex, ff. ſi quis cautionibus*, nam dum tenet, quod ſi accuſatus vltrà terminum præfixum à ſtatuto non compareat ad allegandum præſcriptiones vigore ſtatuti præfigentis certum terminum ad accuſandum, quod talis accuſatio ponatur in banno vigore ſtatuti diſponentis, quod ſi accuſatus citatus non comparuerit ponatur in banno, id limitat ſi ex forma libelli appareat de impoſſibilitate accuſandi; alios caſus, in quibus citatus non tenetur comparere, tradit Innoc. *in cap. 2. de dilationibus n.* 3.

12 Et ipſe Iudex citans in caſu, in quo citatus comparere debet, iudicabit de competentia, *d. l. 2. in princ. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit, & l. præſcriptione, C. ſi contra ius. vel vtilitatem publicam*, Franciſc. Marc. *q.* 180. *par.* 2. *cap. ſuper literis*, vbi latè Felin. *de reſcript. à num.* 18. id pluribus medijs probans, amplians, & limitans in multis caſibus, pro quibus limitationibus vide Anton. Corſet. *ſingulari* 1. *in verbo iuriſdictio*, Afflict. *dec.* 354. *nu.* 15. & qui regula hanc affirmatiuam ponit cum ſuis limitationibus, Carol. de Graſſ. *in tract. de exceptionibus, in* 18. *exceptione, num.* 9.

13 At quando expreſsè ſit pronunciandum ſuper competentia, & quando ſufficiat, ſi ad vlteriora procedatur dicetur infra, & in *pragm. comparente reo ſect.* 30. *nu.* 5.

14 Quod ſi qualitas, quæ dat iuriſdictionem negetur, veluti ſi ratione contractus eſt Iudex, & negatur contractus, non cogetur ibi reſpondere libello ſuper principali quæſtione porrecto, niſi priùs ſummariè quæratur, & probetur ibi eum contraxiſse, & ſi probatum fuerit, iudicabit ſuam eſſe iuriſdictionem cognoſcendi de principali, Innocent. *in cap. fin. de foro compet. verſ. repete. quæ diximus*; 15 Et ſimiliter ſi ratione feudi, Paris *de reintegrat. feud. cap.* 198. *an citatus.*

Et in hac materia nota vnum dictum ſingulare relatum ab Ang. *in l. 1. Cod. ſi à non compet. Iudice*, quod ſi pronunciauit quis ſe Iudicem competentem, & non fuit appellatum, non eſt quærendum vlteriùs de eius iuriſdictione, ità quod non poteſt, neque de nullitate opponi, & idem ſi proceſſit ad vlteriora non facta proniſione 16 ſuper

ſuper exceptione, de qua inferiùs *ſect. 9. num. 5.* dicemus, nam procedendo ad vlteriora ſuper negotio principali, videtur ſe competentem pronunciare, etſi re vera non eſſet competens, Guido Papa *q. 10.* niſi qui ſe pronunciauit competentem, tacitè, vel expreſsè, funditùs erit omni iuriſdictione priuatus, quia tunc nunquam poteſt tranſire ſententia in rem iudicatam, niſi talis ſententia per Iudicem appellationis eſſet confirmata, quod eſt mirum ſecundùm Iun. ad declarationem doctrinæ Angeli, Afflict. *deciſ. 354. n. 14.*

ARGVMENTVM.

Iudices ordinarij, qui ſint in Regno, & qui dicantur competentes: & an Iudices ad beneplacitum dicantur perpetui, & poſſint, vel ſecùs remoueri ſine cauſa ab alio, quàm à Principe.

Adiuncti dati ad ſupplendum numerum, vel ad paritatem dirimendam, an & quando habeantur vt ordinarij, & poſſint remoueri ſine cauſa, vel ſecùs.

SVMMARIVM.

1 *De authoritate, & praſtantia Sublimis Tribunalis Collateralis Conſilij.*

2 *In eo agitur de bono regimine Regni, & inde omnia etiam exorbitantia ex cauſa publica vtilitatis poteſt facere.*

3 *Et quid in cauſis inter partes, in quibus adeſt intereſſe Regij Fiſci, vel bono regimini conueniant.*

4 *Prouiſiones Collateralis Conſilij ſunt ſubſcribenda per omnes Regentes, & prouiſiones, qua expediuntur in Collaterali Conſilio non fiant propria manu Regentis, & n. 5.*

6 *Decreta, per qua dantur adiuncti, vel vnio votarum, fiant in Collaterali Conſilio, & non per Regentem domi.*

7 *Prohibetur fieri decretum, & mandari Sacro Conſilio, ſed tantùm quod Sacrum Conſilium, ſeu cauſa Commiſſarius relationem faciat de ſtatu cauſa.*

8 *De aſſiſtentia Secretarij, & eius dignitate.*

9 *Tribunal Sacri Conſilij, in quibus conſiſtat, & an dicatur delegatum, vel ordinarium.*

10 *Tribunal Regia Cam. in quo conſiſtat.*

11 *De Spectantibus ad Tribunal Regia Camera Summaria.*

12 *De Tribunalibus M.C. & eorum praeminentiis.*

13 *De Regijs Audientijs diuiſis per Prouincias Regni.*

14 *De earum poteſtate extraordinaria.*

15 *Officiales electi ad beneplacitum dicuntur perpetui.*

16 *Iuriſperiti aſſumpti ad conſilium Principis excuſantur in perpetuum ab onere tutela.*

17 *Officiales perpetui, à Principe, & non ab alijs poſſunt eemoueri, neque ſuſpendi, niſi pro cauſis enormibus, & grauiſſimis.*

18 *Et tunc an requiratur plena probatio de culpa, & an ſufficiat ſemiplena ad hoc, vt poſſint remoueri.*

19 *Officiali ſi fuerit remotus ſine iuſta cauſa, ſeu de facto, ſuccurritur per remedia poſſeſſoria, & n. 20. vbi deciſio.*

21 *Officialis priuatus, aut remotus ab aliquo officio non poterit iterum ad illud aſſumi.*

22 *Quid ſi ſit promotus contra ordinem ſua Maieſtatis.*

23 *Litera Catholica Maieſtatis prohibentes extraordinarios Iudices creari.*

24 *Caſus, in quibus id fuit obſeruatum.*

25 *Conſiliarij adiuncti dati ad ſupplendum numerum, quando dicantur ordinarij, & Sine cauſa poſſint remoueri.*

26 *Et quando dicantur delegati, & dirempta paritate ceſſet illorum delegatio.*

27 *Et an ſi fuerit aliquis eorum impeditus, remanente numero ſufficienti impediatur curſus cauſa.*

SECTIO III.

DIximus, citationis commiſſionem per Iudicem competentem nomine expreſſo expediendam eſſe, conſequens eſt declarare, qui ſint Iudices ordinarij in Regno competentes de iure.

Primò ſe offert ſublime Tribunal Collateralis Conſilij, in quo præeſt Regni Prorex, & in eo aſſiſtunt Regentes, qui ex lege, ex æquo, & bono ſententias dicunt, & ſub nomine Proregis fertur deliberatio,
de cuius authoritate, & præſtantia loquun- 1
tur Reg. de Ponte *in tract. de poteſtate Proregis*, Reg. Tapia *in tract. de praſtantia Cancellaria*, de qua dicetur infra *in ſectione 23. num. 5.*

In eo agitur de bono regimine Regni, & 2
omnia etiam exorbitantia ex cauſa publicæ vtilitatis poteſt facere, Reg. de Ponte *in d. tract. de poteſtate Proregis tit. 1. de prouiſionibus fieri ſolitis, §. 4 num. 5.*

De quo, & de aliis Regni Conſiliis, & Tribunalibus ſatis abundè loquitur Taſſonus *in tract. de antefato, per totum, verſ. tertium, & obſeruationem tertiam, de Collaterali Conſilio, in eod. tract. verſ. 7. obſeru. 3. à num. 16.* diffuſiùs.

Verùm in cauſis inter partes quid ſen- 3
tiat dicere, niſi adſit intereſſe Regij Fiſci, vel bono regimini conueniat, prohibitum eſt per Regias litteras, & determinationes Proregis, quæ ſequuntur.

Al Illuſtre Conde de Venauente primo mi Virrey, Lugarteniente, y Capitan General, hauiendoſeme repreſentado los inconuenientes de ordenar al Conſejo de Capuana, que vaya à referir al Colateral muchos negocios de juſticia entre partes, en que mi Regio Fiſco no tiene interes, aſsi porque eſto porque eſto ſe procura por la maior parte, por las que deſeã alargar las cauſas deſcõfiados de ſu juſticia, como el perjuizio, que ſe ſigue a lo intereſado de hauerſe de acudir à los Iuezes ordinarios los votos delos Regentes, y embara-

zarſe por eſta via en coſas que no les tocan, faltando a las principales de ſu Tribunal. de mas de lo que con eſto ſe ocupan los Miniſtros del Conſejo para nò poder attender a la eſpedicion de otras cauſas. Y conſiderando que para obuiar eſto y otros inconuenientes eſta proueydo por prematica del Emperador mi abuelo, que haya gloria, que no ſe hagan ſemejantes relaciones en Colateral, ſinò en eſtos caſos y en los que en termino de ocho dias à lo mas largo ſe pudiere hazer relacion, con que paſſado eſte tiempo ſin otra relacion, ni licentia, ſe proceda a la eſpedicion de la cauſa por el Tribunal à quien toca; Me ha parecido nò ſolo aprobar, y confirmar lo que por la dicha prematica eſta diſpueſto, e ordenado juſta ſu ſerie y tenor, mas añadir de nueuo, que en los negocios meramente de juſticia entre partes, en que no haya interes de mi Regio Fiſco, en niguna manera ſe vaya ad hazer relacion al Colateral ſi no que ſe dejen correr por ſus Tribunales ordinarios però ſuccediende caſo tal, que conbinieſſe y fueſſe neceſſario referirſe, y votarſe en vueſtra preſencia, quiero y es mi volontad, que el Conſejo lo haga, podiendoſe deſpachar dentro del termino diſpueſto por la dicha prematica, el qual paſſando ſe entienda ipſo iure remetido al dicho Tribunal. Aduertiendo empero que los Regentes nò han de votar en los dichos negocios y cauſas, que fueren entre partes ſinò tan ſolamente en aquellas, en que el Fiſco fuere interaſado, y tocaren con govierno y en eſta conformidad os encargo, y mando lo hagays obſeruar, y executar de aqui adelante, y que eſta orden ſe regiſtre en los Tribunales, paraque en todo tiempo ſe tenga notitia della, que por ſer tan conbeniente ala recta, y buena adminiſtracion de la juſticia procede aſsì de mi voluntad, de Valladolid à 20. de Setiembre 1608.

YO EL REY.

Aliæ literæ ſuæ Catholicæ Maieſtatis, & ſunt v. 3.

Para la buena direction delos negocios en Colateral, ha reſuelto el Cardenal mi Señor, que en el ſe guarden los Capitulos ſiguientes, y manda Su Señoria Illuſtriſſima, que V. M. lea eſte villete en Colateral en preſencia de todos los Regentes, afin que tengan notitia de lo que contiene, y los obſeruen pontualamente.

Que por vn Regente ſolo no ſe pueda hazer
4 *prouiſion alguna, ſino que todas las que hizieren, paſen con las firmas de todos tres Regentes, y del Virrey, y Secretario del Reyno, regiſtradas en Cancilleria ſegun lo acoſtumbrado.*

Que ningun Regente decrete memorial de ſu
5 *propria mano, ſinò por la delos Eſcribanos de Mādamienta, paraque nòſe quiten los derechos deuidos à aquellos que compran los oficios del Regio Fiſco.*

6 *Que Adjuntos, ni dos Ruedas nò ſe den en caſa, ſino en Colateral.*

Que los agrauios, que ſe pretenden de Preſidense, ò de Comiſſario de cauſas, ò dos Ruedas, ò de Adjuntos, ò de verbum faciat *concedidos, en caſo que pretenda que ſe deuia negar; ò contra, no ſe haga ninguna prouiſion ſinò en Colateral.*

Que los Regentes nò digan al Sacro Conſejo, y Conſejeros veniat proceſſus, *nò digan* exequa- 7
tur *la ſentencia, ò decreto del Sacro Conſejo, ſinò ſolamente digan* S. R C. de iuſtitia prouideat, ò Sacrum Conſilium relationem faciat in Collaterali Conſilio, ò Cauſæ Commiſſarius relationem faciat de ſtatu cauſæ, *y eſto nò lo hagan ſinò en Colateral. Dios guarde à V. m. Palacio à 9. de Enero 1621.*

Gio. Beltran de Ozaeta.

Et in eo aſſiſtit, Secretarius, cuius digni- 8
tas quanta, & quæ ſpectent ad dictam dignitatem, & adminiſtrationem, & vnde habuerit originem affert authoritates Regens Rouitus *in pragm 1 n. 1. de Officio Secret. ſeu à libellis, & eis, quæ incumbunt in Regia Cancellaria*, & in præfata *Pragmatica* ſunt taxata emolumenta, & directus illi competentes.

Secundo, Tribunal S.C. in quo lites de- 9
cernuntur R. Conſ. viginti duo, & de appellationibus vtriuſque M.C. & aliorum Tribunalium Ciuitatis, & Regni cognoſcunt, creati ad beneplacitum Suæ Catholicæ Maieſtatis; licèt ſinguli, vt ſinguli non ſint Iudices ordinarij, ſed delegati, prout fundat Reg. Rouit. *ſuper pragm 2. de iuriſdiction. non turbandis num.* 34. ibi, *quem in Conſiliariis S. C. Neapolit.* Congregati tamen ſimul conſtituunt S C. habere iuriſdictionem ordinariam, idem Reg. Rouit. *in Rubrica de Officio S. R. C. num. 4. verſ. hinc fit quod licet Regij Conſiliarij*, de cuius Tribunalis prærogatiua, iuriſdictione, & ordine adſunt conſtitutiones, ſeù pragmaticæ commentatæ *in tit. de Officio S. C.* per eundem Reg. Rouitum.

Huius tribunalis ſub iuriſdictione Præſidentis S C. ſubditi ſunt tam pro ciuilibus quàm pro criminalibus cauſis Magiſtri Actorum, & Porterij, ſeu Apparitores, vt teſtatur Regens Rouit. *Super prag. 28. de offic. S. C. in fin.* cum aliis Doctoribus ibi allegatis.

Qua ratione cum eſſet conuentus in Collaterali conſilio Magiſter Actorum S.C. per quem ſtipulata fuit fideiuſſoria cautio, ad ſoluendum de proprio, præuia diſcuſſione principalis, & fideiuſſoribus nō repertis idoneis, inſtitit remitti cauſam ad Præſidentem S.C. ex ſuperius adductis; Verùm diſcuſſo negotio in collat. Conſil. fuit denegata remiſſio, & iudicatum quod procedatur in Collat. Conſil. & coram Reg. D. Franciſco Merlino, vt patet ex ſequenti decreto, & reſolutum fecit, quia apud Iudicem Collateralis Conſil. Magiſter Actorum ſtipulatus erat iudicatum ſolui, & agens coram altero, non committitur ſtipulatio, nec alterius Iudicis ſententiæ ſe ſubmiſerat. *l. 3 in princ. ff. iudicatum ſolui, l. cum apud Sempronium. ff. eodem* faciunt pro hac ſententia adducta *in deciſione mea 2. à num. 17.*

Tertio, Tribunal Reg. Cam. in quo ad- 10
ſunt Præſidentes aliqui iuris periti, & alij in negotijs Regij Patrimonij ſolertes vnà cum duobus Aduocatis Fiſci, & Procuratore, cognoſcunt

cógnoſcunt cauſas, in quibus de intereſſe
Regij Fiſci agitur; In eo præeſt Locum tenens
M. Camerarij.

De officio M Camerarij Locum tenen-
tis habemus per Marin. Freec. *in tract. de ſub-
feud. de officio M. Camerar. & Locumt. & Præſi-
dentibus num.* 13. Afflict. *in conſtitut. cauſa, in
rubr.* 40. vt Magiſter Iuſtitiarius poſſit inda-
gare oppreſſiones Officialium & reuocare.

11 Quo ad reliqua ſpectantia ad dictum
Tribunal adſunt *pragmatica ſub tit. de Of-
ficio Procuratoris Cæſaris*, & ibi Reg. Rouit.
per quas declarantur, cauſæ ad eius iuriſdi-
ctionem ſpectantes, de cuius præſtantia, &
authoritate aliqua dixi in *deciſ. mea* 291.
vol 1.

12 Quartò, Tribunal M. G. diuiſum in duas
ſedes, vna pro Iudicibus Criminalibus, &
altera pro cauſis ciuilibus; io prima aſſi-
ſtunt duo ex Reg. Conſiliariis S.C. eligendi
per Excellentiſſimum Dominum Proregem,
ſax Iudices annales, qui omnes eligeban-
tur per Protegem Regni, ad præſens aliqui
ſunt promoti ordine Suæ Maieſtatis ad
beneplacitum; vtriqua præeſt Regens M. C.
à Domino Prorege creatus; De ſpectanti-
bus ad dictum Tribunal, quò ad eius præ-
rogatiuas, & præeminentias, adſunt Ritus
M.C. commentati per Carav. alioſque Re-
gnicolas, & pragmaticæ commentatæ per
Reg. Rouit. *ſub tit. de officio Magiſtri Iuſtitia-
rij*, & de fundatione, & authoritate loquun-
tur Freec. *in tract. de ſubfeudis de officio Mag.
Iuſtit* & per Affl. *in conſtit Regni vt Magiſter
Iuſtit. Rubric.* 40. *ſub tit de officio Magiſtri Iu-
ſtitiarij, & de officio Iudicum.*

13 In Regno diuiſo in duodecim Prouin-
cias, in qualibet erectum eſt Tribunal, &
in eis adſunt Præſides, qui per ſuam Maie-
ſtatem eliguntur per biennium, & tres Au-
ditores in vnoquoque pro eodem biennio,
Fiſci Aduocatus, & Procurator ad benepla-
14 citum, & in eis tam ciuiles, quam criminales
controuerſiæ terminantur; & in aliquibus
cauſis extraordinaria poteſtate delinquentes
puniuntur, de qua per Ioann. Grandem *in
tract. de bello exulum, & per prag.* 10. *ſub tit.
de officio Iudicum*, in qua ſunt ſtatuta requi-
ſita pro bono regimine Prouinciarum, &
ſignantèr datur modus procedendi ad mo-
dum belli. Et in eis communicatæ ſunt præ-
eminentiæ Magnæ Curiæ.

Corollarium.

Præfati omnes Electi ad beneplacitum
15 per Suam Maieſtatem iuxta communem ſty-
lum priuilegiorum cenſentur perpetui vt
notabiliter docent Bal. Alber. & alij *in l.
iuriſperitos, ff. de excuſ. tutor. vel curat.* be-
neplacitum enim ſignificat arbitrium boni
viri, qui ſine iuſta cauſa poſſeſſionem non
aufert, vt ex Abb. Capyc. Rebuff. & Bald.
& alijs fundat Grat. *diſcept. for. cap.* 167. *n* 48.
Bart. *in l. de pupillo*, §. *ſi quis ipſi quæſt.* 3. vbi
Iaſ. *n*. 5. *ff. de nou. oper nunt.* Grat. *loc. cit. nu.* 47.
16 ideò non poſſunt remoueri, neque ſuſpen-
di ſine cauſa legitima, Ioann. de Platea *in
l. Iudices num.* 2. *in fin. Cod. de annonis, &
tribunis lib.* 10. vbi dixit, Officiales non
debere remoueri, neque ſuſpendi ab of-
ficio, niſi pro cauſis enormibus, & gra- 17
uiſſimis, quod Princeps, & non alius fa-
cere debet, idque maturo conſilio, Reg.
Tappia *in dec. Supremi Senatus* 3. *num.* 73. *verſ.
vbi voluit Officialem non debere remoueri*, quia
intelligitur auferre honorem, & facere
iniuriam; quod alienum à Principe eſſe de-
bet, vt notabiliter per Iſerniam *in cap.* 1.
§. *verum ſi Clericus, in additione, num.* 29. *de
Capit. Corradi*, & refert Reg. de Ponte *tit.*
3. *num.* 4. *cum ſeqq. in tract. de poteſt. Prore-
gis*; immò etiam ſi eſſet ad nutum colla-
tum, priuari non poteſt ſine iuſta cauſa,
Bart. *in d. l. iuris peritos, numer.* 2. *&* 3. *ff. de
excuſat. tutor.* cum cæteris adductis per
Ioannem Baptiſtam Larream *in nouis de-
ciſionibus par.* 1. *diſputat.* 2. vbi ità refert
deciſum in illo Collegio *num.* 9. & per Ma-
ſtril. *in tract. de Magiſtrat. lib.* 1. *cap.* 23 *à
num.* 16. & quando Rex, ſeù Princeps poſſit
officialem reuocare, *cap.* 17. *eod. lib.* latiſſimè
Fontanel. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 10. *nu.* 145.
cum ſeqq.

Semel enim quòd quis ad muneris exer-
citium probatus admittitur, ſine cauſa re-
probari non debet, *l. Pomponius*, ibi: *Repro-
bare non poſſum ſemel probatum ff. de negot. geſt.
cap. horrendus* 17. *q.* 1. ſemper enim Officialium
amotio eſt damnoſa, gloſ. *in can. hinc eſt* 16.
q. 1. exemplo Muſcarum à Tiberio adducto,
ex Ariſt. & aliis comprobat Bouad. *in ſua
politica, lib.* 1. *cap* 17. *num.* 1. Reg. Moles *in ſuis
deciſionibus manuſcriptis, in titul. de pœnis
Officialium, deciſ.* 3. vbi ponderat *text. in l.
quæ omnia*, §. 1. *ff. de procurator.* referens,
in Hiſpania in Supremo Italiæ Conſilio
Regentem audiuiſſe, Regiam Maieſtatem
declaraſſe ex Conſilio maximorum Theo-
logorum, & Iuriſperitorum ſe non de-
bere amouere Officiales ſine legitima
cauſa, nec ſalua conſcientia contrarium fa-
cere poſſe; & ideò plene debet probari 18
culpa, alioquin non ſufficeret, quod ſemi-
plenè probetur quia agitur de fama, & de
toto aſſe, cùm maximum dedecus ſit remo-
ueri aliquem ab officio, vt notat gloſ. *in l.
teſtamento centurio ff. de manumiſſis teſtamento*
vbi gl. finalis *in verbo negotio.*

Et Officiali remoto ab officio ſine iuſta
cauſa, ſeù de facto & nullitèr, ſuccur- 19
ritur etiam per remedia poſſeſſoria, vt fuit
deciſum per Sac. Conſ. apud Capyc. *deciſ.*
121. *numer.* 16. *& ſeqq* D. Reg. Tapp. *in l. fin.
Cod. de conſtit. Princip. n.* 74 & Maſtrill. *de Ma-
giſtrat. d. lib.* 1. *cap.* 27. *n* 33. qui alios cumulat.

Ex quibus cùm eſſet promotus ad Ca-
thedram pro lectione Medicinæ, donec ali-
tèr fuerit prouiſum, Paulus Emilius Fer-
rellus, & in ea poſſeſſione reperiretur, &
abſq; cauſa fuiſſet amotus, & electus Hiero-
nymus Fortunatus; habuit recurſum Paulus
Emilius ad Suam Maieſtatem, & impetrato
reſcripto reintegrationis, inſtetit in Col-
laterali Conſilio pro exequutione, refe-
rente illuſtre Hectore Capycio Latro fuit
prouiſum, quod reintegretur, vt ex decre-
to cuius tenor eſt, qui ſequitur;

Digitized by Google

In Cauſa A. M. Diui Pauli Emilij Ferrilli cum A.M.D.Heironymo Fortunato.

Facta relatione in Regio Collaterali Conſilio per Illuſtrem Regentem Hectorem Capy.ium Latro, Marchionem Torella, viſis videndis, &c.

Die 12.Menſis Ianuarij 1645.Neap.

Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus Prorex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit, atque
20 *mandat. quod reſtituatur A. M. D. Paulo Emilio Ferrello poſſeſſio Cathedra in actis deducta iuxta forman literarum ſua Catholica Maieſtatis hoc ſuum, &c.*

Et cùm dixiſſet à decreto prædicto de nullitate Hieronymus Fortunatus ſub die 17.Februarij 1645.reiectæ fuerunt, & condemnatus ad pœnam.

21 Vlterius notandum eſt, quòd priuatus, aut remotus ab aliquo officio, non poteſt iterùm ad illud aſſumi, vt eſt text.*in l.2.Cod. de diuerſis officiis lib 2.* & in ſimili notat Bald. *in l.2.per illum text. cum gloſ. Cod.de manum. vindict.* de quo *in cap. officiis, in fine de electione, & in cap. poſt tranſlationem*, & ibi Panorm. *in vltimo notabili, de renunciatione*, addens dictam gloſſ.*in d.l.centurio*, & talis infamia ſuperat omnem aliam propriam, quia honor vitæ eſt anteferendus; vt dicit Iaſ.*in l.reprehendenda, in 3.notabili, C.de inſtitut.& ſubſtit.* probat latè Farinac. *in q.15.num.16.* nec aliud fundat Ioan.de Plat.*in l.iudices C.de annon.& trib.n.3.verſ.nota quod condemnatus, vel remotus.*

21 Ceſſant omnia prædicta in promotis contra ordinem S.Maieſtatis, quæ in anno 1621. mandauit per literas Regias inſertas in volumine pragmaticarum,*in tit.de offic.Magiſtri Iuſtitiarij,prag.52.*in modum, qui ſequitur.

El numero delos Iuezes ciuiles, y criminales del dicho Tribunal de la Vicaria he entendido,
23 *que lo han crecido los mis Virreyes, que han ſido en eſte Reyno excediendo del numero, que de aqui eſta ordenado aya, y que eſte crecimiento es ſuperfluo, y el crear nueuos Miniſtros, y Officiales pertenece à mi, y aſsi he reſuelto, que ſe refor, y que no haya mas numero de los dichos Iuezes, que el antiguo. aſſentado y eſtablecido par diferentes ordenes delos Reyes mis Señores padre, y abuelo, que ayan gloria, vos la dareys, paraque en compliendo el bienio los que anſi hà crecido, ſe vayan eſtinguiendo para nò proueerſe mas, y le executeys en vueſtro tiempo dejandolo notado, donde conuenga, paraque en lo venidero ſe execute: aduertiendo à el Teſorero, y Preceptor dela Vicaria, que en cumpliendo el dicho tiempo no les paguen ſalarios, y en quanto al numero, que ha de hauer de naturales deſte Reyno, ſe guardarà lo que eſta ordenado. Y porque de eſtar los dichos Iuezes en ſus plazas de vna vez, y mas tiempo; que los dos años, que eſta eſtablecido ſi ſiguen inconuenientes de mucha conſideracion, y es contra las pragmaticas y priuilegios concedidos deſte Reyno, es mi volumad y mando que ninguno lo puedaſſer continuadamēte mas, que los dichos dos años, y aſsì lo executeys en vueſtro tiempo, y quedarà notado paraque ſe haga adelante per los Virreyes, que ahy fueren.*

Et obſeruatum fuit tempore Præſidatus 24
Ducis Oſſunæ in anno . . . in perſonam Baldaſſaris Golini Pro Regio Conſiliario ſupra numerum electi.

Et in anno 1644. contra omnes Iudices Magnæ Curiæ, & Auditores Regiarum Audientiarum ſupra numerum creatos per Ducem Medinæ, quibus per Admiratum Regni Protegem fuit mandatum, quòd abſtineant, tamquam promoti contra legem Suæ Catholicæ Maieſtatis, ad tex. *in l.non dubium, C de legibus.*

Hi enim poſſunt remoueri abſque dedecore, & ad illa, dum vacant poſſunt aſſumi, & ad ſimilia, & maiora, prout obſeruatum fuit per eundem *Admiratum.*

Dictum fuit in *ſect.3.* Regios conſilia- 25
rios ſacri conſilij, ſingulos, vt ſingulos eſſe delegatos, qui congregati ſimul conſtituunt factum Conſilium habens iuriſdictionem ordinariam; Adiuncti autem dati ad ſupplendum numerum, quando requiruntur ad decisionem alicuius articuli, congregati habentur vt ordinarij, & ſine cauſa non poſſunt remoueri.

Dati verò ad dirimendam paritatem di- 25
cuntur delegati; quia ad illum actum tantum adiunguntur, & retinent in omnibus, & per omnia naturam delegati, & dirempta paritate ceſſat omnis illorum delegatio; quicquid poſtea diſputari contingat, ſiuè de executione, ſiuè de reuocatione, aut modificatione decreti lati cùm eorum interuentu, vt apertè colligitur ex verbis eiuſdem §.*Præterea*, ibi, *ad huiuſmodi litis deciſionem congregantur.*

In aliò differunt adiuncti dati ad ſupplen- 27
dum numerum ab adiunctis ad dirimendam partitatem; Primi quiden ſi fuerit eorum aliquis impeditus remanente numero ſufficienti, non empeditur negotij expeditio: Dati verò ſi ſint ad dirimendam paritatem, non poteſt procedi illis abſentibus, & de hac practica teſtatur Præſid.de Franch.*deciſ. 52.*& ſic obſeruatur, vt patet ex ſequenti decreto.

In cauſa Ill.Principis Petra Aelcina cum Illuſtri duce Acherumia, vt in actis.&c.

Die 3.Septemb.1646. Neap.Viſis actis & facta relatione S E.in Regio collaterali conſilio de omnibus per Ill.Regentem Antonium Caracciolum Marchionem S.Stephani Regium Collat. Conſil.& cauſa Commiſſarium.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c prouidet decernit, atquè mandat, quod procedatur ad deciſionem articuli paritatis cum quinque adiunctis datis, hoc ſuum, &c. Zuſia Reg. Sanfelicius Reg. Caracciolus Reg. Capycius Latro Reg. Anaſtaſius.

ARGV

ARGVMENTVM.

Tempus eſt apponendum in literis citatoriis.

SVMMARIVM.

1 *In litteris citatoriis eſt apponendum tempus vna die pro alia ſequenti in Ciuitâte, vbi iudicium agiatur; ſi extra Ciuitatem, arbitrio Iudicis, infra Regnum, dummodò non excedat terminum triginta dierum, extra verò Regnum ſexaginta.*

2 *Sed ſi contineat terminum adeò breuem, quod ſit impoſſibile citato accedere, nulla erit citatio.*

3 *Et non arctat citatum comparere poſt terminum*

4 *Appoſito termino vſque ad talem diem intelligitur incluſiuè.*

5 *Si non adeſt terminus habetur, ac ſi eſſet expreſſus iuſtus. & valebit citatio, cum declarationibus, remiſſiuè.*

Sectio IV.

1 Est apponendum etiam in citatione tempus, quod in Ciuitate, vbi Iudicium agitatur ſit vna die pro alia ſequenti, ſi extra Ciuitatem infra Regnum arbitrio Iudicis, diſtantia loci attenta apponendum eſt tempus, infra quod Reus commodè poſſit comparere, Marant. *in 6. par 1. membro num.* 67. & erit ad plus triginta dierum, ſi extra Regnum non minor erit ſexaginta dierum, *text. in conſtit. edictorum* & quod Iudex poſſit terminum arctare, Afflict. *in d. conſtit. num.* 18. *in* 10. *not.*

2 Quod ſi contineat terminum tàm breuem quod ſit impoſſibile citato comparere, nulla erit citatio tanquam impoſſibilis, & temeraria, Carauit *in ritu* 123. *num.* 3.

3 Sed ſi ſit citatio cum termino minus breui, non arctat citatum, etiam poſt terminum, Caſſad. *decid.* 6. *de dolo, & contumacia.*

4 Et appoſito termino vſque ad talem diem intelligitur incluſiuè, Bal, *in cap.* 1. §. *& quia vidimus, in fin. verſ. extra, nota quod in dilationibus, de his, qui feudum dare poſſint,* & cum nominis certitudine, ſecundum Aret. *in l. ſi nominatim, ff. de liberis, & poſthumis.*

5 Sed ſi careat termino, & citatio ſit expedita abſq; termino, & aſſignatione diei, *Speculator in tit. de cit.* §. *ſequitur*, dicit valere & tacitè iuſtum tempus appoſitum intelligitur; quam opinionem communem, & veriorem eſſe teſtatur Carauit. *Ritu* 123. *nu.* 9. *verſ. quid ſi citatio*, de cuius veritate, & declaratione videndus eſt Boer. *deciſ.* 235.

ARGVMENTVM.

In citatione nominandus eſt aduerſarius.

SVMMARIVM.

1 *In citatione nominandus eſt aduerſarius cum certitudine nominis, qui poſſit citari. alias nulla erit commiſſio citationis, & habetur ac ſi facta non eſſet, vt expedita contra infantem.*

2 *Infantes quomodò citandi.*

3 *Et quomodo citandus ſit, qui reperitur in loco immuni, remiſſiuè.*

Sectio V.

In citatione nominandus eſt aduerſarius, qui poſſit citari, aliàs nulla erit commiſſio citationis, nec eius exequutio aliquid operabitur, nam habetur ac ſi facta non eſſet, prout ſi eſſet expedita contra infantem, qui citari non poteſt, & erit nulla. *l. neque, ff. de in ius vocando*, Bald. *in authent. offeratur, C. de litis conteſtatione*, nec poteſt procedi ad primum decretum, quod erit nullum, Imol. *in l. contra pupillum, num.* 2. *ff. de re iudic.* nam inualida citatio nullum producit effectum, nec aduerſarium in contumaciam conſtituit, *gloſ. in cap. de cauſis, in verbo venire, de officio delegati*, & in *cap. veniens de accuſat.* 1

Quomodo autem citandi ſint infantes, & minoris ætatis, & contra eos ſit procedendum, Alex. *In l. ſi ex legato, in fin ff de verb. oblig.* Imol. *in d. l. contra maiorem, num.* 2 *in fin. ff. de re ind.* Carauit *Ritu* 291. Ozaſc. *dec.* 89. ex quibus habes praxim citandi, & procedendi contra infantem, minorem, & maiorem, qui in omnem caſum, & omninò de hac materia videndi ſunt, quia ſatis copioſè, & diſtinctè tradunt obſeruantiam. 2

Et quomodo citandus ſit, qui reperitur in loco immuni, fundatum fuit, & deciſum refertur *in deciſione mea* 141. 3

ARGVMENTVM.

In citationum litteris requiritur aſſignatio loci coram Iudice delegato: & quid, quando locus non eſt tutus, vel ſit in eo peſtis, vel aëris intemperies: & quid ſi comparuit reus per citationem nullam.

SVMMARIVM.

1 *In literis citatoriis requiritur appoſitio loci coram Iudice delegato, ſed non coram ordinario.*

2 *Et quid ſi locus non ſit tutus.*

3 Et

Digitized by Google

3 *Et an & quando citatus teneatur comparere per procuratorem.*

4 *Et quid ſi promiſit ſoluere in certo loco, & in illo non ſit tutus acceſſus.*

5 *Et quid ſi adeſſet peſtis, vel aeris intemperies*

6 *Si citatio careret requiſitis, & nulla eſſet, ſi reus comparuerit, an valebit citatio.*

7 *Et ſi nulla facta citatione pars comparet, an valeat proceſſus, & ſententia.*

8 *Et an poſſit ad vlteriora procedi.*

Sectio VI.

1 LOci appoſitio requiritur coram Iudice
delegato, ſed non coram ordinario,
Afflict. *in conſtit. edictorum, num.* 10. 7. *not.*
Marant. *in* 1. *membro*, 6. *par. num.* 64. & ſi lo-
cus aſſignatus non ſit tutus per delega-
2 tum mutatur, & aſſignatur alius locus,
Iſer. *in rub. quo tempore miles inueſtit. petere*
debeat, in fine; ſed quamuis apponeretur
ſi locus vbi conparere debet non eſt tutus,
non tenetur comparere, Clem. Paſtoralis,
de re iudic. cum concordantibus allegatis
per Marian. Soc. *in tract. de citat.* Marant. 1.
memb. 6. *par. num.* 131. notatur *in cap. prætereà,*
de dilat. & in cap. præſenti, de reſcriptis. tenet
Ang. *in l.* 1. *ff. ſi quis in ius vocatus non ierit n.* 6.
in fin. exceptio. n. loci non tuti excuſat ci-
tatum à comparendo, Hypol. *ſingulari* 261.
quamuis in inſtrumento adſit clauſula, *vbi-*
que conueniendi, quia timet inferri vim perſo-
3 næ, & cauſæ, nec per procuratorem tenetur
comparere, Hypol. *in ſingul.* 32.
4 Et ſi promiſit ſoluere in certo loco, &
in illo non ſit tutus acceſſus, poterit ar-
ctare debitorem ad ſoluendum in loco tu-
tiori, Hypol. *d. ſingul* 261. *in fine*, Roman *ſin-*
gular. 71. Guido. Papa *ſingul.* 859. 9. 2.
5 Item excuſaretur à comparendo, ſi adeſ-
ſet peſtis, vel aeris intemperies, *cap. ad ſup-*
plicationes, & ibi gloſ. *de renunciat.* Iaſon. *in l.*
2. §. *quod diximus, in fine. ff. ſi quis cautionibus*,
Crem. *ſingul.* 124. *in addit in fin.*
6 Si citatio careret requiſitis de forma, de
quibus per *Speculator. & Marant.* in locis ci-
tatis, ſupra relatis, nulla eſſet, ſed ſi reus
cõparuerit, valebit comparitio, vt in fine di-
cit Veral *deciſ.* 1 11. *par.* 1 Mynſing. *obſeruat* 9.
centur. Gayll *obſeruat.* 58. *lib.* 1. Zaſius *deciſ.* 2.
num. 7. quia per actum nullum poteſt haberi
ſcientia, vt probat Gloſſa. & Bal. *in l.* 1. *in*
princ. ff. de ferijs.
7 Et ſi nulla facta citatione pars comparet,
valet proceſſus, Bart. *in rubr de in ius vocando*,
maximè quando citatio ſit ad effectum in-
ducendi ſcientiam, Felin. *in cap illud, in* 4.
columna de præſcription. & actus tenet ratio-
8 ne præſentiæ, & non citationis; adeò quod
poteſt ad vlteriora procedi, Bald. *in aut-*
hent. ſi omnes, C. ſi minor ab hæred. abſt. nam
præſentia idem operatur, quod citatio præ-
adducta per Decium *conſ.* 187. *col.* 3. *n.* 3 *verſ.*
& quia iſte citatus comparet, 1. *vol.* ſicut dicitur
in ſententia, quæ quamuis ſit nulla, poteſt
tamen conſenſu partium approbari, *l.* 2. *Cod.*
comm. vtriuſque iudic. facit text. *in l. non dubium*
in fine: C, de teſtament. & in l. final. C. ad legem falcidiam, in quibus ratione voluntatis *in fine, C. de teſtament. & in l. final. C. ad legem falcidiam*, in quibus ratione voluntatis in agnitione legati teneri, etiam ſi legibus non ſit ſubmiſſum legatum; cætera verò quæ ſunt de forma in literis citatorijs, tradunt Scacc. *cauſ. ciuil. & crimin. cap.* 31. Speculat. *in tit de citat.* Afflict. *in conſtit. edict.* Marant. *in* 6. *part. memb.* 1.

Dictum eſt de commiſſione citationis expedienda per Iudicem competentem. Conueniens eſt, de Tribunalibus ordinarijs Regni, & de competentia diuerſorum Iudicum dicere.

ARGVMENTVM.

Quomodo contrahatur domicilium, & quomodo probetur; & an dignitatis origo eximat à iuriſdictione Iudicis domicilij, & de prærogatiua fori domicilij.

Et an ratione matrimonij mutetur domicilium, etiam ex priuilegio competente marito Neapolitano.

Et quid ſi mulier Neapolitana ſit nupta extero.

SVMMARIVM.

1 *Iudex competens eſt Iudex domicilij.*

2 *Domicilium triplex.*

3 *Domicilium originis cõtrahitur quatuor modis*

4 *Quomodo probetur.*

5 *Et quid ſi alibi tranſtulit domicilium.*

6 *Et concurrentibus locis incolatus, & originis vocatus ad munera quis præferatur.*

7 *Dignitatis dicitur in Senatore.*

8 *Dignitas Conſularis non eximit quem à ſui Iudicis iuriſdictione.*

9 *Citatio facta Senatori coram Iudice proprij domicilij, an valeat.*

10 *De competentia ratione dignitatis, & officij.*

11 *Domicilium habitationis quibus modis conſtet.*

12 *Et quamuis ex alijs cauſis ſortiatur forum, ſiuè locus contractus coincidat cum loco domicilij, ſiuè non regulariter poſt moram in ſoluendo adeundus eſt Iudex domicilij pro exequutione parata, ſiuè in res, ſiuè in perſonam debitoris.*

13 *Et in dubio, quando non conſtat de animo habitatoris, ſtatur declarationi ipſius, & ei fides habebitur.*

14 *Et in dubio appellatione domicilij refertur ad Ciuitatem domicilij incolatus, non originis, in quo poteſt conueniri.*

15 *In omnibus caſibus, preterquam in domicilio habitationis, nunquam quis poteſt conueniri ſi ibi non reperiatur.*

16 *Et Iudex domicilij, ſeu incolatus eſt Iudex ordinarius,*

17 *Et propriè dicitur ſubditus ratione domicilij.*

18 *Mutatur quoque domicilium propter matrimonium.*

19 *Et*

19 *Et militat etiam in vidua.*
20 *Vxor ſequitur forum viri, etiam quoad forum ex ſpeciali priuilegio.*
21 *Et an gaudeat priuilegio Neapolitano, nupta Neapolitano, & quid ſi mulier Neapolitana ſit nupta extero.*
22 *Et quando agitur de reſtitutione dotis, vbi agi debeat.*

Sectio VII.

Dictum fuit de tribunalibus ordinarijs, ſequitur videre de competentia, qui dicantur Iudices competentes.

1 Dicitur ergo quis competens. Primò, ratione Domicilij, *l. ſi fideicommiſſum, §. ſed & reſcriptum ff. de Iudic. cum concordantibus.*
2 Et domicilium triplex eſt, Rebuff. *in l. Ciues C. de incol. l.* 10. nàm quoddam eſt originis, aliud dignitatis, & aliud habitationis.

3 Originis contrahitur quatuor modis, origine propria, vel paterna, *l. filios, Cod. de Municip. & orig. lib.* 10. manumiſſione, allectione, vel adoptione, *l. Ciues, C. de incol. l.* 10. Menc. *de arbitr. caſu* 584. *lib* 2. *centur.* 6. *num.* 5. ibique vaſſallus duorum Dominorum, & Ciuis duarum Ciuitatum, an & quando quis eſſe poſſit. Diſtinguendo fundat.

4 Et quomodo probetur origo vide remiſſiuè per Boer. *deciſ.* 11. *num.* 16. *verſ. & quomodo probetur origo*, & hic Iudex originis, non erit competens, niſi in caſibus enumeratis à Rebuf. *in d. l. Ciues*, & ſi ibi repeatiatur conuentus; ſecus ſi abſit, iuxta communem opinionem per Burſat. *conſ.* 74. *num.* 1. quam declarat, & ibi per eum Mar. Graſſ *in ſyntagm. communium opinionum vol.* 1. *in tit. vbi in rem actio num.* 6. *in fin.* Scacc. *de Iudic. cauſ. ciuil. & crim. cap.* 11. *num* 6. *in fin. verſ. aut ſequitur forum per originem lib.* 1. *in tit. de cit. quæ fit per literas in Criminalibus.*

5 Et quid ſi alibi tranſtulit domicilium, an attendatur locus domicilij non originis, diffusè Amaya *in d. l. ciues, C. de incolis, lib.* 10. *à num.* 32. Regens Moles *in tit. quis dicatur ciuis Neapolitanus* q. 15. *in manuſcriptis*, authoritate Soc. *conſ.* 35. *num.* 7. *vol.* 1. & dixi in mea *deciſ.* 74.

6 Incolatus, & originis vocatus ad munera quis præferatur, Gloſ. magiſtral *in l. ciues, C. de Incol. lib.* 10. *in verbo allectio.* Amaya *in d. l. ciues à n.* 32. Conſil. Theod. *allegat* 62. *n.* 5 Rom. *conſ.* 161 *nu.* 2.

7 Dignitatis dicitur in Senatore, *l.* 1. *C. de incolis, lib.* 10 verùm non mutant domicilium, licet ratione Senatoriæ dignitatis videatur habere domicilium in vrbe, vbi tenentur ob dignitatem reſidere, per *legem Senatores*, & ibi *DD. ff. de Senatoribus*, cum concordantibus adductis per Boer. *deciſ.* 11. *num* 1. *verſ. quia Senatores*, vnde dignitas Conſularis non
8 eximit quem à iuriſdictione Iudicis proprij domicilij, & citatio facta Senatori coram
9 Iudice proprij domicilij incolatus valet, Boer. *in d. dec.* 11. *in princip.*

De competentia ratione dignitatis, &
10 officij, multa poſita ſunt in meis *dec.* 190. in concernentibus officium. Præfecti annonæ, & in *dec.* 291. *de Miniſtris Mag. Cur. & Reg. Cameræ.*

Habitationis domicilium conſtituitur altero de tribus modis; Primò laris fruitione, ideſt quod ibi ſe, & familiam ſuam alat, vel quod ibi continuè negotietur, *l. Labeo, ff. ad municip. de Incol.* 11

Secundò, maioris partis ſuarum fortunarum tranſlatione, *d. l. ciues, C. de Incol. lib.* 10. *l. ſed & ſi ſuſceperit, §.* 1. *ff. de Iudic.* Menoch. *de arbitr. Iudic lib.* 2. *caſ.* 86. *num.* 7. vnde ex hoc in forenſi habente mercaturas in Ciuitate conſuluit quidam Aduocatus, quod ibi poteſt conueniri ratione domicilij, vbi habet mercaturas, & ſic maiorem partem ſuarum fortunarum; nec eſt probatum, quod alibi habeat aliud domicilium habitationis, quam ſententiam refert, & approbat Bart. *in l de iure, ff. ad municip.* dummodò non ſit tranſiens.

Tertiò, Temporis diuturnitate ideſt cùm decem annis ſteterit quis in loco, licèt alibi maiorem partem ſuorum bonorum habeat, vel larem foueat. *l.* 2. *C. de incolis, l.* 10. *C. vbi Senat. vel Clariſſ. l.* 5. *eodem lib* & etiam minori tempore ſi Iudici videbitur, Menoch. *d. caſu* 86. *num.* 6 dummodò pro maiori parte anni habitet, nam tunc propriè, habitare videtur, *argum l. cum de lanionis, §. Sabinus ff. de fundo inſtruct.* Paul de Caſt. *in l. iuris ordinem, C. de iuriſdict.* & ita declaratum fuit per Reg. Conſil. Gramm. *dec.* 87. *in fine*, *& de Ritu Regiæ Cam.* meminit quoque Afflict. *d. deciſ.* 384. *num.* 11.

Alterum ex his medijs ſortitur quis domicilium iuxtà veriorem DD. ſententiam, reiecta Romani ſententia & ſequacium, tenentium copulariuè, quod larem, maiorem partem, & quod ad eum finem conueniendi habitet, Coler *de proceſſ. executiuis cap.* 1. *par.* 2. *num* 30 *cum ſeqq* fundat.

Et quamuis ex alijs cauſis ſortiatur forum, ſiuè locus contractus coincidat cum 12
loco domicilij, ſiuè non regulariter & quaſi ſemper poſt moram in ſoluendo adhibitam adeundus eſt pro exequutione parata, ſiuè in res, ſiuè in perſonam debitoris Iudex loci domicilij, vbi reus habet ſuam reſidentiam, hæc regula probatur *in cap cum ſit generale, & in cap. ſi clericus, de foro competenti, & l. iuris ordine, C. de iuriſdic. omnium Iudicum*, ac in terminis diſtrictionis perſonalis eſt *tex. in cap. ex reſcripto de iure iurando*, & dato quod alias plures Iudices ſortiretur reus; tamen illud ſciendum eſt, forum domicilij ſemper eſſe generale, & ordinarium, ac prædominari, vel ſaltim concurrere cum quolibet alio foro, ſiuè contractus, ſiuè delictorum, ſiuè deſtinatæ ſolutionis, ſiuè etiam rei ſitæ, & ſubditi ex alijs præordinatis capitibus non dicuntur ſubditi, ſed tantum ij, qui ſunt ſubditi ex cauſa domicilij, hæc Coler. *in d. caſu* 1. *par.* 2. *de Iudice parata executionis, à num.* 21. *verſ. ideò circa illam materiam*, vbi multa de competentia ratione domicilij.

Et in dubio quando non conſtat de ani- 13
mo

Digitized by Google

mo habitatoris, quod ibi domicilium conſtituere voluerit, ſemper ſtabitur, & fides habebitur declarationi ipſius conueniendi, ſi in initio ſui ingreſſus declarauit, Rebuff. *in d.l.ciues, num.* 6. Coler. *loc.cit.num.* 29. & ſi contrarium declarat nolle domicilium conſtituere, non ſortitur forum, Menoch. *in d.caſu* 86.

14 Et in dubio appellatio domicilij refertur ad Ciuitatem domicilij incolatus non originis Speculator *in tit.de citationibus.* §. 1. *in princ.* Affl *deciſ.* 389 *num.* 7. Tiraq. *de retractu conſanguineorum*, §. 9. *gloſ.* 2. *num.* 21. *fol.* 139.

Itaque poteſt conueniri coram Iudice domicilij incolatus, quamuis ibi non reperiatur, Paul. de Caſtr. *dicta l. iuris ordine, C.de iuriſdictione omnium Iudic.* & procedi ad diffinitiuam, Paul. Caſtr. *dicta l. iuris ordine.*

15 Et in omnibus caſibus, præterquam in domicilio habitationis, nunquam quis poteſt conueniri, ſi ibi non reperiatur perſonaliter, puta in loco originis propriæ, vel paternæ vel loco contractus ita Bartol. *in l.aſſumptio, §.filius, eodem titulo*, cum reliquis adductis per Annam. *allegat.* 74. *numer.* 8.

16 Et Iudex domicilij habitationis, ſeu incolatus erit Iudex ordinarius coram quo regulariter quis eſt conueniendus, *l.* 4. *§.Prætor ff.de damno infecto.* & ibi *DD.* Speculator. *in tit.de competentia Iudicis, vbi addit.* §. *ſequitur*, Iacob. Rebuff. *in d. l. ciues num.* 7. *gloſ. in cap.ſtatutum, § cum vero, in verbo eiuſdem Ciuitatis, & in verb. vnam dietam de reſcriptis in ſexto*, Tiraq. *de retract.conſanguineorum, loc. cit. nu.* 23. *fol.* 139.

17 Et propriè dicitur ſubditus ratione domicilij, non ratione originis, Abb. *in cap. propoſuiſti, de foro competenti, in primo notabili*; eſt enim iſte forus ordinarius, & generalis ad omnia, vt dicit Cald. *in cap.de raptu*, quem refert, & ſequitur. Abb *in cap.licet*; *in fine, num.* 28. *verſ.eſt ergo iſte forus, de foro competenti.*

Mutatur quoque domicilium per matri-
18 monium, Bart. *in l.* 1. *ff. de Senatoribus & in d. l. cum quadam puella. C. de iuriſdic. omnium Iudic.* Paulus de Caſt. & Ang. *in l.iuris ordinem. C.de iuriſdic omnium Iudic.* Mich Graſſ. *in ſyntagmat comm.opin.in tit.de for.compet.nu.* 25. Caball. *milleloq* 143 vndè vxor eius Ciuitatis erit, vbi eſt maritus.

Et militat etiam in vidua, & ſponſa de
19 præſenti, fundat Amaya *in d. l. ciues, C. de incol. lib.* 10. *à num.* 28.

Hinc vxor ſequitur forum viri, etiam
20 quò ad forum ex priuilegio ſpeciali, & priuilegium viri prodeſt vxori, Præſ. de Franch *deciſ.* 363.

21 Et an gaudeat priuilegio Neapolitanorum nupta Neapolitano, & quid ſi mulier Neapolitana ſit nupta extero, Vinc. de Franch. *deciſ.* 416. Crauet. *conſ.* 271.

22 Et quando agitur de reſtitutione dotis, vbi agi debeat, Boer. *conſ.* 50. *in fin.*

ARGVMENTVM.

Domicilium an ad libitum mutari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium, an poſſit ad libitum inuito Barone. mutari, & nu.* 3.
2 *Et quid ſi Baro haberet priuilegium cum clauſula*, quòd non liceat diſcedere.
3 *Et quid ſi eſſet ſolita apponi.*
4 *Originarius, cum propria origine derelicta, in aliam Prouinciam ſe contulit, quæ non ſit ſub ditione eiuſdem Regis, tunc ſibi domicilium conſtituit, & originalis naturalitas amittitur.*

SECTIO VIII.

QVæro, numquid ad libitum domicilium mutari poſſit, & vaſallus Baronis, ſi vult recedere de Terra Baronis, & transferre incolatum cum vxore & familia in alium locum extra dominatum Baronis eo inuito, & alienare bona ſua, quæ habet in Terra Baronis, an poſſit; hanc quæſtionem ponunt Rebuff. *in l.ciues, num.* 3. & Affl. *in vſib. feud. in Prælud.* 14. *n.* 52. *verſ. an autem vaſalli Baronum*, & nouiſſimè D. Regens Don Franc. Merlin. *lib.* 1. *controuerſ. forenſ cap.* 83. *à n.* 21. cuius doctrina, & prudentia, cæteriſque virtutibus cognitis ad gubernacula Regij Patrimonij deſignatus fuit, & à ſecretis Regni in Collaterali Conſilio adſcriptus, demum eiuſdem Supremi Conſilij electus Regens ex quibus diſtinctio colligitur quod aut Baro habet aliquod ius in perſonam vaſalli, vt ſi tenetur ei ad aliquam angariam vel perangariam, & tunc non poteſt argumento *tex in l. omnes profugi. C.de agricolis, & cenſit.lib.* 11. *& l.quidam ignauia. Cod de decur.eodem lib* ad quod allegat Afflict *cap. Papa Honerij*, incipiens *ad nouas coniurantias*, de quo etiam meminit Petrus de Monteforte *in conſt. Regni quiſquis de burgenſibus*, & eſt prouiſum per dictam Regiam *Conſtitutionem quiſquis de burgenſibus*, vbi latè Afflict.

Aut Baro non habebat ius aliquod neceſſarium in vaſallum ſed erat ſimplex vaſallus, & non tenebatur ad aliquam angariam, vel perangariam, & tunc poteſt recedere, *l.* 1. *&* 2. *ff.de liberis hominibus exhibendis*; cum concordantibus adductis per Rebuff. *in d l.ciues*, & erit in hoc caſu in facultate vaſalli extinguere in ſe iuriſdictionem ſui ſuperioris, Abbas *in d. c. propoſuiſti, num* 7. *de foro compet.* & ità recedendo cum vxore, & familia mutare domicilium, Bar. *in l.Prædia §.aſſini, ff de fundo inſtruct.* & liber ſit à ditione prioris Iudicis, & ſubijcitur iuriſdictioni illius Iudicis, in cuius Prouincia ſedem ſibi elegerit,

getit *can. vbicumque*, §. *quoniam ergò* 3. *quæſt* 11.

2 Quid ſi Baro haberet priuilegium cum clauſula, *quod non liceat diſcedere*, vide Affl. *ibidem*, & *in d. conſt. quiſquis burgenſibus, num.* 11. *in octauo notabili.*

Sed dubitatur, an clauſula, prædicta *quod non liceat diſcedere*, quamuis expreſsè
3 non eſſet apposita, cenſeatur appoſita, quia ſolet apponi, affirmatiuam tenuit Afflict. *in d. conſtit. quiſquis, num.* 10. *verſ. & quia iſta clauſula*, & ibidem tenuit Iſern. *in d. conſt.* quæ opnio, etſi vera eſſet, non eſſet locus diſtinctioni prædictæ, ſed in vtroque caſu virtute præfatæ clauſulæ, non liceret recedere, contrarium dixit idem Afflict. *in præludio dictæ conſtit. diſtinct.* 4. *in fine*, quæ opinio verior videtur, argumento, eorum quæ habentur per Iſern *in c.* 1. §. *huius autem generis. col.* 2. *ex quib. cauſ. feud. amitt.*

Nec obſtat, quod pro contraria ſententia adduxit Iſern & Afflict *in d. conſtitut.* quia ſolet apponi, & veniunt quæ ſunt moris & conſuetudinis.

Nam reſpondetur ex dictis per eundem Iſern. *in d. cap.* 1. §. *huius autem generis, verſ. quod autem dicitur, ex quibus cauſis feudum amittatur.*

4 Et ſi originarius propria origine derelicta in aliam Prouinciam ſe contulit, quæ non ſit ſub ditione eiuſdem Regis tunc ſibi domicilium conſtituit originale, & naturalitas amittitur, gloſ eſt ſingularis *in l. adoptionem* 7. *C. de adoptionibus, in verbo non mutari, verſ. aliud*, Amaya *in l. ciues, à num.* 32. *C. de incolis, lib.* 10.

ARGVMENTVM.

Vaſallus, filius, vxor quando poſſunt recedere à poteſtate Domini, patris, & mariti; & an, & quando ei dos ſit reſtituenda, & quis ſit Iudex taxationis alimentorum vxori præſtandorum durante ſeparatione; & an Baroni ſit licitum alteri dare Vaſallum.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus etiam non recedendo poteſt eximi à iuriſdictione Baronis, vt puta, ſi Dominus pluriès opprimebat.*

Barones affligentes vaſallos poſſunt licitè à ſuperiori priuari mero, & mixto Imperio.

3 *Tunc licitum eſt vaſſallis diſcedere.*

4 *Et poteſt cogi Baro ad vendendum.*

5 *Tenor prouiſionum, quæ in Collaterali Conſ. expeditur circa hæc.*

6 *Filius eximitur à poteſtate patris propter ſæuitiam.*

7 *Et vxor à marito.*

8 *Nec tenetur redire, etiam ſi iuret, & caueat de non offendendo.*

9 *Et tenetur dotem reſtituere.*

10 *Et ſi fructus dotis non ſufficiunt, præſtare debet alimenta extra domum.*

11 *Et quid ſi mulier non habuerit dotem.*

12 *Quomodo obſeruatur in Curia Romana, & in Sac. Conſilio Neapolitano in taxatione alimentorum, & cui competat cognitio.*

13 *Quæ oppreſſio Domini in vaſallos ſit ſufficiens, vt liceat vaſſallo recedere, & quæ in filios, & vxorem.*

14 *Sicut vaſallus poteſt recedere, ita Baroni licet eiicere vaſſallum tumultuoſum, etiam non ſubditum.*

15 *Eum tamen non licet ſine cauſa alteri dare.*

16 *Et quando poſſunt Barones ad carceres extra locum domicilij tranſmittere vaſallos cum prouiſionibus Coll. Conſ.*

17 *Prouiſiones quæ ſolitæ ſunt expediri aduerſus Barones opprimentes vaſallos.*

SECTIO IX.

Corollarium.

ET in caſu, in quo non licet diſcedere poteſt eximi à iuriſdictione Baronis 1
vt puta, ſi Baro pluriès opprimebat, Rebuff. *in d. l. Ciues, num.* 3. *in fin.* qualiter vaſſalli particulares grauati à Baronibus vexati ſe ab eorum iuriſdictione eximere valeant, Nouar. *in tract. de grauam. vaſſall. tom.* 1. *in præludiis, præl* 5. copioſè, qui de grauaminibus vaſſallorum per plures Tomos tractat.

Et illicitè Barones affligentes vaſſallos
possunt licite à Superiore priuari mero, & 2
mixto imperio. Affl. *in conſt. ea quæ ad decus in* 1. *notab. in fine, Campagna in cap. Regni grauamina, num.* 50. *in* 11. *grauam.* ad quod vide diſtinctionem Bald. ex mente Cyni *in l. ſi Dominus*, §. *Dominorum, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris.*

Ipſiſque vaſallis licitum eſt recedere, 3
Paris de Puteo *in sit de exceſſ.* Baron. *à num.* 27. *verſ. excedunt etiam Barones tenere volentes.*

Poteſt etiam Baro cogi ad vendendum, 4
dicit ibid. Campag *n.* 58. *in* 19. *grau.* & quod cogat Rex Baronem malè tractantem vaſſallum ad vendendum, traduntur auctoritates per Camill. de Curt. *in diuerſ. iur. feud. cap. licet autem veriſſima, n.* 45 *fol.* 9.1. *vol.* & in dies per Coll. Conſ. expediuntur prouiſiones in quibus aderit cauſa odij inter Baro- 5
nes & Vaſallos, tenoris pro vt ponuntur in fine huius *Sectionis n* 17.

Subcorollarium.

Eodem exemplo, quo & filius eſſet ex- 6
imitur à poteſtate patris propter ſæuitiam, *l. fin ff. ſi quis a parent. fuerit manumiſſ. l. ſi lenones, Cod. de Epiſcop. aud.* de quo latè per Paſqualig. *in tractat. de viribus Patr. poteſt. part.* 3. *cap.* 4. vbi, an & quando licita ſit correctio, & de temperamento in caſtigando.

Item quando vxori à marito recedere licet ob viri ſæuitiam, Paris *præcitato loco*

 num 29.

num. 19. & ſeruus à poteſtate Domini eximitur, Bald. in d. l. ſi Dominus, §. Dominorum, ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni Iuris Io. Lup. in c. per veſtras in 3. notab. l. præſenti, C. de donat. inter vir. & vxor idem voluit Bart. in l. cum ſatis, col. 1. verſ. præterea vxor. C. de agric & cenſit. lib. 10 Anchar. conſ. 408. incip. probata tanti viri ſæuitia. Felin. in cap. illud col fin. de præſ. & ex hac cauſa poteſt petere ſeparationem à marito, quoad cohabitationem, cap. 1. vt lite non conteſtata cap. literas, de reſtitut. ſpoliat. quem tex. dicit eſſe ſingularem Abbas in d. c. 1. Lupus in d. c. per veſtras in 3. notabil. col. 1. de donat. inter vir. & vxor. Alex. conſ. 78. vol. 5. Couart. in tit. de ſponſalib. §. 5. num. 1.

8 Nec tenetur redire etiam ſi iuret, & caueat de non offendendo, Bald. conſ. 140. ſicut ſapientis, lib. 3. refert, & ſequitur Aym. conſ. 31. num 4 Pert. Genal ſingul. 65. incipiens nota illud, Felin in cap. ſcribebat, col. 1. de præſumpt. ſi tanta ſit viri ſævitia, quod cautio non videatur ſufficere, Gloſ. in can. de Benedicto, in verb. ſub cantela, in fin. 32. q. 1.

9 Et cùm ob viri ſæuitiam recedat, dotem vxori reſtituere tenetur, vt conſuluit Cuman conſ. 175. Donat. Andriol. col. 1. verſ. ad ſecundum, ſequitur Io. Lupus in repetit. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 64. num. 10. & ſequitur Io. Andr. in add. Specul. in tit. de donat. inter vir. & vxor. ex §. fin. in addit. quæ incipit, quia hic de bannito, &c. vbi refert Gloſſ. dixiſſe, quod ſi in excommunicatione excommunicatus perſeueret, vxor eius nolens ſecum cohabitare poteſt dotem repetere, mouetur per l. 1. C. de repud. refert Socc. in l. 1. col. 3. verſ. item limita ff. ſoluto matrim. & dixit. Abb. in cap. 1. in 1. notab. de donat. inter vir. & vx. & Bal. in c. 1. col. 2. verſ. item nota, vt lit. non conteſtata, quod quando ſeparatur thorus propter ſæuitiam, vel culpam viri, tenetur vir dotem reſtituere vxori.

10 Et ſi dotis fructus non ſufficiunt ad ipſam alendam, præſtare debet alimenta extra domum ſuam vt tenent communiter DD. Alber. Sali. & Bal. in l. quod in vxorem, C. de neg. geſt. & alij cumulati per Tiraq. de retract. lignag. §. 19. Gloſ. vnica, num. 14. vbi poſtquam dixit, dotem à viro eſſe reddendam, ſubiungit, & ſimiliter tenetur vir præſtare alimenta, Guid. Pap. q. 439. & Ranchin. addens, & Bal. in cap. 2. §. fin. in fin. de inueſt. de re aliena fact. dicit, &

11 multum commendat, quod ſi vxor non habuerit dotem, & ſine cauſa à viro expellitur, tenetur vir aſſignare quartam partem ſuorum bonorum, vt habetur in auth de nupt. §. ſic itaque, in auth. vt lic. matri, & auiæ. §. quia verò legem, auth. quib. mod. natur. effic. leg. §. quoniam verò interpellat, & in l. fin. C. de repud. quod eſt ſimile dicto Napod in d. conſuet. quartam, in verb. poſt mortem, n. 46. & hanc opinionem tanquam validiſſimis, & æquiſſimis fulcitam rationibus reiecta contraria amplexus fuit Lup. in repet. c. per veſtram §. 1. verſ. 3. ſequitur in tex. num. 3. & 4. de donat. inter vir. & ux.

Quomodò autem fuerit obſeruatum in Curia Romana, &. in S. C. Neapolitano in caſu diuortij, & quis ſit Iudex taxationis quantitatis ſoluendæ dictum fuit in deciſ. mea 293. 12

Quæ autem oppreſſio Domini in vaſallos ſit ſufficiens ad hoc, vt liceat vaſallo recedere, quæ ſæuitia ſit ſufficiens in filium, in ſeruum, & vxorem, huius rei Iudicis arbitrio remittitur, metus autem cauſa, ff. ex quibus cauſis maior. & dicta per Men. lib. 11. caſ. 135. 13

Et quod dictum eſt, vaſallo licere recedere à terra Baronis ipſum opprimentis, ita quoque licet Domino vaſallum tumultuoſum, & iniurioſum à ſua terra eiicere, etiam non ſubditos ſuæ iuriſdictioni, text. in l. fin. ff. de offic. procur. Cæſar. pro quo faciunt dicta per Peguet. in practic. in tit. de proceſſ. quando Commiſſarij vocantur ad Bannum. cap. 24. 14

Aliàs verò Baroni non liceret eiicere vaſallum, vel alteri dare, quotieſcumque intereſſet vaſallo non dari, Iſer. in cap. Imper. §. nec Dominus de prohib. feud. alien per Feder. Loffr. in Paraphraſi in d. §. nec domin. col. 4. in fi. nam tranſit per Vniuerſitatem, quando feudum vendit, quod per ſe non tranſiret, Iſer. cap. 1. §. ſi quis fecerit in fin. quo temp. mil. Loffred. ibidem. & quando feudi alienatio inuitis vaſallis fieri poteſt, vide remiſſiones Vinc. de Franch. in dec. 17. 15

Cumque Fuiſſet in Coll. C. dubitatum, an Barone non habente in proprio domicilio incolatûs, & habitationis inquiſiti tutas carceres poſſit extrahi Reus, & in carceribus extra diſtrictum proprij incolatus detineri, quod non poſſit, ponderantur verba prag. 2. Regis Fernandi in tit. vbi de delicto, incipientis: Querula expoſitione, ibi, extra diſtrictum proprij incolatus cuiuſque noſtri Regnicolæ diſtrahere, & vocare nemo audeat, per quam Io. Ant. de Nigris de Campania, fundat, grauari ſubditos ſub colore, quod non habeant tutos carceres in loco domicilij extrahantur pro cauſa criminali, in cap grauamina, num. 94. verſ. 49. grauantur ſubditi, ponderat etiam ad hoc pragm. Cæſar. Maieſtatis Caroli V. in nouiſſima compilat. vbi de delicto quis conu. deb. prag. 5. incipiens, Item quod officiales, neque etiam appellatione pendente. vt prouiſum eſt per prag. 43. ſub rubri. de officio Magiſtri Iuſtitiarij, de qua meminit, & refert deciſum per Sacrũ Cõſilium Io. Maria Nouar. de Grauamin. vaſall. tom. 3 grauam. 4. & imputet ſibi Baro, qui non tenet tutos carceres, quod grauamen eſſe fundat idem Nouar. d. tr. de grauam. vaſſall. tom. 2. grau. 172. 16

Quod limitatur vt infra in ſect. 24. n. 13. verſ. ſublimita, quandu aliqua vrgenti cauſa aliter Iudici videretur, quæ conſiderata fuit in Collaterali Conſilio, prout in paruo oppido, in quo non adſunt tuti carceres dummodo ad proximũ locum ſub iuriſdictione eiuſdem Baronis detineatur, vt eſt videre in prouiſionibus, quorum tenor eſt.

Philippus

Philippus Dei gratia Rex,&c.

Ill.& Magnifici Viri Regij Conſiliarij fideles dilectiſſimi. Ci è ſtato preſentato memoriale. Illuſtr. & Eccellent.Sig il Dottor Carlo Gizzi Barone delle terre di Monte Caſſoli Carpineto, e ſuo ſtato dice à V.E.come in dettaſua Terra di Carpineto non vi ſono carcere ſicure in occaſioni di delitti,che facilmente li carcerati ſe ne fugono,& hauendo nella ſua terra di Montazoli carcere ſicure, quale terre fra di loro ſono vicinisſime due miglia , ancorche ſiano de diuerſe Prouincie,& hauendo fatto più volte ordine alla detta Terra,che deueſſe fare detto carcere, non ſolo non vi è luogo,mà è pouerisſima ; di modo,che è aſtretto per ſicurtà farli traſportare da detta Terra di Carpineto a Montazzoli ; che in caſo de delitti graui li ſia lecito traſportare li carcerati dalla detta Terra di Carpineto alle carcere di Montazzoli,vt Deus , &c. Et inteſo.&c.vi dicemo & ordinamo, eſſendo vero, che nella terra predetta di Carpineto non vi ſiano carcere ſicure,nelle quali poſſano ſtare li carcerati,in tal caſo occorrendo carcerarſi alcuni Cittadini di quella terra, debbiate permettere,che li poſſa fare portare nello carceri della Terra predetta di Montazzoli,eſſendo però più vicina à detta terra di Carpineto,e così s'eſequa, che tal è noſtra volontà; & occorrendo ad alcuno coſa in contrario,comparendo ſe li farà giuſtitia. Datum Neapoli die 18.Decembris 1644.

EL ALMIRANTE.

Vidit Brancia Regens,Vidit Zuſia Regens ,
Vidit Caſanate Reg.Vid. Salamanca Reg.
Vidit Capyc.Latro Reg. Merlino Secret.
Alla Regia Audienza.

Philippus Dei Gratia Rex,&c.

Magnifico Vir Reg.fidelis dilecto. A noi è ſtato per via di Scrittorio preſentato il ſeguente memoriale v3.

Excellentiſſimo Signore, Scipione Tabaſſi della Città di Sulmone,Gouernatore della Rocca del Raſo,& Rocca cinque miglia,tutte due d'vn Padrone ,l'vna tre miglia lontana dall'altra ; ſupplicando humilmente li fa intendere, come in detta Rocca del Raſo non vi ſono carceri , ma alla Rocca cinque miglia sì.Per tanto ſupplica V. E.li voglia cōceder licenza che capitandoli alcuno carcerato criminale alla detta Rocca del Raſo le ſia lecito traſportarlo alle carceri della Rocca cinq;miglia,acciò poſſa cumplire eſſo Supplicante la giuſtitia,ch'oltre eſſer coſa giuſta lo riceuerà à gratia particolare, vt Deus , &c. El Senor Regent à quien toca eſta Prouincia prouea conſultado à 19.de Dec.1644.Bolle , &c.Et viſto per noi l'eſpoſto nell'inſerto memoriale ſemo remaſti contenti,come con queſta ci contentamo,ch'eſſendo vero,che nella Terra della Rocca del Raſo non ci ſono carcere per cuſtodia de carcerati criminali, ocorrēdo di capitar in poter veſtro perſone inquiſite come l'haurete carcerato le farete traſportar nelle carcere della Rocca cinque miglia lontana dalla detta Terra della Rocca del Raſo per lo ſpatio di tre miglia tantum. per eſſerno le ſudette due terre d'vn medeſimo Padrone , & così s'eſequa,& non altrimente,che tal'è noſtra volontà, & non ſe facci lo contrario per quanto te hà cara la gratia, è ſeruitio de S.M. la preſente ſingulis vicibus reſti in voſtro potere, Datum Neap.in Regio Palat.& pretendendo alcuno coſa in contrario compara, che ſe li farà giuſtitia. Die .. Ian.1645.

Vidit Zuſia Regens,Vidit Caſanato Regens.
Vidit Sanfelic Reg.Vidit Capyc. Lat. Reg.
Figliola. Al Gouernatore delle terre della Roca del Raſo ,& di Cinque miglia. Eſſendo vero,che nella detta Terra della Rocca del raſo non vi ſiano carcere criminali, poſſa traſportare li carcerati criminali dalla Rocca del Raſo à quella di Cinque miglia,per eſſer lontana non più che tre miglia.& eſſerno dette due terre d'vn medeſimo Barone,& pretendendoſi coſa in contrario ſe farà giuſtitia,vt ſup.

Philippus Dei Gratia Rex,&c.

Ramirus Philippus de Guzman Dominus Do-
mus de Guzman Dux Medina delas Torres, 17
Princeps Oſtiliani,Dux Sabianeta, Mendragonis,& Traetti,Marchio de Toral de Monaſterio & de Piadena,Comes Fundorum , Aliani , Collea,Satriani,Valdorasa,& Carinola,Dominus Ciuitatis Theani dela Vella ,& Montaneis de Bonar,Vallisſque de Curuegno , & Caſtelli de Aniados ,nec non Conciliorum de los Cilleros, Eques Ordinis Calatrana , Supremusque Sua Maieſtatis Subucularius, Magnusque Cancellarius Indiarum. Theſaurarius Generalis Corona Aragonum,Commendatariusque de Valdepegnas,Capitaneus centum Nobilium pro cuſtodia Sua Maieſtatis , Caſtellanusque Caſtri Noui Neapolis,& in praſenti Regno Vicerex Locum tenens.& Capitaneus Generalis.Pro parte infraſcriptorum Supplicantium fuit nobis praſentatum memoriale tenoris ſequentis.v3.Illuſtriſſimo , & Eccellentiſſimo Signore,l'Vniuerſità di Camerota,e ſuoi Caſali,& per eſſa Gio. Baptiſta Buon'anno Sindico di detta Vniuerſità di Camerota, Gio. Iacouo Accaritio Gio.Domenico de Martino,Gio.Domenico di Linecio, & Gioſeppe Sagiomo Eletti di detta Vniuerſità , Paolo Aniello Palermo Proeletto di detto Gio Iacouo , & Bartolomeo de Martino Profindico di detto Gio. Battiſta , & altri Cittadini dicono à V.E.come l'Illuſtre Marcheſe di eſſa per tenerla in continui trauagli,& calamità , dal primo giorno che hebbe il poſſeſſo d'eſſa,la comminciò à trauogliare di continuo di continue liti, volendoſi pigliare con la ſua autorità tutte prerogatiue,priuilegij,robbe,boſchi,piazza,fida,diffida , o tutte altre coſe ſpettantino à beneficio d'eſſa Vniuerſità,volendo eſſo in perſona eſercitare la Giurisditione dereccando priuilegij,gratie,beneficij,antico ſolito,in detrimento di eſſa Vniuerſità,carcerando le gente de fatto dentro vna foſſa, procedendo abſque iuris ordine ſeruato,il tutto per la potenza, che tiene,& anco ſtiano determinate vario ſue pretenſioni in beneficio di eſſa Vniuerſità,non hà poſſuta,nè può queſto godere,& mantenerſi nella poſſeſſione di eſſe,venendo di continuo turbata dalla potenza di detto Illuſtre Marcheſe, non volendo è obedire ordini Regij,ne del ſuo Collaterale Conſeglio.Sacro Conſeglio, Camera , Gran Corte della Vicaria,di maniera che non hauendo

Digitized by Google

dove ricorrere, per hauerno perſa la loro giuſtitia; ottennere da V. E. che detto Marcheſe non s'intrometteſſe in eſercitare la giuriſdittione, ma quella permetteſſe s'adminiſtraſſe dalli Capitanij, & Officiali deputati, & deputandi, non procedendo contro li Cittadini de fatto, mà iuris ordine ſeruato, non carcerando de fatto, ſe non nelli caſi molti graui, per li quali veneſſe imponen la pena di morte, ò di corpo afflittiua, admettendo l'appellatione dalla legge conceſſa, oſſeruando in beneficio di detta terra, e caſali, & ſui Cittadini tutti li decreti promulgati dal S. Conſeglio, Regia Camera, Gran Corte della Vicaria, determinati in loro beneficij ottenuti con tanto diſpendio di eſſa pouera ſupplicante, oſſeruando tutti li priuilegij, prerogatiue, gratie, capitoli ſtatuti, & antico ſolito, commettendo V. E. l'eſecutione & oſſeruanza dell'ordini alli Officiali conuicini à ſpeſe di contrauenienti; poiche poco ſaria importato ad eſſa Vniuerſità con tanto diſpendio hauer ottenuto, & non poſſer hauere eſecutione detti decreti in beneficio di eſſa promulgati. E perche detto illuſtre Marcheſe vole, che detta Vniuerſita, e caſali e ſui vaſſalli ſtiano ſempre ſubpeditati, acciò deſiſtano dalle defenſioni delle loro raggioni, volendo dopo tante ſpeſe ridurli in eſtrema ruina, non volendo che ſi oſſerui in beneficio di eſſa ſupplicante quello ſtà determinato per priuilegij, gratie, immunità, decreti, & ogn'altra coſa giuſtà, hà dato memoriale à V. E. dicendo, che tutte le pretenſioni tra eſſe, & detta Vniuerſità ſtanno da Voſtra E. rimeſſe in Conſiglio, doue s'è proceduto, e procede, determinando no ſi l'aggrauij et articuli in eſſo, & che l'Vniuerſita ſupplicante hà ottenute prouiſione, & ordine da V. E. per oſſeruanza di detti decreti, priuilegij, immunità, & l'oſſeruanza di eſſi all'Officiali conuicini, e ſorrettitiamente hà ottenuto. quod S. C. reductis omnibus prouiſionibus ad ius, & iuſtitiam prouideat, & iuſtitiam faciat, non facendo mentione ch'eſſa pouera ſupplicante dopo hauere ſpeſo, & ottenuto determinatione in ſuo fauore non hà potutà, ne può ottenere a oſſeruanza, nè eſequutione di eſſi in ſuo beneficio per la gran potenza del detto Marcheſe, di modo che tutti hanno abbandonato la propria Patria, & andati in diuerſi Luoghi, & particolarmente in Neapoli per li continui, e gran trapazzi, che fa a ſoi Cittadini, carcerando de fattò, però per V. E. fu ordinato non ſi moleſtaſſero, nè carceraſſero de fatto procedendo iuris ordine: e perche l'adminiſtratione della giuſtitia ſtà nelle mani dell'Illuſtre Marcheſe contro l'ordini, e prouiſioni di V. E. che perciò ricorreno da V. E. & la ſupplicano di qualche remedio, che altrimente ſaranno forzati abbandonare il gouerno dell'Vniuerſità, lo liti, robbe, e caſe proprie, con ordinare, che ſe le ſpediſchi ſaluaguardia, che detto Marcheſe, e ſui Officiali penitùs ſi debbiano intromettere nelle cauſe delli Supplicanti, nè carcerare eſſi, & loro famiglie, nè moleſtarli nè di robbe, nè di perſona, ma permettine, che poſſano liberamente proſequire detto loro cauſe & liti, ſenza impedimento alcuno, ſotto quelle pene, che parerà à V. E. & commettere alla Gran Corte della Vicaria, che di ciò habbia particolar penſiero, mentre che ſtanno ſotto la protettione di S. M. vt Deus. &c. Quæ de rè cum deceat Regiam benignitatem. & ad officium ei ab alto commiſſum ad illud pertinere noſcatur in Regia ſecuritate, & pacis amenitate ſubditis Populis fauere, & illos ab omni iactura grauaminis, vita & bonorum periculo releuare exemplo Redemptoris noſtri, qui oppreſſos ob iniuſtis grauaminibus, & potentiorũ manibus releuare præcepit; ac ne quid perperam, & violenter committatur, cùm plus timeri valeant, quæ ſpecialitèr iniunguntur, quam quæ generalitèr imperantur, & licet prædicti particulares, vt ſupra nominati, & eorum familia ſub Regio generali Præſidio, ſaluaguardia, & protectione per Cæſaream Maieſtatem bonæ memoriæ conceſſa, poſiti ſint; attamen ad vberiorem cautelam rationibus, & cauſis ſupradictis ad euitanda ſcandala, & violentias, & aliis mentem noſtram dignè mouentibus tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, deliberatè & conſultò ac ex gratia ſpeciali ſpecialitèr ponimus recipimus, aſſumimus & conſtituimus prædictos, vt ſupra nominatos, cum eorum bonis mobilibus & immobilibus, & ſignantèr eorum perſonas ſub Regia, & noſtra ſpeciali protectione, cuſtodia, & ſaluaguardia; ità quod nullus noſtro confiſus amore, vel gratia audeat, vel præſumat, dictos vt ſupra nominatos, cum eorum perſonis, & bonis iniuſtè inuadere, lædere, capere, iniuriare, damnificare, offendere, detinere, & arreſtare, vel alio quoquomodo eis nocere vel aliam iniuriã offenſam vel damnum in eorum perſonis, & bonis facere directè, vel indirectè quomodocumque & qualitercumque. quouis quæſito colore; Quinimmò permittant liberè eorum cauſas proſequi ciuiles, criminales, ſeù mixtas eiſdem liceat pro dictarum cauſarum proſequutione eorum creare, ſeù conſtituere Procuratorem, ſeù Procuratores, actores, negotiorumque geſtores ſine aliquo impedimento, vel conſuetudine, quod ſi aliquis temerarius ductus contra huiuſmodi protectionem, ſalua guardiam, guidaticum, cuſtodiam, & commendam aliquam iniuriam, vel damnum prædictis, vt ſupra nominatis facere præſumpſerit, iram, indignationem Regiam & noſtram, pœnamque managed unciarum auri centum Regiæ Curiæ applicandam, abſque ſpe veniæ ſe nouerint incurſuros, damno illato prius plenariè in duplum emendato, & reſcripto adijciendos, &c. Quod prædicti, vt ſupra nominati nullum damnum, vel offenſam prædicto Marchioni, & eius Officialibus inferent, neque ipſi de facto innouent ſed in debita dicti Marchionis permaneant obedientia, iuxtà priuilegia ei conceſſa eorumque poſſeſſione ſeù quaſi, & vt de prædictis ignorantiam allegare non poſſint mandamus huius Regni Magiſtro Iuſtitiario, Regenti, & Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ, Subgubernatoribus, & Auditoribus Prouinciarum, & alijs Officialibus quibuſcunque; & præſertim prædicto Marchioni & eius Officialibus dictæ Terræ Camerotæ, & eius Caſalium, dicimus & directè præcipiẽdo mãdamus ſub eadem pœna, quatenus huiuſmodi Regiam, & noſtram ſpecialem protectionem, cuſtodiam, cæteraque omnia, & ſingula præcontenta eiſdem, vt ſupra nominatis obſeruent, & obſeruari faciant, atque mandent integrè, & indiminutè, per quos decet omni dubio, & difficultate

Digitized by Google

difficultate & ſiniſtra interpretatione ceſſantibus, aut tentari contrarium minimè permiſſuri ratione aliqua, ſinè cauſa, ſi gratia Regia eis cara eſt, & pœnam præappoſitam euitare formidant, duratura ſiquidem ſaluaguardia per biennium, & non vltrà à die datu petentibus, Regio Sigillo ſolito à terg. impreſſis, præſentami ſingulis vicibus permanſuris. Dat. Neap. in Reg. Palatio. Die, &c.

Saluaguardia per biennium in perſonam ſupradictorum de regimine Vniuerſitatis Camerotu, & eius Caſalium cum eorum familijs in forma Regia Cancellaria, vt ſupra.

Et, cùm aliàs accidiſſet fuiſſe expeditas per Ill. Ducem Medinæ de las Torres tunc huius regni Proregem Saluaguardiam nonnullis ciuibus Neritonis, vt non moleſtarentur pro delictis antiquis, quæ interpretamur ex ſtylo S. C. & Tribunalium regni, ſi vltra triennium fuerint perpetratæ, ne Vaſallis adimatur libertas proponendi iura vniuerſalia, & publica contra Barones, prætendente Ill. Comitiſſa Conuerſani Duciſſa Ciuitatis prædictæ, quod illæ reuocarentur, fuerunt per Collat. Conſil. confirmatæ, vt patet ex ſequenti decreto.

Super inſtantiis factis pro parte Ill. Comitiſſa Conuerſani, Duciſſa Neritonis pro reuocatione Saluaguardia conceſſa per Ill. Ducem de Medina de las Torres infraſcriptis particularibus Ciuitatis Neritonis vt in actis, &c.

Die 26. Menſis Octobris 1644. Neapol. &c.

Viſa ſalua guardia expedita per Illuſt. Ducem de Medina de las Torres ſub die 30. menſ. April. 1644. tunc huius Regni Proregem in beneficium infraſcriptorum particularium Ciuitatis Neritonis,

Viſis etiam memoriali porrecto Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo Domino Proregi pro parte Ill. Comitiſſa Conuerſani, Duciſſa Neritonis & omnibus in eis contentis conſideratiſque conſiderandis, &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis prouidet, decernit atque mandat, quod reſpectu Ioannis Petri Caballone, Caſaris de Paulo, Notarij Alexandri Campolongo, Iacobi Antonij Giulio, Franciſci Antonij Rapana, Roberti Sambiaſe, Donati Antonij Corigliano, Marci Antonij de Viso, Hieronimi Materu, Aſcanij de Nunio, Ioſeph de Lorenzo, Luca Giorgini, Ioan. Franciſci Eachechi, Delfini Zuccaro, Ioan. Donati Rè, Herculis Bia, Andrea Zuccaro, Io. Donati Piccione, Ioſeph de Nuncio, Iſabella Sombrinu. Baronis Baldaſſaris Carignani, Baronis, Ioannis Guglielmi Sambiaſe Baronis Pirri, Aloyſij de Rago, Marij Antonij Pezzanino, Franciſci Antonij Zimbara, Hieronimi Rucco, Ioannis Vincentis Carnulione, Ioannis Petri Giulio, Antonij Danielis, Petro Antonij Pugliese, Franciſci Antonij de Orlando, Matthei Giorgini, Ioann. Thoma Munieri, Petri Spinelli, Petri Fagnulo, Lupi Antonij de la Fontana, Donati Maria Dounola, Fabij de Monte, Petri Pantaleo, & Viti Antonij Zuccaro gaudeant prædicta ſaluaguardia in forma Regia Cancellaria per triennium tantum ità vt contra prædictos pro delictis præteritis non procedatur per officiales Illuſtriſſ. Duciſſa Neritonis Comitiſſa Conuerſani, niſi præuia licentia S. E. & Regij Collat. Conſil. ac inſtantia partium, & in futurum, durante tempore prædicto non procedatur via facti, ſed via iuris, & iuris ordine ſeruato, excepto tamen ſi reperiventur in flagranti delinquere, & in illis delictis, in quibus veniret imponenda pœna mortis afflictiua, in quibus caſibus tantùm valeant prædicti officiales recipere informationem cum aſſecuratione perſonarũ, & ſtatim tranſmittant ad S. E. & Reg. Coll. Conſil. reſpectu verò Steph. Caballone, Frac. Luciani, & Virgilij Maſſafra moneantur vt cõpareãt infra dies viginti ad dicendũ cauſã, quare non debet reuocari prædicta ſaluaguardia in eorum beneficium expedita, hoc ſuum, &c Brancia Reg. Zufia Reg. Sanfelicius Reg. Salamanca Reg. Ioſeph Barrilis Regius a Mandatis Scriba. Concordat cum originali, meliori collatione ſemper ſalua, &c. Ioſeph Barrilis Regius a Mandatis Scriba.

ARGVMENTVM.

An mutato domicilio in caſu, in quo licèt, murare quis poſſit, & conueniri in foro primi domicilij.

SVMMARIVM.

1 *Domicilio mutato, an poſſit quis conueniri in foro primi domicilij.*
2 *Et quid, ſi mutauit forum alterius generis, putà ſi erat laicus, & effectus fuit clericus.*
3 *Et quid quoad munera ſubeunda.*
4 *Confinatus à Patria, vbi poteſt conueniri.*
5 *De foro domicilij, de foro originis, & foro rei ſitæ, remiſſiuè.*

SECTIO X.

QVæro an mutato domicilio, in caſu, in quo licet, mutare poſſit, & conueniri in foro primi domicilij.

Reſpondeo, quòd ſi contraxit in primo 1
domicilio, & ibi reperitur, poteſt in loco primi domicilij conueniri, quamuis mutauerit, & ità tenent communiter Scribentes per *l. iuris ordinem, C. de iuriſdict. omnium Iudic.* ſecus ſi non contraxit in loco primi domicilij, *l. cum quadam Puella, ff. eodem*, ità Ang. Paul. de Caſt. *d. l. iuris ordinem*, Alex. *d. l. cum quadam Puella*, Abb. *in cap. propoſuiſti, de foro compet.* & ità intelligunt doctrinam Bart. *in d. l. cum quadam Puella, & in ſing. 159.* qui ſatis generaliter dicebat, quòd mutato domicilio, ad locum primi domicilij, quod tempore contractus habuit, conueniri poteſt, addens ad dictum *ſing.* Bart. 150. refert Aret. *in d. cap. propoſuiſti*, & Marian Socc. *in cap. licet, eod. tit.* contrarium tenentes.

Quid ſi mutauit forum alterius generis, quià erat laicus tempore contractus, &

effectus fuit clericus, remiſſiuè, Mar. Socc. *in cap. propoſuiſti, de for. comp.* poſt *num.* 12. *verſ. circa* 20. *quæſt.* de quo dictum eſt in 2. *dec. mea, circa num.* 12.

3 Item quid quò ad munera ſubeunda, & quò ad pœnæ impoſitionem vide Ang. *in d. l. iuris ordinem.*

4 Et vbi poteſt conueniri confinatus à Patria, vide Paul. de Caſt. *in d. l. iuris ordinem, in fin.*

5 De foro Domicilij copioſè per Carleual. *in tract. de Iud. de for. compet. tom. primo diſput.* 2. *q.* 1. *& de foro originis, quæſt.* 2. *& de foro rei ſitæ, q.* 3. & pleniùs *de foro contractus, quæſt.* 4.

ARGVMENTVM.

Debitor conuentus quando poſſit declinare forum contractus.

SVMMARIVM.

1 *Forum, quando & quomodò quis ſortiatur ratione contractus, remiſſiuè.*

2 *Solutio ſi eſt promiſſa in certo loco, & ſtipulatio in alio, quod forum attendatur.*

3 *Et ius municipale cuius loci attendatur.*

4 *Et an poſſit peti, & conueniri in alio loco, quàm deſtinatæ ſolutionis.*

5 *Poteſt conueniri in loco ſtipulato per Procuratorem, quamuis Procurator recedat à loco contractus.*

6 *Etiam quoad reſtitutionem.*

7 *Etiam in iudicio computorum reddendorum, quæ ſunt reddenda in loco, in quo priuatè, vel publicè exercuit.*

8 *Attenditur locus contractus, in quo teſtamentum eſt conditum.*

9 *Clericus quamuis contraxerit ſine licentia Epiſcopi, ſi reperiatur in loco deſtinatæ ſolutionis, poterit ibi conueniri.*

10 *In foro ratione contractus poterit quis conueniri, dummodò ibi reperiatur.*

11 *Quomodo citandus ſit, & exequendum contra eum, qui in aliena iuriſdictione reperitur, v.* 3. *per Iudicem Eccleſiaſticum contra laicum, & è contra.*

12 *Et ſat erit ſi ſub eodem dominio contrahens reperiatur, quamuis alius Iudex ibi ius dicat.*

13 *Et quid ſi non reperiatur, & ibi poſſideat bona.*

14 *Et quid ſi ſubmiſerit ſe foro contractus, & renunciauerit foro domicilij.*

15 *Et non obſtabit iuriſdictioni Baronis.*

16 *Si contrahens præſtitit iuramentum ſe reſponſurum coram Iudice loci contractus, quamuis non renunciauerit foro proprio; nam locus erit remiſſioni ad Iudicem loci contractus.*

17 *Iudex ratione contractus erit, ſi ſoluere promiſit, & in eo ſe præſentare, quotiès de promiſſa ſolutione agitur, ad eum remiſſio fiet, etiam ſi ſibi non reperiatur.*

18 *Si ſoluere promiſit certo loco, & certa die differente ſoluere debito in tempore, conueniri poterit in quocumque loco, etiam ſi ibi forum non ſortiatur.*

19 *Clauſula,* vt poſſit conueniri Aquilæ, *&* vbique locorum, *vel ſi promiſiſſet ſoluere vbi locorum, vbi fuiſſet petitum, an poſſit debitor conuentus declinare forum.*

20 *Dictio* vbicumque *& dictio* vbique *eſt apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter.*

21 *De foro ratione contractus, remiſſiuè.*

SECTIO XI.

SOrtitur quis forum quoque ratione contractus, *l. hæres abſens,* §. 1. *&* §. *proindè ſi de iudiciis, & l. ſi quis tutelam, ff. l. argentum, & l. vnica, C. vbi conueniatur, qui certo loco dare promiſit, l. interdum.* §. *vlt. ff. de iudic.* Guid. Pap. *q.* 102. *n.* 3. *in fin. c. fin. extra de for. compet.* de quo latiſſimè per Iaſ. §. *ſi quis agens, verſ. huic autem loco, à num.* 18. *inſtit. de action.* & per Conſil. Carleual. *in tract. de iudiciis, diſput.* 1. *q.* 4. 1

Et quando ſolutio in alio loco eſt promiſſa, attenditur locus quoad forum contractus, vbi ſolutio eſt facienda, & non forum ſtipulationis, *gl. in l.* 1. *C. vbi conueniatur, qui certo loco promiſit,* quam approbat Paul. ibi, niſi aliud actum ſit, & Pet. de Bella per *tit. in l. contraxiſſe, ff. de action. & obligat.* & ſequitur Bart. *in l. quæro, ff. de ſolut.* & hanc eſſe meram veritatem fundat Iaſ. *in d.* §. *ſi quis agens, verſ. huic autem contractus loco, num.* 18. *inſtit. de action.* 2

Et in locum conſignandarum mercium, contractus celebratus dicitur ad finem ſciendi forum, Rota Gen. *deciſ.* 105. *& dec.* 161. *n.* 5. *&* 7. & quod locus deſtinatæ ſolutionis inſpiciatur, & illius loci quis ſortiatur forum, Iaſ. *in d.* §. *ſi quis agens, verſ. plus autem, num.* 16 quia contraxiſſe intelligitur vnoſquiſque in eo loco, in quo vt ſolueret ſe obligauit, *d. l. contraxiſſe ff. de act. & obligat.* & ad illum locum remiſſio fit, Couar. *pract. reſol. cap.* 10. *nu.* 6. *in fin. verſ.* 12. *vbi quis ſoluere.*

Et ius municipale eiuſdem loci attenditur Affl. *dec.* 116. *numer.* 8. verùm gabella debet ſolui in loco contractus, non deſtinationis vt per doctrinam Anton & Abbat. fundat Felin. *in cap. licet ratione delicti, de for. compet. num.* 18. *verſ. item ad illud.* quia gabella debet ſolui in loco contractus, & de communi teſtatur. 3

Poteſt etiam conueniri, & peti in alio loco, quàm vbi deſtinata eſt ſolutio, ſed petens, tunc eſt condemnandus reo ad intereſſe & eſt ratio quia ſi non poſſet peti in alio loco, nonnunquã creditor fruſtraretur intentione ſua, quia reus, vel data opera, vel ex neceſſitate nunquã perueniret ad locum deſtinatum, quod eſſet iniquum, quod conſiderauit Iuris Cõſul. *in l.* 1. *ff. de eo, quod cert. loc.* & ſatis eſt reo, quod ſibi ſatisfiat de intereſſe, de quo in *d. l.* 1. *ff. de eo, quod certo loco,* & intellige *text.* & prædicta, vt fiat hæc condemnatio ad intereſſe, quando petitor ſo- 4

ſolutio

lutio in loco non competenti; ſecus ſi petitur in loco idoneo, putà in loco domicilij, vt ſoluatur in loco conuento; tunc enim nullam pœnam incurrit, cùm nullum intereſſe io hoc reus prætendat, verba ſunt Abbat. *in cap vnico de plus petit. n.4. verſ. n 3.*

Et an poſſit puniri ſecundum ſtatuta loci, in quo delinquit, vel ſecundum ſtatuta ſui domicilij, vel ſecundum iuris ciuilis diſpoſitiooem, Matian. Socc. *in cap. poſtulaſti, de for. compet. num. 16. verſ. ad quartum princ. articulum.*

5 Amplia hanc concluſionem, vt poſſit cooueoiri coram Iudice contractus ſtipulati, etiam per Procuratorem, *d. l. hæres abſens, §. apud labeonem*, ponderato ab addente, ad Bart. *in d. §. apud labeonem, de iudic.* vt ſi mercator habeat factorem in certo loco, qui ibi contraxit, poſſit conueniri in loco contractus pro contractibus cùm factore celebratis, Boer. *dec.* 114. & Rot. Gen. *d. dec.* 161. quamuis Procurator recedat à loco contractus, Roman. *ſing.* 240.

6 Amplia etiam in reſtitutione, quæ poteſt peti coram Iodice loci celebrati cootractus, Rolan. *conſ. 26 vol. 2. num.* 31. & tenet Couar. *in lib variar. reſol. cap. 4. in pr.* per text. *in l. in contractibus, §. vlt. C. de non num. pec.* & ex authoritate nonnullorum ſcribentium, reiiciendo Bal. Paol. & Iaſ. interpretes contrarium tenentes.

7 Amplia quoque in reddendis rationibus, quæ reddendæ ſunt coram Iudice loci in quo priuatim, vel publicè adminiſtrationem quis exercuit, *d. l. hæres abſens, §. 1. l. 1,* & ibi gloſſ. & omnes, *C. vbi de ratiociniis agi oporteat*, notant omnes *in d. l. hæres abſens, §.* 1. præſertim Paul. de Caſtro & Iuniores, & *in d. cap. vlt. de for. compet. & in cap. 1. de iud. gloſ.* celebratiſſima *in l. 1. ff. ſi quis in ius vocat. non ierit*, & ex communium omnium DD. ſententia ad prædictum locum remitti, refert Couar. *in lib pract. quaſt. cap. 10. n. 4. in fi. verſ. 4. illud præmiſſis aptè conuenit*, iuxta declarationem Franc Muñoz de Eſcobar. *in tract. de ratiociniis adminiſtrat & comput. cap. 7.*

8 Amplia in vltima voluntate, attenditur enim locus, in quo teſtamentum eſt factum, Bart. *in l. Titius, §. Roma, ff. de excuſat. tut.*

9 Amplia etiam in clerico, qui contraxit ſine ſui Epiſcopi licentia, nam ſi reperiatur in loco deſtinatæ ſolutionis, poteſt ibi conueniri, quamuis ſine conſenſu Epiſcopi contraxiſſet, & ſolutionem diſtinaſſet, nàm hæc iuriſdictionis prorogatio non ſolùm fit ex contrahentium conſenſu, ſed à lege, eius authoritate inducitur *tex. in cap. cum dilecti de iudic.* Hypol. *in c. 1. num.* 62. & ibi Boſch, Codechan. contra Dec. aliter dicentem Couar. *d. cap. 10. pract. quaſt. num 6. verſ. 9.* ex proximè traditis.

10 Limita principalem concluſionem; Primò, ſi in loco contractus non reperitur, tunc enim nó poteſt in loco contractus conueniri, cum ibi non reperiatur, *cap. Rom. §. contrahentes, de foro compet. in ſexto*, per quem *text.* ità communiter tenent Scribentes Franciſcus Marc. *deciſ.* 144. *par. 2. & dec.* 400. *par.* 1. vndè regulam tradunt quòd in contractibus non habet locum remiſio; Roman. *ſingular.* 183. Guid. Pap. *deciſ.* 101. *n.* 3. Couar. *in d. cap. 10. verſ. 11. ex his pract. reſol. n. 6. in fine*, per quos traduntur declarationes, & per eundem Couar. *in tract. variar. reſolut. lib. 1. cap. 4. n. 1.*

11 Et quomodò citaodus ſit in aliena iuriſdictione, & ſic exequenda ſententia, quendo fuerit lata per Eccleſiaſticum contra laicum, & è contra lata per Iudicem ſecularem, quando exequi poterit quotiès in ea neceſſitas inciderit, Couar. *pract. quaſt. d. cap. 10. nu. 1. & 2. &* Franc. Marc. *deciſ.* 401. *tom.* 1.

12 Et ſat erit ſi ſub eodem dominio contrahens reperiatur, quamuis alius Iudex ibi ius dicat, Theſ. *dec.* 220. *in fin.*

13 Sublimita primò hanc limitationem, ſi cōtrahens habeat bona in loco contractus. ità loquitur *text. d. cap. Romana, §. contrahentes*, & ibi DD. communiter ootant *de foro compet. lib.* 6. ſi verò non habeat bona io loco contractus, licèt Iudex illius loci de cauſa cooguoſcere nó poſſit, nec propria ſententia definire, nec locus ſit remiſſioni; poteſt tamen ſi latitat reus in loco domicilij miſſionem in poſſeſſionem bonorum ex primo decreto decernere, & Iudicem loci, vbi bona ſita ſunt pro exequutione requirere, ſecundum communem, & receptam DD. ſententiam *in d. §. contrahentes.* & io *d. l. hæres abſens. §. 1.* vbi Paul. de Caſt & alij verba ſunt Michael. Graſſ. *in ſyntagm. comm. opin. tom. 1. in tit. vbi in rem. actio. num.* 14. quod declara ſecundum Couar *practicar. reſolut. cap. 10. num. 4.*

14 Sublimita ſecundò, cùm contraheos ſubmiſerit ſe foro illius loci, & proprij domicilij foro réuneiauit expreſſum, nam tunc locus eſt remiſſioni, & ad Iudicem loci contractus remiſſio eſt facienda, *gloſſ. in l. 1. ff. ſi quis in ius vocat.* quam communitèr approbatam referunt Bart. Iaſ. & cæteri DD. cumulati per Couar. *in d. cap.* 10. *practic. numer.* 5. qui teſtatur eſſe communem in totum, Mich. Graſſ. *in recoll. comm. opin.* 1. *tom. tract. comm. opin. in impreſſione, in anno* 1608. *in tit. vbi in rem act. numer* 15. Balb. *deciſ.* 5. relatus in *d. tract. comm. opin. in d. tit. vbi in rem act. n.* 18.

Verùm Iacob. *in d. l. 1. ff. ſi quis in ius vocat. numer.* 6. dicit hanc *gloſ.* opinionem in praxim non ſeruari, quod idem ſeruandum erit in loco deſtinatæ ſolutionis, quámuis contrahentes alium forum ex priuilegio habeant nam non eſt intelligenda renunciatio, vt aliqui exiſtimant, quoad forum, quod priuilegio, & iure ſpeciali datur, ſed quoad forum iure communi proprium competentem, cùm renunciatio hac ex cauſa contractui adſcribitur, ſollemnitèr Couar. *in d. cap. 10. poſt n. 5. verſ. 6. ſubducitur. & verſ. 7. vt ſemel.*

15 Hæc quidem renunciatio non obſtabit iuriſdictioni Epiſcopi, ſeu Baronis, ſi ſine eorum conſenſu facta fuerit, niſi in loco contractus reperiretur, Couar. *in d. cap. 10.*

num. 5. verſ. 8. ab eodem radice, & verſ. 8. ex proximè ttadiris.

16 Erit quintò locus remiſſioni, ſi contraheus præſtitit iuramentum ſe reſponſurum coram Iudice loci contractus, nam quamuis non renunciauerir foro proprio locus etit remiſſioni ad Iudicem contractus, Angel. Paul. de Caſt. Iacob. Rom. Marian. Socc. Iaſ. Curt. Iun. Ripa, Auguſt. Boer. relati per Couar. *in d. cap. 10. num. 6.* & communem refert Mar. Socc. *cap. dilecti, nu. 39. de for. compet.* Michael Graſſ. *in recoll. commun. opin. in d. tit. vbi in rem act. num. 16.* eam intelligens Couar. *loc. cit.* cùm iuramentum acceſſerit promiſſioni factæ de litigando apud iudicem loci, in quo conttaxit, & non eſſe admittendam, ſi tantum contractus fuerit iuramento confirmatus.

17 Et idem erit, ſi certo loco quos ſoluere promiſit, & in eo ſe præſeotare: nàm quoties de promiſſa ſolutiooe agitur, ad eum temiſſio fier, ſi ſoluere promiſir debitam pecuniæ quantitatem certo loco & tempore, oempè in nundinis quibuſdam: nàm & ſi eo loco nundinarum tempore non inueniarur, poterit ibi conueniri ad eumque locum remiſſio eſt facienda, Couarr. *ibidem verſ. 12. vbi quis, & verſ. 13. idem erit.*

1 Et ſi promiſit ſoluete certo loco, veluti Aquilæ certo die differente debito tempore in dicto loco ſolutionem, poteſt vbique conueniri, non ſolum Aquilæ verùm, etiam in quocumque loco, etiam ſi ibi forum non ſortiatur, ſecundum Bald. Salic. Paul. de Caſt. *in l. 1. ff. de eo, quod certo loco,* & alios, plures congeſtos per Iaſ. *in §. plus autem num. 27. inſtitut de action.* communem refert Viu. *opin. 181.* vbi ſubdit hæc verba.

19 Sed nota, quod vbicumque debitor obligaſſet ſe cum hoc pacto, ſeù clauſula, *vt poſſit conueniri Aquila, & vbique locorum,* tuno iſta clauſula nihil operatur, nam prædicto pacto non obſtante poſſet debitor conuenrus declinare forum Aquilæ, niſi promiſiſſet, ac ſe obligaſſet iſte debitor ſoluere vbique locorum, vbi fuiſſet petitum, ſecundum *DD. in l. 3. §. ſi quis ita, in princ. ff. de eo, quod certo loco in d. l. 1. eod. tit. in cap. 1. extra de iudic.* Bar. & alii *in l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis,* vbi Alex. *num. 6.* ait hanc eſſe communem opinionem, & Antoo. Galleſ. *in tract. Cameral. oblig. in 2. par q. 3. num. 1.*

Dictio enim *vbicumque*; & dictio *vbique* eſt apta comprehendere omnia loca vniuerſa-
20 lia, Cap. *ad honorem, de authoritate vſu Pallij, l. vbicumque ff. de interrog. act.* & dictio *vbique*; accipitur pro quocumque loco, *l. 2. verſ. vbique, ff. ſolut. matrim.* Auguſt. Barb. *de clauſ. dict. 413.*

21 Quoad forum ratione contractus, multa ponit Couarr. *d. cap. 10. practic. quaſt.* & videndus eſt D. Conſil. Carleual. *in tract. de iudic. diſput. 11. q. 4.*

ARGVMENTVM.

Forum quis ſortitur ratione rei ſitæ, quando ſit competens.

SVMMARIVM.

1 *Quando quis ſortitur forum ratione rei ſita, requiritur, quod ibi reperiatur.*
2 *Vindicat ſibi locum in actione hypothecaria.*
3 *Et in actione in rem ſcripta, vt in caſu iuris prothomiſeos.*
4 *Sed quotiès agitur actione perſonali, tunc neceſſariè Iudex domicilij adeundus eſt*
5 *Etiam quoad feudum.*

SECTIO XII.

SOrtitur quoque forum ratione rei ſitæ, 1
l. fin. C. vbi in rem act. l. forma, § ſi verè ff. de cenſibus, l. 2. § ſi perfecta, ff. de iudic. cap. ex parte, de for. compet. quod ſimilitèr ibi reperiri requiritur, ita Bald. poſt Innoc. *in cap. nonnulli de reſcriptis,* & firmat Paul. de Caſt. io *d. l. fin.* & Philip. Franc. *in cap. 1. de priuileg. in ſexto,* quam opinionem pro vera habuiſſe Sac. Conſ. teſtatur Vinc. de Franch. *deciſ. 187. 1. vol.*

Item vindicat ſibi locum in actione hy- 2
pothecaria, quò ad forum io iudicio actionis mixtæ, & realis, ex traditis per Vinc. de Franch. *in dicta deciſ. 187.*

Nec non in actione in tem ſcripto, vt in 3
caſu iuris prothomiſeos refert per Sac. Conſil. deciſum fuiſſe, idem de Franch. *deciſ. 389.*

Sed quotiès agitur actione perſonali, 4
tunc neceſſariò Iudex domicilij adeundus eſt gloſ. *in l. forma, §. ſi verò quis agrum,* & ibi Bart. *ff. de cenſibus,* Abb. *in l. fin num. 43. de for. compet.* Rom. *conſ. 197.* cum aliis relatis per Iaſ. *conſ. 8. num. 4. vol. 1. &* Ann. *alleg. 58.* vbi io ſpecie, quod quando agitur actione perſooali, quæ proponitur pro aliqua re immobili coram Iudice domicilij agendum eſt, Bar. *in d. l. fin. in fin.* Marian. Soc. in *cap. ſanè, verſ. declinatoria, de foro compet.*

Item ratione feudi, Andr. *in cap. 1. de mi-*
lit. vaſſ. qui contumax eſt, col. 1. cap. ex par- 5
te, de for. compet. quando conuentus eſſet actione reali, & non perſonali, Ann. *alleg. 74. num. 4.* dummodo ibi reperiatur, idem & ſimile dicit io beneficiato, *num. 3.*

Vndè inoleuit praxis, quod citatur Baro in loco feudi, de qua meminit Reg. Rouit. *in prag. 11. de citat. num. 20.* qui alios congerit, & ego in *dec. 237. num. 1.* ad quod facit *text. in l. 4. §. prætor ait, ff. de damn. infect.* ibi, *in fine, ad ipſum prædium erit denunciandum,* & ita obſeruatum fuit per Collat. in caſu ſequenti.

Nam mota lite per creditores Illuſtris Principis Molfetti io S. C. vt cogatur ad vendendum feudum Molfettæ in Regno exiſten-

Digitized by Google

exiſtens, præuia citatione in loco feudi, fuit dubitatum in Coll. Conſil. ſuper exequutione Regiarum literarum pro conſignatione poſſeſſionis virtute voluntariæ venditionis pendente lite in S. Conſ. & ſic obſtare vitium litigioſi.

ARGVMENTVM.

Litigioſa res, quando dicatur ſi in aſſenſſu non ſit facta de ea mentio: & ſi in præiudicium tertij tendat an ſit nullus, & ſit Regi reſcribendum.

SVMMARIVM.

1 *Factum.*
2 *Debitor quando poteſt cogi ad vendendum feudum, & carcerare hæredem feudatarij debitorem.*
3 *Et quando poterit procedi ad ſequeſtrationem fructuum, & illorum exequutionem & iuriſdictionis.*
4 *Practica pro ſequeſtranda iuriſdictione.*
5 *Pendente iudicio venditionis feudi ſuper actione perſonali, conteſtata lite an ſit res litigioſa.*
6 *De iure canonico, quando dicatur affecta vitio litigioſi, & de iure authenticorum, & quomodò contrahatur in actione perſonali.*
7 *Aſſenſus impetratus non facta mentione litis in alienatione, nulliter & ſubreptitiè impetratus dicitur, & non valet.*
8 *Aſſenſus non operatur in damnum tertij, quo caſu certiorandus eſt Princeps, & interim ſuperſederi debet in exequutione.*
9 *Quando eſt quæſtio ſuper iure aliquo annexo ipſi rei, & non ſuper re an inducatur vitium litigioſi.*
10 *Decretum.*

SECTIO XIII.

Corollarium.

1 D. Lucas Spinola, & Leonardus Spinola, Nobiles Genuenſes creditores D. Ferdinandi Gonzagæ in notabili ſumma, D. Lucas cum aſſenſu; alter ſine aſſenſu, egit Leonardus in Sac. Conſil. pro conſequutione ſui crediti ducatorum quinquaginta mille, obtinuit aſſiſtentiam ſuper allodialibus, petiit cogi ad vendendum feudum, iuxtà *deciſ.* Præſid. de Franch. 704. & explanationem Reg. Rouit. *in pragmat.* 25. *de feud. num.* 69: & *in conſ.* 77. *num.* 1. & 2. *lib.* 2. & *in prag.* 3. *num* 13. *de ordin. Iudic.*
2 pro qua coactione etiam carcerare hæredem feudatarij debitoris: ſic decisum refert D. de Franch. *loc. cit. num.* 4. 5. 6. & probat Franc. de Amic. de feudis, *fol.* 9. &
3 10. poterit etiam practicari ſequeſtrum fructuum, & illorum exequutio, probat Rouit *in d. conſ.* 77. *num.* 3. poſt Afflict. Camerar. & de Ponte ad finem recipiendi emolumenta iuriſdictionis, quod impugnat Ro- 4
uit. ideóque prolato per Iudicem decreto, quod ſequeſtretur iuriſdictio, certioratur D. Prorex pro electione Capitanij, Viſcont. *in ſuo lib. concl. in verb. exequutio ſententia, f.* 77.

Per Sac. Conſil. fuit præſtita aſſiſtentia ſuper burgenſaticis, ſalua prouiſione facienda ſuper coactione petita ad vendendum bona feudalia.

Stante lite in hoc ſtatu, D. Princeps Gonzaga vendidit Ciuitatem Molfertæ in beneficium dicti Lucæ Spinolæ cum retentione ſui crediti in partem pretij, produxit in Collat. Conſil. Regis aſſenſum requiſitum in alienatione feudi, titulo decorati, & inſtabat pro exequutione.

Oppoſuit Dom. Leonardus non eſſe concedendum vt exequatur ſtante pendentia litis in S. C. & pendente articulo coactionis ad vendendum reſeruatæ ibi in decreto, de qua non fuit facta mentio in precibus pro impetratione aſſenſus, & ſic ſuper re litigioſa, ſubreptitiè impetrati, & proindè eſſe Regi reſcribendum, iuxta *conſ. Canon. cap. ſed quando de reſcriptis*, vel eſſe expectandum exitum coactionis ad vendendum in decreto Sac. Conſil. reſer-
uatæ. 5

Ideò neceſſe eſt videre an ſit litigioſa.

In altercatione inter DD. an ſit neceſſe, vt res ſit litigioſa, quod res petatur actione reali, an verò ſufficiat, vt Dominium rei petatur actione perſonali, puta ſi ex empto agam ad rem, vt eam mihi tradas, & ſic Dominium eius in me transferas, vel ſi ex ſtipulatu agam aduerſus te, vt rem mihi promiſſam des, vtroque caſu rem eſſe litigioſam probare conabatur.

Ad quod fundandum ponderabat *gloſ. in auth. litigioſa, in verbo dominio. in fin. C. de litig. gloſ. in l.* 2. *in verbo deducta, C. eodem*, vbi dicit hæc verba: *Vel dic actiones, ſcilicèt perſonales, vel reales, quando agitur in rem. vt ff. de act. & obligat. l. actio in perſonam*, nàm hæc lex, & ſequens de perſonali dicunt, & nota ſecundum Placentinum, quod de perſonali corrigitur per auth. ego puto non corrigi, ſed tantum plus exigi in perſonali, quod Iudicium ſit motum lite conteſtata vt hac lege dicitur, Bart. *l.* 1. §. *inter, ff. de litigioſis*, Salyc. *in l.* 3. *n.* 1. *verſ.* 1. *caſu, C. de litigioſis*, Felin. *in cap. dilectus, num.* 8 *de exception.* Dec. *in cap.* cum Martinus Ferrar. 10. *num.* 14. *de conſt.* vbi etiam Ripa *num.* 191. 192. & 193. dicens eſſe opinionem veriorem, & æquiorem Pract. papienſ. *in forma libelli reſponſionis rei in verbo exceptio litis pendentia num.* 3. ibi, *contrahitur vitium litigioſi hoc modo*; Carleual. *in tr. de Iudic tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 11. *diſp.* 11. *n.* 2. *verſ. ſi vero agatur actione perſonali*, Donat. Anton. de Marin. *lib* 1. *reſolut. quotidian. cap.* 256. *à num.* 7. *verſ ſed aduerto*, quia communis ſententia dicit, quod per ſolam libelli oblationem,

lationem, ſi agatur actione perſonali, ad rem proſequendam veluti actione ex empto efficitur litigioſa, ibique per totum caput ad declarationem vitij litigioſi tàm de iure communi, quàm *conſt. eorum fraudibus* ac *capituli conuenens*, diffuſè, & copiosè ſcripſit, & de practica procedendi ſeruata forma *capituli conuentus, num.23.* & per Epiſc Aloyſ.Riec.*in collect.407.in par.9 in 4. intelligentia cum ſeqq.* in qua multa norabilia habemus.

9 Nam de iure canonico, res efficitur litigioſa per ſolam citationem, de iure ciuili, & nouo authenticorum, contrahitur in actione reali, in qua de Dominio, vel quaſi, directo; vel vtili agitur per ſolam libelli oblationem, vt in *in authent. litig. C. de litig.* licèt olim per litis conteſtationem, vt in *l.1.C eodem*, in perſonali autem contrahitur per litis conteſtationem, cùm in ea nihil fuerit imputatum, ſecundum Din. & Iac.Burſ.*conſ 100.num.2.tom.1.* Petr.Matth. *in addit. ad* Guid.Pap.*deciſ.476.* Ceuall.*tom. 3. quaſt.820.num.33.34.& 35.* Polid.Rip.*obſer.383.* Paul. Chriſt.*tom.4 deciſ.Belgic. tit. de litigioſis, nu 4.5.&* 6 D.Epiſc.Riec.*collect.817.* ibi, *tertiò contrahitur vitium litigioſi per litis conteſtationem.*

Ratio aſſignatur, vt actor, & reus ad imparia iudicentur, nempè perſonalis actio ex parte actoris lite conteſtata remanet litigioſa, & quia non debet licere reo quod non licet actori, per quam rationem pertranſiuit Ripa relatus per Peregr. *de iure Fiſc. lib.4.tit.6.num.10.in fin.* qui eam approbat, quamuis contrariam dicant eſſe communem, DD. qui hanc ſuſtinuerunt opinionem ſunt Couarr. *pract.quaſt.cap. 15. num.0.in fin.* cum antiquioribus per ipſum cumularis, inquit opinionem hanc veriorem, vtiliorem, conducibiliorem in praxi exiſtere ad euitandas litigantium fraudes, & nè ſententia eluſoria reddatur, Reg.Lanar. *in repet cap. 1. de vaſſal. decrep. atatis, à num.30.* vbi etiam pro intereſſe creditorum in actione perſonali fuit prohibita feudi alienatio, Reg.Tap. *lib.3.iuris Reg. in conſt eorum fraudibus*, qui alios citat, & ſubdit *num.3 & quatenus in ſexto caſu ſuper actione perſonali rem litigioſam non efficere, etiam ſi ad rem ipſam agatur, veluti exemplo, dicas non videri vndique tutum*; contrarium enim firmat gloſ.*in l.numquam, §. 1. in verſ. iudicium. ff de aqua pluu. arcend.* ibique eam ſequuntur Bart Cuman Imola, Roman. *in addit. ad eundem Bar.* & poſt alios Iaſ. *conſ. 41 col. vlt. lib. 1.* inquit temerarium ab hac opinione in iudiciis diſcedere, Reg.Galeot, *tom.1.contron.2 à num.19.cum ſeqq.* vbi *num.2* .dicit, nec ſola ratione fraudis eſt prohibita rei litigioſæ alienatio, ſed nè reddatur eluſoria ſententia, & effectus rei iudicatæ, & quod magis eſt, ne deterior efficiatur conditio, litigantis quæ rationes ità comprehendunt Regem, ſicut priuatum, cuius intentio eſt, ne iuri tertij derogetur, cæterique cumulati per Peregr. *de iure fiſci lib.4.tit.6 num* 10.

Inſuper aſſenſum impetratum non facta mentione litis in alienatione facta poſt annos ſeptem litis continuæ nullitè, & ſubreptitiè impetratum fuiſſe, probat. D. Andr. Capan. *in tract. de iure Adoha, q. 41. à num. 9. ad num. 43. D.* Montan. *contron. 49. n. 18* & quando adeſt ſententia, vt hic in qua reſeruatur prouiſio coactionis ad vendendum, ſpecifica mentio facienda eſt, aliàs inducitur ſubreptio, & nullitas impetrari, ità bis fuiſſe deciſum per Rot. Rom. refert Auguſt.Barb. *in tract. de clauſ. clauſ.77.num.3.* 7

Nec conceſſiſſer in damnum tertij, quod eſt euidens in caſu, de quo agitur. 8

Nam quamuis per perſonalem actionem agenti non quæratur ius in re lite conteſtata; quæritur tamen ius ad rem quo priuatur Leonardus Spinola ſi aſſenſus à Regia Maieſtate impetratus exequeretur, quo remedio non poſſet agere contra tertium poſſeſſorem, in quo fuit translatum dominium, & poſſeſſio, quod conſiderauit Capyc.*deciſ.126.ſub n.8.* quo caſu non eſſe concedendum exequatur, multis auctoritatibus probat Io: Bapt. Valez. Velaſq. *conſ. 69. num. 141. vol.* 1 & quando verſatur intereſſe tertij, eſt ſuperſedendum in exequutione, vt concludit Reg. de Pont. *in tract.de poteſt. Prereg.in tit. de abund. cin. §. 3. à num.* 11. vbi quod ad omnia ordinata & ſtatura per Regem, ſunt intelligenda, ſtatui & diſponi citrà præiudicium iurium tertij, & quod propterea Rex ſit conſulendus, & interim ſuperſedendum, addit etiam, quod ex conſultatione Rex ſcribat, ſiuè diſponat, ex regula *tex in l.ſi quando de reſcript. & ex gloſ. auth. de mandat. Princ. in §. ſi quis autem, in verbo nuntians*, quæ dicit, quod Iudices reſcribendo, & conſulendo Principi deſeruiunt, id, quod indubitabile videtur in contingenti caſu, dum in aſſenſu expedito, legitur clauſula, *iuribus noſtris ſemper ſalnis*, quæ clauſula facit, quod actus non tenet ex defectu aſſenſus; eo poſteà interuenienre intelligatur in præiudicium confirmantis tantum; & non tertij, vt ſingularitèr aduertit Anna *in conſtitutionem Diua Memor. f. 1. num. 114. & allegat. 67.num.* 18.

Ex his vnus ex Dominis cenſuit eſſe ſuperſedendum in exequutione aſſenſus, donec per Sac. Conſil. fuerit deciſus articulus reſeruatus ſuper coactione ad vendendum, nam quando per S. Conſil. fuiſſet determinatum eſſe cogendum ad vendendum, tutius & æquius erit, auctoritate Iudicis, vendere, auditis creditoribus, legitimis ſubhaſtationibus præcedentibus, accenſa candela, pecunia præſenti, quam in beneficium vnius creditoris cum poteſtate retinendi creditum, non ſine ſuſpectione colluſionis, & fraudis in præiudicium aliorum creditorum.

Pro dicto Luca dicebatur nullum eſſe inductum vitium litigij, quod inducitur, cùm agitur actione reali, petendo dominium rei, ita Bart. & DD. *in l. 1. C.de litigioſ.*

litigioſ. Abb. *in cap. cum M. Ferrar. num 7. de conſtit. Par. in cap. dilect. num. 11. de except.* Papienſ. *in for. libe. l. pro actione reali in verb. veris, num.* 59. Roman. *conſ.* 170. *num.* 3. teſtatur de communi opinione Menoch. *conſ.* 79. *num.* 26. *lib.* 1. nec inducitur ob hypothecariam actionem, tex. *in §. hoc autem auth de litigioſ.* probatur ex ipſa *auth. litig. C. eod.* vbi res litigioſa dicitur ea, de cuius dominio, ſeù quaſi directo, ſiuè vtili inter partes iudicialiter contenditur, non tamen aliqua extentio fieri debet, cùm titulus de litigioſis ſit pænalis; vndè proculdubio dicendum eſt, cum res petitur actione perſonali non dici litigioſam, fundat Cancer. *variar. reſolut. cap.* 12. *de reb. litigioſ. à num.* 1 afferens DD. hanc ſequentes opinionem, reliquos affert Pereg. *de iur fiſc. lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 10. *verſ contra vero*, & quando non eſt quæſtio ſuper re, ſed ſuper iure aliquo ipſi rei connexo conſuluit. Natt. *conſ.* 145. *n.* 16. & 17. *vol.* 1. quod res ipſa nunquam efficitur litigioſa, hinc Menoch. *de arbit. Iud. lib.* 2. *cent.* 3. *caſu* 201. *num.* 17. dicit, quod ſi lis eſſet ſuper poſſeſſione, non teneretur exprimere in gratia impetranda ſuper proprietate, Caſſiod *dec. Rot.* 4. *vt lit. pendent.* quod facilius procedet in caſu de quo agitur, in quo non adeſt lis ſuper aliquo iure annexo ipſi feudo, ſed ſimplici actione perſonali contra feudatarium ad vendendum feudum, & in caſu renitentiæ non poteſt procedi per Iudicem ad venditionem feudi, Fran. de Franch. *d. dec.* 704. Reg. de Pont. *de poteſt. Proreg. tit.* 6. *de aſſenſu Regio ſuper dotibus, num.* 18. *&* 19. *fol.* 14. contraria procedunt quando agitur actione perſonali ad certam rem pro illius dominio conſequendo, & ita omnes intelligere teſtatur Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 4. *de litig. tit.* 6 *à num.* 10. quam ſequitur relatis DD. pro vtraque parte; Ex quibus, & ex præfatis fundamentis huius opinionis patent reſponſa, & pro vtraque opinione DD. cumulat Iacob. Cancer. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 12. *de reb. litigioſ.* & in hac negatiua deſcendit, *n.* 6. *verſ. proculdubio dicendum eſt*, Ioan. Aloyſ. Ricc. *in collect.* 4067. *in* 3. *intelligentia, in* 9. *par. poſthuma*, vbi plures intelligentias in materia litigioſi, tradit.

Facta relatione in Collat. Conſil. per D. Proregem fuit ordinatum, *eſſe exequendum aſſenſum*, mediante decreto, cuius tenor eſt qui ſequitur:

Super regio exequatur petito pro parte Luca Spinula in priuilegio aſſenſus præſtiti per Suam Catholicam Maieſtatem venditioni facta per
10 *Illuſtrem D. Ferdinandum Gonſaga Principem Molfetta, Ioanni Stephano de Oria, ſeù prædicto Luca Spinula cum conſenſu dicti Ioannis Stephani Ciuitatis, & ſtatus Molfictum Leonardo Spinula. vt in actis.*

Die 1. *Februarij* 1644. *Neap. Viſo priuilegio prædicto expedito per Suam Catholicam Maieſtatem ſub die* 2. *Menſis May* 1643. *& actis deſuper factis, factaque relatione de contentis in eis S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Ioan. Franc. Sanfelicium Regium Collateralem Conſiliarium, auditiſque partibus, &c.*

Illuſtriſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis prouidet & decernit, petitum Regium exequatur ſuper aſſenſu prædicto in actis deducto, præſtandum eſſe, & præſtari debere, prout præſenti decreto præſtari mandatur, & nihilominus reſpectu omnium hinc inde prætenſorum per dictas partes Sac. Reg. Conſil. de iuſtitia prouideat hoc ſuum. &c. Zufia Reg. Caſanate Reg. Sanfelicius Reg. Aſconus Reg. Capyc. Latro Reg. Franciſcus Anaſtaſius à mandatis Scriba, concordat cum ſuo originali. meliori collatione ſemper ſalua, & in fidem, &c. Franciſcus Anaſtaſius Regius a mandatis Scriba.

ARGVMENTVM,

Sortitur forum quis allectione; & quomodo obſeruatur per Electos Ciuitatis Neapoli in allectione prædicta; & de admiſſione Nobilium de Cedili ad Collegium DD.

SVMMARIVM.

1 *Sortitur quis forum allectione iuxta* tex in l. ciues, C. de incol. lib. 10.

2 *Electis Ciuitatis Neapolis data eſt poteſtas aggregandi Ciues, qui gaudent ciuilitate, ſi habitent.*

3 *Verùm quomodò alliciebantur prius ad honores Sedilium, & poſtea ſublata fuerit poteſtas illa, ac quæ ſuperuenerunt poſteà litera Regia prohibentes,*

4 *Nobiles verò gaudentes honoribus in Sedilibus Ciuitatis, habentur ac ſi eſſent orti, vel oriundi, & cum literis ſex virorum Nobilium probatur eorum ciuilitas, & ſunt liberi ab alia probatione originis, & incolatus.*

5 *Nobiles gaudentes honoribus Sedilium cum literis ſex nobilium admittuntur ad Collegium.*

6 *Et ſufficit quod ſint concepti, nam habentur pro natis.*

7 *Ciuis oriundus quis dicatur.*

8 *Argumentum à conceſſione antecedentis ad conceſſionem conſequentis, & è contra, eſt validum.*

9 *Ciues extra Sedilia non admittuntur ad Collegium, niſi in duobus caſibus, vel quod is, cuius perſona agitur ſit ortus in Ciuitate, vel quod ſit filius orti, vel talis nepos eſſet natus in vita aui in eiuſdem poteſtate.*

Sectio XIV.

Sortitur etiam quis forum allectione iux- 1
tà tex *in l. ciues, C. de incolis, lib.* 10 Menoc. *in tract. de arbitrar. lib.* 2. *cent.* 6. *caſu* 584. *in fine, numer.* 3. & faciunt dicta in *dec. mea* 74. *&* 124.

Dicta allectio obſeruatur per Electos 2
Fideliſſimæ

Fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis, quibus per Regem data eſt poteſtas alliciendi ciues, vt patet per *cap.* de quo memini *in dict. deciſ. mea 324.in princip.* qui gaudent ciuilitate, ſi in ea habitent, refert Reg.Moles *in manuſcripto q.13.ad verbum.* per me relata *in deciſ. mea 74.num.6.*

3 At prius alliciebantur preſonæ benemeritæ, etiam ad honores Sedilium, concurrente ſuffragio maioris partis de Sedilibus, vt patet ex dec Præſid.de Franch.2. Verum mandauit deinde Sac.Maieſt.per Regias literas non ſolum prohibendo allectionem, quæ fiebat per Nobiles Sedilis, ſed quod non liceret cognita iuſtitia recipere, nec liti inceptæ renuntiare, nec litem mouere, abſque ordine Sac. Maieſt. ſibi reſeruando, vt patet ex tenore ſequentium literarum expeditarum ſub die 26. Auguſti 1581. in regiſtro, cui titulus eſt *las Cartas de Su Mageſtad* fol.27.

Illuſtre Principe primo nueſtro Virrey, Lugartenienta, Capitan General. Para lo adelante ſe ordena al Conſejo de Capuana, Tribunales, y Iuez donde eſtos Pleytos de Segio ſe trataren, que quando ſe huuieron ſemejantes reconocimientos de nò tener juſticia, ò renunciationes al Pleyto ò qualquier acto ſemejante à eſtos ſea nullo y innalido, y de ningun efecto y valor para la parte, que pretendiere entrar en el Segio, aſi como ſi el acto ſuſodicho no ſe huuiere hecho, y que no admitan Pleytos ningunos, delos que por juſticia pretendieren entrar en los Segios ſin particular orden mia, la qual reſeruo en my, y quiero que el, que pretendiere deuerſele eſta entrada acuda acà.

Corollarium.

4 Notandum tamen eſt, quod Nobiles quinque Sedilium habentur ac ſi eſſent orti, ac oriundi, & ſufficiunt literæ probatoriæ ſex virorum Sedilium ad probandam ciuilitatem, & ab onere probandi ortum, originem, & incolatum iure ſunt liberi, vti teſtatur Mutius Surgentus *in addit.ad Illuſtratam Neapolim Marci Antonij Surgenti fratris f.410.* referens contradictionem Fiſci, & confirmationem Catholicæ Maieſtatis, & de hac obſeruantia teſtatur etiam Reg.Rouit.*in conſ.83. num.4.*

Subcorollarium.

5 Hinc inoleuit etiam obſeruantia in almo Collegio, admittendi ad Collegium cum his literis, Nobiles Sedilium, tanquam ortos, vel oriundos, iuxta priuilegium Regi-
6 næ Ioannæ, & ſufficit, quod ſint concepti, nam habentur pro natis in eorum commodum, *l. qui in vtero 7.l.& quod ſeruorum, in fine, ff.de ſtatu homin.§. 1.inſtit. de iure gen* Amaia *in l.cives 3.C.de incol.lib.* 10 *num.45. in fin.&* 46. & quando conceptionis, vel natiuitatis tempus inſpiciatur, habes diffusè per D Franciſ. Sarmientum *Selectar. interpretat. lib.1 cap.5.à num.10.vſque in finem.*

Et ità per Almum Collegium fuit iudicatum etiam in aliis Nobilibus extra Plateas huius Fideliſſimæ Ciuitatis, vt nimirùm concepti in Ciuitate gauderent admiſſione ad Collegium, vt ex ſequentibus decretis:

Die 24.Octob.1645.Neap.

Viſa informatione capta de natiuitate Magnifici V.I.D. Don Antonij de Roſſi Vargas, viſiſquè ſcripturis præſentatis, factaquè relatione in Almo Collegio Neapolitano, & coram Magnifico V.I. D. Mutio Borrello Viceſgerente pro Ill. Duce Cagnani Alfonſo Vargas Regio Conſiliario, ac Vice Cancellario, per Spectabilem Dominum Regentem Ioannem Franciſcum Sanfelicium cauſa Commiſſarium; Et quia conſtat prædictum Magnificum Don Antonium eſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. ideò per prædictum almum Collegium fuit prouiſum, & decretum eundem Magnificum D. Antonium tanquam conceptum, vt ſupra eſſe admittendum, prout præſenti decreto admittitur ad prædictum almum, & intelligatur admiſſus, à die, qua petiit admitti, citrà tamen præiudicium iurium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium. hoc ſuum, &c. Vargas. Sanfelicius. Notarius Franciſcus Ampellonus Secret. & Actorum Magiſter, &c.

Extracta eſt præſens copia à ſuo originali ex actis almi Collegij Neapolitani, quæ conſeruantur in archiuio dicti almi Collegij, & concordat cum ſuo originali, meliori ſemper ſalua. & in fidem, &c. Ita eſt Notarius Franciſcus Ampellonus de Neap. Secr. & Actorum Magiſter.

Die 4. Menſis Aprilis 1645. Neap.

Viſa informatione capta de Natiuitate Magnifici V. I. D. Alonſi Baronis y Vargas, viſiſquè ſcripturis præſentatis, factaquè relatione in almo Collegio Neapolitano, coram Magnifico V.I.D. Domino Mutio Borrello Viceſgerente pro Ill. Duce Cagnani Alfonſo Vargas Regio Conſiliario, ac Vice-Cancellario, per Magnificum V.I.D. ac Reuerendum Abbat. Marcum Antonium Vaſallum cauſa Commiſſarium; & quia conſtat prædictum Magnificum Alonſum eſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. ideò per prædictum almum Collegium fuit prouiſum, & decretum eundem Magnificum Alonſum tanquam conceptum, vt ſupra eſſe admittendum, prout præſenti decreto admittitur ad prædictum almum Collegium, & intelligatur admiſſus à die 5. Sept 1624. ſui doctoratus, qua die petijt admitti, citra tamen præiudicium iurium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium, hoc ſuum, &c. Varga. Marcus Antonius Vaſallus. Notar. Franciſcus Ampellonus Secret. & Actorum Magiſter.

Extracta eſt præſens copia à ſuo originali ex actis almi Collegij Neap. quæ conſeruantur in archiuio dicti almi Collegij, concordat, cum ſuo originali meliori ſemper ſalua, & in fidem &c. Ita eſt Notar. Franciſcus Ampellonus de Neap. ſecret. & Actorum Magiſter.

Et optima ratione obſeruatur admiſſio Nobilium probata ciuilitate per fidem ſex Sedilium, quia eo ipſo quod gaudent honoribus Sedilium Ciuitatis, certè ſequitur, quod ſint orti, vel oriundi; hi enim dicuntur, qui indè originem duxerunt; putà eius pater, vnde originem duxit gloſ. *& addit. ad*

cap.1,

cap.1 de vſur.inſextò in verbo alienus, Alciat.
inquit,ortum oriundum non eſſe, vt aliqui
dixerunt,ſed qui genus duxit,ſic Titus Li-
uius orti inquit Carthagine,ſed oriundi à
7 Syracuſis;oriundus enim quis dicitur, vndè
originem trahit,*l.6.ff.ad munic.* & cum quis
ita declarant Iacob. Special. Caluian. *in le-
xicon,in verbo oriundi*,gaudet honoribus Se-
dilium,ſequitur,eſt oriundus, & ab onere
probandi ortum,originem,& incolatum li-
beri ſunt,vt iudicatum fuitaudito Fiſco,&
confirmatum per Catholicam Maieſtatem ,
8 vt diximus,validum eſt namque argumen-
tum à conceſſione antecedentis ad con-
ceſſionem conſequentis , vndè conceſſo
antecedenti,conceditur conſequens, *l 1.§.1.
ff.ſi vſusfructus petatur,l.3.§.qui habet,ff. de iu-
riſdict. omnium Iudicum , l. qui procurato-
rem 57.ff.de procurat.* & verſa vice con-
ceſſo conſequente conceditur , & ante
cedens , *l. ad rem mobilem 56.ff. de procurat.
cap. quoniam 10. de ſentent. excommun. in
ſexto* , Franciſc. Anton. Scambatus *in intro-
ductione ad iuris vtriuſque ſcientiam , lib.1.
tit.10.de loc. arg. à communibus , num. 20.*
conceſſo igitur antecedente , quòd gaudet
honoribus Sedilium Ciuitatis Neapolis ,
conſequens eſt, quòd vti oriundus virtute
priuilegij Reginæ Ioannæ admittendus ſit
ad Collegium, ad quod repugnant verba
priuilegij Reginæ , tamquam fauorabile
ampliandum , & ſi contrarium abſque
fundamento obiter dicat Ioann. Fran-
ciſc. de Pont. *conſ. 33. num. 13. verſ. nec
erit*, prout non eſt bona conſequentia,
dicit,eſt de Sedili,ergò ortus, vel oriundus.

9 Reliqui verò omnes extra Sedilia ex diſpoſitione iuris communis non admittuntur ad Collegium , niſi in duobus tantùm caſibus,vel quod is,de cuius perſona agitur ſit ortus in Ciuitate,vel quod ſit filius orti in Ciuitate,vel eius nepos natus in vita,& eiuſdem poteſtate,vt fundat multis authoritatibus Reg. Rouit. *in d.conſ.83.*

ARGVMENTVM.

De iuriſdictione Electorum Ciuitatis Neapolis cum literis Regis Ladislai , cum facultate congregandi Plateas,ſeù Sedilia, liberè abſque prohibitione ac etiam facultate eligendi Oratorem procuratorem apud Catholicam Maieſtatem ; & an Electi repreſentent Ciuitatem.

SVMMARIVM.

1 *Tribunal Electorum Ciuitatis Neap. ſuper annona.*

2 *Priuilegium Regis Ladiſlai per quod conceditur iuriſdictio Electis.*

3 *De exercitio iuriſdictionis Electorum , & Graſſerij*

4 *Ciuitas Neapolis an repreſentetur per Electos:ſunt allegata pro vtraque opinione.*

5 *Pro affirmatiua.*

6 *Pro negatiua.*

7 *Determinatio.*

8 *Litera Regia concernentes adminiſtrationem Ciuitatis per Sedilia,in quibus continentur.*

9 *Libera facultas congregandi , & prohibetur Proregi,& Miniſtris impedire,& num.13. & num.15.*

10 *Concluſio quatuor ex Plateis demandatur, etiam pro recurrendo ad Suam Maieſtatem exequutioni cum moderatione num. 11. & 12.*

13 *Quod liceat oratorem , ſeu procuratorem aſſiſti facere apud Suam Maieſtatem.*

14 *Renouatio aliarum litterarum.*

SECTIO XV.

COmpetens quoque eſt Tribunal , in 1
quo conueniunt Electi Ciuitatis pro
negotiis ſpectantibus ad Ciuitatis annonam,quibus conceſſa eſt iuriſdictio virtu- 2
te priuilegij à Rege Ladislao conceſſi,cuius
tenor eſt:

LAdiſſalus , Dei gratia Rex, &c. Vobis ſex Ciuitatis Neapolis præſentibus & futuris fidelibus noſtris dilecti , gratiam & bonam voluntatem. Quia ſecundum ordinationem antiquitus factam per Vniuerſitatem Ciuitatis Neap. de creandis & ordinandis ſex, ſuper negotiis agendis , tangentibus vtilitatem, & commodum Vniuerſitatis Ciuit. noſtræ Neap. homines d. Ciuitatis, ac dicta Vniuerſitas receperunt , atque recipiunt commoda , & vtilitatem abundando in graſſia tandem, vt negotia dictæ Vniuerſitatis ſemper huiuſmodi de bono in melius, atque perfectius peragantur, de veſtra ſufficientia , probitate, induſtria. fide , & legalitate confiſi,vos Officiales ſex nuncupamus in dicta Ciuitate Neap à die 1. Menſis Martij huius anni , v. ind. in antea vſque ad noſtrum & dictæ Ciuitatis beneplacitum , ad nominationem Vniuerſitatis eiuſdem , duximus tenore præſentium , de certa noſtra ſcientia ordinandos , ac etiam ſtatuendos, committentes & mandantes vobis, quod ſatis ſollicitè pariter , & intenti per exploratores , & alios quod à Neapoli per mare, vel per terram frumento, vel legumine, vina, & alia ſpectantia ad dictam graſſiam, nullatenus extrahantur prouiſione per vos habita , & qui huc frumentum , legumina , & alia victualia, atque res portant , & venduntur vendantur conuenienti pretio quod duxerint , imponendum quodque adhibeatis vias alias & modus, quibus dicta Vniuerſitas ſemper abundet in graſſia ſupradicta , & quod nullus vendat ea , quæ ſpectant ad dictam gratiam contra iuſtum, & conſuetum , & debitum faciendo ſuper talibus mandata, & banda & penas imponendo , & exigendo , ac perſonas contra facientes capi faciendo , & aſſignando illos captiuos , in

Mag.Cur.Domioi Magiſtri Iuſtitiatij , vel Capitanei Neapolitani , aut aliis quibuſuis Officialibus noſtris dictæ Ciuitatis Neap. prout videritis expedire , per quos mandamus & volumus cuſtodiri , & abſolui , atque liberari ad petitionem veſtram , & non aliter , pænaſque ab illis per vos iuſte, & cum omni æquitate quantum ſpectat ad officium ſupradictum; quam pœnam dictarum pænarum , & condemnationum percipi volumus , per vnum eligendum, per vos conuertendam in reparatione dictæ Ciuitatis Neap.ac pro aliis rebus & cauſis concurreotibus oeceſſariis , & vtilibus Vniuerſitatis prædictæ , prout nobis videbitur , & non aliter , omniaque alia faciatis , quæ ad procurationem, commodum , & vtilitatem dictæ Vniuerſitatis ſpectate noſcuntur ſicut vobis melius viſum fuerit : nos enim Magiſtro Iuſtitiario, ac Capitaneo , & aliis Officialibus Ciuitatis Neap. vel eorum locatenentibus , nec non Vniuerſitati , & hominibus dictæ Ciuitatis Neapol. de ipſa certa ſcientia iniungimus ,& mandamus : vt ipſe Magiſter Iuſtitiarius ! Capitaneus , & Officiales , vel eorum locatenentes vobis , ad executionem præmiſſorum , celerem , & expeditam , & votivam, inteodant , aſſiſtentiam & fauorem dictique Neapolitani in genere , & in ſpecie in præmiſſis, & circa præmiſſa obediant, pareant , & intendant has noſtras literas noſtro magno pendenti ſigillo munitas , vobis ad huius rei teſtimonium,coocedentes dare Neapolitanis in abſentia protherij,&c.per virum nobilem Donatum de Atitio & pro anno Domini M. CCCC. primo die 25. Menſis Februarij , 9. in d. Regnorum noſtrorum anno 13.&c.

Per quos adhibitis conſultoribus confirmatis per Dominum Proregem in Collaterali Conſilio iuriſdictio exercetur , in
3 eo præſidet Collateralis Conſiliarius vulgo denominatus, *lo Graſſiero* , & cum eius interuentu emanantur banna , imponendo pœnas corporales,& contrauenientes puniuntur per Electos,& Iuſtitiarium annonæ cumulatiuè , & ipſum Graſſetium , ſi voluerit.

Corollarium.

4 Sed fuit dubitatum , an Ciuitas Neapolis repreſentetur per Electos, vel eorum officium verſetur circa annonam, ſeù graſſam Ciuitatis, ita quod propriè dicantur annonæ Præfecti.

5 Pro electis quòd repreſentent Ciuitatem , quæ ſequuntur allegatæ fuerunt Hiſpanica lingua.

Illuſtriſſ. y Excelentiſs Segner.

No hay duda que la Ciudad de Napoles ſe repreſenta por los Electos,que ſon las perſonas ſeñaladas y deputadas por ſus plazas,paraque legitimamente traten,y diſpongan los negocios pertenecientos a la Ciudad , como procuradores , y adminiſtradores dellas,como tambien eſtà declarado por ſentencia del Rey.D.Federique de Aragona fecha à 12.de Iulio del año 1498. *à fol.*29. *en el libro de los Capitulos del Reyno con eſtas palabras.*

In primò declaramus eoſdem Nobiles debere continuare quinque Electos , quos conſueuerant habere;ciues , ſeù populares prædicti habeant vnum.qui ſimul, & coniunctim conueniant in Eccleſia Sancti Laurentij Neapoli in loco ſolito,vbi pro ſtatu ac ſeruitio noſtro,ac pro cōmoditate & beneficio Vniuerſitatis Neapolis pro negotiis publicis,& priuatis ad eam Vniuerſitatem ſpectantibus & pertinentibus tractare habeant res,& negotia prædicta illa finiendo per voces maioris partis ipſorum Electorum.

Como de mas lo refieren muchos Doctores y hiſtoriadores , Iuan Pablo Montanaro en la prag.2. del Reyno de Napoles de adminiſtratione Vniuerſitatum *a.*317. Marc. Anton.Surgente *lib.*1.*de Neap.Illuſtrata cap.*10. *a.*30,*& cap.*12.*à num.*47.Vinc.de Franch.*deciſ.*2.*num.*1 *& deciſ.*107.*n.*8.Franciſco Imparato in diſcurſo politico regiminis Sedilium,Cornelio Vitignano in Cronico Regio Neap.*cap.*2.Summonte *lib.*3. delas yſtorias del Reyno *cap.*1.*Y aſſi conforme los Procuradores y Adminiſtradores de perſonas particulares ſin ninguna difficultad, ò controuerſia repreſentan ſus principales , y ſon legitimas ſus inſtancias,peticiones y actos en quanto no excoden ò contrarian la facultad del poder que tienen aſsi ni mas ni menos los Electos repreſentan la Ciudad , y ſon ſus legitimos procuradores en virtud del Electado , que les dà el poder para ello.*

Eſto camina aſsi de derecho , y tambien por eſtilo,porque ſolo para acciones ſingulares , en que conuiene,que la Ciudad ſe repreſente por vno acoſtumbra hazer Sindico nombrandole por perſona legitima ſolo para la function.para la qual ſe deputa:como ſuelen ſer entradas delos Virreyes,parlamentos, fieſtas de alegria,y ſemejantes, y eſte ſe le preſentan al Virrey los miſmos Electos,y acauada la accion ſpira la autoridad , y legitimacion del Sindico. Però la delos Electos es ordinaria , para todo lo que no les eſta vedado,ò verdaderamente eſtà cometido à deputacion particular,como es la Pecunia, Matonada,y ſemejantes materias.

Y en eſta conformidad ſe vee , que no ſolo antigue,y modernamente han eſcrito, y eſcriuen ſiempre en nombre de Ciudad à Su Santidad, y à Su Mageſtad en los particulares , que ſe los han ofrecido,però quando los Reyes eſcriuen ala Ciudad,el ſobreſcrito que le ponen reza : A los amados,y fideles nueſtros los Electos de la fideliſſ. Ciudad de Nap. Y los pleitos , que tiene en eſtos Tribunales ſe ſuſtancian con el procurador, que ſeñalan los miſmos Electos, que no lo podrian hazer à no ſer imenſamente Ciudad , y à no tener la autoridad,y interes de ella.

De ſuerte que con mucha juſtificacion,y ſeguridad pueden, y deuen los Electos dar quenta

à Su Mageſtad de todo lo queſe les ofrece al beneficio, y mejora dela Ciudad.

Y ſi eſto es indubitabo para las ventaxas de ella, lo ſerà mucho mas en las materias, dondeſe trata de prejudicarle ſus derechos: y por conſiguente en eſta de la prècedencia, donde ſe particularia vn acto concerniente alas miſmas perſonas de los Electos, que ſon los que vienen à perder à ganar el lugar, que ſe diſputa, y donde ſe trata abſoluto interes dellos miſmos, y aſsi quando en tiempo del Conde de Miranda ſe ofrecio otra diſputa ſemejante de precedencia entre los ſiete oficios, y la Ciudad, los Electos del lugar parecieron y ſe defendieron, y negociaron con el Virrey, y con el Preſidente del Conſejo à quien fue remetido el negocio, como lo teſtifica el miſmo Preſid. de Franch. en ſu deciſ. n. 548.

Los exemplares que hay ſon muchiſſimos.

Por antiguo ſe vee impreſſa la carta dela Ciudad, que eſcribio en el año de 1616. al Emperador Carlo V. dando el peſame de la muerte del Rey Catholico, y el plazeme de ſu ſucceſion, y eſta firmada de los Electes de la Ciudad; en el miſmo ſe veen otras muchas cartas, donde ſe tratan los Electos por Ciudad, y con ellos ſus intereſes profuſamente.

Però de rejtuve haviendo recorrido el vltimo regiſtro, que he tenido entre manos, y delas cartas, que eſcrive la Ciudad del año 1624 aca ſe vee, que los Electos ſon los que eſcriuen à Su Santidad, y à Su Mageſtad, loque ſe ofrece en nombre de la Ciudad en cuya conformidad.

A 13. de Setiembre 1624. eſcrive à Su Santidad por la manutencion del Conuento de S. Lucia del Monte.

A 5. de Deciembre 1625. à la miſma, paraque otorgaſe el Iubileo del año ſanto conforme al ſolito.

A 27. del dicho mes, y año à la miſma por la exempcion del Monaſterio del Ordinario de Monjas dela Sapiencia.

A 24. Frero 1626. ala miſma per la promocion del Señor Cardenal Buoncompaño à la Igleſia de Napoles.

A 21. Deciembre del dicho año à Su Mageſtad, paraque enterponieſe ſu Real mano, para la Canonizacion del Reuerendiſſimo Obiſpo Iouenal Ancina dela orden de PP. Ielorminos.

A 13. de Iulio 1627. à Su Santidad por la Canonizacion de Fray Eremia Valaco.

A 27. de Iulio 1628. à la miſma en orden à la proteccion, que la Ciudad deſſeaua del bienaventurado S Antonio de Padua.

A 31. de Agoſto del dicho año 1618. à Su Mageſtad teſtificando los ſeruicios y meritos del Conſejero Felico del Genaro.

A 1. de Deciembre dicho à Su Mageſtad en fauor de los PP. Paulinos.

A 13. de Enero 1629. ala miſma para la Beatificacion del P Fray Iuan Lonardo de Fuſco de la orden de S Domingo.

A 18. d'Agoſto del dicho año à Su Mageſtad por el Marques de Mançera.

A 5. de Iulio del dicho año a la miſma por el Iuez Fabricio Vilano, y otros, que por breuedad ſe omiten.

Pro negatiua verò opinione ſcripſit Franciſc. de Petr. *in conſ. 46.* cuius tenor eſt qui ſequitur pro illis, quibus volumen Conſiliorum illius deſideratur, licèt in impreſſis adſint nonnullæ authoritates, quæ in allegationibus deſideratæ fuerunt ab initio.

Ciuitas Neapolitana repreſentatur per ſex Plateas, quinque Nobilium, & ſexta eſt Popularium, quæ quidem Plateæ congregatæ loco, & more ſolitis omnium voto decernunt, quæ expediunt, vel non expediant publicæ vtilitati; qui verò credunt Ciuitatem repræſentari per Electos, grauiter errant, ſiquidem Electorum officium verſatur circa Annonam, ſeù graſſiam Ciuitatis, vndè Electi propriè dicuntur Annonæ Præfecti, vt teſtantur Summontius *in Hiſtoria Neap. lib. 1. cap. 7.* vbi agit de Tribunali Ciuitatis, *fol. 183. & 186.* Montanarius *ſuper prag. de adminiſt. Vniuerſ. fol.* 74. qui ſubdit eam poteſtatem à Ladislao Rege Anno 1400. Electis fuiſſe tributam, Capac. (cæteris omiſſis) *lib. 1. cap. 9. fol.* 84. vbi dicit ideò Electos Decurionibus comparari, quòd olim Decuriones Annonæ præfuiſſent.

Ideòque cùm Ciuitas Neapolitana debuiſſet præſtare iuramentum fidelitatis Reginæ Iſabellæ Vicariæ Regis Renati, non Electi hoc præſtiterunt, ſed ipſa Sedilia ſolemnitèr congregata, omniumque voto accedente, Deputatos ad hoc conſtituerunt nonnullos Proceres & Patritios, qui genuflexi in Caſtro Capuanæ ligium homagium Reginæ præſtiterunt, vt latiùs ex inſtrumento ſub die 27. Nouemb. 14. ind. an. 1435. manu Not. Franciſci Ferrili de Neap.

Idemque fuit ſeruatum in iuramento fidelitatis præſtito per Ciuitatem Neap. Regi Alfonſo II. nam conuocato per Sedilia publico parlamento conſtituit ad hoc ſuos ſpeciales procuratores, inter quos Franciſcus Zurulus Comes Montiſauri iuramentum præſtitit pro Sedili Capuanæ vt ex inſtrumento ſub die 1. Martij. 1494. per Notar. Ambroſium Caſanoua de Neap.

Poſtea volentes Neapolitani præſtare iuramentum fidelitatis Ferdinando de Aragonia Calabriæ Duci, Regis filio, congregauerant concilium. & publicum parlamẽtum, in quo ſingula Sedilia quatuor Proceres, & Patritios ad hoc procuratores ſpeciales elegerunt, itaque Sedile Capuanæ elegit Perdicaſſum Bartilem Comitem Mõtis Odoriſij, Franciſcum Pannonum Venafri Comitem, Tutianum Caracciolum Auellini Comitem, & Melphiæ Ducem & Petraconem Caracciolum Burgentiæ Comitem; itẽ Sedile Nidi fecit ad hoc ſuos Procuratores & Deputatos Ioannem Caruſam, Franciſcum Carafam, Paulum Brancacium, & Nicolaum de Oferio, & ſic cætera Sedilia, vt ex inſtrumento ſub die 25. Maij 1495. manu Not. Iacobi Fertili de Neapoli.

Rurſus Nepolitana Ciuitas congregata in ſuis Sedilibus conſtituit ſuos Procu-

C 2 ratores

ratores ad præſtandum homagium, & iuramentum fidelitatis Regi Federico de Aragonia, inter quæ Sedile Capuanæ conſtituit ſpecialem Procuratorem Iacobum Caracciolum Burgentiæ Comitem, vt ex inſtrumento ſub die 23. Octobris 1496. per Notar. Franciſcum Ruſſum de Neap.

Et ſic in cæteris grauioribus prout in creando Syndico, qui totum Regnum repreſentat, in ſupplicando Regi, in expediendis oratoribus, ſiuè Ambaſciatoribus ad Regem, in creandis Secretariis, & Tabulariis Ciuitatis, in quibus, & ſimilibus nullum ius habent Electi, ſed totum ſpectat ad Sedilia, quæ congregata omnium voto res decernunt, vt quotidie experimur: Et licet Electi in aliquo videantur repreſentare Ciuitatem, puta in ſolemnitatibus publicæ lætitiæ, vel publici luctus, in quibus feſtiua, ſeù lugubri veſte induti Vniuerſitatem repreſentant? id tamen procedit ex conceſſione eis facta à Sedilibus. & ex quadam conſuetudine; maxime verò in leuioribus præiudicium Reipublicæ non irrogantibus; at ſecùs in præiudicialibus, vbi publica vtilitas poteſt lædi, in quibus tota Ciuitas eſt congreganda, & Electi nihil poſſunt; vbi enim maius vertitur periculum, ibi cautiùs eſt agendum: vulg. *cap. vbi periculum, de elect. in 6. l. 1. §. ſed & ſi quis, ff. de carb. edi. c. præcipuè 12. q. 3.* vt per ampliores honores rerum veritas habeatur, *l. fi. C. de fideicom.* diſſipantur enim cogitationes, vbi non eſt conſilium, vbi verò ſunt plures Conſiliarij, corroborantur, Prouerb. *cap. 15.*

Et in proprijs terminis eſt doctrina Bart. *in l. Ciuitas in princ. ff. ſi cert. petat. in l. actuaries, C. de Actuar. & Numerar lib. 12.* quem communitèr DD. ſequuntur, vbi Electi, Procuratores ſiuè alij particulares numquã præiudicant Ciuitati, niſi congregato publico parlamento in quo omnes conuenire poſſint, & ſua iura proponere, Montanar. *loc citat. fol. 10. n. 257* hinc eſt quod contra Vniuerſitatem non poteſt procedi in cõtumaciam; licèt enim intimentur particulares de regimine, ipſis negligentibus, non poterunt incuſati contumaciæ alioquin ſententia in contumaciam lata erit nulla, tex. eſt *in l. 1. C. de iure Reip. lib. 11.* vbi Lucas, & cæteri Loſeus *de iure Vniuerſ. par. 2. ſub n. 63.* nam re vera Vniuerſitas non repreſentatur per Electos, ſeù alios particulares, ſed per concilium, ſeu publicum parlamentum gloſ communiter recepta in *rubr. C. quæ ſit longa conſuet.* quod catenus eſt verum, vt contraria conſuetudo non valeat, de Franch. *deciſ.* 210 quod latiùs proſequimur in noſtra Hiſtoria.

Sollemniter per Ciuitatem fuit reſoluta hæc dubitatio, quòd Ciuitas Neapolitana repreſentetur per Sedilia, & per Electos, per verba quæ ſequuntur.

7 *Trà l'altri capi concluſi per li Deputati di queſta fideliſſima Città ſotte la data de 11. de Luglio 1622. e confirmati per le Piazze ſotte la data, vt infra, della Piazza de Nide à 15. di Luglio 1622. della Piazza de Porto à 21. di Luglio 1622. della Piazza di Portanoua à 22. di Luglie 1622. della Piazza di Montagna à 25 di Luglio 1622. & della Piazza di Capuana à 4. d'Agoſto 1622 vi è il ſotteſcritto del tenor ſeguente, vz.*

Capi concernenti all'autorità de SS Eletti.

E porche li SS. Eletti non deuone intricarſi in altro negotio, che della graſſa, per loche ſono eletti, & ogn'altra ſaria fuora della loro autorità e giuriſditione: Per tanto ſi è concluſo, che detti Signori Eletti in nome di d. Città non poſſano ſcriuere à S. M. per qualſiuoglia cauſa & occaſione, riſerbando quello alle Piazze à chi ſpetta, fuor che in occaſione di querele, ò d'aggrauio in diſſeruitio del publice.

Capi concernenti all' autorità delli Deputati delli Capitoli.

E ſi facci inſtanza à gli Eletti & altri Deputati de detta Città che venẽdo eccaſione che detta Deputatione poſſa giouare in qualche coſa alla Città, che ne auiſinoli detti Deputati: e biſognando di rapreſentare alla Maeſtà Sua qualſiuoglia eccaſione di rottura di Capitoli per ſeruitio del publico, & particolarmente de poueri, e di tutti Cittadini, non facendoſi eccettione di nſſeuna perſona, che le debbiane rapreſentare à S. M. e ſeguitare in ſino alla fine.

Ex quibus reſolutum fuit dubium, de ſpectantibus ad Electos Ciuitatis quæ ſeruanda ſunt tanquam concernentia, & ſpectantia ad ipſam Ciuitatem, ſicut dictum eſt *in ſectione 14. n. 6.*

Et his nulli dubium eſt, prout in vtraque allegatione refertur, per ſex Plateas repreſentari Ciuitatem, qui ſtylus approbatus & confirmatus fuit per plures literas, de quibus dixi *in deciſione mea 135. à n. 8.* & nouiſſimè ſub die 14. Septembris 1644. fuit per ſequentes literas hoc approbatum, ampliando facultatem congregandi liberè, & per eas mandatur Protegi, & aliis Miniſtris, quod non impediant, & concluſionem, concurrentibus quatuor ex Plateis, firmam remanere mandauit; concedit etiam facultatem mittendi Oratorem, ſeù Procuratorem pro aſſiſtentia apud Suam Maieſtatem, & ſunt tenoris, qui ſequitur.

ILuſtre Almirante de Caſtilla Prime nueſtre Virrey, Lugarteniente y Capitan General. A los 16. de Iulio del añe paſſado de 1629. mandè eſcriuir al Duque de Alua nueſtro predeceſſor en eſſe cargo, ſobre que no ſe impidieſſe a las Plazas de eſſa Cindad el juntarſe, y que puedan tener aqui vna perſona para repreſentarme lo que reſeluieren, la carta del tenor que ſe ſigue. 8
El Rey.

Iluſtre Duque de Alua primo de nueſtre Cõſeje de eſtade nueſtro Virrey, Lugarteniente, y Capitan General; De la fidelidad y amor, con que mis vaſſallos d'eſſe Reyno, y en particular eſſa mi fideliſſima Cindad de Napoles come caueza del me

me ſiruen en todas ocaſiones , obliga à que ſe
mira, por lo que de ordinario ſe ſuele ofrecer ala
dicha Ciudad hauer de tratar muchas coſas con-
cernientes al bien comun, mediante la ſeſta
Plaza dellas cinco Nobles, y vna del Pueblo,
de quien pende ſu gouierno , y eſto no ſe podrà
hazer ſin juntarſe.

Ho reſuelto, que ſiempre las dichas Plazas
quiſieren juntarſe a tratar coſas ſuyas del bien
publico no ſe les impida por vos, ny por los de-
9 *mas mis Virreyes . que os ſucedieren en eſſe car-*
go , como auiſais no hauerle impedido, ni ſe per-
mita, que por mi Conſejo Colateral, ni otro Tribu-
nal ſe les hagan mandatos prohibiendoſelo ,
antes les dareys à entender, que mi voluntad es,
que ofreciendoſeles cauſa para juntarſe lo puedan
hazer libremente guardando en todo la forma, que
eſta diſpueſta en las ordenes, que trata deſto, aſſi
reſpeto de las coſas que la dicha Ciudad huuie-
re de pedir licencia a los dichos mis Virreyes para
eſcriuir, dandome quenta de coſas concernientes
à ſu buen gouierno, como en lo que ſe me huuiere
de pedir à mi la dicha licencia por tocar en que-
jas, ò agrauios de los dichos mis Virreyes , que
por ſer las dichas Plazas congregacion legitima,
y approuada por leyes . y prematicas , y obſer-
10 *uancia immemorable , pues pende dellas el go-*
uierno de la dicha Ciudad , reputandole hecho
por toda ella lo acordado por quatro de las dichas
Plazas ſera gran deſconſuelo el no juntarſe , y
paraque pueda tener efeto el poderlo hazer las
dichas Plazas, y repreſentarmelo , que juzgaren
ſer conueniente para beneficio deſſa dicha Ciu-
dad, y Reyno, es mi voluntad de permetir les aſſi
miſmo, que nombren perſona en eſta Corte, que
aſſiſta a la ſolicitud de ſus negocios, con que ſola-
11 *mente trate en nombre deſſa mi fidelíſſima*
Ciudad de Napoles, lo que ſe huuiere reſuelto
por las dichas quatro Plazas , que hazen voz de
Ciudad, y con que no puedan tratar de particular
diferencias que ocorieren entre las miſmas Pla-
zas, guardandoſe en lo demas las dichas orde-
nes reſpecto de las coſas , en que ſe ha de acudir
à mi, ò à mi Virrey ; con declaracion, que la di-
cha perſona, que aſſiſtiere aqui aya de ſer à ſa-
tisfacion de eſte mi Conſejo Supremo de Italia,
por el qual ſe le ha de ſeñalar el ſalario, que hà
de gozar , y en eſta conformedad os encargo , y
mando deis à entender a la dicha Ciudad la re-
ſolucion , que he tomado en eſte, paraque pueda
vſar deſta facultad, mejor aya de conuenir para
ſu aliuio, y conſeruacion, à quo es tan juſto aten-
der por lo mucho, que yo amo, y eſtimo tan bue-
nos, y fieles vaſſalles de Su Mageſtad à 26. de
Iulio 1629.

YO EL REY.

Matienço Secret. con ſiñal del Duque de
Medina de las Torres Vidit Valenzuela Reg.
Vidit de Neap. Reg. Vidit Carrera Reg. Torrezil-
la Reg. Vidit Coreus Reg.

Al tiempo que ſe dio eſta orden al Duque de
Alua ſe conſiderò que podria ofrecerſe algun ca-
ſo en que huuieſſe tales razones, y conueniencias de
eſtado, por las quales nò conuenieſſe ſe juntaſſen
las dichas Plazas y mandè en otra carta dela
miſma data, que ocorriendo eſte caſo conforme
pareciesſe a la prudencia del dicho Duque, y a las
conueniencias de mi ſeruicio pudieſſe ordenar a
las dichas Plazas que no ſe juntaſſen , y ſe le ad-
uertio que auiſaſſe luego delas razones , y cauſas,
que le huuieſſe mouido en ello paraque hauien-
dolas viſto mandaſſe lo que conbinieſſe Y porque
he entendido, que en tiempo del Duque de Me-
dina de las Torres vueſtro immediate Predeceſſor
en eſte cargo ſe hà impedido de todo punto à
la dicha Ciudad, y ſus Plazas el poderſe juntar
las vezes, que le han querido hazer para tratar
de coſas concernientes al bien publico, lo qual por
la preinſerta orden tengo mandado, y contro la
coſtumbre y eſtilo que en eſto ſe hà obſeruado de
poder los cinco y ſeies conuocar y juntar las di-
chas plazas, y nombrar deputados, que executen lo 13
que por ella ſe acordara. Hà parecido renouar
la preſente orden, y bolner à ordenar de nueuo ,
que vos, y los Virreyes que os ſucedieren en eſſe
cargo no podais impedir ni impidais que las di-
chas Plazas puedan juntarſe ſiempre que lo quie-
ren hazer prima tratar de coſas , que tocaren
al bien publico ni permitir que mi Conſejo Cola-
teral , ni otro Tribunal haga mandatos pro-
hibiendoſele ni el principio, ni el medio , ni el fin,
porque mi voluntad es , que lo puedan hazer li-
bremente ſin obſtaculo de impedimiento alguno, y
aſſi le dareis à entender a la Ciudad , guar-
dando en todo la forma , que eſtà diſpueſto ,
aſſi por las ordenes que tratan deſto , como por
la preſente , y que en conformidad della, pueda la 14
dicha Ciudad nombrar vna perſona que aſſiſta
en eſta Corte a los negocios, que las plazas reſo-
luieren en forma de Ciudad , con que no pueda
tratar de particulares diferencias, que entre ellas
huuiere, que lo vno, y lo otro es mi voluntad, que
aſſi ſe eſecute , y vos por vna parte eſtareys con
la atencion. que eſpero en el complimiento de eſta
orden, à fin que mis vaſſallos conozcan lo que yo
tengo à ſu mayor conſuelo , y ſatisfacion ; auer-
tiendoos que el caſo. que por conueniencias de
eſtado ſe exceptuò con la dicha ſegunda orden, 15
nò ſe ha de entender quando eſſa mi fideliſſima
Ciudad quiſiere iuntarſe , para eſcriuir, dando
quejas de mis Virreyes, porque eſto ſe hà de po-
der hazer libremente. por lo que conuiene que
mis vaſſallos tengan libre recurſo y adito à mi,
para repreſentarme todo lo que ſe ofreciere en
la forma aſentada por las ordenes, que en eſta
materia ſe han dado, las quales y eſta es mi vo-
luntad, ſe eſecute , con eſta aduertencia y decla-
racion à fin que mis vaſſallos tengan la ſatisfa-
cion , que es juſto. En Zaragoſa à 24. de Se-
tiembre 1644.

ARGVMENTVM.

Iudex ſit competens occaſione delegationis, & quid circa delegationes reſcripſerit Sua Maieſtas, præſertim in beneficium piorum locorum S. Iacobi, & Sanctiſſimæ Annuntiatæ, Ducis Florentiæ & Nationum. Item de ſtatutis artium, ac de ordine procedendi in cauſis Delegationum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex eſt competens ratione delegationis quando ſortitur forum pro facilitate ſolutionis in beneficium piorum locorum, & in quibus cauſis.*

2 *Et quando agitur de diſcuſſione principalis cauſa, comittitur ordinariè, & per eumdem delegatum proceditur; & in aliis caſibus ceſſante delegatione, quomodo ſit procedendum.*

3 *Delegato ſi obyciatur crimen ex aliqua cauſa, ad Tribunal criminis remittitur negocium.*

4 *Exceptio ſi eſſet dilatoria, reſpiciens libellum, & cauſam, per quam impeditur litis ingreſſus, eſt dandus terminus per Iudicem Delegatum.*

5 *Quoad Conſules, ſeù rectores artium quomodo procedatur per Delegatos pro cauſis ſummariis, & pro exequutione capitulorum concernentium ſtatuta artium. num.6.*

7 *Statuta artium ſunt confirmanda in forma ſpecifica ex certa ſcientia.*

8 *Extra artem, & extra perſonas artis non valent ſtatuta.*

9 *Decretum pro confirmatione capitulationis in beneficium Pelliariorum contra Chirothecarios. & n.10.*

Et quid fuerit ordinatum per Collaterale Conſilium, num.11 & .2.

13 *Littera Regia ad hac referuntur.*

14 *Et quomodò ſit procedendum in cauſis Heſpitalis SS. Annuntiata, & aliorum piorum locorum.*

15 *De obſeruantia prædictarum litterarum Sancti Iacobi, & SS. annuntiata, & ſi qua aliqua vrgeat difficultas, quo ad reliqua loca pia quid agendum ſit.*

16 *Conſultatio pro aliis locis piis pro mercatoribus exteris, pro Arrendatoribus, & nummulariis menſis & n.17.*

18 *Delegatio firma remanet pro Duce Florentia Republica Veneta, & Anglis; & tunc quo ordine ſit procedendum, num. 18. & 19.*

Sectio XVI.

ERit quoque Iudex competens per dele-
gationem, quamuis per Regias literas 1
ſint ſublatæ, attamen in beneficium piorum locorum pro ſolutionis facilitate permittitur limitatè, quorum tenor deſcribatur infra *à num.* 13.

Verum, ſi coram Delegato contigerit 2
eſſe procedendum ad diſcuſſionem principalis cauſæ ordinariè committitur, & per eumdem Delegatum, vti ordinarium proceditur iuxtà prouiſiones Cullateralis Conſilij infra in fine huius *ſectionis num.* 18. & 19. & decreta Collateralis Conſilij per quæ eſt prouiſum quomodò ſit procedendum ceſſante delegatione infra, *num.* 11.

Er ita obſeruatum fuit contra inquiſi- 3
tum de falſitate, qui apoca falſa pecuniam à Banco acceperat, nam ad Tribunal criminis fuit remiſſa cauſa facit *gloſ. in l. magiſteria, ne iuriſdict. omnium Iudicum.* argumento *tex. in l. fin. C. de iuriſdict. omnium Iudic.* & *text. in l.* 3. ibi; *Si extra negotium non acceſſerint, non debebuntur*, & delegatus pro compellendo liquidos debitores ad ſoluendum, ſummariæ procedet tantum.

Verùm ſi exceptio eſſet dilatoria reſpi-
ciens libellum, & cauſam, per quam litis 4
ingreſſus impediretur, oppoſita, & probata, replicante parte, non erit reſeruanda ad merita, ſed iuxta praxim traditam per Afflict. *in dec.* 63. eſſet dandus terminus ſuper replicatione per eundem delegatum, cum concernat ſummarium iudicium.

Et quamuis ex vltimis literis infra *n.* 13. permittatur in beneficium Hoſpitalium Annuntiatæ & S. Iacobi, vt *num.* 14. nihilominus iuxta priores literas infra *num.* 16. expectatur exitus conſultationis, & interim obſeruatur in beneficium cuiuſuis piæ domus materia delegationis, ad cuius declarationem videndæ ſunt literæ Suæ Catholicæ Maieſtatis infra *n.* 11. & 12. prouiſio Collat. Conſilij & decretum Sacri Conſilij. *num.* 18.

Conceditur quoque delegatus admini- 5
ſtrationi artium vnus ex Miniſtris perpetuis occaſione cappellæ erectæ pro collocandis puellis, & alterius piæ cauſæ pro
cauſis ſummariis, & pro exequutione 6
capitulorum concernentium ſtatuta artium.

Quæ ſtatuta Collegiorum, & artium ligant omnes illos, qui ſunt de Collegio, ſeù artis, in rebus tamen ad Collegium, ſeù artem ſpectantibus, Rom. *in conſ.* 277. *verſ. non eſt dubium, num.6. in fin. & conſ.* 300. Card. Tuſc. *in verbo ſtatutum*, *concl.* 431. vbi copioſè de ſtatutis Collegiorum, & artium; nam quamuis Collegia artium, & artifices habeant proprios Iudices tamen poſſunt conueniri ſub Poteſtate, & Poteſtas dicitur Superior non ſolùm artium & artificum, ſed

ſed etiam Præpoſitorum ipſorum, Bald. *in l, fin. num. 4. verſ. vlterius nota, de iuriſdict. omnium Iudicum.*

7 Procedunt tamen prædicta, ſi ſtatuta Collegiorum & artium ſint confirmata in forma ſpecifica ex certa ſcientia, ex qua confirmatione id, quod ex ſe nullum eſt, validum efficitur, & redditur, *cap. 1. vbi Canoniſta, de tranſact. cap. veniens*, ibi *gloſ. in verbo confirmamus, eod. tit. l. adoptio, ff de adopt.* Bart. communiter receptus *in l. more maiorum, num. 5. ff. de iuriſdict. omnium Iudic.* Bal. *in d. l. fin. num. 4. verſ. quæro hic vtrum*, Felin. *in cap. inter dilectos num. 6. & 14. de fide inſtrum.* Decius *in cap. 1. num. 2. & 6. de confirm. vtili, vel inutili*, Grammat. *conſ. 155. num. 4.*

Quò ad Collegia enim id certum eſt, regulariter ſcilicet eſſe prohibita, & omnia ſunt reprobata, & illicita, niſi appareant approbata quia omnia Collegia delinquebant de facili, & propter delicta eorum priuabantur, ita ex Oldr. *conſ. 65. in fin.* communiter teneri refert Tuſc. *concl. 456. in verb. Collegia, tom. 1.* ponderando *tex. in l. 1. ff. quod cuiuſque Vniuerſitatis nomine, l. 1. ff. de Collegiis illicitis*, hinc Bald. *conſ. 372.* dicit, quod Ciuitas non libera, ſed ſubiecta alicui Principi, non poteſt ſtatuere aliquid ſine confirmatione Principis, cui eſt ſuppoſita, quod totus mundus ità ſeruat, idem Tuſc. *concluſ. 430. in verbo Ciuitas, n. 3. verſ. contrarium fuit conſultum.*

Principis enim ſuperioris eſt cognitio, an ſint licita Collegia, imò fuerunt prohibita, quando ex eis aliquid oritur inconueniens.

Quod euenit, tempore quo Regnum exiſtebat ſub regimine Illuſtr. Ducis Oſſunæ, & fuit mandatum laicis, quod abſtineant ſub pœna in mandato contenta.

Quamuis enim in Collegio illo pia opera exercebantur, ad quod erat erectum aderat tamen ſuſpicio, quod in eo tractarentur negotia concernentia adminiſtrationem Proregis, de qua conqueſta fuit Ciuitas apud Suam Catholicam Maieſtatem.

Et nouiſſimè, cum voluiſſent quidam erigere nouam Congregationem, quæ videbatur in æmulationem alterius iam erecta, fuit interpoſitum ſequens decretum.

In cauſa Congregationis S. Iuonis Conſtructæ intus Venerabilem Eccleſiam Sanctorum Apoſtolorum huius fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis cum prætendentibus erigere nouam Congregationem ſub eadem inuocatione, ſiuè cum inuocatione Sancti Eleazari intus Venerabilem Eccleſiam Domus Profeſſæ Societatis Ieſu einſdem fideliſſimæ Ciuitat. Neapol. vt in actis, &c.

Die 12. Februar. 1646 Neap. Viſis actis, & facta relatione coram Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Domino Proreg. in Regio Collat. Conſil. per Ill. Regentem Hectorem Capycium Latro Marchionem Torelli Regium Collat. Conſiliar. & Commiſſ. auditiſque partibus cum eorum Magnificis Aduocatis, &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capit. Gener. &c. prouidet, decernit, atque mandat, quod Mandatum factum per Illuſtr. Reg. Marchionem Torelli ſub die 25. Maij 1646. firmum remaneat, & proindè non ſe congregent ſub pœna in mandato contenta, hoc ſuum, &c. Zufia Reg Caſanate Reg. Sanfelicius Reg Caracciolus Reg. Capyc. Lat. Reg. Franciſcus Anaſtaſius Reg. à Mandatis Scriba &c.

Quia videbatur erectum ad æmulationem alterius Collegij (vt dictum fuit) in quo ad idem reperiebatur inſtitutum.

Verùm in non concernentibus eorum artem, etiam aduerſus perſonas artificum non poſſunt cognoſcere nec ſtatuta condere, *l. fin. de iuriſdict. omnium Iudic.* & *C. de conſtit. pecuniar. l. 2.* notat Bald. *in l. 3. §. idem ait, in addit. in §. eodem modo l. ff. Nautæ Caupones Stabularij*, Card. Tuſc. *practic. concl. 451. tom. 7.* 8

Quo verò ad perſonas exercentes artem ſtatuta artium per Coll. Conſil. confirmata ſeruanda ſunt iuxta diſpoſitionem literarum Regiarum, quorum exempla ponuntur infra a *num. 11.*

Et cùm eſſet orta controuerſia inter Pelluarios, & Chytotecarios, prætendentibus Chyrothecariis exercere artem conficiendi, quæ vulgo dicitur, *li Manechitti*, non obſeruando artis capitulum, quod præcedat approbatio, & licentia pelluariorum, fuit ſub die 23. Octobris prouiſum per Illuſtrem Marchionem Corleti, quod non liceat aperire apotecam aliquam nec vendere bona pertinentia ad artem de pellettieri, abſque licentia, & approbatione Conſulum præſentium & futurorum. 9

Et deindè de menſe Decembris eiuſdem anni per eundem Regentem prouiſum, quod oppoſitis non obſtantibus exequatur decretum per Reg. tunc Conſil. Andream de Ianuario, per quem fuerat indicatum, quod debitæ exequutioni demandetur decretum prædictum factum per Illuſtrem Marchionem Corleti, & nouiſſimè referente Regente Illuſtri Duce Beluederij fuit ordinatum per Collaterale Conſilium, quod decreta prædicta lata per Illuſtrem Regentem Marchionem Corleti, & per Andream de Ianuario Ducem Cantalupi debitæ exequutioni demandentur. 10

Ambo enim in pellibus ſe exercent, pelluarij diſponendo materiam ad formam; chyrothecarij verò imprimendo formam ipſius materiæ, & quamuis maius ſit exercitium chyrothecariorum, attamen nulli debet præiudicium facere minori exercitio, argumento *text. in l. 3. C. de dignitat. lib. 12.* ſunt igitur eiuſdem exercitij, ſequitur

ambos teneri ad obſeruantiam capitulationis, iuxta præfata decreta.

Verum cum fuiſſet à decretis reclamatum fuit in cauſa reclamationis additum, quod liceat Chirothecariis vendere manichittos rechamatos, vt ex infraſcripto decreto, v3.

In cauſa inter Conſules artis Pelleteriorum, & Conſules artis Chirothecariorum, & alios, vt in actis, &c.

Die 4. menſis Septembris 1646. Neapoli.

Facta relatione de omnibus S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Illuſtr. Marchionem Torelli Regentem. Hectorem Capycium Latro Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium, &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit, atque mandat, quod infra quatuor dies audiantur partes; & interim citra præiudicium iurium partium, decretum latum per Collat. Conſil. ſub die 17. Nouemb. 1644. debitæ exequutioni demandetur; verùm liceat Chirotecariis vendere manichitta recamata, hoc ſuum, &c. Zufia Reg Sanfelicius Reg. Capycius Latro Reg. Merlinus Regens. Ioſeph Barrilis Regius à Mandatis Scriba.

Literæ S. M. Conſultatio, ac Reſcripta, de quibus ſupra, ſunt quæ ſequuntur:

Haniendoſe oydo en Colateral lo que V. S. hà referido acerca la obſeruancia, que ſe ha de tener de aqui adelante en las cauſas, que ſe hà caminado por delegaciones, y han venido reuocadas por la orden general, ſe à reſuelto que en aquellas cauſas, que originariamente començaren en virtud de delegaciones, y procedieron en ellas como delegados, agora en virtud de dicha orden ſe haga de cominuar ante los miſmos Miniſtros via ordinaria. Item, que las cauſas, que ſe delegaron en tiempo, que ſe procedia via ordinaria en ellas, y que agora vienen reuocadas por la dicha orden, tornen a los Miniſtros, que primero eran Comiſſarios en ellas via ordinaria, y en aquellas ordinariat, en que procedian algunos Miniſtros, y ſe delegaron à otros, y murieron deſpues los ordinarios, y no ſe han cometido à otros ſucceſſores dellos, y pueden todauia ante dichos delegados, continuen à proceder como ordinarios, y emerados, paraque no vayan en manos, de otros Miniſtros no informados, y aſsì me hà mandado Su Excelencia lo auiſe à V. S. paraque ſe efecute en eſſe Sacro Conſejo. De Cancill. à 11. de Otub. 1623.

Fernando Rouito.

EL REY.

ILuſtre Duque de Medina de las Torres Principe de Stillano, primo nueſtro Sumillier de Corps, Theſorero General de la Corona de Aragon y nueſtro Virrey, Lugarteniente, y Capitan General. A los 22. de Enero del año proſſimo paſſado de 1639. os mandè eſcriuir paraque ſe quitaſſen las protecciones y delegaciones de cauſas la carta del tenor que ſe ſigue.

EL REY.

*ILuſtre Duque de Medina delas Torres Pri 11
mo, &c. El Regente D. Alonſo de la Carrera me ha remetido e papel incluſo, en que
ſo referien los inconuenientes, que reſultan de
hauerſe introduzido en eſſe Reyno las proteccio-
nes, y delegaciones de cauſas en numero muy
exceſſiuo contra lo diſpueſto, y mandado por
las ordenes, que en eſta materia ſe han da-
do, aſsì en tiempo de los Reyes mis SS. Pa-
dres, y Abuelo, que ayan gloria, como el mio,
que prohiben eſpreſſamente el hazerſe dichas
protecciones, y delegaciones, y con occaſion de
hauerſe viſto eſte papel ſe hà conſiderado ſer
muchos los inconuenientes, que reſultan de ha-
zerſe las dichas delegaciones, y ſe ha tenido
aora con que por mas conueniente la obſeruan-
cia delas dichas ordenes por veer quan rela-
xada ſo halla eſta materia, y aſsì he queri-
do remetiros el dicho papel, y deziros, que mi
voluntad expreſſa es, que ſe quiten todas las
delegaciones, que huuiere, aſsi de Vniuerſida-
des, como de perſonas particulares, y Arren-
damientos, ſobre lo qual dareys las ordenes ne-
ceſſarias, luego que recinais eſta, ſin que quede
ninguna reſeruada, y paraque ſe vea lo que ſe 12
podrà hazer en quanto a las protecciones, y
delegaciones de lugares pios, y banco, forma-
reys vna Iunta particular, donde ſe trate de
eſto, y delas que han de quedar y en que modo,
y forma, y delas que pueden quitarſe, de mane-
ra que ceſſen todos los abuſos introducidos e in-
conuenientes, que dellos ſe ſiguen, y hareys que
tambien ſe trate en dicha Iunta de los Actua-
rios, que en eſtas cauſas huuieren de actuar, y
que en ella ſe determinen las protecciones, que
eſtan pendientes entre el Secretario del Reyno,
y Maeſtro de actas del Conſejo de S. Clara, y
Camara dela Sumaria, auiſandome con pun-
ctualidad de todo lo que en eſto ſe reſoluiere,
y hiziere, porque os bien yo lo tenga entendido.
De Madrid a 22. de Hebrero de 1639.*

YO EL REY.

Carnero Secret. con las ſeñales del Conſejo.

*Y ſi bien por lo que en la preinſerta orden 13
ſe manda, ſe entienden comprehendidas las
protecciones, y delegaciones, y que han de ceſ-
ſar las vnos, y las otras: toda via para mayor
declaracion, y que ceſe toda duda. He querido
declarar, que en la dicha orden ſe comprehen-
den aſsì las vnas, como las otras, excepto las
que por mi pareciere eſtar concedidas: y ſiendo
juſto, que las naciones eſtranjeras ſean en al-
guna manera fauorecidas. Tengo por bien de
permitirles, que puedan tener Delegados, ò
Comiſſarios, que conozcan delos negocios, que
entre los miſmos eſtranjeros ſe ofrecieren, ò
ſea el negocio entre natural, y eſtranjeros, ò ſea
actor, ò reo, procediendo en ellos* ſimpliciter,
& de plano, ſine forma, & figura Iudicij;
*pero hauiendo de tractar pleyto, acudiran a los
Tribunales, donde tocan: y ſiendo tambien ju-
ſto,*

14 *ſto, que con el Hoſpidal dela Annunciada, y el de Santiago ſe tenga alguna atencion, parecido; que por agora ſe les conſeruen las protecciones, con que en hauiendo pleyto ſe remita a los Tribunales donde tocare, y ſe proſiga en ellos en la forma ordinaria; y en quanto alos negocios*
15 *de los demas Hoſpidales, Conuentos, y lugares pios, y lo demas, que en la materia ſe ofreciere, ſe guardaran, y cumpliran inuiolablemente, aſsi la orden preinſerta, como otras qualeſquiera, que por lo paſſado ſe huuieren dado, paraque ſe quiten las dichas protecciones, y delegaciones; y reſpecto dela dificultad, que ay en hazerſe la Iunta, ordinareys ales Miniſtros, que huuieredes nombrados, para la que mando ſe tuuieſſe donde ſe trataſſe deſta materia, y ſe vieſſe las protecciones, y delegaciones de lugares pios, que podrian quedar, que os den ſus pareceres cerca deſto, y me los remetireys luego juntamente con el vueſtro, aſinque viſtos yo ordene lo que conuenga, ſin que por eſto ſe aya de retardar la execucion, delo que tengo mandado, porque eſto ſe hà de executar luego ſin ninguna dilacion. Y porque en la preinſerta orden ſe os dize, que en la dicha ſe hà de tratar delas diferencias, que ay entre el Duque de Caiuane, y Maſtrodatas, ha parecido declarar, que eſto ſe hà de entender, en lo que yo no tenga determinado porque en lo que ya lo eſta, no ſe hà de alterar, ni hazer nouedad alguna. De Madrid à 22. de Abril de 640,* YO EL REY. Carnero Secret. con las ſeñales del Conſejo.

Et cùm incidiſſet de Delegationibus controuerti in Collaterali Conſilio, fuit interpoſitum ſequens decretum:

In cauſa Io. Stephani, & Io. Petri Suppoſti, & Io. Philippi Andreyni Florentini eorum creditoris, & ceſſionarij cum Magnificis Actorum Magiſtris S.R.C. Io. Antonio de lo Licto, & Ioſeph de Martino, vt in actis, &c.

Die 19. Iulij 1645. Neap.

Viſis actis, factàque relatione de omnibus S.E. in Regio Coll. Conſ., per Spectabilem Reg. C. Franciſcum Merlinum Reg. Coll. Conſ. & Commiſſ.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitan. Generalis, &c prouidet, decernit, atque mandat, quod in cauſa prædicta procedatur in Regio Collaterali Conſilio, & coram præfato Spectabile Regente Merlino Commiſſario Delegato cauſarum Nationis Florentinæ, hoc ſuum, &c.

A 6. de Março 1640. Se trató delas delegaciones.

S.E. dixo, que repreſentar à Su Mageſtad los incombenientes, que ſe recinen delas delegaciones ſolamente, ſin repreſentarle tambien lo que combiene al beneficio publico, es ocultarle las combeniencias del, y que hauiendo tantos pleytos en el Conſejo ſe eternizan de manera, que ſe gaſta mas en el pleyto, deloque ſe alcanza del, y eſto in culpa delos Miniſtros y per la delos Abogados, que los alargan de manera, que los litigantes no llegan à alcanzar juſticia, y que combiene ſe repreſente todo à Su Mageſtad juntamente, paraque reſuelua loque es mas beneficio de ſus vaſallos, y que en quatro años, que ha eſtado en Napoles hà eſperimẽtado, que en los Tribunales nò ſe acaban pleytos (como hà dicho ſin culpa delos Miniſtros) y con delegarlos ſe deſpachan con mucha breuedad, y que eſta carta de Su Mageſtad eſtà fundada en el papel de D. Alonſo alo qual combiene que ſe conſulte à Su Mageſtad como ſe pueden abreuiar los pleytos del Conſejo, y ſalir dela auaricia delos Abogados, y que el intento de D. Alonſo era quitar las protecciones; pero quando ellas no tratan otra coſa ſi no de mirar por el buen gouierno dela hazienda delas Vniuerſidades, y mirar por ſus rentas, ſiempre ſuplicarà à Su Mageſtad que las haya y que ſe haga conſulta à S. E. con las inſtrucciones de lo que han de obrar.

Y en quanto alos lugares pios, y Banco, ſi ſe huuiera de acudir al Conſejo, ademas que fuera nunca acabar, juntandoſe dos ò tres accreedores, luego quebraria el Banco; y aſſi ſiendo coſa de tanta importancia, y de gouierno, mayormente en eſto tiempo ſe hà de ir con tiento, y que en España ſe dan delegaciones, como ſe diò à Carlos Strada, y Mancilla, y que la eſperiencia hà monſtrado, que por hauerſe dado delegado à vn Banco ſe hà reſuzitado, y combiene ſe proſea, y dè quenta à Su Mageſtad.

Y en quanto alos Arrendatores, con quitarſe los delegados luego vaxaran los Arrendamientos, y remetiendeſe al Conſejo, adonde no ſe puede iuzgar ſi no por juſticia, luego hà de cobrar con daño del publico, que ſiendo coſa de gouierno, ſe hà de mirar por el diſcredito del Arrendamiento, y de la hazienda Real, y delos intereſſados, regulandoſe con epiquen, y que lo miſmo ſe hà de entender de los Arrendamientos dela Ciudad, por la qual ſiempre ſuplicarà S. M. lo que fuere ſu mas combeniencia. Y por lo que toca alas delegaciones de Señores, de Republica, y Naciones, le parece, que la del Gran Duque de Florencia, quede por lo mucho que hà aſſido, y aſſiſte à Su Mageſtad en Italia y per la fineza, con que lo ha hecho y ſe vee, la dela Republica de Venecia, y la demas Naciones, particolarmente la Ingleſa, y Flamenga. Y por lo que toca alas delegaciones entre padre, y hijos, y hermanos, viendoſe por eſperiencia, quan approuecha el comprometerlas; es meneſter por quitar los incombenientes delegarlas, y que ſe reſponde à S. M y alos puntos de la Carta de D. Alonſo de la Carrera y ſe reſoluie.

Que las protecciones de Vniuerſidades queden en quanto toca à mirar alas rentas, buena adminiſtracion dellas y todo lo que fuere de ſu mayor combeniencia y beneficio, quitandoſe à los Protectores las Delegaciones.

Que ſe quiten las Delegaciones de pleytes Ciuiles, quedando las que ſon de orden de Su Mageſtad, y las de gouierno, como ſon las de Bancos, y de Arrendamientos. Y que ſe han capitulado, y tambien que ſe queden las de padre y hijos y hermanos, y otras para euitar incombenientos.

Que

Que puede la del Gran Duque de Florencia, y ſe mire por la dela Señoria de Venecia, y delas Nuciones, particularmente dela Ingleſa, y Flamenga.

Que pueden las delas Ciudades, y Lugares Pios por las cauſas ſumarias, y de cobranza, y ſe reconozca la Prematica por lo que toca à
17 *los Negociantes, y Mercaderes; por lo que toca al Gouierno el ſubſtentarlos: y ſe eſcriua à Su Mageſtad, dandole cuenta de todo, y ſe reſponda al papel de Don Alonſo de la Carrera.*

*H*Auiendoſe oydo en Colateral loque V. S.
18 *ha referido acerca la obſeruancia, que ſe ha de tener de aqui adelante en las cauſas, que ſe hà caminado por delegaciones, y han venido reuocadas por la orden general, ſe hà reſuelto, que en aquellas cauſas, que originariamente commenzaron en virtud de Delegaciones, y procedieron en ellas como Delegados, agora en virtud de dicha orden ſe bayo de continuar antes los miſmos Miniſtros via ordinaria.*

Item, que las cauſas, que ſe delegaron en tiempo, que ſe procedia via ordinaria en ellas, y que agora vienen reuocadas por la dicha orden, tornen alos Miniſtros, que primero eran Comiſarios en ellas via ordinaria.

Y en aquellas ordinarias, en que procedian algunos Miniſtros, y ſe delegaron a otros, y murieron deſpues los ordinarios, y no ſe han cometido à otros ſucceſſores Delegados, continuen à proceder como ordinarios, y enterado, paraque no vayan en manos de otros Miniſtros no informados: y aſſi me ha mandado S. E. lo auiſe à V. S. paraque ſe execute en eſſe Sacro Conſejo. De Cancilleria à 11. de Otubre 1623.

Fernando Rouito.

Et ſic fuit obſeruatum, quamuis delegatus quis fuerit à ſua maieſtate, recuſante procedere, aut impedito Delegato: nam Dominus Protex poterit alterum ſubrogare, vt conſtat ex ſequenti facto. v3.

Excelentiſſ. Señor.

Et Marques de Cuſano dice, que hauiendo ſu Mageſtad nombrado por Su Delegado para ſus cobranzas, y pleytos del ſuplicante al Conſejero D. Fernando Arcas de Meſa, y al dicho della algunos años agora ha declarado no querer, ni poder tener mas la delegacion, y porque el Suplicante tiene muchos negocios urgentes, y de gran conſideracion; Suplica V. E. ſe ſerbi de nombrar otro Miniſtro en ſu lugar, que de mas de ſer juſto, lo reciuirà à gracia.

Oſtendatur. Zufia Reg.

A di 20. di Decembre 1645. Si è moſtrado il detto memoriale al Signor Conſigliero Arias de Meſa, il quale hauendolo letto, mi replicò, che è vero, che lui ha declarato non volere procedere in la delegatione predetta, & che ſe li faria grandiſſimo fauore dalli SS. Regenti del Collaterale à nominare altro in ſuo luogo, pero le recorda, che queſta delegatione è di S. Maeſta,

Habita enim iſta relatione fuit electus per S. E. pro delegato Regius Conſiliarius D. Annibal Moles, vir ſua & Auorum nobilitate, integritate, & morum candore inſignis, vt ex infraſcripto Decreto.

Die 12. Ianuary 1646. Neap.

Lecto retroſcripto memoriali S. E. in Regio Collaterali conſilio, ac viſa replicatione facta per Regium Conſiliarium Don Fernandum Arias de Meſa ac etiam ex cauſis diſcuſſis.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet decernit, atque mandat, quod magnificus Conſiliarius D. Annibal Moles in cauſis prædictis procedat ſeruata forma delegationis dicti Conſiliarij Arias de Meſa, dummodò infra ſex menſes ſupradictus Marchio procuret confirmationem à S. Majeſtate, hoc ſuum &c.

Cùm verò in dies incideret quæſtio de Delegationibus cauſarum, aut omninò abolendis, S. E. in Collaterali Conſilio ſub die 6. Martij 1610. interuenientibus Dominis Regentibus Tappia Decano, Vrſino, & Caſanate, me tunc Regio Conſiliario, D. Andrea Marcheſio, tùc ſimiliter Conſiliario, nunc Digniſſimo Præſide Sacri Conſilij, ac Domino Antonio Caraciolo tunc Præſidète Regiæ Cameræ, nunc Collega noſtro meritiſſimo, & Marchione S. Sebaſtiani, lectis literis Suæ Catholicæ Maieſtatis, & quæ ſcripſerat Celeberrimus I.C. Dominus D. Alonſus dela Carrera fuit deliberatum, vt infrà pro exequutione literarum præfatæ Maieſtatis.

Y Se reſoluio vltimamente, que las protecciones de Vniuerſidades quedan en quanto toca à mirar alas rentas, buena adminiſtracion dellas, y todo lo que fuere de ſu major conueniencia, y beneficio, quitandoſe alos Protectores las delegaciones.

Que ſe quiten las delegaciones de Pleytos ciuiles, quedando las que ſon de orden de S. Mageſtad, y las de Gouierno, como ſon las de Bancos, y Arrendamientos, y que ſe han capitulado, y tambien que quedan las de Padre, hyo, y hermanos, y otros, para euitar inconuenientes.

Que quede la del Gran Duque de Florencia, y ſe mire por la de la Señoria de Venecia, y de las Naciones, particularmente de la Ingleſa, y Flamenga.

Que quedan las dela Ciudad y Lugares pios por las cauſas ſummarias, y de cobrança, y ſe reconoſca la Prematica, por lo que toca alos negociantes, y mercaderos, por lo que toca al Gouierno el ſuſtentarlos; y ſe eſcriua à S. M. dandole cuenta de todo, y ſe reſponda al papel de D. Alfonſo de la Carrera.

ARGV

ARGVMENTVM,

Miniſtri Regiæ Cameræ an in eorum cauſis ſint conueniendi in Regia Camera; & an ibidem ſit remittenda cauſa, quæ pendet in S. C. ſi ratione exempli poteſt præiudicium facere Fiſco.

SVMMARIVM.

1 *Tribunal Regiæ Cameræ eſt competens, vbi agitur de intereſſe Regij Fiſci, & de eius authoritate, origine, & præeminentia.*

2 *Et quid in cauſis Miniſtrorum ipſius Tribunalis.*

3 *Et an ſit providendum ſuper articulo remiſſionis per Iudicem, coram quo pendet lis.*

4 *Tribunal Sacri Conſilij eſt ordinarium, & de eius iuriſdictione.*

5 *Oppoſita incompetentia, an Iudex, cui opponitur, cognoſcat.*

6 *Caſus omiſſus in diſpoſitione ſtatuti remanet ſub diſpoſitione iuris communis.*

7 *Quod in vno conceditur, in aliis negatur.*

8 *De competentia cauſarum Miniſtrorum Regiæ Cameræ.*

9 *Pendente articulo inter partes in S. C. cuius deciſio ratione exempli poteſt afferre præiudicium Fiſco, an ſit remittenda cauſa ad Regiam Cameram.*

10 *Deciſio.*

SECTIO XVII.

1 IN negotiis, in quibus agitur de intereſſe Regij Fiſci, Tribunal Regiæ Cameræ competens eſt iuxta ſanctiones in *lib. pragmaticarum, in tit. de officio procurat.* Cæſaris, & ibi Reg. Rouit. de cuius origine, & comparatione cum antiquiotibus Magiſtratibus, eiuſque authoritare & præeminentia dixi in *deciſ. mea 291. n. 9.*

In cauſa Fiſci Regalis Patrimonij cum creditoribus quond. Ioan. Franciſci de Anfora, olim Caratarij Arrendamenti Vini d'Amettano, & Angelis, vt in actis, &c.

Die 12. Septembr. 1641. Neap. Viſis omnibus actis, factaque relatione Suæ Excellentiæ in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Didacum Bernardum Zufiam Regium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium, &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit; atque declarat, bene fuiſſe, & eſſe prouiſum in præſenti cauſa per Præfatum Spectabilem Regentem Zufiam cauſæ Commiſſ. ſub die 21. Iulij 1644. quod in cauſa prædicta Regia Camera Summariè procedat, & Iuſtitiam faciat, hoc ſuum, &c. Zufia Reg. Sanfelicius Reg. Capycius Latro Reg. Don Franciſcus Merlinus Reg. Franciſcus Anaſtaſius Regius à Mandatis Scriba. Concordat cum Originali, meliori collat. ſemper ſalua & in fidem, &c. Franciſcus Anaſtaſius Regius à Mandatis Scriba.

Sed in caſu non abſimili facit dictum per Collat. Conſil. *quod procedatur coram Delegato*, vt ex decreto, quod ſequitur.

In cauſa Franciſci Mariæ Spinolæ, & aliorum creditorum quondam Octavij Serra cum Proſpero Coſtagutta ſimiliter creditore dicti Octauij Serra, vt in actis, &c.

Die 9. Octobris 1645. Neapoli viſis actis, & facta relatione de omnibus S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Specta. Reg. D. Franciſcum Merlinum Regium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitan. Generalis, &c. prouidet, decernit, atque mandat, quod in cauſa prædicta procedatur coram Regio Conſiliario D. Ferdinando Arias de Meſa Commiſſario Delegato, ſeruata forma ſuæ Delegationis, hoc ſuum, &c. Zufia Reg. Sanfelicius Reg. Capycius Latro, Reg. D. Franciſcus Merlinus, Reg. Anaſtaſius.

Sed fuit dubitatum, quò ad Miniſtros in eorum cauſis, an ſit Iudex idem Tribunal, in quo ius dicunt, & per quos determinanda ſit competentia. Et pro negatiua afferebatur deciſio relata per Reg. Rouit *in dec. 74.* in qua ponuntur verba *prag. 6. de offic. procur. Cæſar.* quæ ſequuntur: 2

Et quanto alle cauſe de gli Officiali di queſta Regia Camera, & altri adminiſtratori dependenti da eſſa, li quali pretendono le cauſe proprie douerſi vedere per queſta Camera, & ad eſſa douerſi rimettere; Vi ordiniamo, che ci auiſati delle pendenti, & ſuo tempore delle monende, perche in ciaſchedune di eſſe mandaremo doue ſi hauerà da litigare, ex quibus verbis dicebatur, ad Dominum Proregem, & Collaterale Conſilium ſpectare declarationem, & non ad aliud Tribunal. 3

Verùm, fuit reſolutum in Collat. Conſilio quod remitteretur cognitio ad S.C. in quo pendebat lis inter creditores ſuper Territorio empto per Præſidentem Regiæ Cameræ Io. Baptiſtam Piſanellum, & in eodē Tribunali Sacri Conſilij inſtādum eſſe pro remisſione, quod eſt ordinarium Tribunal, vt fundat Reg. Rouit *in rubrica de offic. procurat. Cæſar.* & poteſt cognoſcere de feudis, & aliis cauſis, quantumuis arduis *prag. 1. de off. S.C.* & ibi Reg. Rou. *n. 1. ad tex. in l. 2. ff. ſi quis in ius vocatus non iuerit*, cum concordantibus adductis per Carauit *in rit. 230. num. 1.* 4

In cauſa Marcij Ant. de Ianuario cum Magnif. V.I.D. Io. Baptiſta Piſanello Præſidente Regiæ Cameræ Summ. 5

Die 7. Nouembris 1644. Neap.

Facta de prædictis relatione S E. in Regio Coll. Conſ. per Spectabilem Reg Sanfelicium Reg. Coll. Conſ. & Commiſſarium.

Illuſtriſſ.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, atque mandat, quod Sacrum Conſil. ſuper remiſſione petita ad Regiam Cam. Summ. pro parte ſuptadicti Magnifici V. I. D. Ioannis Baptiſtæ Piſanelli Præſidentis eiuſdem Regiæ Cameræ Summ. auditis partibus, iuſtitiam faciat, hoc ſuum, &c. Brancia Reg. Zuſia Reg. Caſanate Reg Sanfelicius Reg. Salamanca Reg. Io. Baptiſta Grimald. Regius à Mandatis Scriba.

Et quamuis aliàs anceps olim fuerit quæſtio hæc in Miniſtris Regiæ Cameræ, quò ad negotia extra officium, vt eſt videre in mea *deciſ.* 291. tamen per Collat. Conſil. fuit deciſum, vt infra.

In cauſa Magnif. Fabritij Cennami Præſidentis Regiæ Cam. cum Andrea Campanile, & ſucceſſiuè Ioanna Campanile eius filia, & hærede vt in actis, &c. Die 1. Sept. 1645. Neap. Viſis actis ac facta relatione de omnibus ſuæ Excellentiæ in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Didacum Bernardum Zuſiam Regium Collat. Conſil. & Commiſſar.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit, atque mandat, quod Regia Camera Summariæ in cauſa prædicta procedat, & iuſtitiam faciat, hoc ſuum, &c. Zuſia Reg. Sanfelic. Reg. Capyc. Lat. Reg Merlin. Reg Franciſcus Anaſtaſius Regius à mandatis Scriba.

Et cum ab hoc decreto fuiſſet reclamatum, fuit confirmatum decretum, vt patet ex ſequenti:

In cauſa Magnif. Fabricij Cennami Præſidentis Regiæ Camer. Summar. cum Ioanna Campanile nomine. vt in actis, &c.

Die 20. Iulij 1646. Neapoli.

Viſis actis, & factâ relatione de omnibus S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Didacum Bernardum. Zuſiam Regium Collat. Conſil. & Commiſſ.

Illuſtr. & Excellent. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Prouidet. decernit, atque declarat, benè fuiſſe, & eſſe prouiſum in præſenti cauſa, in cauſa reclamationis per Reg. Collar. Conſil. Sub die 1. Septemb. 1645. hoc ſuum &c. Zuſia Reg. Sanfelic. Reg. Caracciol. Reg. Capycius Latro. Reg. Anaſt.

In hac materia videndæ ſunt literæ S. Catholicæ Majeſtatis, quæ superuenerunt ſub data infra notanda, & ſunt v3.

ILuſtres, Spectables. Nobles, Magnificos, y amados Conſejeros nueſtros: Haviendoſe reconocido, que vno de los principales inconuenientes, de que ſe hà cauſado el deſperdicio, y mala adminiſtracion de mi Real Patrimonio en eſſe Reyno, hà ſido la facilidad, con que los Virreyes del han diſpenſado por villetes de ſus Secretarios à mis Regios ordenes, ſin atender alas conſultas, que en materias de hazienda les han hecho el Tribunal, y Miniſtros de mi Regia Camara dela Sumaria, y ſin permitir, que eſtas ſe examinaſſen por eſſe Conſejo, y que con ſu acuerdo, y parecer ſe reſolvieſſe lo que ſe deuia executar, como ſe obſeruaua en los tiempos paſſados, ſiendo aſſi, que el fin principal paraque ſe inſtituyo eſſe Conſejo fue el que aſſiſtiendo à mis Virreyes les aconſejaſſe, lo que deuen hazer en todas las materias de mi ſeruicio. Y aunque fio del zelo, y atencion, con que el Duque de Arcos las trata con tanta ſatisfacion mia que ſi eſto huuiere llegado à ſu noticia lo hawrà remediado, toda via, paraque tan grande abuſo ſe quite de todo punto, y que de para ſiempre remediado le eſcriuo en carta de la data deſta que mi deliberada voluntad es, que todas las conſultas que de oficio, ò por orden ſuyo, y delos que le ſucedieren en el cargo de mi Virrey deſſe Reyno ſe hizieren por el Tribunal dela Camara de la Sumaria en qualquiera materia tocante à mi real patrimonio, ſe ayan de remitir à manos de mi Secretario del Reyno, paraque ſe vean, y examinen en eſſe Conſejo, y por el ſe conſulte, lo que parece ſe deue reſoluer, y que haviendolo hecho, ſe auiſe al dicho Tribunal, lo que pareciere ſe execute por deſpacho en forma de Cancellaria firmado de mi Virrey, y delos Regentes, y refrendado del dicho Secretario, conforme alas ordenes, que otras vezes ſe han dado ſobre eſto, y en particolar por vno delos Capitulos de reformacion deſſe Conſejo contenidos en orden mia de 30. Deciembre de 1644. Y que haziendoſe en otra forma, ò por villetes de eſcriptorio no tenga obligacion aquel Tribunal à obedecerlo, y que todo lo, que ſe hiziere en contrario ſea nulo, y de ningun valor, y que ſe haga cargo al Lugarteniente, Preſidentes, Fiſcales, y demas Miniſtros, de à quel Tribunal, de lo que en eſto huuieren ſido culpados, paraque ſean condenados alas penas que pareciere iuſto imponerlos, y obligados à todos los daños, y intereſſes, que por eſta cauſa ſe ſiguiren à mi Real Patrimonio. Y paraque en eſſe Conſejo aya noticia deſta mi reſolucion, y ſe execute por la parte, que à el toca, ha parecido auiſaros della, y ordenaros como lo hayo, eſteys muy aduertidos, de que ſe obſerue, y cumpla, por lo que veys, que conuiene à mi Real ſeruicio, y beneficio de mi Real Patrimonio deſſe Reyno.

De Zaragoça à 30. Iulio de 1646.

Y O EL R E Y. Zorate *Secret.*

Vidit Potenzanus Reg. *Vidit* Cuſanus Reg. *Vidit* Agraz Reg. *Vidit* Salamanca Reg. *Vidit* Merlinus Reg.

Aduerto tantum, quod quando opponitur hæc exceptio incompetentiæ Iudicis, Iudex cui opponitur, cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio, *l. ſi quis ex aliena ff. de iudiciis.* Et Doctores hanc opinionem ponunt pro regula, vt conſtat ex Carolo de Graſſis *in tract. de exception. except.* 18. *num.* 9. 5

Inſuper

Inſuper iudicium vbi acceptum eſt ſemel ibi & finem accipere debet *l.vbi acceptum*, *l.ſi quis poſtea*, *ff.de iudiciis*, *l.penult.ff. de iuriſd.omn.Iudic.* Et cauſæ continentia non debet diuidi, *l.nulli prorſus*, *C. de Iudic.* Et fuit dictum, *deciſionem* relatam per Reg. Rouitum non loqui de caſu dependentiæ à
6 lite pendente in S.C. & quod id de quo non loquitur Reg *prag.* remanet in diſpoſitione iuris communis; ſupra fundatum fuit eſſe iudicandum per ordinarium, coram quo opponitur incompetentia; preterea *pragm.* non fuit vſu recepta in Regno.

Sed poſtmodum in anno 1584. per litteras Suæ Catholicæ Maieſtatis, de quibus fit mentio in *pragmmat.61 .de offic.procurat.Caſ.* fuerunt enunciatæ cauſæ, & perſonæ, quæ ad Tribunalis Regiæ Cameræ cognitionem ſpectant, & Miniſtros extra adminiſtrationem non comprehendit, ſed in adminiſtratione tantum imò expreſsè prohibet, & quod in vno conce-
7 ditur, in aliis negatur, vt *C.de procurator. l. maritus*, cum concordantibus adductis per *gloſ.in l.cum prætor.12.C.de indic. in verb. videtur*, inſuper caſus relatus per Reg.Rouit. fundatur ob peremptionem inſtantiæ, & ſic non pendebat lis in S.C.

Et ex his per Coll.conſ.fuit iudicatum,
8 & confirmatum decretum priùs latum, quod S.C. prouideat ſuper remiſſione ad Regiam Cameram, etiam in cauſa reclamationis.

Reliqua de competentia cauſarum Miniſtrorum Regiæ Cameræ habes in mea *deciſ.291 lib.1* vbi pro vtraque parte afferuntur DD.authoritates, & deciſiones.

9 Sed & fuit alias dubitatum, & diſcuſſum in Col.Conſilio, an in cauſa vertente in S.Conſ.ſi incidat decidendus articulus ſimilis articulo vertenti in Regia Camera puta in quæſtione illa, *an frater vterinus ſuccedat in feudo*, ſit remittenda cauſa ad Regiam Cameram ad euitandum præiudicium, quod parari poterit ob autoritatem *deciſ. S.C.*

Et pro affirmatiua ponderabantur duæ *deciſiones* relatæ per Præſid. de Franch. vna 132. per quam patet, fuiſſe remiſſam ad Regiam Cameram, quò ad ſimilem articulum; & altera 117. in qua Protex Regni ad euitandum Fiſci præiudicium mandauit, vt vnitis Tribunalibus Sacri Conſilij & Regiæ Cameræ decidatur cauſa, & fundatum fuit in mea *deciſ.* 70. *num.* 16. & deciſum, quod in S. C.procedatur, verùm quò ad articulum præiudicialem Fiſco, remittatur ad Regiam Cameram.

In eandem ſententiam deſcendit Collaterale Conſilium ſub die 2. Martij 1645. in cauſa Regij. Fiſci cum Illuſtri Marchione Gruttulæ, & ordinatum, quod S.C.relationem faciat de ſtatu cauſæ ad hoc, vt prouideri poſſit ſuper deciſione.

Et audita relatione fuit interpoſitum decretum tenoris ſequentis:

In cauſa Regij Fiſci Regalis Patrimonij cum creditoribus D.Caroli Sanchez, Marchionis Gruttulæ, vt in actis, &c.

Die 27. menſis Aprilis 1645. 10
Audita relatione Magnifici Commiſſarij D. Gaſparis de Soro cum interuentu Magnifici Fiſci Patroni Regiæ Cameræ.

Illuſtriſ. & Excellentiſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet decernit, atque mandat, quod Sac. Reg. Conſ. ſuper ſupplicatis de iuſtitia prouideat; verùm ſi contigerit tractari de articulo ſucceſſionis fratris vterini, eius deciſio remittatur ad Reg.Cam. Summariam.

ARGVMENTVM.

De iuriſdictione Gubernatoris gregis equorum, quò ad Mininiſtros, in exercitio delinquentes, actiuè & paſſiuè.

Et quando iuriſdictio cenſeatur conceſſa priuatiuè, & quando copulatiuè in officiis. Ac de clauſula quando refertur ad præcedentia.

SVMMARIVM.

1 *Inſtructio pro Gubernatore Regia vacza.*
2 *Verbum*, ſolus cognoſcat, *adimit iuriſdictionem ordinariam.*
3 *Domino feudi cenſetur tributa iuriſdictio priuatiuè ad iuriſdictionem ordinariam.*
4 *Prouentus ſunt fructus iuriſdictionis.*
5 *Differentia inter feudum, & officium.*
6 *Iuriſdictio conceſſa alicui Officiali non cenſetur conceſſa priuatiuè ad iuriſdictionem Magnæ cur.*
7 *Quando priuilegium conceſſum eſt perſon. & non officio tunc non poteſt M. Cur. ſe intromittere, vt in Curia Admirati.*
8 *Iuriſdictio quando cenſeatur conceſſa cumulatiuè, & quando priuatiuè.*
9 *Habentibus æqualem iuriſdictionem locus eſt præuentioni. & præfertur ille, qui præuenit ad citandum, n.10.*
11 *Habens iuriſdictionem contra ſuos Officiales intelligitur, dummodò in officiis delinquant.*
12 *Crimen aſſaſſinij eſt crimen enormiſſimum.*
13 *Deteſtabile ſcelus eſt, filium patrem iniuriis, & verberibus afficere.*
14 *Enorme delictum eſt. inſultus excogitatus cum armis, percuſſione ſequuta.*
15 *Delicta grauia quæ dicantur, quæ grauiora, & quæ grauiſſima.*
16 *Militantes in Curia Principis fori præſcriptione non gaudent, ſi pro priuatis negotiationibus conueniantur.*
17 *Habens iuriſdictionem contra ſuos Offi-*

ciales, an & quando illam exerceat contra offendentes dictos officiales.

18 *Clauſula ſiue in principio, ſiue in fine ponatur refertur ad omnia præcedentia.*

19 *Quodlibet ſtatutum in dubio reduci debet quantum poteſt ad ius commune.*

20 *Regia Cam Summ. quando non cognoſcat de cauſis tangentibus partes, & non Fiſcum, nec de cauſis Officialium, & adminiſtratorum dependentium ab ea?*

21 *Iudex non poteſt exercere iuriſdictionem vltra limites ſua iuriſdictionis, & exercendo, etiam ſi dubitaret, nulliter exercet.*

Sectio XVIII.

SEd cùm egimus ſopra de Tribunalibus cenſui non omittenda nonnulla, quæ ha-
1 bui de Gubernatore gregis equorum, raczæ Regiæ, vt dicimus vulgo ex antiquiſſimis allegationibus, & ſunt quæ ſequuntur, pro explicanda iuriſdictione Gubernatoris prædicti.

Verba capituli inſtructionis datæ Magnif. Gubernat. R. raczæ hæc ſunt: *Item ve ſe declara concedervesi la giuriſditione ciuile & criminale ſopra tutti li detti Officiali, quali attualmente ſeruiranno in detta Regia racza, & ſopra tutti quelli particulari, quali offenderanno li detti Officiali per cauſa de loro Officij. & ſopra quelli ſaranno danno alle Regie foreſte, defeſe, & Territory di detta Regia racza, & non vltra: Però nelli caſi, nelli quali viene ad imponerſe pena corporale, come ſono homicidij, & altri delitti de importanza non haurete da componerli ſenza conſulta di queſta Regia Camera, acciò che hauuta voſtra relatione, la poſſa referire a'l Illuſtriſſimo, & Reuerēdiſſimo Signor Cardinale. Locotenente Generale, & prouedere quello li ſarà ſeruitio, & tutti li prouenti ſi faranno nella voſtra Corte per cauſa de detto officio tanto de contumacie, quanto de delitti; Il denaro d'eſſi lo douete fare peruenire in potere del Rationale de detta Regia racza in beneficio di detta Regia Corte.*

Ex huiuſmodi verbis inſtructionis duæ oriuntur difficultates: Prima, an iuriſdictio conceſſa huic Magnifico Gubernatori in Officiales, qui actu deſeruiunt, intelligatur conceſſa priuatiuè ad Magnam Curiam Vicariæ, habentem generalem ordinariam iuriſdictionem in toto Regno.

Secunda, an intelligatur conceſſa, quò ad concernentia eorum officium, & non quo ad diuerſa, & penitùs ſeparata, vt putà ſi dicti Officiales deliquerint extra dictum officium, occidendo hominem, inſiliendo, vulnerando, & alia delicta committendo.

Ad primam in hac inſtructione non dicitur, quod ipſe Gubernator ſolus cognoſcat, per quod verbum *ſolus* videatur adempta iuriſdictio ordinariæ dictæ Magnæ
2 Curiæ. vt voluit Angel. *in l. 1. per illum tex. ibi: Princeps enim ſolus, C. vbi & apud quem,* licèt contra Angel conſuluerit *Dec. conſ. 3. diligenter pro tenui facultate mea n. 1. cum ſeq.* vbi adducit iura, & authoritates, nec dicitur, quod Magna Curia non poſſit ſe de cauſis talium perſonarum intromittere, vt loquitur Capye. *deciſ. 9. limit. 6.*

Et in omnibus ferè priuilegiis Baronum videmus appoſitam hanc clauſulam, per 3
quam Barones petunt remiſſionem eorum vaſallorum in Magna Curia, nec ſumus in Domino feudi, cui cenſetur tributa iuriſdictio priuatiuè ad iuriſdictionem ordinariam, vt notat. Abb. *in cap. cæterum, num. 7. de iudic.* & firmant alij DD. cumulati per Gram. *deciſ. 30.* quæ *deciſ.* facta fuit pro Illuſtri Comite Sarni, qui petebat remiſſionem ſui vaſalli inquiſiti per Magnam Curiam in Ciuitate Sarni; & fundatur, quia Comes erat Dominus Caſtri, & iſto reſpectu iuriſdictio intelligebatur ſibi conceſſa priuatiuè ad Magnam Curiam Vicariæ, hoc idem voluit Bald. *in l. 1. q. 43. ff. de rerum diuiſ.* quem ſequitur Iac. *in tract. de iuriſdictione n. 49* vbi dixit, quod ſi Rex mihi concedit caſtrum cum prouentibus, & omni vtilitate, hac ratione attenta, quia ego habeo iura vtilia cū vtilitate, & in effectu Rex non poterit cognoſcere de primis cauſis, & huic Magnifico Gubernatori nullum caſtrum eſt conceſſum, ſed tantum nuda, & ſimplex iuriſdictio abſque vtilitate, cum prouentus non ſint ſui, ſed Mag. Curiæ, & ex hoc inconuincibiliter probatur, quod iuriſdictio eſt ſibi conceſſa in officium, & adminiſtrationem, non autem in feudum, proprietatem, & vtilitatem, cùm prouentus non ſint ſui, vt dictum eſt, & prouentus ſunt fructus iuriſdi- 4
ctionis, Batt. quem communiter ſequuntur DD. *in l. fin. ff. ſolu matrim.* & differentia eſt
inter feudum, & officium, vt ſentit Capye. 5
dec. 77. n. 12. & ideò dicebat Andr. *in cap. 1. §. cæteri verò, tit. quis dicatur Dux*, quod ille, qui eſt inueſtitus de rectoria, dicitur Capitaneus, & iſtud officium rectoriè non dicitur feudum, ſed quædam adminiſtratio officij, quæ non tranſit in hæredem, etiam ſi perciperet emolumenta ſecundū eum, quāto magis quia hic gubernator nullum emolumentum percipit, cōceſſa eſt ergo ſibi iuriſdictio in Officiales actu deſeruientes in
adminiſtrationem tantùm; Et per conſe- 6
quens non priuatiuè ad iuriſdictionem ordinariam Magnæ Curiæ, ſed cumulatiuè, confirmatur per tex. *in l. fin. iuncta gloſ. C. vbi cauſa fiſcal.* vbi diſponitur, quod licèt Comiti domorum ſit data iuriſdictio ſpecialis in colonos Regis, tamen circa eoſdē colonos non intelligitur adempta iuriſdictio Præſidis, & hanc opinionē vndecim rationibus comprobat Rom. *conſ. 394. præſens cōſultatio*, Bald. *in l. 1. in princ. ff. de off. Conſul.* vbi dicit quod ſi in eādem Ciuitate ſunt duo Officiales, vnus Deputatus generaliter, alter ſpecialitèr, generalis poteſt ſe de illa ſpecie intromittere, niſi ille ſpecialis eſſet ſuperior generali, & exemplificat, quādo Iudex eſſet ſpecialiter deputatus ſuper cauſis appellationum quo caſu intelligeretur derogatū iuriſdictioni ordinariæ in iis cauſis appellationū, quæ Iudici ſpeciali concedūtur hoc idē tenuit Nel. de Sancto Gem. *in tr. de ban. 2. p. primi temporis, q. 11. per totam*, vbi hunc articulum diſputat, & diſtinguendo

ita

ità determinat, niſi aliud in priuilegio dicatur, per iura, de quibus *ibi per eum*, & in caſu noſtro iſte gubernator non eſt creatus, vt ſuperior Magnæ Curiæ, neque hoc exprimitur in capitulo inſtructionis, idem in effectu determinat Bart *in l.1 C de offi.Præfecti Vrb.* quod ſi in Ciuitate fiat vnus Officialis ſpecialis ſuper damnis datis, non propter hoc tollitur iuriſdictio, quà habet Poteſtas, qui habet vniuerſalem iuriſdictionem, & ſequitur Anchar. *conſ. 164. de iuribus, & efficacia promiſſionis n.5. verſ. deſcendo ad ſecundũ principale dubiũ:* cumulatiuè ergo intelligitur conceſſa iuriſdictio & non priuatiuè, & iſta eſt communis opinio, vt teſtatur Iaſ *in l. quod in rerum, §. quod ſi quis poſt, n.8. de leg. 1.* Gram. *in conſ. 108. cauſ. ciuil.* quod loquens de iuriſdictione magni
7 Admirati huius Regni ſuos recomendatos, conſuluit; quod in cauſis dictorum recommendatorum Magna Curia ſe intromittere non poteſt; quia priuilegium conceſſum eſt perſonis, quo caſu magnus Admiratus ſolus cognoſcere debet, allegat Bal. *in l. vnica, §. vbi autem, n.7. C de caduc. toll.* Paul. de Caſtr. *in l ſi quis cum procuratore, § Iulianus ait, ff. de procurat. &* tex ab eodem Paulo citatum *in l. nec quicquam ſecũdò reſpon ff de offic Procorſul.* & cum hac opinione pertranſit; videamus
8 de veritate huius dicti verba Bald. *in d. §. vbi autem*, hæc ſunt: *vidi dubitari de tali caſu. duo ſunt Iudices deputati, ita quod quilibet ſolus cognoſcat, vnus in cauſis pupillorum, alter in cauſis à decẽ libris infra accidit. quod caſa pupilli eſt à decẽ libris, infra dicunt quidam, quod inſpicitur perſona tamquam dignior, argumento* l. iuſtiſſime, ff. de edil. & edict. *alij dicũt quod vterque poteſt cognoſcere diuerſis reſpectibus, ſumpto argumento de nobiliori ad ignobiliora.*

Illud ſcias, quod quando in priuilegium perſonæ deputatur alicui Iudex ſpecialis, putà dicit ſtatutum, quod de cauſis Hoſpitalis Miſericordiæ ſummatim cognoſcat Collateralis poteſtas, quod iſte ſolus poteſt cognoſcere, hoc ſentit Iacob. Arec. ff de leg. 1. l quod in rerum, §. ſi quis, quod verum eſt, *quia iſta commiſſio nedum eſt in ſpecie, ſed indiuidue, alterno loco, cui impeditur fauor, vt notat Dyn.* in cap. generi, *ex hoc habes veritatem in antecedenti quæſtione, nam iudex deputatus fauore perſonæ deputatæ, tanquam magis diſcretus, ſed qua deputatur, ratione minoris ſummæ deputatur, tanquam minimus: Hic ille.* Et caſus Bal non poteſt adaptari ad caſum noſtrum, quia Bald loquitur, quando ſunt deputati duo Iudices, ità quod quilibet ſolus cognoſcat, quæ dictio *ſolus*, non eſt in hoc capitulo inſtructionis.

Item iſte Gubernator non eſt deputatus, tamquam magis diſcretus, & magna Curia tamquam minima: nec deputatus perſonæ, & magna Curia ſummæ: ita, quod priuilegiũ perſonæ præponderaret ſummæ ſecundum eundem Bald. qui eandem quæſtionẽ poſuit *ff de liber. & poſthum, l. gallus, §. ille caſus, vlt. col. verſ. item facit*, vbi videtur magis inclinare in opinionem Cyn. qui tenuit, quod cognitio ſpectat ad Iudicem præuenientem, Paul. de Caſtr. allegat Bal. & ſecundum eum debet intelligi, & tex. ab eo citatus, *in l. nec quicquam*; & reſpondendo loquitur fauore cauſæ, ibi, *ſane ſi fiſcalis, vel pecuniaria cauſa ſit, de cuius cauſa fauore non tractamus*, tenenda eſt, ergo communis opinio ſupra allegata, quod iuriſdictio intelligitur conceſſa cumulatiuè, ſicut dicimus inquirere de falſitate ponderum, & menſurarum, pertinet ad Secretum, per *cap. Regni, item prædicti Secreti*, & hodie ad magiſt. Ration. Reg. Siclæ; & licèt hoc ſtatuatur in dicto capitulo, quod Secreti inquirant, non tamen alios inquirere prohibet, ad ėius, quod notatur *Cod. de Collat auth. quod locum* ſecundum Sebaſtian. Napod. in *dict. cap. Regni, ſi cumulatiuè*, Magna Curia Vicariæ, Regia Audientia Calabriæ, & iſte Gubernator Regiæ raczæ habent æqualem iuriſdictionem in iſtos Officiales actu deſeruientes, & in pluribus ha- 9
bentibus æqualem iuriſdictionem, locus eſt præoccupationis, Bart. *in l. ſi maritus* & ibi Ang. *ff de adul.* tex *in cap. vt debitus; de appell. & in cap. 1. de offic. archipresbit.* Ang. de Aretin. *in l 1. §. ſi quis in appell ff. de appell.* Gem. *in cap. per hoc, de heret, lib. 6.* & præfertur ille, 10
qui primo præuenit in citando, *l. ſi quis poſtea, & l. vbi ceptum ff de iudic. cap propoſuiſti, de for. compet.* Bart. *in tr. de iuriſdict n.12.* Iaſ *in l. ſi pluribus, n.25. ff. de leg. 1.* & modò Petrus Marſanopolus Officialis dictæ Regiæ raczæ multa, & enormia, vt audio, cõmiſerit delicta, pro quibus inquiſitus eſt per Regiã Audientiam Calabriæ, quæ habita informatione, eundem Petrum citauit, & carcerauit, & poſtquam capta fuit informatio de delictis prædictis, & poſtquam Petrus ipſe fuit citatus, & carceratus per dictam Regiam Audientiam, Locumtenens dicti Gubernatoris, qui debebat eſſe ſollicitus, & vigil in procedendo, & puniendo delicta prædicta, vt de eis cognoſcere poſſet, diſſimulauit aliter non procedendo, nec ad informationẽ, nec ad citationem, ſed poſtquam intellexit, quod Regia Audientia cognoſcit de delictis prædictis, & in fortiis ſuis detinet inquiſitum; idem Locũtenens comparuit, & petiit remiſſionẽ, & remiſſum neſcio quo iure liberauit à carceribus, ſpatiando per terram Blanci in præſentia patris offenſæ appellantis à decreto remiſſionis prædictæ ad Mag. Cur. Vicariæ, vbi ſperat iuſtitiam ſuam videre, cùm ad eam ſpectet de delictis prædictis cognoſcere, vt ſupra apertiſſimè fuit demonſtratum, & hæc quantum ad primam difficultatem.

Ad ſecundam, an iuriſdictio intelliga- 11
tur conceſſa in concernentibus officium, Bal. *in l. ait prætor, §. & ita loquitur, ff. nautæ, caup. & ſtabul.* dicit quod Cuneo *in l. nulli, C. quorum appellationes non recip.* voluit per dictum tex. ſuper *verſ. extra negotium*, quod Sindici, qui habent cognoſcere de commiſſis per Officiales, non debent intromittere ſe ſi quid ab Officiali petitur

D non

non ratione officij, ſed ex alia cauſa,
idem Bald. *in l. fin. q.2.C. de iuriſdict. omn.*
Iudic. dicit, quod ſi mercatores puta pan-
norum, vel ſerici babent Iudices & ali-
quis mercator eſt obligatus mihi ex alio
contractu, quæ ratione pannorum, vel ſe-
rici, non poſſum eum conuenire coram Iu-
dice mercatorum, quia non conuenio eum
ratione artis, ſed debeo eum conuenire
coram Poteſtate, ſecundum Cyn. & iſtud
conſulendo ſequutus eſt Gram. *conſ.66.*
cauſarum ciuil.n.1. gloſ. *in l.magiſterium, ſuper*
verb.etiam, C. de iuriſdict.omn.Iud. formatis
contrariis in ſecunda ſolutione ſic reſpon-
det: *Vel dic veriùs, & pleniùs quod in militari*
crimine, putà ſi vendidit arma, ſolus magiſter
militum habet coërtionem, vt hic; in communi
verò crimine, ſiquidem enorme Iudex ſiuè Præſes
loci vbi delinquit, habet cognitionem, & coërtio-
nem, & iſtam gloſ. *communiter ſequuntur,* ibi
Salvc. *n. 2. & communiter alij;* Ad propoſitum
iſte Petrus inquiritur in Magna Curia, non
ratione officij, nec de rebus tangentibus
officium, nec de criminibus officij ſed de
criminibus communibus extra officium, &
ideò de illis non Gubernator Regiæ raczæ,
ſed Magna Curia Vicariæ cognoſcere debet
crimina enormia, quid enormiſſimum, eſſe
poteſt crimine aſſaſſinij, *cap.2.* ibi *ſcelus tam*
12 *execrabile, de homic. in 6.* quid deteſtabilius
quod proprium patrem iniuriis, verberi-
13 buſque afficere, vnde Imperator Valerianus
mandat Iudici, impietatem filij ſeuerius vē-
dicare, *l.4.C.de Patr.Poteſt.* quod delictum
14 grauius eſſe poteſt, vt inſultus excogitatus
cum armis ſequuta percuſſione. *conſtitutio*
Regni Iuſtitiarij, nomen ponit inter ænor-
mia delicta, & Bart. *in l.non ſolum ſi mandato,*
num.7.ff.de iniur. deſcribit, quæ dicantur de-
licta grauia, quæ grauiora, & quæ grauiſ-
15 ſima; de his ergò delictis, & aliis inqui-
ritur iſte Petrus, qui conatur ſe defendere
cum hoc priuilegio Regiæ raczæ, & fu-
gere iuſtum iudicium Magnæ Curiæ, &
pœnam debitam euadere, ad prædicta
etiam facit text. *in l.vnica, C.in quibus cauſis*
militantes, vbi habetur, quod militantes
etiam in Curia Principis fori præſcriptio-
16 nem non habent, ſi pro priuatis negotia-
tionibus conueniuntur, Io.Fab. *in l. quod*
promulgatis, C. de offic præfecti Vrb. ſic dicit,
nota, quod Iudex habet cognitionem
ſuorum ſeruientium, & Officialium, &
debent ei remitti, quod poteſt eſſe verum,
ſi in officiis delinquant, & ſic tenet Curia
Franciæ, ſequitur Boer. *deciſ.9. & præſuppono.*
quod iſti clientes, n.9. gloſ. ad hoc notabilis,
in cap.ſuarum. ſuper verſ.priuilegij, poſt me-
dium, extra de priuil. ſic diſtinguendo deter-
minat, ſi priuilegiatus deliquit circa rem
non exemptam, vt in contractu, vel male-
ficio, occidendo hominem vel adulteran-
do, tale delictum poteſt punire Epiſcopus
loci; ſi verò deliquit circa rem exemptam,
puta ſe malè gerendo in officio ſuo, tunc
à ſolo Papa punitur, quia in his exem-
ptus eſt: per iura de quibus ibi per eam, &
ſubiungit hæc verba: *Si verò aliud ſpecialiter*
in priuilegiis ſuis inuenitur, illud ſeruatur, & in
hac inſtructione non continetur, quod guberna-
tor Regia racza cognoſcat de delictis commiſ-
ſis per eoſdem Officiales, extra dictum eorum
officium; imò expreſsè dicitur, quod co-
gnoſcat de delictis commiſſis in officio,
ſiue pro cauſa officij, & non vltra, & pro-
batur ſic, repetendo verba dicti capituli;
Item, ve ſi declara concederueſi la giuriſdittione
ciuile, & criminale ſopra tutti li detti Officiali,
quali attualmente ſeruerannno in detta Regia
racza, & ſopra tutti quelli particolari, quali of-
fenderanno li detti Officiali per cauſa de loro
officij, iſta qualitas, *per cauſa de loro officij,* re-
fertur ad omnia hoc modo: *Ve ſe concede* 17
la giuriſdittione ſopra tutti li detti Officiali,
quali offenderanno, & delinqueranno per cauſa
de loro officij, & ſopra tutti quelli, quali of-
fenderanno li detti Officiali per cauſa de loro
officij, referendo hanc qualitatem, *per cauſa*
de loro officij, ad Officiales offendentes, &
offenſos hoc in ſpecie videtur probari, &
decidi *in l.1.in pr.nc.* iuncta *l.doli, ff.de ſer.cor-*
rup.verſ.illa verba dolo malo, poſita poſt illa
verba *recepiſſe, perſuaſiſſe, ne quid ei diceretur,*
referuntur tam ad verbum, *recepiſſe,* quàm ad
verbū, *perſuaſiſſe,* & hoc dicit Bart. *in d.l.doli*
notandum eſſe ad ſtatutum dicens, *ſi quis fa-*
ceret ſic, et ſic, puta furtum vel incendium
& poſtea ſubnectitur *de nocte* quod iſtud ver-
bum, *de nocte,* refertur ad vtrumque confir-
matur quia clauſula ſiuè in principio, ſiuè
in medio, ſiuè in fine poſita fuerint, ad om- 18
nia refertur, *cap.2.requiris de appell.l.talis ſcri-*
ptura de leg.1. ita iſta qualitas, *per cauſa de loro*
officij ad vtrumque membrū refertur, ſiuè
facias punctum, ibi *in dicta Regia racza,* ſiuè
ibi, *& non vltra,* vbi meo iudicio punctari
debet, quia hic perficitur oratio, cum à
principio vſque hic vnica eſt oratio ſub
vnica verborum ſtructura cum copula, &
poſita, ibi, *& ſopra quelli,* quæ copula, & idē-
titas orationis quælibet de per ſe inducit
repetitionem ſequentium ad præcedentia,
& è contra. *l.repetendis ff.de leg. 3.* Bald. *in*
conſ.153.quidam teſtator num.2.& 3.lib. 5. &
ſi aliter intelligeremus, quod iuriſdictio
ſit conceſſa huic Magnifico Gubernatori
pro delictis commiſſis per dictos Officiales
extra officium, derogarentur tot iura ſu-
perius allegata, & alia multa, quod non
eſt dicendum, *l.ſi quando, C.de inoffic.teſtam.*
& derogaretur etiam & iuriſdictio genera-
lis & ordinaria dictæ Magnæ Curiæ, & 19
quælibet conceſſio, quolibetque ſtatutum
in dubio reduci debet quantum poteſt
ad ius commune, *cap. cum dilectus,* & ibi
notat. *de conſuetud. l. etiam.§. poſt, ff.de bon.*
libert. Aret. *conſ. 116. viſo puncto,* vbi pul-
chrè loquitur, quando clauſula in fine
poſita habet relationem ad præcedentia,
præſertim quia Regia Camera, quæ dedit has
inſtructiones, non cognoſcit de his, quæ
partes reſpiciunt & Fiſcum non tangunt,
etiam de cauſis Officialium Cameræ, & alio- 20
rum adminiſtratorum dependentium ab ea
ex pragm. Imper. Caroli V. bonæ mem de an-
no 1533. ſi ergo Regia Camera de iſtis delictis
non

non cognoſcit; non eſt veroſimile, quod huic Magnifico Gubernatori cognoſcendum mandauerit, argumento *tex.l.obligatione, generales ff.de pignor. l. qui peculij, ff. de pecul.* & ſi Magnificus Gubernator vellet cognoſcere, perperam procederet, cùm iuriſdictio ſibi conceſſa ſit limitata per dictionem taxatiuam in dicta inſtructione poſitam ibi, *& non vltra,* & Iudex non poteſt exercere iuriſdictionem vltra limites ſuæ iuriſdictionis, & exercendo, etiam ſi dubitaret nulliter exerceret, Anton. de Butr. *in cap. preterea in 5.Coll.de dilat.* Alex. *conſ.67.3.vol.col.1.*

ARGVMENTVM.

Forum quando quis ſortiatur ratione damni illati, vel communis Patriæ, aut ex aliquo priuilegio Et an ratione militiæ milites gaudeant pro communibus delictis.

Caſtellani, quam habeant in Milites Caſtri iuriſdictionem, & præſertim in Caſtro nouo huius fideliſſimæ ciuitatis, & quis erit Iudex.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quis efficitur competens ratione damn illati.* 1

2 *Ratione communis Patriæ vt Romæ; Et ſi reperitur Legatus durante legatione, ibid.*

3 *Ratione manumiſſionis.*

4 *Ratione matrimonij.*

5 *Ratione ordinis, vel clericatus, vel ſtudij ſcolaſtici ſub Epiſcopo, vel magiſtro. Et quando competat ratione familiaritatis, num.6.*

7 *Item ratione militiæ, an gaudeant priuilegio pro communibus delictis & quid quoad nautas, & claſſicos.*

8 *Iuriſdictio Caſtellani in milites cæteraſque perſonas deputatas pro ſeruitio Caſtri.*

9 *Quid ſi delinquatur extra Caſtra.*

10 *Et quomodo obſeruetur in Caſtro nouo Ciuitatis Neap.*

11 *Ad quem ſpectet cognitio, & an ſua ſit iuriſdictio.*

12 *Denegatur Iudici reſpectu certarum rerum, & certarum perſonarum, & feudorum.*

Sectio XIX.

1 SEd & forum ſortitur quis ratione damni illati in territorio, nam damnificans ſeminata, ſortitur forum illius loci, in cuius territorio damnum factum eſt Ann. *ſingul.137.*

2 Sortitur quoque forum ratione communis Patriæ, vt Romæ, *ff.ad municipalem. l Roma,* vel in Curia Regia, ſi ibi reperitur, etiam tanquam legatus; habet enim legatus ius reuocandi ad domicilium, & quod non vocetur durante legatione, *l. 2. §.legatis ff.de iudiciis,* & ita intelligit *d. l. Roma* gloſ.ibi Paul.de Caſtr.*in l.cum quadam puella,n.6.C.de iuriſdictione omn.Iud.* ad cuius intelligentiam, & ornatum videndus eſt Alciat. *lib.10.diſput. cap.11.*

Præcedentibus rationibus ſortiendi forum iungendæ ſunt cauſæ ſequentes.

Primo, ratione manumiſſionis, vt liber- 3
tus ſequatur forum patroni, *l.aſſumptio, ff. ad municipalem, §.1.de muner. & honorib. l.pen.& ante penult. lib.11.*

Secundò, ratione matrimonij mulier ſe-
quitur forum viri, *l.exigere ff.de Iud. l.vlt.* 4
§.1.ff.ad municip Io.de Plat.*in l.viros, C de commit. conſiſt. lib.12. & l.ne ad diuerſa, C.de ſilent.lib.12 & l.eos,qui, C.de fabric.lib.11.* de quo dictum eſt *ſupra n.4.* etiamſi vir ex priuilegio ſortiretur, *l in ſacris, C.de prox.* Sac. Serin *lib.11.& l.fin de præpoſ. agent.* in rem facit, quia efficitur vna caro cum viro, hanc rationem adducit Bart.*in d.l.fin.§.1. ad municip* aliud in concubina *l.de iure §.fin. ff. de iud.& l. fi.§.item reſcripſerunt ff.eod* de quo dictum eſt ſupra *n.12.ſect.5.*

Tertiò, ratione ordinis. vel clericatus, 5
vel ſtudij ſcolaſtici ſub Epiſcopo, vel magiſtro, vt in auth.*vt clerici apud Epiſcopos, 9.1.coll. 6.* vulgata auth. Habita, *C.ne fil.pro patre,& in procem. digeſtor. in fine,* quod intellige ſecundum Bar. *in l. hæres abſens, §. pro-*
inde, in fin. ff. de indic. quoad ordinatum, 6
vel clericum de foro Epiſcopi illius loci, vbi aliàs ſortitur forum ratione domicilij, vel originis, vel aliàs, & in eo, quod dictum eſt ratione ſtudij ſcolaſtici, intellige tunc ſortiri forum, ſi ibi contrahat, non autem pro contractibus, aut obligationibus antea factis, vt Bart. *in d.§.proindè,in fine,* & ſic quod procedit etiam quoad abſolutionem à iuramento, nam per Epiſcopum rei vbi reperitur quis, eſt concedenda, Ann. *alleg.81.n.6.& n.10.* aſſignat rationem.

Quartò, ſortitur quis forum ratione fa- 7
miliaritatis, Capycius *deciſ.12.* & familiaris temporarius eodem priuilegio Domini gaudet durante tempore ſuæ familiaritatis, *Paponius lib.5 tit.12. Arreſt. 78* diciturque quis habitator loci vbi permanet, Gramm.*deciſ.87.num 4 & 7.*

Quintò, ratione ſtatuti in aliquo Collegio artium, de quo dictum eſt ſupra *ſect. 16.à nu.15.*

Sextó, ratione militiæ, *l.municeps etiam deſinit.23.in fine ff.ad muncipal.l.magiſteria, C.de iuriſd.omn Iudic.*& de hac iuriſdictione habetur per Aialam *in tract de iure belli.*

Per Iulium Ferret.*in tract.de re, & diſciplin.milit.*

Per Regentem Rouit. *in repetitionibus Pragmaticarum, in tit de militibus.*

Per Regium Conſil. Parignum *in tract. de Iudic.& priuilegiis militum inſerto in vol. pramagticarum, in tit. de militibus, in repet. Regentis Rouiti.*

Per Iulium Criſpoldum *cum appendice,*

ſiuè annotatione ad priuilegia militum ſtat. Eccleſ.

7 Et quoad claſſicos Reg. Conſtant. *in l. vnica, C de claſſicis, lib.* 11.

Sed fuit quandoque dubitatum in delictis communibus per milites patratis, ad quos ſpectet cognitio,

Et *quæſtionem* ex profeſſo examinant Reg Rouit. *in prag.* 1. *de milit. n.* 12 & Conſil. Patig. *in d. tract. à num.* 11. *inſerto in lib. prag in prag.* 11. idem Rouit. *loc. cit.* refert opinionem gloſ. *in d. l. magiſteria*, eſſe frequentiori dicto calculo approbatam, & frequentiori vſu receptam, ac rerum iudicatarum authoritate corroboratam, quæ diſtinguit, quod ſi agitur de crimine militari, puta ſi vendidit arma, ſolus magiſter militum habet coërtionem, ſi vero crimen de quo inquiritur miles, eſt enorme, Præſes loci, vbi deliquit cognitionem habebit, coertionem verò remittit ad Magiſtrum militum.

Et tandem reſidet in opinione indiſtinctè, cognitionem ſpectare ad Magiſtrum militum tam pro militaribus quàm pro communibus delictis, cum declarationibus tàm per Rouit. quàm per Parig. locis ſuperiùs poſitis. De qua diſtinctione in materia iuriſdictionis quando ſit competens ratione priuilegij Iudex, & quando Iudex ordinarius, dictum eſt ſupra *ſect.* 18. *à num.* 11.

Maius dubium fuit quoad remiges, nauarcos, alioſque claſſicos.

Cum namque fuiſſet commiſſum homicidium per Ioſephum de Rao Clauiarium triremis, intus Ciuitatem, carcerato Ioſepho pro M.C. pro parte Generalis claſſis fuit inſtatum pro remiſſione ad eius Audientiam, pro qua dicebatur nautas, nauarcos, ac milites omnes militantes in Regiis triremibus gaudere priuilegiis militibus conceſſis, per tex. *in l. vnica, ff. de bonor. poſſeſſ. ex teſtam. militis*, Reg. Conſtant. *in l. vnica C. de claſſicis, lib.* 11. *num.* 57. *gloſ. in conſt. Regni hoſtica exceptione, in verbo immunitatem*, dicit, immunitatem habere omnes remiges, & nautas euntes ad exercitum, per *d. l. vnica, de bonor. poſſ. ex teſt. militis*, §. *in claſſibus*, & ſicut per Regiam pragm. gaudent omni priuilegio fori, tàm pro communibus, quàm pro militaribus delictis, milites ſeruientes in terra, ità militantes in mari.

Contrarium deciſum fuit per M. Cur. ſub die 28. Septembris 1644. & prouiſum, quod contra Ioſephum de Rao triremis clauiarium procedatur in Magn. Cur. non obſtante petita remiſſione, habita pro vera opinione gloſ. *in d. l. magiſteria*, quam communem DD. dicunt.

Secundum quam opinionem pluries iudicatum fuit per S.C. quam fundat, & de ea teſtatur Præſ. de Franch. *deciſ.* 58. & probatti in mea *deciſ.* 290. *n.* 3 2.

Et huic ſententiæ accedere videtur Reg. Conſtant. *in d. l. vnic. C. de claſſi. lib.* 11. *num.* 84. *verſ. quinto non eſt prætermittendum*, verba ſunt: *In caſibus, in quibus diximus, cognitionem ſpectare ad Ducem Claſſis, erit intelligendum abſque aliqua diſtinctione, an ſint crimina militaria, vel communia, grauia, vel leuia, quando enim delictum ſit in ipſa claſſe, vel Exercitu, qualecumque ſit, punitur à Præfecto ipſius claſſis, vel Exercitus.* Et Paulò inferiùs, *licèt quando delictum ſit extra Exercitum, adhibeatur diſtinctio ſuperiùs notata*, vt notarunt in *l. magiſteria*, ſubdens *n.* 87. *verſ. inſuper: Si claſſicus in terra delinquat aduerſus Paganos, animaduerſio huiuſmodi delicti fiet à Præſide*, etiam virtute inſtructionum.

Quod idem iudicatum fuiſſe per S. C. teſtatur Reg. Tappia *lib.* 2. *iuris Regni ad cap. Reg. Caroli I. fol.* 384. *lib.* 2. cuius verba ſunt: *Quod tamen diximus, Generalem claſſis habere iuriſdictionem in omnes ſtipendiarios, procedit, quando delinquunt in Regiis triremibus*; ſecùs ſi in terra, vt deciſum teſtatur D. Præſid. de Franch. *deciſ.* 88. *quod fuit etiam deciſum in Aula, in qua nunc præſidet D. Marc. Ant. de Pont. Collega optimus, atque Doctiſſ. ad relationem Marci Antonij Merra Iud. cauſarum Criminal. Mag. Cur. viri probatiſſimi, ac eruditiſſimi, ſub die* 6. *Decemb.* 1604.

Non obſtant ponderata pro contraria ſententia; DD. enim Regnicoli opinionem affirmatiuam principalitèr fundauerunt per diſpoſitionem Reg. Prag. in qua expreſsè dicunt, probari ad Audientiam Exercitus ſpectare cognitionem delictorum contra milites, tàm pro delictis communibus, quàm militaribus.

Et tàtum pragmatica non loquitur, niſi quoad milites in terris ſeruientes ſub iuriſdictione Audit. Generalis, & non quoad ſubditos alienæ iuriſdictionis, & proindè tanquam caſus omiſſus in ſtatuto, remanet in diſpoſitione iuris communis, Alphonſ. Villanr. *in tractat. de extenſione leg. in tit. de extenſ. pœnarum, quoad valorem actus n.* 72.

Sunt enim iuriſdictiones ſeparatæ & ſeparatorum ſeparata dicitur eſſe ratio, *l. fin. ff. de calumn.* & ſic obſeruanda erit opinio gloſ. *in d. l. magiſteria* communitèr recepta, & rerum iudicatarum auctoritate confirmata vt ſupra dictum, eſt *num.* 7. *in princ.*

Imò carceratus fuit, & ſeuerè punitus Dux triremium pro indebita carceratione non ſubditi, vt patet ex ſequentibus allegatis ad eius defenſionem.

Quo ad iuriſdictionem, quam habent Caſtellani in Milites, cæteraſque perſonas deputatas pro Cuſtodia Caſtri, quam implicitè habere ex ipſa cuſtodia Caſtri à Rege demandata probat tex. *in l.* 1. §. *cum Vrbem, ff. de offic. Præfect. Vrb.* Ang. *conſ.* 35. *quidam circa fin. verſ. conſtat autem*, Ant. de Nigr. de Campan. *in cap. Regni Caſtellanus, num.* 34. & etiam merum imperium conceſſum dici, ſi expediens eſt pro cuſtodia prædicta, dicunt præfati DD. argumento dicti §. *cum Vrbem*, ibi: *Quicquid igitur intra Vrbem admittitur*, quæ verba probant vt in 8

in omnes perſonas degentes intra Caſtrum, Iuriſdictio data dicatur, ex illa regula, quod in certas perſonas data eſt.

9 Secus ſi delinquat quis extra Caſtra, tunc enim non remittitur delinquens ad Caſtellanum, quia licet iuriſdictio ſua ſit in certas perſonas; eſt tamen circumſcripta territorio, id eſt Mæniis Caſtri, & ſic intra Caſtra, Minad. *in dec.*18.

10 Secus in caſtro nouo Ciuitat. Neap. cuius iuriſdictio extenditur etiam pro delictis extra Caſtrum, Dom de Franch. *in deciſ.* 45. Horat. Moutan. *in Tractat. de regalibus, in cap. poteſtas conſtituendorum Magiſtratuum, num.* 39 *verſ. hinc infertur ad iuriſdictionem*, & teſtatur Reg. Marchio Belmontis *in cap. Caſtellanos, de offic. Caſtellanorum, eorumque militum, fol. mihi* 430. *lib.* 2. refert etiam prohibitos eſſe Caſtellanos iuriſdictionem exercere, niſi in ſuos milites.

Circa quod animaduertendum eſt, quod intelligi prædicta debent de infima iuriſdictione, quæ tantùm circa modicam coertionem verſatur, vt dixit *in Conſtit. Caſtellanorum*, deeius militibus cognoſcat generalis Auditor Viceregis prætèr in Caſtro nouo noſtræ Ciuitatis, & teſtatur vidiſſe ſcripturas prò iuriſdictione Caſtellani de Caſtello nouo.

Et cum detineretur in carceribus Baiæ inquiſitus de homicidio extra Caſtrum, cuius informatio reperiebatur per M.C. capta, fuit inſtatum pro parte Caſtellani in Coll. Conſ mandari M. C. quod conſignet acta, quod reluctante Fiſco fuit denegatum, & ſuſpenſo decreto, quod remittatur, per M.C. prouideri debet ſuper remiſſione.

11 Ad M.C. enim ſpectat cognitio, an ſua ſit iuriſdictio tanquam ordinarius Iudex, *l. ſi quis ex aliena iuriſdictione.* 4 *ff. de iudicijs.*

12 Iudex verò reſpectu rerum, vel certarum perſonarum, vt ratione feudorum non poteſt cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio, gloſ. *in cap.* 1. *de inueſt in maritum facta*, vbi Bal. notat, hoc pro ſingulare, Reg. de Pont. *dec.* 33. *num.* 4. *verſ. imo plus voluerunt*, Mont. *de regalibus, in cap. poteſtas conſtituendorum Magiſtrat num.* 41.

ARGVMENTVM.

De delicto indebitæ carcerationis, & temperandarum pœnarum.

SVMMARIVM.

1 *In maleficijs, voluntas ſpectatur, non exitus, & num.* 31.
2 *Nemo iniuriam facere poteſt, niſi qui ſcit ſe iniuriam facere.*
3 *Affectus iniuriam facientis conſiderari debet.*
4 *Maleficia, voluntas & propoſitum committentis diſtinguunt delictum.*
5 *Factum non quæritur, ſed cauſa faciendi in delictis.*
6 *Diſtincta eſt iuriſdictio maritima à terreſtri, Admirati in mari, Iuſtitiarij in terris.*
7 *Habens iuriſdictionem maritimam, & intramittens ſe in terreſtri, vel è contra punitur.*
8 *Omnibus Magiſtratibus conceſſum eſt pœnali iudicio defendere iuriſdictionem ſuam.*
9 *Iuriſdictio etiam ad non ſubditos prorogatur, quando volunt eam impedire.*
10 *Quando Iudicis dignitas diminuitur, iniuria Iudici infertur.*
11 *Inquiſitores poſſunt procedere contra Dominum temporalem impedientem familiam ſuam in defenſione armorum.*
12 *Regula par in parem non habet Imperium quomodo procedat.*
13 *Iuriſdictio prorogatur ex diſpoſitione iuris, etiam contra collegam pro turbatione.*
14 *Officialis poteſt capere arma, & indicere bellum, quod capiantur arma contra impedientem ſuam iuriſdictionem.*
15 *Non ſolùm iuſta cauſa, ſed etiam iniuſta excuſat à delicto, nam dolus tantùm punitur.*
16 *Imperitia, quam DD. vocant temeritatem ex regula* l. iuris ignorantia, ff. de iur. & fact. ignorant. *ſufficit ad excuſationem.*
17 *In delictis vbi pœna capitalis imponitur, dolus requiritur, & n.* 21.
18 *Vbi tractatur de pœna corporali lata culpa, non æquiparatur dolo.*
19 *Iuſta cauſa excuſat aliquem etiam circa ea, quæ ſunt prohibita de iure natura, ſed cauſa iniuſta, & ignorantia iuris excuſat illicitum ſolùm de iure communi.*
20 *Offendens aliquem in ludo ſolito, & conſueto, vt in ludo pugillorum, licèt mors ſequatur ex illa percuſſione non tenetur.*
42 Conſtitutio, dudum, & dudum, *verùm habeat locum, quando quis exercet iuriſdictionem non in ſui, nec in alterius beneficium, aut in perſonam maiori iuriſdictione præditam ipſius ſuperiorem, præſertim quando non fecit actum geminatum.*
23 *Conſtitutio*, vt participatio, *an habeat locum, ſi non adeſt animus iniuriandi.*
24 *Ad hoc vt quis teneatur* l. Iulia, de vi publica, *requiritur quod adſit dolus malus.*
25 *An in crimen priuati carceris incurrere poſſit merum, mixtum imperium habens cum carcere ſtatuto.*
26 *Capitulum Regni* Terrerium, in tit. de Terrer. *habet locum in carceratione doloſa.*
27 *Ad hoc, vt quis incidat in crimen priuati carceris, neceſſe eſt, quod per viginti horas detinuerit.*
28 *Non turbentur iuriſdictiones Officialium.*
29 *Defenſio quando permittatur incontinenti, & quando dato temporis internallo.*
30 *Voluntas, & intentio ex actibus prioribus, & poſterioribus colligitur.*
32 *Officialis ſi agat aliquid in adminiſtratione,*

velpro adminiſtratione ſui officij dolus excluditur.
33 *Milites, à quibus delictis excuſentur.*
34 *Agens Principi ſeruitia vtilia parcendum eſt etiam in pœna capitali.*
35 *Priuilegia competentia militibus.*

Sectio XX.

CLariſſimum in facto verſatur, quod D. Petrus à Toleto creatus fuit Dux Regiarum Triremium huius Regni à Maieſtate Catholica cum omnimoda iuriſdictione, ac mero Imperio in omnes perſonas, & Officiales dictarum Regiarum triremium, vt ex eius commiſſione videri, poteſt, & cum eſſet in pacifica poſſeſſione dictam iuriſdictionem exercendi nomine Catholicæ Maieſtatis Auditor dictarum Regiarum triremium ordine, & mandato Iudicis ciuilis Mag.Cur.carceratus fuit, quod cum intellexiſſet Don Petrus à Toledo, ad Proregem, Generalemquè Capitaneum recurſum habuit, vt intelligeret, ſi eius ordine, & mandato eius Auditor carceratus fuiſſet, cumquè intellexiſſet non eius ordine, nec mandato hoc factum fuiſſet, immò de hoc nullam habuiſſe notitiam, nec fuiſſet, eſſe intentionis ſuæ dictæ iuriſdictioni, quam D.Petrus nomine Catholice Maieſtatis exercebat, præiudicium afferre, iuſſit. D. Petrus Domino Hugoni de Moncada eius locumtenenti, vt cum Iudice alloquutus fuiſſet, eumque honorificè traduceret in Regiam Triremem, vt cum eo alloqueretur, & poſtea certiorem redderet Proregem, Generalemque Capitaneum, qui tanquam Prorex & Generalis Capitaneus poſſet iubere tàm Iudici, quam D.Petro Duci Regiarum triremium, quid pro conſeruatione Regiæ iuriſdictionis exequendum eſſet: deindè eùm ad Proregem, Generalemque Capitaneum profectus eſſet D.Petrus eius ordine carceratus fuit in Caſtro nouo, vbi ad præſens carceratus detinetur; ex hoc facto omnibus notiſſimo fuit heſitatum, an Don Petrus aliquod delictum commiſerit, & propterea aliqua pœna veniat plectendus, & quia ex facto propoſito infraſcriptæ concluſiones notoriè eliciuntur, ex his quilibet circumſpectus, ac prudentiſſimus Iudex cognoſcere poterit Don Petrum nullum commiſiſſe delictum.

Prima concluſio eſt ex reg.vulg.*l. Diuus*
1 *Adrianus, ff.ad l.Corneliam de Sicarijs*, quod in maleficijs voluntas ſpectatur, non exitus, idque Vlpian.in iniuriarum materia tractat, dum dicit, quod nemo iniuriam facere poteſt, niſi qui ſcit ſe iniuriam facere
2 *l.illud.§.ſanè, cum §.& l.ſequenti, ff. de iniur.* immò fortiùs Paul.in eadem materia *in l. eum qui, §.ſi iniuria*, dicebat, quod affe-
3 ctus iniuriam facientis conſiderari debet, hinc Paul Iureconſult.*in l.qui iniuria ff. de furtis*, dicebat quod maleficia, voluntas, & propoſitum committentis diſtinguunt.
4 Hinc Andr. *in §.ſimiliter, verſ.intelligitur autem, quib.mod.feud amitt.* dicebat, quod ſi vaſſallus volens offendere alium offendit ſuum Dominum, non amittet feudum.

Secunda erit concluſio, quod factum 5
non quæritur, ſed cauſa faciendi in delictis, vt dicebat Vlpian.*in l.verum, la ſeconda ff.de furt.*

Tertia erit concluſio, quod iuriſdictio- 6
nes in tantum ſunt diſtinctæ, maximè maritima à terreſtri, quod *Iureconſul.* aſſerebat, Antoninum Imperatorem dixiſſe *in l. deprecatio, ff. ad l. Rhodiam, de iactu. Ego quidem Mundi dominus, lex autem Maris*, hinc dicebat *Bald. in cap. 1. qua ſint regal.* quod ad Imperatorem authoritas reſeruata eſt creandi Admiratum in mare, & in terra ducem Exercitus; nam Admiratus exercet iuriſdictionem in homines viuentes de arte Maris, diſtinctamque habet iuriſdictionem, vt poſt alios notat Frec. *de ſub feud. lib. 1. verſ. tertium officium Regni, fol. mihi 27 cum ſeq.* In Regno enim habemus Magiſtrum Iuſtitiarum, qui omnem exercet iuriſdictionem per. *Conſtit. Regni, Magna Curia noſtra Comitem Stabuli*, qui terreſtrem militarem iuriſdictionem habebat, & Admiratum, qui (vt dixi) maritimam, hi diſtinctam iuriſdictionem habent, & vnus non poteſt ſe intromittere in iuriſdictione alterius, ad tex. *in l. quicunque C. de execut. & exact. lib. 12.* vbi ponit rationem, nè cuncti agant, quod ſingulis credebatur? & eſt ratio, quam ponit Imperator *in l. conſulta diualia, C. de teſtam.* quod abſurdum eſt, ſi promiſcuis actibus rerum turbentur officia, quod etiam voluit Federicus Impera-
tor in *Conſtitut. Regni Officiorum periculoſa* 7
confuſio, in tantum, quod pouit Imperator vnum, qui ad officium alterius ſe intromittit in *l. in Prouinciis, C. de numer. lib. 12. l. militaribus, C. de Decurionibus lib. 10.* in quo puniuntur milites, qui cum Curiis ſe intromittunt, per quem *tex.* notabant ibi Ioa. de Platea, *num. 2. &* Pitrus *in verſ.militaribus*, quod Iudex non debet extendere poteſtatem, & iuriſdictionem ſuam, vltra id, quod ad eius officium pertinet; nam Admiratus, qui in perſonas iuriſdictionem exercet, prout ex commiſſione facit hodie D. Petrus à Toleto abdicatiuam exercet iuriſdictionem, ex regula Angel. *in l. teſtamenta, C. quemadmod. teſtam. ordin.* & ideò Iudex Magnæ Curiæ in eius ſubditos, & officiales nullam iuriſdictionem exercere poteſt.

Quarta erit concluſio, quod omnibus 8
magiſtratibus conceſſum eſt, iuriſdictionem ſuam, defendere, pænali iudicio, ſumpta ex vulgata reg. tex. *in l. 1. ff ſi quis ius dicenti non obtemper.* Hinc Summus Pontifex *in cap. 1. offic. & poteſt. Iudic. Deleg.* & ibi gloſ. *in verbo impediri*, dicit, quod
extenditur iuriſdictio etiam ad non ſub- 9
ditos, quando illi volunt iuriſdictionem delegati impedire, idem probat tex. *in cap. ex litteris. eod. titulo, de officio, & poteſt Iudic delegat.* ibi: *executionem impediens*; ex quo tex etiam colligitur, quod iuriſdictioni,

quæ

10 quæ impeditur, iniuria irrogata videtur;
ſemper enim, quod Iudicis dignitas di-
minuitur, dicimus Iudici iniuriam infer-
ri, vt dicebat Innoc. *in alleg. cap. 1. num. mihi*
5. & ideò iniuriam irrogatam etiam ab ex-
traneis vindicari poſſe, quod exemplificat
Bald. *ibi num.* 9. quando Aſſeſſorem, vel Nun-
tium, offendit, idem voluit Imol. *ibi num.*
31. vbi dicit, quod quando delinquitur in
perſonas neceſſarias ad iudicium, poteſt
etiam extraneos delinquentes in tales ad
turbandam iuriſdictionem Iudicis punire,
maximè ſi actus fuit manifeſtus vt in caſu
narrato, in quo omnes DD. *in d. cap.* 5. cõcur-
runt, ex quo dicebat Card. *in clem.* 1. *de hæ-*
11 *reticis,* quod inquiſitores poſſunt procede-
re contra Dominum temporalem impedi-
entem familiam ſuam in delatione armo-
rum, & ſi diceretur, hoc non procedere
contra aliũ Magiſtratum, conſimilem haben-
12 tem poteſtatem ex *reg. vulg. l. ille à quo* §. *tem-*
peſtinam ff. ad Trebell. quia par in parem non
habet Imperium, vt volebat Bart. *in alleg.*
l. 1. § *his videtur. in fin ff. ſi quis ius dicenti non*
obtemper. vbi ponit exemplum in Collega;
aduertendum puto. quod ratio illa proce-
dit, quando vnus non habet iuriſdictio-
nem ſine interuentu alterius.; ſecùs verò,
quando quilibet inſolidum haberet iuriſdi-
ctionem vt volebat Gemin. *in cap. ſi contra*
vnum. de offic. & poteſt. Iud. deleg. in ſexto, quod
probat Dec. *in alleg. c.* 1. *num. mihi* 14. *in verſ.*
13 *ſed aduertendum eſt,* qui vult, quod quan-
do, qui turbatur ſolus poteſt procedere ex
lege, habet iuriſdictionem ex actu turba-
tionis, etiam contra collegam, imò dice-
bat Innoc, *in cap. olim cauſam, de reſtit. ſpoliat.*
14 *num mihi* 9 *circa fin.* quod poteſt indicere
bellum, & mandare, quod capiantur arma
contra impedientem ſuam iuriſdictionem;
quem allegat, & ſequitur Paul. de Caſtr. *in*
alleg. l. 1. *ff. ſi quis ius dicenti non obtemper. in*
fin. verb. & hoc, & reg. tex. *in l. qui reſti-*
tuere. ff. de rei vendic. per quem tex, dice-
bat Bart. *in l. hoſtes, num. mihi* 11. *de capt.*
& poſtlim. quod quilibet habens iuriſdi-
ctionem pro exercitio ſuæ iuriſdictionis
poteſt indicere bellum, vbi poteſt vide-
ri optima addit. hinc Bal. *in Margarita*
ſua in verſ. Iudex, dicit, Iudicem enſe, &
bello poſſe iuriſdictionem ſuam tueri.
15 Quinta indubitata concluſio, erit quod
non ſolùm iuſta cauſa excuſat à delicto, ex
regula tex. *in l. Plagij, la ſeconda. C. ad*
Flauiam de plagiar. ibi, *ſed hanc opinionem*
iuſta addaſti ratione, ad tex *in fin. ff. de*
abigeis, ibi, *quoties quis iuſtis rationibus, vel*
non iuſtis, ſine calliditate, ità gloſ. *in alleg.*
legibus Plagij, & prima de abige. imò ex reg.
tex *in l. ſi quis id, quod in verſ. doli mali, ff. de*
16 *iuriſdict. omn. Iud.* imperitia, quam DD. vo-
cant temeritatem, ex regula *legis iuris igno-*
17 *rantia,* ſufficit ad excuſationem, ſed in deli-
ctis, dolus requiritur, vbi pœna capitalis
imponitur, ad tex. *in l.* 1. *C. ad l. Corn. de*
Sicar. l. *in l. Cornelia, ff. ſi quis teſtam lib. eſſe*
18 *iuſſ fuer.* quod vbi tractatur de pœna corpo-
rali lata culpa non æquiparatur dolo; &
ideò ſi dolus abeſt inquiſitus debet abſol-
ui, & Angel. *in alleg. l. Plagij,* diſtinguen- 19
do dicit, quod cauſa iuſta excuſat aliquem,
etiam circa ea, quæ ſunt prohibita iure
naturæ, ſed cauſæ iniuſtæ, & ignorantia
iuris èxcuſant illicitum ſolùm de iure com-
muni.
Hinc DD. volunt, quod ſi aliquis of- 20
fenderit aliquem in ludo ſolito, & con-
ſueto, vel ludo pugillorum, licèt mors
ſeqoatur ex illa percuſſione non tenetur.
percutiens, vt notat Florian. *in d. l. dolo*
malos. ff. de ſer. corr. conſuluit latiſſimè Dec
in conſ. 9. allegat hic tex. *in cap. lator, de*
homicid. & hoc voluerunt Canoniſtæ omnes
in cap. 2. *de conſtitut.* vbi faciunt regulam,
quod quando dolus requiritur nunquam
lata culpa dolo æquiparatur, vt poſt alios
notabat Felin. *num. mihi* 4. *cum ſeq.* nàm vbi
non eſt voluntas, & dolus committendi
delictum, nunquam poteſt procedere, re-
gula tex. *in l. Imperatores, de iure Fiſci,* ibi,
tu te huic pœna ſubiecisti.
Ex ſuprascriptis concluſionibus, quæ
infinitorum Doctorum numero comproba-
ri poſſent, & cùm ſint in iure veriſſimæ
conſultò Doctorum copiam relinquo, ma-
ximè apud peritiſſimos Iudices, factum
nullam pœnam ex certa lege habere po-
teſt, nam animos, & voluntas Don Petri
non fuit Maieſtatem lædere, aut dignita-
tem minuere, nec Iudicem, aut Maieſta-
tem Regiam priuare, non Iudici iniuriam
inferri, nec alterius iuriſdictionem vſurpa-
re, aut aliquid acquirere in ſui beneficium,
non vim publicam inferre, aut priuatum
carcerem, ſed Regiam iurisdictionem
commiſſam, ac delegatam defendere, atqoe
tueri in ſeruitium Catholicæ Maieſtatis, ac
Generalis Capitaneij Regni, qui non ſo-
lùm non prohibuit, ſed permiſſu quodam
Don Petrum ad iuriſdictionem defenden-
dam induxit ex verbis in exceptionibus
prolatis: Hinc non ſolùm dolus abfuit,
ſed lata culpa, poſtquam omni iure cre-
debat, D. Petrus hoc ſibi licere, in his 21
autem delictis dolum requiri, expreſsè vo-
lunt iura, vt putà text *in l.* 1. *ff. ad l. Iuliam.*
Maieſt. ibi, *dolo, malo,* & in *l.* 3. ibi, *quinè*
priuatus pro poteſtate, magiſtratuuè, quid
ſciens dolo malo geſſerit, & in *l.* 4. vt in omni
ſtatu dolum malum requirit *Iureconſ.* nec ad
neces, vt volebat Iſern. *in cap.* 1. *quæ ſint re-*
gal. in verſ. & bona committentium. in addit.
num mihi 80. nec in Collaterali Conſilia-
rio, vt idem Iſern. *in prealleg. loco num. mihi*
81. ibi, *verius videtur,* nec Regiam vſur-
pauit iuriſdictionem per *conſtit. Regni du-*
ram. & diram, *l.* 1. poſtquam commiſſam 22
tantùm exercuit, nec aliam acquirere vo-
luit, & ideò vanum eſſet adducere in con-
trarium *deciſionem* Guid Pap. 423. tùm quia
in hoc caſu dolus non erat (vt dixi)
tùm qoia Regiam delegatam exercebat iu-
risdictionem, noo in ſui, nec alterius be-
neficium, vt volebat poſt alios Iacobin.
in l. extra territorium, ff. de iuriſdiction omn. Iud.
nec in officialem maiori iuriſdictione
prædictum

prædictum ipſius Superiorem, nec actum
geminatum fecit vt nomen ipſum vſurpa-
re,requirereq; videtur, ex regula poſita per
gloſ. *in l. 3.C. de Epiſcop audient.* ad quod
facit text. *in l. 2. ff. de vſucap. cum aliis ſimil.*
nec iniuria illata fuit, vt locum habere
poſſit *conſtit. Regni, vt participatio*, nàm
23 non voluntate, nec animo iniuriandi, ex
regula ſupra firmata, quam etiam ponit
ibi Iſer. ex dicto Diui Auguſtini. nec diſ-
poſitio *legis Iuliæ, de vi publica*, etiam po-
24 teſt habere locum, cùm in ea dolus malus
requiratur, ad text. *in l.qui cætu*, ibi, *homi-
nem dolo malo incluſerit, ff. ad leg. Iul de vi
publica*, nec vltimò priuati carceris titulus
25 dari poteſt; nàm DD. omnes *in l. 1.C de
priuat carcer.* intelligunt text.in priuato
nullam iuriſdictionem exercente, & prop-
tereà Petr.de Bellaper.Cyn.& *alij* dicebant,
quod quando quis habet merum, & mix-
tum Imperium & carceres ſtatutos publi-
ca auctoritate, crimen priuati carceris
committere non poteſt, immò ibi Alber.
dicit, quod neceſſe eſt, quod ſit doloſa
carceratio, cùm ergo in caſu noſtro, vt
ſupra probatum fuit, D. Petrum tan-
quam Ducem Triremium merum Impe-
rium habere, & actum fuiſſe ſine dolo ex
vtroque capite priuati carceris titulus dari
non poteſt, nec ad hoc adaptari poteſt *cap.
Regni Terrerij* ſub *rubr. de Terrerijs*, quia
cap. illud ex iuris interpretatione intel-
ligitur, quando doloſa fuit carceratio,
prout etiam intelligitur dictum Luc. de
26 Pen. *in l. 1. C. de Cohortal. lib.* 12. dum
vult, quod habeat animum ex poſt facto
vſurpandi iuriſdictionem, quod ſupra in
caſu noſtro probatum eſt, non procedere
poſtquam animus D. Petri fuit tantùm
tuendi iuriſdictionemem ſibi delegatam,
nec detinuit Iudicem vltrà viginti horas,
27 vt priuati carceris nomen dari poſſet, ad
text. *in l. capite 5.* vbi Bart. *ff. ad l.Iuliam
de adult.* & propterea edita fuit *pragm.
Regni*, vt non turbentur iuriſdictiones
Officialium, ſub *rubr de iuriſd inuicem non
28 turbanda*, quæ in caſu iſto haberet lo-
cum contra turbantem iuriſdictionem D.
Petri, non contra D. Petrum Regiam iu-
riſdictionem ſibi delegatam defenden-
tem.

Ex quibus omnibus clarum eſt, D.Pe-
trum non commiſiſſe delictum poſtquam
nec animum, nec intentionem commit-
tendi delictum habebat,& iuſta cauſa mo-
tus fuit ad iuriſdictionem ſibi commiſ-
ſam defendendam; audiuerat enim tempo-
re, quo D. Petrus à Toleto Auus Prorex,
& Capitaneus Generalis huius Regni erat
alium D.Petrum de Mendocia, tunc Ca-
ſtri noui Præfectum, pro tuitione iuriſ-
dictionis dicti Caſtri, Regentem Magnæ
Curiæ Vicariæ vulneraſſe, totius Magnæ
Curiæ Vicariæ caput, nec delictum com-
miſiſſe, poſtquam ex eo nullam luit pœ-
nam, ſic ei videbatur poſſe retinere Iu-
dicem ciuilẽ Magnæ Curiæ in Regia trire-
mi,donec cum Prorege,& generali Capita-
neo loqueretur, qui de negotio diſpone-
ret,vt ei videretur, poſtquam Iudex dele-
gatam ſibi iuriſdictionem turbauit, car-
cerando Auditorem Regiarum triremium,
& ſi diceretur, tuitionem hanc fuiſſe in
actu & propterea D.Petrum exceſſum com-
miſiſſe, tùm reſpectu perſonæ Iudicis or-
dinariam iuriſdictionem habentis, tùm re-
ſpectu loci, in quo nullam poterat exer-
cere iuriſdictionem, tùm etiam reſpectu
temporis, quia hoc non fecit,quando Au-
ditor Regiarum triremium carcerabatur,
& propterea de exceſſu puniendus veniret,
poſtquam ſuos terminos exceſſit, vt Luc.
de Penn.*in præalleg.loco*, in hoc,in quo vis
negotij conſiſtit, aduertendum puto, nam
reſpectu temporis magna eſt differentia,
an quis perſonam defendere velit vel rem;
ſi enim perſonam defendere intendit,tunc 29
incontinenti facere debet, & incontinen-
ti dicitur ſtatim, ita procedit, reg.text.
in l.vt vim ff.de iuſt.& iur. ſi verò rem, tunc
incontinenti dicitur etiam, ſi ad Ciuita-
tem accedit pro amicis, ex regula text. *in
l.3.§.cum igitur*, vbi gloſ.*in verb.incontinen-
ti, ff de vi,& vi armata*, pro vt DD. om-
nes *in d.l.vt vim*, hoc modo diſtinguen-
do communiter concludunt per gloſ.*in
l.quod ait lex, §. quod ait lex*, vbi Bart.
ff.ad l.Iuliam de adulter. ſtatim enim, quod
ſciuit D.Petrus, Proregem, ac Generalem
Capitaneum alloquutus fuit, & cum ab
eo intelligeret, Auditorem triremium non
fuiſſe carceratum eius ordine, nec eius
eſſe intentionis, iuriſdictioni Regiarum
triremium præiudicium afferre, D.Petrus
dixit, quod Regiam iuriſdictionem ſibi
commiſſam defendere intendebat, D.Hu-
goni Locumtenenti iuſſit, vt ſtatim, &
incontinenti Iudicem iuriſdictionem tur-
bantem, in Regiam triremim adduce-
ret, & ſic incontinenti fecit; locus enim
alius eſſe non poterat, ſed benè iuſſit, vt
ad Regiam triremim (locum ſuæ iuriſ-
dictionis) traduceret, & ſic eius intentio-
nis non fuit locum violare, vel turbare,
ſed in loco iuriſdictionis, iuriſdictionem
defendere, nec perſona conſiderari poteſt,
poſtquam ſupra probatum eſt etiam in col-
legam turbantem, iuriſdictionem exercere
poſſe, maximè cum hoc bona fide factum
ſit, poſtquam primò, Proregem, Genera-
lémque Capitaneum alloquutus fuit, de- 30
indè ad Proregem recurſum habuit ex poſt
facto, ex quo, & intentio, & voluntas ex
priori & poſteriori colligitur, ex vulgati
regula Bald.*in l.multum intereſt, C.ſi quis al-
teri,vel ſibi,& bona fides*, ex regula ſumpta ex
text. *in l.ſi quis,§.Iulianum.* & in *l.Bouem, §,
qui ad amicum, ff.de edilit edict.* clariſſimè ap- 31
parent & propterea exceſſus conſiderari non
poteſt, poſtquam non habuit animum de-
linquendi, prout conſiderabat Bar.*in l. Di-
uus ff.ad l.Cornel.de ſicariis*: & ſi aliquis ex-
ceſſus conſiderari poteſt, quod omninò ne-
gandum puto;exceſſus iſte fuit ratione of-
ficij, & propterea alleuiari debet, prout
per illum tex.*in cap.ſi vero, il primo,de ſen-
tent.*

*tent.excomm.*notat,Abb.*num. mihi* 2. allegans
tex *in cap.olim.il primo de reſtitut ſpoliat.*quem
ſequitur Felin. ex quo ſumit argumentum,
quod ſolum factum non ſoſficit quod ali-
32 quis excedit,ſed animus requiritur nam ſem-
per quando aliquid fit in adminiſtratione
ſui officij excluditur præſumptio doli, vt
Bald.dicebar *l. 2.de his, qui acuſ. non poſſ. col.* 1. idem Bald. *in conſ.* 178. 1.*vol.* & plures authoritates ad hoe adducit Tiraquell. *in tract. de pœn. in cauſa* 58.

33 Secundo, etiam excuſaretur Don Pe-
trus, poſtqoam miles. ea regula tex *in l.pen. C. de his, qui ſibi adſcribunt in teſtamento*, ibi, *pœna legis Cornelia remittitur, in quam credo te magis errore, quàm malitia incidiſſe*, per quem tex. Alber. & alij notant, militem excuſari.

Tertiò, ſi in aliquo exceſſiſſet ſtante
qualitate ſeruitiorum, tàm ipſius D. Pe-
tri, quàm patris, Aui, & aliorum præde-
ceſſorum, ex regula text. *in §. ſed & quod*
Principi placuit, in fin. inſtit. de iur. nat. gent.
& ciuil. per quem *tex.* poſt alios dicebat
34 Thom. Gramm. *in conſ.* 29. quod ſi aliquis
fecerit ſeruitia vtilia Principi, ei parcen-
dum ſit, etiam in pœna capitali.

Quartò ſimiliter ignoſcendum erit,
ſtante qualitate, & dignitate perſonæ,
nàm in perſonis huius qualitatis non poteſt
procedi, niſi per Principem, vel Delega-
tum ab eo, prout eſt Prorex, & Capita-
35 neus Generalis, poteſt abſolui, & non con-
demnari, & alia priuilegia competunt,
de quibus *in l. Diui Fratres, ff de pœn. in fi. l. quoties, C. vbi Senat. vel Clariſs.* per quem *tex.* dicebat ibi Paul. de Caſtr. quod hæ perſonæ, quando cauſa agitatur non carcerantur; & ſi D. Petrus iuſſo Proregis, Generaliſquè Capitanei carceratus fuit, & eſt; tamen hoc credo factum fuiſſe, vt in eo, quod forſitan exceſſit puniatur, poſtquam Iudicem Magnæ Curiæ detinuit ipſe, propter hoc carceratus remaneret, & per multos dies, quæ pœna magis correctionis, quàm delicti ſit, ad text. *in l. 1. C. de emendat. propinq.*

Ex his omnibus concludendum, D. Petrum nullum commiſiſſe delictum, & ſi in aliquo ratione officij commiſſi exceſſerit cùm zelus Regiæ iuriſdictionis ſibi commiſſæ ad hoc,cum induxerit, & ſtante dignitate, & qualitate perſonæ, ſeruitiis ab eo, & eius prædeceſſoribus vtiliſſimis Regiæ Maieſtati factis, & quia miles, aliam non mereri pœnam, ratione exceſſos forſitan commiſſi, niſi carcerem à Prudentiſſimo Principe correctionis cauſa datum.

His quoque conſideratis, fuit punitus pœna relegationis.

ARGVMENTVM.

Exequutio piarum diſpoſitionum quando ad Epiſcopos, & quando ad Tribunal fabricæ ſpectet.

SVMMARIVM.

1 *Forum ſortitur quis ratione pietatis, proindè fuit erectum Tribunal pro ſatisfactione Legatorum Piorum, denominatum Tribunal fabrica S. Petri.*
2 *Epiſcopi, etiam tanquam delegati Sedis Apoſtolica ſunt exequutores omnium piarum diſpoſitionum.*
3 *Tribunal ſub titulo* Fabricæ S. Petri, *erectum eſt pro exequutione piarum diſpoſitionum, cuius facultates, & exequendi modum ponunt.* DD.
4 *Iudices fabrica S. Petri eligit Prorex Regni.*
5 *Tribunali fabrica an ſit conceſſa iuriſdictio priuatinè, & abdicatinè ad iuriſdictionem Epiſcoporum.*

SECTIO XXI.

TRibunal fabricæ Sancti Petri ratione 1
pietatis fuit erectum pro ſatisfactione
piarum diſpoſitionum.

Verùm,quod Epiſcopi etiam tàquam Sedis 2
Apoſtolicæ delegati in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos ſiot exequutores, Decretum eſt S. C. Trid *ſeſſ.* 22. *c.* 8. quod antea erat diſpoſitum per *cap. tua nobis, de teſtament.* etiam ſi interdixerit teſtator, vbi latè Conar. & Taſſon. *in obſeruat. iuriſdict. verſ. 3. obſeruat. 1. Tribunal.* 38. vbi de hoc Tribunali ſcribit,pro quarum exequutione fuerunt emanatæ Bullæ à pluribus Pontificibus, quæ enumerantur in *amos. in princ. Bulla Clem. VII.* incipientis, *ad monet nos,* in quibus exponitur cauſa, origo, facultates, & exequotio duarum ſententiarum, de quibus meminit etiam Eliſeus Danza *in tract. de pugna Doctorum, in tit. de legat. piis*, referens etiam inſtructiones.

Et vt omnibus eſſet ſublata dificultas, 3
ad quem Iudicem ſpectet cognitio, cùm ſit mixti fori ex conuentione inter Sedem Apoſtolicam, & Regiam Catholicam Maieſtatem, in Regno Neapolis erectum fuit Tribunal ſub *tit. Fabrica,* de qua fundatione, facultate, & exequendi modo habes per addentes ad Tiraquell. *de priuil.pia cauſa, ad priuil.* 150. Rouit. *ad prag.* 1. *de legat. piis*, Quarant. *in ſum. Bull. de fabrica S. Petri ſuper Bulla Pij V. Epiſcop.* Riccius *in prax. variar. reſolut. reſolut.* 377. *vol.* 2. Ioannes Maria Nouar. *in tract. de priuil. miſerab. perſon. priu.* 47. & per Io. Ant.Nouar. *de fabrica S. Petri, in Sum. Bull. ſuper dicta Bulla Pij V.*

In

Digitized by Google

In hoc Tribunali eliguntur Iudices pro
4 primis, ſecundis, & tertiis inſtantiis per Regni Proregem, qui debent eſſe de maioribus, non inferioribus, vt aduertit Tiraq. *in praal. leg. prim.* 150. cum iuriſdi-
5 ctione abdicatiua, & priuatiua, vt refert Epiſc. Ric. *in dicta prax. variar. reſol. reſolut.* 376. de quo dubitat Carolus Marant. ad præſens Epiſc. in Ciuitate Iuuenatij, doctrina, & experientia in ſimilibus negotiis nemini ſecundus, *in reſponſ.* 2. *num.* 26. id declarans, poſt acquiſitum ius Tribunalis fabricæ, elapſo anno, nam antè ſeruata forma dicti decreti Concil. Trid remanet poteſtas exequendi, pro qua declaratione ponderat verba dicti decreti, & tex. *in l. pracipimus* 32 *de appell. in fin.* ibi, *quicquid autem hac lege ſpecialitèr non videtur expreſſum id veterum legum, conſtitutionumque regulis omnes relictum intelligant & cap.* 1 *de conſtit. inf. in* 6. & faciunt dicta per me *in dec.* 12. *cum addit.*

ARGVMENTVM,

De competentia ratione patriæ poteſtatis, & priuilegium circa ciuilitatem patris, an extendatur ad filios. Et quomodò procedatur in iudicio imputationis felloniæ; ſiquè in eo interueniant Pares Curiæ cum Delegatis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex erit competens ratione patria poteſtatis.*
2 *Ciuitas acquiſita per patrem, an tranſeat in filios.*
3 *Pater & filius eadem eſſe perſona intelliguntur.*
4 *Cognatio ſpiritualis cum patre reddit ſuſpectum Iudicem in cauſa filij.*
5 *Filius à patre ablatus an poſſit puniri, & qua pœna.*
6 *Quando forum quis ſortiatur ratione Religionis, vt in Abbate, & Monaco.*
7 *Et an idem obſeruetur quò ad ordines militares, S. Iacobi, Calatraua, Alcantara, & Sancta Maria de Mercede.*
Et quomodò contra hos procedatur, n. 8.
9 *In iudicio imputationis de fellonia an interueniant Pares Curia cum Delegatis.*
10 *Decretum contra quendam Illuſtrem Marchionem.*

Sectio XXII.

1 ERit quoque Iudex competens quis ratione Patriæ poteſtatis, nam priuilegium conceſſum patri quoàd forum, etiam ad filios extenditur, præſertim, quando pater viuit, & filius ſtat ſub ſeruitio eiuſdem patris in eadem domo, quo caſu filij gaudent priuilegio paterno circa forum, gloſ. *in l.* 2. *in verſ. filius. de Epiſc. & Cleric. l.* 3. *de fil. fam. & queadmodum pater pro his teneatur, lib* 10. Io. de Plat. *in l. in filiis, n.* 3. *C de Decur. & in l. viros, C. de Comit. Conſiſt. lib.* 12. *& l. nec diuerſa, C. de Silen. lib.* 12. *& in l. eos, qui, C. de fabricenſ. lib.* 11. Bald. *in l.* 1. *C. de vxor. milit.* Felin. *in cap.* 2. *de for. comp.*

Secus verò ſi non ſunt ſub Patria poteſtate, vt in *d. gloſ.* nam & ſi ciuilitas acquiſita per patrem tranſeat in filios, Bald. 2
in l. libertus, § patris. ff. ad municip. illud tamen verum quoàd munera, & non quoad forum, ita Marian. Socc. *in rubr. de for. compet. colum.* 6. *num.* 82. *verſ. aduerte, in ſecundo,* & requiritur ratificatio filij, per Dec *in conſ* 611 *n.* 9. Iacob Menoch *in teſtat. de arbitr. Iudic. lib.* 2 *centur.* 2. *caſ.* 185. Ann. *pater alleg.* 74. *n.* 6. & ibi Addens filius.

Nam pater, & filius eadem perſona eſſe 3
intelliguntur, *l. fin. C. de impuber. & aliis ſubſt. gl. in l. cum non ſolum, in verbo recuſante filio, C. de bonis, qua liberis.*

De qua poteſtate patris in filium & de 4
eius deſcendentia, & indemnitate adeſt *tr. Conſ. Paſp. de Pat. poteſt.*

Corollarium.

Hinc in Coll. Conſ. iudicatum fuit, ag- 5
nationem ſpiritualem cùm patre reddere ſuſpectum Iudicem in cauſa filij, & ſic in cauſa Ill. Marchionis Galatij cum vaſallis fuit recuſatus Præſidens S. C. quia compater patris ſub die ..... & prouiſum, quod non interueniat.

Subcorollarium.

Et fuit iudicatum per me vti Delega-
tum, & in viſitatione carceratorum à Re- 6
gente Coll. Conſ. ſolita fieri, filium ad patris inſtantiam carceratum, repertum cum armis prohibitis, vel aliàs inquiſitum, patri conſignauit, nè videatur pater ad ſupplicium filium obtuliſſe, *l. milites agrum* 14. *ff. de re militari, §. his autem, in fin.* ſed punitur eadem pœna, quam pater dici voluerit, *l.* 3. *C. de Patr. poteſt.*

Et quando ratione Religionis, vt in Abbate, & Monaco, *cap. quanto, de officio Iudicis ordinarij,* iuxta diſtinctionem, de qua per gloſ. *d. cap. quanto, in verbo ſi Prælati*, de qua pleniſſimè per Tamburinum *in tract. de iure Abbatiſſa.*

Quod etiam ad militares ordines S. Ia- 7
cobi, Calatrauæ, Alcantaræ, & S. Mariæ de Mercede in Luſitania, vt ſit extendendum priuilegium fori, tamquam in perſonas Eccleſiaſticas, fundat Alex. Sperell. Eccleſiaſt *deciſ.* 2. non ſolùm de iure communi, ſed etiam ex priuilegiis conceſſis per Suam Maieſtatem Catholicam, etiam Equitibus Aurei Velleris vulgò, del Teſone; Rex enim Hiſpaniarum Caput, Superior, & Magiſter, vti Rex Luſitaniæ; quò ad ordinem Sanctæ Mariæ de Mercede,

&

& quo ad ordinem Aurei Velleris vti Dux Burgundiæ eligit Iudices, & pro eo Protex Regni, quamuis non eiuſdem ordinis, & ij ſunt competentes, Cæuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, par. 2. q. 14. num. 17* Camill. Borrell. *in tract. de Regis Catholici præſtantia, c. 74. n. 1. & 4.* qui copiosè de præſtantia, quò ad ordines religioſorum equitum tractat per totum *cap.* 74.

8 Et iſti tanquam delegati procedunt in cauſa vſque ad ſententiam, & eius executionem incluſiuè, etiam ex ordine Catholicæ Maieſtatis, & ità pluriès in cauſis criminalibus Equitum dicti ordinis militaris obſeruatum fuit.

Et nouiſſimè imputato quodam Marchione, Aurei Velleris equite de mandato ad occidendum alterum Marchionem; non obſtante prætenſo priuilegio fuit delegata cauſa Miniſtris perpetuis non eiuſdem ordinis, vt eſt videndum ex decreto ſequenti *n. 9.* per quos compilato proceſſu fuit condemnatus pœna relegationis, & executa contra ipſum ſententia, vt conſtat ex ſequenti decreto:

A proceſſu contra Illuſtrem Marchionem N. in Banca Balſani pœnes Pettenatum.

A ter. Al Regente D. Iuan Enriquez del Conſejo Colateral Luegot. Dize Su Excelencia, que V. S. haga ſacar con toda breuedad vna copia autentica de la informacion que ſe hà recevido en la cauſa de la muerte de N. N. contra N y otros en el eſtado, que ahora tuuiere y ſe la embie V. S à Su Excelencia, quanto antes, con vn memorial en facto dela miſma informacion al principio della. De Palacio à 8. Deciembre 1623.

Domingo de Gatzelu, y Gamboa.
Señor Reg Enriquez.
Cancell. primo f. 84.

A ter. Alos Iuezes dela Iunta de la cauſa del Marques de N. Locus Sigilli Intus. *Aunque Su Mageſtad tenia mandado, que ſe procedieſſe por Caualleros de la orden del Tuſon de N. en la culpa que ſe le imputa dela muerte de N hà tenido el Duque mi Señor nueuo deſpacho de Su Mageſtad, en que manda, que ſin embargo delo que tenia ordenado ſe proceda de juſticia contra el dicho Marques N. por los Miniſtres deſte Reyno, y aſsi en execucion deſte vltimo orden de Su Mageſtad dize Su Excelencia que V. S. procedan de juſticia en la cauſa del dicho Marques, en conformedad dela Comiſſion, que tienen para ello. Palacio à de Iunio 1624.*

Matthias Gonſales Medrano.
Señores de la Iunta.
Cancel. ſecundò f. 133.

9 In cauſa Regij Fiſci cum Ill. N. Marchione N. inquiſito de appenſato homicidio de eius ordine commiſſo in perſonam Marchionis N. prout in actis pœnes Vincentium Migliaccium Actuar. aſſumptum.

Die 2. Menſis Iunij 1625. Neap. viſis actis omnibus.

Facta relatione per Magnif. Conſiliat. Ioannem Franciſcum Sanfelicium (Commiſſarium Delegatum). Spectabili D. Ioanni Enriquez Regio Collaterali Conſil. & Reg. Regiam Cancellariam, ac Mag Regiis Conſil. Matthæo Patigno, & Philippo Paſcali ſimiliter Delegatis in cauſa prædicta, auditiſque tàm Magn. Don. Petro de Vrries Iudice cauſarum criminalium M C. V. interueniente pro Fiſci patrono, quàm Aduocatis prædicti Illuſtris Marchionis N. per eoſdem Spectabiles, & Magnificos Delegatos prouiſum, atque decretum eſt, quod prædictus Illuſt. N. vt ſuprainquiſitus, pro cauſa prædicta relegetur in Caſtrum declarandum per Suam Excellentiam per triennium continuum, hoc ſuum, &c. Enriquez Reg. Patino. Ioan. Franciſcus Sanfelicius. Paſchalis. Vidit de Vrries Fiſcus Vincent. Migliac. Act. aſſumpt.

Die 6. menſis Iunij 1625. Neapol. vigore ſequentis reſcripti, vt reſcriptum decretum fuit notificatum perſonaliter N. per me Vincentium 10
Migliac. Actuarium aſſumptum in præſenti cauſa in Regio Caſtro nouo. ita eſt Vincent. Migliaccius, qui ſupra

Meliori collatione ſemper ſalua ab originali proceſſa pœnes me.

Paulus Pettenatus Act.

Notandum tamen erit, quod in iudicio imputationis de Fellonia interueniunt Pares Curiæ cum Delegatis, & ità bis obſeruatum fuit noſtris temporibus contra duos Principes liberos de anno 1616. & 1636. poſſidentes feuda in Regno deuoluta per Felloniam, quorum decretorum tenores iuſtis ex cauſis omittimus, contenti ſolùm referre eos, qui interuenerunt in illis ad poſteriorum inſtructionem.

Et ſic *in anno 1636. coram Prorege Regni pro Tribunali ſedente interuenientibus Regentibus Collateralis Conſi ij cum aliis adiunctis, & Paribus Curiæ, ac Fiſci Patrono, declaratum fuit incidiſſe in crimina infidelitatis, & felloniæ, cùm aſſertione caſuum infidelitatis, proindè bona ſua omnia feudalia, & burgenſatica, quæ poſſident in Regno fuiſſe deuoluta Regio Fiſco.*

Et prius *de anno 1616. idem iudicatum fuerat contra alium Principem eiuſdem qualitatis, mediante ſententia eodem tenore lata, & executa.*

Et in anno 1640. *die 11. Ianuarij fuit lata ſententia eodem modo, aſſiſtente Excellentiſſimo, Domino Prorege cum Regentibus Collateralis Conſilij, Paribus Curiæ, & Fiſci Patrono contra Principem Regnicolam militem Sancti Iacobi, abrepta cruce à pectore, cum con-*

ſiſcatione bonorum, & ſub die 14. Ianuarij fuit lecta per Scribam mandati, & executa ſententia.

ARGVMENTVM.

Priuilegiatus an gaudeat priuilegio fori in annexis, & quando ſunt diuerſi fori actor, & reus, an poſſit diuidi continentia cauſæ, item de priuilegio Collegij, & an conſenſus Collegiati præiudicet iuriſdictioni Collegij.

SVMMARIVM.

1 *Cancellario, & Priori onus eſt defendere DD. Collegii ratione conſtitutionis, ſeu priuilegij.*
2 *Iuriſdictionemque, ac authoritatem Collegij.*
3 *Pendente prouiſione facienda ſuper declinatoria fori, prouidere, grauamen eſt.*
4 *Tranſactio liti finem imponit.*
5 *Perſona priuilegiata etiam in annexis gaudet priuilegio fori. & quæ dicantur annexa, & quæ ſeparata, & diuerſa, & quæ dependentia.*
6 *In cauſa indiuidua Priuilegiatus debet remitti ad forum ſuum.*
7 *Reus, & actor quando ſunt diuerſi fori, & unus intentat actionem vnam, tunc habet locum regula, quod actor ſequitur forum Rei.*
8 *Priuilegio remiſſionis ordini togatorum conceſſo tacitè, nec expreſſè quis renuntiare poteſt.*
9 *Si quis præiudicat ſibi in conſentiendo in Iudicem, non per hoc dicitur præiudicare D. Iudici competenti.*
10 *Priuilegia circa ſpiritualia, Regibus conceſſa an poſſint tranſmitti ad laicos.*

SECTIO XXIII.

1 PRæcedentibus in Regno, ſubnecto competentiam Iudicis ratione conſtitutionis, ſeu priuilegij, vt in priuilegio conceſſo per Reginam Ioannam Collegio Neapolitano pro graduandis Doctoribus, de quo per Reg. Carolum Tappiam Marchionem Belmontis de iure Regni *lib. 2. de officio Magni Cancellarij*, & ante eum Frece *de ſubfeud. lib. 1. de offic. Magni Cancell.* & de priuilegiis ſtudio Neap. & ſcholaribus ibi Doctorandis conceſſo, idem Reg. Tapp. *lib. 7. tit. 25.* & dixi in *addit. ad meam deciſ. 324.* & poſui Corollarij loco quæ ſequuntur, allegata per inſignem illum Iuriſperitum *Fabium Marcheſium.*

Et vt onus honori inhæreat, tenentur ipſi
2 *Cancellarius & Prior, cum aliquis de Collegio fuerit in aliquo grauatus, vel aliter ad Tribunal cuiuſuis Iudicis vocatus aſſiſtere, defendere, & laudabilitèr, ac iuſtè interponere partes ſuas in adiutorium illius Doctoris, qui habet in iudicio comparere, vel qui de illato ſibi, à quouis grauamine ſuam propoſuerit querelam, vt per prædictorum Cancellarij, & Prioris induſtriam facundiam, & aſſiſtentiam prædictam procedatur contra grauamina, & preſſuras, quæ conſueuerunt Doctoribus ingeri, quibus Laicorum opinio ſemper infeſta extitit ab antiquo;* verba ſunt hæc ad literam Priuilegij Sereniſſimæ Reginæ Ioannæ II. Illuſtriſſimo Magno Cancellario conceſſi in fauorem ordinis Collegiatorum.

Grauatus equidem cenſeri potuit Magnificus Doctor de Collegio, dum aduerſus nouam petitionem noua capita continentem in tranſactione primo loco facta minimè contingentia, & penitùs ſeparata, oppoſita exceptione declinatoriæ fori, fuiſſe prouiſum per Iudicem incompetentem, non obſtante exemptione prædicta, eundem Doctorem de Collegio teneri, & compelli debere ad claudendum aperturas, & hoc fomentatur aliis verbis eiuſdem priuilegij, quo cautum ità eſt: *Contra propoſitam declinatoriam omnis poteſtas tollatur Iudicibus aliis aliquid decernere, quod exemiſſionem tollat, eadem, etiam ſi per procuratorem propoſita fuerit declinatoria memorata, cum in hoc caſu fauori Doctoribus debito intendamus, quod ipſorum ſit electio Iudicum.* Et paulò inferiùs, *Quod ſi contra factum fuerit, illud non teneat, & iudicatum ſit ipſo iure nullum, & Iudex, qui declinatoriam ipſam non admiſerit, centum vnciarum auri pœna, & alia grauiori noſtro arbitrio reſeruata veniat puniendus: Volentes expreſſè, quod ad ſignificatoriam dicti Cancellarij omnes Iudices cuiuſcumque conditionis exiſtant, ipſos Doctores, & quemlibet ipſorum ad ipſius Cancellarij examen remittere debeant, & de ipſis Doctoribus, & quolibet ipſorum ſe de cætero nullatenùs intromittant.*

Nec obſtat, quod prætendatur per Magnam Curiam, ſeù veriùs per Magnificum Iudicem ipſius fuiſſe cognitum de vtraque petitione Actoris, & Rei, quod in facto non ſubſiſtit, quia ſi loquimur de prætendentia Magnifici Collegiati, illa quæſtio non fuit per ſententiam deciſa, ſed per tranſactionem, quæ finem liti
imponit, per tex. *in l. 1. ff. de tranſ.* ſi verò 3
loquimur de noua petitione partis aduerſæ, illa præceſſit poſt longè dictam tranſactionem, & ſic exceptio fori declinatoriæ militabat; Nec poteſt prætendi cauſam fuiſſe annexam, nam perſona priuilegiata etiam in annexis gaudet priuilegio fori, vt per Nicol. Boer. latè *deciſ. 69. num. 24.* & Capyc. *deciſ. 197.* Gramm. *deciſ. 21.* Spec. *de primo decreto, §. reſtat., col. 7. verſ. quod ſi Dominus Clericus;* & quæ negotia dicantur connexa, & quæ ſeparata, & diuerſa, & quæ dependentia, Boer *conſ. 7.* & connexa ſeparari nón poſſunt, *cap. translato 3. de conſtit.* & quod in cauſa indiuidua, priuilegiatus debeat remitti ad forū ſuum, eſt doctrina Bart. *in l. præcipimus, C. de appell. §. pen.* quinimò quando actor, & reus ſunt diuerſi fori, tunc dicitur diuidi poſſe

continentiam

continentiam cauſarum, vt eſt tex. *notab. in cap. fin.* iuncta gl. *de iud.* Capyc *deciſ.* 12. *n.* 5. *verſ. & pro admirante facit*, Piæſ. de Franch. *deciſ.* 416. & quando vnus actionem vnam,
6 & alter aliam intentat, vt in caſu de quo agitur, qui conuenit, habet pro ſe regulam, vt actor ſequatur forum rei, vulgato *cap. cum ſit generale, de for. compet.* tunc ad Iudicem ſuum remitti debet, ità Boer. poſt Abb. & Felin. concludit *in d deciſ.* 69 *n.* 25. pro quo adducit tex *in d. cap fin.* & ibi gloſ. *in verſ. ſuper proprietate, extra, de indic.* & etiam Legiſtæ *in l. nulli, C. de indic.* & Boer. *in deciſ.* 114. *n.* .. *& ſeq.*

Et dato, ſed non conceſſo, quod renunciaſſet priuilegio ſuo conſentiendo in iudicem, non tenet renunciatio, quia cùm hoc priuilegium ordini Togatorum Collegia-
7 torum ſit conceſſum, tacitè, aut expreſsè dicto priuilegio renuntiari non poteſt, per tex. iuncta gloſ. *in l ne quis, C. de aduoc diuerſ. Indic in verb. vt ambientibus*, facit tex. *in cap. ſi diligenti, & in cap. ſignificaſti, de for. compet.*

8 Et propterea non eſt generatum aliquod præiudicium Illuſtriſſimo Magno Cancellario, qui ratione ſuæ iuriſdictionis poteſt agere, quod cauſa ad ipſum remittatur ex cauſa ſui priuilegij, vt per Bal. *in l.* 1 §. *per hanc, ff. de rei vendic.* vbi Bart poſt gloſ. ibi ad idem facit tex. *in cap. non oportet* 7 *q.* 1. & bi gl. *in ver. reſtituatur*, iuncto text. *in cap. ſi quis vero* 7. *q.* 1. & ibi gl. vbi clericus ſibi præiudicat
9 ſed non quantùm ad Priorem & Prælatum, facit etiam tex *in l.* 2. §. *ſed ſi Index, ff. de iud.* vbi Iudex ſubditis ſuis poteſt præcipere nè coram alio in ſui præiudicium, litigent, & voluit Io. Faber. *in l.* 1. *C. de offic. Vrb.* per text. *in cap. tranſmiſſa. de for. compet.* & Par. de Sind. *de exceſſibus Baronum, c. fin. in princ.* Bar. *in l* 1. § *& poſt operis. ff de nou. oper. nunciat.* & latè per Feudiſtas *in cap imperialem*, §. *præterea inter dnos, de prohibita feud. alienat. per Fed*

Ex quibus firma remanebit concluſio, quod iure liquido poteſt ad ſe cauſam auocare Illuſtriſſ. Magnus Cancellarius.

ARGVMENTVM,

In conceſſione feudi an veniat ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, in qua Rex reperitur in poſſeſſioſſione conferendi, Et an, & quando ſint laici, capaces præſertim Principes, Imperatores, & Reges.

SVMMARIVM.

1 *Reges ob benemerita concedunt Caſtra cum omnimoda iuriſdictione & authoritate aucta cum priuilegiis priuatiuè.*
2 *Priuilegium conceſſum Comiti Galaſſo Ciuitatis Luceriæ.*
3 *In Ciuitate Luceria Rex habet ius conferendi dignitates, & Canonicatus maioris Eccleſiæ.*
4 *Et dictus Comes Galaſſus virtute præfatæ inueſtituræ prætendebat collationes prædictas ad ipſum ſpectare.*
5 *Beneficium Principis contra eundem Principem largè eſt intelligendum.*
6 *Lex generalitèr loquens, generalitèr intelligi debet.*
7 *Fiſcus replicabat non eſſe comprehenſum iſtud ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica præbendas, ſeù dignitates.*
8 *Collatio beneficij, quæ dicatur & quid ſit, & an ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, præbendas, ſeù dignitates ſit merè ſpirituale exiſtimandum, & an cadat in laicum.*
9 *Et an poſſit poſſideri à laico.*
10 *Atius Patronus, aut laicus an poſſit de conſuetudine ius conſtituendi, ſeù conferendi habere.*
11 *Quid ſi talis ſit conſuetudo, cuius initij memoria non exiſtat, & poſſit allegari titulus, vel ſaltim fama probari.*
12 *Princeps an poſſit facere incapacem capacē.*
13 *Collatio beneficij an ſpecialiter pertineat ad Prælatum.*
14 *Pontifices ex cauſa laicis, præſertim Imperatoribus Regibus, & Principibus conſueuerunt concedere priuilegia conferendi beneficia.*
15 *Imperatoribus fuit conceſſa electio à Papa.*
16 *Rex Angliæ erat Dominus omnium Eccleſiarum Cathedralium, & aliarum maiorum.*
17 *Comitiſſa Tiandienſi beneficiorum quorundam collatio competebat.*
18 *Ad Regem Franciæ ſpectauit collatio beneficiorum, quæ vocabat in quibuſdam Eccleſijs.*
19 *Prout Regi Apuleæ, cui fuerunt conceſſa inueſtitura beneficiorum.*
20 *Et fuit confirmata per Papam Eccleſia Lucerina Regi noſtro Catholicò.*
21 *Rex non dicitur merè laicus, quia conſecrationem ſuſcipit.*
22 *Ius conferendi beneficia remanet apud Regem, & non eſt tranſmiſſibile.*
23 *In generali conceſſione veniunt omnia iura, quæ poſſunt cadere in priuatum quæ non tam cadunt in laicum, quam in Regem, & ipſe Rex etiam ſi vellet non poteſt à ſe abdicare.*
24 *Et meritò deneganda ſunt ipſi Comiti Galaſſo vti laico, cui non congruit ius ſpirituale.*
25 *Et hoc obſeruatum fuit, vt patet ex decreto in anno 1586.*

SECTIO XXIV.

AT quādo occaſione præcedentiū incidit
ſermo de cōnexis, annexis, & ſeparatis, 1
non incongruè hic examinabitur quæſtio,
quam propoſuimus, an ſcilicèt quando
Reges ob benemerita concedunt Caſtra cū
omnimoda iuriſdictione & authoritate aucta 2
priuilegiis priuatiuè, quorum vigore procedut, & sūt cōpetētes etiam in annexis, & cō-

nexis quod euenit temporibus noſtris; conceſſit enim noſter Catholicus Rex ob præclara geſta in germanico bello per comitem Galaſſum, Ducem Exercitus Imperatoris, Ciuitatem Luceriæ cum iuriſdictione, & prærogatiua, prout ipſe Rex poſſidet.

3 In qua Ciuitate Rex habet ius conferendi dignitates, & Canonicatus maioris Eccleſiæ.

4 Et comes Halaſſus virtute præfatæ inueſtituræ prætendit collationes prædictas ad ipſum ſpectare, pro quo dicebatur.

5 Beneficium Principis contra eundem Principem largè eſſe intelligendum *l. fin. ff. de conſt. Princ.*

6 Et lex generalitèr loquens, generalitèr intelligi debet, *l. 1. § generaliter, ff. de legat. præſtand.* roborantur prædicta, quia prædictus Comes fuit adeò benemeritus Suæ Catholicæ Maieſtatis, vt ei donauerit Ciuitatem quæ inter Maiores Regni Ciuitates connumeratur, in qua reſidet maius Tribunal Prouinciæ.

7 Pro Fiſco vero replicabatur non eſſe comprehenſum in quauis generali conceſſione
iſtud ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica,
8 præbendas, ſeù dignitates, quod eſt merè
Spirituale, & in laicum minimè cadit, *cap. laicis 24. q. 16. cap. per ordinationem. 5. diſtinct. 63 cap. per literas 27 cap. decimas q. 7. cap. præterea 4. de iure patronatus, cap. cum & plantare 3. de priuilegiis*, Lambertinus *de iure patronatus, lib 1. 5. art. 10 quæſtionis principalis, num. 19.*

9 Imo non eſſe admittendum laicum, cui collatum eſt ius præfatum ſpirituale abſque confirmatione Papæ, & recipientes puniuntur ſupradictis iuribus, & à laico non poteſt poſſideri idcireò eſt impræſcriptibile, quoniam ſine poſſeſſione præſcriptio non procedit *cap. 3. de reg. iuris, in ſexto, cap. cauſam 7. de præſcript.* intelligendo ſine poſſeſſione iuris, quod exemplificat gloſ. *in d. cap. 3. de reg. iur. in verb. Vtrum ad præſcriptionem* & notat Monac. *in c. licèt 3. de præbend. in 6, num 4.* præſcriptio enim numquam incapacem facit Felin. *in cap. cum contingat, ſub numer. 4. verſ. ſecundo fallit, de for. compet.*

10 Neque ex conſuetudine patronus, aut alius Laicus poteſt ius inſtituendi, ſeu conferendi habere, Abb. *in cap. quod autem 5. de iure patronatus, num. 12 cap ſacroſancta, & cap. Maſſana*, Prob. ad Monach *in cap. licèt 1. de præbendis, num. 8. lit. L. verſ. conceſſione Papali.*

Niſi talis ſit conſuetudo, cuius initij
11 memoria non exiſtat, cum qua conſuetudine præſcripta poſſit priuilegij Papalis titulus allegari, vel ſaltim fama probari, prout de collatione ſcripſerunt gloſ. *ſumma* quæ eſt in *d. cap. 1. in verbo Eccleſias 16. q. 7.* quam adducit Lambert, *in d. tract. de iure patronat. lib 1. 2. art 10 q. princip.* Abb. *in cap. dilectus 6. de offic. Leg. num. 6* Alex. *conſ. 74. viſo puncto, n 10. lib. 4.* alios citans, rationem diuerſitatis adducit Prob. ad Monach. *in d.*
12 *cap. licet, num. 9.* quia ſcilicet Princeps poteſt facere incapacem capacem, *l. quidam conſulebant 57. ff. de re iudic. cap. cum vigeſimum 41. de offic. delegat.*

ollatio enim quæ ſpecialitèr pertinet 13
ad Prælatum non cadit in laicum de iure communi, *cap. ſi per ordinationem 5. diſtinct. 63. cum ſimil.* verùm de priuilegio ſpeciali Papæ laicus ad iſta habilitari poteſt, *cap. Adrianus 22. & cap. in ſynodo ſequenti eadem diſtinct. 63.*

Talia enim priuilegia conſueuerunt Pon- 14
tifices ex cauſa laicis, præſertim Imperatoribus, Regibus, & Principibus concedere, *cap. dilectus filius 34. de præbend. & dignitat.* & probatur *16. quæſtion. 1.* Iſern. *in proœmio conſtitution. Regni col. 18 à linea 10.* quæ incipit, *aliàs etiam in Regno, & propriè numer. 50.* Bald. *in l. reſcripta 7. C. de precibu. Imperatori. offerend. num. 8,* Abb. *in d cap. dilectus 6. de offic. Legat. num. 6.* Iom. Andr. ad Speculat. *in tit. de leg lib. 1. p. 1. § nunc tractemus, num. 5. in verbo contulit illum, tom. 1.* Archidiacon. *in cap. hortamur 8. diſtinct. 7. num. 1. ad finem*, Petr. Ancharan. *in clem. per literas, de præbend. & dignitat. num. 3.* Ruin. *conſ. 156 primò videndum eſt num 6. vol 4.* Monachus *in d cap. licet numer. 5.* vbi Prob. *num. 8.* ſubiunxit, *& hæc eſt communis, quam teneas infallanter.*

Et Imperatoribus fuit conceſſa electio à 15
Papa *cap. Adrianus 22. in Synodo 13. diſtinct. 63.*

Atque ita Rex Angliæ erat Dominus om- 16
nium Eccleſiarum Cathedralium, & aliorum maiorum Angliæ, & Normandiæ, & ideò ipſarum Eccleſiarum præbendas conferebat, gloſ. *vnic. in cap. Imperium, diſtinct. 10. &* ibi Archidiaconus.

Et Comitiſſæ Flandrenſi beneficiorum
quorumdam collatio competebat, *cap. di-* 17
lecto filio 40. de teſtib. hodiernisque temporibus ſimilia adhuc vigent priuilegia ad fauorem Imperatorum Alemaniæ, qui poſſunt in qualibet Eccleſia facere vnum recipi, Specul. *de præbend. & dignit. § reſtat, nu. 7.* re-
ſtans ſe priuilegium huiuſmodi vidiſſe bul- 18
latum, Regum Franciæ in quibuſdam Eccleſiis vacantibus beneficiorum collatione ſibi vendicantium, Io. Andr. ad Speculat. *in tit. de præbend. & dignit. d. §. reſtat. ſub nu. 7.* pro vt, Vngariæ Regum beneficia conferendi facultatem habentium, Alex. *d. conſ. 74 num. 10.*

Simili modo Regibus Apuleæ inueſti- 19
turæ beneficiorum conceſſæ fuerunt ex gloſ. *penult. ſumma 16. q. 7.* Lambertinus *de iure patronat. locis citat.* Felin. *in cap. Apoſtolica 9. de exception. num. 10.* videndus Alex. *in d. conſ. 74. n. nu. 10.* Anſald. *de iuriſdict. 2. art. cap. de collat. num. 18.* qui refert alios Reges poſſidentes ſpiritualia.

Et fuiſſe confirmatam per Papam Ec- 20
cleſiam Lucerinam Regi noſtro Catholico vti fundata poſt datum Regnum Regi Carolo I. tradit Iſern. *in præcitat. proœm. col. 18. à linea 10. incipiente aliàs etiam in Regno & propriè linea 50.*

Poſſidet quoque Eccleſiam Sanctæ Ma-

riæ

riæ Ciuitatis Altamuræ fundatam ab Impe-
ratore Federico II. & in anno 1232. col-
latam ab ipſo Imperatore in perſonam cle-
rici Ricciardi de Brunduſio confirmatam
per Innocentium III. cum titulo, digni-
tate, ac honore Archipresbiteratus.

Et eodem modo poſſidet per vnionem
canonicam aliquas alias Eccleſias, ſeù Cap-
pellas ad ſuam etiam collationem ſpectan-
tes, pro vt Eccleſiam Sancti Nicolai Ba-
renſis in anno 1293. per Bonifacij VIII.
Summi Pontificis conceſſionem Carolo II.
quæ Eccleſia Capella Regia eſt ex funda-
tione, & dotatione eiuſdem Caroli II. &
ex diſpoſitionibus, & ordinarionibus ip-
ſius, habet centum clericos dicta Eccleſia
Sancti Nicolai Barenſis, non computato
Priore, ſub cuius regimine dicti clerici per-
ſiſtunt, de quibus centum clericis 42. ſunt
Canonici, ex quibus vnus eſt Theſaura-
rius & 16. Canonici ſunt Sacerdotes, Dia-
coni ſeptem cum Cantore, & Subdiaconi
quinque cum ſubcantore, Priorque in dex-
tero choro cum ſuperiori ſtalo ſedet, The-
ſaurarius verò in ſiniſtro, & iuxtà Priorem
in dextro Cantor, & iuxtà Theſaurarium in
ſiniſtro ſubcantor.

Collationem verò, & inſtitutionem
tàm Prioratus, Theſaurarij. Cantoris, &
Subcantoris, quàm medietatis Canonico-
rum, Rex Carolus ſibi, & ſucceſſoribus ſuis,
etiam ſi in Romana Curia, vel alibi vacaſ-
ſent, ità reſeruauit, & perpetuò retinuit, vt
præcisè ordinauerit, quod ſi contigerit,
quod dicti Prioratus, Theſauraria, perſo-
natus, vel Canonicatus ad collationem Suæ
Majeſtatis, vt præfertur ſpectantes per
alium, quàm per Suam Maieſtatem, hæredes
vel ſucceſſores ſuos forſitan conferren-
tur, nihil de introitibus & quantitatibus
tàm dicto Prioratui, vel Theſaurariæ,
quàm perſonatibus aſſignatis perciperent,
quoquomodò, ſed portionem contingen-
tem illum vel illos, qui per alium, quàm
per hæredes & ſucceſſores ſuos eſſet caſu
aliquo inſtitutus, ſuo arbitrio reſeruauit
in ipſius Eccleſiæ vtilitatem conuerten-
dam.

Priore autem prædicto abſente, vel de-
cedente, quod Theſaurarius ipſe locum
Prioris teneat, & cùm duobus de dictis
Canonicis bona omnia fructus, redditus, &
prouentus ipſius Prioratus, pro futuro ſuc-
ceſſore percipiat, & conſeruet, ordinauit,
donec per Suam Maieſtatem, hæredes, vel
ſucceſſores ſuos tantùm, de Priore Prouiſum
fuiſſet, vt conſtat ex fundatione dicti Ca-
roli anno 1304. confirmata etiam per Cle-
mentem PP. V. anno 1307. & Pium Ponti-
ficem Max. anno 1566. & ex pacifica poſſeſ-
ſione, ſeu quaſi, iuris conferendi dictum
Prioratum, dum pro tempore vacat, in qua
ex non memorabili conſuetudine extite-
runt, & exiſtunt Reges huius Regni, de
quibus non dubitatur, teſtatutque Nauarr.
21 *conſ. 8. in pr. de præb. lib. 3. to. 2*

Et ratio eſt, quia Rex non dicitur merè
laicus quia conſecrationem ſuſcipit.

Ex quibus patet, eſſe & remanere penes
Regem iſtud ius, & non eſſe tranſmiſſi- 22
bile, gloſ. in terminis in *cap. dilectus fi-
lius, in verbo ex donatione Regis, in fine, de præb.*

Nam in generali conceſſione veniunt
omnia iura quæ poſſunt cadere in priua- 23
tum, & illa in eum tranſtuliſſe videtur, quæ
autem non cadunt in alium, quàm in Re-
gem, & ipſe Rex, etiam ſi vellet expreſsè à
ſe abdicare non poſſet, non tranſmittun-
tur, ita Loc. de Pen. *ad l. 1. C. de veteranis,
lib. 12. verſ. dicas, quod omnia iura, & in l. 2. de
iure Reipublicæ, lib. 11. num. 4. verſ. item facit pro
hac parte*, vbi fundat, priuilegia illa conſ- 24
ceſſa cenſeri in generali conceſſione à Prin-
cipe facta, quod congruunt perſonæ, cui eſt
facta conceſſio, ponit exemplum in priuile-
giis conceſſis Auguſtæ, quæ ipſe habet quod
intelligantur de his, quæ congruunt mu-
lieri, & non alia, ad quæ faciunt dicta per
Præſid. de Franch. *deciſ. 275.*

Et ita fuit declaratum per Collaterale
Conſilium in cauſa Archipresbiteratus
Altamuræ, prout ex decreto, quod ſequi-
tur:

*In cauſa ex Regia delegatione vertente co-
ram Domino D. Gabriele Sanchez de Luna
Regio maiore Cappellano de ordine S R. Catho-
licæ Maieſtatis ſuper Archipresbiteratu Ciuita-
tis Altamuræ ſuper eo, v3. Primò ſi dictus Ar-
chipresbiteratus eſt ad Regiam collationem, aut
ad præſentationem Illuſtriſſ. Ducis Octauij
Principis, & vtilis Domini dictæ Ciuitatis. Se-
cundò, ſi caſu, quo fuerit declaratum, Ar-
chipresbiteratum prædictum ſpectare ad Regiam
collationem, illius collatio, & prouiſio ſpectet,
& pertineat ad Illuſtriß Dominos Proreges huius
Regni, aut ad præfatam Sacram Regiam & Ca-
tholicam Maieſtatem.*

*Facta de prædictis omnibus relatione Illuſtriſ-
ſimo, & Excellentiſſimo Domino Proregi in Re-
gio Collaterali Conſilio olim ſub die 25. menſis
Februarij proximè præteriti per Magnificum
D. Franciſcum Antonium de Dauid tunc Re-
giæ Cameræ Summariæ Præſidentem, & ordi-
narium Auditorem dicti Reuerendi Domini
Capellani maioris, audito tàm Magnifico Do-
mino Fiſci Patrono Regij Patrimonij, quàm
Procuratoribus dicti Illuſtriſſimi Ducis Octa-
uij Reuerendi Iulij Moles, & Scipionis de For-
tis, pro vt in actis.*

*Idem Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vi-
cerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis,* 25
*prouidet, atque declarat, quò ad primum caput,
dictum Archipresbiteratum ſpectare, & pertine-
re ad meram collationem, & prouiſionem dictæ
S. R. & Catholicæ Maieſtatis, & nullum ius in
eo ſpectare dicto Illuſtriſſimo Duci Octauio
Principi, & vtili Domino Ciuitatis prædictæ ;
Quò verò ad ſecundum, etiam prouidet, atque
declarat, collationem, & prouiſionem Archi-
presbiteratus ſpectare, & pertinere ad præfa-
tam Regiam, Catholicam Maieſtatem, tan-
tùm, & non ad Illuſtriſſ. Dominos huius Regni
Proreges pro tempore exiſtentes; Et propte-
reà collationes aliàs de eo factas per quond.
Illuſtriſſimum Marchionem de Mondeſciar*

in

in perſonam Reuerendi Mauritÿ Moles, & deindè per Illuſtriſſ. D. Ioannem de Zunica Principem Petra Perſia, & olim Viceregem huius Regni in perſonam dicti Reuerendi Iulÿ Moles eſſe nullas, tamquam ad ipſos non ſpectantes, ſed ad præfatam ſacram Regiam, & Catholicam Maieſtatem.

Cadena Regens. Lanarius ProRegens. Franciſcus Antonius de Dauid.

Lecta lata die 10. *Ianuarÿ* 1586. *Ioannes Antonius de Gatta.*

Extracta eſt præſens copia ſententia à libro, in quo ſunt notata Eccleſia, & beneficia, quæ ſpectant ad collationem, & præſentationem Catholica Maieſtatis in hoc Regno, ſiſteme in Curia Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domini Regÿ Maioris Cappellani, quod conſeruatur per me Curia prædicta Actorum Magiſtrum, & facta Collatione concordat, meliori tamen ſemper ſalua, & in fidem, &c. Neap. die 28. *Septembris* 1615.

Io. Hyeronimus Stinca Act. Magiſt.

Et ità quoque declarauimus in collatione Canonicatuum, & dignitatum Eccleſiæ dictæ Ciuitatis Luceriæ, vt ex infraſcripto decreto.

Die 7. *Menſis Februar.* 1645.

Facta relatione de omnibus S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Didacum Bernardum de Zufia Regentem Collat. Conſil. & Commiſſ. audito Fiſci Patrono Regalis patrimonij.

Idem Illuſt. & Excell. Dom. Vicerex, Locũtenens, & Capitaneus Generalis prouidet, decernit, atque declarat, Canonicatus, & dignitates Regalis Eccleſiæ Lucerinæ ſpectare & pertinere ad meram collationem, & prouiſionem S. Catholicæ Maieſtatis, & nullum ius in eis ſpectare ad Illuſtrem Comitem Matthiam Galaſſo, & proindè tollatur Impara, hoc ſuum, &c.

Zufia Regens. Sanfelicius Regens.

ARGVMENTVM.

De Iudice in materia criminum, ac potẽtia Fori delicti, & iuxta cuius loci ſtatuta puniendus ſit, qui eſt alibi conuentus, ac de competentia ratione offenſionis, & vſurpatæ iuriſdictionis, aut receptationis bannitorum, & demùm de reo plures habente Iudices, cuius erit electio, præſertim ex priuilegio ac de clauſula abdicatiua, delicto militari, ſiuè communi, & de iuriſdictionibus, ac priuilegiis conceſſis.

SVMMARIVM.

1 *In materia criminum quis erit Iudex competens.*

2 *Et an forus delicti ſit principalior.*

3 *Et quando forus attendatur, & quando non.*

4 *Quò ad delicta in mari commiſſa quis erit Iudex competens.*

5 *Caſus, in quibus agitur de Iudicis competentia, vel incompetentia, & quando remiſſio ad locum delicti ſit facienda.*

6 *Et quando attendatur forus delicti; ſi delinquat quis in iuriſdictione alterius Iudicis, & num.* 15.

7 *Non habens iuriſdictionem in certas perſonas vtrùm poſſit ſua iuriſdictioni accreſcere & ſibi non ſubditum facere ſubditum ratione delicti, & quando partium prorogatione Iudex incompetens poſſit fieri competens, habens quamcumque iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, & n.* 15.

8 *Et vtrum procedat etiam in priuilegiato.*

9 *Delinquens in vno loco ſi in alio conueniatur, vtrùm ſtatutum loci delicti attendendum ſit.*

10 *Et quid in iudicibus diuerſorum Prouinciarum, vel vnius loci, ſeparatam, & diuerſam habentibus iuriſdictionem, & quando delinquens ratione delicti ſit ſubditus alterius iuriſdictionis.*

11 *Iudex aliàs incompetens quando efficiatur competens in puniendo ratione offenſionis.*

12 *Iudex inferior an poſſit Punire ſuperiorem delinquentem in ſua iuriſdictione.*

13 *Et vtrum Baro, vel alius Iudex poſſit punire offendentem ſuum vaſſallum, extra territorium ſuum, quamuis non ſit vaſallus, & an vaſalli teneantur illum adiuuare.*

14 *Ratione vſurpatæ iuriſdictionis, an ſit Iudex ille, cui iuriſdictio vſurpatur, & vſurpans ſit puniendus coram illo Iudice, coram quo falſitas eſt commiſſa.*

15 *Conceſſa iuriſdictione pro aliquo negotio ratione cauſa, an poſſit quis ſe intromittere ex alia cauſa, etiam inter eaſdem perſonas.*

16 *De prorogatione iuriſdictionis ratione offenſionis, & quando aliquis offendit iuriſdictionem alterius Iudicis, vel eam impedit, vtrum poſſit puniri impedito, aut offenſo.*

17 *Et an Baro poſſit iuſtè punire offendentem vaſallum ſuum, etiam extra territorium, & ab illo poſſit puniri, coram quo falſitas eſt commiſſa, & quid in producente teſtem falſum, non obſtante priuilegio fori.*

18 *Et an hoc procedat in Iudice ordinario, vel ſpeciali, vt quamuis ſit incompetens efficiatur competens, & incapax efficiatur capax, & per clauſulam abdicatiuam Baronis an tollatur, & quid quando ſumus in caſu inter eaſdem perſonas, & adeſt præuentio verbalis, vel realis.*

19 *Ratione connexitatis, & continentia cauſa quando fiat remiſſio ad Iudicem incompetentem, & quando ſententia vnius Iudicis obſtet ſententia alterius adeſt* deciſio Capyc. 322.

20 *Priuilegium hominis, & iuris communis an & quando præualeat priuilegio hominis tantùm.*

21 *Text.* in l. nullum, C. de teſtibus, *cumulatiuè*

tiuè tribuit iuriſdictionem Iudici, coram quo falſitas eſt commiſſa.

22 *Inter Iudicem, coram quo falſitas eſt commiſſa, & Iudicem ordinarium delinquentis, an locus ſit præuentioni.*

23 *Si Iudex, coram quo falſitas eſt commiſſa concurrat cum Iudice habente priuilegium cum clauſula abdicatiua, quis præualebit.*

24 *Clauſula abdicatiua, & priuatiua, quando æquiparetur clauſulæ clericali.*

25 *Per quæ verba inducatur abdicatiua.*

26 *Iuriſdictione conceſſa in certum genus perſonarum, priuatiuè an cenſeatur conceſſa ità vt de illis nemo cognoſcere poſſit.*

27 *Priuilegium fori, conceſſum patri an extendatur etiam ad filios, & vxorem.*

28 *Text.* io l. nullum, C. de teſtibus, *vtrum procedat in præiudicium Baronis, & Domini.*

29 *Prohibitio exceptionis fori, de qua in* l. nullum, C. de teſtibus, *an ſit perſonalis, vel realis.*

30 *Teſtator ſi prohibuit hæredibus, ne alienent prædia, an hæredes tantùm comprehendat, & ſit perſonalis, vel ſi prohibuit prædia alienari, an dicatur realis prohibitio, & ad omnes ſucceſſores tranſeat, quamuis non ſint hæredes.*

31 *Quotiès ſpecialis Magiſtratus conſtituitur ſuper alicuius cauſæ cognitione, an adimatur ordinario Magiſtratui iuriſdictio, vel vterque poſſit cognoſcere.*

32 *Iuriſdictione data Iudici offenſo per* tex. in l. nullum, C. de teſt. *ſiuè adempta ordinario, vel cumulatiuè conceſſa, an ſit locus præuentioni.*

33 *Et an per clauſulam priuatiuam tollatur cumulatio, & is ſolus cognoſcere poſſit, qui iuriſdictionem habet cum clauſula prædicta.*

34 *Text.* in auth. qua in Prouincia, *an habeat locum, quando alius Dominus habet iuriſdictionem in delinquentem cum clauſula priuatiua, etiam ſi habeat priuilegium in tempore poſterius.*

35 *Iuriſdictionem habens conceſſam ratione loci an præferatur illam habenti cum clauſula priuatiua.*

36 *Quando iuriſdictio competit virtute priuilegij inſerti in corpore iuris, an per ſecundum priuilegium ſublata ſit, etiam non facta mentione de primo.*

37 *Prorogatio iuriſdictionis tam à lege, quam ab homine inducta, an ceſſet, quando iuriſdictio priuatiuè conceſſa fuit.*

38 *Priuilegium conceſſum ratione perſonæ vtrùm habeat locum delinquens in quouis loco, & ceſſet diſpoſitio* capit. 1. de priuilegiis, in ſexto.

39 *Regia Curia cùm vendit feudum, an poſſit præiudicare Baroni habenti priuilegium anterius.*

40 *Clauſula*, prout prædeceſſores ſui tenuerunt, *in conceſſionibus, quid operetur.*

41 *Feudum reuerſum ad Regem, an dicatur ampliùs feudum.*

42 *Quid quando Rex ſemper conceſſit, & ex conceſſionibus arguitur animum Regis non fuiſſe velle incorporari.*

43 *Interpretatio antiqua non eſt mutanda.*

44 *Ratione publicæ vtilitatis Rex an poſſit eximere vaſallos à poteſtate Baronis, & iuriſdictione ipſius, ne extrahatur à ſeruitio, etiam durante ſeruitio.*

45 *Rex qui non poteſt ius tertio tollere, an tamen poſſit ad tempus vtile priuari.*

46 *Contra receptantem contumacem an ſit Iudex ille, qui eum banniuit.*

47 *Quod ſi eſſet bannitus à duobus Iudicibus, quis erit index.*

48 *Reus ſi plures habeat Iudices cuius erit electio.*

49 *Sed quid ſi habeat ex priuilegio.*

Sectio XXV.

PRoſequendo materiam delictorum aduertimus, quod quò ad delicta per quatuor Iudices cognoſcitur regulariter, originis, domicilij, delicti, & loci, in quo quis, vt plurimum verſatur, *l. 1. C. vbi de crim. agi opor.* ibique *omnes ſcribentes.* 1

Forum autem delicti forus eſt principalior, *auth. qua in Prouincia, C. vbi de crimin. agi oportet*, notant. Io. Andr. *in cap. 2. de conſt.* & ſequaces adducti per Præſ de Franch. *decif. 37. in princip.* & per Theſaur. *deciſ.* 90. 2

At quando attendatur, & quando non, in pluribus quæſtionibus habetur per Ægid. Boſſ. *de for. compet. à num.* 62. & multa de hoc foro delicti habentur per Abb. *in c. licèt de for. compet.* & quid concurrentibus Iudicibus fori originis, & domicilij, dictum eſt in mea *deciſ.* 68. 3

In delicto verò commiſſo in mari erit Iudex qui præeſt Territorio propinquo illius maris, Anton. Corſet. *ſing.* 154 *in verbo iuriſdictio* 11. 4

Reliquos caſus, In quibus quis ſortitur forum, enumerat Speeul. *in tit. de comp. Iudicis*, & quis dicatur competens, vel incompetens adſunt remiſſiones, *in tract. de exceptionibus* Carol. de Graſſ. *except.* 18. 5

Quemadmodum & caſus, in quibus ad locum delicti remiſſio eſt facienda, cumulat, addens ad Petrum Bellug. *in Speculo Principum rubr. 1. in verbo remiſſiones, lit. A.*

Quod autem forus dilicti attendatur, etiam ſi delinquat in iuriſdictione alterius Iudicis, obſeruatum fuit annis elapſis contra delinquentem in ſubditos Iuſtitiarij annonæ intuitu officij ſub aſſerta falſa commiſſione, extorſiones, & concuſſiones committendo, ad quam fundandam iuriſdictionem, ſcripſi, quæ ſequuntur, & approbata fuerunt ab Aduocatis primi ordinis. 6

IO. Baptiſta de Bianeo cùm fuiſſet Officialis D. Iuſtiarij, priuatus officio prædicto, officium per Ciuitatem, abſque commiſſione, & licentia D. Iuſtitiarij exercuit, in eo delicta committendo in hominibus iuriſdictioni D. Iuſtitiarij ſubditis, qui captus fuit, & carceratus; datiſque defé- 6

 ſionibus

ſionibus per Conſultorem D. Iuſtitiarij, torqueri iuſſum fuit; introducta cauſa in Sacro Conſilio per remedium appellationis, oppoſuit reus de defectu iuriſdictionis.

Dicendo, D.Iuſtitiarium limitatam habere iuriſdictionem, in certas perſonas, cumque ipſe non ſit expreſſus in ſua iuriſdictione, ex quo perſona delinquens non eſt ſubdita, ſequitur ex defectu iuriſdictionis in cauſa prædicta procedere non potuiſſe, qua dictum eſt in mea *deciſ.* 130 *n.6.*

Verùm hoc non obſtante, contrarium eſſe de iure arbitror, ac delinquentem remitti ad Dominum Iuſtitiarium debere; de iure fundabitur.

7 Quamuis enim D.Iuſtitiarius certam habeat iuriſdictionem in certas perſonas, poteſt tamen eius iuriſdictioni accreſcere, & ſibi non ſubditum, ſubditum facere ratione delicti, ex tex.*in l.1.& auth.qua in Prouincia, C.vbi de crim.ag.oport.ex.in l.fin.ff.de noxalibus act.l.fin.ff.de cuſtod.& exhib. reor. l. Præſes, ff.de offic. Præſid.auth. vt nulli Iud.§. ſiquis verò comprehenſorum, l.ſi cui, § fin. ff. de accuſat* ſic etiam partium prorogatione Iudex incompetens poteſt fieri competens, per tex. *in l.1.C.de iuriſdict.omnium Iudic.* prout quilibet alius habens quamcumque iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam gloſ.*in d.l.1.in verbo Iudicibus.*

Delictum enim dat iuriſdictionem ei, qui aliàs eam non habet, text.& gloſ. *in cap. poſtulaſti, extr.de for.compet* ibi, *ibi enim cauſa agitur, vbi crimen committitur, cap.1.19.q.vi.*

Nam principalis forus, locus delicti eſt, Paul.de Caſt,*in d.l.1.C.vbi de crim.ag. oport.* per tex.*in cap.2 de conſtit in ſexto.*

8 Hocque adeò verùm eſt, vt etiam in priuilegiato procedat, Bart.*in l.beneficium,ff.de conſtit.Princ.gl.in can.placuit 6.q.3.11.q.3. can. priuilegium, & gl.in cap.fin.in verb ratione delicti, extra de for.compet.* ibi, *tollit priuilegium,* & probaui in *deciſ.mea* 150.

9 Vndè ſi quis deliquit in vno loco, & in alio conueniatur iuxtà ſtatutum loci delicti, eſt puniendus, Bart. & Bal.*in l.1.C.de ſumm Trinit.& fid.Cathol.*& ibi Cyn.Bart.*in l.fin. ff. de extraordin.crimin.* Franciſ.de Aret.*in conſ.* 58.*Alex.conſ.1.vol.1.*Angel *in tract. malef. in verbo exiſtens Florentiæ, num.3.*

10 Et prædicta non ſolùm vindicant ſibi locum in Iudicibus diuerſarum Prouinciarum, ſed etiam in Iudicibus vnius loci diuerſam, & ſeparatam habentibus iuriſdictionem cum eadem ſit ratio, ità tenuit gl. *in l.1.ff.ſi quis in ius vocat.non ier.* vndè cùm delicta per prædictum ſint commiſſa in iuriſdictione D.Iuſtitiarij, & eius ſubditis, ratione delictorum ſibi factus ſubditus, ab ipſo coerceri debet, ſupradictis iuribus.

11 Sic & delinquens coram alio Iudice, & ſi non ſit eius ſubditus, efficitur nihilominus de foro ipſius, & poterit per ipſum puniri ratione offenſionis, ad tex.*in l. nullum, C.de teſtibus,* quem text.DD.intellexerunt habere locum in qualibet offenſione, vt in mea *deciſ.*250.*num.*11.incip.*in ca.fuit controuerſia*, & dicam diffuſiùs in ſequenti.

Vndè an inferior poſſit punire Superiorem delinquentem in ſua iuriſdictione rectè fuiſſe dubitatum, refert Io. Fab.*in Breuiario C.de offic.Præfect.Vrbis,in l.1.in princ.* 12

Nàm & Baronem poſſe punire delinquentem offendentem ſuum vaſallum quã- 13 uis delinquens non ſit vaſallus, & ſit extra territorium, & vaſalli teneantur ipſum adiuuare, tenet And.*in cap.1.quibus mod feud. ammittatur, verſ.de eo vero, quod eſt extra iuriſdictionem, & in §.ſed nec præterea, quæ ſit prima cauſa benef. ammitt.* nam non dicitur extra iuriſdictionem.

Quod cùm verum ſit, etiam delicta per hunc commiſſa iuriſdictione Domini Iuſti- 14 tiarij tamquam eius Officialis ipſe puniet, ex diſpoſitione tex.*in l de militibus, ff.de cuſtod. et exhib.reor.l 3.ff. de re mili.* tenuerunt DD.*in l.fin.ff.de accuſ.*Io. Fab.*in l.magiſteria, C.de iuriſd.omnium Iud.*vbi ſi de militari delicto magiſter militum cognoſcit, ſic delictum nomine Officialis in officio commiſſum Iuſtitiarius puniet, idem Io. Fab.*in l. quod promulgatis, Cod. de offic. Præfect. Vrb.*

Inſuper quia hic iuriſdictionem D.Iuſtitiarij vſurpauit eius perſonam offendendo, *l.3.ff.ad l.Iul.Maieſt.*ſed ſic eſt; quod ipſum offendens ipſe puniet per tex,*in l.1.*& ibi per DD.*ff.de pœn.l.nullum,de teſtib.can. ſi quis late 11.q.11.can.ſi quis ab Epiſcopo 10.q.6.can ſi illic.16.q.4.*per Innoc.*in cap.1.de offic.deleg. & in cap.dilectus, de pœn.*Cyn.latè *in l.vnica,C. ne quis in ſua cauſ.*Alex. *conſ.* 13.*vol.6.poſt num.*10. Alb.*in l.Senatus Conſult. ff. de offic. Præſid & in l.ſi quis fortè,§.fin ff.de pœn.* Socc. *in ſuis fal.in reg.*195.ergo remitti debet,& ità nouiſſimis his tẽporibus me poſtmodum exiſtente Regio Conſiliario fuit deciſum, & ſeruatum in caſu ſimili per S.C.

Vltimo crimen vſurpatæ iuriſdictionis crimen falſi eſt,tex.*in l eos.ff.de falſ.in fin.*And. 15 *in rubr.conſtit.diram, & duram, de prohib. Official.noſtrorum.* falſum eſt enim mutatio veritatis, *auth de fide.inſtr.*ſed ſic eſt, quod falſum committens per eum Iudicem eſt puniendus,in cuius iuriſdictione falſitas commiſſa eſt, *d.l.nullum, C.de teſt.*notat.Bar.*in l. hoc iure, ff de aqu.quotid.& æſtiu.* And. *in cap. ea quidem, de reg.iur.in 6.in 28.quæſt.*& Feder. de Sen.*in conſ.ſuo* 88.quod procedit in qualibet falſitate, prout tenuit Bar *in d.l nullum, n.*8.per dictum Innoc *in cap. dilectus, de pœn.*ergo commiſſa falſitate in iuriſdictione domini Iuſtitiarij ad ipſum ſpectat ius puniendi.

Quantum verò graue ſit delictum vſurpatæ iuriſdictionis, ex pœna obſeruata contra Illuſtriſſ.perſonam, Ducem Tritemium patet *ex ſectione* 20.

Et quod dici poſſet per partem aduerſam, prædicta ſibi locum vindicare, quando haberet iuriſdictionem imponendi pœnam iuxta qualitatem præfati delicti, & non aliter non procedit, virtute decreti

lati

lati per Regem Catholicum In anno . . . per quod conceditur D.Iuſtitiario merum, & mixtum imperium cum gladij poteſtate, & quamuis non haberet iuriſdictionem pœnas imponendi, *l.final C.de offic. procur. Cæſar.* eſt quoque in poſſeſſione ſimilia delicta puniendi, pro vt apparet per proceſſum, vbi condemnatus fuit per Iudicem Iuſtitiarj quædam pro ſimili delicto ad Regias Triremes, & confirmata ſententia per Reg. Salazarium; idcircò omni iure dictus inquiſitus eſt remittendus ad Curiam D.Iuſtitiarij.

Hæc breuiter notaui, non quod eſſent neceſſaria vobis eruditiſſimis Iudicantibus, ſed vt demonſtrarem non ex errore me in prædicta cauſa proceſſiſſe, ſed quod ſic iuris eſſe cenſeo.

Et quod ita omninò ſit cenſendum, apparet ex eo, quod nouiſſimè in Coll.Conſ. in ſimilibus deciſum fuit.

15 Cum enim quidam mercator obtinuiſſet literas armandi lembos, & alia nauigia contra piratas inimicos, juxta diſpoſitionem Reg. *unica prag ſub tit. quod Regnicolæ poſſint armare, &c.* vbi Rouit. notat requiſita, & data fuiſſet in ipſis literis in Iudicem Regia Camera Summariæ.

Quia pro earum exequutione coacervatis nautis, & aliis hominibus de arte maris violenter iunctim aggreſſi fuerant viatores deprædando Regni vaſallos, & amicos.

Et tribunal Admirati capta de hoc informatione in cauſa procederet, & Reum carceraviſſet, Reus recurſum habuit ad Collaterale Conſilium, & petiit virtute literarum, in quibus eſt datus Iudex Regia Camera, quod ad eamdem cauſa remitteretur.

Et Curia Admirati dicente ad ipſam ſpe-
16 ctare cognitionem, non obſtante petita remiſſione, quia iuriſdictio data eſt Regiæ Cameræ in concernentibus deprædationem contra piratas deprædantes, ſeruata forma dictæ Reg. Prag. & non quò ad delicta commiſſa per eoſdem, quibus fuit data poteſtas perſequendi piratas, in quibus ius nollum habere poteſt Regia Camera, ex iis, quæ ponit perbellè Bal *in l. & ita, § eodem modo, & in additione, ff. Naut. Caup. Stabul. & in l. fin in fin. verſ. ſecundò quæro, C. de iuriſdict. omn. Iudic.* Roman. *conſ.* 300. Gramm. *conſ. ciuil.* 66. faciunt dicta in mea *deciſ.* 250. *num.* 7. *& ſupra ſect.* 18. *à nu.* 11. etiam quia delictum eſt commiſſum in mari, & per hoc dicebat delinquentis, cognitionem ſpectare ad Curiam Admirati, in cuius iuriſdictione ſimal cum ſubditis eiuſdem iuriſdictionis patrata ſunt delicta, ex dictis per Marin. Frez *in tract. de ſubfeud. de offi. Magni Admirati.*

Per Collaterale Conſilium fuit interpoſitum decretum tenoris ſequentis.

In cauſa Ioannis de Natale, & aliorum cum Capitaneo Georgio Aſter vt in actis, &c.

Die 28. *Iulij* 1645. *Neap* viſis actis, factaquè relatione Suæ Excellentiæ in Regio Collaterali Conſilio per Illuſt. Regentem Hectorem Capycium Latro Marchionem Torelli Regium Coll. Conſil & Commiſſ.

Illuſtriſſ. & Excellent. Dominus Vicerex, Locumtenens & Capitaneus Generalis, &c, prouidet, decernit, atque mandat, quod Curia Admiratiæ in cauſa prædicta procedat, & iuſtitiam faciat, hoc ſuum, &c.

Eſt benè verum quandoquè Collaterale Conſilium dato Iudici ab interloquutoria prætenſi grauaminis illati per Generalem Auditorem Exercitus fuiſſe permiſſum, quod totam cauſam principalem ad ſe auocaret, & retineret, abſque quod illam teneretur remittere Iudici à quo, vt in ſequenti cauſa, & per rationes infra ponendas à num. 5. poſt allegationes D. Auditoris Generalis, quas inſeri mandauimus, vt totius rei notio habeeretur, & ſunt vj.

Præſentiens Saluagius de Viro Cataphractus miles Centuriæ S.E. quod Camilla Boue ciuitatis Carinolæ vidua q Io. Bettagna, ipſum incarcerate perquirebat, imputatum in homicidio cum qualitate aſſaſſinij commiſſo in perſonam Franciſci eius filij, in Reg. Generali Audientia ſe ſpontè præſentauit, & vltronea attenta comparitione ſub mandato vnciarum auri quinquaginta, fuit per Palatium eiuſdem Tribunalis relaxatus.

Per Palatium permanens ab Excellentiſſ. Principe ſubmonitus quod ad præſidia deſtinata, S C.M. inſeruiendi gratia ſe conferret; hoſtica exceptione potiri petiit, obtinuitque decretum, vt poſt quindecim dies, tempore ſui regreſſus eumdem adiret Generalem Auditorem ſuper formatæ inquiſitionis capitibus reſponſurus; præſtita tamen cautione ducat. 600. habuitque ſaluaguardiam, & ab eius ſignifero licentiam hic Neapoli ob Centuriæ ſeruitium moram trahendi, & ſub clypeo ſaluaguardiæ, & licentiæ captus, & ad carceren ductus, fuit reſtitutus. Et demum inter has moras comparuit dicta Camilla mater quærelantis cœpit partem in iudicio, & exhibuit memoriale prius S. E. porrectum, quod de meritis cauſæ relationem facerem, & pendente relatione facienda oretenus, habito ordine ab Exc. Dño in Audientia publica fuit à carceribus ſolutus, & tandem iterum captus. Qua relatione habita, fuit conceſſa appellatio, & commiſſa cauſa Conſiliario Brancacio, qui iudicato grauamine, iuſtificata appellatione pronunciauit.

Ex hac facti dilucida ſerie, infraſcriptæ eliciuntur concluſiones.

Prima Iuris eſt concluſio, quod ſtante ſpontanea comparitione fuit legitime ſub mandato

mandato per Palatium relaxatus, quia tunc non fuerant acta inquiſitionis tranſmiſſa, & vltronea: præſentatio maximum arguit innocentiæ argumentum, cùm nemo tam fatuus inueniatur, qui noſcens ſe criminis reum velit ſe, ſuamque libertatem Iudicis arbitrio committere, vt ex grauium DD. authoritate elegantèr enarrat Gramin. *conſ.* 61 *num.*4. Addentes ad Afflict. *deciſ.* 13 *nu.* 1. & Dominus olim Gener. Auditor Don Hieronymi de Otero in ſuis Romanis lucubrationibus *diſput*, 16. *num.* 12. purgat namque inquiſitionem, quo liberè vadat, idquè admiſſum legitur etiam in crimine læſæ Majeſtatis à Bartholomæo Cæpolla *cautela* 1. item legitimè fuit etiam poſt Principis ſubmonitionem cum cautione vnciarum auri centum relaxatus, & ſuperſeſſum in cauſa oppoſita exceptione habita, iuxta Regni Conſtit. *Hoſtici exceptionem, rub de Hoſtica exceptione ponenda*, & ſic nullum illatum fuit grauamen, cum legitimè proceſſerim.

Secunda depromitur iuris concluſio, quia licèt ſubſcripſerint cartellam excarcerationis, non fuit conſummatus effectus; & ſic ceſſante excogitato granamine, ceſſat appellatio, *cap cum ceſſante 60. de appellat.* in illis verbis: *Et ſane vſus conſilio ab huiuſmodi interlocutionis, vel comminationis effectu deſtiterit, liberè in cauſa cognitione procedat, non obſtante quod à tali comminatione, vel interlocutione fuerit appellatum*, & clarior eſt alterius tex. *deciſio Clem. Papa IV. in c cum appellation 5. extra, de appell.* ibi: *Eam appellatore proſequente, ſuperior de ipſa cognoſcens, cauſam ad priorem Iudicem (ſine difficultate remittat*; eoque magis, quia Camilla non appellauit vti grauata, nec coram Iudice à quo grauamen expoſuit, prout de iure tenebatur exprimere, per ſancita *in cap. vt debitus honor 59 de appellat.* ergo etiam ſi acceſſit grauamen, prout non adeſt, cognoſcet prior Iudex, in expenſis alteri parti, puta Seluagio Camillam condemnando, aurea eſt *glo.* 1. communitèr recepta *per Canoniſt. in d. c. ſi debitus honor.*. Imò cùm ſit mortua Camilla, nec aliquam viuens interpoſuerit appellationem ab eo cogitata, non illato grauamine, ſi quis inſurgeret, interlocutoriæ articulus de partium voluntate cenſetur omiſſus, ad tex. *in c. 1. incip cordi nobis illo, verſ. finito appellation. art. vel de partium voluntate omiſſo extra. de appell.* & ſic nullum grauamen, neque excogitatum.

Ex prænarratis poterit inſurgere Iuris hæſitatio,

Numquid dato Iudice appellationis ab Excellentiſſimo Protege ab interlocutoria Auditoris Generalis pro prætenſo grauamine poſſit Iudex ſuperior, etiam purgato grauamine, totam cauſam ad ſe auocare, nec iudici à quo eam remittere?

IVra ſuperius adducta in ſecunda concluſione determinant, quod finito articulo interlocutoriæ, & ſic purgaro grauamine, abſque difficultate in cauſa principali procedat prior Iudex, quicquid tamen decernerent iura ciuilia, docuere Doctores omnes, quod in decretis interlocutoriis M. C. V. ob appellationem interiectam ad S. C. in decretis Magnæ Admiratiæ, & omnium Tribunalium Neap. reſidentium, purgaro grauamine procedunt priores Iudices, eruditiſſimè decidendo docuit Dom. Vincentius de Franch, *dec.* 88. *ſub n.* 7. D. Reg. Rouit. *in prag.* 18. *ſub tit. de off S. R. C. num.* 5. & veram, & inueteratam conſuetudinem dixit contra ius commune Bellug. *in ſpec. Princ tit. de Præſidib. vſurpan. iuriſd. inferior. Ind rub.* 38. *verſ. ſi autem ex iniuſtitia facta fol.* 173 2. *col.* ibi: *Quia practica eſt in contrarium vel quod purgato granamine remittatur cauſa ad Iudicem inferiorem, vel à quo, eſt recurſus, quia minimè ſunt mutanda, quæ longam conſuetudinem habuerunt*, ad tex. *l. nunc ff. de leg.* & mos relinquendus eſt antiquiſſimæ vetuſtati, vt per eum ſub *nu.* 11. Quare etiam ſi adeſſet grauamen, quod negatur, cognoſcet prior Iudex purgato grauamine, quia Tribunal Generalis Audientiæ eſt ſitum hîc Neapoli, quod patet ad ſenſum, & ad oculorum inſpectionem.

Hinc tàm ab interlocutoria, quàm à diffinitiuà Auditoris Generalis ſententia appellatur ad Principem, & non ad eundem, à quo fuit lata interlocutoria, vel diffinitiua; & ſic dicitur conſultatio, non appellatio, ſed potius reuiſio, & hoc per prouiſionē faciendam à S. E. vt perelegantèr tractauit D. Garſ. Maſtril. *n.* 2 *de Magiſtrat. rub. de off. Auditoris Generalis cap.* 16. *n.* 12 *mihi fol.* 228. 2. *col.* & ſic omnia corruunt, quæ forſan poſſunt in contrarium adduci.

Vndè ex his omnibus, remittenda eſt tota cauſa principalis ad Iudicem à quo. Cætera ſuppleant Eminentiſſimi Senatores, & ſupremi à latere Conſiliarij, & Domini.

QVibus non obſtantibus in tam atroci crimine aſſaſſinij cum nimia æquitate fuiſſe proceſſum, hoſticam exceptionem admittendo, cenſuit appellationis Iudex auocandam eſſe cauſam, & coram ipſo procedendū eſſe in tota cauſa, & per Collaterale Conſilium ſub die 19 Nouembris 1646. ad relationem Spectabilis Regentis Caſanate fuit confirmatum decretum, cuius fundamenta ſunt.

Delegato data eſt poteſtas procedendi in dicta inſtantia, cuius virtute omnia ea conceſſa, quæ de ſtilo, ad obſeruantiam iudicij appellationis requiruntur, ad text *in l.* 2. *ff. de iuriſdict. omn. iud.* & vſque ad finem litis exercere, §. *omnem verò, auth. de litig.*

Ad delegantem recurſum habuit quærelans, Fiſco inhærente, iuxta *tex. in l.* 1. *ff. ſi quis, & à quo*, & ibi Bart. cum reliquis adductis per Frec. *de ſub feud. in* 14. *authoritate Baronis, n.* 5. & per Peregr. *in tract. de iuriſd. ordinaria, & delegata, in tit. de iuriſ. delegat numero* 51.

ro 51. quam conſultè prudenterque Princeps appellatione remota cauſam delegat, perpenſis quæ dicta ſunt in add. *ad meam dec 321. ad n. 4.* & paſſim reclamationem concedit, quod M.C. loco reclamationis iuſtitiam faciat, quod obſeruatur ob excellentiam Iudicum ad imitationem ſententiæ Præfecti Prætorij, attenta diſtinctione Reg. Rou. *in alleg. poſita ad prag. 77. de offic. procuratoris Cæſaris*, cum in eo aſſiſtunt duo ex Conſiliariis S.C. in graui negocio, adhibitis quoque opinionibus Dominorum Regentium negotium terminatur, qua facultate priuatus nunquam à ſe auocat, vt fundat Berlichius *dec. 258. num. 10. & 28.*

Quæ appellatio fuit Commiſſa Regio Conſiliario Carolo Brancacio qui recognitis actis cenſuit in tam atroci delicto nimia æquitate proceſſum, & proinde totam cauſam remanere debere, & non eſſe remittendam ad ipſum Auditorem, ad text. *in cap. vt debitus honor. de appellat.* vbi DD. omnes, quos Refert Reg. Rouit. *in prag. 51. de offic. S C. Reg.* de Ponte *in tract. de poteſt. Proreg. de elect. offic. §. 1. ſub num. 43.* in qua concludit, Curiam Baronis grauantem vaſallum in aliqua incidenti, vel interloquutoria, tota cauſa priuari per appellationem ad Iudicem ad quem, interpoſita, cum ſufficiat vnicum grauamen ex pluribus propoſitis verificari, vt deciſum refert Thor. *in ſuo compend. in verbo appellatio*, & Iudex appellationis efficitur Iudex totius cauſæ, ſecundum Carauit. *in tit. 297. num. 17.* Iudex enim qui grauat, non erit ampliùs Iudex & proindè tollit Iudex ſuperior cauſam à Iudice grauante, Vincent. de Franch. *deciſ. 88. ſub n. 7. in fine.*

Conſiderauit rationem diuerſitatis, prout obſeruatur in S.C. quam etiam confirmat Reg. Rou. *ad d. prag. 13. de offic. S.C. num. 5.* Peregr. *d. cap. de iuriſd. ord. & delegat. à num. 58 verſ. addo, quod per lationem*, & ſuſtinet, quod ſi appelletur ab interloquutoria, iuſtificata appellatione ad Iudicem ad quem deuoluitur tota cauſa, niſi friuola eſſet appellatio, & *num. 55.* diffuſiùs Scaccia *in tract. de appellat. quæſt. 17. limit. 47. membr. 3. num. 6.*

Et commiſſa cauſa appellationis abſque noua commiſſione cognoſcere poteſt in cauſa principali, ſi fuerit iuſtificata appellatio, vt eſt fundatum in addit. *ad d. meam deciſ. 321. num. 3.*

Ad ſtylum, & obſeruantiam S.C. in dictis grauaminibus M.C. idem Præſ. de Franch *in d. deciſ. 88.* Reg. Rouit *in d. prag. 13. ſub num. 4.* ſpecialem eſſe aſſerunt, & hoc tantum ſeruari in Tribunalibus M.C. Admiratiæ, & aliis Tribunalibus Neapoli exiſtentibus, quia ſi hoc obtinet in S.C. collegiatim ſumpto propter illam ſpecialem rationem à Reg. Rouit. traditam, non poteſt trahi ad vnum ſolum Conſiliarium, qui ſit electus à Domino Prorege Iudex appellationis.

Quia hic non eſt S.C. & proinde ex diuerſis non fit illatio, l. *Papinian. Exuli, ff. de minoribus*, & merito Reg. Rouit. *ſu num. 5.* recitatur, quod Iudex inferior à Principe, appellationis ſolet remittere cauſam ad primum Iudicem, poteſt tamen dato grauamine, ſi ipſe velit, quia ſi non velit, & contrarium ſecuriùs exiſtimet poſſet non remittere, prout in contingenti caſu viſum fuit ex ſequenti decreto.

Super relatione in ſcriptis facta S E per Regium Auditorem Generalis Exercitus D. Ioannem de Herrera in cauſa inter Camillam Bonem, & Seluaggium de Vito, vt in actis, &c.

Die 19. menſis Nouemb. 1646 Neap.

Facta de omnibus relatione S. E. in Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Matthiam Caſanate Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium. &c.

Illuſtris. & Exc. Dominus Vicerex, Locumtenens & Capit Gener &c. prouidet, atque mandat quod Magnificus Conſil. Carolus Brancacius in cauſa prædicta procedat, & iuſtitiam faciat. hoc ſuum, &c.

Zufia Reg. Caſana e Reg. Sanfelicius Reg. Caracciolus Reg Capicius Latro Reg.

Prorogatur quoque iuriſdictio ratione 17
offenſionis, de quo ſupra dictum eſt *num. 11.* nàm quotieſcumque offenditur iuriſdictio alterius, contra offendentes, & impedientes, prorogatur iuriſdictio, *cap. 1 de offic. & poteſt. Iudic deleg. l. nullum, C. de teſtibus*, per quem *text.* cumulatiuè tributa eſt iuriſdictio magiſtratui, cuius aures ſunt offenſæ, Bld & Salycet. *d. l. nullum*. Boſſ. *in tit. de falſis, num. 109.* Afflict. *deciſ. 219.* Roland. à Vall. *conſ. 12. num. 17. vol. 2.* Vincent. de Franch *deciſ. 147.*

Et ex his cùm eſſet controuerſia in materia *d. legis nullum* inter Baronem S. Cypriani, & Dominum Iuriſdictionis in certum genus perſonarum in Caſtro Ciuitatis Auerſæ, fuerunt hincinde ponderata, quæ ſequuntur.

Et primo pro Barone fuit ponderata communis regula iuris, *vbi de crimine agi oportet*, tùm quia inquiſiti origine, & domicilio erant ſui vaſalli, tùm etiam quia ibi deliquerunt, & eſt ſanitæ potentiæ ius ſui priuilegij, vt cognitio perſonarum ſibi conceſſa cum clauſula abdicatiua, & priuatiua ad omnes Barones, omneſque Iudices cum clauſulis irritantibus, & derogantibus, & cum conceſſione rorum, de quibus ſola Magna Curia cognoſcit; ità quod expreſſa, & enixa mens Principis fuit, vt ſolus cognoſceret de perſonis, & vaſallis quo ſic ſtante, corruit ius Caſtellaniæ, tàm habito reſpectu ad primam conceſſionem, quo tempore & Ciuitas, & Caſale, & Caſtrum erant Regis quam temporis, quò deuoluto fendo guardiæ ad Regem, factum eſt Priuilegium Baronis & poſtea cùm conceditur Caſtrum, non præiudicat Baroni, cui erat ius quæſitum cum clauſulis derogatoriis derogatoriarum.

Nec dici poteſt ex aduerſo, quod Caſtellanus cognoſcit de certo genere perſonarum, quia Rex expreſsè conceſſit cognitionem

Digitized by Google

tionem perſonarum Baroni, vt etiam de certo genere cogitaſſet, magis ſpeciali, ſ. de exceſſibus Officialium, de quibus ſola M.C. cognoſcit, abdicando iuriſdictionem à M.C. & à S.C. & ab omni Iudice delegato, vel delegando, & ſic non poteſt tractari de certis perſonis, quæ in beneficium Caſtellani alibi reperiri poſſunt, abſque ſuo, & alieno præiudicio, quàm in hoc caſali in præiudicium Baronis, & contra formam ſui priuilegij.

Nec dicat ſecundo loco, aliàs ſtetiſſe in poſſeſſione ſuos prædeceſſores cognoſcendi eaſdem perſonas, quia in Regia Camera, vbi fuit cauſæ deciſæ, fuit decretum, quod procedatur in petitorio, ſoſpenſo poſſeſſorio, & propterea derelicta Regia Cameræ conuolauit ad M.C. vnde non poteſt iuuari illis exemplis iam reuocatis per Regiam Cameram.

Secunda ratio ſuadetur, ex regula *l. nullum, C. de teſtibus*, vbi falſitas commiſſa à
18 teſte cognoſcitur à Iudice offenſo, non obſtante priuilegio, & ibi Bart. dixit in *lectura antiqua n. 8.* procedere etiam in producente teſtem, vt ſunt iſti inquiſiti.

Ità quod etiam ſi non eſſent ſui vaſalli adhuc à Barone cognoſcendi eſſent, vt in eadem cauſa M. Cur. & S. Conſil. iudicauit de teſtibus vaſallis Baronis Caſæpeſelle, contradicente Barone prædicto, & Caſtellano, & fuit exequutum decretum S. Conſil. in fauorem Baronis S. Cypriani.

Nec dicatur aduerſus hanc regulam, illa longa inductio per *l. nullum*, dat iuriſdictionem cumulatiuam quæ operatur præuentio tollitur à clauſula abdicatiua.

Quia regula procedit in Iudice ordina-
19 rio, non in Iudice ſpeciali vt eſt Iudex, *ex tex. l. nullum*, vbi Iudex incompetens efficitur competens incidentèr, & fortiùs dico, quod Iudex incapax, efficitur capax, vt eſt Iudex ciuilis incapax iuriſdictionis criminalis, & nihilominus incidentèr efficitur criminalis, ità Ang. *ibid. & in l. quoties, C. de Iud.* nec poſſet clauſula prædicta aliud facere, quam Iudicem incompetenten & nihilominus à lege efficitur competens, & quod fortiùs eſt, efficitur capax, ita quod gloſ. & Bald. *ibid.* auſi ſint dicere etiam in clerico procedere, quod ideò vſu receptum non eſt, quia omnino eſt incapax Iudex laicus perſonæ Eccleſiaſticæ, vltra quod ſi in ſpecie dixit *non obſtante priuilegio*, non eſt ampliùs diſputandum, cum lex loquatur de milite, & ſic in fortiori, eo fortiùs, quia ſumus in caſu deciſo inter eaſdem perſonas, & adeſt præuentio verbalis, & realis.

20 Tertia ratio ex *l. nulli, C. de Iud.* vbi de ratione connexitatis; & continentiæ cauſæ fit remiſſio ad Iudicem non competentem, nec ſuffragantur parti dicta per Capyc. *deciſ.* 122. quia reſidet in deciſione Bal. *in c. 1. de contron. feud. apud par. in fine*, vbi concludit, quod tunc adeſt continentia quando ſententia vnius Iudicis obſtat ſententiæ alterius, quia ſic eſt in caſu noſtro ratione connexitatis perſonarum, vt non poſſit puniri ſubductor, niſi a teſte in torturá fuerit nominatus, nec poteſt probari alitèr falſitas; & ſic in regula *l. 2. ff. de quibus rebus, ad eundem Iudic.* & Alex. *in l. ſæpè. ff. de re iud. num. 59 & ſeq.* & DD. loquentes in mandante, & mandatario habent diuerſam rationem, vt videre eſt per D. de Franch. *deciſ. 426. in fin.*

Tandem pro Barone concurrunt priuilegium iuris communis, & hominis & iſtæ ſpecialitates, & ſic fortiora iura ex deductis per Foll. *in ſua praxi crim. verb. audiantur excuſatores, num. 72. & ſeq.* 21

Pro dominio verò iuriſdictionis Caſtri fuerunt adducta, quæ ſequuntur, v3.

Dum Illuſtris Iulios Sanchez Regius Caſtellanus Caſtri Ciuitatis Auerſæ petit cognitionem cauſæ Paſchalis, & Scipionis de Diana patris, & filij inquiſitorum de falſo ad ſe ſpectare? habet ſuam intentionem fundatam, ità vt citrà controuerſiam omninò obtinere debeat: & diſtinctè procedendo, Primò fundabitur quoad Paſchalem.

Non video quid obſtet Caſtellano, dum petit remiſſionem Paſchalis, qui vt in facto fundatum eſt, eſt vnus de quatuordecim carcerſibus. 22

Dicit Baro S. Cypriani, quod hæc cognitio ſpectet ad eum, quia in eius Curia fuit commiſſa falſitas, & eius aures fuerunt offenſæ, ex regula tex. *in l. nullum, C. de teſt.* verùm eſt aduertendum, quod termini text. *dict. leg. nullum*, minimè poſſunt applicari ad cauſam noſtram reſpectu Paſchalis ſubditi Caſtellano, nàm iuriſdictio, quam præbet tex. *in d. l. nullum*, contra teſtem committentem falſum, vel producentem teſtes falſos, eſt cumulatiua, vt vltrà Bal. & Salyc. *in d. l. nullum*, firmant Boſſius *in tit. de falſis, num.* 106. Afflict. *in deciſ.* 219. Roland. à Vall. *in conſ. 12. num.* 17. *vol.* 1. Dom. de Franch. *in dec.* 147. *num.* 5. in tantùm, quod in terminis *d. l. nullum*, inter dictos Iudices ſit locus præuentioni, vt notat Boſſius, Afflict. *& cæteri ſupra notati*, qui effectus proprius eſt 23 iuriſdictionem cumulatiuam habentium, vt notat Alex. ad Bat. *in l. ſepulchri. ff. de ſepulch. viol.* ſed quando vnus ex Iudicibus concurrentibus ad cognoſcendum de delicto habet in priuilegio ſuo iuriſdictionem cum clauſula abdicatiua, ſolus præfertur 24 in cognoſcendo, etiam quod alius præuenerit, quia præuentio tunc operatur, quando alius concurrens æqualem habet iuriſdictionem, vt notant Canoniſtæ & præſertim Felyn. *num.* 7. *in cap. paſtoralis de offic. ordin.* Capyc. *in deciſ. 9. in fine.* Roland. à Vall. *in conſ.* 48. *num.* 20. *vol.* 1. Foller. *in dicta verb. audiantur excuſatores*, & ſucceſſiuè in terminis *d. l. nullum*, cognitio ſpectare debet ad ſolum Caſtellanum.

Præterea tex. *in d. l. nullum*; dum vult, teſtes,

teſtes, qui deponunt falſum, eſſe puniendos ab eodē Iudice, coram quo deponunt, etiam qui teſtes ſint milites, & priuilegiati, intelligitur de priuilegiatis, quod non habent Iudicem cum clauſula priuatiua, hoc probat idem tex. *in d. l. nullum*, dùm loquitur de militibus, qui habent magiſtrum militum Iudicem priuilegiatum, tamen non excluditur, quin ſi commiſerint delictum commune, vt puta falſitatem, quod cognoſci poſſint à Præſide, vt eſt text. & ibi notat Salycet. *in l. magiſteria, C. de iuriſdict. omn. Iudic.* ſed quando teſtis, qui commiſit falſitatem, habet proprium Iudicem cum clauſula, abdicatiua, & priuatiua, quia illa clauſula æquiparatur clauſulæ cleri-
25 cali, vt dicit Capyc. *deciſ.* 122. *num.* 6. & optatur, vt nemo poſſit cognoſcere de delinquente, niſi Iudex, qui habet illud priuilegium cum hac clauſula, meritò ab eo cognoſci debet.

Aduerto etiam, quod iſta iuriſdictio in quatuordecim carrenſes eſt conceſſa Caſtellano priuatiuè, patet ex verbis priuilegij, ibi, *quod non poſſint conueniri tàm ciuiliter, quàm criminaliter in alia Curia, vel foro, præterquàm coram dicto Caſtellano* quæ verba important, quod iuriſ-
26 dictio ſit conceſſa priuatiuè, vt notat Ang. *in l. 1. C. vbi, & apud quem*, cuius effectus eſt vt pœnitùs abdicetur iuriſdictio à Iudice ſuperiori, vel æquali, vt inter eos non ſit locus præuentioni, ſed ſolus Caſtellanus cognoſcat, latè Felyn. *in cap. paſtoralis, de offic ord.* Capyc. *deciſ.* 9.

Item pro Caſtellano adducitur *deciſio* Angel. *in l. teſtamenta omnia, C. de teſtam.* vbi dicit, quod quando iuriſdictio eſt
27 conceſſa in certum genus perſonarum, nemo de illis poteſt cognoſcere, niſi ille ſolus, cui facta eſt conceſſio in illud genus certum perſonarum, ſequitur Aretin. *in l. quod in rerum, § ſi quis poſt col.* 3. *ff. de leg.* 1. & Ioan. de Plat. *in l. cubicularios, C. de præpoſ. ſacroſ. cubic.* & hæc quoad Paſchalem patrem.

Sed citra etiam controuerſiam eſt, vt
28 remitti debeat etiam Scipio filius; non repero caſus, quos in facto adduxi, vbi idem Scipio aliàs inquiſitus de aliis delictis vti filius carrenſis fuit remiſſus ad Caſtellanum; ſed vltra factum de iure ita fundatur, vt priuilegium conceſſum patri circa forum, ad filios extendatur, præſertim quando pater viuit, & filius ſtat ſub ſeruitio eiuſdem patris in eadem domo, quo caſu filij gaudent priuilegio paterno, quoad forum, gloſ. *in l.* 2. *§. filiis, C. de Epiſc. & Cleric. l.* 3. *C. de fil. famil. & quemadmod. pater pro his teneatur*, adducuntur etiam infraſcriptæ deciſiones DD punctualiter in his terminis loquentium, Ioannem de Plat. *in l. filiis, num.* 4. *C. de decurion.* vbi dicit hæc verba: *Si autem priuilegium ſit conceſſum alicui ratione profeſſionis officij, vel exercitij, quod gerit, vel cui deſeruit, hoc priuilegium tranſit ad filios exiſtentes in ſeruitio illius & quamdiù ille viuit, & morte illius extinguitur, ſicut extinguitur exercitium, quod erat priuilegij cauſa*, & ita firmat idem Ioannem de Plat. *in l. viros, Codic. de comit. conſiſtor. & in l. nec diuerſa, Cod. de ſilent & in l. eos qui C. de fabricenſib.* vbi dicit quod priuilegium fori trahitur ad vxorem & filios, Bald *in l.* 1. *C. de vxorib. milit.* Felin. *in cap.* 2. *de for. compet.* vbi dicunt, quod cùm de hoc quæritur, ſemper dici debet, quod filij gaudeant priuilegio fori, quo gaudet pater, ſi aliàs pater pro defendendo filio inquiſito in alio tribunali ſubtraheretur à proprio exercitio vel officio, cui deſeruit.

Item tex. *in d. l. nullum, C de teſtib* procedit ſolùm reſpectu teſtis, & aliorum qui falſitatem, aliudue delictum committunt coram aliquo Iudice, vt ab eodem Iudice poſſit puniri, ſed non habet locum in præiudicium Domini, & Baronis: & propterea Illuſt. Iulius Sanchez Caſtellanus, vti Baro 29
non prohibetur per *d. l. nullum*, petere remiſſionem Paſchalis, qui falſitatem commiſerat in Tribunali Iudicis Sancti Cypriani; quæ omnia infraſcriptis rationibus demonſtrantur.

Imperator Zeno in *d. l. nullum*, ait, *nullum pœnitùs teſtem fori præſcriptionem poſſe prætendere præcipimus*; & non dicit, nullum Baronem, & ſic ad teſtem illa prohibitio limitata, limitatum parit effectum quoàd teſtem, & delinquentes, non quoad eorum Dominos, & Barones, *l. in agris ff. de acquir. rerum domin. & l. age cum Geminiano, Cod de tranſact.* & etiam per regulam, quod qui vnum includit, aliud excludit, *l. cum prætor, ff. de indic. & l. maritus, Codic. de procur.*

Perpendo ſecundo loco ea verba: *Sed omnes, qui in ciuili cauſa ſuum præbent teſtimonium, depoſito exceptionis fori priuilegio, huiuſmodi præſidio denudatos*; Ex quo modo 30
loquendi prohibitio exceptionis fori perſonalis eſt, non realis, cum non dicatur in rem, non poſſe opponi fori præſcriptionem, ſed delinquentes fori priuilegio eſſe denudatos; igitur prohibitio in perſonam eſt, non in rem, *l. iuriſgentium, §. Paſtorum, ff de pact. l. ſi tibi decem, §. ſi paciatur, ff. eodem*, vndè differentia eſt, an dixerit hæredibus teſtator, ne alienent 31
prædia, vel ne alienentur, quia prima prohibitio eſt perſonalis, & hæredes ſolum complectitur; ſecunda eſt realis, & ne dum ad hæredes, ſed omnes porrigetur, ſic DD. *l. filius familias, §. diui ff. de leg.* 1. *& l. peto, §. fratre. ff. de leg.* 2. cum itaque *d. l. nullum* fuerit prohibitio perſonalis, reſpiciens delinquentium perſonas, non porrigetur ad Dominum, & Baronem.

Tertio id non eſt alienum à ratione, 32
neque à reliquorum DD. mente, nàm quoties ſpecialis Magiſtratus conſtituitur ſuper alicuius cauſæ cognitione, non adimitur ordinario Magiſtratui iuriſdictio, ſed vterque poterit cognoſcere, *l. 1. C. de offic. præfect. Vrb. l. vlt. verſ. ita tamen, C. de iuriſdict. omn. Iudic.* & *l. vlt.* iuncta gloſ. *C. vbi cauſ. Fiſc.* ità etiam per *d. l. nullum*,

Digitized by Google

cum eſt iuriſdictio data Iudici, in cuius Tribunali falſitas commiſſa eſt, non eſt
33 adempta iuriſdictio ei, qui alias habebat, ſed vterque cognoſcere poterit, locuſque erit præuentioni, Bald. *d. l. nullum.*, *n. 6. verſ. & non ſolum*, Boſſ. *in tit. de falſis num.* 106. Afflict. *deciſ.* 119 Roland. à Valle *conſ.* 12 *nu.* 17. *lib.* 1. & nouiſſimè D. de Franc. *dec.* 147. *num.* 5. cùm igitur vtraque iuriſdictio cumulatiuè ſit conceſſa, ſequitur priuilegium fori, de quo *in d. l. nullum*, ſublatum fuiſſe in delinquentis præiudicium, non Domini, & Baronis, cui delinquens erat aliàs ſubiectus.

34 Quartò, ex hoc ſequitur, vt omnimò Paſchalis remitti debeat ad Dominum Caſtellanum, & non poſſit de eo cognoſcere Baro Sancti Cypriani; nàm circumſcripta clauſula priuatiua poſita in priuilegio Domini Caſtellani, iuriſdictio cumulatiuè comperteret domino Caſtellano, & Baroni S. Cypriani; cùm itaque in priuilegio ſit clauſula priuatiua, effectus erit, vt per illam clauſnlam rollatur cumulatio, & locus minimè ſit præuentioni, & is ſolus cognoſcere poterit, qui iuriſdictionem habet cum clauſula priuatiua, auth. habita, *verſ. verum tamen, C. ne fil. pro patr.* & ibidem Bald. *n.* 32. *verſ. ſuper hoc diſtingue*, & in hoc vaſallus Domino non poterit parare præiudicium, quia ei non permittitur in Domini præiudicium prorogare iuriſdictionem, *l. teſtamenta, & l. conſulta diualia, C. de teſt. l. repetita, C. de Epiſc. & Cleric* Bal. & Ang. *in d. l. teſtamenta.*

35 Quintò in auth *qua in Prouincia, C. vbi de crim. ag. oport.* adeſt ſimilis concluſio, nàm eſt ibi ſancitum vt vbi quis deliquit, ibi etiam debet puniri, circumſcripto omni priuilegio; nihilominus ſi quis in delinquentem habeat iuriſdictionem cum clauſula priuatiua, etiam ſi ſit tempore poſterius, poterit ad ſe auocare delinquentem à loco delicti, non obſtante dicta auth. *qua in Prouincia*: & ſic pro vniuerſitate Lacus liberi contra Illuſt. Ducem Montis Leonis fuiſſe in Sac. Conſilio deciſum, ſtatuit Foll. *in pract. crim. d. verſ. audiantur excuſatores*, *num.* 106. & hi ſunt termini noſtræ quæſtionis, & leuiores, quia *d. l. nullum* tributum eſt priuilegium Iudici cognoſcendi de delicto in ſuo Tribunali commiſſo ratione loci, & Tribunalis, in quo commiſſa eſt falſitas, vt ibi Petrus dixit, *ibidem* probatur, ibi *& quicumque. aures eius offenderit* cùm itaque iuriſdictio ſit conceſſa ratione loci delicti, ſu-
36 mus in terminis auth. *qua in Prouincia*, & qui habet iuriſdictionem cum clauſula priuatiua, erit præferendus,

37 Sextò, priuilegium *l. nullum*, eſt generale, competens omnibus Iudicibus, in quorum Tribunali eſt falſitas commiſſa, & eſt inſertum in corpore iuris, propterea per ſecundum priuilegium, etiam de primo non facta mentione, videtur eſſe ſublatum, *cap. 1. de conſt. lib. 6.* Innoc Hoſt. Imol. & Felin *cap. 1. de reſcrip.* accedat text. *l. viros, C. de diuerſ. offic. lib.* 12. & potius quod per illam legem annotat, ibi Bart. & ſequitur Felyn. *cap. paſtoralis, num. 2. limit. 3. de officio ord.* inquit Bar. ſi ſtatuto caueatur ſtudioſos debere ſub Epiſcopo tantùm conueniri, & de conſuetudine, etiam Rector de illis cognoſcat, per ſtatutum non derogari iuriſdictioni Rectoris, quam ex conſuetudine habet; ſecùs ſi eam haberet à lege per *d. cap. 1. de conſtit. lib. 6.* ità nunc, cùm Iudices omnes habeant iuriſdictionem in delinquentes in ſuis Tribunalibus à lege generali in corpore iuris inſerta, per priuilegium Caſtellani cum clauſula abdicatiua, ſublata videtur ea iuriſdictio.

Septimò, iuriſdictio, quæ datur ex *d. l. nullum*, oritur ex iure prorogationis; cum 38
enim quis delinquit, iuriſdictionem illius Iudicis prorogare videtur, in cuius territorio, vel Tribunali delinquit, *l. 1. ff. de Iud.* nam contrahendo, & delinquendo fit prorogatio, *cap. Romana. de for. compet. lib. 6. l. 1. & auth. quia in Prouincia, C. vbi de crim.* hæc autem prorogatio ceſſat cum iuriſdictio priuatiuè data eſt, vt in caſu noſtro, ſic Bald. *in l. teſtamenta, verſ. ſecundo not. C. de teſt. per d. l. teſtamenta, & l. repetita, C. de Epiſc. & cleric. & l. conſulta diualia, C. de teſtam.* nec mihi quis dicat, doctrinam Baldi locum obtinere in prorogatione, quæ fit ab homine, non in ea, quæ fit à lege; hæc autem prorogatio, quæ fit contrahendo, vel delinquendo, magis à lege fieri exiſtimatur, quam ab homine, vt inquit Ang. *in d. l. 1 num. 5. ff. de Iud.* & *ibidem Curt. num.* 20. nàm Baldi doctrinæ locus eſt, etiam in prorogatione legis, cuiuſmodi eſt ea, quæ fit delinquendo.

Poſtremò *, quotiès ex priuilegio 39
quis eximitur ratione perſonæ à Iudicibus ordinariis, tunc non poterit de eo cognoſci in loco delicti, & ceſſat diſpoſitio *cap. 1. de priuil. lib. 6.* adeò vt etiam, cùm quis non ratione loci, ſed generalitèr eſt exemptus, priuilegium exemptionis locum obtinebit vbicumque ille deliquerit *ex d. cap. 1. §. in eos. de priuil. lib. 6.* Abb. *in cap. tuarum, de priuileg.* & eleganter, ac doctè more ſuo Couarr. *lib. 1. pract. quaſt. cap. 11. num.* 5. quarè cum in propoſita *quaſt.* exemptio data ſit 14. carrenſibus contemplatione perſonarum, non certi loci, vbicumque deliquerint, Dominus Caſtellanus ſolus erit competens Iudex præſertim cum Dominus Caſtellanus nullum habeat territorium, & aliter innutile eſſet priuilegium ex is, quæ *ibidem* conſiderat Couarr.

Sed ex hoc oritur nobilis quæſtio, quid iuris nimirum ſit, ſi conceſſum proponatur alicui Caſtellano priuilegium, vt eſt illud, de quo diſſeruimus. & Caſtellano illo mortuo, ac reuerſo Caſtro ad Regiam Maieſtatem, Regia Curia vendiderit feudum, in quo degunt homines ſubditi Caſtellano occaſione priuilegij mor-

tuo

Digitized by Google

tuo conceſſi, an ſi iterùm Caſtrum concedatur, priuilegium ità cenſeatur conceſſum, vt præiudicium fieri intelligatur nouo feudi emptori.

In qua quæſtione, quia vidi allegatum in eadem cauſa excitato dubio ex facto, placuit inſeri facere allegatiunes, & ſunt quæ ſequuntur.

SEntio, per partem excitari aliam diffi-cultatem, quòd quamuis priuilegium Caſtellani ſit in anno 14,8. nihilominus non poteſt attendi data illius temporis, quia conceſſio illa fuit in perſonam Roberti Bonifacij, & Caſtrum per eius obitum fuit reuerſum ad Regiam Curiam, & Regia Curia illud plurièes conceſſit; adeò quod ſi
40 attendamus vltimam conceſſionem in perſonam Domini Iulij Sanchez, priuilegium Baronis Sancti Cypriani erit anterius, & ſucceſſiuè Regia Curia vendendo Caſtrum non potuit præiudicare Baroni habenti priuilegium anterius, ex regula tex. *in l. nec auus, C. de emancip. liberor.*

Pro reſponſione aduerto, quod priuilegium Caſtellani verè eſt anterius in anno 1498. & quamuis ſint factæ plures conceſſiones diuerſis Caſtellanis, hæ conceſſiones fuerunt ſecundum tenorem dicti priuile-
41 gij, & cum clauſula, *prout prædeceſſores Caſtellani tenuerunt, & poſſederunt*; quo caſu vera eſt concluſio, quod vigor antiqui priuilegij ſtante dicta clauſula non eſt extinctus, & retinet ſuam antiquitatem, & prioritatem temporis, cùm talis clauſula dicant DD. quod cenſeatur apponi ad conſeruationem antiqui priuilegij, ità Bald. *in l. 1. q. 4. ff. de rerum diuiſ.* Alexan. in terminis *conſ. 30. lib. 1.* Brunus, Aſtenſis *conſ. 78. in fine*, talis enim clauſula, *prout prædeceſſores Caſtellani vſi ſunt*, adiecta in priuilegio, probat enunciata ità eſſe Guid. Pap. *deciſ. 272. Author damnatæ memoriæ in gloſ.* Pariſ. *tit. 1. gloſ. 5. num 67. & ſeq.*

42 Minus dici poteſt, fuiſſe extinctum ius priuilegij per reuerſionem Caſtri ad Regem, vt arguit pars de feudo reuerſo, vt non ſit amplius feudum penes Regem, ex regula poſita per Iſern. *in cap. 1. §. huius autem generis, ex quibus cauſis feud. amitt.* nàm in feudo eſt diuerſa ratio, quia res ſua nemini ſeruit, quod diuerſum eſt in priuilegio, de quo agitur, cùm non contineat ſeruitutis ſpeciem; tanto magis hoc corroboratur, cùm intentio Regis nunquam fuerit incorporare Caſtrùm cum cæteris iuribus fiſcalibus, quo caſu poſſet procedere argumentum partis, ſed ſemper Caſtrum conceſſit, ità vt nec momento temporis ſteterit penes Regem, vt per ſucceſſiuas, & continuas conceſſiones ab obitu Roberti inſpici poteſt; ex quibus declaratur animus Regis, noluiſſe Caſtrum incorporari, & ſic priuilegium extingui, & ità limitat dictum ſuum ipſemet Iſern *in d. §. huius autem*
43 *generis, in fin.* & notat Bartol. *in l. ſi vacante, num. 9. C. de bonis vacant.* vbi dicit, quod bona reuerſa ad Fiſcum, tunc dicuntur incorporata, & effecta de menſa, quando aliis non ſunt conceſſa, ſed in libro Fiſci deſcripta.

Dicit pars, quòd quamuis hæc vera ſint, nihilominus non potuit Rex tollere ius, quod Baroni interim ex ſuo priuilegio quæſitum eſt. Domini, pro reſponſione ſufficerent ſupradicta, nàm ex quo prioritas priuilegij per clauſulam fuit conſeruata, non poteſt tractari de auferendo iure Baroni, quod antea ſublatum fuerat per priuilegium anterius.

Nihilominus vt pænitùs os claudatur parti, etiam ſi priuilegium Caſtellani eſſet poſterius, ſi Rex non potuiſſet facere, quod homines Caſalium deſeruirent ex præiudicio, quod fieret Baronibus, vtique tale priuilegium nunquam habuiſſet locum; & tamen ab antiquiſſimo tempore ſemper videmus obſeruari, & in hac poſſeſſione ſemper fuiſſe Caſtellanos pro ſeruitio Caſtri nominare homines Caſalium vaſallos Baronum; & poſtquam hanc interpretationem recepit priuilegium, minimè mutanda eſt, *l. minimè ff. de legibus.* & & ità etiam paſſim videmus obſeruari, nàm Regia Curia conſtituit caballarios Dohanæ, Commiſſarios ferri, & aziarij, cuſtodes regiarum ratiarum homines vaſallos Baronum, & Barones ex hoc non poſſunt conqueri, & neque ſi conquererentur, eorum quærela admittenda foret.

Habent enim hæc fundamentum rationis, nàm Rex ex hoc non tollit vaſallos nec iura Baroni, dùm præcipit, quod temporaliter deſeruiant Caſtellano: ſi inſpiciamus finem, quarè iſti 14. homines ſunt ſub iuriſdictione Caſtellani, eſt vt deſeruiant Caſtro, & cum curribus, & eorum animalibus portent calcem, lapides, & cementa 44
pro reparatione Caſtri purgent foſſata Caſtri, ferant ligna, & paleas pro vſu Caſtri, & Caſtellani, & attento hoc fine, in quo verſatur publica vtilitas non ne Rex poteſt facere, quod homines, & vaſalli Baronis cum eorum animalibus ſibi deſeruiant vt notat Bart. *in l. iubemus nullam, C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in l. fin. §. fin ff. de offic. prætor.* Alexand. *conſ. 190. vol. 2* Ruin. *conſ. 105.*
hinc etiam conſequutiuè factum eſt, vt nè 45
iſti homines abſtrahantur à proprio exercitio, cui deſeruiunt, ſi pro iuſtitia haberent quærere alium Iudicem, vt iuſtitia eis miniſtretur, abſtraherentur à ſeruitio, quod ne eueniat, iuſtitia fieri poterit omni iure ab eodem Caſtellano, cui deſeruiunt vt notat in indiuiduo, Felin. *in cap. 2. de for.*
compet. ſic etiam dicimus in vxore, vt non 46
extrahatur à ſeruitio viri, non poteſt conueniri, niſi coram Iudice ipſius viri, Bar. *in l fin. § idem reſcripſerunt, num. 5. ff. ad municipal.* Soc. *conſ. 30. vol. 1.* Paul. *conſ. 59. vol. 1.* Ang *conſ. 10.* Rex enim per hoc non tollit vaſallum Baroni; perſona enim vaſalli remanet Baronis, ſed facit quod illa perſona vaſalli ſtet ſub iuriſdictione Caſtellani tem-
poraliter, dum deſeruit Caſtro, & quam diù 47
exercitium illud caſtrenſis durat, vt conſi-

derat Io. de Plat. *in l. in filiis, C. de decu-rion. num.* 4. Rex enim in Regno eſt Dominus perſonatum, *vt in conſt. quin frequenter.* & quamuis non poſſit tollere perpetuò ius tertio, benè tamen poteſt ad tempus, & re priuati temporaliter vti, vt notat Rom. *conſ.* 256. Felin. *in cap. ſi pro literis col.* 3. *de reſcript. in* 6. Gomeſ. *de iure quaſito non tollendo, q.* 4. *num.* 7. vbi dicit quod non cenſetur tollere, dùm tollit ad tempus.

Et ex his remanet vndique defenſa iuſtitia, quam habet in hac cauſa Dominus Caſtellanus, per quam Domini iudicare debent in eius fauorem pro vt cum effectu fuit iudicatum.

48 Et per *d. l. nullum* ſeruatur in Regiis Tribunalibus huius Regni in Sacr. Conſ. M. C. & Reg.ª Audientiis, quod receptantes contumaces, ſeù foriudicatos efficiuntur ſubditi illius Iudicis, per quem, qui receptatur, erat bannitus, quamuis adeſſet priuilegium cum clauſula abdicatiua & priuatiua, teſte Vincent. de Franch. *decif.* 470.

49 Quod tamen in hac re quæri poteſt, quid ſi contumax, ſeù bannitus eſſet à duobus Iudicibus bannitus, quis erit competens? Diſtingue, vel Iudices, per quos effectus fuit contumax ſunt æquales, & tunc locus eſt præuentioni, vt notat Bal. *in C. l. neganda, qui accuſare non poſſunt* aut vnus Iudex erit maior altero; & tunc præualet Iudex competens, per tex. *in l. contra, Pupill. §. qui, & maius, ff. de Iud.* Iaſ. *in. l.* 2. *§. ſi quis municip. ff. ſi quis caut. in* 3. *notab.* & facit quod dicit Io. de Nigr. *in pragmat.* Regis Ferdin. *de cauſ. ciuil. & crimin.* quæ eſt poſita inter capitula Reg. *num.* 58.

50 Licèt certum ſit, quòd cùm plures Iudices Reus habeat, electio ſit actoris, vbi eum velit conuenire, gloſ. *in l. fin. in fine, C. vbi in rem actio*, gloſ. *in l. cum cleric. C. de Epiſc. & cler*, & ibi Bal Abb. *in d. cap. cum ſit generale, nu.* 2. Couar. *lib. variarum, cap.* 18. *n.* 6. Bal. *in cap. cum cleric. de for. compet.* Iſern. *in conſt. Reg. ſtatuimus, vt Magna Curia, in verbo miſerabilium,* Lanfran. Balb. *decif.* 161. Caualc. *decif.* 2. *de Indic.* quod procedit etiam in alternatiua locorum, Balb. *decif.* 361.

51 Sed quid ſi plures Iudices habeat ex priuilegio, vide diſtinctionem Iacob. de Aret. relatum per Luc. de Penn. *in l. ne ad diuerſa, C. de ſilent. lib.* 12. Afflict. *decif.* 16. Iſern. *in d. conſt. ſtatuimus vt Magna Curia, in verb. miſerab.* Capyc. *decif.* 9.

Cum vero continget per Barones peti remiſſiones cauſarum a Tribunali commiſſarij contra delinquentes per campaneam, aduertendum erit ad decretum, quod inter alia reſultauit ex viſitatione relata quo mãdatum eſt, ne commiſſarij prædicti cauſas remittant Baronibus niſi conſulto regentem collateralis conſilij ſuper intendente campaneæ, cuius tenor eſt qui ſequitur,

Y Que el dicho comiſſario de Campaña no pueda hazer, ni haga las remiſſiones delos delinquentes, que en ſu tribunal ſe pidieren por los Barones deſſe Reyno, ni remitirſelos, ſinò es conſultandolo primero con el Regente Colateral, que fuere ſuperintendiente de la campaña, haziendo la relacion del proceſſo, y con decreto ſuyo, ſo pena que la remiſſion ſea nula, y lo actitado deſpues della, y que ſe pueda reſumir la cauſa en el miſmos Tribunal, para proceder en ella como ſi no ſe huuiera hecho la remiſſion y ſi el dicho comiſſario de Campaña contraueniere a eſta mi orden, ſe le hara cargo dello.

ARGVMENTVM.

De impedimento & qualitate circa perſonam Iudicis. De ætate doctorandi, & Iudicum De poteſtate Proregis, cum Collaterali Conſilio, diſpenſandi voluntatis teſtatoris ſuper certa ætate diſponendi, & adminiſtrandi. De ætate Aduocati, & Notarij. Ac de exercitio in propria Patria.

SVMMARIVM.

1 *Iudex cuius ætatis eſſe debet.*
2 *Doctorandus in qua ætate admittitur.*
3 *Littera Regia.*
4 *Et quomodo obſeruentur.*
5 *Prorex cum Conſilio Collateralis Conſilii poteſt diſpenſare rigoroſis legibus ex cauſa, quæ eſt probanda, nam regularitèr Princeps non poteſt legum diſpoſitioni contrauenire.*
6 *Regentes Regiam Cancellariam ſunt pars corporis Regis.*
7 *Poteſtas Cancellaria quanta ſit.*
8 *An habeat poteſtatem diſpenſandi ætati à teſtatore ſtatuta alienandi, & ſtandi ſub cura, & deciſio num.* 8. *&* 10.
9 *Hæres quòad feudalia non tenetur ſeruare factum illegitimum teſtatoris ſine aſſenſu.*
11 *Decreta diſpenſationis referuntur.*
12 *Quod pluriès iudicatum fuit per Collaterale Conſilium, non poteſt ampliùs reuocari in dubium.*
13 *Qua ætate poſſit eſſe Aduocatus, & Tabellio.*
14 *Ciuis an poſſit exercere in propria patria iuriſdictionem, & actitare.*
15 *Et quid in paruis Terris, & Villis.*
16 *Et quid ſi adeſt contraria conſuetudo.*

SECTIO XXVI.

AD competentiam confert qualitas, etiam Iudicis; quò ad qualitatem inter alias, ſexus & ætas conueniens requiritur, videlicet, quod ſit maſculus, nam fœminam iudicare non poſſe lex dicit, *l. fœmina, ff. de regul. iur.* item in

in impubere, *l. prætor, §. non autem ff. de iudic.* vbi quod obſeruandum ſit in impubere, ſatis eruditè tradit Petr. Faber *ad tit. de diuerſ. reg. iuris antiqui in d. l. fœmina, verſ. ſed quæro cum lex dicat fol. mihi* 10. vbi quid in arbitro, & quando poſſit compelli.

2 Et circa qualitatem ætatis, vt ſupra dixi, videndus eſt Bar. qui interpretando tex. *in l. quidam conſulebant ff. de re iudic.* cenſuit, eſſe debere maiorem annorum decem & octo, tam in ordinariis, quàm in delegatis; minorem verò decem, & octo annorum valere iudicare, accedente tamen conſenſu partium, vel ſi à Principe ex certa ſcientia Iudex datus ſit & Batt. multi ſequuti ſunt, vt teſtatur Menoch. *de arbitrar. centur. 6. caſ.* 540. *num.* 5. Azon & Roffred. citati per Petr. Greg. *in ſyntag. 3. par. lib. 47. cap. 9. num.* 16. & Bouadill. *in polit. tom. 1 lib. 1. c. 4. num.* 17. Iudicem eſſe debere ætatis annorum viginti quinque ſcripſerunt, alij aliud cenſuerunt, quos affert Ioan. Paul. Xam. *in tract. de offi. Iudicis, & Aduocati p. 1. q. 12. à n* 15. & huic opinioni adhæſit noſter inuictiſſimus Rex per ſequens reſcriptum, ſtatuendo ætatem annorum 14. cuius verba imprimi inferius mandabo vt innoteſcat omnibus.

Toloſæ etiam declarata eſt Præſidum, & Iudicum eadem ætas, Maynat. *lib. 1. in decis.* 76.

Verùm, Doctorem fieri poſſe in decimo ſeptimo anno, notat gloſ. *magiſtralis in l. 1. §. initium, ff. de poſtuland.* quam notauit Gomeſ. *var. reſolut. tom.* 3. refert. Paul Xamar. *dicto tract. de offic. Iudic. & aduocat. par. 2. q. 1. num. 15. verſ. Aduocatus eſſe non poteſt*; verùm quia per *prag. de ſcholaribus doctorandis*, gradus erat prohibitus, antè vigeſimum primum annum, deindè ad ſupplicationem fideliſſimæ Ciuitatis, fuit conceſſa facultas diſpenſandi, & per Suam Maieſtatem approbata, vt ex ſequentibus literis, quam obſeruandam mandauit Excellentiſſimus Dominus Prorex in Collaterali Conſilio in decimo octauo anno, in ſequenti reſcripto S. E. directo Almo noſtro Collegio, & ſi potuiſſet etiam abſque reſcripto Dominus Prorex legem ſoluere cum Collaterali Conſilio, prout copioſè fundat Anton. Florill. *in comment. ad 7. prag. ſub tit. de ſcholaribus doctorandis* ex plenitudine poteſtatis à Domino Rege conceſſa

Philippus Dei Gratia Rex, &c.

Illuſtriſſimi, & Magnifici Viri Collaterales, & Conſiliarij Regij Fideles dilectiſſimi. A Noi è ſtato preſentato il ſeguente memoriale, vz. Illuſtriſſimo, & Eccellentiſſimo Signore li Eletti di queſta Fideliſſima Città dicono à V. E. come eſſendo ſtato per molti Signori Vicerè di queſto Regno in diuerſi tempi ordinato, che non ſi doueſſero ammettere al grado del Dottorato quelli, che non ſono di anni 21. eſſendoſi poi per li medeſimi riconoſciuto tal ordine non ridundar in alcun beneficio publico, anzi più toſto impedire il corſo delli ſtudij alla giouentù Napolitana. è ſtato continuamente per eſſi diſpenſato, che non obſtante detti ordini, ſi poſſino promouere à detto grado. Vltimamente fù fatta nuoua pragmatica publicata nel meſe di Decembre 1629. ſotto il gouerno del Signor Duca di Alcalà per la quale non ſolo ſi prohibiſce ammetterſi à detto grado quelli, che non haueranno l'età: mà di più s'ordina, che ancorche ſi faccino diſpenſe per ordine delli SS. Vicerè, e ſuo Collat. Conſeglio, non debbiano oſſeruarſi, E perche queſti ordini non ſolo ſono contra l'vſo di tutti i Collegij d'Italia, e contra le leggi communi; mà anco ſi è con eſperienza per molto tempo oſſeruato eſſere contra il bene publico perche la giouentù Napolitana oltre l'eſſere velociſſima d'ingegno ch in età aſſai tenera finiſce il corſo perfetto delli ſtudij, dopò il quale può cominciare ad impiegarſi alli Tribunali, alli quali non giudica coſa honoreuole andare ſenza il grado di Dottore. Si ritroua di più per lo contrario con infinite occaſioni di deuiarſi da quelli, ſe li è interdetto il corſo ordinario, perloche vn gran numero di perſone, particolarmente Nobili, li quali haueano età finito il corſo dello ſtudio, vedendo non poter aſcendere al Dottorato per mancamento d'età, ſi ſono deuiati à fatto dalle lettere, & impiegatiſi in paſſatempi inutili, giàche in detto tempo in queſto Regno per le ſue antiche conſtitutioni ſi giudica età maggiore quella di anni 18. nella quale difficilmente può la giouentù correggerſi il che non ſolo ridonda in pregiudicio delle loro perſone, e famiglie, mà anco di Sua Catolica Maeſtà, alla quale mancarãno frà poco tempo ſogetti di qualche qualità da poterli impiegare per Miniſtri del ſuo Real ſeruitio; Perciò ſupplicano V. E. che conſiderato queſte ragioni, & quelle molte di più, che alla ſua gran prudenza potranno occorrere ſi degni in conformità di quelle, che continuamente dalli Signori ſuoi Predeceſſori è ſtato fatto ordine, che ſi poſſa diſpenſare à detto mancamento di età, tanto nelli preſenti ſecoli abbreuiata, il che oltre eſſere ſeruitio di Sua Maeſtà, e del publico, la Città tutta lo riceuerà a gratia particolare da V. E. vt Deus &c, Franciſco di Somma. D. Alonſo Carrafa. D. Gio. Serio Sanfelice. Gio. Franceſco di Aleſandro. Andrea Paulella: *Et inteſo per Noi il tenor del detto preinſerto memoriale, conſiderate le ragioni, che per parte di detta fideliſſ. Città ci ſono ſtate rappreſentate, che molti dopoi hauer finite il corſo delli ſtudij, vedendone non poter ottener il grado del Dottorato, per non hauer l'età compita, laſciano à proſeguire la profeſſione delle leggi, tanto neceſſaria al ſeruitio di S. M. e beneficio del publico, & retta adminiſtratione della giuſtitia, & ſe danno alla vita licentioſa; Eſſendomo anco informati, che in altre Città d'Italia. Spagna, & altre parti ſi attende principalmente all'habilità, e lettere e non all'età, conforme alla diſpoſitione delle leggi communi; Hauendomo ſimilmente conſideratione alli meriti di detta fideliſſima Città, e ſeruitij fatti in ogni tempo à S. M. & in particolare à quelli, che hà fatto in tempo del noſtro gouerno.*

Digitized by Google

E trattato del tutto con particolare attentione nel Regio Collaterale Conſeglio,ci hà parſo farni la preſente, con la quale vi dicemo, & ordinamo, che da hoggi auante poſſiate conferire il grado di Dottore à quelli, che lo demandaranno, non obſtante la prohibitione fatta à queſto Almo Collegio per la Regia Pragmatica, edita in tempo del gouerno dell'Illuſtre Duca di Alcalà noſtro Predeceſſore à 31. di Decembre 1619. purche habbiano ſtudiato per lo ſpatio d'anni cinque, & habbiano gli altri requiſiti ordinati per le Regie pragmatiche, però debbiano preſentare licenza ſpedita da noi per Collaterale, per la diſpenza della detta età, e nel concedere delle dette licenze miraremo alla qualità della perſona, e dottrina, conforme ſi è fatto anco per lo paſſato, e del predetto ne hauemo dato conto alla Majeſtà Sua, & ſupplicatola, che parendoli conuenire al ſuo real ſeruitio, ſi degni approbarlo. Datum Neap. die 27. Februarij 1635. El Conde de Monterey. Vidit Tappia Regens. Vidit Rouitus Regens. Vidit Entiquez Regens. B. gratis. de Giorno. Locus Sigilli. In Part. 95. fol. 119. *All'Almo Collegio di Dottori di queſta Magnifica, e fideliſſima Città, circa quello hà da oſſeruare à riſpetto delle perſone, che han da riceuere il grado di Dottore, & non hanno l'età ſtabilita per la Regia pragmatica, vt ſupra, &c.*

Literæ Suæ Catholicæ Maieſtatis ſunt v3.

Philippus Dei Gratia Rex, &c.

ILluſt. Vir Regie Collat. Conſil. fidelis dilectiſſime, Hauemo riceuuta l'infraſcritta Real carta di S.M. qual'è del tener ſeguente, v3.

EL REY.

Illuſtre Conde de Monterey Primo de nueſtro Conſejo de Eſtado, Preſidente en el de Italia, y nueſtro Lugarteniente, y Capitan General. En carta delos 25. de Febrero deſte preſente año dezis como haueys deſpenſado ala prematica, que prohibia el poder recibir el grado de Dotorado, ſi no es teniendo veynte y vn año, con ocaſion delo que eſſa mi fideliſſima Ciudad os hauia repreſentado, con que lo que tuuieſſen neceſſidad a diſpenſar ala edad, dieſſen memoriales en Colateral, pediendola, y pareciessen en el con ſus perſonas, preſentando ſus matricolas de hauer eſtudiado los cinco años, que obligã las prematicas deſte Reyno, y lo hè tenido por bien de aprobar lo que cerca deſto proponeis, como hago, con que para tener officio paſſen tres años deſpues, de hauerſo graduado, y que por lo menos tengan veynte y quatro años de edad, y en eſta conformedad os encargo, y mando lo haguis executar. De Madrid 20. de Setiembr.

YO EL REY.

Matienço Secr.
Vidit Carrera Reg.
Vidit Enriquez Regens.
Vidit de Neap. Regens.
Vidit Brancia Reg.
Vidit Neyla Reg.

E viſta per Noi la detta Real carta, & inteſa anco la relatione, che ſopra di eſſa ci hà fatto nel Regio Collateral Conſeglio l'infraſcritto Illuſtre Regente Marcheſe di Belmonte del Conſeglio Collaterale di Sua Maeſtà; conuenendo al ſuo Real ſeruitio, e beneficio del publico, che quella ſi oſſerui con ogni puntualità, è parſo con la preſente ordinarui, che debbiate ſtare con ogni auertenza di detta Real carta, & quanto in eſſa ſi contiene, che tal è noſtra volontà. Dat. Neap. die 18. Aprilis 1638.

El Conde de Monterey.
Vidit Carolus de Tapia Regens.
Vidit Rouitus Regens
Vidit Ianuarius Reg.
Vidit Zufia Reg.
Locus ſigilli. In Curiæ 30. fol. 25. de Giorno, &c.

Al Illuſtre Duca di Caiuano Secret. di Sua Maeſtà in queſto Regno, e Vice Cancelliero del Almo Collegio di Dottori di queſta fideliſſima Città di Napoli, che ſtia con ogni attentione ſopra la puntuale oſſeruanza della preinſerta Real carta di Sua Maeſtà, per la quale approua il modo, che ſe tiene in Collaterale nel conceder diſpenze di età, à quelli, che ſe hanno da Dottorare, con ordine che quelli, che hanno da eſſercitar officij debbiano paſſar tre anni dopo del Dottorato, & che per lo meno habbiano anni venti quattro d'età, vt ſupra.

Extracta eſt præſens Copia à ſuis propriis originalibus, cum quibus facta collatione concordat meliori ſemper ſalua, & in fidem veritatis, Ego prædictus Notarius Franciſcus Ampellonus de Neap. Almi Collegij Neapolitani Secretarius, & Actor. Magiſt. qua conſeruantur in Archiuio eiuſdem Almi Collegij, quibus relatio habeatur. Ita eſt Not. Franciſcus Ampellonus de Neap. Secretar. & Actor. Magiſter.

Inter inſtructiones tranſmiſſas in Coll. Conſil. relatas, ſequens eſt, mandans S. Catholica maieſtas per Secretarium Regni non poſſe diſpenſari matriculis, niſi finito quinquennio.

El dicho Secretario del Reyno como Vice cancelier del Collegio de los eſtudios de Napoles ha contrauenido alas prematicas y ordenes dadas per mis Virreyes, para ſu obſeruancia y execucion, conſintiendo que contra lo diſpueſto por ellas ſe dieſſen grados a gran numero de perſonas aſſi en leyes, como en Filoſofia, y Medicina, que no hauean ſido madriculados y à otros, que les faltaua la mayor parte de las matriculas y ſiendo eſto de tanto enconuemiento, come ſe deja conſiderar, ordeno y mando, que el dicho Vicecancelier para hauer de dar los grados, guardo y obſerue con toda puntualidad lo diſpueſto por las dichas prematicas, y ordenes, ſin exceder dellas por ningun caſſo, pues el hazerlo es tanto daño, y perjuizio del publico.

Corollarium.

Quod amplia, etiam ſi eſſet prohibita à teſtatore filio hæredi alienatio vſque ad certum

cettum tempus. nàm poteſt Princeps derogare illius diſpoſitioni, quamuis namquè voluntas teſtatoris ſpecificè adimpleri debeat, & non videatur Princeps poſſe illius diſpoſitioni contrauenire, cùm inſtrumentum Imperatoris, ſi repugnet teſtamento non ſubſtineatur, tamen concurrente cauſa poſſe Principem derogare diſpoſitioni teſtatoris, tradit Dec. ex authoritate Bar. & Innocen. *conſ 40 ; num. 13. verſ. quia inſtrumentum Imperatoris contra teſtamentum non valet.*

POſt hæc, superuenerunt Regiæ literæ in anno 1628. tam in promouendo ad doctoratus gradum, quàm ad officia, & ſunt tenoris, qui ſequitur.

HE entendido, que per mi Conſejo Colateral ſe conceden alos eſtudiantes diſpenſaciones en los curſos y en la edad, habilitandoles pa. aque puedan reſumir el grado de Doctor, contrauiniendo ala reformacion, que ſe hizo en virtud de orden mia de 21. de Nouiembre de 1628. dirigida al Duque de Alua. que es del tenor, que ſe ſigue:

EL REY.

Ill. Duque de Alua Primo, &c. Por carta de D. Franciſco de Alarcon de mi Conſejo Real de Caſtilla, y mi Viſitador General deſſe Reyno de 8. de Setiembre deſte año hè entendido, que ſe han introducido muchos abuſſes en las eſcuelas en la forma de darſelos grados de Doctores en leyes, y medicina, y las matriculas, y examines deles que ſon admitides aora à otras facultades, y otro particulares, y que eſſo hà reſultado de algunas diſpenſaciones, que ſe han dado por mis Virreyes contra la forma delos eſtatutos delas dichas eſcuelas, prematicas, y ordenes mias, que hay para ſu buen gouierno; y porque demas de contrauenirſe en eſſo alas dichas ordenes, y prematicas ſe ſiguen inconuenientes de conſideracion, aſſi por el beneficio publico, como de particulares. Hà parecido encargaros, y mandaros, como lo hago, deys las ordenes, que os parecieren mas conuenir para el buen gouierno de dichas eſcuelas, communicandolas con el dicho Viſitador, haziendo obſeruar, y cumplir las, que por mi eſtan dadas en eſta materia, y añadiendo de nueuo lo que à vos, y al dicho mi Viſitador pareciere, que conbiene, paraque de aqui adelante ceſſen los dichos inconuenientes, y anulando, y dando por ningunas para lo vinidere qualesquier diſpenſacion, que ſe dieren por vos, y por vueſtros ſucceſſores, ò por el Conſejo Colateral. Y paraque nadie pretenda ignorancia, proueereys, que al principio de cada año ſe fixe vn edicto con declaracion delas ordenes, que ſe dieren para el buen gouierno delas dichas eſcuelas, y remedio delos abuſſos, que hà hauido ya en ellas, y reſpecto de examen de latinidad delos eſtudiantes, que huuieren de paſſar aſta alguna ſcientia, ò facultad, ſi non eſtà inſtituida la Catedra de Retorica, que ſe diſpone por el titulo ſegundo dela parte tercera delos eſtatutos dela dicha Vniuerſidad, ordenareys, que dentro de dos meſes en conſulta de mi Conſejo Colateral, y interuencion de mi Cappelan maior deſſe Reyno maeſtro de eſcuela dela dicha Vniuerſidad ſe exiga la dicha Cathedra ſeñalando el ſalario, que pareciere competente, el qual ſe pagarà pudiendo como los demas delos emolumentes del protomedico y no cauiendo en ellos, ſe ſituarà en otra parte, donde comodamente ſe pueda cobrar, hauiendo precedido para eſto conſulta de mi Regia Camera dela Summaria, y viſta en mi Conſejo Colateral; y la dicha Cathedra ſe proueerà por concurſo con interuencion, y en la forma, que eſtà dada en la prouiſion delas demas Cathedras dela Vniuerſidad, y que el dicho Cathedratico haga los examenes, delos que huuieren de paſar a otra ſciencia, como ſe declara en el dicho titulo, y en eſta conformidad lo hareys executar, y cumplir. Madrid à 21. de Nouiembre de 1618.

YO EL REY.

Matienço Secret. con las ſeñales del Conſejo.

Y ſiendo mi voluntad que lo diſpueſto por la orden preinſerta, y loque en virtud della ſe aſentò, ſe guarde, y obſerue inuiolablemente; hè querido renouarla, y encargarla de nueuo ſu execucion, y cumplimiento, y prohibiendo como lo hago en virtud delas preſentes, que por mi Conſejo Colateral nè ſe concedan, ni puedan conceder alos eſtudiantes de as eſcuelas diſpenſaciones de curſos, ni delà edad, ſi no que ſe guarde la dicha mi orden y la reformacion, que conforme a ella ſe hizo. por ſer lo que combiene al bien publico. y buen gouierno delas dicha Eſcuelas.

Et quamuis de iure fundari poſſit, non eſſe derogatum diſpenſationi ordine S. C. M. conceſſæ ad inſtantiam fideliſſimæ Ciuitatis virtute literarum regiarum de qua ſupra in *ſect.* 26. à *nu.* 1. fundatum fuit, cùm in nouiſſimis literis expeditis in anno 1644. nulla ſit facta mentio derogationis diſpenſationis virtute gratiæ S. C. M. quæ ſpecificè, & expreſſe erat deroganda per clauſulam, *non obſtante quouis reſcripto in contrarium*, iuxta doctrinam Bart. communitèr receptam *in l. omnes cuiuſcumque C. ſi contra ius, vel vtil. publ. n. 4. verſ. quare quid ſi Imperator*, Belluga *in ſpec. Prin. rub. 2. de inuent. & Principis poteſtate in leg. condend. num. 5.*

Nihilominus adhuc non eſt deciſum ſuper nouiſſimis, his literis, & ſtat in ſuſpenſo diſpenſatio ætatis in anno 18.

Poteſt enim Collaterale Conſilium de 5
per ſe ex poteſtatis plenitudine ſibi à Domino Rege conceſſa diſpenſare, non ſolùm vt Collaterale Conſilium Proregis, quo caſu habet eandem ſupremam, & ordinatiam cum ipſo Prorege poteſtatem, vel quod ſit vnicum Collaterale Conſilium, cui præeſt Excellentiſſimus Dominus prorex, D. de Tappia *deciſ. Italia 4. num. 90.* Reg. de Ponte *de delegat. cauſar. num. 12. cum ſeqq.* qui refert ità fuiſſe declaratum per Maieſtatem Philippi II. *anno* 1550. vel quod illius officiales ſint Regentes, ſiuè Senatores, ad dicta per D. Tapp. *d. deciſ. 3. in princ.* qui ſunt pars corporis D. Re-

gis *l. quiſquis*, *C. ad. legem Iuliam Maieſtatis*, *l. humanum*, *C de leg*. Boer. in addit. ad Io: Montan. *de auth. Mag. Conc. in princip.* ita, vt Princeps inter ipſos connumeretur, vt ait Imperator *in l. ius Senatorum*, *C. de dignit. lib* 10. ex quo factum à Senatu, à Principe dicitur factum, Maſtrill de Magiſtr. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 4. 5.

Sed etiam Concilium iſtud Regiam Cancellariam repreſentat, ac regit Frec. *de ſubfeud. lib.* 1. *de offic. Mag. Cancell. per totum*

7 Nàm & poteſtas Cancellariæ æqualis cum ipſo Rege videtur, Reg de Ponte *vbi ſupr. num.* 18. citatis Caſſan. & Auendan. qui aſſerunt, tantam eſſe Cancellariæ poteſtatem, quod neque Prorex, neque Rex poſſet ea tollere, quod iuſſit Regia Cancellaria quod obſeruat quoque D. Reg. Tapp. *in tract. de poteſt. Reg Cancell. num.* 5.

8 Et hinc reſtricta poteſtate à Patre teſtatore alienandi, & ſtandi ſub cura vſque ad vigeſimum quintum annum in perſonam Nicolai Paueſij fuit moderata per Coll. Conſ. & idem obſeruatum in perſonam Baronis Gabrielis de Martino ad annum 18. ſub die 6. Aprilis 1645. vt videbimus infra *num.* 11. iuxta diſpoſita in *pragm.* 2. *de minoribus*, quamuis de iure communi maior, & per *conſtitut. Regni* minor deſideraretur vt per Præſid. de Franch. *deciſ.* 650. & per Maſtrill. *deciſ.* 13. in qua cauſa fuit habitum pro abſoluto, præceptum hoc non ſubſiſtere, quò ad feudalia:

9 hæres enim in illis non tenetur factum illegitimum teſtatoris ſine aſſenſu ſectuare, *cap. imperialem de prohibita feudi alienat.* per Feder vbi Andr. *in princ. in addit. & in cap.* 1. §. *donare qualiter feudum poterat alienari*, & in propriis terminis non poſſe teſtatorem vltra ætatem à Regia pragmatica ſtatutam prohibere ſine aſſenſu, docet Ann. filius *conſ.* 29. *numer.* 13. *verſ. quod quidem ſine aſſenſu non eſt permiſſum*, & ita iudicatum fuit in Collat. Conſ. ſub die 13. Decembr. 1629. in perſonam Ducis Magdaloni; & quod poſſit princeps de re feudali diſpoſitiones, & clauſulas limitate illis derogare, Couarr. *cap.* 6. *variar. reſolut. lib.* 3. *numer.* 2. Reg. Tappia *deciſ. Supremi Conſil.* 20. *num.* 2.

10 Quotiès vero ageretur de bonis allodialibus, conſtito de qualitate, & habilitate filij qui ſapienter, & conſideratè res ſuas agit & de maiori ætate iuxta Regni leges obſeruandum eſſe ſtante modico præiudicio, ex cauſa legitima, ex Reg. Tap. *d. deciſ* 20. *num.* 2.

Poteſt namque Cancellarius rigidas leges ſoluere, prout teſtatur Petrus Gregor. Tholoſ. *in ſintagm. iur. p.* 3. *lib.* 47. *cap.* 29. *nu.* 7. *verſ. eſt huius maxima poteſtas*, quod in Regia Cancellaria Neapolitana ſeruatum fuit; frequentiſſimè enim circa contenta in Regiis Pragmaticis fuit diſpenſatum ex antiqua Cancellariæ noſtræ conſuetudine fundata in auctoritate, quam habent aliæ Cancellariæ, Reg. Carol. Tap. Marchio Belmontis *d. tract. de poteſtate Regia Cancellaria num.* 50. & idem iudicatum fuit in cauſa Ill. Marchionis Romagnani, qui cum nondùm ad ætatem annorum decem & octo perueniſſet, ſed, tamen ad ætatem annorum ſexdecim, conſtito de habilitate, fuit conceſſa adminiſtratio bonorum omnium, vt conſtat ex ſequenti decreto.

In cauſa Ill. Marchionis Romagnani, ſuper venia per eum petita adminiſtrationis omnium eius bonorum burgenſaticorum & feudalium, non obſtante, quod non ſit ætatis annorum decem, & octo, vt in actis, &c. 12

Die 3. Menſis Octobris 1644. Neap.

Facta de omnibus relatione S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Illuſtrem Marchionem Torelli Regentem Hectorem Capycium Latro Collateralem Conſiliarium, & Comiſſarium.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis prouidet decernit, atque mandat, quod detur venia in forma, & proinde licitum eſſe prædicto Ill. Marchioni Romagnani adminiſtrare omnia eius bona burgenſatica, & feudalia, ac omnia, & ſingula alia facere, quæ omnes alij maioris ætatis annorum decem & octo facere poſſunt, non obſtante, quod ſit minor ætate prædicta, verùm non poſſit alienare, nec obligare bona ſtabilia, abſque decreti interpoſitione, hoc ſuum, &c.

Brancia Reg. Zufia Reg. Sanfecilicius Reg. Salamanca Reg. Ioſeph Barilis Regius à mandatis Scriba. Concordat cum originali, meliori collatione ſemper ſalua. Ioſeph Barilis Regius à mandatis Scriba.

Fuitque confirmatum, & iudicatum in cauſis contentis in ſequentibus decretis, quæ inſeri mandaui de verbo ad verbum ad ſtudioſorum vtilitatem, & ſunt videlicet.

In cauſa Ill. Ducis Luſtræ ſuper venia per eum petita adminiſtrationis omnium eius bonorum burgenſaticorum, & feudalium non obſtante, quod non ſit ætatis annorum decem, & octo, vt in actis, &c.

Die 23. Menſis Februarij 1644. Neap.

Facta de prædictis relatione S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Ill. Marchionē Torelli Regentem Capycium Latro Regium Collat. Conſiliarium, & Commiſſarium.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſimus Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis &c. prouidet, atque mandat, quod detur venia in forma ſupradicto Ill. Duci Luſtræ, & proinde licere, & licitum ei eſſe adminiſtrare omnia eius bona burgenſatica, & feudalia, ac omnia & ſingula alia facere, quæ omnes alij maiores ætatis annorum decem, & octo facere poſſunt, non obſtante, quod ſit minor ætate prædicta, verum non poſſit alienare bona ſtabilia, abſque decreti interpoſitione, hoc ſuum, &c. Zufia Reg. Caſanate Reg. Sanfelic. Reg. Capycius Latro Reg. Melioti collatione ſemper ſalua. Io. Baptiſta Grimald. Regius à mandatis Scriba.

In

Digitized by Google

In cauſa Ill. Ducis Ayrolæ ſuper venia per eum petita adminiſtrationis omnium eius bonorum burgenſaticorum, & feudalium, non obſtante, quod non ſit ætatis annorum decem, & octo, vt in actis, &c.

Die 4. menſis Septembris 1644. Neap.

Facta de prædicta relatione in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Mathiam Caſanate Regium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium.

Illuſtriſs. & Excellentiſs. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Prouidet, decernit, atque mandat, quod detur venia in forma, & proinde licere, & licitum eſſe prædicto Ill. Duci Ayrolæ adminiſtrare omnia eius bona burgenſatica, & feudalia, ac omnia, & ſingula alia facere, quæ omnes alij maiores ætatis annorum decem, & octo facere poſſunt, non obſtante, quod ſit minor ætate prædicta, verùm non poſſit alienare bona ſtabilia, abſque decreti interpoſitione, hoc ſuum, &c. Tapia Reg. Azcon. Reg. Sanfelicius Reg. Capyc Latro Reg. Meliori collatione ſemper ſalua. Ioan Baptiſta Grimaldus Regius à mandatis Scriba.

In cauſa Octauij Fontanaroſa ſuper venia petita per eum adminiſtrationis omnium eius bonorum, non obſtante, quod non ſit ætatis annorum decem & octo.

Die 24. Menſis Auguſti 1644. Neap.

Facta de prædictis relatione S.E. in Regio Collaterali Conſilio per Ill. Marchionem Torelli Regentem Capycium Latro Regium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium, &c.

Illuſtriſs. & Excellentiſs. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Prouidet, atque mandat prædictam ætatis veniam per ſupradictum Octauium Fontanaroſa petitam eſſe eidem concedendam, prout præſenti decreto conceditur & proinde Octauius ipſe poſſit & valeat omnia eius bona burgenſatica, & feudalia adminiſtrare, omnia alia facere, quæ facere potuiſſet, ſi eſſet maior decem, & octo annorum, verum non valeat alienare, nec hypothecare bona immobilia, abſque decreti interpoſitione hoc ſuum, &c. Brancia Reg Zufia Reg. Sanfelicius Reg. Capycius Latro Reg Meliori collatione ſemper ſalua &c. Ioan. Baptiſta Grimaldus Regius à mandatis Scriba.

12 Vnde cùm hoc ſit pluriès ità iudicatum per Collaterale Conſilium ampliùs non poterit in dubium reuocari, ad tradita per Præſ. de Franch. *deciſion.* 179 *num. 9. in fin.*

At quò ad fideicommiſſum, & maioratus, quo pacto Princeps valeat tollere vel mutare teſtatoris voluntatem, videndi ſunt Couarr. *d. cap.* 6. & Reg. Tapp. *dict. dec. Collateralis Conſilij* 20. *num.* 2.

13 Hac eadem ratione, & poteſtate poteſt Dominus Prorex, & ſuum Collaterale Conſilium diſpenſare circa ætatem Aduocati, & Tabellionis, qui qua ætate exercere poſſint officium Aduocati, & Tabellionis,

14 & an, & quando quis iuriſdictionem poſſit exercere in propria Patria, habetur *in conſt. Regni Iuſtitiarij per Prouincias, & in conſt. Magiſtri Camerarij*, not. Paris *in tract. de Sindic. in verb. aſſeſſor. cap.* 1. *numer* 16. & quid in Actuario, Præſ. de Franch. *deciſ.* 98.

15 Aduerto tamen, dubium nunquam fuiſſe admiſſum in paruis terris, & villis, ex ijs, quæ notant Capiblanc de Baronib. *prag.* 3. *num* 226. & Epiſc. Ric. *in addit. ad d. deciſ.* Præſ. de Franch. 98.

16 Et vbi eſſet contraria conſuetudo, Theſauros *deciſ.* 168. cætera verò vide apud Xamar. *in d. tractatu.*

Et ex his ad Laudem, & Gloriam Dei finem impono primæ Parti Citationis.

DE

DE SECVNDA PARTE CITATIONIS,

Quæ eſt exequutio.

ARGVMENTVM,

Citatio realis, quando , quibus in caſibus,contra quos permittatur & per quem Iudicem : & an poſſit practicari contra debitorem ſub modo,vel conditione;quomodo ſit obſeruandum in remiſſione facta ab offenſo cum clauſula , (quod non accedat ad certum locum) & an in caſu inobſeruantiæ ſit inſtauranda accuſatio ; multiſque perpenſis pro explicatione verborum, per quæ inducatur modus,vel conditio,& de differentiis inter eos , & an valeat perpetuæ prohibitionis conditio, ſeù modus,ac de pœna eximentis debitorem á manibus familiæ.De prælatione an detur creditori ex cauſa oneroſa contra creditorem ex cauſa lucratiua anteriorem, & quando liceat propria authoritate capere perſonam,& bona,quomodòque hoc pactum practicetur contra debitorem decoctum, qui habetur pro mortuo. Ac de inſitione , quando requiratur in donatione , & de donante , quod non teneatur , niſi in quantum facere poteſt deducto ne egeat , idque beneficium an tranſeat ad hæredes,fideiuſſores,& filios.

SVMMARIVM.

1 *Citatio alia realis. alia verbalis.*
2 *Citatio realis qua dicatur, & quando practicetur: num. 3.*
4 *Creditor quando ſibi praiudicet per diſſimulationem , & taciturnitatem.*
5 *Cautio fideiuſſoria ob ſuſpicionem fuga, an praſtanda ſit ante diem , vel ante conditionis adimplementum.*
6 *Praſtanda an ſit , ſi à Principe ſit data dilatio.*
7 *Debitores pro pretio rerum comeſtibilium, caterorumque animalium, vini , ac piſcium , & ſimilium , an gaudeant dilatione.*
8 *Dilatio an detur contra Neapolitanos.*
9 *Debitor fugitiuus. ante diem ſolutionis facienda , an capi poſſit per principalem creditorem , vel per eius Procuratorem*
10 *Fideiuſſor an gaudeat dilatione data debitori , & an beneficium dilationis tranſmittatur ad haredem , cum deciſione Collateralis Conſilij num. 11.*
12 *Contra ſuſpectum an fieri poſſit detentio per Iudicem incompetentem.*
13 *Quid in cauſa criminali , & quando Aduocato Fiſcali permittatur.*
14 *Et quid in debitore clerico.*
15 *Et an poſſit fieri captura rei aliena.*
16 *Debitor carceratus ad quid teneatur.*
17 *Eximens carceratum pro debito , vel pro alio delicto ad quid teneatur, & qua pœna puniatur.*
18 *Et quid ſi perſona ſit indebitè carcerata, vtrum ſit punienda ipſa, vel eius defenſor.*
19 *Et quid ſi creditor receperit pignus, quamuis non idoneum.*
20 *Et an poſſit à proprio domicilio extrahi.*
21 *Et quid in debitore ad diem , vel ſub modo, ſeu conditione non ſuſpecto , contra quem nequit agi ante diem.*
22 *Regula , modus, & conditio , in quibus aquiparentur.*
23 *Per qua verba inducatur modus , & per qua conditio, num. 24.*
25 *Si per verba expreſſa inducatur conditio poteſtatiua antea ſeruanda eſt.*
26 *Si inducatur modus , natura modi eſt , vt adimpleatur poſt emolumentum ſequutum*
27 *Contractus ſub modo initus , modo non impleto an vitietur.*
28 *Remedia pro modo adimplendo , & fideiuſſione praſtanda.*
29 *Et vtrum actio in perſonam iure procedat, ſi noluerit obtemperare.*
30 *In abolitione criminis ſi promiſſa non obſeruentur, an poſſit rediri ad accuſationem.*

31 *Clauſula*

51 *Clauſula in remiſſione offenſi*, quod non accedat ad loca, vbi partes offenſæ degunt, *quando obliget.*

32 *Et an procedat in iudicio communi diuidundo, vt ſi conueniat, ne omninò diuiſio fiat.*

33 *Diuiſio inter veſtiarios de platea Iudaica & venditores obſellectarum, & laceratarum veſtium.*

34 *Prohibetur quis ſub pœna, propria authoritate rem ſuam inuadere.*

35 *Pactum*, quod non poſſit propria authoritate, &c. *eſt validum, & quando practicandum ſit.*

36 *Debitor decoctus habetur pro mortuo, & mandatum eius pro extincto.*

37 *An liceat propria authoritate abſque Iudicis authoritate perſonam, vt bona capere etiam procuratori.*

38 *Tàm pro debito ex cauſa lucratiua, quam oneroſa.*

39 *Creditor ex cauſa lucratiua cum hypotheca præfertur creditori ex cauſa oneroſa, contra opinionem, & deciſionem relatam per* Regentem Rouitum *qua quando procedat num.* 49. & 60.

40 *Donatio vltra quingentos aureos ſine inſinuatione an valeat, & quid interueniente in donatione iuramento.*

41 *Et quid ſi cum iuramento inſinuationi ſit renunciatum.*

42 *Et an in præiudicium tertij operetur iuramentum, & renunciatio.*

43 *Differentia ponitur, quare reſpectu donationis, quæ reuocatur fauore filiorum naſciturorum non obſtat iuramentum, & ex defectu inſinuationis per iuramentum confirmatur.*

44 *Donatio facta coram Iudice, non obſtante defectu inſinuationis, valida iudicabitur.*

43 *Et vtrùm in donatione deliberata voluntate ex geminatione actus requiratur inſinuatio.*

46 *Et an in Regno, in quo proceditur ſola facti veritate inſpecta valeat donatio abſque inſinuatione.*

47 *De conſuetudine an requiratur inſinuatio ad validandam donationem.*

48 *Et vtrum requiratur in donatione facta ab auia nepoti.*

50 *Donatori competit beneficium, vt non teneatur inſolidum, ſed in quantum facere poteſt, deducto ære alieno, etiam poſt donationem contracto.*

Quod intellige iuxta declarationem poſitam, num 51.

52 *Beneficium huiuſmodi non tranſit ad hæredes, & an & quando competat creditoribus donantis.*

53 *Donatori conceſſum ex ſpeciali priuilegio ſit ad filios*

54 Tex. in l. ſi cui penult. C. de non numerat. pecun. *procedit in exceptionibus, quæ ſunt tranſmiſſibiles, & ceſſibiles, prout eſt exceptio non numeratæ pecuniæ.*

55 *Priuilegium tacitæ hypothecæ, quæ competit pupillis, & alijs ſimilibus, in bonis tutorum non competit eius creditoribus, quia perſonale.*

56 *Fideiuſſor non poterit vti beneficio quod teneatur in quantum facere poteſt, quia perſonale eſt. num.* 57.

58 *Volens vti beneficio ex perſona alterius non poteſt illo vti, niſi cum qualitate & natura, illi beneficio & perſonæ tributo.*

39 *Beneficium, quod non teneatur, niſi in quantum facere poteſt, an competat defenſori mariti & donatoris.*

60 *Competens Fiſco ſi propter delictum confiſcarentur bona donantis, & quid ſi eſſet in vita donantis iudicatum n.* 61.

61 *Vt habeat locum beneficium quod non teneatur & deducto ne egeat, non inſpicitur tempus donationis, ſed tempus exactionis.*

62 *Hoc beneficium, quod non teneatur, & deducto ne egeat, eſt neceſſe, quod apponatur in vita donatarij, & quid ſi illud oppoſuiſſet donator & deinde ceſſiſſet.*

63 *Et quid ſi per ſententiam declaratum fuit in vita.*

64 *Decretum, per quod patet, proferri ex cauſa oneroſa poſteriori.*

SECTIO XXVII.

SEd proſequendo ſecundam partem citationis, quæ eſt executio præmittendum eſt citationem aliam eſſe realem, 1
aliam verbalem, Iaſ. & Scribent. *in lib.* 2 *ff. de iuriſdict. omn. Iudic. in princip* & in auth. *at qui ſemel. Cod quomodo, & quando Iudex.*

Præmitto ſecundò, quod realis citatio 2
dicitur quando Iudex perſonam partis inuita facit trahi ad iudicium, ſecundum Iaſ. & DD. *in d. l.* 2. *& in l. conſentaneum, C. quomodo, & quando Iudex.*

Verùm in quibus caſibus ciuilis practica vtatur quomodo, & quando Iudex id 3
facere poſſit habes per Marant *in Speculo, in* 6 *p.* 1. *membro Iudic. num.* 48 & vt plurimum in Regno practicatur contra debitorem ſuſpectum de fuga, de qua vltrà Marant. *pracit. loco*, ſcribunt Caccialup. *in tract. de debitore ſuſpecto, & fugitiuo*, per Socc. *de regul. iur. in verbo debitor Reg.* 3. Hippol. *in ſing.* 182. qui ponit requiſita, & 281. vbi quando per taciturnitatem, & diſſimula-
tionem ſibi præiudicet creditor, & quan- 4
do capi poſſit.

Et hoc in caſu etiam ante diem, vel an- 5
te conditionis adimplementum eſt præſtanda fideiuſſoria cautio ob ſuſpitionem. gloſ. *in l quæſitum, ff de pignor.* per quem text. ità tenuit Bald. *in lib* 1. *C. de condict. ex lege, in fin* ſaltem vt caueat, *l in omnibus, ff. de Iudic.* Affl Ct. *deciſ.* 108. Iaſ. *in dict. l.* 2. *ff. de iuriſdiction. omnium Iudicum*, Menoch. *in tract. de arbitr. lib.* 2 *caſ.* 87. vbi quomodo debitoris fugitiui ſuſpitio probetur, & quo ordine contra eum procedatur, eſtque omnino videndus Afflict. *deciſ* 170.

Quod ſi à principe data eſſet dilatio, 6
iuxtà text. *in l. quoties, D. de precib. Imperator. offerend.* adhuc præſtanda eſt (poſtulante aduerſario) fideiuſſio idonea ſuper debi-

ti ſolutione, *l. vniuerſa, C. de precib. Imperator. offer.* iuxtà ſecundum intellectum gloſ. *in d. l. vniuerſa*, quem ſequitur Bal. Paul. Salicet. & Fulgoſ. & de communi teſtatur Boer. *deciſ.* 296. *Princeps poteſt num. 2. verſ. & iſta eſt communis.*

7 Niſi tamèn abſque cautione dilationem conceſſerit Princeps, quia tunc illa ſeruanda eſſet, neque debitor poſſet carcerari, donec præſtaret cautionem prædictam, vt declarauit reſcripto particulari Excellentiſſimus Caſtellæ Admiratus, nunc Regni huius moderator in cauſa Gineſij Sanguinetti, quem iuſſit excarcerari, non obſtante quod fuiſſet carceratus, donec præſtaret cautionem de ſoluendo, & de ſtando iuri pœnes Rapicanum Scribam delegationis.

Sed notandum erit, quod in aliquibus caſibus non gaudent debitores dilatione, de quibus per Boer. *deciſ.* 296. & ſignantèr pro pretio rerum commeſtibilium cæterorum animalium, vini, ac piſcium, & ſimilium, vt ibi *num. 6. verſ. nec etiam pro debito minoris*, ex authoritate Rebuff. *in tract. de litteris dilat. annalibus, artic. 1. gl. 1 n. 45. in comment. conſt. Franciæ*, Ant. Faber *diffinit. 11. num. 4. verſ quare non diſtinguemus, C. de precib. Imper. offer.* Io: Vincent. Ann. *ſing.* 101.

8 Prout neque gaudent dilatione contra Neapolitanos virtute capituli inter capitula Regis Ferdinãdi I. *f. mihi 17. at.* & ità iudicatum fuit contra debitorem dignitate decoratum, non obſtante ſecuritate, ſeù ſaluaguardia conceſſa per Dom. Proregem in Coll. Conſ. in qua non erat expreſſum etiam contra Neapolitanos.

9 Eſtque notandum non ſolum per principalem creditorem capi poſſe debitorem fugitiuum, ſed etiam per procuratorem, vt dixit *glo.* ſingularis in iure iuncto tex. *in l. 1. C. vbi quis decur. vel cohort. in gloſ. parua, in verbo ab his*, & ibi Angel. quam *gloſ.* refert, & ſequitur, & de ea facit feſtum Iaſ. *inſtit de action. in princip. verſ. aduerte etiam*, quam opinionem tenet, & defendit Hipp. *in ſingul.* 243.

Corollarium.

10 Quod ſi eſſet data dilatio debitori, an beneficio debitori conceſſo gaudeat fideiuſſor? examinata ad partes quæſtione, non gaudere ſubſtinet, Matt. Brutt. *in tract. de ceſſione bonorum, q. 9. principali num. 6.* ſequitur Caranit. *tit. 287. num. 56*

Sed contrarium fundat, & ad oppoſita reſpondet, tranſmitti ſcilicèt ad fideiuſſores; fideiuſſoribuſque quoque competere, vt durante dicto tempore conueniri non poſſint, nec in perſona, nec in bonis, Muſcatell. *in tract. de fideiuſſoribus, q. 9.* nouiſſimè hanc defendit opinionem Paul. Straiban. Iunior *in reſolut. 46.* poſt alios, quos allegat.

11 Verùm an tranſmittatur ad hæredem cum beneficio legis, & inuentarij? & Matth. Brun *in d. tract. de ceſſ. bonor. q. 9. principali num. 4.* non tranſmitti defendit, *verſ. ſicut perſonale beneficium*, per textum *in l. non ſolum 8. §. tale legatum, ff. de liber. legat.* idem fundat, & deciſum refert per S. C. Præſ. de Franch. *deciſ.* 179. & ità nouiſſimè deciſum fuit in Collaterali Conſilio referente Illuſtri Regente Duce Beluederij de menſe Decembris 1644. non gaudere in dilatione data ob incendium Montis Veſuuij cuidam Angelo Patrono, Franciſco & Ioſepho Philippo de oppido Turris octauæ hæredibus cum beneficio legis, & inuentarij.

Et quid de beneficio, quod non teneatur niſi in quantum facere poſſit deducto ne egeat, an eo gaudeant fideiuſſores, & hæredes? dicam infra *num. 52. & 56.*

12 Et quod etiam poſſit detineri ſuſpectus per Iudicem incompetentem tradit Natt. *conſ.* 430. *col. fin.* Theſaur. *deciſ.* 220. *num 8. verſ. item quia Iudex incompetens.* fundatque multis mediis addit. ad Felyn. *de Iudic. cap. 1. num. 14. lit. D in verbo citatio*,
13 ita quod in cauſa criminali etiam per Fiſci Aduocatum, per modum prouiſionis, poteſt procedi ad capturam, iuxtà declarationes traditas per Caualcan. *in tract. de Brachio Regio, p. 4. à num. 329. verſ. cæterum quò ad capturam per modum prouiſionis.*

14 Prædictaque procedere etiam in debitore clerico, dummodò capiatur in actu fugæ, notat Foller. *in conſt. ſi quis clerici, num. 14. verſ. ſecundo limita*, & Addens ad Felyn. *in d. cap. 1. num. 14. in lit. D. in verbo citatio, verſ. 1. quia clericum debitorem ſuſpectum de fuga*, Abb. *in cap. cum ab homine de Iudice.*

15 Quinimò capturam non ſolùm eſſe licitam pro recuperatione rei ſuæ, vel ſibi debitæ ſed etiã ob ablationẽ rei alienæ, ſi non dubitatur de aliquo ſcandalo futuro ex tali ablatione, docet Felyn. *in cap. 1. num. 15. de Iudiciis.*

16 Et hoc in caſu debitor carceratus præcedentibus requiſitis; de quibus per DD. ſupra citatos præſtare debet cautionem de iudicio ſiſti, & de ſoluendo iudicatum Afflict. *deciſ.* 170. *in fine.*

Subcorollarium.

17 Quoniam verò contingit captum eximi à manibus familiæ non erit omittendum, quod hoc loco captum eximens punitur pœna, de qua per Vincent. de Franch. *deciſ.* 441. ſed ſi non exemerit, ſed notificauerit, vt fugeret, tenetur ad id, quod tenebatur exemptus ſicuti ſi pro eo fideiuſſiſſet, Hippol. *in ſing.* 173. *in fin.* idemque erit ſi moram fecerit, quominus in ius veniret, vt actionis dies exiret, vel tempore interiretur, vel aliam cauſam dederit, quominus ſolueret ad tex. *in l. ſed eximendi ff. ſi quis in ius vocatus non ierit*, & non ſolum ad id, quod tenebatur, qui exẽptus eſt ſed actione in

in factum ad id, quod intereſt creditorum, vt concludenter probat *l. fin. §. 1. & 2. ff. eodem.*

Puto tamen id verum, ſi captus fuerit iuſtè carceratus, nam ſi perſona exempta ſit indebitè carcerata, nec eximens, nec eius fideiuſſor aliqua pœna tenentur, text. *in l. 1. § Officium, ff. ne quis eum, ibi, ſi delinquit qui vocat. non delinquit qui eximit, l. vis eius* 15. & ibi Bart. *num. 1. C. de probat.* Bald. *in l. 1. C. de monopolijs, num.* 8. Alex. *in l. 3. §. item ſi quis num. 4. ff. ne quis eum.* Luc. de Penn. *in l. ſi quis decurio* 16. *num. 13. C. de decurion. lib.* 10. Pariſ. de Putco *de Sindicatu, in verbo captura, c. 4. n. 4. & in verbo carcer, & carceratus, cap. 6. num. 3. in fine,* Couarr. *lib. 1. variar. reſolut. cap. 1. num. 7.* Plaza *in epitom. delict. lib. 1. cap 23. num* 6. Hippol. de Marſil. *in pract. §. attingam num. 38. cum ſeq.* Clar. *in §. fin. q. 21. nu. 26. & 27.* qui teſtatur de communi Decian *in tractat. crimin. lib. 2. cap. 13. num. 4. & ſeq* Boſſ *in tit. de carcerato fideiuſſoribus committend. num.* 48. Guazzin. *de defenſione reor. tom. 1. defenſ. 5. cap. 4. num. 11 cum ſeqq. & defenſ. 6. cap 1. num. 67. & ſeqq.* Ciazzus *in ſimili tract. de defenſione reorum, diſcept. 156. nu. 7. & 9.* Auguſt. Barboſ. *tom 2. ſua collect. ſuper Codice in d. l. vis eius 15. C. de probation. n num. 11. ad num.* 18. vbi infinitos citat Roland. à Vall. *conſ. 7. num 47. lib. 1.* Bettazol. *conſ. crim. 43 num. 33.* & ibi *additio lit. E.* dicit communem Mariant. *conſ. 123. num. 5.* Sutd. *conſ. 181. à num. 6. cum omnibus ſeqq.* qui allegat infinitos. Menoch. *conſil. 212. n numer. 53. ad num. 57. tom. 3.* Petrus Enriquez *conſ. 11. num. 13. & 14.* Matth. Brun. *conſ. 61. num. 9.* D. Regens Valenzuel. *conſ 50. num 19. tom. 1.* qui allegat text. *in d. §. Officium,* Giurba *conſ. 10 num. 32.* ſicque fuiſſe deciſum dicit Myſing *cent. 6. obſer.* 98. Viu. *deciſ. 101. n. 78. & 79.* Mura *deciſ. 39. n. 22.* & de fideiuſſore probat Lucas de Penn. *vbi ſupra* Carrer. *in pract. crim in tract. de appellat. §. decimus quartus caſus num. 4. fol.* 53. Anton. Henrigius *in tract. de fideiuſſor. cap. 20. nu.* 91. Facchin. *lib. 9. controuer. cap.* 68. Gramat *conſ. crim. 51. num. 9.* & Hondedeus *conſ. 44 lib. 1.* Menoch. *d. conſ. 202. num. 57.* Petrus Henriquez *d. conſ. 21. num. 15.* Viuius *d. deciſ. 201 n 10* & ſtrenuè vtrumque fundat Farin videndus *in tract. de carceribus, & carceratis dict. quæſt 30. à num. 61. ad num. 70. & num.* 120.

At concluſionem principalem limita
19 primo quando creditor recepit pignus, quamuis non idoneum, nam in hoc caſu non eſt carcerandus debitor; in dubio enim pignus conuentionale datum creditori, præſumitur idoneum gloſ. *in l. 1. in verbo redigere, C. de pignor.* ex quo tex. hoc infert Bal quem ſequitur Alex & Iaſ. quos refert, & ſequitur Nicoſ. *in tract. de pignor. in 2. membr. 3. par. in fin. n.* 37.

20 Limita ſecundo, quod non poſſit capi ad hoc, vt detineatur in carceribus, extra proprium domicilium, arg. *pragm. 2. ſub tit. vbi de delict. quis conueniri poſſit,* quia de re videndus eſt Gabal. *reſo ut. crim* 120. fuitque fundatum ſupra *ſect. 7. in ſubcorollario, num.* 1.

Niſi tamen quando aliqua vrgente cauſa per Iudicem fuerit permiſſum extrahi à proprio domicilio, vt poſt Bellug. *in ſuo tract. Specul. S. Princip.* Præſ. de Franch. *deciſ. 526 num 9. & ſeq.* Reg. Rouit. *in d. pragm. 2. circa finem* ratio eſt, quia ex cauſis legum regulas tranſgredi fas eſt, *l ſi quis 6. § his autem, verſ. quod tamen, ff. de iniuſt. rup. & irrito facto teſt.*

Limita tertiò principalem concluſionem in debitore ad diem ante aduentum diei, & in debitore conditionali, ſeù modali, & hanc regulam iuris eſſe; nullum debitorem, ſiuè in diem, aut ſub conditione debere cauere antè tempus de ſoluendo, Vrſill. ad Afflict. *deciſ. 108. num. 1.* refert cum declarationibus, & pleniùs Ioſeph. Ludouicus *in concl. vnica in princip. de ſolut. in ſintagmat. commun. opinion. tom. 3. fol. mihi* 456. qui refert DD. teſtantes de communi, ibique Ioſeph. Ludouicus conditionem, & modum declarat, & quæ ſit inter modum & conditionem differentia. 21

Nam conditio in antecedenti alterius diſpoſiti apponitur, vt *ff. de condit. & demonſtrat l. cum tale, §. 1.* modus veró apponitur in conſequentiam alterius diſpoſiti, Bald. *in l. error C. de ſentent. & interlocut. omn. Iudic. num.* 6. conditio ſemper debet præuenire, & modus ſequi, vt eſt dictum *in mea deciſ.* 175. Ioſeph. Ludouic. *in d. concluſ. vnica de ſolut. col. 4. verſ. limita in conditionibus.* 22

Modus tamen vt tradit Cuiac. 14. *obſeruatione* conditioni reſpondet, & modus eſt quaſi conditio, *d. l. 1. C. de donat. quæ ſub modo,* vocaturque modus ſæpè conditio, *l. titio centum. §. 1. & l. libertus, ff. de condit. & demonſt. l. 2. §. vlt. ff. de annuis legat. l. menia de manumiſſ. teſt.* affert. Caluin. 23
in lexicon. in verbo modus vltimo, & per quæ 24
verba inducatur modus, & per quod conditio, docet Bar. *in d. l. 1. C. de his, quæ ſub modo.*

Notabis vero, quod ſi per verba expreſſa inducatur conditio poteſtatiua, antea adimplenda eſt à ſciente, Dyn. *in l. cum ſeruus, ff. de verbor. obligat.* Bar. *in l. conditio. 2. nu. 4. ff. de conditionibus. & demonſtrat.* quæ negat obligationem adeſſe, quia conditio nihil ponit in eſſe, & eſt incertum, an ſit futura ante aduentum conditionis, & quando non ceſſit, neque venit dies, *l. cedere diem in fin. ff. de verbor. ſignif.* & ideò non poteſt agi ante aduentũ cõditionis, vt ſoluat, vel aliquid fiat adueniente cõditione, Ioſeph. Lud. *in d. concl. vnic. de ſolut. col. 4. verſ. limita in conditionibus.* 25

Quod ſi inducatur modus, natura modi eſt, vt adimpleatur poſt emolumentum ſequutum Bart. *in l. quibus diebus, §. Termilius, num. 15. verſ. natura modi eſt. ff. de condit. & demonſtr.* nam non deducit obligationem ad eſſe, quia inuenit iam inductam, quod conſiderauit Bald. *in l. cum eorum num. 6. verſ. item deducit obligationem, Cod. de ſentent. &* 24

Google

interlocut.omn.Iudic. Ioſeph. Ludouicus *præcit. concluſ.vnica , de ſolut.in fine.*

27 At contractus ſub modo initus modo non
adimpleto non vitiatur,niſi interueniente cul-
pa adimplere debentis, & in dubio modos
cenſetur cauſa impulſiua , & ideò eius defe-
ctus non vitiat , plenè Corn. *conſ.102.in 5.*
vol.& ſi quis recuſaret modum adimplere re-
uocaretur contractus , *l.1.C.de donat quæ ſub*
modo , licet eum per quem ſtetit , quomi-
nos modus adimpleatur, contractus reuoca-
ri non poſſet aliud ſit modus quo caſu de-
ficiet , non reuocatur contractus , Ioſeph,
Ludouic. *in ſintagmat.commun.opin.tom.4.tit.de*
ſolut.in d concluſ.vnica , *in fine* & dictum eſt in
mea *deciſ.175 num.9.*

28 Et remedia pro modo implendo , & fide-
iuſſione præſtanda , tradit Bart. *in d.l. de qui-*
bus , §.Termilium,num.17.

29 Actioque in perſonam non ſolùm iure pro-
cedit , ſi noluerit obtemperare, verùm etiam
in vendicationem , quandoque Diui Prin-
cipes in hoc caſu dandam eſſe ſanxerunt,*in*
l.1.C de donat.quæ ſub modo.

30 Aduerte, tamen,quod in abſolutione cri-
minis , licèt promiſſa non ſeruentur , ei qui
deſtitit , ad accuſationem non propterea re-
dit ex text.*in l quamuis,Cod. ad Senat. con-*
ſult Turpill. & obſeruatum fuit quando intra
31 pace præuia partis remiſſione clauſula adie-
cta ,quod non accedat ad loca, vbi ipſæ par-
tes offenſæ degunt non ſeruato hoc non fuit
admiſſus remittens , vt rediret ad accuſatio-
nem,vt in mea *deciſ.175 num.9.*

Corollarium.

Licèt verùm ſit , quod prohibitio ; quod
non accedat , quando eſt temporalis eſt ob-
ſeruanda , ſecùs ſi perpetua , Rou.*ad prag.7.*
de compoſitionibus.

32 Et idem procedit etiam in iudicio com-
muni diuidundo.vt ſi conueniat,ne om-
ninò diuiſio fiat , huiuſmodi pactum nul-
las habere poteſt vires , ſin autem intra cer-
tum tempus,quod ipſius rei qualitati prodeſt
valet *l.in hoc iudicium 14. §. ſi conueniat , ff.*
33 *comm. diuidund.* ex quibus nouiſſimè diuiſa
fuit quædam communitas , quæ diu fuerat
inter veſtiarios de platea iudaica , & empto-
res, & venditores obſoletarum , & lacera-
tum veſtium, contradicentibus veſtiariis.

Emptores enim , & venditores præfati
ſequendo veſtigia fidelium oratorij Sancti
Ianuarij, qui pietatis ſtudio Patronum con-
ſtituerunt Glorioſum Martyrem Ianoarium
ad cuſtodiam centū quadraginta, vſque nunc
puellarum , quæ non ſolum reperiebantur
orbatæ parentibus, & quouis humano præ-
ſidio deſtitutæ non ſine euidenti periculo
Virginitatem proſtituendi, eundem Glorio-
ſum Martyrem Iannarium Protectorem ſta-
tuerunt , pollicendo beneficia iuxta quali-
tates , & vires artium , petierunt confir-
mationem ad validitatem ſtatutorum ar-
tis pro obſeruantia Regiarum Pragmati-
carum.

34 Sed redeundo ad citationem realem ,

Præmitto tertiò, quod regulariter non licet
propria authoritate,etiam rem ſuam inuade-
re ſtatuta pœna ,in *l.meminerit 6.C. vnde vi,*
l.extat.13. ibi , *ſine vllo Iudice , ff. quod metus*
cauſa , & in l.creditores,ff.ad l.Iul. de vi priuat.
ibi , *per Iudicem , quod deberi ſibi reputant re-*
poſcere debeant , quibus concordat text. in
l.ſideiuſſoris ; in princ. verſ præter. ait & in §. 1.
per totum , ff. quibus ex cauſis in poſſeſſionem
eatur.

Præſertim in Doctoribus , contra quos
non poteſt fieri exequutio in ſtipendiis , quo
etiam priuilegio gaudent milites , & ſcho-
lares pro libris , ſuper quibus nullo modo
exequutio fieri poteſt, etiam pro penſione
domus in qua habitant , niſi in ſubſidium ,
& in militibus nouæ militiæ fuit confir-
matum per Regiam *pragmaticam 6 ſub tit. de*
milit. in cap. 9. vbi expreſsè cauetur , quod
pro quouis debito non poſſit fieri exe-
quutio ſuper eorum armis, equis , & veſti-
bus , ſub qua exemptione virtualiter eo-
rum perſonas quoque contineri efficaciſ-
ſimè probat Parigous *ſuper pragm.15.de mi-*
litib num, 42. inter commentaria Regentis
Rouit.refert Paſcal. *in tract. de virib. Patr.*
poteſt. part. 3. cap. 3. numer. 20. & 22. fol.
383.

Quid tamen obſeruandum erit pacto ad- 35
iecto , quod fieri poſſit exequutio , & poſ-
ſeſſio apprehendi propria auctoritate, & di-
cas, quod quamuis pactum ſit validum ex
dictis per Afflict. *dec.368 num.1.* & per DD.
in l. creditores , Cod. de pignoribus , &
in l. 1. Cod. de pactis pignorum , attamen
obſeruatur iuxta praxim traditam per Co-
lerum *de vrbanitate, & ciuilitate* , de qua *in tr.*
de proceſſ.exequut cap.5.p.2.n 59.& n.96. ean-
dem tradit Reg.Rou.in caſu ſimili *in prag.de*
ceſſ.bonorum n.14.& 16.& quod non requira-
tur ordo iudiciarius , ſed ſufficiat , vt ſum-
mariè conſtet de debito gl.*in l.cum proponas,*
in verbo conſtat,C.de bon.auct.iudic.poſſid.& an-
te eum tradit praxim Crauett.*conſ.213. n.1.*
qui quærens quod remedium competat cre-
ditori facta ceſſione bonorum per debito-
rem , reſpondit , quod non poteſt creditor
apprehendere poſſeſſionem bonorum,quibus
debitor ceſſit propria authoritate ſed cu-
rare debet, vt vendantur auctoritate Iudicis
& exponantur venalia, & plus offerenti li-
berentur,adducens tex *in l.legis Iuliæ , C.qui* 36
bonis cedere poſſit , Iaſ.in *l.ſi pacto quo pœnam ,*
C. de pactis , quod frequenter euenit no-
ſtris temporibus in latitante debitore de-
cocto , qui dicitur mortuus, ac nihil va-
let agere , vt ex Scacc. probat Gaitos *de*
*credito cap.2.tit.7.num.2399.& 2421.*D. Con-
ſil.de Anna *conſ.82.n.19,* Amat. *variar. reſolut.*
49.num.12.

Et iudicatur extinctum mandatum tàm
mortui , quàm decocti ob ſimilem ſtatus
in deterios mutationem , Ann. *dict. con-*
ſil.82.

Et quando liceat tàm perſonam , quàm
bona propria authoritate capere , abſque
Iudicis authoritate , vide text. *in l.ait præ-*
tor, §. ſi debitorem , & ibi Bart.*ff. de his ,*
qua

qua in ſraudem credit. Alex. *in l. 1. & 2. col. ff. de iuriſd. omnu iudic.* Felyn *in cap. 1. num. 14. verſ. quinta concluſio. de Iudic.* & ibi additio ad Nicol. *in 4 p. principali, num. 16.* & per
37 Matant *in d. par 61. membr. nu. 59.* quod etiam procuratori licet. Hipp *in ſing. 243.*

38 Et hoc indifferenter obſeruandum erit pro debito attento tempore, quo ceſſit dies, tam ex cauſa lucratiua, quam ex cauſa oneroſa, non obſtante *dec* Reg. Rouit 48. in qua conatur fundare, creditorem ex cauſa oneroſa præferri donatario anteriori cum hypotheca, contra quem doctè D. Merlin. *controu. 19. tom. 2.* & copiosè ſunt allegata per Ioan. Franciſcum Marcian. tunc Aduocatum, & ad Præſens proprijs meritis in S. C. adſcriptum genitoris Marcelli veſtigia ſequutum, qui in eodem Tribunali, vniuerſali applauſu, Conſiliarij munere per multos annos functus eſt, & ſunt allegationes, quæ ſequuntur.

FActam iam poſt longam diſcuſſionem in Collaterali Conſilio cum Dominis Adiunctis ſuper liberatione duc. 28. m. ex pretio Terrarum Caſarani, & Caſaranelli, Duci Magdaloni creditori anteriori quondã Iulij Cæſaris de Capua Principis Conchæ ex cauſa dotium quondam D. Mariæ Paceco de Capua matris ipſius Ducis, ex iuribus dicto Principi competentibus vti donatario ducat. 60. m. quondam Principiſſæ D. Lucretiæ Filomarinæ eius auiæ, excluſis creditoribus quondam Principis Matthæi patris, non obſtante conditione in dicta donatione appoſita, quod dicti duc. 60. m. ſoluerentur dictis creditoribus; fuit nuper per eundem Ducem inſtatum pro liberatione aliorum duc. 7000. in circa reſtantium pro complemento pretij dictarum Terrarum, pro quorum liberatione fuerat reſeruata promiſſio facienda auditis plenius creditoribus poſterioribus dictæ Principiſſæ donantis, qui prætendebant, & adhuc prætendunt eſſe præferẽdos dicto Principi Iulio Cæſari donatario, & per conſequens dicto Duci eius creditori, ex eo, quod, vt ipſi autumant cauſa oneroſa præferri debeat lucratiuæ, etiam anteriori.

Agitur ad præſens de hac liberatione coram doctiſſimo, & integerrimo Conſil. D. Franciſco Merlino, per Suam Catholicam Maieſtatem in hac cauſa patrimonij Principis Conchæ delegato, in qua multi veniunt diſcutiendi iuris articuli, & in primis erit
39 eloborandum, in refellendis his quæ in hac eadem noſtra cauſa exarauit, & deciſum aſſerit D. Reg. Rouit. vir alioquin doctiſſimus, & oculatiſſimus *in dec. 48. per totum*, vbi ſupplere volens, vt ipſe inquit ea, quæ deſunt Aduocatis, nonnulla pro creditoribus poſterioribus motiua excitauit, cogitans poſſe ex illis immutari ea, quæ longam, & quotidianam interpretationem habuere.

Attamen ſicut in illo articulo, ſeu cauſa, quæ tunc verſabatur, fuit per S. C. non obſtantibus tunc per eum adductis contrarium deciſum, vt inferiùs demonſtrabimus, ita etiam in hac liberatione reſtantis pretij, dilutis his, quæ in contrarium opponuntur forè decernendum ex inf. aſcriptis exiſtimo.

Innititur igitur primo loco D. Reg. Rouit. exceptioni inſinuationis non factæ prætendens exindè ne dum potiora iura creditorum tueri, ſed ipſammet donationem infirmare; cùm enim prædicta donatio duc. 60. m. facta per quondam Principiſſam Filomarinam dicto Principi Iulio Cæſari nepoti ſummam 500. aureorum excedere non dubitetur: inſinuationis ſollemnitate, neceſſario indigere videtur, adeo vt illa deficiente nulla dici debeat, ex diſpoſitione *l. ſancimus, C. de donat. & §. 1. inſtit. eod. tit.* 40

Sed hanc primam exceptionem nullo modo in caſu noſtro poſſe procedere ex pluribus affirmamus.

Etenim licet diſpoſitio *d. l. Sancimus, cum concordantibus*, planè procedat, ſuas tamen patitur limitationes; & inter alias quotieſcumque in donatione iuriſiurandi interuenerit firmitas. & quamuis ipſemet Regens Rouit. huiuſmodi limitationem præcognoſcens, affirmauerit non eſſe vndequaque receptam; cùm magna fuerit inter DD. controuerſia, an ſimplici interueniente iuramento firma dici poſſit donatio, abſque aliqua inſinuatione, de qua latè per Ceuall. 41 *poſt alios commun. contr. com. q. 212.* Gomez. *tom. 2. var. c. 4. n. 8* & Martienx. *in l. 2. gloſ. 3. n. 5. tit. 2. lib. 5. & in l. 7. gloſ. 6. n. 4 tit. 10. lib. 5.* & latiſſimè Seraphinus *de priuil. iuram. priuil. 73. per tot.* vbi omnes rationes, & DD. pro vtraque parte expendit, & pro validitate donationis concludit: nihilominus quando in donatione fuit ſpecialiter inſinuationi cum iuramento renunciatum, omnino validam dixerunt magis communiter DD. vt refert Capyc. *dec. 139. num. 11. & 31.* Menoch. qui alios allegat *in conſ. 1. num. 377.* vbi late hoc obſeruat Cauagnol *n. 142. cum ſeq. & in conſ. 465. num. 16.* Gozad. *in conſ. 87. num. 12. & 14.* latè alios congerens Gabr. *com. opin. tit. de donat. concluſ. 2. num. 66. & ſeq. & num. 69.* fuſè etiam Guid. Pap. *dec. 159. per tot* & communem, & ab ea minimè recedendum refert Turret. *in conſ 47. num. 49. cum ſeq. lib. 1.* poſt innumeros adductos, optimè etiam pro more Tiraq. *in præfat. l. ſi vnquam n. 143 C. de reuocan. donat.* Iul. Clar. *lib. 4. §. donatio, q. 18* Riminald. iun. *in d. §. 1. num. 625. & 659. cum ſeq inſtit. de donat.* Ann. pater *in ſingul. 159.* vbi Ann. *filius in addit.* alios colligit Linglois *in ſuo Cod. dec. 50. q. 2. n. 12.* latiſſime etiã Borrell. *lib. 1. vniuerſ. deciſ. tit. 11. à num. 48.* quibus etiam adſtipulantur Gutierez *in repetit. l. nemo poteſt. num 340. & ſeq. de leg. 2.* Magon. *deciſ. Florent. 63 à num. 40. cum ſeq.* Seraph. *d. priuil. 73.* Rot. Roman. per Ludouiſ. *dec. 341.* vbi latè addit Beltramin. & admittit idem D. Reg. Rouit. vel inuitus *nu. 4.* vndè cùm in caſu noſtro ſpecialis renunciatio ipſi inſinuationi iureiurando vallata

G 2 interua

Digitized by Google

interuenerit, ſequitur omnino validam eſſe iudicandam donationem.

Videns igitur Dom. Rouit. huiuſmodi limitationem communium calculo eſſe receptam, recurrit ad limitationem limitationis dicens huiuſmodi iuriſiurandi efficaciam, non poſſe effectum producere niſi inter donantem, & donatarium tantum non autem reſpectu tertij, cui ex donatione poſſet præiudicium aliquod generari, aſſerens de natura iuramenti eſſe, vt non operetur contra tertium, per ea, quæ dixit Bart. *in l. Titia Seia* 89. *§ Imperator ff. de leg.* 1. & cæteri per eundem Dom. Rouit. adducti *nu.* 5.

Huius limitationis ante ſignanus fuit poſt Bart. & alios antiquiores Soc. iun. *in conſ.* 69. *num* 40. *lib.* 5. allegatus à Riminald. *in d. §.* 1. *n.* 737. *Inſtit. de donat.* quem ad ſuam opinionem probandam adducit idem Dom. Rouit. *d. num.* 6. ſequitur Gabr. *d. concl.* 1. *de donat. nu.* 68. Viu. *comm. opin. in verbo donatio, concl.* 212. & cum eis videtur tranſire Cancer. *lib.* 5. *variar. cap* 8. *n.* 5. *in fin, & ſeq.* affert etiam Dom. Rouitus, Aleiatum, ita expreſsè ſentientem *in c. cum contingat, num.* 178. *et ſeqq. de iureiur. & in l. pacta, quæ contra, num.* 34. *in fin. Cod. de pactis*, & Pappon. *lib.* 11. *tit.* 1. *arreſt.* 28. nec non Maynard. *deciſ. Tholoſan.* 53 *lib.* 2.

Nec contentus authoritatibus, ratione etiam ſuam opinionem comprobare nititur Quia inquit, inſinuatio non fuit ſimpliciter inducta reſpectu contrahentium, ſed imò principaliter reſpectu aliorum, ne quis clàm donando, & poſtea contrahendo alios deciperet, iuxta text. *in l. data aliàs lata, C. de donat.*

Nihilominus hanc etiam limitationem, neque poſſe in caſu noſtro procedere, ex multis demonſtrabimus: licet enim vera ſit regula, iuramentum, ſcilicet non operari cōtra tertium, cui ex illo inferri poſſet præiudicium: illa tamen duobus modis inter alios intelligi debet.

Primò, quando præiudicium tertij verſatur circa aliquod ius iam quæſitum vel ſaltem ſpe conſiderabili, & proxima quærendum: putà ſi ageretur de excluſione filij, cui ſaltem in ſpe dicitur debita ſucceſſio ad notata per Bar. *in l. ſi poteſt, ff. de acquir. hered.* & in hac ſpecie loquutus eſt Bart. in contrarium allegatus per Dom. Rouit. & alios huius opinionis ſectatores *in d. l. Titia, § Imperator, num.* 15. *verſ. quarò mater*, vbi aſſerit quod ſi mater, vel pater, donauit inofficiosè & iurauit non venire contra; poterit tamen filius agere, non obſtante iuramento patris: quia illud eſſet in alterius diſpendium, & allegat *cap quamuis de pactis in* 6. *& cap. licèt de iureiurando in* 6. & in his etiam terminis loquutus eſt Bald. *in l.* 1. *C. de inoff. donat. col.* 5. *verſ. ex prædictis*, & ita in ſpecie prædictam regulam intelligit, & declarat Seraph. *ibidem n.* 54. allegando Socc. *in d. conſ.* 69. & Rimin. Gabr. Viu. cæterique eum ſequuntur in locis allegatis.

Ideoque cùm in caſu noſtro creditores poſteriores, non habeant ius aliquod quæſitum tempore donationis, vel ſaltem ſpe conſiderabili quærendum, quia cum illis nullus penitus fuerat initus contractus, ſequitur, non poſſe quoad illos vllo modo applicari prædictam regulam. Et conſequenter validam eſſe donationem dicendum eſt, ſtante iurata renunciatione inſinuationis ſolemnitati, etiam in præiudicium ipſorum creditorum; qui poſtea contraxerunt ex prædictis.

Nec officit aliquo modo declaratio Gloſ. *in d. cap. contingat*, quæ explicando illa verba, *cap. ibi, cum in alterius præiudicium non redundet*: ſubintelligit ſcilicet *creditorum & filiorum*, quaſi quod præiudicium illud conſiderari poſſit, nedum reſpectu filiorum, quibus ius eſt quæſitum, ſed etiam reſpectu creditorum, quibus ius eſt quærendum: nam debet intelligi de illis creditoribus, quibus eſſet ius quæſitum, & ſic de anterioribus in actione perſonali (nam de hypothecariis non eſſet dubium) non autem de creditoribus poſterioribus, quibus nullum ius eſſet quæſitum neque in ſpe: Et ideò Rot. Rom. *in nouiſſimis in vna Milenitana pecuniaria coram Durano die* 29. *Maij deciſ.* 382. *n.* 13. *& ſe. & inter deciſ. eiuſd.* Duran. *deciſ.* 319. *num.* 15. *vol.* 2. dum concluſiſſet, contra donationem iuratam non obſtare defectum inſinuationis, ex multis adductis per eandem Rot. *in dec.* 165 *n* 2. *in fine, par.* 1 *recent. & deciſ.* 665. *num.* 6. *&* 7. *tom.* 2. per Farin. reſpondendo ad obiectum, quod iuramentum non operatur in præiudicium tertij creditoris, ex text. *in d. cap. cum contingat*, & ex doctrina Bart. *in §. Imperat.* reſpondet, quod hoc obiectum tollitur, ex quo credita non probantur anteriora donatione. & ſic apertè ſentit, opinionem Gloſſ. debere intelligi de creditoribus anterioribus quibus ius erat quæſitum: non autem de poſterioribus, quibus præiudicat donatio iurata, non obſtante defectu inſinuationis, quia non præſumitur facta in fraudem illorum, *l.* 1. *ibi gloſ. vlt. de iure fiſci, lib.* 10. ſed debet fraus euidenter probari, *l. dolum cum ibi notat. C. de dolo*, refert optimè Hieronym. Gabriel. *in conſ.* 82. *num.* 4. *l.* 1. & ſequitur Cardin. Mant. *de tacit. & ambigu. l.* 11. *tit.* 22. *num.* 25.

Secundo modo debet intelligi dicta regula quando ex iuramento principaliter inferretur tertium præiudicium, non autem ſi ſecundario, ità etiam declarat eadem Gloſ. Magiſtral. *in d. cap. quamuis, de pactis, in* 6. *in verbo detrimentum*, quam Gloſ. ſingularem dixerunt ibi Franch. & Geminian. & cæteri cōmuniter, vt per Gutier. *in repetit. d. cap. quamuis, in verb. nec redundet, nu.* 1. & ità etiam videtur fuiſſe loquutus idem Socc. Iun. *in d. conſ* 69. *n.* 8. dum allegat Gloſſ. *in d. cap. quamuis* Et generaliter tunc demum dicitur quicquam in præiudicium alterius redundare, quando principaliter illum reſpicit non autem ſi ſecundariò, vt per Lopez *in cap. ſi per veſtram, de donat. int. vir. & vxor. §.* 27. *num.* 14. Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. ſed hæc*, propè finem. & Couarr. *in cap. Raynutius, de teſtam. §.* 10. *num.* 9. *ad finem*, & in puncto ita Soccini conſ. intelligit eadem Rot. Romana *in vna Beneuentana territorij, ſeu donationis*

coram

coram Cipſio die 21 Octob.1585. relata a Mancin.de im am.p.4.eſſ 39.num. 6. vbi ſpecialitèr decetnitur, quod inſinuationis defectus tollitur per iuramentum, etiam in præiudicium tertij, quando hoc non euenit principalitèr, ſed ſecundariò, quæ videtur punctualis deciſio ad caſum noſtrum.

Eò fortius dum Soce Iun. *in d.conſ. 69. num.*40.vltrà tex.*in d.cap.quamuis. de pactis. in* 6.mouetur authoritate Soe.Sen *in conſ.* 33.*n.*8 *in princ.*qui hoc non dixit.ſed potius in contrariū,dum affirmat iuramentum nedum ſupplere inſinnationis defectum,& obligare iurantem ad obſeruantiam. ſed contractum ipſum firmare,per text.*in auth. Sacramenta puberum,C.ſi aduer.vendit.*& conſequenter ſi firmat contractum, erit reſpectu omnium. & idem docuit idem Soccin.Sen *ibid.num.*20 *verſ.imò eſt vlterius, circa fin. & in conſ* 78 *&* 89.*num,*8 *&* 10.*verſ. his tamen minimè repugnantibus*, vbi hanc limitationis materiam lariùs examinat, & ſubſcripſit Alexand.*ibid.in conſ.*79.

Hinc ſequitur etiam reſponſio ad rationem, quam ipſemet D.Reg.Ronit adducit; non enim principalitèr fuit introducta inſinuationis ſollemnitas fauore publico, ad euitandas fraudes reſpectu aliorū,vt D.Reg. Ronit.aſſeuerat,& Doctores per eum allegari,ſed principalitet reſpectu contrahentium, imo intuitu ipſiuſmet donantis,nè tām facilè,& prodigalitèr fierent donationes,& ad finem,vt quis deliberatè.& cōſultò non autem deceptus veniret ad donandū,& ne per domeſticas perſonas clandeſtinè ad hoc induceretur,vt expreſſè habetur *in d.l.data,C. de donat.*ex qua expreſſè colligitur, fraudis ſuſpicio ab illa lege conſiderata, verſari potius circa fauorem ipſius donantis quàm aliorum,vt poſt Io.Andr in addit. ad Specul.*de inſtr.edit § porrò,in verbo donat.*& Reb. *de inſinuand donat.art.*5 *gloſſ* 5.*n.*1.*ad* 7. videtur ſentire Grat.*diſcept.for.c* 854.*num.* 42.vbi alios adducit,*& c.*887.*n.*13.*&* 14.vndè dum principalitèr inſinuationis ſolemnitas fuit introducta fauore ipſiuſmet donantis:ſequitur,poſſe iureiurādo illi renunciari,quamuis ſecundariò præiudicium inferatur tertio.

Hoc autem conuincitur, quia aliàs in donatione infra ſummam aur.500.adhuc eſſet neceſſaria inſinuatio, cùm etiam infra prædictā ſummam poſſet adeſſe fraus. & præiudicium creditorum,& nihilominus contrarium decernitur *in d.l.ſancimus*, vt poſt Guid.Pap.*in d.dec* 350.& Soec.Sen.*d conſ.*77. 78.*&* 80.Seraphin.*d.priu.*73.Riminald. *in d.* §.1.*inſtit de donat.n.*625.*& ſeqq & num.*703. *cum ſeq* refert Sperell. *deciſ. Rot. Rom.* 47. *num.*11 *& ſeq.*qui omnes ità declarant *d. l. lata.C.de donat.*ità etiam in donatione ad pias cauſas nulla requiritur inſinuatio, *d. l. ſancimus*. & nihilominus non minus in ea verſatur præiudicium creditorum,quàm in aliis donationibus,ſed quia non attenditur principalitèr eorum præiudicium,ſed tātùm reſpectu donantis,nè fraude fuerit inductus ad donandum, quæ ceſſare videtur in donationibus ad pias cauſas,& in donationibus infra ſummam, in quibus lex non requirit tantam obſeruantiam, & ſollemnitatem; ideò non mirùm,ſi ceſſante ratione legis,ceſſet etiam diſpoſitio illius.

Hinc dixit Gottier.*in d.l.non poteſt, ff. de leg* 2.*n.*140.*cum ſeq.*quod quando non conſtat de fraude,& ſimulatione,valida eſt donatio abſquè inſinuatione,quando illi cū iuramento fuit renunciatum quia ceſſat cauſa:& perindè neceſſaria eſt probatio fraudis, ad hoc, vt donatio nulla reddatur, quod nequaquam eſſet neceſſarium, ſi ſtatim atque fieret abſque inſinuatione præſumeretur.

Quinimo Anaſt Germ *de Sacr. immun.l.*
3.*cap.*21.*nn.*99.*cum ſeq* dùm quærit,rationem 43
differentiæ inter donationem,quæ reuocatur fauore filiorum naſciturorum, & donationem abſque inſinuatione,quæ ſtante ſpecifica renunciatione iurata,valida eſt:illa autem etiam cum iuramento inualidatur aſſerit,quod hoc euenit,quia illa principaliter annullatur fauore filiorum per *d.l ſi vnquā*, non obſtante iuramento,ex quo non præiudicat tertiò,cuius fauore principalitèr inualidatur donatio:non ita in donatione abſque inſinuatione quia iuramentum,inquit eo caſu non nocet principalitèr tertio, ſed ipſi duntaxat iuranti,idcòque non mirum,ſi ipſi inſinuationi renunciari poſſit.

Accedat,quod ſi fiat coram Iudice do-
natio,valida iudicabitur non obſtante defe- 44
ctu inſinuationis,*d l ſancimus,C.de donat* & latè Barr *in l Modeſtin ff.eod.tit.*cum aliis adductis per Gabriel.*d concl.*1.*de donat.n.*46. *&* 47.& Capyc.*d.dec.*203.*n.*13.& nihilominus certum eſt,non per hoc euitari poſſe fraudes in præiudiciū poſteriorum creditorum,non enim per hoc,quod fiat coram Iudice certiorari proindè dici poſſūt creditores poſteà cū eo contracturi,& ideo nullo pacto inferri poteſt neceſſario;inſinuationem fuiſſe principalitèr inductam ad tollendas fraudes in præiudicium futurorum creditorum,ſed benè in præiudicium ipſiuſmet donantis, vt probauimus, nè ab aliquo ad donandum decipiatur, & ſaltem vt inter donationem & inſinuationem deliberet, an ſit ei expediens huiuſmodi donationem elargiri. vt dixit optimè poſt alios Gratian.*d cap.*854. *num* 42.

Exindè ſequitur quod quotieſcumque 45
conſtat de enixa, & deliberata voluntate donantis, vt putà per geminationem actus, non requiritur inſinuatio, quia videtur ex geminatione ſuppleri ratio inſinuationis, vt concludere videtur Bart. *in conſ* 30. *in cap.ex caſu, col.* 3.*in princ.num.*1. *in fin.l.*3. *p.* 2. & ex Specul.& Couar *de inſin.* veriorem dicit idem Grat.videndus *cap.*531.*num.* 31.*& ſeq.* quia ex illa geminatione colligitur veritas donationis, & perſeuerantia donantis,& excluditur omnis error, fraus, & ſimulatio. Cùm igitur in caſu noſtro geminata fuerit huiuſmodi donatio, & ſemel. & bis ratificata per Principiſſam: acceptante nomine Principis donatoris, Conſiliario Ioan.Andrea de Georgio,

interuenerit, ſequitur omnino validam eſſe iudicandam donationem.

Videns igitur Dom. Rouit huiuſmodi limitationem communiori calculo eſſe receptam, recurrit ad limitationem limitationis, dicens huiuſmodi iuriſiurandi efficaciam non poſſe effectum producere niſi inter donantem, & donatarium tantum, non autem reſpectu tertij, cui ex donatione poſſet præiudicium aliquod generari, aſſerens de natura iuramenti eſſe, vt non operetur contra tertium, per ea, quæ dixit Bart. *in l. Titia Seia* 89. *§ Imperator ff. de leg.* 2. & cæteri per eundem Dom. Rouit. adducti *nu.* 5.

Huius limitationis anteſignanus fuit poſt Bart. & alios antiquiores Soc. iun. *in conſ.* 69. *num* 40. *lib.* 5. allegatus à Reminald. *in d. §.. i. n.* 737. *Inſtit. de donat.* quem ad ſuam opinionem probandam adducit idem Dom. Rouit. *d. num.* 6. ſequitur Gabr. *d. concl.* 1. *de donat. nu.* 68. Viu. *comm. opin. in verbo donatio, concl.* 212. & cum eis videtur tranſire Cancer. *lib.* 5 *variar. cap.* 8. *n.* 5. *in fin. & ſeq.* affert etiam Dom. Rouitus, Alciatum, ita expreſsè ſentientem *in c. cum contingat, num.* 178. *et ſeqq. de iureiur. & in l. pacta, quæ contra, num.* 34. *in fin. Cod. de pactis*, & Pappon. *lib.* 11. *tit.* 1. *arreſt.* 28. nec non Maynard. *deciſ. Tholoſan.* 53 *lib.* 2.

Nec contentus authoritatibus, ratione etiam ſuam opinionem comprobare nititur. Quia inquit, inſinuatio non fuit ſimpliciter inducta reſpectu contrahentium, ſed imò principaliter reſpectu aliorum, ne quis clàm donando, & poſtea contrahendo alios deciperet, iuxta text. *in l. data aliàs lata, C. de donat.*

Nihilominus hanc etiam limitationem, neque poſſe in caſu noſtro procedere, ex multis demonſtrabimus: licet enim vera ſit regula, iuramentum, ſcilicet non operari contra tertium, cui ex illo inferri poſſet præiudicium: illa tamen duobus modis inter alios intelligi debet.

Primò, quandó præiudicium tertij verſatur circa aliquod ius iam quæſitum vel ſaltem ſpe conſiderabili, & proxima quærendum: purà ſi ageretur de excluſione filij, cui ſaltem in ſpe dicitur debita ſucceſſio ad notata per Bar. *in l. ſi poteſt, ff. de acquir. hæredit.* & in hac ſpecie loquutus eſt Bart. in contrarium allegatus per Dom. Rouit. & alios huius opinionis ſectatores *in d. l. Titia, §. Imperator. num.* 15. *verſ. quæro mater*, vbi aſſerit quod ſi mater, vel pater donauit inofficiosè & iurauit non venire contra; poterit tamen filius agere, non obſtante iuramento paſſis: quia illud eſſet in alterius diſpendium, & allegat *cap. quamuis de pactis in* 6. *& cap. licèt de iureiurando in* 6. & in his etiam terminis loquutus eſt Bald. *in l.* 1. *C. de inoff. donat. col.* 5. *verſ. ex prædictis*, & ita in ſpecie prædictam regulam intelligit, & declarat Seraph. *ibidem n.* 84. allegando Soc. *in d. conſ.* 69. & Rimin. Gabr. Viu. cæterique eum ſequuntur in locis allegatis.

Ideòque cùm in caſu noſtro creditores poſteriores, non habeant ius aliquod quæſitum tempore donationis, vel ſaltem ſpe conſiderabili quærendum, quia cum illis nullus penitus fuerat initus contractus, ſequitur, non poſſe quoad illos vllo modo applicari prædictam regulam. Et conſequenter, validam eſſe donationem dicendum eſt, ſtante iurata renunciatione inſinuationis ſolemnitati, etiam in præiudicium ipſorum creditorum; qui poſtea contraxerunt ex prædictis.

Nec officit aliquo modo declaratio Gloſ. *in d. cap. contingat*, quæ explicando illa verba *cap. ibi, cum in alterius præiudicium non redundet*: ſubintelligit *ſl. creditorum & filiorum*, quaſi quod præiudicium illud conſiderari poſſit, nedum reſpectu filiorum, quibus ius eſt quæſitum, ſed etiam reſpectu creditorum, quibus ius eſt quærendum: nam debet intelligi de illis creditoribus, quibus eſſet ius quæſitum, & ſic de anterioribus in actione perſonali (nàm de hypothecariis non eſſet dubium) non autem de creditoribus poſterioribus, quibus nullum ius eſſet quæſitum neque in ſpe: Et ideò Rot. Rom. *in nouiſſimis in vna Mileuitana pecuniaria coram Durano die* 29. *Maij deciſ.* 381. *n.* 13. *&* 16. *& inter deciſ. eiuſd.* Duran. *deciſ.* 319. *num.* 13. *vol.* 2. dùm concluſiſſet, contra donationem iuratam non obſtare defectum inſinuationis, ex multis adductis per eandem Rot. *in dec.* 165 *n* 2. *in fine, par.* 1 *recent & deciſ.* 665. *num.* 6. *&* 7. *tom.* 2. per Farin. reſpondendo ad obiectum, quod iuramentum non operatur in præiudicium tertij creditoris, ex text. *in d. cap. cum contingat*, & ex doctrina Bart. *in §. Imperat.* reſpondet, quod hoc obiectum tollitur, ex quo credita non probantur anteriora donatione, & ſic apertè ſentit, opinionem Gloſ. debere intelligi de creditoribus anterioribus quibus ius erat quæſitum: non autem de poſterioribus, quibus præiudicat donatio iurata, non obſtante defectu inſinuationis, quia non præſumitur facta in fraudem illorum, *l.* 1. *ibi gloſ. vlt. de iure fiſci, lib.* 10. ſed debet fraus euidenter probari, *l. dolum cum ibi notat. C. de dolo*, refert optimè Hieronym. Gabriel. *in conſ.* 82. *num.* 4. *lib.* 1. & ſequitur Cardin. Mant. *de tacit. & ambigu. l.* 11. *tit.* 22. *num.* 25.

Secundo modo debet intelligi dicta regula quando ex iuramento principaliter inferretur tertium præiudicium, non autem ſi ſecundariò, ità etiam declarat eadem Gloſ. Magiſtral. *in d. cap. quamuis, de pactis, in* 6. *in verbo detrimentum*, quam Gloſ. ſingularem dixerunt ibi Franch. & Geminian. & cæteri communiter, vt per Gutier. *in repetit. d. cap. quamuis, in verb. nec redundet, nu.* 1. & ità etiam videtur fuiſſe loquutus idem Soc. Iun. *in d. conſ.* 69. *n.* 8. dum allegat Gloſſ. *in d. cap. quamuis*. Et generaliter tunc demum dicitur quicquam in præiudicium alterius redundare, quando principaliter illum reſpicit non autem ſi ſecundariò, vt per Lopez *in cap. ſi per veſtram, de donat. int. vir. & vxor. §.* 27. *num.* 14. Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. ſed hæc, propè finem*, & Couarr. *in cap. Rainutius, de teſtam. §.* 10. *num.* 9 *ad finem*, & in puncto ita Soccini conſ. in elligit eadem Rot. Romana *in vna Beneuentana territorij, ſeu donationis*

coram

coram Gipſio die 11 Octob.1585. relata a Mancin.de iur.am.p.4.eff 59.num. 6. vbi ſpecialitèr decernitur. quod inſinuationis defectus tollitur per iuramentum, etiam in præiudicium tertij, quando hoc non euenit principalitèr, ſed ſecundariò, quæ videtur punctualis deciſio ad caſum noſtrum.

Eò fortius dum Socc Iun. *in d.conſ.* 69. *num.*40. vltrà tex.*in d.cap.quamuis . de pactis. in* 6.mouetur authoritate Soc.Sen *in conſ.* 33.*n.*8.*in princ.*qui hoc non dixit.ſed potius in contrariũ,dum affirmat. iuramentum nedum ſupplere inſinuationis defectum,& obligare iurantem ad obſeruantiam. ſed contractum ipſum firmare,per text.*in auth. Sacramenta puberum,C.ſi aduer.vendit.*& conſequenter ſi firmat contractum, erit reſpectu omnium. & idem docuit idem Succin.Sen *ibid.num.*20 *verſ.imò eſt vlterius , circa fin. & in conſ.*78 *&* 89.*num.*8 *&* 10.*verſ. his tamen minimè repugnantibus* , vbi hanc limitationis materiam latiùs examinat. & ſubſcripſit Alexand.*ibid.in conſ.*79.

Hinc ſequitur etiam reſponſio ad rationem, quam ipſemet D.Reg.Rouit adducit; non enim principalitèr fuit introducta inſinuationis ſollemnitas fauore publico, ad euitandas fraudes reſpectu aliorũ,vt D.Reg. Rouit.aſſeuerat,& Doctores per eum allegati,ſed principaliter reſpectu contrahentium, imò intuitu ipſiuſmet donantis,nè tã facilè,& prodigalitèr fierent donationes,& ad finem,vt quis deliberatè,& cõſultò.non autem deceptus veniret ad donandũ,& ne per domeſticas perſonas clandeſtinè ad hoc induceretur,vt expreſſe habetur *in d.l.data,C. de donat.*ex qua expreſſè colligitur, fraudis ſuſpicio ab illa lege conſiderata, verſari potius circa fauorem ipſius donantis quàm aliorum,vt poſt Io.Andr in addit. ad Specul.*de inſtr.edit § porrò,in verbo donat.*& Reb. *de inſinuand donat.art.*5 *gloſſ* 5.*n.*1.*ad* 7. videtur ſentire Grat.*diſcept.for.c* 854.*num.* 42.vbi alios adducit,*& c.*887.*n.*13.*&* 14.vndè dum principalitèr inſinuationis ſolemnitas fuit introducta fauore ipſiuſmet donantis:ſequitur,poſſe iurciurãdo illi renunciari,quamuis ſecundariò præiudicium inferatur tertio.

Hoc autem conuincitur, quia aliàs in donatione infra ſummam aur.500.adhuc eſſet neceſſaria inſinuatio, cùm etiam infra prædictã ſummam poſſet adeſſe fraus.& præiudicium creditorum,& nihilominus contrarium decernitur *in d.l.ſancimus* , vt poſt Guid.Pap.*in d.dec.*350.& Socc.Sen.*d.conſ.*77. 78.*&* 80.Seraphin.*d.prin.*73.Riminald. *in d.* §.1.*inſtit.de donat.n.*625.*& ſeqq & num.*703. *cum ſeq* refert Sperell. *deciſ. Rot. Rom.* 47. *num.*11.*& ſeq.*qui omnes ità declarant *d. l. lata.C.de donat.*ità etiam in donatione ad pias cauſas nulla requiritur inſinuatio, *d. l. ſancimus*. & nihilominus non minus in ea verſatur præiudicium creditorum,quàm in aliis donationibus,ſed quia non attenditur principalitèr eorum præiudicium,ſed tãtùm reſpectu donantis,nè fraude fuerit inductus ad donandum, quæ ceſſare videtur in donationibus ad pias cauſas,& in donationibus infra ſummam, in quibus lex non requirit tantam obſeruantiam, & ſollemnitatem; idcò non mirũm,ſi ceſſante ratione legis,ceſſet etiam diſpoſitio illius.

Hinc dixit Guttier.*in d.l.non poteſt , ff. de leg* 1.*n.*140.*cum ſeq.*quod quando non conſtat de fraude,& ſimulatione,valida eſt donatio abſquè inſinuatione,quando illi cũ iuramento fuit renunciatum quia ceſſat cauſa:& perindè neceſſaria eſt probatio fraudis, ad hoc, vt donatio nulla reddatur, quod nequaquam eſſet neceſſarium, ſi ſtatim atque fieret abſque inſinnatione præſumeretur.

Quinimo Anaſt Germ *de Sacr. immun.l.* 43
3.*cap.*21.*nu.*99.*cum ſeq* dùm quærit,rationem differentiæ inter donationem,quæ reuocatur fauore filiorum naſciturorum, & donationem abſque inſinuatione,quæ ſtante ſpecifica renunciatione iurata,valida eſt:illa autem etiam cum iuramento inualidatur aſſerit,quod hoc euenit,quia illa principaliter annullatur fauore filiorum per *d.l ſi vnquã*, non obſtante iuramento,ex quo non præiudicat tertiò,cuius fauore principalitèr inualidatur donatio:non ita in donatione abſque inſinuatione.quia iuramentum,inquit eo caſu non nocet principalitèr tertio, ſed ipſi duntaxat iuranti,idcòque non mirum,ſi ipſi inſinuationi renunciari poſſit.

Accedat,quod ſi fiat coram Iudice do-
natio,valida iudicabitur non obſtante defe- 44
ctu inſinuationis,*d l ſancimus,C.de donat* & larè Bart *in l Modeſtin ff.eod.tit.*cum aliis adductis per Gabriel.*d concl.*1.*de donat.n.*46.*&* 47.& Capyc.*d.dec.*203.*n.*13.& nihilominus certum eſt,non per hoc euitari poſſe fraudes in præiudiciũ poſteriorum creditorum;non enim per hoc,quod fiat coram Iudice certiorai proindè dici poſſũt creditores poſtea cũ eo contracturi,& ideo nullo pacto inferri poteſt neceſſario;inſinuationem fuiſſe principalitèr inductam ad tollendas fraudes in præiudicium futurorum creditorum,ſed benè in præiudicium ipſiuſmet donantis, vt probauimus, nè ab aliquo ad donandum decipiatur, & ſaltem vt inter donationem & inſinuationem deliberet, an ſit ei expediens huiuſmodi donationem elargiri. vt dixit optimè poſt alios Gratian.*d.cap.*854. *num.*42.

Exindè ſequitur quod quotieſcumque 45
conſtat de enixa, & deliberata voluntate donantis, vt purà per geminationem actus, non requiritur inſinuatio, quia videtur ex gemiuatione ſuppleri ratio inſinuationis, vt concludere videtur Bart. *in conſ* 30. *in cap.ex caſu , col.* 3.*in princ.num.*1. *in fin.l.*3. *p.* 1. & ex Specul.& Couar *de inſin.* veriorem dicit idem Grat.videndus *cap.*531.*num.* 31.*& ſeq.* quia ex illa geminatione colligitur veritas donationis, & perſeuerantia donantis,& excluditur omnis error, fraus, & ſimulatio. Cùm igitur in caſu noſtro geminata fuerit huiuſmodi donatio, & ſemel. & bis ratificata per Principiſſam: acceptante nomine Principis donatoris, Conſiliatio Ioan.Andrea de Georgio,

Digitized by Google

illius curatore, validiſſima erit iudicanda, accedente prætereà ſpecifico iuramento, quod habet etiam vim duplicis, & repetiti conſenſus; vt per gloſ. *in d. cap. cum contingat, de iure iur.* imò maiorem, vt poſt alios tradit Couar. *in d. cap quamuis, part.2.§.1.num.10.de pactis, in 6.* & refert Germon. *de Sacr. imm.d. lib. 3. cap. 21. numer.*201.

Ideò non multum faciendum eſt de dictis per Alciat Maynard. & Pappon in contrarium per D. Rouit. pro ſua opinione allegatos quia cùm arbitrati fuerint, inſinuationem principaliter fuiſſe inductam ad euitandas fraudes in præiudicium creditorum, poſteà contrahentium: non mirum ſi opinati etiam fuerint non poſſe in illorum præiudicium iuramento huic ſolemnitati renunciari, ex prædicta regula, *quod iuramentum non nocet tertio*, imò Maynard. *lib.3. q.21.num.* 4. aſſerit, ideó hoc fuiſſe per Reges Galliæ deciſum, quia ipſi promulgarunt ſanctiones de inſinuatione donationum in fauorem potiſſimum creditorum, propterea non mirum ſi ipſemet *d. lib.2.q.*53. tenuerit, quod donatio antequam fuerit inſinuata non præiudicet creditoribus qui interim bona fide contraxerunt, & allegat Alciat. *in d. cap. cum contingat*, præcipuè cum neque loquatur de donatione iurata, ita etiam Pappon loquitur attentis ſanctionibus Regum Franciæ, & præcipuè conſtitutione poſtrema Molinenſi vnde non erit de illorum dictis habenda ratio, cum fundetur in particulari ratione deſumpta ex particularibus ſanctionibus illius Regni, de quibus mentionem etiam facit Borell. *tom,3.deciſ. Vniuerſ. tit.*11. *num.6.*& ſic etiam loquitur *Cranett. in conſ.*218. *num* 7. allegatus à D. Rouito; dum aſſerit, quod iuramentum non præiudicat tertio, cuius fauore aliquod fuit introductum, quod quidem nos non negamus quoties principaliter illum reſpicit, & proindè opinio D. Rouit. ratione, & authoritatibus deſtituta remanere videtur.

Accedat, quod ex his, & aliis motus D.
46 Reg. de Pont, *in conſ.*84 *lib.*1. *in princip.* dixit quod hæc inſinuationis ſolemnitas in hoc noſtro Regno, in quo proceditur ſola facti veritate inſpecta, non eſt in vſu, quia eſt mera iuris ſubtilitas & eum refert, & ſequitur Epiſc. Ricc. *in collect. deciſ.* 2075. *in* 4. *limit.* & in addit. ad Tiraq. *de priuil. pia cauſa priuil.* 124. *in fin.* & Nauar. *de miſerab. perſon. priuil.* 124.*n.*11. & ante eos dixit Calder. *in conſ.*1. *de donat. Carol. de Graſſaliis de Regal. Franc. iur.*7. Boet *in conſuet. Bituricenſ. tit.*9. *de donat.* §.2. *propè finem, verſ. ſed an hodie*, & cæteri per eundem C. Rouit *num* 8 adducti, qui omnes de hoc noſtro Regno loquuntur.

47 Hinc videmus, quod innumeras donationes mille ab hinc annis factas fuiſſe conſtet, nunquam tamen de huiuſmodi inſinuationis ſollemnitate oppoſitum fuiſſe legitur & ideò Capyc. *in d. deciſ.*203. licèt affirmet, quod ſtricto iure requiratur inſinua pro donatione tamen ibi deciſum fuiſſe affirmat, ex eo quia in ſimilibus donationibus nunquam fuit oppoſita hæc inſinuationis exceptio, vt legitur ibi *num.* 17 *verſ. in hac cauſa*, & licèt replicet D. Rouit. quod ſi hoc eſſet non renunciaretur huic ſollemnitati, cum iuramento in omnibus donationum contractibus, vt paſſim fit, illud nihilominus fieri dicimus ad maiorem cautelæ cumulum, ad tollendas omnes difficultates ex prædictis.

Demùm Rot. Rom. *in deciſ.* 653. *num.*1. 48
*tom.*2. *in collect.* per Farinac. dixit quod, donatio facta ab aula nepoti propter naturalem affectionem: inſinuationem non requirit, & videtur concordare cum his quæ notat Pichard. *in* §. *alia, inſtit. de donation. numero* 10. vbi aſſerit, hanc inſinuationis neceſſitatem à lege inductam, fuiſſe poſtea per Imperatores Pium, & Conſtantinum quoad filios, & parentes immutatam, de qua *in lib.4 tit. de donat. in Codice Theodoſiano*, quam tamen in libro meo inuenire non potui.

Ex quibus omnibus, ni fallor, videtur primum motiuum per D. Reg. Rouit *in d. deciſ.* 48. deficientiæ Aduocatorum addendo excitatum, in caſu noſtro minimè poſſe procedere ſtante expreſſa renunciatione inſinuationis iure iurando firmata.

Secundo loco principaliter mouetur D. Rouit. ad decidendum in fauorem poſteriorum creditorum, cum hæc donatio ſit merè lucratiua erit donatarius poſthabendus, & præferendi creditores ex cauſa oneroſa, licet tempore poſteriores, cùm certum eſſe aſſerat præferendos eſſe eos qui tractant de damno vitando, iis, qui de lucro captando certant, *l. vlt. in fin de codicill l. ſcimus vltima*, §. *licentia, C. de iure deliber. l. vlt. C. de acquir poſſeſſ.* cum aliis. per Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.*72. *num.*7.

Hanc autem opinionem tenuiſſe affirmat 49
ante omnes Cuman. *in l. priu.* 17. *n.*10. *de priu. credit.* quem neque ſingularem remanſiſſe, ſed eum plurimos fuiſſe ſequutos adiungit, & præcipuè Iaſ. *in l. inter eos num.*7. & 8. *ff. de re iudic. Alciat. in l pupill. nu.*14. *ff. quæ in fraud. credit. Capyc. deciſ.*79. *num.*7. Afin. *de exequut.* §.7. *cap.*47. Caſtill. *deciſ.*72. *in princ.* Guttierez *de iuram. confirm. p.*3. *cap.* 15. *num.* 20. *in fin.* qui omnes ſimpliciter mouentur authoritate Cumani, alios etiam adducit, ſed pleroſque loquentes in alio caſu Antonin. Amat. *lib.*1. *var. reſolut* 25. *num.*14. quam plurimos etiam ad id colligit D. Conſil. D. Thomas de Carleual. omni virtutum genere ornatiſſimus *in* 2. *par. de iudiciis diſput.* 30. *num.*9. vbi per totam diſputationem multis mediis hanc defendit opinionem.

Nihilominus hanc etiam D. Rouit oppoſitionem in hac cauſa, ſalua pace tanti viri dixerim, ac aliorum qui eius etiam præceſſerunt, vel ſectati ſunt, ſententiam nullo modo procedere poſſe, ex multis etiam demonſtrabimus.

Quoniam

Quoniam, ſi ex huiuſmodi Cuman. & aliorum doctrina volumus ſimpliciter aſſumere, quod ex prærogatiua cauſæ oneroſæ indiſtinctè præferri debeat creditores donatariis, etiam tempore anterioribus, prout videtur tenere inter alios Caſtill. *d. dec. 72. in princ.* & quam plurimi ex adductis per Antonin. Amat. *d. reſolut. 26. num. 14.* & idem D. Conſ. de Carleual *d. diſput. 30. num. 13. & ſeq.* in hoc caſu DD. communiori calculo illam Cumani ſententiam intellexere procedere in creditoribus in actione perſonali, inter quos locum habet hæc diſtinctio cauſæ lucratiuæ, & oneroſæ; ſecus autem in illis, qui hypothecam coniunctam habent, quia licèt ex cauſa lucratiua creditum probent, habet locum inter eos regula, qui prior in tempore, prior in iure, *cap. qui prior 54. de regul. iur. in 6. l. ſi fundus 4. & l. prior 5. & l. ſi generaliter 6. Cod. qui pot. in pignore habeant*, cum aliis concurrentibus, in quibus illa regula canonizatur, vt in pignoribus, & hypothecis potior ſit in iure, qui eſt tempore, ità expreſsè tenuerunt Gabr. *in conſ. 82. num. 1. l. 1.* Filiuc. *de cenſ. tom. 1. l. 3. c. 5. num. 15. & cap. 6. num. 24.* Mant. *de tacit. & ambig. convent. lib. 11. tit. 52. num. 23. & ſeq.* Gabr. Sarayna *in addit. ad Matthesil. ſing. 71. num. 3.* Seſe *deciſ. Aragon. 78. numer. 1.* Fontanell. *de pact. nup. clauſ. 7. gloſ. 1. p. 2. num. 25. & ſeq.* Maurit Apicell. *in addit. ad Tutam. paup. de dilat. quinquen. tit. 1. num. 131.* verſ. *creditor*, Anton. Pichar. *in explanat. d. l. priuilegia inſerta, in §. quadam actiones, n. 20. Inſt. de action. num. 70.* Amat. Rodriguez *de concurr. cred. p. 2. art. 1. n. 19. & ſeq. fol. 214.* idem Anton. Amat. *d. reſolut. 26. num. 15. & 16.* vbi hac diſtinctione vtitur nonnullos pro more allegans, optimè etiam videndus Statil. Pacific. de Saluian *interd. inſpect. 3. c. 5. num. 469.* vbi ita in ſpecie intelligit Cuman. nonnullas ad hoc adducens Rotæ *deciſ.* & latè Gaitus in eius luculentiſſimo *tract. de cred. cap. 4. q. 51. ex num. 1215. cum pluribus ſeqq. & in append. par. 1. & 3. per tot.* & præſertim *reſolut. 10* vbi nonnullos pro contraria parte allegatos ab ea delendos eſſe probat, cùm non dicant id, pro quo allegantur, ſed potiùs contrarium, & pro hac opinione addit Oldrad. *conſ. 114.* Rot. Rom. *diuerſ. par. 5. deciſ. 232. num. 2.* Gratian. *diſcept. for. cap. 904. num. 30. & ſeq.* & nouiſſimè adduco Cotell. *de don. tract. 1. diſput. 1. p. 6. num. 28. & 29.* qui omnes hanc cauſæ oneroſæ prærogatiuam intelligunt, & admittunt solùm inter creditores in actione perſonali, non autem inter creditores hypothecarios, in quibus viget regula *d. c. qui prior*.

Pro hac opinione expenduntur text. *in l. 1. C. de iure Fiſci, l. 10. & l. fin. §. Lucius ff. de donat. ante nupt. & l. ſiquidem, C. de donat. inter vir. & vxor.* in quibus omnibus nulla facta mentione de prærogatiua cauſæ deciditur, non eſſe moleſtandos donatarios, ſeù creditores poſteriores, ſi probent donationem præceſſiſſe credita.

Et licèt illorum deciſionem euitare conetur D. Reg. Rouit. *tùm in deciſ. 18. num. 25. tùm in appendice ad dictam deciſ. num. 14.* vt ſcilicet non poſſint applicari ad caſum noſtrum, ex quo ibi agebatur de donatione ſpeciei iam perfecta per traditionem, nos autem ſumus in donatione quantitatis, quæ non poteſt dici perfecta, traditione adhuc non ſequuta, & ideò ibi benè deciditur, donatarios perfecta iam donatione per traditionem non eſſe moleſtandos per creditores poſteriores, etiam ex cauſa oneroſa, quia perfecta iam donatione, non poteſt per donantem iuri donatarij præiudicium inferri, *d. l. ſi quidem*, cùm perfecta quidem donatio conditiones non admittat, *l. perfecta Codic. de donationib. quæ ſub modo*, quæ ratio ceſſat in donatione quantitatis, non adhuc perfecta per traditionem.

Nihilominus dicimus, benè applicari illarum legum deciſionem noſtræ ſententiæ confitemur enim *in d. l. 1.* agi de donatione ſpeciei iam perfecta per traditionem; ſed dicimus nos ibi agi de ſimplici donatione nudo pacto concepta alicuius rei, quæ donec donatario tradebatur, remanebat in dominio donantis: & ideò poterat per eum obligari, & hypothecari aliis creditoribus vndè licèt poſtea tradiderit donatario, cùm onere tamen pignoris illam tradidiſſe conſtat, ex *d. l. fin. §. Lucius*, & notant relati à Peregrin. *de iure Fiſci, l. 6. tit. 6. num. 3.* & Gutier. *de iuram. confir. par. 3. cap. 15. num. 23. verſ. 4.* ſecùs autem deciditur eſſe; re iam tradita, quia cum non fuerit in eius dominio, non poterit obligari, *dict. l. rebus, & l. ſiquidem, & l. 2. Cod. ſi alien. res pignor. data ſit*, & gloſ. *in l. rem alienam. ff. de rei vend.*

Ex qua igitur deciſione non videtur aliquo modo fuiſſe conſiderata prærogatiua cauſæ oneroſæ, vt præferatur lucratiuæ, cùm de hac nullus in prædictis legibus ſermo habeatur, vt benè aduertit Amaya *in d. l. 1. de iure fiſci, num. 31.* ſed ſolummodò fuit conſideratum, an potuiſſet res ipſa hypothecari, nàm eo caſu licèt deindè perficeretur donatio per traditionem, non tamen donatarius veniret præferendus creditori hypothecario, quamuis poſteriori, non ex prærogatiua cauſæ oneroſæ, ſed benè ex eo, quia cùm tantùm actione perſonali poſſit expediri, vt dicit Gloſſ. *notabilis in d. l. fin. §. Lucius, in verbo perfectam, ff. de donat.* per textum *in l. ſi quis argentum, §. penult. Cod. de donat.* erit ei præferendus creditor hypothecarius, quamuis poſterior, non ratione cauſæ oneroſæ, ſed ratione hypothecæ: cùm igitur clarè decidatur in prædictis legibus non eſſe habendam rationem de prærogatiua cauſæ oneroſæ, ſed tantùm de hypotheca; ſequitur, quod cùm in caſu noſtro non ſimus in ſimplici donatione, ex pacto nudo, ſed ſtipulata & iurata cum obligatione omnium bo-

norum, quis vnquam dicere poterit eſſe huiuſmodi donatariam poſtponendam creditoribus poſteriotibus, dum ipſe non actione perſonali, ſed hypothecaria anteriori experiatur, cuius priuilegium non ex cauſa, ſed ex tempore æſtimatur, *l. 1. ff. & C. qui potior. in pignor. hab.* notabiliter aduertit Doctiſſimus Anton. Faher. *de error. pragmat. tom. 1. decad. 1. error. 1. num. 4. & 5.*

Propterea dùm ipſemet D. Rouit. admittit, donatarium ſpeciei re ipſa tradita eſſe præferendum creditori poſteriori ex cauſa onerosa, nec ab illo eſſe moleſtandum, ex eo quia perfectâ iam donatione, non poteſt per donantem, donatario inferri præiudicium; idem dicendum eſt in caſu noſtro, licet ſimus in donatione quantitatis, quia radicato iure donatarij per hypothecam ſuper bonis donant; non poterit deindè credita poſteriorum creditorum ſuper eiuſdem boois donantis in præiudicium bypothecæ primi donatarij conſtituere, ſed tranſibit res cum ſua cauſa, per *l. ſi conuenerit, § ſi fundus, ff. de pignorat. action. l. ſi debitor, C. de diſtract. pignor.* quæ iuta coniungit gloſſ. *in d. l. fin. §. Lucius, in verbo habere,* & ſeqnitur etiam Gait. *d. cap. 4. q. 11. num 1153 & ſeq. & in append. p. 2. reſolut. 1. num. 16. 17. 22 & 28.* res enim dici non poteſt ſecundo creditori obligata, niſi primo debito liberata res fuerit, *l. & qua non dum, §. qui res ſuas, ff. de pigneribus*, vel niſi conſenſus illius, cui primò res obligata fuit, interueniat, ad not. *in l. ſi debitor, & l. voluntate, ff. quib. mod. pign. vel hypothec. ſoluitur*, & refert idem Gait. *num. 1275.* nulla data contractuum, & cauſarum diſtinctione, niſi in caſibus exceptis, ad tex. *in l. res 5. ff de pignorib.* & ideò inter omnes ſeruanda eſt regula, *qui prior.* ad obligandum enim rem vinculo hypothecæ nulla requiritur traditio rei, vt per Neguſ. *p. 7. membr. 1. num. 1. & 2.* Reg. Valenzuela *nunc meritiſſ. Salmantic. Epiſcopus in conſ. 15. num 5.* vndè licèt traditio neceſſaria ſit ad perfectionem donationis, non tamen requiritur in hypotheca conſtituenda, vt latè etiam comprobat Gait *vbi ſup. n. 1267. cum ſeq.*

Quod autem creditor hypothecarius licèt ex cauſa lucratiua anteriori; præferatur creditori poſteriori, quamuis ex cauſa onerosa, videtur probare textus *in l. 2. C. qui potior. in pignor. hab.* vbi creditur ex cauſa legati, & conſeqnenter ex cauſa lucratiua, cùm legatum donatio ſit, *l. legatum, ff. de legat.* ſi decreto Prætoris in cauſam iudicati, fundi pignus occupauerit, tempore potior erit aduerſario, ſcilicet creditori hæreditatis ex cauſa mutui, vel ſimili, vt notat gloſ. ibidem, *in verbo aduerſarius*, ex quo textu clarè videtur decidi creditorem ex cauſa lucratiua, eſſe præferendum poſteriori ex cauſa onerosa, ſtante hypotheca, quæ pro legato conceditur.

Idem etiam determinari videtur in tex. *l. aſſiduis, §. hac autem. C. eodem tit. qui potior. in pignor. hab.* vbi pro lucro dotis decernitur dari inter creditores temporis ordinem, & ſic nulla facta diſtinctione, an ex cauſa lucratiua, vel onerosa deciditur attendi debere prioritatem temporis.

Ideò præcitati DD. qui præferendos eſſe creditores ex cauſa onerosa, dixerunt hanc difficultatem agnoſcentes, non poſſe ſcilicet dari prælationem ex prerogatiua cauſæ, nec poſſe aliquo modo euitari, quin inter eos babere debeat locum regulã, *qui prior*, aliam excogitarunt rationem, ex qua prælationem eſſe dandam poſterioribus creditoribus ex cauſa onerosa concludunt, & ante omnes illam protulit Cuman. *in d. l. priuilegia,* & huic rationi innixus, huiuſmodi prælationem poſterioribus conceſſit; ſ. quod quia donatori certum 50 eſt competere beneficium, vt non teneatur inſolidum, ſed in quantum facere poteſt deducto ære alieno, immò omni ære alieno etiã poſt donationem contracto, ad text. *in l. inter eos 19 verſ. is quoque & l. cum ex cauſa 39. ff. de re iudic. l. qui ex donat. 12 ff. de donat. §. ſed & ſi quis, inſtit. de action. l. Neſennius 41. §. fin. ff. de re iudic.* cum aliis concordant, & habetur optimè per gloſ. *in l. verùm 64. §. id quod facere, in verbo debet, ff. pro ſocio,* vbi aſſerit, quod donator deducit omne es alienum, licèt alij, qui boc priuilegio ne teneantur inſolidum, honorati ſunt, & enumerantur *in l. ſunt qui 16. cum ſeq. ff. de re indic.* æs alienum non deducant, cùm ſoli donatori hoc beneficium concedatur, vt omne æs alienum deducat, antequam videatur, quid facere poſſit, & ponderat ad id gloſ. verba tex *in l. & exhæredatum 49. ff. de re indic.* vbi aſſeritur, donatorem deducere omne æs alienum; ergo etiam contractum poſt donationem, vt declarat etiam Guttierez *de iuram. confirm. p. 3. cap. 15. num. 19. & 20. verſ. itaque omne debitum. cum ſeqq.* Connan. *lib. 8. cap. 9.* quos ſequtos fuiſſe ſimplicitèr Barboſ. *in l. maritum 13. poſt num. 10. verſ. item & ſecundo, ff. ſolut. matrimon.* & Pichard. *in ſua praxi, 2. tom inſtit. p. 2. §. 9. num. 9.* affirmat idem Regens Rouit. *vbi ſupra*, ideò dùm creditori poſteriori competit hoc idem beneficium ex perſona ſui debitoris, & illo priuilegio vti poſſit, etiam eo inuito, *ad tex. in l. ſi cui, C. de non numerat. pecun.* ſequitur, quod ſtante hoc parum refert an adſit hypotheca in donatione, quia cum hypotbeca ſit acceſſoria ad actionem perſonalem, & tantùm addat robur obligationi, non poterit proindè hypotbeca priuare donatorem hoc beneficio, ne illo vtatur deducendo omne æs alienum, vt dictum eſt ità hanc Cumani rationem ſequendo reaſſumit etiam Alciat. *in l. pupillus, n. 14 ff. quæ in fraud. credit.* & præ ceteris Gutrier. *vbi ſupra*, ac etiam amplecti videtur D. Reg. Conſtantios *in l. 1. & 2. num. 110. verſ. ego verò. C. de filiis official. lib. 10* cui etiam adſtipulantur Paſcal. *de patr. poteſt. p. 2. cap. 9. num. 45. & ſeq.* cæterique per eundem Reg. Rouit, adducti, qui in hac potiſſimum ra-

tione

tione fundari videtur, imò in appendice, *num.* 37. expreſſe videtur recedere à prærogatiua cauſæ onerofæ, & huic priuilegio competenti ex perſona donatoris inuiti, reſpondendo ad allegata in contrarium per Gait *in tract. de credit. vbi ſupra.*

Imò addit, quod cùm Princeps Conchæ repreſentabat duplicem perſonam creditoris, ſcilicet ex propria perſona tanquam donatarius Principiſſæ Auiæ, & debitoris, vti hæres eiuſdem Principiſſæ, licet cum beneficio inuentarij, qui non minus tenetur omnia vtilia agere, & inutilia prætermittere, ac quilibet alius adminiſtrator authoritate Pſianuc. *de inuem. p. 5. n. 4. prope fin.* ſequitur, quod tenebatur Princeps ex perſona Principiſſæ, cuius erat hæres opponere contra ſeipſum omnes exceptiones, quas potuiſſet opponere ipſamet Principiſſa ſi viueret; & propterea dum Principiſſæ competebat hoc beneficium, nè teneretur inſolidum contra ipſum Principem agentem vigore donationis, imò deducto omni ære alieno, etiam poſt donationem contracto per iura ſuperius allegata, ita debeat Princeps hoc idem priuilegium contra ſemetipſum opponere ad fauorem creditorum Principiſſæ.

Sed pateat vir alioquin doctiſsimus & mihi præ ceteris honorandus, nam licet hæc omnia admittamus, non tamen hæc conſequentia, quam ipſe facit, ex præmiſſis ducenda eſt.

51 Dato enim, prout text. gloſſ. & DD. ab ipſo allegati dominant, in hoc beneficio donatori competenti vt tantum teneatur, in quantum facere poteſt, eſſe ſpecialiter deducendum omne æs alienum, etiam poſt ipſam donationem contractum, quod quidem priuilegium aliis non conceditur, licet habeant beneficium, vt teneantur ſolidum, de quibus *in d. l. ſunt qui, ff. de re iudic.* quibus alimenta tantum ſecundum qualitem perſonæ, & quantitatem patrimonij reſeruari debent abſque deductione æris alieni, quod erit deinde deducendum etiam ex prædictis alimentis, ſecundum Iaſ. *in d. l. inter eos in princ. ff. de re iudic.* non tamen neceſſario dicendum eſt, in caſu noſtro poſſe & debere hanc exceptionem per creditores, & minus per ipſummet Principem contra ſe ipſum opponi, vt clarè patebit.

Hoc enim beneficium adeò perſonale eſt, vt nè dū ad extraneos, ſed neque ad hæredes imo neq; ad fideiuſſores extendatur, ita probant expreſſe text. *in l. & ſi fideiuſſor 45. & §. 1. & l. ſin. ſciendum 55 ff de re indic.* & optime in *l. neſennius 51. ff. eod. ibi, & ſicut heres donatoris in ſolidum condemnatur; & ipſe fideiuſſor quem in donando adhibuit.* & benè gloſ. *in l. Diuus Pius 29 ff. de regul. iuris* probat etiam textus expreſſus *in l. verum 63 ff pro ſocio, in princ.* vbi gloſ. *in verbo rerum*, vnde opponi non poterit per creditores, quibus non competit actio.

Clarè etiam hoc demonſtratur ex ratione, qua hoc beneficium donatori conceditur; Triphoninus enim *in l ne ex liberalitate 30. ff. de re iudic.* ideò hoc beneficium cum ſpeciali priuilegio donatori concedendum aſſeruit, ne liberalitate ſua *inquit* inops factus, periclitari videatur, quam etiam rationem vſurpauit, Vlpian. *in d. l. Diuus Pius ff. de reg. iuris.* voluit igitur lex, perſonæ donatoris proſpicere, nè ſua liberalitate pauper effectus, in periculum incideret, ſi inſolidum teneretur, ideò perſona principaliter, & abſolutè fuit contemplata; propterea dicendum eſt cum Paulo Iureconſulto *in l. in omnibus 69 ff. de regul. iur. In omnibus cauſis id obſeruari debere vt vbi perſona conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat*; cùm igitur hoc beneficium ipſi Principiſſæ donatrici conceſſum fuiſſe dicimus, ſequitur, ipſa iam defuncta, illud quoque defeciſſe, adeo, vt neque ad eius hæredes tranſmitti potuerit, *d. l. ſciendum, & leg. neſennius, de re iudic.* quia donatoris tantùm perſona hunc meruit fauorem, ex Conſtit. Diui Pij, vt rectè admonet Cuiacius *in d. l. neſennius, in lib.* 16. Quæſt. Paul. *col.* 2. & Anton. Faber. *ration. in pandect. in d. l. verum, & in §. 1. & 2. ff. pro ſocio.*

Hinc ceſſare etiam neceſſe eſt illud, quod idem Dom Rouit, aſſumit, ſcilicet, debere hæredem etiam contra ſe ipſum opponere exceptiones, quas defunctus poſſet opponere, ſi viueret, nam hoc intelligi debet de illis exceptionibus, quæ in hæredem contra hæredem tranſmiſſibiles ſunt, non autem de hoc beneficio, quod in hæredem non tranſit; ſi enim (ponamus caſum) donatio facta eſſet extraneo, certè ſi ille ageret, non poſſet Princeps hæres donatricis de hoc beneficio excipere per iura prædicta, ergo idem neceſſario dicendum erit in caſu noſtro, in quo Principem duas repræſentare dicimus perſonas.

Hinc etiam faciliùs demonſtratur, beneficium huiuſmodi non competere creditoribus donantis ex illa vulgata regula, *quod id quod non eſt tranſmiſſibile, non eſt ceſſibile, l. ex pluribus,* vbi Bals. *ff. de admin. tut.* late Tiraquel. poſt alios *de retract. lignag. §. 26. gloſ. 1. num. 47.* quod quidem optima ratione procedit ſi enim non poteſt hoc priuilegium ad hæredem tranſmitti, qui eadem perſona cum defuncto reputatur, *§. 1. auth. de iure iur. a mor. præſt.* & ſuccedit in vniuerſum ius defuncti, *l. cum heres, ff. de diuer. & tempor. præſcript.* multo minus in ſingularem ſucceſſorem per ceſſionem transferri poterit, cum iudicetur minus dilectus, Crauett. *in conſ. 161. num. 5. verſ. verum,* & cùm Vniuerſitate multa tranſeaut, quæ titulo ſinguiari transferri nequeunt, *cap. ex litteris, de iure patron. l. quadam,* vbi gloſſ. *in verb. fundus, ff. de acquir. rer. dom. cum concordantibus,* & dixit in puncto Ioan. Fab. *in §. fuerat, num. 10. inſtit. de action.* quod priuilegium perſonale, quod non eſt tranſmiſſibile, non poſſit cedi; & hanc regulam

Digitized by Google

lam negatiuè procedere, vt in caſu noſtro, non autem affirmatiuè, dixit Tiraquel. vbi ſupra § 26. *gloſ. 1. num. 47 & 48. & de retract. comment. paragraph 1. gloſ. 6. num. 12.*

53 Solum autem hoc beneficium donatori conceſſum ex ſpeciali priuilegio tranſit ad filios. *l. etiam, ff. ſolut. matrim.* ita vt neque nepotibus competat, vt dixit Angel. ibidem, quem ſequitur Imol. & refert Epiſc. Ricc. *in addit. ad deciſ. de Franch.* 698. & latè pro more comprobat Barboſ. *in l. maritum, num. 69. verſ. declara, cum num. ſeqq. ff. ſolut. matrim.* & hoc non ratione priuilegii paterni, nam cùm illud fuerit perſonale, eius morte fuit extinctum, *l. quia tale 14. ff. ſolut. matr.* ſed ex nouo priuilegio, quod formatur in perſona filii, qui fauore matrimonij ex propria perſona nouum priuilegium ſeparatum à paterno videtur obtinere, ita ex Alex. & Iaſ. explicat Barboſ vbi ſup. *num. 8.* & ideò nedum perſonale eſt beneficium ſed perſonaliſſimum, vt dicit idem Cuman. *in d. l. Neſennius, in princ. verſ. nota ſummarium*, vbi addit, quod ſicut eſt perſonale ex parte eius, cui competit, ita etiam ex parte eius, contra quem competit, *ex d. l. Neſennius, in fine*: vndè non immeritò poſſumus dicere, hoc beneficium non competere creditoribus donatoris, præcipuè illo inuito, ſtante regula, quod nemo me inuito, poteſt vti iure in meum fauorem introducto *l. ſi Iudex circumuento, ff. de minoribus*, maximè cùm non ſit ceſſibile, vt diximus.

54 Neque his obſtat aliquo modo, tex. *in l. ſicut penult. C. non num. pecun.* nam ille *text.* procedit in illis exceptionibus, quæ ſunt tranſmiſſibiles, & ceſſibiles, prout eſt illa exceptio non numeratæ pecuniæ, quæ non conceditur ratione perſonæ, ſed ratione cauſæ, ſcilicet quia non fuit facta numeratio pecuniæ, & ſic competit ad eneruandũ actionẽ actoris, ideò non ſolum debitor ſed eius hæredes, & illius creditores illam exceptionem, etiam mortuo debitore opponere poſſunt, vt declarat Salic. *in d. l. ſicut, in fin.* & ideò non benè aplicatur diſpoſitio illius text. ad caſum noſtrum.

55 Hinc apparet, quod benè allegauit Gaitus text. *in l. 4. § ſi quis, ff. de priuil. credit.* vbi dicitur, priuilegium tacitæ hypothecæ, quæ competit pupillis, & aliis ſimilibus in bonis tutorum, & adminiſtratorum non competere eius creditoribus, quia perſonale eſt priuilegium, nec benè dixit D. Rouit. ſalua pace, quod non facit ad Rhombrin, ex eo, quia vt ipſe inquit, priuilegium hoc, quod donator non teneatur vltrà, quàm facere poſſit, tranſit ad creditores, ex Cumani doctrina nam hoc eſt petere principium, de quo diſputatur, & ſupra nos contrarium fundauimus, ex eo, quia cùm non ſit tranſmiſſibile ad hæredes, neque ſit ceſſibile ad creditores, ad quos faciunt notata per Bartol. *in l. quia tale 14. ff. ſolution. matrimon.* *num. 48. verſ. vltima limitatio.*

Præterea fideiuſſor, qui aliquo modo creditor dici poteſt, imò vtitur omnibus exceptionibus cõpetentibus debitori, etiam illo inuito, *l. omnes, ff de excep.* Bertazol. *de clauſul. clauſ. 41. gloſ. 7. num 4.* non tamen hoc beneficio vti poterit, quia perſonale eſt, nec egreditur perſonam debitoris, *l. & ſi fideiuſſor, ff. de re iudic.* & latè Pyri. Maur. Aret. *de fideiuſ. ſect. 9. cap. 11. & ſeq.* 56

Nihilominus quamuis citrà veri præiudicium concederemus hoc beneficium competens donatori competere etiam eius creditoribus, qui ex perſona ipſius vti poſſunt hac exceptione, ne teneantur, vltrà quàm facere poſſit deducto ære alieno ne ſua liberalitate periclitetur; debet hoc tamen citrà vllam controuerſiam intelligi viuente ipſo donatore, quia illo defuncto ceſſat ratio propter quam conceditur hęc exceptio, ſcilicet perſona donatoris, quæ ſimpliciter venit contemplata in hac beneficij conceſſione, nè aliàs egere cogatur ceſſante namque ratione, ceſſare etiam debet beneficium. 57

Præterea quando quis vult vti beneficio ex perſona alterius, non poteſt illo vti, 58 niſi cùm qualitate, & natura illi beneficio, & perſonæ attributa, hinc dixit ad propoſitum, Gomeſ. *in l. 50. Tauri num. 52. verſ. 6. limita, & verſ. ſed contrarium*, quod creditores poſſunt vti exceptione non numeratæ pecuniæ competente debitoris etiam illo inuito, per *l. ſi cui, C. non num. pec* ſed tamen cum illa qualitate, & natura illi exceptioni, & perſonæ debitoris attributa, ſcilicet vt poſſit tantùm opponi infra legitima tempora, in quibus per ipſum debitorem potuiſſet opponi, qui mutuum confeſſus eſt, & conſequenter infra biennium, vt latè per Barboſ. *in l. 1. par. 6. num. 57. in princ. ff. ſolut. matrim.* Mantic. *de tac. & amb lib. 11. tit. 27. n. 17.* & idem Gomeſ *in l. 45. Tauri, num. 86. in princ.* vndè cum huiuſmodi exceptio competens donatoris non extendatur vltrà vitam ipſius, ità vt neque ad hæredes tranſmittatur, *d. l. ſciendum, & l. Neſennius, ff. de re iudic.* quatenus concederemus illam ad creditores competere, non poterit concedi, niſi durante vita ipſius donatoris, quia cùm ex illius perſona competere dicatur, extincto illius iure, ius etiam acceptoris extincta perſona, quæ cauſa eſt priuilegium etiam extingui neceſſarium eſt *l. Titia ſeio, § vſuras, ff de leg. 2.*

Ad cuius corroborationem facit ſatis optimè *tex.* omninò relegendus *in l. ſi cum procuratores, ff. eod. tit. de re iudic.* vbi deciditur, quod licet fideiuſſori non competat hoc priuilegium, ſicut neque hæredi, quia perſonale eſt, neque perſonam donatoris egrediatur, vt fundauimus *ex d. l. & ſi fideiuſſori, & l. ſciendum, ff. eodem tit.* cum aliis concordantibus, nihilominus dicit *text.* quod hoc beneficium competit defenſori mariti, vel donatoris vel ſimilium,

qui

qui hoc beneficio potiuntur, rationem autem differentiæ aſſignat ſatis optimè poſt
59 alios inſignis Barboſ. *in d. l. maritus, n. 83. ff. ſolut. matr.* quia defenſor, inquit, eadem actione conuenitur, qua maritus, vel donatarius tenebatur, quia defendere eſt eandem vicem, quam reus, ſubire, *l. minor verſ. quoniam, ff de procur.* & ideò eodem modo venit condemnandus, ac ipſe maritus, vel donator; hæres verò licet conueniatur eadem actione, qua ipſe donator, tamen conuenitur tempore, quo iam eſt mortuus donator, & ſic poſt extinctum eius priuilegium; & ideò condemnatur hæres inſolidum abſque deductione ne egeat, ideo Gutier. *de iuram. confirm. d. p. 3. cap. 25. num. 15.* dat fideiuſſori cautelam, vt tanquam principalis rei defenſor, & eius nomine iudicium ſuſcipiat ad hoc. vt beneficio huiuſmodi gaudere poſſit, per tex. *in d. l. verum, verſ. videndum, ff pro ſocio,* modò dicit tex. *in d. l. ſi cum procuratore* (decidens apertè hanc noſtram controuerſiam) quod defenſor mariti in id, quod facere poteſt condemnatur, ſed ſubdit hoc intelligi, dùm viuit maritus, mortuo autem marito inſolidum, ecce, quod apertè decidit text. quod quando poteſt hæc exceptio competere alteri ex perſona donatoris, non poteſt habere vires, niſi viuente ipſo donatore, & idem Cuman. opinionis D. Rouit. anteſignanus, in eadem *l. ſi cum procuratore, in verb. inſolidum,* dat rationem, quia tunc mortuo marito, non eſt defenſor mariti, ſed hæredis, qui non habet hoc beneficium, *d. l. ſciendum,* vndè eiuſdem Cumani doctrina *in d. l. priuilegia,* quam ſequuntur omnes per eundem D. Rouit. adducti, debet intelligi ſecundum doctrinam eiuſdem Cumani *in d. l. ſi cum procuratore,* vt procedat eius opinio durante vita donatoris, non autem eo defuncto quia tunc extinguitur priuilegium, & ſic clauo clauus trahitur, vt ipſemet D. Rouit. notat.

60 Hinc Conſ. Paſchalis per eundem D. Rouit. allegatus *d. num. 45. verſ. vnde habita,* dicit, quod creditores poſteriores non præferuntur donatario, quando bona donantis ſufficerent in concurſu, & identidem caſibus, in quibus hoc priuilegium ceſſaret, quia tunc præfertur donatarius; caſus autem, in quibus ceſſat hoc beneficium, dicit numerati per Barboſ. *in d. l. maritum, num. 77. & ſeqq.* qui in primis ponit caſum, quando mortuus eſt donator, quia tunc ceſſat beneficium, cùm ſit perſonale, adeo vt nedum ad hæredes, ſed neque ad Fiſcum. tranſeat, ſi propter delictum donantis bona confiſcarentur, & ideo Paſchalis dictum debet intelligi, ſecundum Doctorem, quem allegat.

Subdit etiam ſatis ad propoſitum idem Paſchalis *num. 46. verſ. quod donans,* quod ad videndum an donans egeat deducto ære alieno, non inſpicitur tempus donationis, ſed tempus exactionis, ſeu petitionis, aut rei iudicatæ, cùm hoc beneficium à lege concedatur miſerationis cauſa ex inopia donantis inopinata, & ex aliis accidentibus ſuperuenientibus, ad tex. *in l. rei iudicatæ 15. ff ſolut. matrim.* cum concordantibus, ſequitur Rouit. *d. deciſ. 48. num. 18. & 19.* & admittit etiam idem Conſ. Catleual. *d. p. 2. de Iudic. diſput. 30. ſub num. 10. verſ. ad deducendum,* allegans Coon. & de Ponte *de poteſt. Proreg. tit. 5. num. 23.* & tenet etiam Gait. *cap. 4. q. 11. num. 1242.* quinimò expreſſiùs admittit idem Reg. Rouit. *in appendice ad d. deciſ. 48. num. 36.* vbi aſſerit, quod ex diſpoſitione *d. l. inter eos, verſ. it quoque,* tribuitur donatori facultas deducendi non ſolum totum id, quod ſibi eſt neceſſarium ad honeſtè viuendum, ſed etiam totum æs alienum, quod repetitur habere tempore deductionis faciendæ, ergo conſequenter tẽpus deductionis inſpiciendum eſſe concludit; proindè cùm in caſu noſtro tempore petitionis, ſeù exequutionis, aut deductionis iam donatrix ab hac vita diſceſſerat, ceſſat ratio concedendi hoc beneficium, & ideo neque hæredi, neque creditoribus vllo modò competere poterit.

Ex hoc autem facilè refellitur id, quod vltrà adducta per Dom. Rouit. nouiter per creditores opponitur, ſcilicet quod hoc beneficium etiam poſt mortem donatricis competat eius creditoribus, ex eo, quia ipſi creditores viuente Principiſſa donatrice, eius credita petierunt, imò ſententias reſciſſionis contractuum obtinuerunt, quo tempore poterat illa hoc beneficio vti contra Principem donatarium, & proinde videtur, ipſis creditoribus ius quæſitum, adeò vt licèt deindè illa defecerit, non tamen beneficium ipſum, creditoribus iam quæſitum deficere debeat. 61

Quoniam (vt verùm fatear) neſcio quo iure, aut quo facto hæc prætentio fundari poſſit; certum enim in facto, quòd licèt creditores ſententiam obtinuerint pro eorum creditis in vita Principiſſæ nunquã tamenneque per ipſam, neque per creditores, fuit de hoc beneficio oppoſitum contra donatarium, nec ſuper eo ſententiatum, vndè ſi tempus ſententiæ, ſiuè deductionis attendi debet ex prædictis, ſequitur nihil fuiſſe creditoribus quæſitum in vita Principiſſæ.

Propterea neque erat tunc temporis locus oppoſitioni, quoniam cùm hæc exceptio opponi debeat aduerſus donatarium, qui pro conſequenda donatione expectatur, dum Princeps donatarius donationem nunquam viuente Principiſſa petierit, neque petere poterat, cùm donatio fuerit facta ex nunc, pro tunc ſequuta morte, conſequenter neque eidem potuit per Principiſſam, neque per eius creditores de hoc beneficio opponi, & proindè nullum ius quæri potuit creditoribus, & hoc eſt indubitatum.

Hinc ſequitur, Primò, quod ad hoc, vt beneficium competere poſſit, eſt neceſſarium, quod opponatur, vt poſt alios dicit idem Gait. *in appendice, p. 3. verſ. primo* 62

mò, num. 32. *cum ſeq.* Sequitur ſecundo, nullo modo poſſe opponi hodie per creditores poſt mortem Principiſſæ ex perſona hæredis eiuſdem Principiſſæ nam vt fundauimus hoc beneficium, cùm ſit adeo perſonale, vt neque ad fideiuſſores, neque ad hæredes tranſire valeat, non poterit creditoribus competere, præcipuè defuncto donatore, vt etiam comprobat Gait. *d. p.* 3. *reſolu.* 1. *nu.* 41. *&* 42.

Nec etiam obſtat ſufficere hoc beneficium potuiſſe competere donanti, ad hoc, vt quæſitum ius creditoribus illud opponendi, etiam poſt mortem dici poſſit, quoniam quærunt DD. quid ſi donator, vel maritus, vel alius, cui priuilegium competit, de hoc beneficio oppoſuit, & deinde deceſſerit, an illud beneficium iam in iudicio deductum tranſeat ad hæredes, quaſi ex illa deductione, & oppoſitione fuerit ius illius quæſitum; & licèt Socc. poſt Cuman. *in l.* 2. *§. ſanè num.* 7. *ff. de except.* teneat, quod ſi fuerit conteſtata lis ſuper exceptione oppoſita, tranſibit tunc beneficium ad hæredes quantumcumquè perſonale fuerit, quaſi per litis conteſtationem incipiat deberi, ad tex. *in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut.* nihilominus cæteri contrarium tenent, quod non ſufficiat ſuper illa exceptione fuiſſe litem conteſtatam, ſed eſſe neceſſariam ſententiam ex generalitate, text. *in l. maritum* 13. *cum l. ſeq. ff. ſolut. matrim.* & ita poſt Bart. *in l. ex diuerſo, §. fin. in fin. ff. eod.* tradit Iaſ. *in l. quod nomine, in fin. ff. de condit. indeb. & in d. l. inter eos, num.* 11. *ff. de re iudic.* & eum ſequitur notabiliter Doctiſſimus Barboſ. *in d. l. maritum, ſub num.* 77. *&* 78. vbi reſpondet ad *tex. in §. qui iniuriam*; & ad hoc probandum adducit tex. notabilem, quem nos ſupra adduximus in *d. l. ſi cum procuratore*, vbi fuerat lis conteſtata cum marito ſuper hac exceptione, & tamen illo mortuo deciditur exceptionem prædictorum non prodeſſe illius hæredibus, & ideo concludit, quod non ſufficiat litis conteſtatio, ſed requiratur ſententia, quia per eam elicitur actio ne poſſit exequi inſolidum, ad *text. in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis.*

Attamen neque ſententiam ſufficere contra Barboſ. tenuit ſubtilitèr iuxtà morem Bal. omnino videndus *in l.* 2. *C. quod cum eo, num.* 4 vbi ponit caſum in terminis, quo quis obtinuerit ſententiam, vt teneretur in quantum facere poterat, & tenet, quod hoc beneficium, quamuis per ſententiam debitum non tranſit ad hæredes, quia eſt beneficium iuris, non ſententiæ, quæ nil aliud facit, niſi declarare, quod apparet ex *l. ex diuerſo, §. fin ff. ſolut. matrim.* vbi ſi in iudicio dotis Iudex ignorantia iuris lapſus condemnauerit maritum inſolidum, poteſt tamen maritus doli exceptione iuuari, vndè ſequitur, quod non ſit beneficium ſententiæ, ſed iuris; igitur ſi ius ſtatuit huiuſmodi beneficium eſſe perſonale, & cum perſona extingui *d. l. quia tale, cum concordantibus*, ſequitur, non eſſe tranſitorium ad hæredes quamuis per ſententiam declaratum, & multominùs in beneficium creditorum, & hanc Baldi opinionem ſequitur etiam Brun. *in tract. de ceſſ. bonor. p.* 4. *princ. q* 6. *num.* 5.

Hinc licèt quando deductio fuit iam facta in vita donantis, teneat Ioan. Fab. *§. ſed & ſi quis, num.* 1. *inſtitut. de action.* quod illa ſit tranſitiua ad hæredes, quaſi iam fuerit in patrimonio donantis, & eum ſequantur ibidem Ioan. de Platea, & Aret. quos refert idem *Barboſ. in d. l. maritum d. num.* 78. *in fine*, & videtur etiam amplecti Ant. Pichard *in d §.* & latiùs *in deduct. ad praxim. par.* 2. *pracep.* 9 *num.* 19. *in fine*, ex eo, quia vt ipſe aſſerit ſpeciale eſt in donatore, vt licèt perueniat ad pinguiorem fortunam, non teneatur ſemel deductum reſtituere, nihilominus contrarium tenuit Iaſ. *in d. l. inter eos, num.* 11. *de re iudic.* ex quo hoc beneficium temporale eſt, non perpetuum. & ideo tantum impedit exactionem, quouſque perueniat ad pinguiorem fortunam, & ita concludit poſt Oldrad. Alber. Iol. Caſtr. Alex & alios, vltrà quod Ioan. Fab. dubitanter loquitur, & ſecundum hanc Iaſ. opinionem fuiſſe deciſum refert Dominus de Franch. *in d. dec.* 698. vbi dùm Martia Dentice donauerat Pompeo Latro eius filio, annuos duc. 170. & eſſet non ſoluendo fuit facta deductio annuorum ducat. 170. in eius beneficium, vt dicitur *in deciſ. praced* 697. ſed mortua deinde Martia donante, fuit deciſum illam deductionem iam factam in eius beneficium annuorum ducat. 170. non tranſire ad hæredes, & proinde fuerunt integri ducat 270. conſignati hæredibus dicti Pompei donatarij, vt legitur, licèt aliqualiter confusè *in d. deciſ.* 698. & clariùs in actis, & in proceſſu in Banca Balſami, quem vidi *fol.* 388. *&* 391.

Si igitur ſecundum prædicta, neque litis conteſtatio, neque ſententia, quinimò neque deductio facta ſufficiens eſt ad tranſmittendum hoc beneficium ad hæredes, qua ratione, aut quo iure prætendi poterit tranſmiſſibile, & ceſſibile ex eo ſolo, quod poterat opponi, dùm non fuit oppoſitum, imò neque poterat opponi contra Principem donatarium, vt diximus, qui nequiuerat, pro donatione agere viuente Principiſſa? certè nullo iure hoc fundari vnquam poterit.

Miror autem quomodò, idem D. Regens Rouit. *in dict. deciſ.* 48. pro ſua opinione iudicatum fuiſſe aſſeueret, nam ibi vt ipſemet refert, fuit tantummodo deciſum, quod procederetur ad venditionem terrarum Caſarani, & Caſaranelli, quæ fuerant Principiſſæ donantis firmo remanente ſequeſtro pro affictu illius anni, per quod decretum non videtur deciſus hic articulus, quia cùm Princeps eſſet donatarius duc. 60. m. in pecunia non poterat retinere terras pro dicta donatione, quæ

plus

plus valerent, & aderant etiam creditores anteriores, vndè non poterat impediri venditio, ſed deindè facto depoſito per conductorem fuit illud decreto S. C. liberatum Principi Conchæ donatario excluſis creditoribus poſterioribus Principiſſæ donantis, licèt ex cauſa oneroſa, qui hodie iterum inſtant, & hoc decretum fuit deindè confirmatum per S. C. reiectis nullitatibus per dictos creditores propoſitis, vt apparet ex actis; vndè videtur, prædictum D. Reg. Rou. voluiſſe potius in lucem prodere proprium votum, quàm ſententiam S. C. per quam videtur fuiſſe deciſum contra creditores, licèt ex cauſa oneroſa.

Et proindè ſatisfactis, ac ſuperatis ni fallor motiuis omnibus per eundem Dominum in hac eadem cauſa, excitatis, ità etiam per Dominum Delegatum iterum decernendum fore exiſtimo, die 26. Auguſti 1844.

Io Franciſcus Marcianus.

Et viſis his allegationibus fuit pecunia liberata donatario, vti creditori anteriori, non obſtantibus prætenſis per creditores poſteriores ex cauſa oneroſa, vt ex decreto, quod inſeri mandauimus de verbo ad verbum.

In cauſa Ill. Ducis Magdaloni cum Patrimonio Ill. Principis Conchæ ſuper ſolutione reſtantis quantitatis debitæ per Bartholomeu de Aquino pro pretio Terrarum Caſarani, & Caſaranelli, vt in actis, &c.

Die 2. Octobris 1645. Neap.

Viſis actis, & facta relatione de omnibus S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem D. Franciſcum Merlinum Regium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium Delegatum, &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Explicando prouiſionem reſeruatam in decreto lato per Spectabilem Regentem Antonium Caracciolum tunc Commiſſarium Delegatum ſub die 18. Februarij 1638. prouidet, decernit, atque mandat, quod ducati octo mille quadraginta quatuor reſtantes ad complementum pretij terræ Caſarani, & Caſaranelli liberentur, & ſoluantur, prout preſenti decreto liberari, & ſolui mandatur Ill. Duci Magdaloni creditori Ill. Principis Conchæ, Iulij Caſaris de Capua ex iuribus Ill. Ducis Atellæ, adimpletis adimplendis, hoc ſuum, &c.

Zufia Reg. Sanfelic. Reg. Capyc. Latr. Reg. Merlin. Reg. Anaſtaſius Regius à Mandatis Scriba.

ARGVMENTVM.

Citatio viua voce, & per epiſtolam, quando & quomodo practicetur.

SVMMARIVM.

1 *Verbalis citatio dupliciter fit, per viuam vocem, & per epiſtolam.*
2 *Quæ fit viua voce, quando obſeruetur.*
3 *Cauſa modica, quæ dicatur.*
4 *Præceptum factum viua voce, quando tranſeat in rem iudicatam.*
5 *Citatio per epiſtolam, quæ continere debeat, quæ in ea requirantur.*
6 *Citatio per epiſtolam tripliciter fit.*
7 *Primo ſuper tenore inſtrumenti liquidi, cuius praxim tradit iuxta formam Ritùs Magnæ Curiæ* Franciſc. Ant. de Iudic. Robert. in tract. de liquidat. inſtrum.
8 *Creditor perſonaliter accedere debet pro interrogatione facienda.*
9 *Aduerſus eam nulla excuſatio creditoris admittitur, quamuis dignitate præditi.*
10 *Excuſantur moniales tantum, & hoc in caſu pro interrogatione facienda accedit hebdomodarius ad Monaſterium.*
11 *Et non admittitur puella, quæ in monaſterio educatur.*
12 *Citatur ſecundo modo per præceptum pœnale ad inſtantiam prætendentis aliquid cum clauſula iuſtificatiua, quæ habet vim ſimplicis citationis.*
13 *Citatur tertio modo per viam prouiſionis, ſeù citationis, abſque pœna impoſitione aduerſus petitionem.*
14 *Citatur quarto modo virtute pacti executiui in inſtrumento adiecti, & proceditur ſummariè, ſicut proceditur in exequutiuis.*
15 *Creditor ſi reperitur in poſſeſſione exigendi virtute pacti annuos redditus, mota lite per debitorem, manutenendus eſt in poſſeſſione, ſeù quaſi exigendi lite pendente.*
16 *Pactum obſtat etiam fiſco, ad cuius obſeruantiam tenetur, & ita ſolemniter deciſum per Collat. Conſil.*

SECTIO XXVIII.

POST citationem realem explicanda ſunt quæ pertinent ad citationem verbalem, in qua erit primò præmittendum, verbalem citationem dupliciter fieri poſſe, per viuam vocem, & per epiſtolam, vt per Iaſ. & DD. *in l. 2. ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* Specul. *in tit. de citat.* at reſtat videndum, qualiter citatio ſit facienda, & qui citandi ſint.

De ea, quæ fit viua voce, habes diffusè per Speculatorem *in præcit. loco*, & per Marant. *in 6. p. 1. memb. num. 13. verſ. ſecunda citatio eſt verbalis*, ad quos me remitto; obſeruatur enim in ordinatoriis iudicij, voce per Actuarios citari litigantes, & notari in actis,

quod ſint iudicialiter intimati, & tabel-
lioni creditur, Aogel. *in l. vt perfectius, C. de anna. præſcript.* & de hoc loquitur Ma-
tant. *praalleg. loco, n. 48. & ſeq.*

Obſeruatur quoque in cauſis modicis,
vel inter ſtipendiarios; Prætor enim
mandat Miniſtro, quod coram eo ducat
debitorem ſuſpectum. & ſi non eſt ſuſpe-
ctus, mandat, quod coram eo accedat & acto-
re, & reo, auditis ſummarie partibus, fit
præceptum, quod ſoluat, vel non diſce-
dat, Carauit. *rit. 115.* vbique refert alios
caſus in quibus proceditur abſque ſcriptu-
ra, & arbitrio Iudicis remittitur.

3 Quando verò cauſa dicatur modica iux-
ta veriorem opinionem, de qua per *eundem
eodem loco, per ritum ipſum*, qui incipit, *ſi
aliquis. vel aliqua*, qui arbitrio Iudicis in
cauſis modicis mandat procedi.

4 Et hoc præceptum, quod fit, præſentibus
partibus ſuper hoc altercantibus, tranſit in
rem iudicatam, & habet vim interlocuto-
riæ *C. concertationi, de appellat. in 6.* ibi Ho-
ſtienſ. notat, & Archidiac. ſecùs ſi parti-
bus abſentibus, vel præſentibus, non
tamen ſuper hoc altercantibus, vel aliàs
extraiudicialitèr, nàm tunc non tranſit in
rem iudicatam, ſi tamen ſit iuſtum, & ad
eius ſpectet officium obediendum eſt
verba ſunt Iuan. Fabr. *in l. 1. Cod comminat.
vel epiſt.*

5 Citatio per epiſtolam, quæ continere
debet, diximus *ſupra in princ. ſect. 1. 2. 3. 4.
& 5* & copioſe habetur per Affl. *in conſtit.
edictorum.*, & quæ in ea requirantur habet
per Speculat. *in §. qualiter ſit facienda per
litteras citatio*, & *gl. in d. conſt. edictorum*, &
6 per Matant. *in 6. p.* & triplicitèr (iuxta
praxim hodiernam) fieri poteſt Carauit.
in ritu 133. in princ. ſuper tenore, ſcilicèt,
inſtrumenti liquidi, in quo citatus per-
ſonaliter comparet reſponſurus ſuper te-
nore inſtrumenti contra eum liquidandi,
iuxta formam ritus Mag. Cur. 166. *item
quod ſi per debitores.*

7 Et practicam procedendi ſuper tenore
inſtrumenti liquidi, iuxtà formam ritus
Magnæ Curiæ, vltra Carauit. *in d. ritu*,
habemus *in tractat. de liquidat. inſtrum.*
8 Franc. Ant. de Iudice Roberto, verum ad-
uerto, quam in actu interrogationis opor-
tet creditorem comparere perſonalitèr,
& nulla admittitur excuſatio, & ità obſer-
9 uatur, nec excuſatio fuit admiſſa credito-
ribus, quamuis in dignitate conſtitutis,
aut mulieribus, quæ accedere debent ad
Eccleſiam propinquiorem, vel grauitèr
infirmis

10 Monialibus verò, quæ non poſſunt à
Monaſterio exire, & creditricibus permit-
titur, vt fundat Franc. de Iudic. Rober.
*in d. tract. in 4. conſiderat. num. 8. verſ.
verſ. quid ſi creditor ſit monialis ratione boneſ-
tatis*, & per Collaterale Conſil. fuit ob-
ſeruatum, & ordinatum, quod accedat
hebdomodarius ad monaſterium.

11 Et ne aliquis decipiatur ex verbis Fran-
ciſci Antonij, aduerto, quod in moniali
lecto memoriali in Collat. Conſ. hoc non
eſt conceſſum ratione honeſtatis ſolum-
modò, quia id commune poſſet eſſe multis
mulieribus; ſed quia non poſſunt exire ex
Monaſterio, & hinc, cùm mulieres quæ-
dam laicæ receptæ in Monaſterio pro ædu-
catione prætendiſſent, quod accederet ad
Monaſterium hebdomodarius pro inter-
rogatione ad finem liquidandi, non fuit
eis id permiſſum.

Secundo modo fit citatio verbalis per 12
præceptum pœnale ad inſtantiam prætē-
dentis aliquid cum clauſula iuſtificatiua,
*ſi ſenſerit te grauatum, in l. de pupill. §. me-
miniſſe, in verbo eum, ff. de oper. nou. nunc.*
& conſimilis eſt *in cap. ex parte, §. fin. in
verbo ſi verò dubij, extr. de verbor. ſignific.*
quam gloſ. Ang. & alij ſingularem repu-
tant pro modo citandi.

Tertiò fit per viam prouiſionis, ſeù ci- 13
tationis, abſque pœnæ impoſitione ad-
uersùs petitionem per aliquem oblatam, &
quo iure fieri, tunc debeat proceſſus in
cauſa ipſa vſque ad interpoſitionem ſen-
tentiæ diffinitiuæ, habes per Matant. *in 6.
p. 1 memb. n. 118* & per Carauit. *in d. ritu, & in
rit. 124. num. 7. in fin.*

Sed adde quartam, quam quotidiè ſer- 14
uatam vidi, quando actor habet inſtrumen-
tum non iuratum de facie ad faciem, vel
quandò ex alia cauſa non poſſit ſeruata
forma ritus liquidari, nam tunc fit citatio
virtute pacti adiecti in inſtrumento, & sū-
marie proceditur, ſicut in exequutiuis, quā-
do enim de pacto conſtat per inſtrumentum
publicū, poteſt ſummariè procedi, ſicut pro-
ceditur in executiuis, ex diſpoſitione tex. *in
l. à Diuo Pio, 8. ſuper rebus ff. de re iud.* & pro
hoc facit quod ponit Nicoſ. *in 4 p. pr. n. 25*
& de hac praxi meminit Carauit. *in rit. 133.
num. 3.*

Et ſi reperiretur in poſſeſſione exigendi 15
ann. cenſum virtute pacti in inſtrumento
adiecti, & per debitorem lis moueretur
prætendendo non deberi manutenendus
eſt creditor in poſſeſſione, ſeù quaſi, exi-
gendi lite pendente, ex notatis *in cap. quæ-
rela, de elect. & in cap. ſicut, de ſentent. & re in-
dic.* Pereg. latè *in tract. de fideicommiſ. art. 46.
num 16.* Viuit. *in commun. opin. concluſ. 734.*
Præſid. de Franch. *deciſ. 90. num. 6.* Gratian.
in diſcept. for. 426. num. 3. & 4. & etiam in
actionibus perſonalibus lite pendente 16
manutenendus eſt in poſſeſſione, ſeù quaſi,
exigendi per *legem ſi certis annis, circa fin.
C. de pact.* & hanc eſſe communem, & ve-
riorem opinionem tenendam refert Cæuall.
q. commun. contra comm. concl. 656 Gabr. *lib. 5.
concluſ. 6. de acquir. vel amit. poſſ.* ibique de-
clarat per ampliationes, & limitationes, &
*in tit. de reſtitut. ſpoliator. concluſ. 65. num. 76.
& 79.* faciuntque dicta *in mea deciſ. 312. 2.
vol.*

ARGV

ARGVMENTVM,

Princeps, ſeu Fiſcus, quando poſſit recedere a contractu; & quando rem communem vendere poſſit, aut locare.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus in re communi, ratione partis, poteſt totum vendere.*
2 *Et an poſſit rem communem locare vel in emphiteuſim concedere, & n. 6.*
3 *Fiſcus in pacto, & conuentione vtitur iure communi, & tenetur ad obſeruantiam exceptis caſibus, de quibus remiſſiuè.*
4 *Et poſt perfectionem contractus, nihil addere, vel diminuere poteſt.*
5 *Fiſcus non obſeruando, tenetur ad totale intereſſe.*
Succeſſor, ſiue per electionem, ſiue per ſucceſſionem poteſt contractus infringere, ibidem.
7 Pretij *nomen. & verbum* diſtrahere, *ad ſolam venditionem pertinent.*
8 *Reſtitutio ex clauſula generali*, ſi qua mihi iuſta cauſa, *quando operetur, remiſſiuè.*
9 *Princeps ex noua cauſa ratione belli poteſt gratiam, & priuilegium reuocare.*

SECTIO XXIX.

VErùm an hæc pacti exceptio, etiam fiſco obiiciatur, fuit latè diſputatum in Collaterali Conſilio.

Cùm enim pretium ſalis taxatum fuiſſet per R. Cur. in ſingulos modios carolenorum duodecim, neceſſitatibus deindè belli vrgentibus impoſita fuit gabella carolenorum quatuor ſupradictos carolenos duodecim diſtracta, & in ſolutum, & pro ſoluto data pro certo pretio, cum facultate exigendi propria authoritate.

Emanatiſque bannis pro locatione, comparuiſſet offerens vnita gabella carolenorum quatuor, & ſic intendebat locare pro maiori fiſci vtilitate, dicens, difficilem eſſe adminiſtrationem diuiſim, & fiſco damnoſam.

Fuit dubitatum, an oblatio eſſet admittenda, & pro negatiua ponderabatur text. *in l. vnica, C. de vendit. rerum fiſcalium, lib.*
1 10. vbi ratione partis fiſcus poteſt vendere totum, & ita obſeruatum fuiſſe, dicebat ex teſtimonio Reg. Moles in Regia Camera, etiam in locatione *deciſ. 1.. manuſcripta*, de qua meminit Reg. Couſtant. *in repetit. d. l. vnic. C. de vendit. rerum fiſcal. lib. 10. num. 58.* authoritate Bald. *in conſ. 337 lib. 5.* eo fundamento, quia ſi fiſco permittitur
2 venditio; multò magis permittenda eſt locatio, ex quo minus oritur ſocio preiudicium; ex regula tex. *in l. non debet. de regul. iuris* authoritateſque ferunt non ſequendo in totum opinionem, ſed cum diſtinctione, iuxta eandem relatam per Reg. Mol. *deciſionem* tenent Boſſi. s *in tit. de fiſco, & priuilegiis eius, num. 39.* Baiard. ad Clar *in q. 95. num. 24.*

Et iuxta hanc opinionem in caſu noſtro conſuluit Regia Cam. Summ. quæ idem per prius conſuluerat, quàm primam conſultationem ſequutum fuerat Coll. Conſ. & ideò videbatur obſtare exceptio rei iudicatæ.

Inſuper dicebat, quod quando impoſitio carolenorum duodecim eſſet ſubhaſtanda ſeparata, eſſet ſequenda gratia Catholicæ Maieſtatis, per quam ad preces Ciuitatis fuerunt ſublatæ impoſitiones ſupra pretium ſalis carolenorum duodecim.

Sed his non obſtantibus deciſum fuit, non eſſe locum vnioni ſola ratione contractus, in quo data eſt poteſtas exigendi impoſitionem quatuor carolenorum propria authoritate in ſolutum, & pro ſoluto data, nihil Fiſco ſibi reſeruante, niſi 3
ius redimendi, ad cuius pacti obſeruantiam tenetur Fiſcus nam cum Fiſcus iure communi vtatur, proinde fit, vt ex contractibus efficaciter obligetur, prout quilibet priuatus, ſic argumento tex. *in l de contractu, C. de reſcind. vendit.* eſtque opt. tex ad hoc *in l. benè à Zenone, C. de quatr. praeſcriptione*, & Prætoris dictum, *pacta ſeruabo*, proceſſit ab ore Dei, exceptis caſibus, de quibus per Io: Baptiſtam Larr. *in alleg. fiſcal. 3. d. n. 26.* & Ariſtotiles Alexandro ſcripſit, *pacta ſerua alias malus exitus tibi erit.*

Adeòque obligatur, Princeps, & fiſcus ſimilitèr, vt poſt perfectum contra- 4
ctum nihil poſſit addere, vel diminuere, ad tex. *in l. poſt perfectam, C. de donat. quæ ſub modo.*

Et non obſeruando, tenetur ad totale 5
intereſſe, & adeò valida eſt obligatio per Principem ex conuentione contracta, vt nec ipſe, nec illius ſucceſſor, ſiue per electionem, ſiuè per ſucceſſionem poſſit contractum ſuum vel ſui prædeceſſoris infringere, vel alitèr ab eo recedere, vt DD. omnes cumulat Peregr. *in tract. de iur fiſc. lib 1 tit. 3. num 4.* nec habet contradictorem, alios adducit Ioan. Baptiſt. Larr. *in dicta allegat. 3. in princip.* ſubdens: Reges & Principes qui non recognoſcunt ſuperiorem, efficaciùs obligari ex contractu, cum ſubditis inito, & firmiùs, arctiuſque eorum obligationem conſiderari, quia mutuæ fidei vindices, vt notatur *in l. digna vox, C. de legib* probarunt Menchaca *lib. 1. controuerſ. illuſtrium, cap. 3. & 26. num. 16. & cap. 25. num. 13.* ex Gregor. Lopez Madera *lib. ſingul. animaduerſ. iuris ciuil. cap. 35.* ex Cauoſ. Zaſ. Coſtal. Petr. Greg & aliis Oſuald *in not. ad Donell. lib. 11. comment cap. 22. litt. Q.*

Alias enim deterioris eſſet Principis conditio quàm priuati, quia ſi contractus obſeruantia non teneretur, eſſet extra omne commercium Bal. *in l. Princeps 1. lect ff. de legib* Iaſ. *in l. 1. ff. de pact. nu. 4.* Roland à Vall. *lib. 1. conſ. 45. nu. 10* ibi, *quia hoc caſu Princeps cum ſit omnium Præſul, eſſet omnium exul.*

Tap. in deciſ. Supremi Conſilij deciſ. 23. *nu.* 103. Rodulf *de abſolut. Priac. poteſtat. cap.* 6. *n.* 187. Elorer. t. *reſponſ. p.* 2. *num.* 10 Modic. *in §. lex eſt, dub.* 77. *num* 2. *verſ. declara*, & licèt Imperatori, & Supremo Principi, Deus ſubiecerit leges, non tamen ſubiecit contractus, ex quibus obligatus eſt, Bald *in cap.* 1. *de nat. feud.* cum reliquis adductis per Larream *loco cit. num.* 3.

6 Nec opitulatur priuilegium Fiſci de quo in *l.* 1. *C. de vendit. rer. fiſc.* in communis rei venditione, quæ ex communi DD. ſententia, non habet locum in locatione quod optimis medijs fundat, contrariis reſpondens Franciſc. Amaia *in commen. ad tres lib. Cod. in d. l.* 1. *de vend rer. fiſcal lib.* 10 cuius verba ſunt: *Veràm quòad noſtram quaeſtionem attinet, verior eſt contraria ſententia, quæ contra Bald, ait Fiſcum, non poſſit communem rem locare.*

Neque item in emphiteuſim, vel in feudum concedere, hanc tenuit Pereg. *de iur. fiſc. lib.* 6 *tit.* 4. *num.* 23. *verſ. amplia item ad alios contractus*, Caliciua *in margar. fiſci, dub.* 3. Caſtill. *lib.* 3. *cap.* 6. *num* 18. & ſequutus fuit Peregr. Fulu. *de Conſtant. in l.* 1. *C. de rer. fiſcal. vendit. dicto num.* 61. & refert *num* 59. & 60. ex hac Bald. doctrina contrariam obſeruantiam Regiæ Cameræ, & decreta in annotationibus Reg. Annibalis Moles, quam non approbat, & rationibus refellit; & cum declaratione tolerandam dicit, conſiderando duplicem caſum, vnus eſt caſus, quando res locari eſt ſolita, ita vt ad illum vſum deſtinata videatur, & tunc proculdubio exiſtimat, licere Fiſco integram rem communem locare, quia poteſt etiam priuatus hoc facere, vtendo re communi ad vſum deſtinatum; quando autem res non eſt ſolita locari, non recedit ab opinione *Bal.* & priuilegia *d. l.* 1. non locum habere, nàm licèt re vera minus præiudicialis ſit locatio, quam venditio, attamen in locatione, etiam totius rei integræ conſiderabitur eadem vtilitas pro rata, quæ fuit conſiderata in venditione: id tamen non admitteret, quando magnum incommodum ſocio naſceretur, veluti ſi indigeret pecunia pro ſuis debitis exoluendis, & vellet vendere, & Fiſcus vellet locare; priuaretur enim tunc iure ſuo cum magno damno, quod in hac ſpecie non eſt tolerandum, quia hoc re vera non priuilegium, ſed potius prærogatiua quædam in æquitate fundata, & ſemper facienda eſt interpretatio, vt ſocij ius minus lædatur. verba ſunt Reg. Conſtantij *in d. l.* 1: *à num* 59.

Mouentur ſupradicti, quia priuilegium fiſci eſt, vt poſſit vendere rem communem, ſed cum illa qualitate, vt ſocius accipiat ſuæ partis pretium, & æſtimationem.

At per locationem ad longum tempus, vel emphiteuſim non conſequitur ſuæ partis integrum pretium contra verba noſtræ legis, ibi; *Sed & pretium partis eius non in Fiſcum redigatur, reliquum verò Dominis partium reſtituatur*, & *d. l.* 2. *Cod. comm. rer. alienat.* ibi *partem pretij*, quæ tranſcripſit *l.* 53. *partit. tit.* 5. ibi: *Mas con todo eſto debe dar la eſtimacion, ſegundo la parte que auiene aquella coſa*, ergò minimè ſatisfaciet formæ legis, & ſic non valedit contractus, *l.* 1. *Cod. de prædiis Decur.* cum ibi adductis.

7 Nam pretij nomen ad alios contractus non pertinet, niſi ad venditionem, vt diſcurris in *l. fin. C de prædiis Decur.* ibi, *quoniam ſacræ conſtitutiones de pretio loquutæ ſunt*, *vt ibi animaduertam*; at certum eſt, locationem, vel emphiteuſim celebrari poſſe, ſinè eo, quod aliquid Domino præſtetur pro introitu, aut ingreſſu, quod vocant, vt docet Ceuall. *q.* 571. & Molin. *tom.* 2. *diſput.* 450. & quamuis à principio aliquid præſtetur, non tamen poteſt eſſe integrum pretium vt patet, & ità ſine pretio cogeretur ſocius inuitus conductorem perpetuum ferre, & re ſua carere, Rurſus pro hac parte expendo verbum, *diſtrahatur*, quo vtitur lex noſtra, quod ſignificat vendere, diuidere, *l.* 1. *C. de diſtract. pignor. l. cambi* 7. *§. ſi vni, de tranſact.* & clarius verbum, *vendidit*, adduxit *d. l.* 2. *C. de commun. rer. alien.* quaſi ſolum priuilegium huc ſit de venditione.

Quomodo ergo trahi poterit ea deciſio ad locationem, vel emphiteuſim, præſertim cùm ex venditione dominium transferatur, *l clauibus* 74. *l.* cum Manuſata 80. *§. fin. de contrah. empt. §. vendita*, *inſtit. de rer. diuiſ.* ex locatione verò non transfertur, *l. conuenit* 63. *de contrah. empt. l non ſolet* 39. *ff. locati.*

Neque item ex emphiteuſi, vt infra dicam, cùm eius naturæ ſit, vt poſſit auocari, & auferri res, ſi penſio non ſoluatur, vt obſeruant relati à Pichard. *in §. adeò, nu.* 1. *inſtit. de locat.* verba ſunt Franciſci Amaya *in comment. ad* 3. *lib. C. de vendit. rer. fiſcal. tit.* 4. *à num.* 44. pro qua ſententia faciunt verba relata per Reg. Conſtant. *in d. l.* 1. *num.* 59. *de vendit. rer. fiſcal.* quia nimis onerosum, & graue eſſet ſuas res alienæ adminiſtrationi committere ſine aliqua certitudine, ac multa cum ſuſpictione fraudis, ad quod adduci poſſunt, notanda Theodoſij Imperatoris, verba, de quibus in *l. fin. ſupra de vectigal.* vbi loquens de hac materia, inquit, *vt proprij compendij curam non in alieno potius, quam in ſuo arbitrio nouerit conſtitutam.*

Nec obſtat confirmatio primæ conſultationis per Collat. Conſil. tunc enim alia non aderat obligatio, & ſic Fiſcus ex hac cauſa poterat recedere à contractu, ex dictis *infra n.* 9 ad præſens verò noua ſuperuenit, ex qua Fiſco, cuius Procurator cum conſilio Aduocati inſtitit pro obſeruantia pacti, & aſſignatariis, quibus data fuit exactio carolenorum quatuor inſolutum cum facultate exigendi, competit reſtitutio ex clauſula generali, *ſi qua mihi iuſta cauſa* &c. de qua per DD. *in l.* 1. *ff ex quib. cauſis maior.* Odd. *de reſtit. in integr. q.* 8. *num.* 1. *cum ſeq.* Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 248. *alias* 366. 8

ex

ex qua clauſula ignorans reſtituitur, ad tradita per Hipp. *in l. qui ignorans, num.* 13. *ff. ad l. Cornel. de falſ.* cum concordantibus per Auguſt. Barboſ. *tract. de clauſ. clauſ.* 168.

Nec impedienda eſt exactio carolenorum quatuor ob aſſertam gratiam Regis, quia ex noua cauſa ſuperuenienti ob imminentem neceſſitatem belli, ab ea poteſt recedi, & à qualibet diſpoſitione, & tunc non dicitur fieri contra voluntatem, vt fundat Lartea *in praalleg. reſolut. à n.* 20. quo caſu, quod priuilegio ceſſante debeatur fundatum fuit *in diſcepṫ. de donat. temp. belli, in fin. primi volum. mearum deciſ. num.* 13.

Et his perpenſis in Collat. Conſil. interuenientibus Ill. Carolo Tapia Marchione Belmontis, Ferdinando Brancia Duce Beluederij, me Iõ: Franciſco Sanfelicio, Hect. Capycio Latro March. Turelli & Spect. Reg. Ant. Caracciolo fuit prolatum decretum tenoris ſequentis:

Die 26. Octobris 1643. Neap.

Viſa conſulatione facta per Regiam Cameram Summaria ſuper affictu Arrendamenti Salis ſub die 17. Septembris. 1643.

Viſaque inſtantia Fiſci Patroni Regalis Patrimonij, & ponderationibus per eum factis ad excludendum vnionem fol. 10. 11. & 12. in actis Collateralis Conſilij.

Viſiſque omnibus actis, & facta relatione de omnibus S. E. in Regio Collat. Conſil. per Illuſtrem Regentem Ferdinandum Branciam Ducem Beluederij Regium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium, auditiſque partibus;

Illuſtriſs. & Excellentiſs. Dominus Viceerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit, & mandat, quod accendatur candela pro affictu arrendamenti Salis carolenorum duodecim pro quolibet tumulo tantum, ſuper oblatione ducatorum centum quadraginta mille facta per Felicem Baſile ſub die 21. Auguſti 164; exiſtente in proceſſu Regiæ Cameræ fol. 16. hoc ſuum, &c Tappia Reg. Brancia Reg. Sanfelicius Reg. Caracciolus Reg. Capyc. Latr. Proreg. Franciſcus Anaſtaſius Regius à Mandatis Scriba. Concordat cum ſuo originali meliori collatione ſemper ſalua, & in fidem Franciſcus Anaſtaſius Regius à Mandatis Scriba.

Pro cuius exequutione præuio reſcripto Excellentiſſimi Domini Ducis Medinæ Regni Proregis, per Regiam Cameram, legitimis ſubhaſtationibus præcedentibus, in Collaterali Conſilio accenſa fuit Candela ſuper ſola illa impoſitione carolenorum duodecim tantùm, quæ conceſſa fuit plus offerenti ſub die vltimo menſis Octobris, 1643.

ARGVMENTVM.

Forma, & praxis remedij capitulorum Regni pro tuenda poſſeſſione, & euitando violentias.

SVMMARIVM.

1 *Subditus citari quomodo poſſit extra iuriſdictionem.*

2 *Et quid in citatione verbali.*

3 *Quid ſi Iudex requiſitus recuſauerit admittere citationem in ſua iuriſdictione contra reum, vel conuentum à Iudice habente iuriſdictionem in caſu illo: & quando per citationem extra territorium citatus arctetur.*

4 *Decretum voluntariæ iuriſdictionis poteſt extra territorium exequi.*

5 *Citatio per edictum poteſt expediri per Iudicem competentem, & fieri per edictum, ſi reperitur extra iuriſdictionem.*

6 *Citatio per edictum practicatur in caſibus Capitulorum Regni ſuper violentia.*

7 *Super ſpolio, & violentia in poſſeſſorio, & aduerſus perſonas Eccleſiaſticas, Princeps, vel eius Delegatus poteſt prouidere, & præſtare Regale Præſidium.*

8 *Fundamentum, & forma procedendi ſuper ſpolio, & violentia, virtute capitulorum Regni.*

9 *Tenor edicti quod præcedere debet; & quando citatio per edictum; & in quibus caſibus ſit practicanda, remiſſiuè.*

10 *De ordine procedendi, & prouidendi comparente perſona Eccleſiaſtica aduerſus citationem per edictum* ſi ſua putauerit intereſſe.

11 *Aduerſus ordinem, quod præſtetur Regale præſidium ſuper oppoſitis, comparente clerico, Iudex prouidet ſuper eis.*

12 *Et poteſt dici de nullitate.*

13 *Aduerſus remedia capitulorum Regni ſuper ſpolio, & violentia non datur repulſa, nec competunt beneficia.*

14 *Nec fuit admiſſa probatio per euidentiam rei.*

15 *Et denegatus acceſſus ſuper faciem loci, ſed vide num* 19.

16 *Remedium capitulorum Regni ſolet remitti ad Sacrum Conſilium:*

Et ſic deciſum, num. 17. & 18.

SECTIO XXX.

ET continuando practicam citandi per epiſtolam, aduertendum erit, quod regulariter eſt vetitum citare aliquem extra territorium ſuæ iuriſdictionis, in quo qui citat nullum habet Imperium, vt habetur *in l. fin. ff de iuriſdict. omn. Iudic. & in cap. fin. de for. compet.* & in Clement. Paſtoralis, *de re iudicata, & in l. fin. ff. de officio Præfecti* 1

H 3 Vrbis

Digitized by Google

Vrbis, cum ſimilibus Franciſc. Marc. *deciſ. 427. tom. 1.*

Sed quando Iudex citabit ſuum ſubditum exiſtentem in aliena iuriſdictione, videnda erit diſtinctio Bart. *in l. 1. ff. de requiren. reis*, quam diſtinctionem communem refert Michael Graſſ. *in compend. comm. opin. de requirend reis, num. 6. tom. 2.* quod aut citatio eſt realis, capiendo perſonam, & non poteſt fieri in alieno territorio, vt in auth. *vt nul. Iud. §. ſi verò quis comprehenſorum*, poſita in auth. *ſi verò criminis, C. de adulter.* & quamuis adſit iuſta cauſa capturæ. & ſic principium ſit licitum, ſi aufugit in territorio alieno, non debet capi in alieno territorio, aliàs debet incontinenti relaxari, ſecundum Salicet. *in l. ſi quis ſit fugitiuus, §. apud Labeonem, verſ. idem Celſ. ff. de edil. edict.* quia quando quis ingreditur in territorium alienum, habetur pro priuato. *l. fin. ff. de Iuriſdict. omn. Iudic.* probat Franciſc. Marc. *in deciſ. parlamenti Delphinalis, q. 401. nu. 2. & q. 428. à num. 1. p. 1* & irrogatur iniuria Domino loci, & dicitur violari eius territorium, & debet, quod citauit ante omnia reparare, & reducere ad priſtinum ſtatum, & tenetur talis violans territorium, actione iniuriarum, vt ſūdat idem Franc. Marc. *in q. 427. in princ.*

2 Aut citatio eſt verbalis, & tunc, aut ſunt plures Iudices, habentes iuriſdictiones ſeparatas dependentes ab vno Principe, prout diuerſi Præſides diuerſarum Prouinciarum conſtituti à Principe vel ab vno Rege, tunc vnus poteſt citare in territorio alterius verbo, & ità intelligitur tex. in *l. omnes, §. verùm ſi apparitor, C. de Epiſc. & Cler. & in l. fin. ff. de offic. Præf. Vrbis*, quaſi hoc videatur permiſſum ab eo Iudice, qui eos conſtituit, facit ad hoc argumentum *l. quare. ff de ſolution. & ff. de adminiſtr. tutor. l. Titium, § tutor, & fund.* vt Affl. *in conſtit. in ciuilib. num. 10. verſ. 6. nota ex conſtitutione ipſa*; Quamuis Marant. *in pract. par. 6. de citat. n. 40.* vo iudicio illam conſtitutionem hoc non probare dicat, ſed ab hac diſtinctione non recedit, & in hoc caſu erit intelligendum quod dixi in *mea deciſ. 141. num. 3.* & cum hac diſtinctione tranſit Michael. Graſſ. *in collect. commun. opin. de requirend. reis, tit. 4. num. 6. lib. 0. tom 2.* dicens, licèt tutiùs ſit hoc caſu, quandoque requirere Iudicem illius loci, Aut ſunt Iudices habentes iuriſdictiones ſeparatas, & diſtinctas, ità quod vna ab alia non dependeat, nec ſunt ſub eodem dominio, & tunc vnus non poteſt citare in territorio alterius, ſed debet requirere illum Iudicem, in cuius territorio eſt quod citari debet, Oldrad *conſ. 88.* & ità intelligit *d. cap. paſtoralis, de re iudic.* Franc. Marc. *dec. 427. tom. 1. n. 7 in fin. verſ. 7. c. paſtoralis*, vbi hanc etiam ſubſtinet diſtinctionem, & ità obſeruandum dicit Afflict. *in d. conſtit. edict. num. 11. verſ & prima quæſtio erit*; &

3 ſi Iudex vbi reperitur, recuſauerit, poterit fieri querela, poterit priuari, vt præcitato loco dicit Afflict. *num. 14.* qui ſubdit præfatam quæſtionem Indigere Cæſarea deciſione.

Et in caſu, in quo ille Iudex reſcribat quod non vult ei notificare, reſpondet idem Bart. *in tract. ad reprimendum, in verb. per edict. num 12.* per hæc verba: *Videtur, quod non imputetur hoc reo quoniam per eum non eſt factum, ff. quod vi, aut clam, lib. 1. §. fin. Sed ſecundum hoc, Iudex non poteſt expedire proceſſum; ergo dic, quod habebitur tanquam legitime citatus; licet enim ipſe de ſe non impediuerit citationem fieri impediuit tamen defenſor eius ſcilicet ſuus ſuperior, quod ſufficit, extra de elect. cap. cauſam, in clem. ibi, verùm ſi propter appellati, vel ſuorum, &c. Vel dic, quod propter eius negligentiam poterit ipſe Iudex citare per edicta, vel nuntium, ſicut ſi eſſet in eius territorio, Argum. cap. vbi rem actio l. 2. & de Iudic. l. nulli, & quod ibi notatur, & hoc mihi placet.* Hæc Bart. Oldr. verò *in conſ. 88. num. 1.* notabilem diſtinctionem facit, quando citatio extra territorium contra ſubditum, arctat citatum, & conſideratur triplex locus, ſ. in quo, & vbi, & ad quem.

Decretum verò voluntariæ iuriſdictionis poteſt extra territorium exerceri, partibus non contradicentibus, Ægid. Bellamera *dec 649 de Ind.* 4

Et erit ſciendum, quod citationem per edictum Iudex extra territorium contra exiſtentem in alieno territorio expedire poteſt vt per Hyppolit. *ſingul. 203.* cuius forma, & in caſibus in quibus poteſt practicari, tradit Marant. *in pract. in d. 6 p. de cit. à num. 83. verſ primus igitur eſt caſus.* 5

Et practicatur quoque citatio hæc per edictum in remedio capitulorum Regni & ità ego obſeruaui vti Delegatus. 6

Cùm enim pro parte Venerabilis Monaſterij S. Claræ de Neap. fuiſſet porrecta ſupplicatio Excellentiſſimo Domino, in Collaterali Conſilio, in qua aſſeruit, violenter ſpoliatum fuiſſe Monaſterium poſſeſſione territorij in Ciuitate Puteolorum Monaſterio conceſſi per Reginam Sances in anno . . . per clericos prædictæ Diœceſis, Implorando Regium Præſidium, ſeruata forma capitulorum Regni, & præſertim *capit. finis præcepti charitas*, in quo eſt prouiſum ſuper turbatione clerici contra clericum, petiit præſtari familiam cum expertis pro reintegratione.

Hocque audito fuiſſet mandatum, quod Spectabilis Reg. Sanfelicius ſuper ſupplicatis prouideat, ſeruata forma capitulorum Regni: quamuis enim remedia hæc regulariter remittantur ad S. C. attamen poterit Princeps id mandare Iuſtitiario, & aliis Miniſtris, quibus meliùs ipſi videbitur, prout aduertit Campag. *in addit. in cap. ad regale faſtigium*, ponderando verba directa Regi à quo non videtur diſſentire Reg. Marchio Belmontis *in d. cap. finis præcepti charitas, in fin.* ibi, *quia illi commiſit*, argumento text. *in cap. petimus 13. q. 1.* ibi, *infra etiam authoritate Iuſtitiarij*, & in *cap. ne liceat alicui, 17. diſtinct.* ibi, *per ſeculares comprimi Poteſtates.* 7

Ideò ſeruata forma d. Capit. fuit propoſitum 8

poſitum edictum generale, iuxta ea, quæ habentur per Afflict. in conſtit. de burgenſaticis, & in deciſ. 2. & 24. num. 5. verſ. ad effectum, & ex Campagna in cap. Regis ad Regale faſtigium num. 15. verſ. & per S. C. & per Marant. in praktic. par. 4. diſtinct. 7. num. 64. verſ. 22. remedium, & per Regentum Marchionem Belmontis in d. cap. finis præcepti charitas, num. 9. quam obſeruantiam fundat ponderando plures Canonicas Sanctiones, Lucas de Penn. in l. ſi coloni, C. de agric. & cenſitis, lib. 11. num. 30. verſ. nouiſſimè quæritur, vſque ad finem.

9 Cuius edicti tenor eſt; *Ideò Vobis, vt ſupra committimus, & mandamus, quatenus receptis præſentibus ad omnem inſtantiam, & requiſitionem prædicti Supplicantis; veſtrum aliquis fuerit requiſitus per hoc præſens publicum citationis edictum affigendum in loco publico vbi ſolitum eſt apponi, citet, moneat, atque requirat omnes, & quoſcumque intereſſe prætendentes ſuper contentis in præſenti memoriali, ſi ſua putauerit intereſſe, eiſque mandet, quatenus infra dies nouem, quorum tres pro primo, tres pro ſecundo, & tres pro vltimo peremptorio termino aſſignationis comparere debeant coram nobis ad dicendum quicquid voluerint contra, & aduerſus expoſita, ad videndum iurare teſtes, & quare regale præſidium non ſit præſtandum, & defendendum violenter ſpoliatum, ſeu turbatum, aliàs eidem exponenti reſponſuri, proceſſurique ad actus incumbentes pro deliberatione concedendi præſidium regale.*

10 Et de citatione per edictum, in quibus caſibus, & quomodo ſit practicanda, loquutus fuit Maranta in prax. par. 6. de citat. num. 82. verſ. quarta citatio, & per Rouit. in rub. prag. de cit. edict. aliiſque reſcriptis num. 3. & per Ioan. Baptiſtam Hodiern. in nouiſſ. addit. ad deciſ. Surd. in dec. 28.

Hinc probato ſpolio cum violentia, ſi nemo compareat, accuſatis debitis contumaciis, prouidetur, quod præſtetur defenſio notoriè ſpoliato ad recuperandam poſſeſſionem, & ceſſet turbatio facta per talem clericum, donec iuſta cauſa poſſeſſionis durabit, hæc forma decreti ſumitur ex Affl. in eadem Conſtitutione de burgenſat. n. 3. Et ita per m[illegible] die 1. Decembris fuit prouiſum, penes acta, quæ conſeruantur per Scribam à Mandatis Ioſephum Barrilem, & exequutum fuit cum acceſſu Tabularij.

Et inſuper de iuſtitia procedendi ad reintegrationem in beneficium ſpoliati vide Franciſcum Marcum in dec. Parlamenti Delfinalis 418 tom. 1.

11 Verùm, ſi clericus, qui fuit citatus *ſi ſua putauerit intereſſe*, compareat, non expreſſo cuius nomine veniat, & ſe opponat, & dicat, quod non ſpoliauit, ſed iure permittente ipſe poſſidet, quia ipſe ſic comparendo eſt actor, tunc Iudex laicus ſeruato ordine iuris, debet procedere ſicuti quando clericus petit iuſtitiam à Iudice laico, non potuit declinare forum, quia ſua comparitio eſt voluntaria, non neceſſaria Afflict. in d. Conſt. num. [illegible] verſ. ſecundo, quæro,

Campagn. in d. cap. ad regale faſtigium, num. 17.

At ſi comparet producendo ſcripturas, ex quibus conſtat non feciſſe nec facere violentiam, nec turbare prætenſum poſſeſſorem, vel petendo remiſſionem, & hoc caſu non procedit Iudex laicus via ordinaria, ſed etiam via extraordinaria, cognoſcendo tantùm ſi adeſt violentia & turbatio, & quotieſcumque apparet, nullam adfuiſſe violentiam, nec turbationem Sac. Conſ. negat regale præſidium vt habetur per Ann. allegat. 7. Afflict. in d. conſt. de burgenſ. num 8. & ita obſeruatum refert Reg. Capyc. Latro dec. 69. num. 19.

Et ſi iudicatum ſit, eſſe præſtandum regale præſidium, non eſt prohibitum nullitates allegare, quibus obſtantibus ſuſpenſo decreto, prouidetur, quod audiatur, ita obſeruatum teſtatur Regens Carol. Tapp. in d. c. finis præcepti charitas num. 9. 12

Aduerto tamen quod in hoc Capitulorum Regni remedio, quia non proceditur in forma iudicij, ſed per viam extraordinariæ cognitionis, vt Rex tanquam Dominus Regni non permittat turbationes in Regno ſuo: quia agitur de ſummaria cognitione poſſeſſoris non datur repulſa, nec computant beneficia, & ita iudicatum fuiſſe refert Annon. allegation. 84. in fine, & denegatur reſtitutio aduerſus iudicatum Reg. Tapia deciſ. S. C. 24. in fine. 13

Vnde pro parte Epiſcopi, & Cleri fuit oppoſitum, petendo declarari nullum decretum, & actum reſtitutionis poſſeſſionis ſequutum, quibus nullitatibus propoſitis, quia non videbantur obſtare, & non defuit vnus ex dominis, experiētia & doctrina nemini ſecundus, qui audacter, eas non obſtare acclamauit, & ita cenſuit Coll. Conſ. pro maiori parte; Verùm viſum fuit, remittendam eſſe cauſam ad Sac. Conſilium, reductis prouiſionibus Coll. Conſil. ad ius & iuſtitiam ſub die 1. Octobris 1645. interuenientibus Ill. Duce Beluederij, Spectabilibus Regentibus Bernardo Zufia, Mathia Caſanate, Ferdinando Azcon, & Ill. Marchione Hectore Capycio Latro, vnà mecum. 14

Mori ex antiqua obſeruantia, quæ ſemper fuit ſolitum cognitionem, virtute Capitulorum Regni ad S. C. remitti; ſublato ſpolio, cùm iuxtà Sac. Canones, cognitionalia ordinariò certamine, quæ in eccleſiarum perſonas, atque negotia, Iudex laicus non poteſt communi cenſura rationabiliter exercere, ad eccleſiaſticos Iudices ſpectaret, quod proteſtatus fuit ſapiens, & pius Rex Robertus in cap finis præcepti charitas. per hæc verba: *Non exigentes in his cognitionalia ordinario certamine, quæ in eccleſiarum perſonas, & negotia non poſſetis communi cenſura rationabiliter exercere*; exiitque decretum in forma, quæ ſequitur: 15

In Cauſa Reuerendi Epiſcopi Puteolorum cum

Regale Monaſterio S. Claræ huius fideliſſimæ Ciuitatis, vt in actis, &c.

Die primo menſis Decembris 1643 Neap.

Facta de omnibus relatione S. E. in Collaterali Conſilio per Spectab. Regentem Ioan. Franciſcum Sanfelicium Collateralem Conſiliarium & Commiſſarium Delegatum, &c. ac viſa memoriali porrecto pro parte dicti Reu. Epiſcopi Ciuitatis Puteolorum.

Et ſic pluties fuit iudicatum, ad S. C. ſpectare cognitionem, ita quod non eſt amplius de hoc dubitandum; atque ita indiſtinctè iudicamus in Collaterali Conſilio, etiam ſublata inhibitione iudiciis Delegati, quod nuper obſeruari iuſſimus in ſequenti cauſa.

Illuſtriſſ. & Eccellentiſſ. Signore.

Il Principe de Mont'Acceto dico a V. E. che li giorni adietro li ſuoi fabricatori ſtauano murando un ſuo giardino, & il Padre Cuſtode de S. Maria dell'Angioli dell'ordine di S. Franceſco, con altri Padri, che lo ſequinano, diſcacciorno detti ſuoi fabricatori, minacciandoli, che non ci fabricaſſero più, turbando eſſo eſpanente nella ſua pacifica poſſeſſione, dello che eſſo ſupplicante ne diede parte a V. E. ſupplicandola ſi deguaſſe manutenerlo in d. ſua poſſeſſione, ſeruata la forma delli capitoli del Regno, & fu ſeruita ordinare al S. C. lo faceſſe giuſtitia, iuſta la forma de d. Capitoli nò detta cauſa fu commeſſa al conſiglier Filingiero, quale ſpediti l'editti neceſſarij, & eſſendo finito il tempo contenuto nelli detti editti, volendoſi procedere auanti in detta cauſa, il Conſigliero Nauarrette come Delegato di detto Monaſterio, haue fatto ordine al Maſtro d'Atti, & ſcriuano del Conſeglio ad inſtanza de detti Padri, che non proceda auanti Conſigl. Filingiero, ma auanti eſſo Commiſſario Delegato di eſſo Monaſterio, e per dell'ordine detto ſcriuano, & Maſtro d'Atti, non vonno procedere in eſſa cauſa, e perche detto Conſiglier Nauarrette non può impedire l'ordini di V. E. ne intromettere in detta cauſa per più raggioni; Et primo perche il S. C. è Giudice competente dell'eſequutione delle detti Capitoli del Regno, e neſſun altro Giudice ci può procedere, conforme più volte ſta deciſo per lo Collaterale; ſecundo perche detta cauſa da V. E. ſta commeſſa al detto S. C. Terzo, perche eſſo Conſiglier Nauarrette non'e altrimente Commiſſario Delegato di eſſo Monaſterio, poiche con la Regia Pragmatica ſono ſtate leuate tutte le delegationi nelle cauſe doue ſi dà termine. Per tanto ricorre à V. E & la ſupplica reſtiſeruita ordinare al detto Conſiglier Nauarrette, non s'intrometta più in detta cauſa, della quale n'è Commiſſario il S. C. & l'hauerà à gratia, vt Deus, &c. S. R. C. in cauſa prædicta procedat, ſeruata forma Capitulorum Regni. Caracciolus Reg. Prouiſum per S. Neapol. die 26. Septemb. 1646. Lombardus Reg. à Mandat. Scriba.

Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Prouidet, decernit, atque mandat, quod Sacrum Reg. Conſilium, reductis prouiſionibus, Spectabilis Regentis Sanfelicij ad ius, & iuſtitiam ſuper omnibus, tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, etiam ſummariſſimo, partibus auditis iuſtitia prouideat. Hoc ſuum Brancia Regens, Zufia Regens, Sanfelicius Regens, Azcon Reg. Caracciolus Reg. Capycius latro Proreg. Ioſeph Barilius Regius à Mandatis Scriba. 16

Fuitque decretum confirmatum in reclamatione *ſub die 9. Iulij 1644.* 17

Quinimò non obſtante inſtantia pro acceſſu, repetita voce pro parte Monaſterij, ex qua viſura clarè apparere iuſtitiam monaſterij dicebant eius Aduocati nulla habita ratione de hac petitione, fuit confirmatum decretum, mediante decreto, cuius ſunt verba vz.

In cauſa Reuerendi Epiſcopi Ciuit. Puteolorum cum Regali Monaſterio S. Claræ huius fideliſſimæ Ciuit. vt in actis, &c.

Die 9. menſis Iunij 1644. Neap.

Factâ de omnibus relatione S. E. in Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Sanfelicium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium delegatum.

Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Prouidet, decernit, atque declarat, benè fuiſſe prouiſum per Collaterale Conſilium ſub die prima Decembris 1643. 18

Hoc ſuum Brancia Regens, Zufia Regens, Caſanate Regens, Sanfelicius Regens, Caracciolus Regens, Salamanca Regens, Ioſeph Barilius Regius à Mand. Scriba.

Verùm introducta cauſa in Sacro Conſilio, per Sacrum Conſilium ſub die 16. Ianuarij 1645. fuit dictum, eſſe concedendum acceſſum ſuper faciem loci, optimo iure; probatio enim per euidentiam rei à iure permiſſa eſt in qualibet parte iudicij, etiam in iudicio ſummariiſſimo, vt eſt dictum ſupra, & dicam *alibi*. 19

ARGVMENTVM.

Quolibet in negocio qui ſint citandi, & quando præiudicetur non citatis.

SVMMARIVM.

1 *Citandi qui ſint in quolibet negotio.*
2 *Et quid in cauſis tangentibus Capitulum alicuius Eccleſiæ, vel Communitatem.*
3 *Subſcribens ſe vt teſtis, non videtur approbare ea, quæ in teſtamento apponuntur.*

4 Rei

4 *Rei debendi ſi plures ſint contra citatos tantùm, eſt procedendum.*
5 *Quid ſi alij rei præſentes ſin[t].*
6 *Quid ſi quis de ea re cuius actio, vel defenſio primò ſibi competet, ſequentem agere patiatur.*
7 *Habens duos reos vel duos obligatos inſolidum pro debito, an poſſit conuenire, quem vult pro toto debito, alijs non requiſitis.*
8 *Sententia lata contra venditorem, an obſtet emptori non citato.*
9 *Eique faciat aliquale præiudicium.*

SECTIO XXXI.

1 SEd vt omninò materia citationis expliсetur, non incommodum erit, quòd in quolibet negotio citandi ſunt omnes, quibus negotium tangit & non citatis non nocet, quamuis ſit Vniuerſitas, ſeu Collegium, *l. tigni appellatione, §. ... ff. ad exhibendum.*

Item quod libellus poteſt dari contra Communitatem, ſicut contra quamlibet ſingularem perſonam quò ad rem pertinentem ad ipſam Vniuerſitatem vel ad ipſum Capitulum, ſed non afficit ſingulares de Capitulo, quamuis eſſent etiam citati particulares de Capitulo Iacob. Puteus *lib. 1. deciſ. 9.* facit text. *in l. Caius Seius, ff. de pignorat. act.* vbi ſubſcribens ſe vt teſtis, non videtur approbare ea, quæ in teſtamento apponuntur.

At in cauſis tangentibus Capitulum ali-
2 cuius Eccleſiæ, ſufficit, quod citetur Oeconomus Eccleſiæ text notabilis in *l. omnes, § hoc nihilominus, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* idem de Guardiano fratrum Minorum, in Procuratore Fratrum Prædicatorum, in Conſulibus Vniuerſitatis, argumento *d. l. omnes* & ità ſeruari de ſtylo in Curia Parlamenti & aliis Curiis Patriæ Delfinalis teſtatur Guid. Pap. *deciſ.* 311. vbi addens & Vniuerſitatem citari poſſe citando caput eius, Bart. *in tract. ad reprimendum, in verbo citatum.*

Et ſi plures eſſent rei debendi, contra citatos tantùm eſt procedendum *l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* nihilque nocet non citatis. *l ſæpè ff eodem.*

Quod quidem limita, cum quis de ea re
4 cuius actio, vel defenſio primo ſibi competit, ſequentem agere patitur, nam in hoc caſu etiam ipſi non citato iudicatum obeſt, *d. l. ſæpè, verſ. ſed ſcientibus.*

Item limita, ſi præſentes fuerint rei,
5 quamuis non citati, per ea, quæ ſupra diximus, & facit text. *in l. quidem* 112. *ff. de action.*

6 Item limita in duobus reis credendi inſolidùm *l. 1. ff. de duobus reis.*

Et nota, in duobus vel pluribus obli-
7 gatis inſolidùm, quòd habens duos reos, vel plures obligatos inſolidum pro vno debito non poteſt conuenire, quem vult pro debito, niſi primo etiam alij fuerint requiſitis et interpellati, & fuerint in mora, Hyppol. *ſing.* 178. authoritate Paul de Caſtr. *in l. exequutione, circa princ. ff de verb oblig.* vbi pro hoc allegat bonum text. *in l. fideicomm. in §. penult. ff. de leg.* 3 & idem dixit Alex *in l. 2. in §. & earum, poſt princip. ff. de verbor. obligat.* & in eod. § *ex his*, ipſe Hyppolit tenet, pro quo dicit facere dicta per Abbat. *in cap. cum Deputati, in 5. colum. de Iudic.*

Item limita in emptore, quando ſenten- 8
tia fuit lata contra venditorem, nam exceptio rei iudicatæ à perſona authoris ad emptorem tranſit, & obſtat emptori, non citato, retro autem ad Authorem ab emptore reuerti non debet, *l. ſi à te, § Iulianus, ff. de except. rei iudic.* quam pro ſecundo dicto allegat Andr. *in §. de Manſo, in fin. de controuerſ. inueſtit.*

Limita quoque quòad quale quale præ- 9
iudicium non citatis ità quod poteſt deueniri ad iuramentum ſeu ſemiplenæ probationis, *gloſ. in l. ſi duo Patroni, in verbo habiturum, verſ. item nota, ff. de iure iur.*

ARGVMENTVM.

De forma citationis ratione loci, in quo eſt citandus reus.

SVMMARIVM.

1 *Citatoria littera quomodo ſint denuncianda perſonæ, vel domi ſolitæ habitationis.*
2 *Verba* ſolitæ habitationis, *quomodò intelligantur.*
3 *Et an neceſſe ſit perſonaliter requirere citandum.*
4 *Citandus quis eſt in domo, vbi degit tempore citationis, quamuis in ea non habitet.*
5 *Et quid ſi eſſet extra Ciuitatem in certo loco.*
6 *Et quando ſufficiat, quod notificetur vxori,*
7 *Qui ratione officij habet aliud domicilium, an valeat citari in domicilio originis.*
8 *Qui habet duas domos, in qua facienda eſt citatio?*
9 *Citari quis an poſſit ad hoſpitium?*
10 *Et quando ſufficiat denunciari procuratori?*
11 *Comentas ſi domum non habeat, & procuratore careat, quid agendum?*
12 *Et quid ſi fraudulenter ſe abſentauerit.*

SECTIO XXXII.

LIteræ citatoriæ ſunt denunciandæ per-
ſonæ, vel domi ſolitæ habitationis, vt 1
in l. licet, C. de repudiis, & iuxta declarationes Matth. de Afflict. *in conſtit. citationis litteræ*, vbi copioſè de ordine citandi habetur. &
declarant hæc verba, *ſolitæ habitationis*, DD. 2
relati per Verall. *in dec.* 11. *n.* 2. *p.* 1. ſicque citatio altero ex his modis ad electionē actoris, nec eſt neceſſè reum perſonaliter perquirere, cùm hoc operetur *proœm. 2. de ord. Iudic.* vt aduertunt authoritate Bart. *in l. 4. §. Prætor.*

Prætor, ff de damno infecto, Mair. Merthesil.
*in ſing.*84. Marant *in* 1. *memb.*6.*p.nu.*127. *in fin.*
& ſi facta domi inducat ſolam præſumptam
ſcientiam, vel non videas Gratian *diſcept.for.*
*diſcept.*708.*num.*16

Et quod intelligi debeat de domo, in qua
degit tempore citationis, notat Bart. *in d.l.*4.
*§ ait.Prætor, col.*2.*verſ.ſed quid ſi maior pars, ff*
4 *damno infecto*, & tradit Imola *in conſ.*105. *in
cauſa, quæ vertitur, col.*1. Verall. *decis.* 17. *nu.*1.
quamuis ipſe eam non habitet; Afflict. *in d.
conſtit.citationis litera n.*4.*in* 3. *notab.*

5 Verùm, ſi tunc eſſet extra Ciuitatem in
certo loco, ibidem eſt citandus, Verall. *in d.
deciſ.* 117.*par.* 1.

6 Sed ſofficit, quod notificetur vxori in do-
micilio mariti, niſi non ſit in domicilio ma-
riti. Guld.Pap. *deciſ.*441. Mynſing. *obſeruat.*
37.*centur* 3.

7 Et licèt ratione officij habeat aliud do-
micilium, nihilominus valet citatio facta ad
domicilium originis, vt probat Boer. *dec.*11.
*num.*1.

8 Et in habente duas domos, quod denun-
ciatio facienda ſit in ea, in qua familiam ha-
bet, & vxorem, vt valeat citatio, Grat. *diſ-
cept.for.*697.*num* 25. quamuis abſit citatus ait
ipſe, & Affl. *præcit.loc.* Rebuff. *in conſt. Regni
Franciæ, de cit.art.*2 *gloſ.*3.*tom* 3. quamuis ali-
bi ſtationem habeat, ibique continuò artem
exerceat, Bart *in d.§.ait Prætor, num.* 8. pro
quo eſt caſus *in l.*1.*§.*1. ibi, *familiariter, ff. de
liberis agnoſcendis.*

9 At ſi fiat ad hoſpitium, quod non valeat,
quia non dicitur facta ad domum habitatio-
nis, ſed debeat fieri perſonalitèr, vel per edi-
ctum, addit *gloſ.§ item quis, in verbo habitare,
inſtitutionibus. de obligation.quæ ex quaſi delicto,*
Bart. *in l.*1.*§ habitare.ff de his.qui deiecerunt, vel
effuderunt & in l.*4.*§.Prætor ff.de damno infecto,*
refert, & ſequitur Alex. *in l.Prætor ait, col.*2.*in
prim. ff de damno infecto*, Ozaſc *deciſ.Pedem.*
71.*num.*2.

10 Poteſt tamen denunciari Procuratori,
quando agitur actione reali, ſecùs ſi actio-
ne perſonali, Vincent. de Franch. *deciſ.* 177.
num 5.*gloſ.in Clement.cauſam, in verbo appella-
tum.de elect.* & ibi notat Imol. poſt Ant. *in pe-*
11 *nult.an.* & Cardin. *in verſ.intimatio*, 3.*quæſt:*

Quod ſi conuentus domum non habeat,
procuratoreque careat, quid agendum ſit, tra-
ctat Afflict. *in d.conſt. Regni citationis litera*,
Marant. *in d.*1.*memb.*6.*p.nu* 83.98 & 130. Capyc.
*deciſ.*8. *in princ.* Bald *in l.ab hoſtibus ff ex qui-
bus cauſis maiores*, vbi notat modum pro-
cedendi contra hos, dicens, quod per Iudi-
cem datur curator, cum quo procedatur, per
*gloſ.in l.*1.*ab hoſtibus, in verſ. ſi quando*, & ſimi-
lis, gloſ. *in l.cum cognatos, in verb. obſeruatio-
ne.C.de captiu.& poſtlimin.reuerſ.* & *in cap. cæ-
terum, de iuram.calumniæ.*

12 Et quid ſi fraudulentèr quis ſe abſentaue-
rit, Innoc. *in cap.ſi aduerſarius, de eo, qui mittit
in poſſeſſ.cauſa rei ſeruandæ* Angel. *in l.vt per-
fectius, C de annali præſcript.* vbi etiam quan-
do fraudulentèr ſe abſentare quis dicatur.

ARGVMENTVM.

Creditor ſi recipiat partem ab vno ex pluribus obligatis, quando & quomodo intelligatur facta, vel fiat diuiſio ex receptione partis, & quomodo fiat diuiſio.

SVMMARIVM.

1 *Creditor citans pro rata vnum, cùm plures haberet inſolidum obligatos, vtrùm videatur diuiſiſſe creditum.*
2 *Creditor ſi recepit ſortem, an poſſit deinde agere pro intereſſe.*
3 *Quod ſi petiit, ſeu recepit partem, exprimendo quod petebat, ſeu recipiebat, partem ſibi contingentem, an tunc cenſeatur diuidere, & ſibi præiudicet.*
4 *Quidque ſi pars non ſit integra, ſed parum aliquid deficiat.*
5 *Et tunc an præiudicet aliis.*
6 *Vel hoc faciat ex neceſſitate beneficij diuiſionis.*
7 *Et de contrario non proteſtetur expreſſè.*
8 *Vel ſi dixiſſet,* ſaluo iure ſolidi.
9 *Diuiſio debiti quomodo fiat, pluribus obligatis inſolidum ex poſt facto reis debendi, ſi omnes ſunt ſoluendo.*

SECTIO XXXIII.

Dictum eſt, iudicatum nocere præſentibus citatis tantùm, & non obeſſe abſentibus non citatis, niſi in caſibus, de quibus ſupra dixi.

Nunc quæro quid è contra verum noceat actori, qui cùm plures haberet inſolidum obligatos, vnum ex his pro rata citauit. & an tunc videatur per ipſum creditorem facta diuiſio.

Noſtri in hoc articulo in varias iuerunt ſententias, eaſque contrarias, diſtingue ſecundum Bald. *in l.ſi ex toto, §.ſi ità ſcriptum, in fin. ff de leg.*1. quam diſtinctionem ſequuntur omnes DD. Iaſ. *in l ſi creditores, C.de pactis*, qui *num.*3. tenet, quod cùm creditor recipit ſolutionem ab vno ex pluribus debitoribus pro ſua rata, non poterit ampliùs inſolidum petere ab vno ex eis, limitat verò id quatuor modis, & per has limitationes concordat cum diſtinctione Baldi, nec recedit ab ea Hartmanus *quæſt.iuris*, q 9. ipſamque laudat Afflict. *in dec.* 142. *in fine*, & ibi addens Vrſill. eam realiter, & ità iudicatum fuiſſe teſtatur tàm in petente, quàm in recipiente, nam quamuis eas Bald. ſeparet, tamen idem tenet in petente, quod in recipiente, refert Afflict. *præcit.loc.per dict.§ ſi ita ſcriptum*, & poſtmodum diſtinguit, quod aut diuiſit actionem ſuam in omnes debitores & ſibi præiudicat, quoniam totum ius ſuum deduxit in iudicio diuidendo, & ità loquitur tex *in l.liberum, in fin.C. de.de fideiuſſoribus*, Alex. *d. §.ſi ità ſcriptum*,

ſcriptum, aut non diuiſit actionem ſuam in omnes, ſed petiit, aut recepit partem ab vno ſimpliciter, & tunc aut petiit, ſeù recepit partem de acceſſorio, putà de vſuris, & ſibi non præiudicat in ſorte principali, *l. nuda ratio, cum gloſ. C. de contrahend. & committendi ſtipulat. gloſ. in l. ſi pactum penult ff de pact.* Iaſ. *in d. l. ſi creditores, C de pact.* ſecùs in ipſis vſuris, quod ſi ſponte minores vſuras per longum tempus reciperet, videretur remittere maiores, *tex. in l. qui ſemiſſes, ff. de vſuris*, eſtque ad hoc videnda *deciſ. 27.* Capyc Latr. Collegæ noſtri meritiſſimi Marchionis Torell.

2 Idemque erit, ſi recepit ſortem, nàm non poteſt deindè agere ad intereſſe, quando debetur officio Iudicis, quia tanquam acceſſorium ſortis, ea extincta per ſolutionem de per ſe, amplius peti non poteſt intereſſe, Rota Gen. *deciſ. 61.*

Et ſic ille, qui recepit ſortem, ſi non proteſtetur, videtur intereſſe remittere, & hoc procedit tàm in ſolutione voluntaria quàm coacta, Rot. Gen. *d. deciſ. 61. ſupra num. 8. verſ. nam ille, qui recepit ſortem*

Aut petiit, ſeù recepit partem de ſorte principali, & non præiudicat ſibi, quoniam non eſt diuiſio, ſed electio, *l. reos, C. de fideiuſſ. & d. §. ſi ita ſcriptum*, nam videtur facta ad diminuendum cumulum debiti, & non ad inducendum debiti diuiſionem, Cyn. Oldrad. Bald. Salicet & Moderni *in d. l. ſi creditores*, Iacob. de Aret. Bald. & Moderni *d. § ſi ita ſcriptum*, quos adducit Iaſ *in d. l. ſi creditores, in 2. limit.* Afflict *in d. deciſ. 142.* & refert ſic deciſum.

3 Aut petiit, ſeù recepit partem exprimendo, quod petebat, ſeù recipiebat partem ſibi contingentem, & tunc videtur diuiſa, & ſibi præiudicat *d. l. ſi creditores*, & facit tex. *in §. fin. l. ſi per imprudentiam, ff. de euict.* ſecundum vltimum intellectum gloſ. & ita tenent communiter Scribentes, quos adducit Iaſ. *in d. l. ſi creditores, & in d. §. ſi ita ſcriptum.*

4 Et quamuis non ſit pars integra, ſed parum aliquid deficiat, adhuc diuiſio inducta eſt, gloſ. *in dict. l. inter reos, §. 1. ff de fideiuſſoribus*, cumulat multos DD. Ann. *alleg. 4. in fin.* & non ſolùm quo ad ipſum de-

5 bitorem ſoluentem partem ſibi contingentem, ſed etiam quoad alios, etiam ſi eſſent mille, & tacitum pactum prodeſt abſentibus, argumento Gloſ. *in d. l. ſi creditores* facit tex. *in l. poſt conditionem, ff de leg. 1.* quæ notanda dixit Bald. *in d. l. ſi creditores, in fine*, Hartman. *quæſt. d. q. 9. in fin.*

6 Niſi hoc faciat ex neceſſitate beneficij diuiſionis, *d. l. inter reos, §. 1.* Affl. *in d. deciſ. 142.* Hartman. *præallegat. quæſt. 9. n. 6.*

7 Aut niſi contrarium proteſtetur expreſsè, argument. *l. 2. §. 1. ff. ſi quis cautionibus, & l. ſtipulatus, §. fin. ff. de fideiuſſ.*

8 Vel ſi dixiſſet *ſaluo iure ſolidi*, ità tenent multi DD. relati per Iaſ. *in d. l. ſi creditores, in 4. limitatione*, & *in d. l. ſi ex toto, §. ſi ita ſcriptum, 2. col. num. 12.* qui dicit hanc eſſe communem opinionem.

Sed ſi omnes obligati inſolidum, eſſent ſoluendo, fiet diuiſio ex diſpoſitione leg. *ex poſt facto*, vt in pluribus fideiuſſoribus 9 obligatis inſolidum beneficio epiſtolæ D. Adriani, diuiditur inter eos obligatio pro rata *§ ſi plures, inſtit. de fideiuſſ. l. inter reos, §. 1. ff. eodem*, quod hodie idem competere pluribus reis debendi, quando omnes ſunt ſoluendo, ex text. *in auth. de duobus reis in princip* & vnde ſumitur *auth. hoc ita, C. de duobus reis.* Iaſ. *in d. l. ſi creditores, in princ. verſ. quædam eſt diuiſio, quæ fit ex poſt facto, ex diſpoſitione legis.*

ARGVMENTVM.

Creditor an petendo, vel recipiendo partem debiti, præiudicet ſibi quoad maiorem debiti quantitatem & quando ab expenſis excuſetur conuentus, Per ſolutionem partis debiti, an ſoluens videatur totum debitum agnouiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Creditor ſi minus petiit, vel recepit, quàm ſibi debebatur, an ſibi præiudicet circa ſolidum.*

2 *Et quid ſi fecit pactum de non petendo ſimpliciter.*

3 *Vel appoſuerit particulam taxatiuam* tantum. *aut ſimilem.*

4 *Aut petiit pro reſta, vel pro reſiduo.*

5 *Debitor per ſolutionem partis debiti, an dicatur totum debitum agnouiſſe.*

6 *Creditor ſi aliquem conueniat pro toto debito cùm ſolumodo deberet conſequi partem, an conuentus ſit abſoluendus ab expenſis, & quid obſeruetur, ibid.*

7 *Inſtante parte, totum actor petere debet, ne ipſe in plura iudicia diſtrahatur.*

SECTIO XXXIV.

QVid verò dicendum, ſit, ſi creditor 1 minus petiit, vel recepit, quam ſibi debebatur; frequens, & notabilis eſt diſceptatio, & dico ſibi non præiudicaſſe, quin totum creditum petere poſſit, etiam ſi in prima petitione non fuerit proteſtatus de agendo pro reſiduo, ſed ad illud iterum poterit agere, *l. ſi quidem, C. de tranſactionibus*, & ibi DD. Bart. Salic. & Iaſ. *in l. Rationem* & ibi gloſ *C. de probat. §. ſi minus, inſtitution. de action.* & ibi Iaſ. Albert. *in l. quidam æſtimauerunt, ff. ſi certum petatur*, Guid Pap *q. 177.* Vtſil. *ad deciſ.* Afflict. 142.

2 Amplia hanc regulam etiam ſi recipiens partem debiti fecit pactum de non petendo ſimpliciter, nam tale pactum reſtringitur ad partem ſolutam, Cyn. *in l. ſi ex maiore, Cod. de exceptione*, Afflict. *deciſ. 385. num. 8.*

Eandem

Eandem verò limita primò, ſi creditor petendo aliquam ſummam apponeret particulam taxatiuam, *tantum*, aut ſimilem, nàm tunc nihil aliud poſſet petere, Doctores. *in dicta l. quidam æſtimauerunt.*

Limitatur ſecundò, quando creditor
4 aliquam ſummam peteret pro reſta, vel pro
reſiduo, nàm hoc modo petendo benè ſibi
præiudicaret aliud petendo, DD. *in d. l. ſi
quidem, C. de tranſact.* Iaſ. *in d. § ſi minus*, &
ibi etiam Aret. *inſtitutionibus de actionibus.*

Has duas limitationes tradunt Ranchin. addens *ad quæſtionem* Guid. Pap. 177. *& Verſil. ad dictam* Afflict. *deciſ.* 142. *in fine.*

Aduerto tamen, id extra omnem difficultatem eſſe, quod ſcilicet debitor per ſo-
lutionem partis debiti, dicitur totum debi-
tum agnouiſſe, & ratificaſſe, vt eſt. text.
5 notabilis, ſecundum Paul. *in l. ſed Iulianus,
§. penult. in verſ. ſi ſoluero caperit, ff. ad Macedo-
niam* Matth. addens *ad dictam quæſt.* Guid.
Pap. 177.

Et ſi petendo totum, probaſſet partem,
6 pro parte probata ferenda erit ſententia,
Guid. Pap. *deciſ.* 27. & abſoluendus erit
conuentus ab expenſis, ſi obtulerit partem debitam, quod ſi nihil obtulerit, cùm debuiſſet offerre id, quod ſcit ſe debere tunc in expenſis erit condemnandus; eſt enim in mala fide nihil offerendo & non habet locum illa regula, *poſſum totum negare cùm plus petitur*, vt per DD. *in l. 1. §. ſi ſtipulanti, ff. de verborum obligat.* aduertit hoc Ranchin. *in additionibus ad dictam deciſionem* Guid. Pap. *in d. deciſ.* qui tenet, actorem plus petentem eſſe condemnandum ad omnes expenſas dictorum reorum, per text. *in cap. unico, de plus petionibus.*

At pro veritate videndus eſt Abbas *in d. cap. 1. de plus petitionibus*, vbi agit, an iuri, & æquitati conſona fuerit opinio Petr. Iacobi *in tit. de action. ex locat. § item*, quam refert *addens ad præalleg. dec.* Guid. Pap. 27. per hæc verba: *Eſt aduertendum, quod ipſe ſenſit actori adiudicari debere expenſas, quoad ſummam, in qua obtinuit.*

Quò verò ad ſummam, in qua obtinet reus, fore adiudicandam reo, & ſic vterque ſecundum eum vincit & vincitur, partim ſcilicet in principali, partim verò in expenſis, & pro opinione Petri Iacobi, facit dictum Bald. *Cod. de petitionibus, in l. 1. in 1 oppoſit. verſ. exiſta*, ſed hoc non obſeruatur, prout *infra in pragm. temeritate*, dicetur.

Verùm ſi pars inſtat, quod totum pe-
7 tatur, ne ipſa in plura iudicia diſtrahatur, tenebitur totum petere creditor, ſecundum Mattheſil. *in ſingul.* 215.

ARGVMENTVM,

De modo, forma, & tempore citationis per epiſtolam, an & quando dicatur circunducta, & quid operetur, De inſtantiæ peremptione, eaque an perimat in Conciſtorio Principis, in cauſis fiſcalibus, & eccleſiaſticis, quidque ſeruetur in Collaterali Conſilio; De proceſſu in contummaciam, & de impedimentis, quæ excuſant, & quando admittantur excuſationes. Et an & quando in ſeptuagenario admittatur detentio domi pro debito. De forma relationis, facta citatione, ac de contumacia citati non comparentis.

SVMMARIVM.

1 *Citatoria litera, infra quod tempus ſint denuncianda, & quomodo ſint accuſanda contumacia.*
2 *Modus, & forma relationis per Nuntium publicum, vel ſeruientem alicuius Curiæ.*
3 *Si vni commiſſa eſt exequutio, an poſſit per alium expediri actus citandi.*
4 *Actus citandi virtute legitimæ citationis nullam concernit iuriſdictionem Nuntij, vel Iudicis, cui committitur exequutio citationis.*
5 *Nec actus affigendi citationem factam.*
6 *Citatio poteſt denunciari in Eccleſia.*
7 *Citatus in dubio præſumitur domi.*
8 *Nuntius ſi omiſit in relatione clauſulam illam*, ſolitæ habitationis, *vel* modo, & forma ſibi commiſſa, *an ſufficiat, ſi dixerit*, & domi ſolitæ habitationis modo, & forma, vt ſupra.
9 *Et quid ſi citatus habeat duas domos.*
10 *Nuntij relationi regularitèr ſtandum eſt.*
11 *Et quid ſi dubitari contingat de fide relationis.*
12 *Citatio infra quod tempus circumducatur.*
13 *Citatio circumducitur, ſi ante vltimum peremptorium moriatur conuentus.*
14 *Litis pendentia non inducitur per citationem circumductam.*
15 *Præſcriptio non interrumpitur per citationem circumductam.*
16 *Iuriſdictio non perpetuatur per citationem nullam, aut circumductam.*
17 *Litis pendentia non inducitur per citationem, in qua inſtantia eſt perempta.*
18 *Inſtantia an perimat, quando ventilatur in conſiſtorio Principis.*
Aut ſi in Sacro Conſilio, n. 19.

Et

Et quid in cauſis fiſcalibus & Eccleſiaſticis, num. 20.

Quidque obſeruatum fuerit in Collaterali Conſilio ob præſentiam Dom. Proregis, qui repræſentat perſonam Regis, n. 21.

22 *Contumace effecto iuxta practicam, de qua remiſſiuè datur terminus in contumaciam, & conuento denunciatur.*

23 *Et proceditur in contumaciam ad omnes actus uſque ad prolationem ſententiæ incluſiuè; & antequam proferatur ſententia contra abſentem, & contumacem an ſit admittendus allegans iura; Et quid ſi eſt contumax poſt litem conteſtatam in actione perſonali.*

24 *Conſulitur quod mittat excuſatorem, vel procuratorem, vel defenſorem; & an hæ exceptiones continentes iura admittendæ ſint ſine mandato.*

25 *Cauſæ iuſta impedimentorum, quæ poſſunt allegari, & admitti, quæ ſint.*

26 *Et an admittantur excuſationes poſt ſcriptas interloquutorias condemnationum.*

27 *An admittantur petitiones excuſatorum ſeù procuratorum infra tempus purgandi moram, relata deciſione num. 28.*

29 *Contumacia impeditur allegato impedimento legitimè, & tunc prouidebitur iuxtà qualitatem impedimenti.*

30 *Quid ſi reperiretur contumax pro alio crimine, num. 30.*

31 *Aut impedimentum eſſet ob inimicitiam.*

32 *Vel ſi allegaret exceptionem contra Iudicem, ſi forsè eſſet excommunicatus.*

33 *Exceptio pro parte citati, vel citandi non admittitur in criminalibus, niſi infirmitatis, aut abſentiæ, & captiuitatis.*

34 *Excuſator abſentis, an & quando admittatur; & quæ dicatur iuſta abſentia.*

35 *Infirmitas abſentis citati, cùm allegatur, eſt dandus terminus congruus, loci diſtantia attenta ad præſentandam fidem infirmitatis cum mandato.*

36 *Contumax ſuper tenore inſtrumenti liquidati ſeruata forma Ritus, ſtatim carceratur, ceſſante excuſatione.*

37 *Senes ſeptuagenarij non carcerantur in publicis carceribus, ſed eis aſſignatur loco carceris domus propria habitationis.*

38 *Priuilegia ſenectutis, quæ ſint.*

39 *Septuagenarius obligatus poſtquam peruenit ad talem ætatem, non gaudet hoc priuilegio.*

SECTIO XXXV.

DE tertia parte citationis, quæ eſt relatio, explicatis iam partibus prima & ſecunda, conſequens eſt, vt agamus hoc loco. Circa quod erit primò aduertendum ad tempus, infra quod ſint denunciandæ literæ citatoriæ, & ipſis denunciatis, quomodo ſint accuſandæ contumaciæ, & quando, ad euitandam circunductionem citationum, de quibus omnibus habetur per Ritus Magnæ Curiæ 123. 121. 223. 225. 226. & 227. ſecundum ordinem Carauit. refert Carauit. *in ritu 183. in principio, & in ritu 123. num. 8.* & Marant. *in primo membro 6. partis, num. 68.*

Secundò, erit aduertendum ad modum
& formam relationis per nuntium publicum,
vel ſeruientem ipſius Curiæ faciendæ,
de quo eſt *ritus 112. & 114.* & ibi Ca- 2
rauita, & eſt diſpoſitum in *pragm. 3. de ord. iudicior.* notat Affl. *in conſtitutione Regni citationis litera.*

Tertio, quod ſi vni commiſſa eſt exe- 3
quutio citationis, poteſt per alium expediri
actus citandi, quia actus citandi vir- 4
tute legitimæ citationis, nullam concernit iuriſdictionem nuntij vel Iudicis, cui committitur executio citationis.

Sic etiam actus affigendi citationem fa- 5
ctam, ſolùm concernit nudum miniſterium tantò magis, quia iſtud miniſterium citandi per nuntium eſt paruum, & non magnum, ita fundat Affl. *in d. conſtitutione citationis litera, num. 13. 9 notab.*

Et ex hac ratione fuit aliàs deciſum, 6
poſſe actum citandi fieri in Eccleſia, vt in mea *deciſ. 141. n. 2.*

Et quod in dubio præſumitur quis cita-
tus domi, Petr. Benintend. *dec. 57.* Præſ. 7
de Franch. *dec. 322. n. 4.*

Quod ſi in relatione ſit dictum, citaſſe 8
domi, non adiecta clauſula, *ſolita habitationis, vel modo, & forma ſibi commiſſa*, an citatio valeat, vide *dict. deciſionem* Vincentij de Franchis 322. Verùm ſuſtinebi- 9
tur citatio, cùm citatus vnam habeat domum, per tex. *in l. 2. ff. de liberis & poſthumis*, & incumbit onus citato probandi plures habere domos, Bar. *in l. ſi in rem, ff. de rei vendicatione*, & in *l. ſi quis ſeruo, §. inter duos, ff. de legatis ſecundò*, conſuluit Bal. quem refert Aret. *in d. l. 2. de liber. & poſthumis.*

Cumque in cauſa criminali in relatione nuntij, dicentis, ſe citaſſe *modo, & forma, vt ſupra*, non adiecta clauſula, *modo & forma ſibi commiſſa*, pro nullitate ponderaretur pro parte citati, non conſtare fuiſſe adimpletum Iudicis mandatum, quod facta priùs perſonaliter perquiſitione, fuit citatus domi, quia æquipollent verba illa, *modo vt ſupra*, & relatum dicitur eſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus *l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtit.* referente Magna Curia in Collaterali Conſilio fuit deciſum, *nullitatem non obſtare.*

Quinto, quod relationibus ſtandum eſt 10
iuxtà communem opinionem relatam per Marant. *in 6. par. ver. rectè concipiatur citatio, n. 33.*

Et ſi dubitari contingat de fide relatio- 11
nis, recurrendum eſt ad dicta per Men. *in caſu 112.* vbi plenè & dilucidè materia declaratur, & per Io. Mileum *in pract. criminali in edicti formula §. citatio, n. 1. lit. A. fol. mihi 48.*

Et quia ſolet, vt plurimum citatio facta circumduci, ſi ſcire cupis de obſeruan-
tia Magnæ Curiæ, infrà quod tempus 12
dicatur circunducta citatio, vide Afflict. *in dict. Conſtitutione edictorum, num. 20.*

Google

verſ. hodie in Magna Curia eſt obſeruantia

13 Illud tamen certum eſt, quod circum-
ducitur citatio, ſi ante vltimum perem-
ptorium moriatur conuentus, Afflict. *in
conſtit. citationis litera, num.* 161. & quod per
14 circumductam citationem non induca-
tur litis pendentia, Bald. *in l. 1. in princ.
ff. de in ius vocando, & in l. fin. post prin-
cipium, verſ. in eadem gl. ff. de ignor. iuris, &
facti, & in l. poſt aditum, §. 1. verſ. extra
quaero, ff. de Iudic.* Felyn. *in cap. illud.
de praeſcriptionibus*, Afflict. *deciſ.* 366. *in
finali. & in conſtit. eorum fraudibus, nu-
mer. 5.*

15 Nec per talem citationem interrumpi-
tur praeſcriptio, Carauit *in d. rit.* 123. nec per-
16 petuatur iuriſdictio, ſicut nec per citatio-
nem nullam, Tiraq. *in retract. conſanguineor.
§ 8 gloſ. 11 num. 3. & 4 fol.* 137. *in nouiſſima im-
preſſione.*

17 Nec per citationem, in qua inſtantia
eſt perempta, inducitur, litis pendentia, Bald.
in l. ſi pater, C. mandat. Giamm. *deciſ.* 103. qui
ampliat, etiam ſi per Principem eſſet in-
ſufflatus ſpiritus vitae, Rouit. *deciſ.* 74.
num. 8.

18 Quod ceſſat quando cauſa ventilatur in
conſiſtorio Principis, Bald *conſ.* 118. *vol.* 3.
num. 5. & per Vrſill. *ad deciſ.* Afflict. 283.
num. 9. & ſi Afflict. *in d. deciſ.* 283. non ſer-
uari in Sacro Conſilio referat, verùm ſi
coram Rege agitetur, non datur peremptio
inſtantiae, Bald. *d. conſil.* 218. *vol.* 1. *nu-
mer. 5. verſ. certè non habet locum, quando
cauſa eſt in conſiſtorio Principis*, praeci-
puè coram Sereniſſimo Rege, qui dedi-
gnatur legibus ſubiici, non tamen dedi-
gnatur Sacros Canones imitari, quia Rex
habet liberum arbitrium, & non ligatur
lege inſtantiae, ſecundum Bart. *in l. ſi in
lege in princip. ff. locat.* & firmat Alexand.
conſil. 50. 2. *volum.* incipit *viſis actis cauſa*,
19 & dato, quod in Sacro Conſilio detur
inſtantia, quia Sacrum Conſilium non
habet liberum arbitrium, ſicut habet
Rex, propterea datur inſtantia in Sa-
cro Conſilio, & coram Rege non eſt dare
inſtantiam, quia habet liberum arbi-
trium,

20 Nec etiam in cauſis fiſcalibus, aut Ec-
cleſiaſticis, *cap. venerabilis. ext. de Iudic.* refert
Afflict. *in conſtit. hac lege, in 3. not. num 6. in
fin. verſ. ſed in contrarium facit, quia Rex habet
liberum arbitrium*, pro quo facit etiam,
quia partibus litigantibus non poteſt de-
fectus imputari, nec Iudici, ſed in po-
teſtate Principis tantùm eſt, donec ipſe
faciat eam introduci, & à Proregibus, ſe-
cundum morem dirimi, *auth. ſed & lis, de
21 tempor. appellat.* & ita obſeruatum fuit in
Collaterali Conſilio, per quod fuit pro-
uiſum, quod oppoſita deſertione non
obſtante procedatur ad ea, quae incum-
bunt, quia Prorex Regis propriam per-
ſonam repraeſentat, tamquam Vicarius
& Locumtenens, quo caſu poteſt om-
nia, quae ipſemet Rex, & etiam vigo-
re ampliſſimorum titulorum, ſeu commiſ-
ſionum, quas tenet, in quibus conſti-
tuitur Alter Ego, de Ponte *in tract. de poteſt.
Proreg. de promiſſionibus fieri ſolitis, tit. 1.
numer. 1. & de aſſenſibus Regis ſuper alienatio-
ne feudorum, §. 6. numer.* 3. & decreta pro-
uiſionesque Regis nomine proferuntur
per verba, *S. E. mandat, prouidet, & de-
cernit.*

At in cauſis vertentibus coram Delega- 22
tis, oblatis precibus in Collaterali Conſilio,
prouidetur vt infra:

*Illuſtriſſ. & Eccellentiſſ. Sig. L'Abbadeſſa,
& Monache di S. Antonio de Padoa eſponono à
V. E. come hauendo li anni paſſati conuenuto nel
Sacro Conſeglio il Principe di Conca D. An-
tonio Orſino à rifarli il danno patito da eſſe per
hauer li Padri di S. Pietro à Mayella taglia-
ta, & leuato il ponte, & Choro per il quale
dalla caſa per eſſe comprata ſi andaua in
detta Chieſa, & eſſendo compilato proceſſo nel
Sacro Conſeglio auanti il Conſigliero de Angelis,
tutte le cauſe di detto Patrimonio di Concaſtan-
no delegate al Spettabile D. Franceſco Mer-
lino, è perenta l'inſtanza, ſupplicano perciò
V. E. ordinare, che non obſtante la peren-
ptione d'inſtanza ſi proceda in detta cauſa
nelli termini ſe ritroua, hauendo mira alle ſpeſe,
ſeruata la forma della Reg. Pragmatica, & l'ha-
ueranno à gratia.* vt Deus, &c.

*Spectabilis D. Fran. Merlinus Commiſſarius
Delegatus inſufflato ſpiritu vita in cauſa praedi-
cta procedat, & initiatam faciat, habita ratione
expenſarum, qua de iure habenda erit, ſeruata for-
ma Regia Pragmatica Sanfelicius Regens.*

Sextò, erit aduertendum, quod de legitimè
citatis cum ſolemni, vt ſupra relatione, &
accuſatis contumaciis, vt ſupra remiſſiuè
dictum eſt, non allegata iuxta impedimen-
ti cauſa accuſantur contumaciae, & citatus
remanet contumax, iuxta praxim traditam,
per Foller. & per Marant. *par. 6. in 2. membro
Iudicij de contumacia.* vbi latiſſimè de effectu
contumaciae per Afflict. *in conſtit. contu-
macia.*

Et inſuper quod actore petente termi-
num in citati contumaciam datur, & con-
uento denunciatur, ſi tamen non fuit cita-
tus ad recipiendum, quo caſu non denun- 23
ciatur, & proceditur in contumaciam ad
omnes actus, vſque ad ſententiam diffini-
tiuam incluſiuè, & an admittatur alle-
gans pro eo iura cauſae, & in quibus poſſet
audiri Afflict. *in praeludiis conſt. in q. 12. numer
13. verſ. vt Index antequam condemnet abſentem
contumacem*, & per Iſer. *in conſtit. edicto-
rum, in verbo excuſatur, & qua dicam in-
fra.*

Et quid ſi eſt contumax poſt litem con-
teſtatam in actione perſonali, eſt proui-
ſum per *conſtit. Regni poſt litem conteſtatam*,
vbi Afflict.

Conſilium dat Bart. quod mittat ex- 24
cuſatorem, *in l. 2. §. ſi quis in iudicio, nu-
mer. 3. in fin. ff. ſi quis cautionibus*, Afflict. *in
d. conſtit. edict. num.* 26. conſuluit quod mit-
tat procuratorem, vel defenſorem *non*
ſpeciali

Digitized by Google

ſpeciali mandato, quod idem eſt, & an
exceptiones continentes iura admitti de-
beant ſine mandato, Bar. *in l.1.§.ad crimen, num.18.verſ. dic ergò ſic, ff. de public. Iudic.* Afflict. *in conſt edict.* & Iſern. *in verbo excu-
ſator.*

25 Et quæ ſint iuſta impedimenta, tradit
Calder. *deciſ.5.* Specul. *in tit. de citationibus,*
§.1. quæ autem poſſint contra citationem
excipi, & omnes cauſæ probabiles arbitrio
Iudicis excuſant, *l.1 ff. ex quibus cauſis ma-
iores,* & ibi *Scribentes,* & inter cæteras ratio-
ne ventris in muliere pregnante, donec pa-
riat, & recubuerit, Guid Papa *q.* 256. & ibi
addentes eſt prouiſum in Regno, per *rit. M. C.*167.

26 Verùm hæ excuſationum petitiones
tàm ciuilitèr, quàm criminaliter non ad-
mittuntur, poſtquam citati Curia ſedente
pro Tribunali facti ſunt contumaces; &
ſcripta eſt interloquutoria condemnatio-
nis per *rit. M. C.* 268. & ibi Carauit *in 1. no-
tab.* ad quod facit tex *in l. penult. ff. de reſtit. in integrum.*

27 Nec admittuntur petitiones excuſato-
rum, ſeù procuratorum infrà tempus pur-
gandi moram, ideſt vſque ad primum ſom-
num præſentando pro citato comparitio-
nem de ſerò, allegans citatum reperiri
infirmum, & abſentem in loco, in quo
poteſt accedere Iudex ante primum
ſomnum, petendo Iudicis acceſſum, &
ita fuit deciſum per S. Conſ. ex decretu,
28 cuius tenor inſertus eſt in mea *deciſ.* 32.
num 5.

At allegato legitimo impedimento per
29 amicum, ſeu procuratorem impeditur con-
tumacia, & per Iudicem prouidetur, iuxta
qualitatem impedimenti, & datur termi-
nus ad comparendum, vel denuncian-
dum.

30 Verùm ſi reperitetur contumax pro alio
crimine, & etiam banditus, quoniam tunc
quia pro contumace nemo loquitur, vt in
rit. 220. nulla dilatio ad comparendum dari
debet & ità obſeruari refert Carau. *rit.* 263.
in fin.

31 Secùs ſi impedimentum eſſet ob inimi-
citiam, excuſando ſe per inimicitias non
poſſe comparere.

Vel ſi allegaret exceptionem contra Iu-
dicem, ſi forte eſſet excommunicatus, vel 32
alias exceptiones.

In criminalibus verò nulla admittitur
exceptio pro parte citati, vel citandi, aut 33
citandorum per procuratorem, niſi fuerit
exceptio infirmitatis, aut abſentiæ, aut ca-
ptiuitatis per decretum Regalis Conſi-
lij, vt in *rit.* 269. ſecundum ordinem Ca-
rauir.

Et an, & quando excuſator abſentis ad- 34
mittatur, & quæ dicatur iuſta abſentia
dixi in *deciſ. mea* 11 & 32.

Et allegata infirmitate abſentis citati; eſt 35
dandus terminus congruus attenta loci
diſtantia, & præſentanda eſt fides infirmi-
tatis cum mandato vt diſponitur *in prag.7. & 8.§.8. de liquidat. inſtrum.*

At ceſſante excuſatione, non exiſtenti-
bus impedimentis, remanet contumax, vt 36
ſuprà dictum fuit, & contumax ſuper te-
nore inſtrumenti liquidati, ſeruata forma
ritus, ſtatim carceratur.

Niſi ij ſint ſenes ſeptuagenarij, qui nullo
modo detinentur in carceribus pro debito 37
& ità in viſitationibus paſſim ſeruari teſtan-
tur, & fundant Steph. *in diſcept. forenſ. tom.2.cap.328.num.* 14. Philip. Paſqual. *in
tractat. de patria poteſt p. 2. cap. 9. num* 8;
Ioan. Bapt. de Thoro *in compendio deciſ. Neapol. in verbo ſenes ſeptuagenarius,* ſed do-
mus aſſignari loco carceris ſolet, & in
dies paſſim per Collaterale Conſilium ex- 38
pediuntur prouiſiones, & in *d. diſcept. forenſ. cap.805.tom.5.* fundat, & refert priuilegia
ſenectutis, in qua ætate, & nouiſſimè adij-
citur clauſula, *dummodò non ſit debitor Fiſci,*
ordine Collat. Conſilij.

Idem *Scribentes* limitant quando aliquis 39
ſeptuagenarius tunc temporis ſe obligaſſet
cum iuramento in aliquo contractu, hoc
caſu non gaudent tali priuilegio, quaſi tuno
non ſuperueniat iſtud ius, & exceptio poſt
contractum, & renunciationem, ſed iuerat
tempore obligationis, vndè non videtur
conſiderabile beneficium ſenectutis, Gra-
tian. *diſceptat* 328. *num.* 10. Paſqual. *in. d. par. 1. cap.9. eod. num. verſ. verùm non
videtur,* Thor. *in cit. loco, verſ. quod limitant
non procedere.*

Digitized by Google

DE FORMA PROCEDENDI IN CAVSIS
poſt Citationem.

Relatione citationis, vt ſupra facta, ſi reus conuentus in termino negligens in comparendo fuerit, & actor eius contumaciam accuſauerit, triduo poſt dictam incuſationem elapſo, contumax habeatur, procedaturque ad primi decreti interpoſitionem, vel ad dationem termini ad probandum ad electionem Actoris, qui ſi viam primi decreti elegerit ſine alia citatione in poſſeſſionem bonorum conuenti, ponatur pro menſura debiti per Iudicem declarandi, & per partem petentem liquidandi ante ipſius decreti interpoſitionem ex primo decreto; poſſit tamen contumax contumaciam purgare infra tres menſes continuos à die interpoſiti decreti per reſtitutionem expenſarum, & per præſtationem cautionis, ſecundum Ritum Magnæ Curiæ.

A ſupradicta tamen contumacia excuſetur, qui ſe iuſto impedimento impeditum docuerit, quem iuſtè impeditum Iudex reſtituere debeat ad tempus, iuſto impedimento decurſum,

ARGVMENTVM.

De pœnis pro contumacia, contra quos locum habeant, & qui ab iis excuſentur,

SVMMARIVM.

1 *Declinatoria fori amittitur ob contumaciam, etiam purgata contumacia.*
2 *Non tamen præiudicat Baroni & clerico.*
3 *Contumax non poteſt petere compromiſſum, ſeruata forma* pragmaticæ Odia litium.
4 *Perſona priuilegiata an poſſit, purgata contumacia, eligere Iudicem, & declinare forum virtute* conſtitutionis ſtatuimus, vt Magna Curia.
5 *Priuilegio conceſſo viduis, pupillis, & aliis perſonis miſerabilibus renunciari non poteſt.*
6 *Contumaci denegatur audientia.*
7 *Quomodo obſeruetur in Regno, & decretum refertur.*
8 *Non ſolùm in cauſa, in qua eſt contumax, ſed etiam in aliis, ſi Iudici videbitur.*
9 *Quod per decretum exhibendum eſt.*
10 *Contumax ipſo facto non incurrit pœnam, niſi dixerit Iudex, & tunc nec audientiam poterit denegare in cauſa.*
11 *Contumaci denegatur appellatio.*
12 *Pœna contra contumaces, quæ ſint.*
13 *Pupillus maior non incurrit in contumaciam.*
14 *Contumax vt quis dicatur, requiritur peremptorium.*
15 *Pupillus minor non poteſt ſolus comparere, ſed requiritur præſentia curatoris.*
16 *Stipulatio per ſeruum apud Magiſtratum fieri debet, & quomodo ſit obſeruandum pro ſtipulatione, impedito principali, & periculum Magiſtratus non eſt, & quomodo fuit obſeruatum per Collaterale Conſil. in renuentibus ſtipulare.*
17 *Pupillus minor non poteſt pro debito carcerari.*
18 *Quamuis eſſet cum iuramento obligatus.*
Præſertim ſi eſſet enormiſſimè læſus, n. 20.
19 *Ritus ſuper liquidatione inſtrumentorum eſt exorbitans.*
21 *Enormiſſima læſio cum adeſt, non eſt opus abſolutione à iuramento, nàm dolus præſumitur.*
22 *Quid ſi contractus initus eſt cum authoritate tutoris, ſeù curatoris.*
23 *Mulieri, quæ ſe obligauit tamquam fideiuſſor ſuccurritur.*
24 *Et quid ſi ſe obligauit pro liberanda exequutione contra virum.*
25 *Maior etiam reſtituitur iuſto impedimento impeditus ex clauſula generali,* ſi qua mihi iuſta cauſta cauſa, &c.
26 *Item quando ſententia diffinitiua, poteſt retractari per reſtitutionem in integrum ex dicta clauſula generali.*
27 *Excuſator mittendus eſt ad allegandum impedimentum.*
28 *Et quid ſi Iudex non obſtante excuſatione pronunciet.*
19 *Maximè ſi impedimentum ſit notorium.*
30 *Et quid ſi Iudex ignorabat impedimentum, & excuſator non oppoſuerit.*
31 *Reſtitutio in integrum vt petatur aduerſus contumaciam, requiritur ſemper qualis qualis petitio.*
32 *Et ſufficit ſi incidenter petatur.*
33 *Reſtitutione petita ex iuſto impedimento quomodo probandum ſit impedimentum.*
34 *Et quid poſt lapſum tempus appellationis.*
35 *Reſtitutio an competat contumaci ſuper tenore inſtrumenti virtute* Ritus.
36 *Deciſio Sacri Conſilij refertur per quam fuit conceſſa.*

37 *Contumax*

37 *Contumax non dicitur ſine culpa, nec tenetur reficere expenſas.*
Et quod obſeruandum poſt editam pragmaticam, quæ eſt octaua de liquidatione inſtrumentorum 107.cap.num.3.

Sectio XXXVI.

EX hac pragmatica habemur in Regno eedem pœnarum, quas contumax contrahit, nos notabimus aliquas ex iis, quæ frequentius accidunt in praxi.

1 Aduerto igitur, quod ob contumaciam amittitur fori declinatoria, Afflict. *dec.* 133. ita vt nec purgata contumacia poſſit contumax eam opponere, per ea, quæ infrà dicemus.

2 Verùm Baroni, & clerico non fit præiudicium, ex adductis per Ann. *ſing.* 120. Vrſill. ad Affl. *d. dec.* 133. *n.* 3.

3 Nec poteſt peti compromiſſum, ſeruata forma Regiæ *pragm. Odia litium*, cùm ſit exceptio declinatoria fori, Afflict. *deciſ.* 185. & ibi addentes.

4 An autem perſonæ priuilegiatæ comprehenſæ *in conſtit. Statuimus, vt Magna Curia* poſſit purgata contumacia eligere Iudicem, & declinare forum, virtute dictæ *conſtit.* & dico, quod ſic, nam ratio, quare contumax amittat declinatoriam fori, eſt quia, per contumaciam videtur renunciaſſe priuilegio fori, & exceptioni declinationis, Carauit. *rit.* 105. *num.* 5. idem Affl. & Vrſill. *cit. dec.* 133.

5 Et hoc priuilegio concesſo viduis, pupillis, & aliis perſonis miſerabilibus, quamuis renunciari non poſſit, vt dicunt Gloſſ. & Bald. *in l.* 1. *Cod. quando Imperator inter viduas, & pupillos*, rationem aſſignat Carauit. *rit.* 231. *numer.* 4. ſi tamen ſint con-
6 tumaces denegatur eis audientia, *l. ſed ſi per procuratorem*, §. *vti prætor*, iuncta gloſ. *in verbo decretum*, *ff. ex quibus cauſis maiores* 25. *annis, in integrum reſtit.* & gloſ. *in l. cum contumacia, verbo litis damno*, *ff. de re iudic.* & per *rit.* M. Cur. 220. & 269 & in Regno eſt expeditum, quia in eo pro contumace nemo debet loqui, vt refert Carau. *rit* 269. *numer.* 5. *verſ. adeò quod in Regno eſt ex-*
7 *peditum*, & fuit obſeruatum per Collaterale Conſilium in cauſa inquiſitionis de homicidio contra Scipionem Veſpolum contumacem, contra quem quia Magna Curia, vti delegata procedebat, petiit mater delegationem eſſe ſuſpendendam, & procedendum eſſe via ordinaria, verùm non fuit admiſſa, ſed reiecta ratione contumaciæ, ea ratione quia pro contumaci nemo debet loqui, ſub die 13. Aprilis 1644. ad relationem Magnæ Curiæ, & notatum eſt in libro Secretarij Regni.

8 Nec ſolùm in cauſa, in qua eſt contumax, ſed etiam in aliis, ſi Iudici videbitur, poteſt denegari audientia, Alex. *in l.* 1. §. *fin. numer.* 24 *ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit*, *Vincent. de* Franch. *deciſ.* 271. erit tamen deneganda audientia per decretum, Bal. *in c. grauis*, *col.* 4 *ſub num.* 16. *verſ. adde, de reſtitutione ſpoliatorum*, & *in l. conſentaneum*, *ſub num.* 24. *verſ. quod intelligo*, *C. quomodo, & quando Iudex.*

Nam ſi non dixerit Iudex, non incurrit contumax ipſo facto dictam pœnam, Iaſ. *in l.* § *fin. numer.* 21. *ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit*, Afflictus *d. deciſ.* 133. *num.* 2. 9

Et Iudex poterit non denegare in cauſa, vtpotè quando cognouit contumacem non eſſe in euidenti calumnia, fraude, vel malitia, quia haberet pecunias, aut plura bona mobilia ſufficientia ad ſoluendum quæ cautè abſconderet, vt dicebat Boer. *deciſ.* 326. *ſub numer.* 3. *verſ. & hoc verùm.* 10

Alia etiam pœna afficitur contumax, eſtque quia ei appellatio denegatur, *l. ex conſenſu*, §. *fin. ff. de appellationibus cum concordantibus*, imò ſi commiſſa fuerit, nulla erit, Paul. de Caſtr. *in l. poſt edictum*, § *ſciendum. ff. de Iudic.* 11

Cæteras pœnas, quibus contumax punitur habes per Afflict. *in conſtit. pœnam nouem vnciarum*, per Marant. *in d.* 2. *membro*, & per Foller. *in verbo accenſantur contumacia.* 12

Prædicta limita in minore 18 annorum, in quo non poteſt contrahi contumacia, tex. *in l. contumacia*, *ff. de re iudic.* iuncto tex. *in l. contra pupillum*, *ff. eod. tit.* nàm text. *in l. contumacia* dicit, quod contumax eſt, qui tribus edictis præpoſitis, vel vno pro tribus, quod vulgariter peremptorium ap- 13
pellatur, præſentiam ſui facere contemnit, 14
ſequitur text *l. contra pupillum*, dicens hæc verba: *Contra pupillum indefenſum, eumquè, qui Reipublica cauſa abeſt, vel minorem* 25. *annis propoſitum peremptorium nihil momenti habet*, & ibi notat Bart. & Alexand. *num.* 8.

Quomodò autem citandi ſint infantes, & minoris ætatis, & contra eos ſit procedendum, dictum eſt ſupra *ſect.* 5. *num.* 2. 15

Et fulcitur ratione, nam ſi citatur minor, non poteſt ſolus comparere, & in iudicio ſtare, ſed opus eſt præſentia curatoris, ſiue in ciuili, ſiue in criminali negotio, *l. in rebus*, *Cod. qui legitim perſon.* *l. clarum*, *Cod. de authoritate præſtanda*. Bart. *in l. minor. etiam*, *in fin. verſ. contra iſtam lecturam*, *ff. de minor.* 25. *ann.* *l. cum & minores*, *Cod. ſi aduerſ. rem iudic.* *d. l. contra pupillum*, ſi pupillus abſens ſit, vel fari non poſſit, ſeruus eius ſtipulabitur, ſi ſeruum non habeat, ſeruus ei emendus eſt, ſed ſi non ſit, vnde ematur, aut non ſit expedita emptio, profectò dicemus, ſeruum publicum, aut prætorem ſtipulari debere, verba ſunt Iuriſconſulti *in l.* 2. *ff. rem pupilli ſaluam fore*, ad cuius prætoris periculum non eſt, *inſtitut. de ſatiſdat. tutor. & curat.* §. *finali*, *gloſ. in dicta l.* 2. *in verb. apud Prætorem*, facit text. *dicta legis* 2. pro eo, quod obſeruatur in impedito ad ſtipulandum, Actuarium, 16

ſeu aliam perſonam apud Iudicem , ſeù Magiſtratum ſtipulari , & ità practicatum fuit apud Dominum Proregem Ducem Medinæ in donatiuo per Fideliſſimam Ciuitatem Suæ Maieſtati facto, dùm poſt deliberationes Deputatorum Ciuitatis recuſauerunt Deputati Sedilis portus ſtipulare, & ne compellerentur , in Monaſterium S. Laurentij, ſe contulerunt , & per alium einſdem Sedilis Patritium ſtipulari mandauit ſub diebus 16. Ianuarij , & 2, Februarij 1644. & ſic exequutum fuit præuio decreto Collateralis Conſilij, vt patet ex ſequentibus decretis.

Super donatino millionis, & ducatorum centum mille facto per Fideliſſimam Ciuitatem Neapolis Suæ Catholicæ Maieſtati.

Viſa inſtantia Regij Fiſci , nec non Deputatorum Plathearum huius Fideliſſimæ Ciuitatis . vz. Montanea , Portanona , nec non fideliſſimi Populi ; viſa inſuper reſolutione dictarum Plathearum pro exequutione concluſionum omnium quatuor Plathearum , ſcilicet prædictarum, & Plathea Portus pro effecta dicti donatini millionis , & ducatorum centum mille pro ſeruitio Præfatæ Catholicæ Maieſtatis , & attenta reſolutione , & ſupplicatione dictarum quatuor Plathearum , vt ſupra , vt S. E. recipere dignaretur pro dicto ſeruitio , & effectu dicti donatini aliquas impoſitiones , iuxta inſtantiam dictorum Deputatorum.

Die 16. Ianuarij 1644. Neap.

Facta de prædictis omnibus relatione S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem D. Ferdinandum Azcon Comiſſarium, &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis prouidet, decernit, mandat, & declarat , reſolutionem , & ſubrogationem factam per fideliſſimam Ciuitatem impoſitionis vnius grani pro quolibet rotulo carnis , & duorum granorum pro quolibet rotulo piſcium , alterius caroleni pro quolibet tumulo hordei, auenæ, &c. & vnius grani pro quolibet rotulo uinis ſub die 9. præſentis menſis, pro exequutione dicti ſeruitij millionis, & ducatorum centum mille oblatam nomine dictæ fideliſſimæ Ciuitatis S. E. & per ipſum acceptatam, eſſe reducendam in forma valida concluſionis iuxta ſtilum conſuetum , & debere ſubſcribi per Deputatos quatuor Plathearum infra biduum peremptoriè alitèr dicto termino elapſo , ſubſcriptione non facta prouidebitur , quod habeatur pro concluſa , & ſubſcripta nomine dictæ fideliſſimæ Ciuitatis, & pro dictorum exequutione ſtipulentur cautela cum deſtinatione perſonæ in actibus faciendis , pro ut iuris.

Zufia Reg.
Ca ſanate Reg.
Sanfelicius Reg.
Azcon.Reg. Caraniolus Reg.

Poſt quod decretum fuit latum ſequens.

Super conualidatione concluſionis facta per fideliſſimam Ciuitatem Neapolis pro exactione aliorum granorum ſeptem , vltrà alios quinquaginta tres exiſtentes ſuper quolibet tumulo farinæ rotulorum quadraginta , & alterius caroleni pro quolibet tumulo erdei , auenæ , & aliorum leguminum , & marzullorum pro donatino millionis, & ducatorum centum mille facto per prædictam fideliſſimam Ciuitatem Suæ Catholicæ Maieſtati.

Die 2. menſis Februatij 1944. Neap.

Viſis concluſionibus factis per Illuſt. Plateat Portus , Portanoua, & Montaneo ac fideliſſimi Populi. , & aliis factis per Deputatos Illuſtrium Plathearum Montanea Portanoua, ac fideliſſimi Populi ſub die 30. Decembris 1643. pro exequutione concluſionum dictarum Illuſtrium Plathearum , conſideratiſquè conſiderandis , &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c ſuper prædictis concluſionibus factis per dictam fideliſſimam Ciuitatem Neapolis , & Deputatos dictarum Illuſtrium Plathearum ſub die 30. Decembris 1643. circa exactionem granorum ſeptem vltra alios quinquaginta tres prò quolibet tumulo farinæ rotulorum quadraginta & alterius caroleni pro quolibet tumulo hordei, auenæ , & aliorum leguminum , & marzullorum pro dicto donatino millionis, & ducatorum centum mille facto per dictam fideliſſimam Ciuitatem Suæ Catholicæ Maieſtati , ac ſuper cautelis celebrandis , cum omnibus declarationibus in illis apponendis , ſuum interponit decretum , paritèr, & authoritatem præſtat in forma ; Et inſuper viſo memoriali porrecto per Deputatos Illuſtrium Plathearum Montanea, & Portanoua, ac fideliſſimi Populi. mandat , quod pro exequutione decreti Collateralis Conſilij deſtinetur Ceſar de Iannario quond. Camilli vnus ex nobilibus Illuſtris Plathea Portus , qui interueniat tam in cautelis ſtipulandis , quam in omnibus alijs actibus neceſſarijs pro exequutione concluſionis einſdem Illuſtris Plathea Portus , cum alijs Deputatis dictarum Illuſtrium Plathearum , hoc ſuum, &c.

Zufia Reg. Caſanate Reg. Sanfelicius Reg. Azcon Reg. Capycius Latro Regens.

Et redeundo ad minores , & pupillos quia non poſſunt ſoli ſtare in iudicio , ideò non poteſt carcerari pupillus, & minor , vt per plura tenet Roman. *conſ.* 110. Barbat. *conſ. 6. col. 1. vol. 4.* Rocol. de Curt. *in cap. finitibus, q. 14. in fine, de conſuetudine*, & hanc eſſe communem opinionem aſſerit Mandoſ. *in apoſtill. ad dictum conſilium Romani lit. B.* tenet Bald. & Salic. *in l. 1. Cod. qui bonis cedere poſſunt* . Alex. *in d. l. neque impuberes.* nàm minor non poteſt carcerari pro debito.

Et maximè ſi eſſet enormiſſimè læſus, ſed tantùm patitur immiſſionem bonorum, *l. ſi minor ff. de bonis authoritate Iudicis poſſidendis* , & quamuis contrarium dicat

Iaſ.

Iaſ. *in d.l.neque impuberes, ff.de in ius vocand.* nihilominus communis opinio eſt eonira *Iaſon.* vt ſuperius dictum eſt, & ipſemet *Iaſon ibidem num.* 2. dat limitationem, per quam eius opinio reducitur ad communem.

17 Et ſi fuerit reputatus contumax, ſuccurritur ei per beneſicium reſtitutionis in integrum, & annullatur contumacia, *l. minor etiam ff. de minoribus, l.ſi finita, §.ſi fortè, ff.de damno infecto*, per quem *textum* notant *Scribentes*, poſſe minorem contumacem petere reſtitutionem in integrum ad annullandam contumaciam, Alex.*in d. l. contra pupillum, in princip.* Boer. *dec.* 63. Catau. & Troyſ. *in ritu* 166. *num.* 12. *& ſequenti* prout ſuccurritur etiam mulieri, vt dicemus infra. *n.*23.

18 Quod amplia, etiam ſi iuramentum interceſſiſſet, quia quamuis iuramentum faciat eum maiorem, auth. *Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus venditionem*; nihilominus, quia maiores eſſe repreſentantur per iuramentum, & non ſunt verè maiores non comprehenduntur in Ritu loquente de vero maiori, nam ſtatutum interpretandum eſt, vt minùs lædat iua commune, & ſic intelligendus eſt textus *in l.* 3. *§. hac verba*, vbi Bart. notat *ff. de negot. geſt.* & ſucceſſiuè Ritus non habebit locum in maiore ficto, & repreſentato per iuramentum, aliàs extenderetur Ritus exorbitans à iure communi de caſu vero ad caſum fictum, contra notata in auth. *quas actiones, C.de ſacroſ. eccleſ.*

19 Conſtat autem, Ritum eſſe exorbitantem, à iure communi, quia Ritus dat inſtrumento exequutionem paratam, quod de iure communi non erat, quo attento, neceſſaria erat ſententia, *l. minor* 25. *annorum*, *§. fideicommiſſum, ff. de minoribus.* & in ſpecie, quod ſtatuta loquentia de exequutione inſtrumentorum ſimplicium, quod videantur exorbitantia à iure communi, tradit Anton. de Canar. *in tract. de exequut. instrum.in* 4.*quaſt n.* 9. *verſ. ſtatuta.*

20 Faciunt etiam ad prædicta, vt eò magis non eſſet minor carcerandus ſi eſſet enormiſſimè læſus nam ob ænormiſſimam læſionem, contractus quamuis iuratus non tenet, Ant.de Butr. & Abbas *in cap. cum contingat.de iureiurand.* Dec.*in cap.in præſentia,de probat.* vbi ait communem eſſe, *& conſilio* 45. *& conſ.* 180. Roland. à Valle *conſ.* 7. *num.* 59. *vol.* 3. nam præſumitur dolus commiſſus contra minorem ex ænormiſſima læſione, Bald. *in cap.* 1. *§. item iuramentum, de pace iuram. firmanda,* Dec. *conſ.* 20.

21 Quoniam dolus præſumitur in magna læſione, & dolus iuramento videtur exceptus, Cuman. *conſ.* 180. imò DD. dicunt, quod ſtante enormiſſima læſione, non eſt opus abſolutione à iuramento. Corn. *conſ.* 166. *col.* 2. *vol* 1. Dec. *conſ.* 180 Socc. Iun *conſ.* 48. *num.* 29. *vol.* 1. Franciſ. Burſat *conſ.* 75. *num.* 3. *vol.*1. Roland. à Vall. *conſ.* 7. *num.* 53. *vol.* 3.

Iurans etenim non videtur de tàm enormiſſima læſione cogitaſſe, vndè deficit conſenſus ſecundum *Abbatem in d. c. cùm contingat, n.* 21. *verſ. nonus caſus eſt*, Socc. iun *conſ.* 47. *n.* 43. *vol.*3. Couarr. *in cap. quamuis pactum, num.*30. *de pactis, in* 6. vbi in terminis dictæ authenticæ *ſacramenta puberum*, dicit, iuramentum non obſtare, idem ſi inſtrumentum eſſet confectum tempore minoris ætatis, & liquidatum eſſet tempore, quo eſſet maior, ex regula, quòd ab initio non valuit, non poteſt ampliùs reconualeſcere, nàm attenditur initium, quo minor ſe obligauit, & non finis.

Nam quotieſcumque finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium, inſpicimus principium, & non finem, *l. deniquè §. ſi minore,* ibi, *initio inſpecto, ff. de minorib.*

22 Prædicta verò ceſſant in contractu inito cum authoritate tutoris, ſeù curatoris, quo caſu poteſt minor carcerari, Carauit. *in d rit.* 166. *num.*12. *& ſeq* & poſt cæteros Scribentes Pandus *in par.*1 *num.* 26. & ibi quid contra infantem, *in tract. de præſentatione inſtrumentorum*, facit gloſ. *in l. minor etiam, ff.de minoribus.*

23 Succurritur etiam mulieri, quæ ſe obligauit tamquam fideiuſſor, auth. *ſi qua mulier C.de ad Senatus Conſultum Velleianum*, & per tradita à Theſaur. *deciſ.*25. ſublata dubitatione ſi mulier poſſet renunciare exceptioni Velleiani, maximè cum iuramento, per *Regiam pragmaticam* eſt prouiſum *ſub rubr. de Senatus Conſulto Velleiano*, de qua multa tradit ibidem Nouar. in impedita ratione ventris, vt ſupra dictum eſt *ſection.* 34. *num.*25.

24 Verùm ſi mulier pro liberanda exequutione ſe obligauit pro alio, vt pignora capta in exequutionem iudicati liberaret, an ſit iuuanda exceptione Senatus Conſulti Velleiani videamus.

Et Antonius Faber. *deciſ.* 7. ad Senatus Conſultum Velleianum fundat, & deciſum refert in Senatu, non iuuari Velleiano mulierem, quæ ad excludendam exequutionem, quæ fiebat contra maritum, vt exequutorem illuderet; obligauit ſe pro marito, & hanc opinionem ſequitur, & ampliat Gaſpar. Anton. Theſaur. *quæſt. for. quæſt.* 53. *num.* 5. *verſ. ſecundò quia mulier, lib.*4. quotieſcumque ità ſe opponit alicui executioni, vt præiudicet creditori, qui ex illa promiſſione à ſequeſtro. vel aſportatione fructuum, vel mobilium, deſtitit, nè creditor fruſtratus, & deceptus remaneat, quo caſu ſaltem res illas ſequeſtratas vel pignoratas aut quas ſequeſtrare, vel pignorare creditor paratus erat, mulier repræſentare teneretur, quamuis contrarium Nouar. *in collect. ſuper pragm* 1. *de Senatus Conſulto Velleiano collect.* 209. videatur ſentire *num.* 5. remittens ſe ad liberum Placit. Cur. *lib.*10. *tit.* 5. *de Senatus Conſulto Velleiano.*

25 Reſtituitur quoque maior iuſto impedimento impeditus, quamuis impedimentum non fuerit allegatum ex clauſula generali,

nerali, *ſi qua iuſta cauſa*, *l. ſed ſi per Prætorem*, *§. item inquit Prætor*, *ff. ex quibus cauſis maior*, & generaliter iura dant reſtitutionem, ſi non reperitur prohibitum, de qua reſtitutione habetur in *d. l. ſi per Prætorem*, *§. 1. & in l. ſi qua*, *§. 1. & in l. nec non §. 1. verſ. quod eis*, *ff. ex quibus cauſis maior.*

Reſtituitur, etiam ſi iuſto impedimento Aduocatus impeditus, non fuit auditus, & ità fuit per Sac. Conſ. iudicatum, per tex. *in l. Diuus*, *ff. de in integrum reſtitut.*

Imò etiam ſententia diffinitiua poteſt rettactari per reſtitutionem in integrum ex dicta clauſula generali, quando inſtrumenta eſſent de nouo reperta, quæ producere non valuiſſet, vel ſi fuiſſet legitimè impeditus, quamuis non eſſent de nouo reperta, & tenet inſtantia, Innoc. *in c. vltrà tertiam*, *col. 2. num. 2. verſ. ſed per beneficium in integrum reſtitutionis*, *de teſtibus*, cum aliis relatis per Iaſon. *in l. admonendi*, *col. 4. ff. de iure iur.*

Subuenitur item ſi confeſtim venerit, Iudice pro Tribunali ſedente ad totam cauſam, vel ſi dolo aduerſarij, aut abſque ſui culpa abſuerit, *dict. l. Diuus 7. de in*
27 *integr. reſtitut.* Conſilium enim eſt, vt impeditus iuſto impedimento mittat excuſatorem, Bart. *in l. 2. §. ſi quis in iudicio*, *in fine*, *ff. ſi quis cautionibus*, Afflict. *in conſt. edi-*
28 *ctorum*, *num 31.* vbi ſi Iudex non obſtante excuſatione pronunciat, nulliter pronun-
29 ciat, & idem erit in impedimento notorio, *d. l. 2 § ſi quis in iudicio*, Afflict. *dec. 29.* & alibi ſæpiſſimè.

30 Sed ſi impedimentum Iudex ignorabat, & excuſator non oppoſuerit, reſtituitur ad totum illud, ad quod eo indefenſo proceſſum erat, *l. 1. Cod. de reſtitut. militum*, & prouiſum in fine huius ſtatuti, & tenent Bart. & Iaſon. *in dict. §. ſi quis in iudicio*, idem Bartol. *in l. vltim. ff. de integrit. reſtitut.* Bart. Alexand. Imola, Iaſon *in l. quæſitum*, *ff. de re indic.* Innocent. *in cap. 1. de teſtibus*, Afflict. *in dict. conſtit. edictorum*, *numer. 31.* & Iſern. *ibidem*, qui in verbo *excuſatio legitima*, dicit *pro eo quidem tempore, quo ſupradicti erant impediti, & non pro eo, quo forſan voluntariè ſteterunt*, *l. fin. ff. de teſt. mil'it.*

31 Et ad prædicta notandum erit, quid contumaci petenti reſtitutionem in integrum aduerſus contumaciam, petitione præcedente Iudex concedit, *l. illud*, *§. ſi talis*, *ff. de minoribus*; requiritur enim qualis qualis petitio reſtitutionis in integrum, *d. l. illud*, *§. ſi talis*, & ſufficit, ſi incidenter
32 petatur, Speculator *in tit. de officio Iudicis*, *§. ſi incidenter*, *num. 4.* & Sforz. Odd. *in tract. de reſtitut. in integrum*, *parte 1. quæſt. 35. art. 1. num. 9.*

33 Qua reſtitutione petita impedimentum probandum eſt, & quod ſi impedimentum non adfuiſſet, veniſſet, *ad l. qui commeatus*, *ff. de re militari*, per quem text. dicunt DD. probationem impedimenti requiri. Crauett. *conſil. 151. num. 12. & conſil. 179. num. 9.* Dec. *conſil. 454. num. 6. volum. 4.* Afflict. *deciſ. 19. num. 1.* & ſic impedimentum fuiſſe immediatam cauſam læſionis, quid ſi adhuc impedimento ceſſante ceſſaſſet læſio, ceſſat reſtitutio, caſus eſt notandus *in l. is qui Reipublica*, *la ſeconda*, *ff. ex quibus cauſis maior*, veluti ſi eſt impeditus ob tempeſtatem maris, requiriturque, quod probet diſceſſiſſe vt veniret, & tempore congruo, quod venit ad mare, & reperta maris tempeſtate venire non valuit, Bart. *in l. 2. §. quod dicimus*, *ff. ſi quis cautionibus*, quam opinionem eſſe communem refert Iaſ. *in dict. §. quod dicimus*, *num. 4. in fin.* qui limitat in impedimento iuſto & notorio, cuius probatio non requiritur, Paul. de Caſtro *conſil. 250.* & deciſum fuit per Sacrum Conſilium apud Afflict. *in dict. deciſ. 29.*

Sed an ſufficiat impedimenti probatio per iuramentum, & an requiratur dilucida probatio per teſtes, Iaſ. *in d. l. 2. § quod diximus*, *num. 1.* & per Guid. Pap. *q. 64* & ibi addentes, qui relinquendum id eſſe arbitrio Iudicis, fundat.

Et idem in termino appellationis præfi- 34
xo per reſtitutionem ex clauſula generali *in quæſt. 205.*

Hanc verò reſtitutionem omninò non 35
eſſe denegandam contumacibus ſuper tenore inſtrumenti virtute Ritus cenſeo; ſi enim comparent allegando in promptu iuſtam cauſam, audiendi eſſent, Vrſil. *ad*
d. deciſ. Afflict. *19. n. 3.* & ità in Sac. Conſi- 36
lio ſeruatum fuit in cauſa debitoris infirmi, pro quo excuſator non comparuit, qui poſt paucas horas condemnatus in Curia, iuxta ritum deceſſit, & etiam hæredes fuerunt reſtituti; pro quò facit tex. *in l. quæſitum*, *ff. de re iud.* fundat quoque,
quod ſine culpa quis non dicitur contu- 37
max, nec tenetur reficere expenſas, Alex. *in l. 1. §. ſi quis in iudicio*, *ff. ſi quis cautionibus*, Afflict. *d. dec. 29. n. 3.* & ſi hoc fuit obſeruatum ante promulgationem *Regiæ Pragmaticæ*, quæ eſt octaua *de liquidat. inſtrument. in 7. cap.* ibi (*non poſſa eſſer più inteſo aduerſo il detto inſtrumento già liquidato, nec in vinculis, nec facto depoſito conditionato, ſe primo non hauerà integramente pagato tutto lo debito, & la pena con le ſpeſe fatte del creditore*) tamen idem erit obſeruandum poſt *dicta pragmatica* promulgationem ex dictis in mea *deciſ. 299.*

ARGVMENTVM.

De poſſeſſione ex primo decreto.

1 *Praxis, & effectus poſſeſſionis ex primo decreto refertur.*
2 *Tunc an expellendus ſit qui reperitur in poſſeſſione, & num. 9.*
3 *Et an habeat interdictum* vti poſſidetis, *& num. 10.*
4 *An habeat beneficium* legis in tantum.
5 *An lucretur fructus.*

6 An

6 *An præſcribat*
7 *Habet tamen curam rei in qua eſt facta im-
miſſio.*
8 *Et ipſe locat, & percipit fructus, vt vendat.*
11 *Et quid decernendum eſt re mobili, quoad
immiſſionem ex primo decreto.*
12 *Et quid in iuribus incorporalibus.*
13 *In actione reali quomodo procedatur, & quid
operetur hæc immiſſio.*
14 *Differentia inter immiſſum actione perſonali,
& actione reali, & actione hypothecaria,
& num. 15.*

SECTIO XXXVII.

1 EST & alius contumaciæ effectus nam
actore eligente viam exequutionis ex
primo decreto in actione perſonali fit exe-
quutio pro menſura debiti petiti; auth.
*ei qui, C.de bonis authoritate Iudicis poſſiden-
dis*, & ibi per Gloſ. Bart. Bald. Salicet. &
per Bar.*in l.ſi finita §.Iulianus, ff. de damno
infecto, in 3. col. in verſ. pone, quod ipſemet*,
ad hoc vt tædio affectus Reus compareat,
& pro menſura debiti ponitur actor in poſ-
ſeſſione bonorum burgenſaticorum, & in
defectu feudalium, vt in *conſt. Regni contuma-
cem*, ſed taliter immiſſus non dicitur verus
poſſeſſor, ſed ſolam detentionem ratione cu-
ſtodiæ acquirit, Petr.Iacob.*in pract. de primo
decreto*, latè Marant. *in d.2.membro*, & gloſ.
& Afflict.*in d conſtit.contumacem*, & multo-
tiès ſolent Iudices addere in decretis *cauſa
rei ſeruanda, donec ipſe tædio affectus compa-
reat*, quam additionem approbat d. gloſ.
2 quia iſte miſſus non poſſidet ſed tantum cu-
ſtodit, imò dicit, non expellendum reum à
ſua poſſeſſione ſed vtroſque poſſidere, *d.l.ſi
finita, § ſi quis autem*, & ibi gloſ. & latè per
Canoniſtas *in cap contingit, de dolo, & contu-
macia*, Bald *in l.conſentaneum 1.col.in 6. op-
3 poſit. C. quomodo, & quando Iudex*, & per
conſequens, cùm non ſit poſſeſſor talitèr
immiſſus, non habet interdictum vti poſ-
ſidetis quod competit poſſeſſori, qui in
ſua poſſeſſione turbatur, *l. ſi duo, §. credi-
tores, ff.vti poſſidetis.*
4 Nec habet beneficium *l.in tantum*, ſi eij-
ciatur de poſſeſſione, Afflic. *in d.conſtitut.
Contumacem, 2.col.n.4 in fin.* ibique tradit re-
media.
5 Et an lucretur fructus, Affl. *in eadem
conſtitutione num.5* & ibi addens Io.Ant. Ba-
6 tius *in lit. A.* nec præſcribit, Afflict.*in conſti-
7 tut.rei vendicatione*, habet tamen curam
rei in qua eſt facta immiſſio.
8 Ipſe immiſſus locat, & percipit fructus
& vendit, vt notat Bart. *in l.in venditione,
§.1.* per illum text.*ff.de bonis authoritate Iu-
dicis poſſidendis.*
9 Et poteſt Iudex aliqua ex cauſa conſtitue-
re immiſſum ex primo decreto poſſeſſorem,
& expellere primum poſſeſſorem, contra
quem eſt facta immiſſio, vt eſt text. iuncta
gloſ. *in l.4.§.ſi fortè in verſ. decedatur, ff.de
damno infecto*, notat Bald.*in d.auth.ei qui C.de
bonis authoritate Iudicis poſſidendis, & in l.
conſentaneum, C.quomodo, & quando Iudex*,
& ſequitur Alex. *in fin.ff. de acquir. poſſeſſ.in
4.col.*
Et ità immiſſus habet interdictum vti 10
poſſidetis, Alex.*in d.loco*, & Iaſ.*in d.l.3. 2.
col.* & ſolet hoc Iudex decernere, quando
timet, ne partes veniant ad arma, vt no-
tat Bart.*in d.l.ſi finita, §.ſi quis autem, ff. de
damno infecto.*
Idemque decernendum eſt in re mobili 11
nam illa eſt aſſignanda creditori, & non
debet remanere apud debitorem, niſi cre-
ditor eſſet perſona ſuppoſita, quia tunc
res mobiles non eſſent relinquendæ penes
creditorem immiſſum, ſed pœnes alium
eſſent ſequeſtrandæ, Bart. *d. l.ſi finita, §. ſi
quis autem in poſſeſſionem* Nicoſan.*in tract.de
pignoribus; in 2.membr. 2.p.in princip.* ibique
per totum ſecundum membrum habes multa
de hac immiſſione ex primo decreto. & quæ 12
erit practica immittendi in poſſeſſionem in
iuribus incorporalibus notat Bart.*in d l.ſi
finita, §.ſi vectigalibus, num.11.*
In actione verò reali immitteretur quis 13
in poſſeſſionem totius rei petitæ & efficitur
verus poſſeſſor per primum decretum,
habetque tantùm, annum conuentus ad
recuperandam poſſeſſionem, vt in *conſtit.
Regni rei vendicatione*, & infra dictum an-
num non lucratur fructus, & reuocabili-
ter poſſidet, elapſo verò anno, verus poſ-
ſeſſor dicitur, nec aduerſarius recuperat poſ-
ſeſſionem legitimam, vt eſt communis
opinio: ità concludunt Alex. & Iaſ. poſt
alios *in l.3.§.fin.ff.de acquirend poſſeſſ.* Nico-
ſant.*in.2 memb.3. par. num. 6.* gloſ. Andr. &
Afflict.*in conſtit contumacem, & in conſtit. rei
vendicatione*, Marant. *in 4. p.in 3. principali
diſtinct.iudicij, n.41.* & latius *in 6.par.1. membr.*
nec requiritur ſecundum decretum & præ-
ſcribitur dominium, ſicut erat penes contu-
macem, Affl.*in d. conſt.rei vendicat. n.3 & 5.*
quam concluſionem ampliat, & limitat
Nicoſant. *d.2.membr.1.part num.8.* benè ta-
men aget rei vendicatione Afflict *in d.con-
ſtit.rei vendicatione*. Petr. Iacob. *in pract. de
ſecundo decreto, &* Marant. *in d. 2. membro*
aliaſque differentias inter immiſſum actio-
ne perſonali, & actione reali, habes 14
per Afflict. *in d. conſtitut.rei vendic.* & inter
immiſſum actione reali, & immiſſum 15
actione hypothecaria, habes per dictum
Nicoſant.*in d. 1.memb.num. 8. verſ.intellige,
& declara.*

DE

Digitized by Google

DE INTERPOSITIONE
Secundi Decreti.

REo in eius contumacia per dictos tres menſes perſeuerante ad petitionem Actoris, iterum citetur contumax ad videndum ſecundi decreti interpoſitionem infra terminum Iudicis arbitrio moderandum, in quo ſi non comparuerit, incuſata, vt ſupra per actorem. eius contumacia ſimpliciter procedatur ad ipſius decreti interpoſitionem; ſi verò comparuerit in termino, & infra tres dies vtiles poſt comparitionem continuò ſequentes expenſas reſtituerit, audiatur, ac ſi à principio comparuiſſet, poſt verò ſecundi decreti interpoſitionem, ſi reus infra menſem cdntinuum comparuerit, & debitum cum omnibus expenſis in cauſa factis infra dictum menſem actori reſtituerit, poſſeſſionem recuperare poſſit rei ex ſecundo decreto adiudicatæ; poſt dictum verò menſem elapſum ampliùs non audiatur niſi fortè ipſe reus legitimè docuerit iuſta ſe cauſa impeditum, quo caſu ad tempora iuſto impedimento decurſa per Iudicem reſtituatur, declarante in adiudicatione ex ſecundo decreto facienda, rem adiudicandam per tabularios appreciari, & apprecíatam pro concurrenti debito adiudicari, qua re, vt ſupra adiudicata, actor ipſe verus Dominus factus intelligatur.

ARGVMENTVM.

De refectione expenſarum in reſtitutione poſſeſſionis contra poſſidentem ex primo decreto; De differentiis expenſarum inter caſum huius pragmaticæ, & caſum legis properandum; De cautione præſtanda in purgatione contumaciæ, & ad eam quis admittatur, & an in ciuilibus poterit amicus purgare; ac de obſeruantia in procedendo contra contumaces pro diuerſis cauſis.

SVMMARIVM.

1 *Poſſidente actore ex primo decreto actione perſonali comparendo infra tres menſes à die primi decreti, reficiendo expenſas parti, ſoluendo pœnam fiſco, & præſtando cautionem, de iudicio Siſti, recuperat tenutam & proceditur ipſo audita ad vlteriora in cauſa.*

2 *Et expenſa integra & realiter ſunt ſoluenda, nec ſufficit depoſitum.*

3 *Verùm parte recuſante recipere, ſufficit depoſitum.*

4 *Et quomodo probentur, & ſint taxandæ.*

5 *Earum in taxatione, partis citatio non requiritur.*

6 *Praxis eas probandi, & taxandi traditur.*

7 *Taxantur etiam quòad ſalarium Aduocati, & procuratoris, & quid ſi habuiſſet Aduocatum gratis.*

8 *Iudex reuocat taxam expenſarum ſuperfluam.*

9 *Damna quoque reficienda ſunt non ſolum paſſa, quoad perſonam, ſed etiam quoad alias res.*

10 *Differentia inter condemnationem ad expenſas, de qua in caſu huius* pragmaticæ, *& inter condemnationem expenſarum de qua* in l. properandum §. ſin autem, C. de iudiciis.

11 *Contumax ratione contumacia, non ſolum expenſas parti reficit, ſed fiſco ſoluit pœnam.*

12 *Et cauebit de iudicio Siſti, & de obſeruatione iudicij, in loca iudicij, & non in loco domicilij.*

13 *Et fideiuſſor tenetur vſque ad ſententiam non autem poſt.*

14 *Verùm non eſt obligatus ad ſiſtendum reum in cauſa appellationis.*

15 *Sed quid ſi promiſiſſet repreſentare toties quoties Curia videbitur, & quid ſi promiſiſſet exhibere, & parere mandatis.*

16 *Finita inſtantia ex curſu temporis, an obligatus etiam de ſoluendo iudicatum teneatur*

17 *Contumax purgata contumacia poteſt opponere contra proceſſum iam factum.*

18 *Contumaciam non ſolùm conuentus purgare poteſt, ſed etiam procurator vel amicus, in cauſis ciuilibus interpoſito decreto, cuius tenor inſeritur*

19 *Contumacia purgata non poteſt opponi fori declinatoria.*

20 *Per fideiuſſionem de iudicio Siſti, & iudicatum ſoluendo non dicitur quis conſentire in Iudicem, quando ſatiſdat, vt recuperet tenutam.*

21 *Quod inductum eſt odio contumacia.*

22 *Conſtito per inſtrumentum publicum de debito*

debito, exequutio facta ex primo decreto non expectato trimeſtri, citato reo ad reluendum, interponitur decretum quod vendetur, & de pretio ſatisfiat creditori.

23 *Incuſata pœna contra eum, qui pœnes acta Curiæ ſe obligauit, quomodo procedatur ad eius incuſationem, & exequutionem.*

24 *Contra contumaces in actibus iudiciariis in non comparendo ad defenſionem cauſæ quomodo procedatur.*

25 *Et quomodo procedatur in citationibus, in quibus non adeſt pœna.*

26 *Et quid ſi citatur ad reſpondendum oppoſitionibus.*

27 *Et quid ſi citatur, ſi eſt hæres, ſi tenet, & poſſidet.*

28 *Citatus ſub pœna ad dicendum cauſam, quare aliquid fieri non debeat contra eum, virtute pacti facti in aliquo inſtramento, vel exequi virtute ſententia, aliàs contra eum lata, vel laudi, aut quare non eſt reſcribendum tali Iudici, quod ſuam exequatur ſententiam, iſtis, & ſimilibus caſibus, ſi non comparet, quomodo ſit proferenda interloquutoria, & quomodo prouidendum?*

29 *Citato ad aliquod exhibendum, quæ remedia competant.*

30 *Quid obſeruandum ſit contra non parentes mandatis Principis pro bono pacis.*

31 *Citatus, vt tamquam principalior, & legalior veniat reſponſurus ſuper tenore articulorum, exceptionum aut poſitionum, & non veniat, an Curia habeat eum pro confeſſo, ita vt à dicto decreto appellari non poſſit.*

32 *Citatus in vltimo, an inſerto tenore articulorum, ſeu exceptionum, an ſit citandus perſonaliter.*

SECTIO XXXVIII.

1 POſſidente actore ex primo decreto in actione perſonali, comparendo contumax infra tres menſes à die primi decreti, reficiendo expenſas parti, iuxta *legem ſancimus, & auth. poſt iuſiurandum, C de Iudiciis, per capitulum finem litibus, de dolo, & contumacia,* ſoluendo pœnam fiſco, præſtando cautionem de iudicio ſiſti, recuperat tenutam, & ipſo audito proceditur ad vlteriora in cauſa, iuxta auth *ei qui, cum materia, C de bonis authoritate Iudicis poſſidendis*, & in præſenti ſtatuto ſtatuitur Afflict. *in conſtit. contumacem, in fin.* Carauit. 22. vbi de hac condemnatione expenſarum contra contumacem, multa notabilia habentur, & per Panormit. *in d. cap. finem litibus, à num. 10. de dolo, & contumacia.*

2 Erunt autem tunc expenſæ integrè ſoluendæ, adeò, quod ſi vnus denarius deficeret, non eſſet audiendus, notat Bald. *in cap. conquerente, de reſtit. ſpoliatorum, in 2. col. num. 1. verſ. in text.* ibi, *integra, & §. dum dico de expenſis litis.*

Suntquè ſoluendæ realiter, nec ſufficit poſitum, ſecundum Bald. *in auth. qui ſemel, col. penult. verſ. quæro, numq id. C. quomodo, & quando Iudex*, Dec. *conſ. 34. in fin.* Iaſ. *in d. l. ſancimus, C de iudiciis, n. 21. verſ. ſed occurrit nouum dubium.*

Verùm parte recuſante recipere ſufficit 3
depoſitum, quod habet vim ſolutionis, Iaſ. *in d. l. ſancimus.*

Et taxantur expenſæ, aut dilucida pro- 4
batione, per partem, aut per iuramentum ipſius actoris, & ſi probauerit per probationem, Iudex taxabit, ſi verò per iuramentum, pars probare elegerit Iudex ſuo arbitrio taxabit, hæc diſponuntur in *conſtitut. diuorum Principum*, & ibi vidè Afflict. idem tenet Bald. *in l. ſancimus, C. de iudiciis,* Iaſon. *in auth. poſt iuſiurandum, Cod. eodem, num. 2.*

At in illa taxatione, partis citatio non
requiritur, ſecundum communem opinio- 5
nem, de qua per Iaſ. *in d l ſancimus, num. 17.* & per Panorm. *in d. cap finem litibus, de dolo, & contumacia num. 17. verſ. 3 ad idem quaritur.*

Praxis autem extitit temporibus Ioan. 6
Anton. de Nigr. *in cap. Regni Præſidem, num. 27.* & Vrſill. *ad deciſ.* Afflict. 70. *in fin.* quod prius expenſæ à Iudice taxarentur, & poſtmodum præſtaretur iuramentum, quæ praxis eſt iuxta text. in authen. *poſt iuſiur. C. de iudiciis*; nos verò taxamus habita relatione ex actis ab eo cui taxam committimus, qui ſolet, vt plurimum eſſe Scriba, vel actuarius cauſæ.

Et in taxatione rationem habemus expenſarum pro Aduocati, & procuratoris ſalario, ex Afflict. *deciſ.* 70. licet, in eo, quod Iudici iuſtum videbitur, non quod pars impenderit, attendamus ex Carauit. *in rit. 310. in fin.* quod ſi habuiſſet Aduocatum gratis, an tunc taxari debeant, vide Panormitan. *in cap. finem, num. 29. de dolo,*
& contumacia, reuocatque Iudex taxam 8
expenſarum ſuperfluarum, ex Annon. *ſingul. 178.*

Damna quoque reficienda ſunt, non ſo-
lùm paſſa, quoad perſonam, vt ſi eſſet ar- 9
tifex, ſed etiam quò ad alias res, Iaſon. *in d. l. ſancimus, C. de iudiciis, num. 16.* Vio. *in recollectione commun. opin. 81. in tit. de fructibus, & litis expenſis*, facit gloſ. *in d l. ſancimus in verbo damna, C. de iudiciis*, vbi inter alias differentias inter hanc condem-
nationem expenſarum & illam, de qua *in l.* 10
properandum, §. ſin autem. C. de iudiciis, tradit hanc, iſtam eſſe de omni damno, illam tantùm de expẽſis in litibus, & an iuſta cauſa litigandi ratione contumaciæ excuſet, vide Panormitanum *in d. cap. finem litibus, num. 14.* poteſt vero Iudex ex cauſa ab ipſis expenſis abſoluere, d. auth. *poſt iuſiurandum, in fine, C. de iudic.* & alias differentias refert inter hanc & illam, Panorm. *in d. cap. finem litibus.*

Nec ſolùm parti expenſas reficiet, ſed 11
vt diximus pœnam fiſco ſoluet, de qua habes per Marant *dicto 2. membro* & per Carauit *in ritu. 131.*

Et cauebit de iudicio ſiſti, & de obſerua- 12
tione

tione iudicij in loco iudicij,& non in loco domicilij, Affl.*dec.*132.*n.*2.

13 Tenebiturque qui fideiuber vſque ad ſententiam, non autem poſt, *l. Græcè*, §. *poſt litem ff. de fideiuſſorib.* Bar.*ſing.*30.

14 Nec tamen eſt obligatus ad ſiſtendum reum in cauſa appellationis, vt notat Gloſſ. Authentic. *de his qui ingred. ad appellation.* quod intelligimus, ſiue ſit reus condemnatus, ſiue abſolutus à lite, & ab obſeruatioue iudicij, Aluiſius Albert. *in ſingul.* 120.

15 Sed quid ſi promiſiſſet repræſentare toties quoties Curiæ videbitur, & quid ſi promiſiſſet exhibere, & parere mandatis, vide Addent.*ad d.ſing.*Batt.30.

16 Nec finita inſtantia, & curſu temporis, tenebitur etiam de iudicatum ſoluendo obligatus, *l. cum lite mortua*, *cum gloſſ. Iud.ſolui*, cùm ſit finita obligatio, idem Aluiſius *ſingul.* 123. vbi idem erit ſi ſit finitum iudicium, & denuò appellatum.

17 Porgata verò contumacia, poteſt qui purgat, opponere contra proceſſum iam factum, Iaſ.*in d.l Sancimus*,*n.*16.

18 Et contumaciam non ſolùm conuentus purgare poteſt, ſed etiam procurator, vel amicus in his cauſis ciuilibus, interponiturque decretum, quod ſi contumacia eſt ciuilis, & exequutum ſit ex primo decreto, quod ex quo cautum eſt de iudicio ſiſti, & refectæ ſunt expenſæ, reſtituantur bona, in quæ creditor fuerat immiſſus ei, qui contumax fuerat reputatus, Carau. *rit.* 23.

19 Verùm purgata contomacia oon poterit
opponere fori declinatoriam, nam
quamuis per fideiuſſionem de iudicio ſiſti,
& de iudicatum ſoluendo, ſatiſdans non
20 dicatur conſentire in Iudicem, adeò quòd
poſt non poſſit opponere exceptionem
declinatoriam, ſecundum Bartolum, &
alios in *in l.ſi conuenerit*, *ff. de iuriſdict. om-*
nium Iudic. & probatur in authen. *offeratur*,
Cod. de litis conteſtat. tamen non habet lo-
cum in eo, qui ſatiſdat, vt reuocet tenu-
tam, quam paſſus eſt ex primo decreto,
iuxta *capitulum quoniam frequenter*, *vt lite*
21 *non conteſtata*, quia odio ſuæ contumaciæ
inductum eſt, vt oon poſſit vlteriùs fo-
rum declinare, ità ſingularitèr dixit An-
gel. *in l.eum, qui in poſſeſſionem ff.de priuilegiis*
creditorum, Hyppol.*in ſingul* 227. Carau. *rit.*
205. *verſ.*3.*quare*, vbi quod ſecus eſſet ad in-
ſtantiam Baronis.

22 Limita prædicta; primò, ſi de debito conſtaret per inſtrumentum publicum; tunc enim expectaretur trimeſtre tempus, ſed facta exequutione, & debitore citato ad ſoluendum interponitur decretum, quod vendatur exequutio, vt de eius pretio creditori ſatisfiat.

Pro praxi faciunt dicta per Neguſan. *in tract. de pignoribus*, *in* 2.*membr.* 3.*par. in fin.* & per Canarium *in tract. de executione inſtrumenti, in* 4.*num.* 6.7.8.*&* 9. facit etiam, quia inſtrumentum in actis productum facit rem contentam in inſtrumento haberi pro manifeſta, *cap. cum olim* 69. *de verborum ſignific.* Bart. *in l.*1. *in verſ. venio ad quæſtiones*, *ff. de operis noui nunciatione*, Alexand. *conſ.*70. incipiente, *viſo, & opportunè, in* 4.*col. vol.*2.& in eodem *vol. conſ.*117. *in* 2.*col.* Afflict. *in conſtit. exceptiones, num.*15. *verſ. in contrarium videtur.*

Limita ſecundò in eis, contra quos fuit 23
incuſata pœna promiſſa & ſtipulata pœnes acta Curiæ, quæ per partes incuſantur, abſque alia citatione, ſeu per fiſcum, ſi tamen fiſco eſſent ſtipulatæ, quibus incuſatis realiter, & perſonaliter expediuntur literæ exequotoriales Carauit. *ritu* 128. & rationem dicit Andrea *in vſibus feudorum*, *in cap.*1. *col.*6. *verſ. & ſi hac obligatio fuerit*, *quo tempore miles*, quia non fieret, niſi exequutio obligationis, Afflict. *in conſtit. edictorum*, *num* 40. & dictarum literarum exequutio, etiam per oppoſitionem nullitatum non impeditur, Afflict. *deciſ.* 317. ſed facta exequutione reali, expeditur mandatum ad ſoluendum, & ſi ſatisfeciſſe alleget, declarare debet ſi ſoluit ante, vel poſt incuſationem; ſi ante non auditur, niſi facto depoſito; ſi poſt auditur, & interponitur decretum de vendendo, & quod ſoperſedeatur per dies, infra quos valeat docere de ſatisfactione, Carauit. *in d. ritu* 128. *num.* 5. referens ibi doas limitationes, prima, quando obligatio incuſatur in alia Curia, & non in ea, in qua fuit ſtipulata, nam in hoc caſu requiritur citatio, ad quod vide dicta per Vrſill. ad deciſ. Afflict. 187. alteram in obligatione antiqua.

Et in bis duobus caſibus debitor allegans ſatisfactionem non facit depoſitum, nec in vinculis cauſam dicit, ſed auditur, & ſic practicari refert.

Quæ autem ſuperius dicta ſunt in oon-
tumacibus, de iis intelligenda ſunt, qui 24
ſunt contumaces in non comparendo ad defenſionem cauſæ, ſecus ſi eſſet contumax in aliis actibus iudiciariis, Dec. *conſ.* 33. 1. *vol.*

Et erit ſciendum, quod in omnibus ci- 25
tationibus, in quibus non adeſt pœna, die
ſequenti proceditur ad actum in contuma-
ciam, vt dicit Carau. *ritu* 94. & Maran. *in d.*
6.*p.*1.*memb. num.*67. dixit, in omnibus cita-
tionibus prætet primam, iu qua expecta- 26
tur triduum, procedi ad actum die ſequenti
in contumaciam; in aliis verò citationi-
bus diuerſimodè procedi, nam ſi quis citatur
ad reſpondendum poſitionibus in
contumaciam, habetur pro confeſſo, iuxtà
praxim traditam infra *in pragm.* 5. *de dila-*
tionibus.

Item ſi citatur quis, quod declaret, ſi
eſt hæres, ſi tenet, & poſſidet, & ſimilia, in
contumaciam decernitur, quod habeatur, 27
prout deterius iuxta *prag. ſi Reus exceptiones*
vbi latè dixi, & eſt tex. *in l. de ætate*, §. *ta-*
cuit, *ff. de interrogatoriis actionibus*, & *cap.*
ſi poſt quæſitum de confeſſis, *in* 6. & text.
in l. fin. §. *quia quidem*, *Cod. de iure deliberan-*
di,

di, Rennati in l. quæ dotis, num. 33. ff. ſoluto matrimon.o, vel compellitur per capturam pignorum argumento tex. in l. debitoribus ff. de re iudicata, & hoc remedium in ſimili dat gloſſa in l. certum, in verbo confiteatur, ff. de confeſſis, Iſern. in cap. 1 §. communes, fide feud. defunct. milit. 1. col. verſ. ſed ſi dominus vellet, ſeu per mulctæ indictionem, l. 1. § ex hoc reſcripto, verſic quod ergo ſi non reſponderit, ff. de vent. inſpic. & fit decretum compulſiuum, virtute cuius expediuntur literæ exequutoriales, etiam pro multa. Et hæc tria remedia tradit gloſſa in d. l. certum, in verbo confiteatur.

28 Et demùm ſi citatur quis ſub pæna ad dicendum cauſam quare aliquid fieri non debeat contra eum, virtute pacti per eum facti in aliquo inſtrumento, vel exequi virtute ſententiæ, aliàs contra eum latæ, vel laudi talium arbitrorum, aut quarè non ſit reſcribendum tali Iudici, quod ſuam exequatur ſententiam, iſtis & ſimilibus caſibus, ſi citatus non comparet, dicitur in calce citationis cum appoſitione decreti, quòd compellatur, & fiant litteræ compulſiuæ, per tex in l. 1. §. 1. ibi, cogenda erit, ff. de ventre inſpic. & ibi gl. Carauit. in d. ritu 134 num. 3. & hæ contumaciæ non ponuntur in libro, nec contumaces tenentur ad pœnam aliquam.

Verùm ſi contigerit vigore exequutionis faciendæ cum dictis literis exequutorialibus procedi ad venditionem dictæ exequutionis, quia citatus adhuc manet in perfidia, actore inſtante, illa exequutio venditur pro pœna, ratione ſpreti mandati, & fiſco applicatur, Carau. in d. ritu 133. in fine.

29 Et contra citatum ad aliquid exibendum quatuor remedia, tradit gl. in l. in poſſidentibus, C. de rei vendicat. qui non vna practicantur in Sacro Conſilio, vt refert Vincent. de Franch. deciſ. 771. in fin.

Primum condemnare exhibentem ad intereſſe, iuxtà text in l. vis, edendo, lib. creditor, §. iuſſus, ff. de appellationibus.

Secundum remedium eſt denegare audientiam, de quo eſt tex. cum gloſ. in l. ſed. & ſi per Prætorem, verſ. ſed ſi decreto, ff. ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur, & Alexand. conſ. 3. 2. vol.

Tertium remedium eſt deferre iuramentum in litem, quod eſt iuramentum veritatis, de quo loquitur tex. in l. penult. ff. de in litem iurando, & in l. finem, ſuncta gloſ. in verbo magno, Cod. de fideiuſſoribus.

Et hoc iuramentum, Sacrum Conſilium ſemper defert præuia taxatione, per tex. in l. videamus, §. fin. ff. de in litem iurando, & ex tribus mitius ſemper eligere ſolet.

Et cùm aliquando contingat non pareri mandatis Principis, ſeù Iudicis ſub pœna quod ordine ſit procedendum præſertim quando fiunt mandata, nè partes veniant ad arma, dixi in dec. mea 142. num. 3. 30

Quod ſi citatur aliquis, vt tanquam principalis, & legalior veniat reſponſurus ſuper tenore articulorum, ſeù exceptionum, aut poſitionum, & non venit, tunc Curia habet eum pro confeſſo, & ita determinatum fuit in cauſa Antonij de Celano; eſt verum, quod in vltima ipſarum citationum debet inſeri totus tenor articulorum, ſeù exceptionum, & à dicto decreto numquam appellatur, verba ſunt Rit. 120. ſecundum ordinem Carauit. qui tradit practicam Ritus prædicti, tàm in præſente, quam in abſente. 31

Bene verum eſt, quod quando in vltimo citatorio cum inſerto tenore articulorum, ſeu exceptionum eſt citandus perſonalitèr, & non ſufficit citatio domi. Carau. in eodem rit. n. 3. 32

DE MODO PROCEDENDI CONTRA NON contumacem, vel qui contumaciam purgauerit.

Comparente reo in termino citationis, vel poſt contumaciam, vt ſupra purgatam, detur ei copia petitionis actoris, ipſius actoris ſumptibus, cui reſpondere debeat infra terminum trium dierum poſt dictam copiam datam, proponendo mediante iuramento exceptiones litis ingreſſum impedientes, ſi voluerit. quas probare teneatur infra quinque dies immediatè ſequentes, alias ad merita cauſæ reſeruatæ intelliguntur; probationibus vero factis, Iudex infra alios quinque dies immediatè ſequentes ſuper eis pronunciare debeat, prout ei iuſtum apparebit.

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Exceptiones reſpicientes perſonam Iudicis, quando ſunt proponendæ, & quæ ſint: & de qualitate narrata in libello, quæ dat, vel adimit iuriſdictionem; Exceptiones declinatoriæ iudicij quando ſint proponendæ, & de priuilegio ſuperueniente, per quod eximitur quis à iuriſdictione, quando poſſit opponi.

SVMMARIVM.

1 *Copia petitionis; actoris ſumptibus danda eſt.*

2 *Exceptiones dilatoriæ, quæ opponuntur ad impediendum litis ingreſſum, tripliciter conſiderantur; nam quædam reſpiciunt perſonam Iudicis, quædam perſonam litigantis, & quædam libellum, ſeu ipſam cauſam.*

3 *Quæ reſpiciunt perſonam Iudicis quando ſint proponendæ.*

4 *Qualitas narrata in libello, quæ dat vel adimit iuriſdictionem, ſi negatur, quid obſeruandum ſit.*

5 *Exceptiones reſpicientes perſonam Iudicis, quæ ſint.*

6 *Exceptiones declinatoriæ Iudicij, ante litis conteſtationem ſunt oponendæ, & examinandæ.*

7 *Quod ſi fuerit quis ſortitus priuilegium poſt inſtantiam iudicij peremptam, an poterit opponere declinatorium fori, & lis cœpta ſibi obſtet?*

8 *Priuilegium eximens à iuriſdictione Ordinarij expeditum ſine voluntate, quandocumque ſuperuenit, ante ſententiam poterit opponi.*

SECTIO XLIX.

Qvatuor continet hæc pragmatica, Primò, quod detur copia petitionis, ipſius actoris ſumptibus. In ſecundò, quod reus reſpondeat infrà tres dies, proponendo exceptiones litis ingreſſum impedientes cum iuramento. In tertio, quod probare debeat infra quinque dies. In quarto, quod Iudex pronunciare debeat ſuper eis infra alios quinque dies.

1 His ita notatis redeo ad primum, quod ſcilicet danda eſt copia petitionis, actoris ſumptibus, iuxtà hanc pragmaticam; & ſic obſeruatur in Magna Curia, & quod fuerit obſeruatum in Sacr. Conſilio, teſtatur Anna ſingul.152. & latè Maranta in 4. parte, in 9. diſtinctione iudiciorum, n.13. quod etiam eſſe de iure communi dixit Io. And. in clem. ſæpe §. verum in verbo pronunciatio, de verbor. ſignif. in clem. quamuis, in verbo oblato, de appellat. & eſt tex. in cap. 2. & ibi Abb. Butr. & alij omnes vniformiter de libelli oblatione, in auth. offeratur, & ibi DD. de lite conteſtata, cum alijs adductis per Vinc. deciſ. 358. in principio.

De iſtis exceptionibus aliquæ opponuntur ad impediendum litis ingreſſum, quæ dilatoriæ vocantur, quia differunt, & non perimunt negotium principale. 2

Et hæ tripliciter conſiderantur, quod Marant. in ſpeculo, 6. parte, 9. membro, nam quædam reſpiciunt perſonam Iudicis, quædam perſonam litigantis, & quædam libellum, ſeu ipſam cauſam.

Quò ad eas, quæ reſpiciunt perſonam Iudicis, ante litis conteſtationem proponendæ ſunt, prout declinatoria iudicij, tam ob incompetentiam, de qua dictum fuit ſupra ſect. 1. quàm recuſationis, de qua dicam infra ſect. ſeq & ſuper lite inter coniunctos ſect. 31. 3

Et ſi in libello narratur quædam qualitas, quæ fundat iuriſdictionem Iudicis, coram quo eſt datus libellus, & negatur qualitas, quæ fundat iuriſdictionem iudicis citantis, eſt dandus terminus iuxta praxim traditam per Affl. dec. 297. 4 5

Erit tamen aduertendum, quod exceptiones declinatoriæ iudicij à principio opponendæ ſunt, Speculat. in titulo de iudic. §. 5. exceptiones, verſ & generaliter quælibet declinatoria, & in initio ante omnia ſunt examinandæ, l. vlt. Cod. de exceptionibus, plenè per Bart. in d. l. quidam conſulebam, ff. de re iudic. & d. l. fin. in fin. ff. pro ſuo, Afflict. in d. conſtit. exceptiones dilatorias, num. 9. verſ. ſecus quando opponitur quotidiè, Corn. qui communem refert conſil. 109. num. 22. & Afflict. dec. 185. num. 2. dicit, poteſtatem eligendi Iudicem durare vſque ad litis conteſtationem. 6

Limita, ſi ille met, cum quo cœpta eſt lis, & ſortitus fuerit fori priuilegium poſt inſtantiam iudicij peremptam, poterit opponere exceptionem declinatoriam fori, & lis cœpta ſibi non obſtabit, Angel. conſ. 289. viſo facto, & ſtantis prædictis, Marant. in ſpeculo par. 5 in princ. in verbo, & ſtant omnia durante inſtantia, num. 61. & etiam ſi inſtantia perempta fuerit reſtaurata per inſufflationem ſpiritus vitæ, vt neruoſiſſimè docet Grammat. deciſ. 103. num. 13. verſ. nec obſtat. cum ſequentibus, vſque ad numer. 19. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 331 numer. 2. verſ. ſed. in iſtis nota, Minad. deciſ. 5. quam opinionem alias ſequutum eſt Sacr. Conſilium, teſte Reg. Rouito, cuius hæc ſunt verba in deciſ. 74. numer. 9. & 10. vbi ſubdit, ſe idem ſcripſiſſe, in rubr. de inſtantijs cauſarum non reſtit. num. 12. cum pluribus ſequentibus. 7

Quod idem obſeruandum erit, ſi lite pendente priuilegium ſuperuenit citrà eius factum voluntarium, nam eximit à Iudice, coram quo lis erat inchoata, laſſ. Laofran. deciſ. 70. 8

ARGVMENTVM.

Exceptio recuſationis Iudicis opponenda in principio litis; & an expreſsè pronunciandum ſit ſuper exceptionibus dilatoriis, vel ſufficiat, quod tacitè pronuncietur; Et quando exceptio poſt litem conteſtatam, reddat iudicium retrò nullum eaque poſſit opponi poſt litis conteſtationem; & an ſit iuſta cauſa recuſationis alia lis cum Iudice & an reſultet ex lite inimicitia, ità quod reddatur ſuſpectus, etiam in delegando. Et de Iudice an poſſit propter negligentiam priuari, & quomodo tunc negligentia probanda ſit. Et de Barone quando poſſit cauſam delegare.

Recuſatis Spectabili Secretario Regni, ac Delegatis ad capiendas informationes, & cauſas vltra eorum officia vbi recuſantur, an requiratur depoſitum pro pœna, ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ, & de extenſione pœnalis diſpoſitionis, ex idemtitate rationis, id eſt, de perſona ad perſonam.

SVMMARIVM.

Exceptio recuſationis Iudicis opponenda eſt in principio litis antequam fiat actus, per quem videatur quis in Iudicem conſentire. Recuſationis Iudicum materiam, qui tractent recenſentur, ibid.

2 *Qui oppoſuit exceptiones dilatorias coram Iudice, in eum cenſetur conſentire, & illum poſtmodum non poterit recuſare.*

3 *Quod ſi ſimul, & ſemel proponantur exceptiones dilatoriæ, & declinatoria an inducatur conſenſus per exceptiones dilatorias.*

4 *Suſpicioni Iudicis, an cenſeatur renunciaſſe recuſans, ſi poſt recuſationem comparuerit coram illo Iudice.*

5 *Super exceptionibus dilatoriis expreſsè pronunciandum eſt, nec ſufficit tacitè.*

6 *Citatus comparens ſi expreſsè petit ſuper exceptione pronunciari, & non pronuncietur expreſsè, & proceditur ad vlteriora, proceſſus redditur nullus.*

7 *Quod ſi fuerit oppoſita exceptio, poſt litem conteſtatam, ſi exceptio funditus eradicaret ipſius Iudicis iuriſdictionem, an tunc reddatur iudicium retrò nullum.*

8 *Proceſſus non tenet, ſi citatus, qui non comparet; non ſit iuriſdictioni citantis ſubmiſſus, & cauſa in citatorio non eſt expreſſa.*

9 *Exceptio recuſationis proponenda eſt ante litis conteſtationem. Quid ſi cauſa recuſationis ad eius notitiam nouiter peruenerit, & quæ probatio requiratur quod nouiter ad notitiam perueniſſet, ibid.*

10 *Quod obſeruandum erit in omnibus exceptionibus declinatoriis, ſi per ignorantiam, & ſic per errorem facti eſſent omiſſa, & quomodo probanda ſit ignorantia.*

11 *Recuſationis cauſa iuſta eſt quando quis litigat cum Iudice tamquam cum priuato, & quando id procedat, num. 14. & n. 16.*

12 *Quamuis lis adſit ſub nomine dignitatis, quia ex litibus oriuntur inimicitiæ, quò ad omnes de parentela, ibid.*

13 *Suſpicio ex cauſa inimicitiæ admittitur, etiam in delegando.*

15 *Suſpectus in cognoſcendo, regulariter non eſt ſuſpectus in delegando.*

17 *Et quid ſi conſuluit contractum, de quo lis pendet, an ſit iuſta cauſa recuſationis, etiam in delegando.*

18 *Officialis remouetur à iudicando ob negligentiam, eaque quomodo probanda ſit, & an & quando poterit priuari propter negligentiam.*

19 *Baro cauſam propriam an poſſit delegare.*

20 *Recuſari poteſt omnis Iudex, & perſona quæ in Iudicio interuenire poteſt, & pars ladi.*

21 *Fiſci Patronus non recuſatur, & quando.*

22 *Pœna ſtatuta in recuſante an procedat in recuſatione Secretarij Regni.*

23 *Lex augens pœnam reſpectu vnius perſonæ non nominatæ in prima lege cenſetur illa comprehenſa in prima diſpoſitione.*

24 *Delegati ad Cauſas ſi recuſentur, an ſit faciendum depoſitum.*

25 *Facilius recuſantur Delegati, quam Ordinarij.*

26 *Recuſationis materia eſt fauorabilis.*

27 *Extenſio in odioſis quando fiat de ſimilibus ad ſimilia.*

28 *Similium idem eſt iudicium.*

29 *Ratio vbi eſt expreſſa in lege, fit extenſio, etiam in pœnalibus.*

30 *Ratio quare detur pœna in recuſatione Iudicum.*

31 *Quod pluries eſt iudicatum, in dubium non eſt vertendum.*

32 *Deciſio Collat. Conſil. pro recuſatione Comitis Mola Delegati cum depoſito pœnæ propoſita.*

33 *Deciſio eiuſdem Collat. pro recuſatione auditoris Delegati ad informationem capiendam.*

34 *Recuſationis materia, remiſſiuè.*

SECTIO XL.

QVò ad recuſationem de cuius materia 1
habetur per DD. *in l. apertiſſimi, C. de iudiciis*, per Canoniſtas, *in cap. poſtremo, de appellationibus*; per Speculator. *in tit. de iudicibus delegatis, in §. ſuperius*, per Marant. *in 6. part. 2. actu; de appellationibus, à num. 24. in verbo recuſatio*. per Steph. Aufrer. *in tract. de recuſat. ſuſpecti Iudicis*, per Graſ. *in tract. de exceptionibus, except. 14.* per Reg. Rouit. *in repetitionibus pragmaticarum*,

de ſaſpicionibus officialium, per Girar, Maynard. *lib. 1. deciſ. 92. 93. 94. & 99. & in eodem libro 1. deciſ. 80. de amicitia per ludum, & in dec. 82* nouiſſimè per Io. petrum Fontanell. *in prioribus deciſionibus*, quas compilauit à *numer. 1. vſque ad 30.* ſi ſit collega aduerſæ partis, per Collectores *commun. opin. tom. 1. in tit. de iudicijs, à numer. 141.* per Carauit *tit. 165. num. 12.* per Ioan. Ant de Nigr *in cap. Regni prolixitatem*, per Menoch. *caſ. 121 & 152.* Io. Bapt. Lare, *alleg fiſcalium, alleg. 118. 2. vol.* vbi quod ſi Iudex ſcripſit librum, quomodo poſſit pro ſuis ſcriptis recuſari à *numer. 5.* & per alios adductos in mea *deciſ. 80. in princ.* ſimiliter opponenda eſt ante litis conteſtationem, *l. nemo 4.* iuncta gloſ. *figurationis caſus, C. de iuriſdiction. omnium Iudic. l. ſed etſi ſuſceperit, ff de iudicijs, l. nemo. C. de iuriſd. omn. Iudic. l. fin. Cod. de exceptionibus, cap. inter Monaſterium, de re iudic & cap. Paſtoralis, de exceptionibus*, imò Bart. *in l. ſi conuenerit, de iuriſdict. omn. Iudic. & in d. l. fin. Cod. de exceptionibus, & in l. quidam conſulebant*, dixit, opponendam eſſe in principio litis, & antequam fiat actus, per quem videatur quis conſentire in Iudicem.

2 Vt ſi oppoſuerit exceptiones dilatorias, Maranta *in pract par. 4. in duodecima princ. diſtinct. Iudic. num 11. verſ ſciat tamen pro complemento* quam opinionem communem refert Felyn. *in d. cap. inter Monaſterium 3. columna, numer. 4.* tam declarantem vndecim modis, teſtatur etiam Bald. *deciſ. 89.* poſitus inter Collectores *communium opinionum, d. liber. 3. tit. 3. de iudicijs, numero 148.*

3 Limitans tamen ſi ſimul, & ſemel opponantur dilatoria, & declinatoria, licèt dilatoria in ordine ſcripturæ primò, fuerit propoſita, nàm non per hoc inducitur prorogatio. quia declinatoria intelligitur prima in intellectu, per *l. 1. § penul. ff de vulgari, & pupill.* ſecundum Bart. *in d. l. quidam conſulebant ff. de re iudic.*

4 Sed ſi poſt recuſationem recuſans comparuerit coram illo Iudice, ſi non proteſtetur de cauſis recuſationis, videtur renunciaſſe, Bart. *in l. à procedente, Cod. de dilationibus*, Rebuff. *in comment. conſtitutionis Gall. de recuſationibus, art. 6. gloſſ. vnica, num. 4.*

5 Et expreſsè ſuper eis pronunciandum eo. Nec ſufficit tacita pronunciatio, ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur Anton. Gabr. *in tit. de exceptionibus, concluſ. 1. lib. 2. in recollectionibus commun. opinion.* etſi alios referat contrariam opinionem tenentes, & ſic in Iudicijs obſeruatur.

6 Vnde ſi citatus comparens petat expreſsè pronunciari ſuper ipſa exceptione, tunc ante omnia debet expreſsè pronunciare, aliàs proceſſus redditur nullus; ſecundum Bald, Præpoſitum, & alios *in cap. ex parte, de appellationibus*, Salicet. *in l. quoniam, Cod. de adulteriis*, Bart. *in d. l. a procedente. C. de dilationibus*, Balb. *deciſ. 67.* relatus in Collectanea *communium opinionum, in tit. de Iudicijs, num. 149. volum. 1. & lib. 3. de Iudic. tit. 1. in verbo incompetentia.*

Verùm poterit opponere, etiam poſt litem conteſtatam quandocumque ante ſententiam, & reddit Iudicium retrò nullum, ſi exceptio funditùs eradicaret ipſius Iudicis iuriſdictionem, ſecundum Albetic. Angel. Bal. & communiter Doctores *in l. 2. ff. ſi quis vocatus non ierit*, Balb. *dec. 89.* poſitus inter Collectores *comm. opin. tom. 2. lib. 3. tit. 1. de Iudicijs, num. 148.* 7

Notabis tamen, quod quando citatus non comparet, & non eſt iuriſdictioni citantis ſubmiſſus, & cauſa in citatorio non eſt expreſſa, tunc proceſſus non tenet, ſecundum Innocent. *in cap. præterea, de dilationibus in fin. 1. columna*, refert Balb. *præcit. loco, verſ. quando citatus non comparet.* 8

Quod dictum eſt recuſationes Iudicum ante litis ingreſſum opponi debere, intelligo niſi nouitèr ad notitiam ſuam cauſa recuſationis peruenit, quia tunc vſque ad ſententiam admittendæ ſunt & iuramento purgari poteſt, quod nouitèr ad notitiam ſuam peruenit, Girard. Maynard. *deciſ. Toloſa 95. lib. 1.* ſubdens, *ſi modo is, qui recuſatur, ſententiam ſuam nondum dixerit, quod obſeruandum erit in omnibus declinatorijs.* 9

Et idem erit, ſi per ignorantiam, & ſic per errorem facti eſſent omiſſæ, poſſunt opponi, Iaſ. *in l. error, Cod. de iuris, & facti ignorantia, col. 4. num. 7. cum declarationibus*, de quibus per eum Speculat. *in d. § 2. de exceptionibus, verſ. idem eſt in declinatoria fori.* 10

Et hæc ignorantia per iuramentum probanda erit, vt dixit Pontifex *in cap. Paſtoralis, de exceptionibus*, quod etiam in foro ſeculari ſeruandum cenſeo, & hoc videtur tenere Specul *in d. tit. de exceptionibus, § 2. col. 21. verſ. ſed tu tene, quod prius dixi*, dum reprobat opinionem Vberti, ad quod facit, quia hæc ignorantia dependet ab animo, & in his, quæ dependent ab animo, ſufficit probatio per iuramentum, gloſ. *in §. . . inſtitutionibus de actionibus*, Bar. *in l. interdum, § quod furem, ff. de furtis*, & habetur in prag. incip. *reſponſionibus viciſſim, in fin.* maxime in his, quæ ſunt parui præiudicij, ſecundum veriorem opinionem, de qua per Hyppol. *ſingul. 635.* & per Couarr. *in lib. practicarum, cap. 32. in fin.* nàm ignorantia, tamquam quid dependens ab animo probatur per ſolum iuramentum partis, *cap. nulli, in fin. de electione, in 6.* & notant adducti *in recollectione commun. opin. in tit de iuris, & facti ignorantia, num. 22.*

Sed & ſubnectam aliquas cauſas recuſationis, quæ diſcuſſæ & deciſæ fuerunt, & inter alias ea à DD. traditur, ſi ſcilicet aliàs cum eo tamquam priuato quis litigat, quia ex ea oritur inimicitia, Marant. *in 6. p. in 2. act. principali, & quandoque appellatur num. 47.* Carav. *tit. 288. num. 32.* 11

DVbitatum etiam fuit, An non ſolùm pro proprio intereſſe, ſed etiam vaſallorum, quis poſſit remoueri vt ſuſpectus: Et prouiſũ

fuit

fuit per Collaterale : *Quod non interueniat Ill. Marchio Sancti Sebaſtiani Regens Antonius Caracciolus in taxatione quantitatis debita per prædictam Vniuerſitatem pro Regio ſeruitio* ſub die 20.Nou.1646.

Idemquè indicauimus expeditis commiſſionibus pro capienda aliqua informatione in partibus ;mandauimus etenim admitti recuſationes, ſeruata tamen forma Regiæ Pragmaticæ, prout fuit obſeruatum in recuſatione Iudicis M. C. V. D. Blaſij Baliaghe delegati ad capiendam informationem contra Portulanum Prouinciæ Aprutij, vt apparet ex ſequenti memoriali, & decreto :

Illuſtriſſ.& Eccellentiſſ.Signore.

M*Attia Canale Regio Portolano delle Prouincie d'Apruzzo, Termine, & Capitanata ſupplicando eſpone à V. E. come hauendo eſercitato eſſo Supplicante con ogni integrità, & fedeltà il detto officio per molti anni, hauendo vltimamente con euidente pericolo della ſua vita, & con indicibile fatica, & ſingolare beneficio della Regia Corte fatto vn intercetto d'oglie, & altre robbe, volendoſi ingerire in detto intercetto il Magnifico Giudice D.Biaſe de Boliaga ſenza neſſuna authorità, datone per eſſo ſupplicante parte in Camera, & da quella fatta relatione à V.E. in Collaterale, fù ordinato, che eſſo ſupplicante procedeſſe alla vendita di dette robbe, & che detto Giudice Boliaga in quelle non ſe intrometteſſe Con tutto ciò da ſuoi emoli, & inimici ſi è preteſo procurare dalla Regia Giunta de contrabanni, che detto Giudice Boliaga n'haueſſe di nuouo preſe informatione. Del che hauendone hauuto notitia, allegandolo con giuramento ſoſpetto per l'infraſcritti capi formitèr con il depoſito. Supplica V. E. voltar ſeruita ordinare, che ſtante detta ſoſpettionè allegata, il detto Giudice Boliaga non ſe intrometta in coſa alcuna, tantò più che hauendo eſſo ſupplicante accudito nella Regia Giunta, & alegato odioſo detto D.Biaſe, s'ordinò, che mandaſſe l'informatione pigliata, & non hauendola pigliata, non la pigliaſſe. Contuccie contro detto decreto, & dopò intimato dette prouiſioni, aſſicuratamente & da nemico, con ſtratio, mazzate, & altri tormenti hà carcerato diuerſe perſone contro ogni raggione cum rev.* vt Deus, &c.

Ill.Reg. Caracciolus Marchio S. Sebaſtiani Collat. Conſiliarius ſuper ſupplicatis prouideat. Sanfelicius Reg. Prouiſum per ſuam Excellentiam Neap. die 8. Octob. 1646. Grimald. Facto enim depoſito, prout ex infraſcripta fide :

Noi Gouernatori del Banco di S.Giacomo, & Vittoria facciamo fede tener in depoſito in noſtro banco dal.Dot.Luiſe dello Litto doc. 30. quali diſſe depoſitare per quelli liberarnoſe ad ogni ordine del Regio Collateral Conſeglio, & coſì oſſeruaremo con reſtitutione della preſente firmata, & ſigillata in Napoli à di 9. di Ottob. 1646. docati 30. depoſito. Viſiſque Capitibus exiit decretum, vt infra.

Die 10. Menſis Octob. 1646. Neap.

Facta relatione S. E. in Regio Collat. Conſil. per Ill. Marchionem S.Sebaſtiani.Regentè Antonium Caracciolum Regium Coll. Conſiliarium, & Commiſſarium.

Illuſtriſſ.& Excellentiſſ. Dom. Prorex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit, atque mandat, quod Magnificus Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ D. Blaſius de Baliaga deponat ſuper Capitibus 1. 3. 5. & 6. & depoſitio prædicta recipiatur per Magnificum Auditorem D.Carolum de Vera, *hoc ſuum, &c.*

Zufia Reg. Caſanate Reg.
Sanfelicius Reg. Caracc. Reg.
Capicius Latro Reg.
Antonius Figliola.

Et ad prædicta aduerte, quod nouiſſimè in materia recuſationis Officialium ſuperuenerunt literæ Suæ Catholicæ Maieſtatis, quas inſeri mandauimus, & ſunt tenoris ſequentis :

SVMMARIVM.

1 *Litera S. Maieſtatis nouiſſima in recuſationibus Officialium recenſentur.*
2 *Fiſci patroni in recuſatione cauſa, et qua requiritur.*
3 *Inſtantia cauſarum ſuſpicionum durat per menſem, & non prorogatur. ſed ſemel ex vrgenti cauſa permittitur diſpenſatio.*
4 *Suſpicio Officialium prohibetur per codicillos fieri, et vt dicunt per Scriptorium, definiri, ſed iudicari debet per Tribunal, ad quod ſpectat.*
5 *Sed ſi ex cauſa non deceat publicè per acta pronunciari, fiat cum conſilio Regentium ſecretè.*
6 *Prohibitio fit circa prædicta cum clauſula derogatoria, annullando geſta in contrarium.*

I*Luſtre Duque de Arcos primo nueſtro Virrey, Lugarteniente, y Capitan General.* 1
Los Reyes mis Señores, Padre, y Abuelo, que ayan gloria, conſiderando quanto combiene ala buena, y recta adminiſtracion dela juſticia, que los Iuezes, y Miniſtros, por cuya mano corre, la puedan adminiſtrar con libertad, y ſin recelos y temores, dexaron eſtablecido por diuerſas ordenes, y prematicas de eſſe Reyno, la forma como ſe deuen rehuſar, y alegar por ſoſpechoſos los Miniſtros que me ſiruen en los Tribunales de eſſe Reyno. Y vna delos mas importantes fue la que repetidas vezes, ſe hà dado alos Virreyes vueſtros anteceſſores, prohibiendoles el declarar los dichos Miniſtros por ſoſpechoſos por via de villetes particulares de Secretaria ſin el deuido conocimiento de cauſa, y por tela de juyzio en conformidad delas dichas ordenes, y prematicas; Y al Almirante de Caſtilla, eſtando en eſſe gouierno en carta de 24. Deciembre de 1644. ſe le eſcriuio vn capitulo del tenor, que ſe ſigue;

Por laprematica 11. de ſuſpicionibus Offic. *eſtà diſpueſto, que las cauſas de las ſuſpiciones ſe traten en ſus Tribunales, y no en Colateral. ſi no las que les tocan. Y porque la obſeruancia de eſto es muy conueniente, ordeno y mando, que guardando el tenor de dicha prematica, ſe traten en ſus Tribunales las cauſas, que huuiere de ſuſpiciones; y que en el Colateral no ſe puedan tratar, ſi no las que tocaren à el, y que ſea formitèr, y no de otra manera, ni tanpoco puedan ſer remouidos, per villettes de eſcritorio, ni orden del miſmo Conſejo, ni tengan obligacion de abſtenerſe, ſi no paſſar adelante como ſi ſe huuieſſen dado las ordenes, que no fueren decididas por ſus Tribunales proprios aquien toca, y propueſtos con los requiſitos delas prematicas; y en particular eſto ſe obſerue*
2 *puntualmente con los Aduocatos fiſcales, reſpecto delos quales es neceſſario, que concurra mucho mejor cauſa, que para rehuſar alguno delos Iuezes dela cauſa, como eſtà ordenado por diuerſas ordenes de 24. de Iulio de 1603. y 17. de Iulio de 1610. los quales ſe mandaren guardar por villette del Duque de Alua de 25, de Mayo de 1618. aprouado per conſulta dela Camara de 22 de Nouiembre de 1629. Y tanbien la prematica del Virrey Duque de Alcalà, de hebrero de 1631 que es la 18* in 1. cap. in fine, io nouiſſimis, *que generalmente*
3 *en las cauſas de ſuſpicion corra la inſtancia de vn mes, ſin que ſe pueda diſpenſar, ſi no es por cauſa vrgente vna vez tantùm. Y porque hè entendido, que contra la forma delo contenido en ellas toda via ſe han declarado las dichas ſuſpiciones contra diuerſos Miniſtros*
4 *mios por villetes particulares de mis Virreyes, de lo qual no pueden dexar de reſultar graues inconuenientes à mi ſeruicio, y al beneficio deſtos mis fideliſſimos vaſſallos, pues ordinariamente ſe haze à inſtancia de perſonas poderoſas, que deſconfiando de ſu juſticia, procuran por caminos extraordinarios remouer los Iuezes, que la ſuelen adminiſtrar con integridad. Hè reſuelto (renouado las dichas ordenes) encargaros y ordenaros, que por ningun caſo permitais, que ſe deſpachen ſemejantes villetes particulares, paraque mis Miniſtros ſe abſtengan de interuenir en las cauſas, en que ſon, ò pueden ſer Iuezes, ſino quellas que las partes tuuioren para rehuſarlos y alegarlos por ſoſpechoſos, ſe propongan ante los Tribunales aquien toca, y por ellos con la conformidad eſtablecida por las prematicas ſe determine en tela, y forma de juyzio, ſi el Miniſtro debe interbenir, ò nò; pero ſi la cauſa, per la qual ſe propone la rehuſacion fueſ-*
5 *ſe de tal calidad, que el publicarla pudieſſe cauſar daño, ò tacha notable en la honra, y reputacion del Miniſtro, contra quien ſe propo-*
6 *ne; en eſte caſo os doy permiſſion, paraque comunicandolo con los Regentes de mi Conſejo Colateral con el ſecreto deuido, ſe reſuelua alli lo que ſe debe hazer: y reſolniendoſe, que el tal Miniſtro no deue interbenir, ſe lo ordene, y notifique por deſpacho en forma Cancellaria, firmado de vueſtra mano, y delos Regentes, y Secretario del Reyno, que tenga las palabras mas decentes, y honroſas que fuere poſible, paraque en todo ſe conſerua el decoro, que ſe debe à mis Miniſtros. Y todo lo que de aqui adelante a cerca de eſta materia ſe hiziere contra la forma, y tener deſta orden mia, quiero, y declaro, que ſea nulo, y inualide, aſſi como por la preſente lo declaro, paraque no tenga en ningun tiempo valor, ni fuerza en juyzio, nì fuera del, nì por ello ſe acquiera derecho ninguno ala parte rehuſante para remouer al Miniſtro rehuſado; antes bien pueda la parte contraria alegar la nulidad dela orden, que ſobre eſto ſe diere, y de todos los actos, que conſecutiuamente ſe hizieron, como hechos contra el expreſſo caſo dela ley, y ordenanza mia, que imbiolablemente mando, que ſe obſerue. Y porque entiendo al preſente ſe hallan algunos Miniſtros mios declarados per ſoſpechoſos en la forma referida por villetes particulares, os ordeno, y mande, que en reciuiendo eſta, los mandays reuocar todos, reſeruando alas partes el derecho de proponer las rehuſaciones formalmente ante los Tribunales aquien toca, paraque en ellos en la conformidad dicha ſe les adminiſtre cumplimiento de juſtitia, y ſiendo vos tan zeloſo della, y de todo lo que toca à mi ſeruicio, eſpero tendreis muy particular cuydado, de que eſto ſe obſerue con toda puntualidad, pues aſſi conuiene, y procede de mi deliberada voluntad. De Zaragoſa à 5. de Agoſto de 1646.*

YO EL REY.

Zarate Secretario coo las ſcõales del Conſejo.

Et hoc quoque fuit prouiſum intet alia decreta Supremi Italiæ Conſilij, reſultantia ex Viſitatione D. Franciſci Antonij Alarcoois, per quæ lecta in Coll. Conſ. in anno 1644. exiit reſcriptum S.E. cuius verba inſeri mandaui, vt plena notitia illius haberetur, eſtquè tenotis ſequeotis:

Por la prematica 11. de de ſuſpicion. official. eſtà diſpueſto, que las cauſas delas ſuſpiciones ſe traten en ſus Tribunales, y no en el Conſejo Colateral, ſi no las que le tocan. Y porque la obſeruancia de eſto es muy conueniente, ordeno y mando, que guardande el tenor dela dicha prematica ſe traten en ſus Tribunales las cauſas, que huuiere de ſuſpiciones, y que en el dicho Conſejo Colateral no ſe pueda tratar, ſi no las que le tocaren, y que ſea formitèr, y nò de otra manera, ni tanpoco puedan ſer remouides por villette de eſcriterio, ni orden del miſmo Conſejo, ni tengan obligacion de abſtenerſe, ſi no paſſar adelante, como ſe huuieſen dado las ordenes, que no fueren decididas por ſer Tribunales proprios à quien toca, y propueſtas con los requiſitos delas prematicas.

Pro exequutione quarum literarum, cùm indecens Domino Proregi videretur cauſas recuſationum infraſcriptorum Conſiliariorum in ſcriptis referri, conſulto Collat. Conſil. abſque depoſito & allegatione in ſcriptis, prouiſum fuit quod Conſiliarij de Angelis, & Gamboa non interueniant, vt ex ſequenti decreto, cuius tenor eſt, qui ſequitur:

Super

Super ſuſpicione allegata pro parte Illuſtrium Franciſci Filomarini Principis Roccæ aſpidis, & Ioannis Baptiſta Filomarini Ducis Perdifumi fratrum in perſonam Regiorum Conſiliariorum Franciſci Antonij de Angelis, & Aloyſij Gamboa, vt in actis, &c.

Die 8. menſis Nouembr. 1646. Neap.

Viſo memoriali porrecto Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Domino Proregi pro parte prædictorum Illuſtrium Principis Roccæ Aſpidis, & Ducis Perdifumi, viſis videndis, conſideratiſque, conſiderandis, &c.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ Dom. Vicerex, Locumtenens, & Capitan. General. &c. prouidet, decernit, atque mandat: Quod Magnifici Conſiliarij Franciſcus Antonius de Angelis, & Aloyſius Gamboa non interueniant in cauſis dictorum Illuſt. Principis Roccæ Aſpidis, & Ducis Perdifumi. Hoc ſuum, &c.

Zufia Reg. Caſanate Reg.
Sanfelicius Reg. Carac. Reg.
Capic. Lat. Reg. Barilius.

12 Etiam ſi lis adſit ſub nomine dignitatis, & non ſolum, ſi litiget Iudex, ſed ſi omnes de parentela, Reg. de Ponte *deciſ.* 30. de qua meminit Reg. Rouit. *deciſ.* 80. *num.* 12.

Hocque locum habet, quamuis cauſa non ſit capitalis, vel grauis, ſecundum Panormit. & Franc. relatos per Reg. de Pont. *in d. deciſ.* 30.

Vel ſi alteri parti fauit idem *num.* 9. Ambroſ. *deciſ. Peruſ.* 50. *num.* 50. cùm ciuilis quæſtio anſam præbere ſoleat criminalibus, vt inquit text. *in l. properandum, in princ. C. de iudiciis* imò non ſolum magnum, ſed maximum odium parere conſueuit, atteſtante *prag. odia litium, de cauſis compromittendi*, quæ loquitur inter coniunctas perſonas, inter quas amor ſanguinis deberet tales motus odij reprimere. verba ſunt Viuij *deciſ.* 363. *num.* 4. Et ad cauſam inimicitiæ reducitur communiter caſus litis, quæ inter Iudicem & partem in alia Curia, videlicet qui mecum alibi litigat, non poteſt meus eſſe Iudex in alia cauſa inter me, & tertium quemdam, per odium & inimicitiam, quæ regulariter contrahitur ex litibus, verba ſunt Fontanell. *in deciſ. Barcin.* 14. *tom.* 1. *num.* 25.

13 Data autem inimicitia, ſequitur, quod Iudex à iudicando & delegando abſtinere ſe debet, & ſuſpectum recuſari poſſe, iuxta decretum Collateralis Conſilij relatum per Camillum à Ratta *in conſ.* 3 *r.* Reg. Rouit. *in prag.* 15. *de ſuſpicione Officialium*, qui copioſè de intellectu decreti loquutus fuit & id eſſe de iure, fundat Camill. de la Ratta *loc. cit. à num.* 9. & ita deciſum fuit in Collat. Conſilio in recuſatione ſpectabilis Præſidentis Sacri Conſilij ad inſtantiam Lucij Capycij, cum quo vertebatur lis, vti creditore, & emptore caſalis S. Viti, ſub die 17. Nouemb, 1644. acta penès Scribam mandati Stephanum de Giorno.

Porrecto enim memoriali per dictum D. Lucium S.E. cuius tenor eſt:

D. *Lucio Capeco ſuplicando ricorda à V.E. come per giuſte cauſe ſta ordinato da V.E. che il Sig Preſidente del S. C. non interuenga nelle cauſe di eſſo ſupplicante, e perche con l'occaſioni delle liti, occorre di continuo far commetere cauſe, reclamare dalli decreti di Commiſſarij, o del S. C. o far altro conforme il biſogno, la quale giuſtitia con eſperienza non puedo ottenere dal detto Signor Preſidente. Per tanto ſupplica V. E. reſti ſeruita comandare, ch' in dette occaſioni, & in quanto occorre nelle cauſe di eſſo ſupplicante, nellequali non può interuenire detto Signor Preſidente, proueda il S.C. acciò poſſa conſeguire la ſua giuſtitia*, vt Deus, &c.

Commiſſaque mihi cauſa, vt ex ſequenti formula:

Spectabilis Regens Sanfelicius *Collateralis Conſiliarius de ſupplicatis ſe informet, & prouideat, Brancia Reg. Prouiſum per S. E. Neap. die 3. Nouemb. 1644. Caſabiurus.* Exiit decretum vt infrà:

In cauſa ſuſpicionis propoſitæ per D. Lucium Capicium in perſonam Spectab. Præſidentis Sac. Conſil. vt in actis, &c.

Die 14. Nouemb. 1644. Neap.

Viſis actis, & ſignanter retroſcripto memoriali nouiter præſentato per dictum D. Lucium, & de omnibus in eis contentis facta relatione S E. in Collat. Conſil. per Spectab. Reg. *Sanfelicium* Collateralem Conſiliar. & Commiſſarium.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capit. Generalis, &c Prouidet, decernit, atque mandat, quod prædictus Spectab. Præſid. S.C. non interueniat in cauſis prædicti D. Lucij Capicij, nec etiam in delegando, hoc ſuum, &c.

Brancia Reg. Zufia Reg. Caſanato Reg.
Sanfelicius Reg. Capicius Lat. Reg.
Salamanca Reg. de Giorno

Et ita cenſuimus ſemper, cum vidimus alicuius iudicis intereſſe in aliquo iudicio, iuxta fundamenta & authoritates ſupra relatas, & in ſpecie obſeruatum fuit in perſonam eiuſdem Præſidentis S.C. qui declarauit in cauſa Maioratus inter dominos Principes Cruculi, & Petræ Elcinæ ob matrimonium contractum inter eius filium & filiam Principis Cruculi, poſſe in eodem iudicio deduci iuſta ad filium ſpectantia ſuper bonis in iudicio deductis; fuit enim per Collaterale Conſilium iudicatum, vt ex memoriali, & decreto, quorum tenor eſt, qui ſequitur.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Sig.

ILl. Principe di Pietr'Elcina dice à V. E. come il qu. D. Ceſare d'Aquino Principe di Caſtiglione inſtituì vn maioraſcato con diuerſe conditioni, e fra le altre, che la ſua figlia primogenita doueſſe caſarſi con certa graduatione nella Famiglia d'Aquino, & in caſo ſe fuſſe caſata contro detta graduatione, donò dall'hora per all'hora duc. 300. mil. à quella perſona, che era ſtata deſignata per ſua ſpoſa. Et eſſendoſi quella maritata con il Principe di Caſerta ſuo ſpoſo, ſi deuono ad eſſo eſponente detti duc. 300. mil. per eſſere ſtato il primo chiamato à detto matrimonio, & all'incontro il Principe de Cruculi, & il q. Principe de Ferolito fratello d'eſſo Principe di Caſtiglione, s'obligorno è denorno tutta la lor portione di loro legitime, & altro al ceppo di Caſtiglione, ſempre che tenendo ciaſcuno di loro vna ſola figlia femina herede, quella ſi fuſſe caſata fuora della Famiglia d'Aquino, con reſtarli ſolo in tal caſo duc. 20. mil. di dote à detta figlia femina loro herede, & non più. Et ſi obligorno anco, che morendo tanto eſſo Principe di Cruculi, quanto detto q. Principe di Ferolito, in tal caſo la loro robba ritornaſſe al detto ceppo di Caſtiglione. E perche Signore Excellentiſſimo il Principe di Ferolito paſſò à meglior vita ſenza heredi, e pretende il Signor Preſidente del S. C. douerſeli la metà de detta portione di detto q. Principe di Ferolito, come laſciata in vno pretenſo teſtamento al Principe di Cruculi per eſſernoſi fatti capitoli matrimoniali frà la figlia vnigenita di d. Principe di Cruculi, & il figlio di detto Signor Preſidente del S. C. la cui metà di portione di d. Principe di Ferolito ſpetta in virtù di detto Maioraſcato alla Caſa di Caſtiglione come ſi è detto, & non potea teſtarla à ſua voglia, perloche detto Signor Preſidente tiene proprio intereſſe all'inualidità del Maioraſcato, e di già hà dimandato il proceſſo di detto Maioraſcato, & eſſo eſponente ſtà intereſſatiſſimo per la validità di quello per la conſecutione di detti duc. 300 mil. Supplica perciò V. E. reſti ſeruita ordinare à detto Signor Preſidente, che ſi aſtenghi in votare & delegare nella cauſa di detto Maioraſcato, quale ad iſtanza di detto ſupplicante ſtà in eſpeditione in d. S. C. vt Deus, &c.

Commiſſa enim cauſa fuit interpoſitum decretum, quod ſequitur:

In cauſa ſuſpicionis allegata per Illuſtrem Principem Petra Elcina in perſonam Spectabilis Præſidentis S. R. C. Andreæ Marcheſij

Die 8. Nouemb. 1646. Neap.

Facta relatione S. E. in Regio Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Didacum Bernardum de Zuſia Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium.

Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capit. Generalis, &c. Prouidet, decernit, atque mandat, quod Spectabilis Præſidens S. R. C. Andreas Marcheſius in Cauſa in memoriali porrecto pro parte ſupradictis Illuſt. Principis non interueniat nec etiam in delegando, hoc ſuum

Zuſia Reg. Caſanate Reg.
Reg. Sanfelic. Reg. Caracc.
Reg. Capicius Lat. Reg. Lombard.

Et ita quoque mandamus quotiès expedire cognoſcimus ex cauſis, quod aliquis non interueniat, quod patet ex ſequenti decreto:

In cauſa ſuſpicionis allegata pro parte Regalis Monaſterij S. Claræ huius Fideliſſimæ Ciuitatis in perſonam Reg. Conſ. Marci Antonij Cioffi, vt in actis, &c.

Die 5. menſis Nouembr. 1646. Neap.

Facta de omnibus relatione S. E. in Collaterali Conſilio per Spectabilem Regentem Ioannem Franciſcum Sanfelicium Col. Conſ. & Commiſſarium.

Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. prouidet, decernit, atque mandat, quod Magnificus Conſiliarius Marcus Antonius Cioffus non interueniat in cauſis dicti Regalis Monaſterij S. Claræ, & reſtituatur depoſitum, Hoc ſuum

Zuſia Reg. Caſanate Reg.
Sanfelicius Reg. Caracciol. Reg.
Capic. Lat. Reg. Barilis.

HIc finem impoſueram Operi, & Additionibus, verùm quia nuper iudicari ſuper nonnullis contigit, & ad manus noſtras peruenere nonnullæ literæ S. Maieſtatis, quarum pro executione fuit quoque iudicatum, quæ omnia pertinent ad poſita in praxi, & additionibus, æquum putaui illa in primi facere, vt cognitio omnium haberetur, quæ ad hunc vſque diem contigerũt.

Idquè iuris Canonici & communis interpretum doctrina procedit, licèt lis per ſententiam iam definita ſit, atque in rem iudicatam tranſierit.

Quod ita intelligi debet, ſi nuper & 14
recentèr hoc factum ſit, vt verò ſimile ſiat vulnus nondum coaluiſſe, aliàs ſi iuſtum temporis ſpatium poſt finitam litem elapſum eſſe conſtet, nullaque odij, aut rancuris ſigna ſuperſint, partes litigantes, vel eorum liberi, aut ſucceſſores ineptè agerent, ſi Barbarorum, & Ethnicorum inſtar per friuolam quandam recuſationem, eaquè diù ſopita & ſepulta fuerunt, nouitèr reſuſcitare vellent.

Eadem quoquè ratione, infirmas ſemper & ſuſpectas eſſe diximus recuſationes, quæ propterea fiunt, quod alter ex litigantibus durante illa lite, quæ dirimi debet, ipſi Iudici litem mouere cæperit; hiſce enim technis plerumque vti ſolent, qui cauſæ ſuæ diffidentes, tergiuerſari incipiunt, atque ea ratione Iudicem recuſare conantur, cui aliàs nullam iuſtam recuſationis cauſam obijcere potuiſſent:

Sed

Digitized by Google

15 Sed & illud in hac materia omittendum
non eſt, quod regulariter ſuſpectus in co-
gnoſcendo, non eſt ſuſpectus in delegan-
do; ex dictis per Regentem Hectorem
Capycium, Latro Marchionem Torellæ,
doctriua & negotiis celebrem *deciſ.* 87. *in
princip.* & per Ioannem Dominicum Toſſa-
num *in pragm. de antefato obſeru.* 3. *nu.* 113.
qui loquuntur in perſona Præſidentis
S. C.

Limitatur in ſuſpicione ex cauſa inimi-
citiæ, dummodò non ſit affectata, vt ſupra
probatum fuit.

16 Limitatur ſecundò, ſi in delegando ad-
hiberetur cauſæ cognitio, Regens Rouit.
in prag. 15. *de ſuſpic. official. num.* 7. Taſſon.
pracis. §. *obſeruat.* 3. & nouiſſime in lite ver-
tente in S. C. inter Aſcanium de Bolonia
& Principem Chiuſani, ſuſpectus Præſi-
dens in iudicando ratione cognationis,
in prouiſione de verbo faciendo, quæ cau-
ſæ cognitionem requirebat, pro qua Præ-
ſidens mandauit, quod Actuarius veniat
cum proceſſu, fuit per Collaterale Con-
ſilium prouiſum, quod etiam in delegan-
do in cauſa prædicta non interueniat, ſub
die 5. Iunij 1645.

17 Fuit etiam in Collaterali Conſilio deci-
ſum, eſſe iuſtam cauſam recuſationis, etiam
in delegando Spectabilis Præſidentis Sacri
Conſilij, quod conſuluit cautelas, de qui-
bus pendet lis, & de earum nullitate agi-
tur in cauſa inter Ill. Principem Petræ
Pulcinæ cum Ill. Duce Acheruntiæ ſub die
19. Octobris 1644. pro qua faciunt dicta
per Marant. *in d.* 6. *par.* 2. *actu, de appellat.
num.* 52. & per Aufrer. *in tract. de recuſat. n.* 19.
Caroli de Graſſ. *in tract. de exceptionibus ex-
cept.* 24 *a.* 3.

Et propterea eiuſmodi lites verè affecta-
tæ dici poſſunt, & ſic quodammodo ne-
gligendæ, neque albo verarum litium ad-
ſcribendæ, verba ſunt Gerar. Maynar. *deciſ.
Toloſ. lib.* 1. *dec.* 92. *in fine*, à qua non diſce-
dit. Fontanel. *in d. dec.* 15. *tom* 1. *num.* 15. *in
fine*, quando finita lis foret iam, & multum
poſt eam finitam conſtaret lapſum eſſe tem-
pus nullaque odij aut rancoris ſigna ſuper-
eſſent tunc enim non procederent ſuſpi-
ciones, ſecus ſi ex curſu litis, & euentus
in moleſtiis fuerunt; ex quibus die 10.
Octobris 1644. per Collaterale Conſilium
interuenientibus Illuſtribus Regentibus
Duce Beluederij, Spectabil. Regentibus
Didaco Bernardo Zufia, Ill. Marchione
Torellæ, & Spect. D Michaele Salamanca,
vnà mecum, fuit deciſum, quod non inter-
ueniat Spectab. Andreas Marcheſius Præ-
ſidens Sacri Conſilij, nec in votando, nec
in delegando in cauſa Illuſt. Marchionis
Montis Nigri, propter litem quæ fuit
inter eos ſuper emptione Ciuitatis Iſer-
niæ, quamuis eſſet lis finita, quia non
ſine moleſtia remanſerunt, lite termi-
nata.

Reliqua de Iudice ſuſpecto habentur per
Hieron. de Laurent. *in tractat. de Iudice
ſuſpecto.*

Corollarium.

Remouentur quoque Officialis à iudican- 18
do per negligentiam, aut furtum, vel ſimi-
le aliquod vitium, & in vicem eorum
alii ſubrogantur, & pœna contra eos
reſeruatur in arbitrio Principis; per eam
enim ſindicari poteſt, & priuari, *l. ſi quos
Iudices* 3. *C. de offic. Præf. Prat. Orient.* Bald.
in l. nec quicquam, §. *proficiſci* 9. *de officio
Præſidis*, Amod. *in tractat. de ſindicatu num.*
69. & an pluriès, & quotiès debeat inter-
pellari, vt conuincatur, & puniatur de
negligentia, & an ſit priuandus, & pro
quo tempore ſalario, Io. de Plat. *in l. Iudi-
ces, C. de annon. & tribut. lib.* 2. Io. Paul.
Xamarra *in tract. de officio Iudicis, & Aduo-
cati par.* 1. *q.* 17. *à num.* 46.

Remoueri autem poſſunt Officiales mi-
nores de facili, *l.* 2. *C. de ſportul. l. nec Ma-
giſtratibus* 22. *ff. de iniur.* Io. de Platea *in d. l.
Iudices, num.* 2. *verſ. nam minores officiales*,
& in ipſo Magiſtratu poſſunt conueniri,
d. l. nec Magiſtratibus 32.

Maiores autem propter enormia delicta
in officio commiſſa, *l. fin. C. ad legem Iuliam
repet.* Io. de Platea *in d. l. Iudices, num.* 2.
Reg. Tappia *dec.* 3. *ſupremi Conſilij num.* 73.
tenet, non debere remoueri, neque ſuſ-
pendi, niſi pro cauſis enormibus, & gra-
uiſſimis, quod Princeps, & non alius face-
re debet, idque maturo conſilio, vt ha-
betur *in epiſt.* 2. Steph. Papæ I. *de accuſat.
Epiſcoporum*, & aduertit Bouadil. *lib.* 2.
cap. 12. *num.* 59. quandiu eſt in Magiſtratu,
ſi is ſine fraude in ius vocari non poteſt,
expectandum eſt quoad Magiſtratu abeat,
d. l. nec Magiſtratibus 32.

Poteſt etiam remoueri propter aduerſam
& longinquam corporis valetudinem, *d. l.
ſi quos Iudices.*

Et quid in Barone, vtrùm in cauſa pro- 19
pria poſſit alteri cauſam delegare, dixi in
meis deciſ. 63. & 244. *n.* 2. *in fine*, & Maſtrill.
dec. 234. *lib.* 3.

Deduximus *deciſ. noſtra* 387. Secretarium 20
Regni poſſe recuſari, ſiquidem omnem
perſonam, quæ in iudicio interuenire po-
teſt, ex quo facile pars lædi valet, recu-
ſationi obnoxiam eſſe probat Fiuard. *in ad-
dit. ad Villal. com. opin. lit. I. num.* 161. Paciani 21
de probat. lib. 2. *cap.* 45. *num.* 43. & quod ſit
obſeruandum in recuſatione Fiſci patroni,
& Procuratoris fiſcalis, & *prag.* 4. *de ſuſpe-
ctis Official.* & ex Maſtrill. *deciſ.* 214. *par.* 3.
probat Nouar. *collectat.* 35. *ſuper d. pragm.*

Fuit tamen dubitatum an pœna reſpectu
recuſationis prædicti Secretarij eſſet de- 22
poſitanda, & dubium oriebatur ex eo,
quod *in pragm.* 5. & aliis ſanctionibus *ſub
tit. de ſuſpec. Official.* in quibus denominan-
tur Conſiliarij, Præſidentes, cæterique
Iudices, & pœna conſtituitur, nullatenus
de Secretario fit verbum, & in pœnalibus
non fit extenſio de perſona in perſonam
ex vulgata regula Odia, *de regul. iur. in* 6.
latè Giurb. *conſil.* 20. & 21.

Verum

Vetuntamen ex *prag* 15. ceſſat hæc diffi-
23 cultas, dum in ea augetur pœna in cauſa re-
cuſationis, & expreſsè Regni Secretarius
denominatur, vt proindè vi comprehen-
ſiua veniat in primis ſanctionibus, & ita
paſſim ſeruatur: patet enim ex mente, latius
augendo pœnam, eſſe comprehenſam in
prioribus diſpoſitionibus, quidquid con-
tra videatur ſentire Gizzar. *deciſ.* 66. qui ex-
tenſionem negat.

Suborta quoque fuit circa depoſitum
24 dubitatio reſpectu Delegati ad capiendam
informationem, vel in negotium extra
Officium, vt plurimum enim Conſiliariis,
Auditoribus, Fiſci patronis, & ſimilibus
per S. E. & alia Tribunalia fiunt delega-
tiones cauſarum & informationum, qui
quamuis ex diſpoſitione iuris recuſentur
25 facilius, quam ordinarij, vt Farinac. dixit
in fragment par. 2. *num.* 7; 1. videbatur tamen
non procedere pœnalitatem, & depoſi-
tum reſpectu ipſorum ex deductis per d.
Gizzar. *d. deciſ* 66.

Attamen communiter receptum eſt, &
26 pluries iudicatum, deberi etiam hoc caſu
pœnam, nec admitti recuſationem abſque
depoſito, tum primo, quia recuſationis
materia eſt fauorabilis, vt ait Rol. Rom. *de-
ciſ.* 93. *p.* 1. tum ſecundo, quod etiam in
pœnalibus, & odioſis ex identitate ratio-
nis, de ſimilibus ad ſimilia fit extenſio, ex
27 tex. ſingulari ſecundum Bal. *in c.* 1. *qua fuit
pri. ca. ben. amitt* idem namque eſt iudicium
in ſimilibus, *C. inter cateras*, 2. *de reſcr. in fi.*
28 notatur *in c.* 2. *de tranſlat. Epiſc.* diffusè fun-
dat P. Villaut. *in tract. de extenſ. leg. in q. vnic.
de extenſ. leg. confect. & pœna. num.* 41. *verſ.
in pœnalibus, & odioſis.*

Et eò fortius, quando ratio eſt expreſſa,
29 quæ militat in extenſione etiam pœnalis
diſpoſitionis, prout loquitur Geminian. *in
cap. ſi Ciuitas*, §. *ratione de ſentent. excom.
in* 6. refert citatus. Vill. *verſ. idem docuit*
Geminianus.

30 Quæ ratio expreſſe manet *in prædictis
prag. ſanctionibus*, nempè nè calumnioſè
cauſarum curſus impediatur, ac Iudicum
dignitas conſeruetur, quæ militat etiam
31 in delegatis, prout pluriès iudicatum eſt,
vt amplius de ea non ſit diſceptandum, D.
de Franc. *dec.* 179. *n.* 5. & in ſpecie in re-
cuſatione Spectab. Comitis Molæ propo-
ſita per Ducem Petrizzi, cui fuerat dele-
gata captura informationis in partibus
nonnullorum capitum, dum in Prouincia
Calabriæ degebat pro aliis negotiis; &
fuit depoſitum factum, & indè liberatum,
patrocinante pro ipſo Comite Aduocato
Primario V. I. D. Honofrio de Palma, na-
talibus & virtutibus ornatiſſimo, cuius
decreti tenor fuit:

*Super recuſatione allegata per Ill. Ducem
Petrizzi in perſonam Spect. Comitis Molæ*
32 *Præſ. R. C. Sum.*

Die 15. *Sept.* 1645. *Neap.*

Facta relatione de prædictis S. E. in R. Coll. Conſil. per Spect. Regentem D. Franc. Merlinum R. Collaterale Conſil. & Commiſſ.

Ill. Exc. Dom. Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis prouidet, decernit, atque mandat, quod Spectab. Comes Molæ Præſid. Reg. Cam. Summ. interueniat in cauſis Ill. Ducis Petrizzi, & depoſitum factum pro pœna dictæ ſuſpicionis in Banco S. M. Pietatis liberetur pro medietate Regiæ Curiæ, & pro ea huius Regni Secretario pro expenſis faciendis in Regio Collaterali Conſilio, & pro alia medietate Spect. Comiti, hoc ſuum, &c.

Zuſia Reg. Capyc. Latr. Reg. D. Franc. Merlin. Regens.

Hoc idem obſeruatum extitit in recuſatione Auditoris Antonij Capiblanci, cui fuit commiſſa captura informationis, cuius decreti tenor fuit:

In cauſa Suſpicionis pro Illuſtr. D. Alfonſo Carrafa Duce Caſtrinoui contra Anton. Capiblancum Reg. Auditorem.

Die 25. *Octobris* 1645. *Neap.*

Facta de omnibus relatione S. E. in Coll. Conſilio per Spect. Regentem Sanfelicium Collat. Conſil. & commiſſ.

Ill. & Exc. Prorex Locumtenens, & Capit. Generalis prouidet, decernit, atque mandat, quod non recipiantur capita, & ſoluat pœnam, hoc ſuum, &c. Zuſia Reg. Sanfelic. Reg. Capic. Latr. Reg. Merl. Reg Caſab. Scrib.

Obſeruatum etiam fuit in ſuſpicione Auditoris Merulæ in Prouincia Baſilicatæ, cui ordine Collat. Conſilij fuit commiſſa informationis captura, & recepta fuerunt capita recuſationis cum depoſito ſeruata forma in Prag. Fuitque nuper obſeruatum in cauſa infraſcripta fide contenta:

SI fà fede per me infraſcritto Regio Scriuano di Mandamento, com'eſſendo ſtato deſtinato per Commiſſario da S. E. il Magnifico Conſig. Xart nella Città di Stilo per la cattura d'vn'informatione contro alcuni particolari di detta Città, ad inſtantia della quale eſſendono ſtati propoſti alcuni capi di ſoſpettione in perſona del detto Magnifico Xart nel Regio Collat. Conſeg. preteſe detta Città non douerſe fare depoſito, aſſerendo non eſſere delli caſi contenuti nella Reg pragmatica, per lo che à relatione dell'Illuſtre Marcheſe di S. Sebaſtiano Regente Caracciolo à 24. *del corrente meſe fù ordinato :* Propoſita formiter ſuſpicione prouidebitur, *in eſecutione del quale ordine fù fatto il ſeguente depoſito:*

Noi deputati, e Gouernatori della Caſa del Santiſſimo Saluatore facciamo fede tenere in depoſito in detta Caſſa Proſpero Carneuale duc. 60. *quali diſſe depoſitarli per liberarnoſi d'ordine del Regio Collater. Conſeg. con reſtitutione della preſente firmata, e ſigillata,* In Nap. 26. *di Settemb.*

Settemb. 1646. Paſcale ducati 60. & in fidem Neapol. die 29. menſis Settembr. 1646. Ioan. Baptiſta Grimaldus Regius à Mandatis Scriba.

Cætera concernentia cauſas ſuſpicionum, & modum, vide latè apud Farinac. *in fragm par 2. verſ. Iudicis ſuſpecti à num. 686. ad 932.* Maſtrill. *deciſ. 15.* Novar. *collect. ad pragm. 214.* Tuſc. *lit S. concluſ. 908.* 33

D E C O M P R O M I S S I S I N T E R *coniunctas perſonas.*

ODia, quæ inter coniunctos ex litibus occurrunt, caſſare volentes, præſenti conſtitutione ſtatuimus, & ordinamus inter coniunctos vſque ad quartum gradum conſaguinitatis vel affinitatis, incluſiuè computandum ſecundum ius ciuile in cauſis ciuilibus, vel miſtis, quandocunque ante dationem termini ad probandum, vel petitionem cuiuslibet ex dictis coniunctis compromiſſum fieri debere in duos coniunctos, vel communes amicos de iure, & de facto in procedendo, & ſententiando de iure tantùm, niſi inter partes aliter fuerit concordatum etiam de facto in ſententiando.

Qui Arbitri iurare debent ad cognitionem, & deciſionem ipſius cauſæ ſe proceſſuros, ipſam veritatem, & Deum præ oculis habentes, debeantque cauſam ipſam per ſententiam terminare infra duos menſes, ſi fuerint concordes; ſi autem fuerint diſcordes vltima die, vel prius debeant eligere tertium non ſuſpectum, vocatis partibus, quæ in promptu ſuſpectos nominare debeant, quod ſi partes, vel altera ex eis nominare dictos ſuſpectos in promptu ceſſauerit, arbiter electus per partem quæ nominauerit, in contumaciam alterius partis non nominantis tertium eligat, & ſi vtraque pars nominare neglexerit, arbitri ipſi ſubſimili prædicto ſacro tertium eligant, qui tertius infra vnum menſem, vna cum dictis arbitris, vel altero ex eis per ſuum laudum cauſam expediat.

Habeantque arbitri, & tertius, quando contigerit eum eligi pro eorum ſalario, quintam partem trigeſimæ, quæ iudicibus olim ſoluebatur diuidendam inter eos, qui concordes in ſententiando fuerint ad pœnam dupli eius, quod pro eorum ſalario taxandum veniret, ſi infra dictum terminum cauſam non expedierint ordine ſupraſcripto, ſoluendam inſolidum per quolibet ex dictis arbitris, & nihilominus ad petitionem partium, vel alterius ex eis per nouam conuentionem, ſeu mulctæ indictionem cogantur, poſtquam compromiſſum acceptauerint effectualiter cauſam in eis compromiſſam diffinire.

Hoc tamen locum non habeant, vbi eſſent inſtrumenta, ſententia, & obligationes liquidæ, nec etiam in cauſis feudalibus, in quibus ſimilis petitio compromiſſi non admittatur.

A R G V M E N T V M.

De compromiſſo inter coniunctos, quando poſſit peti, & prorogari, & quæ ſit poteſtas arbitrorum.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio, quod cauſa compromittatur inter coniunctos ſeruata forma pragmaticæ, odia litium, eſt dilatoria reſpiciens perſonam Iudicis.*
2 *Cauſa inter coniunctos, quando & quibus ſit compromittenda.*
3 *Exceptio quod ſit compromittenda ante litis conteſtationem, ſeu termini opponi poteſt.*
4 *Niſi fuerit oppoſita incontinenti poſt terminum datum, dummodo non fuerit contumax.*
5 *Statutum de compromittendo procedit etiam ſi fuerit petita executio ſententia lata per Arbitrum.*
6 *Et quando eſſet tractandum de articulo dubio, an cauſa eſſet compromittenda.*
7 *Et in minore, qui non reſtituitur aduerſus compromiſſum.*
8 *Quid vero iuris ſit in inſtrumentis, ſententiis obligationibus liquidis, & cauſis feudalibus.*
9 *Et in teſtamentis.*

10 *Aut*

10 *Aut etiam quando petitur exequutio compromiſſi ſub pœna.*

11 *Vel in exequutione ſententia arbitratoris.*

12 *Alia limitationes, & multa notabilia remiſſiuè.*

13 *Arbitri infrà quod tempus teneántur cauſam terminare.*

14 *Poſſunt compelli, quando compromiſſum acceptauerunt.*

15 *Non poſſunt recuſari tamquam conſanguinei, quamuis vni partium ſint proximiores.*

16 *Per eos laudum debet ferri tempore conuento, quod currit à momento ad momentum & ſi feratur poſtea, non valet laudum.*

17 *Compromiſſum virtute pragmatica peti poteſt ante dationem termini, ſi ſemel petitum, & conceſſum expirauit, an poſſit iterum quis compelli ad compromittendum.*

18 *Procurator ſimpliciter conſtitutus ad compromittendum elapſo termino, an poſſit iterum compromittere.*

19 *Arbitri ſi fuerint diſcordes, quomodo procedendum ſit ad electionem tertij.*

20 *Et quomodo per tertium procedendum ſit.*

21 *Poteſtas inſtantiam prorogandi ſi data eſt arbitris, an valeat, ſi non eſt partibus notificata.*

22 *Prorogatio an poſſit fieri in alio loco, quam in loco compromiſſi.*

23 *Arbitri an poſſit proferre ſententiam partibus non citatis, ſi fuerit data poteſtas partibus abſentibus ferre ſententiam.*

24 *Sententia abſque citatione lata per arbitros eſt nulla.*

25 *Quid ſi adeſſet pactum, quod poſſit ſententia ferri partibus abſentibus, & non citatis.*

26 *Laudum quando valeat, ſi fuerit latum vltima die, qua compromiſſum expirat.*

27 *Poteſtas data arbitris prorogandi compromiſſum, etiam partibus abſentibus & ignorantibus, an poſſit efficaciter prorogari, niſi partibus notificetur, eaque notificatio, an habeat vim citationis.*

28 *Concernentia materiam compromiſſi remiſſiuè.*

SECTIO XLI.

INter alias exceptiones dilatorias reſ-
picientes perſonam Iudicis connumeran-
tur exceptio compromiſſi, iuxta ſuprapo-
1 ſitam *pragmaticam odia litium, de ordine iu-
diciorum*; Pro cuius intelligentia ſciendum
eſt, quod ſi lis fuerit inter duos coniunctos
2 vſque ad quartum gradum, incluſiuè ſe-
cundum ius ciuile, ſi vnus ex dictis con-
iunctis petierit compromitti, cauſa eſt
compromittenda inter duos coniunctos,
ſi fieri poteſt, vel inter duos amicos com-
munes de iure, & de facto in procedendo,
& ſententiando de iure tantum, niſi inter
partes aliud fuerit pactum, vt de facto
etiam ſententia ferri poſſit.

3 Aduerto tamen, quod hæc exceptio
opponi poteſt vſque ad litis conteſtatio-
nem, ſeu dationem termini, & quod poſt-
quam eſt datus terminus, non poteſt peti,
quod cauſa compromittatur, quia hæc ex-
ceptio eſt exceptio declinatoria, & ſic plu-
ties fuiſſe deciſum per Sacrum Conſilium,
refert Afflict. *deciſ.* 185. fundantes deciſio-
nem ex verbis ſtatuti.

Poteſt tamen admitti ſi fuerit oppoſita 4
incontinenti poſt terminum datum, dum-
modo quis non fuerit per contumaciam,
excluſus à compromiſſo, per adducta ab
Vrſil. *dec.* 185.

Amplia; ſtatutum procedere, etiam ſi 5
peteretur exequutio ſententiæ latæ per ar-
bitrum, Bart. *in l. 2. ff. de receptis arbitris.*

Amplia ſecundò, etiamſi eſſet articu- 6
lus dubius, an cauſa eſſet compromitten-
da, nam & iſte articulus debet compro-
mitti, ex dictis per Capye. *deciſ. 7. in princ.*
& per Decium *conſ. 44. col. 3. num. 6.*

Veluti ſi vnus ipſorum dicit rem eſſe
liquidam, ideoque non eſſe compromit-
tendam, alius dicit rem non eſſe liqui-
dam, nam iſto caſu ſuper hoc, an res ſit
liquida, vel non, debet fieri compromiſ-
ſum, Bart. *in l. ſi quis in conſcribendo.* per
gloſ. ibi. *C. de pactis*, cæteriqueadducti
per Hyppol. *ſing.* 467. *numer.* 41.

Amplia tertiò in minore, qui non reſti- 7
tuitur aduerſus compromiſſum, vt dixit
Bald. *in l. non videtur, de in integrum reſtitut.
minor. viginti quinque ann.* ibi, *quia iſtud
compromiſſum eſt neceſſarium, vndè minor vti-
tur iure communi, ideſt municipali, quod ligat
minores, vt ff. de adminiſtrat. tutor. l. ſine he-
rede, § Lucius*, & ibi notat. *Iacobus de Are-
na* qui dicit, minorem contra conſuetudi-
nem non reſtitui.

Hanc verò diſpoſitionem limita primò, 8
in inſtrumentis, ſententiis, obligationibus
liquidis, & cauſis feudalibus, vt dici-
tur in fine huius ſtatuti & fundat de iure
communi, Hyppol. *ſingul.* 467. *in princ.*
ad cuius declarationem vide Donat. An-
ton. de Marin. *cap.* 65. *reſolutionum quoti-
dianarum lib.* 1.

Limita ſecundo in teſtamento, cum ſit 9
de proximo liquidandum, Capyc. *deciſ.* 48.
Donat. Anton. de Marin. *d.c.* 65.

Limita tertiò, quando petitur exequutio 10
inſtrumenti cum promiſſione ſub pœna in
eo appoſita, quia eſt inſtrumentum con-
feſſatum; ſic enim partes inuicem ſunt
confeſſæ, & inuicem promiſerunt, Bart. *in
d. l. 2. ff. de receptis arbitris.*

Limita quartò, in exequutione ſenten- 11
tiæ arbitratoris, Bart. *in d. l. 2. ff. de recep-
tis arbitris.*

Aliæ limitationes, & multa notabilia in 12
materia huius ſtatuti de compromittendo
inter coniunctos, habentur per Hypol.
in d. ſing. 467. incipiente, *viget ſtatutum.*

Et quod arbitri debeant cauſam infra 13
duos menſes terminare, ſi fuerint concor-
des à die acceptationis, à quo die currit
tempus in compromiſſo adiectum, eſt tex.
in l. ſi cum dies compromiſſi, de arbitris, Præſ.
de Franch. *dec.* 354. *n.* 3. & poſſunt cogi 14
per mulctæ indictionem, poſtquam com-
promiſſum

promiſſum acceptauerunt, cauſam in eis compromiſſam diffiniire.

15 Et non poſſunt recuſari tanquam conſanguinei, quamuis vni partium ſint proximiores, vti fundat Ann. *allegat.71.* qui deciſum ſic refert.

Aduerto ſecundò, quod laudum debet
16 ferri tempore conuento, nàm currit tempus de momento ad momentum, & ſi feratur per horam poſt diem compromiſſi, vt non valet laudum, fundat authoritate Bald. Afflict. *deciſ.73. à num.8.*

17 Sed ſi compromiſſum ſemel petitum, & conceſſum expirauerit, an poſſit qui compromiſit iterum compelli ad compromittendum, controuerſia eſt inter DD. quos refert Donat. Anton. de Marin. *reſolut. quotidianarum, lib. 1. cap. 65.* & Hypol. *ſingul.* 171. eandem quæſtionem ponit, pro cuius reſolutione in fine diſtinguit, quod aut tenetur compromittere ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, & tunc iterum inter eos eſt faciendum compromiſſum, cùm paria ſint non facere, & minùs legitime, aut tenetur ex diſpoſitione hominis, & tunc ſufficit, quod ſemel compromiſerit, licèt non ſit ſequutum laudum & hanc eandem diſtinctionem facit Donat. Ant. de Marin. *in d.c.65. in fine.*

18 Et ibi quid in procuratore conſtituto ad compromittendum ſimpliciter.

19 Quod ſi fuerint diſcordes vltima die vel priùs debent eligere tertium, non ſuſpectum, vocatis partibus, quæ in promptu ſuſpectos nominare debeant, quod ſi partes, vel aliqua ex eis nominare dictos ſuſpectos in promptu ceſſauerit, arbiter electus per partem, quem nominauerit in contumaciam alterius partis, non nominatis, tertium eligat.

20 Et hic tertius conſtito priùs de diſcordia infra vnum menſem cum dictis arbitris vel altero ex eis per ſuum laudum cauſam expediat, quod ſi non conſtat de diſcordia, non poteſt procedere, Ann. *ſingul.* 38. *cum reliquis per Addentem collectis.*

21 Verùm ſi data eſt poteſtas arbitris inſtantiam prorogandi, nihilominus ſi talis prorogatio non eſſet partibus notificata non valeret, prout dixit Bal. communiter approbatus *in l.eos, §. Apoſtolos, colum.2. verſ. ſed quæro num quid, C. de appellation.* Vant. *in tractatu de nullitatibus ex defectu citationis, n.10. verſ. prout etiam conſueuit dicere*, addens *ad ſing.* Hyppol. 173. *in fine, verſ. item adde quod arbiter.*

22 Et hæc prorogatio poteſt fieri in alio loco, quàm in loco compromiſſi, quia eſt voluntariæ iuriſdictionis, vt tenet Bald. *in authent. ei qui, C. de tempor. appellat.*

Ferre autem ſententiam arbitri debent
23 partibus citatis, aliàs nulliter procedunt, *l. diem proferre 32. §. ſi quis, ff. de recept. Arbitr.* Canoniſtæ *in c. quinta vallis, de iure iur.* Seruant enim Arbitri iudiciorum ordinem, & propterea citare partes debent, Bar. Alex. & Cæteri *in l. ſi quis arbitratu ff. de verb. obligat.* Felyn. *in c. cum etiam, col. 9. de re iudic* Harm. Piſt. *lib. 1. tit. de arbit. cap.* 8. quæ adeò procedere placuit multis, vt etiam ſi fuerit compromiſſum, vt arbitri partibus abſentibus ſententiam ferre poſſint, adhuc citatio requiratur vt voluit Gozad *conſ.*100. alios citando ſequitur Boer. *dec.* 283. Hyppol. *ſing.* 173. & ibi addens, vbi ſententiam latam per arbitros abſque citatione nullam 24
eſſe dicit, etiam ſi data ſit poteſtas procedendi de facto, & idem Hyppol. *ſingul.*633.

Ampliatur concluſio, vt procedat etiam in arbitratore, qui ſuum placitum nequit declarare ſine citatione, *l. quod ſi nolit, § ſi quid ita, ff de ædilit. edic* Bal. *in d. l. ſi quis arbitratu 43. n.7 ff. de verb. oblig* & ita deciſum in Rota Rom. refert Gratian. *diſcept. forenſ. cap.161. n.6. p.1.* quicquid alij contra ſentiant, qui intelligi debent, vt infra dicetur.

Eadem verò concluſio erit limitanda, ſi 25
adeſſet pactum, quod poſſit ferri laudum partibus abſentibus, & non citatis; nam hoc caſu valebit ſententia, Hyppol. *in d ſingul.173. in fine*, & differentia datur inter pactum de procedendo partibus abſentibus, vt tunc requiratur citatio, & pactum de procedendo partibus abſentibus, citatis vel non citatis, quia tunc valet laudum ſine citatione, Alex. *in d. l. ſi quis arbitratu, limit.4.* & ibi Zaſ. *n.33. fallent.1. ff. de verb. oblig.* Boer. *d. dec.283. n.38.*

Reſtringitur ſecundò concluſio, vbi fuerit Arbitratori datum folium album ſubſcriptum, vt ex eo videatur data facultas laudandi ſine citatione, vt ſingulariter dicit Gratian. *diſcep. forenſ. cap. 161. numer.7.*

Tertio loco temperanda venit concluſio, vbi fuerit cum iuramento promiſſum ſtare laudo proferendo, & illi non contrauenire, Bapt. de Sancto Blaſ. *in tract. de arbitr. q.70. col. 4. verſ. quinta concluſio,* Borell. *in compend. dec. tot. orb. tit.63. n 364. p.1.* Quam tamen limitationem velim intelligas, potius in Arbitratoribus, quàm in veris arbitris, cum quibus concurrit etiam ſpeciale, vt dicantur electi ad arbitrium voluntatis, & ità intelligunt DD. qui aliàs ſuſtinẽt, non requiri citationem in laudo Arbitratoris, latè Gozadin. *conſ.*100. *à n.*11. Alex. *conſ.*130. *col.*1. Ioannes Lopez de Palat. *rub. in cap. per veſtras, not.6. §.12. num.30. de donat. inter vir. & vxor.*

Limitanda quartò eſt, ſi tempus eſſet 26
appoſitum à Iudice, ſeu ab ipſo appellatore, qui habet vim citationis, & tunc non requiritur citatio, ſi vltima die termini proferatur ſententia, vt *cap. ſæpè, de appellationibus*, Bart. *in l. 3. C. de tempor. appell.* Bald. *in c.1. §. ſancimus, quo tempore miles.*

Secus tamen dicetur ſi tempus eſſet legale aſſignatum à lege certa data inſtantia, quia tunc requiritur citatio, aliàs non valeret ſententia, hanc diſtinctionem

fundat Bald. *in authent.ei qui* , *C.de tempor. appellationum* , *num.4.verſ.numquid abſens, vltima die termini ſit citandus.*

27 Limira quintò , facta prorogatione per aibitros, & notificata , quia ipſa notificata habet vim citationis , & non poteſt diei efficaciter protogaſſe, niſi partibus notificetur , Addens , ad ſingulare Hyppol. 173. *in fin.*Capye *deciſ.*91.*num* 5.Boer. *deciſ.* 283.*num* 19. vbi tationem aſſignat. Balbus *deciſ.*419.

28 Reliqua concernentia materiam compromiſſi habentur per Marant.*in practica, par.* 6.ſecundo actu per Reg. Rouit. *in commens. pragm.de arbitris*, per Borrell.ibid.& Nooar. & per eund.Bottel.*in compend.deciſ.tot.orb.tit.* 73 *par.*1.Blanc *in tract.de compromiſſ.* Ariſmin. Tepat. *ſent iur.tit.* 85. Gabriel. *com. concluſ. tit.de arbitr.lib.*2.

ARGVMENTVM.

Exceptio legitimationis perſonæ quando poſſit opponi , & reſeruari ad merita 1 Exceptiones reſpicientes perſonas litigantium quæ ſint , & quando poſſunt opponi , & quid in agente nomine alieno.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio qualibet legitimationis perſona reſpicit perſonam litigantis , vt ſi pupillus compareat ſine tutore , vel minor ſine Curatore.*

2 *Et poteſt opponi etiam poſt litis conteſtationem & num.3.vbi de his exceptionibus remiſſiuè*

4 *Exceptiones filiationis generis , ſiuè gentis , & quod hares non ſit, litis conteſtationem non impediunt.*

5 *Agens alieno nomine,vt tutor curator, procurator, vel ſimiles , ante litis conteſtationem tenetur demonſtrare ſe tales quales aſſerunt.*

Sed non impeditur litis conteſtatio,ibid.

6 *Agens nomine proprio non tenetur ante litis conteſtationem ſe talem , qualem demonſtrare,nec retardatur conteſtatio litis.*

7 *Exceptio legitimationis perſona poteſt opponi etiam poſt litis conteſtationem.*

8 *Si in ſupplicatione eſt expreſſa qualitas fundans iuriſdictionem , quam pars negat,datur particularis terminus ſuper exceptione propoſita.*

9 *Quid ſi maritus agit nomine vxoris non exhibito mandato, an iudicium ſit nullum.*

SECTIO XLII.

1 QVòad exceptiooes reſpicieotes perſonam litigantis , quæ dicuntur exceptiones legitimationis perſonæ (vt de pupillo comparente ſioe tutore , vel minore ſioe curatore , iuxta *tit. Cod.qui leg. perſ. hab. ſtan. in iudicio* , de filio familias ſine conſenſo patris , iuxta *l.fin.§.neceſſitate, Cod. de bonis qua lib.*) poſſunt opponi tam a
poſt litis conteſtatioocm , per Rit.M.Cur. Vic.*in ord. Caran.* 294. quàm ante ; & quandocumque opponi poſſunt reſpectu reliqui proceſſus nondum facti , ſiquidem nuo erit iuſtum litigare cum eo , qui ſi ſuccumbit , iudicium erit nullum , ſi vero obtinebit validum exiſtet , prout dixit Paul. de Caſtr. *in l nam eo,n.*1.*C de indic.*idem ſentit Gabr. Saray ad Matteſilan. *ſingul.* 98. Hartman.*tit.*1.*de except.c.*1. Cætera habes
per Marant.*in practica par,* 6. 9.*memb.* vbi 3
diffusè de iſtis exceptionibus , & *de excep-* 4
tione filiationis , generis, ſiuè gentis , & quod hares non ſit . qui actionem , vel accuſationem intendit, tàm in ciuilibus , quam in criminalibus cauſis, conteſtationem litis continuò faciendam nolumus retardari , ſed eis prapoſitis in cauſa principali , nihilominus procedat , verba ſunt *Conſtitutionis exceptione filiationis.*

Agens autem alieno nomine , vt tutor, 5
curator, procurator , & ſimiles , tenetur aote litem conteſtatam demomſtrare ſe talem , qualem , Carau. *rit.* 294. Matteſil. *ſing.*98.

Qui vero agit nomine proptio , non te- 6
netur antè litem cooteſtatam , oec retardatur conteſtatio litis per hanc exceptionem , & ſi negetur, eſſe talem agentem, Carau.*in d.rit.*294.*in fin.*

Datur tameo caſus, in quo exceptio legi- 7
timationis perſooæ poteſt opponi etiam poſt litis cooteſtationem , apud Carao. *in ritu.* 294. Aſio. *in praxi Iudiciorum* , §.13.*num.*9. *& ſeq.cap.*2. vbi de regula, & quando hoc procedit.

Seiendum erit quoque quod ſi io ſuppli- 8
catione ſit expreſſa qualitas fundans iuriſdictionem , quam pars negat , datur terminus ,Afflict.*deciſ.*297.& vide Patiſ. *de reintegr.feud.c.*198.*fol*.109.incipiens , *an citatus ſuper reinteg.feud.num.*10.*verſ.quod Iudex ante litem conteſtatam*, quæ tamen intelligas vbicunque qualitas fundans iuriſdictiooem reſpicit priuilegium negotij , vel cauſæ , vt pota ſi de re feudali fuerit controuerſum , vel ſimili , vt tunc procedat Afflict.*deciſio*; ſecus autem vbi qualitas fundans iuriſdictionem , reſpicit priuilegium perſonæ datum , quia tunc ante omoia eſt probanda qualitas , & impedic illa exceptio , proceſſum ad vlteriora , vt intellexit Vrſill. *d.deciſ.*297. Gram.*conſ. forindicationis* 1.*numer.*53. poſt deciſiones,Muſcatell. *in praxi* , *par.*2. gloſ. *competentes num.* 81. *&* 82. Carauit. *ſuper rit.* 275. *num.*20,

Limita etiam ſupradictum aſſumptum io Iudicibus delegatis, coram quibus ſemper qualitas fundans iuriſdictionem ante omnia probanda eſt ,nec procedi poteſt ad vlteriora , illa qoalitate non fundata , per Vrſill. *dict. deciſion* 297. quia ad hoc , vt Iudex poſſit procedere ad vlteriora

qualitas

qualitas fundans ſuam iuriſdictionem debet prius apparere, vt eius poteſtas ſit fundata per tex *in l. fulcinias, §. ais prator*, vbi Bart *ff. ne quid in loco publico*, vbi quod qualitas, quæ fundat, aut priuat, debet ante omnia probari, Muſcatell. *praxis loco*, & dicit communem opinionem eſſe, quod quando negaretur qualitas, quæ fundat iuriſdictionem ex priuilegio perſonæ dato, ſi in promptu Iudici non poſſet conſtare de dicta qualitate, eſſet dandus particularis terminus ante litem conteſtatam ad hoc verificandum, & hoc ſeruatur in praxi, nam hæc qualitas eſt ſpecies legitimationis, quæ regulariter ante litem conteſtatam adimpleri debet, quia quoties qualitas eſt fundamentum excipientis, reſpectu habilitatis, vel inhabilitatis perſonæ negatæ, debet de illa prius conſtare, vt in *l. ſi quæramus, la quarta, ff. de teſt.* quia illa qualitas eſt conditio, quæ coheret perſonæ, ideò debet priùs videri de competentia, vel incompetentia & poſtea diſcuſſo articulo ſi remanet Iudex competens poteſt procedi ad vlteriora in cauſa principali, quia quæſtio non eſt ſi res ſit feudalis, vel non, ſed vtrum talis Iudex poſſit procedere ad vlteriora in cauſa, & de hoc debet prius conſtare pro ſua iuriſdictione, & poſtea venire in cauſa principali, Afflict. *deciſ.* 197.

Et in marito agente, vt procurator
9 vxoris, ſi non habeat mandatum, dicitur Iudicium nullum, Marant. *in ſpeculo par. 4. in 19. diſtinct. Iudic. n. 19. verſ. decimò dicitur iudicium nullum.*

ARGVMENTVM.

Exceptiones reſpicientes libellum, ſeu ipſam cauſam, quæ poſſunt opponi in vim dilatoriarum, & peremptoriarum, quomodo, & quando poſſunt opponi. Et an minor, & Fiſcus aduerſus omiſſas ante litis conteſtationem dilatorias, reſtituatur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones, quæ reſpiciant libellum, ſeu ipſam cauſam quomodo opponendæ ſint, & procedendum.*
2 *Poſſunt opponi etiam in vim dilatoriarum, & peremptoriarum ante litem conteſtatam, & propoſitæ impediunt litis ingreſſum.*
3 *Oppoſita poſt litis conteſtationem, cenſentur oppoſita in vim peremptoriarum, & tunc cenſentur ad merita cauſæ reſeruata, & de his cognoſcat Iudex in diffinitiua.*
4 *Exceptio quando eſt clara, & liquida ante litis conteſtationem oppoſita impedit litis conteſtationem, & ſuper ea pronuncia*[illegible]
5 *Et quando requireret altiorem indaginem, reſeruatur ad merita.*
6 *Remittitur Iudicis arbitrio dare terminum ad proponendum & ad probandum.*
7 *Peremptoriæ ſunt opponendæ infra triduum, vel incontinenti.*
8 *Sed in vim peremptoriarum poſſunt opponi etiam poſt litis conteſtationem.*
9 *Etiam ſi ſuccubuerit, quia plenariè non deduxerit.*
10 *Si fuerit per Iudicem datus terminus ad probandum exceptiones dilatorias, ipſis non probatis ſimul reſeruantur ad merita.*
11 *Princeps in tempore poteſt alteri præiudicare.*
12 *An minor reſtituatur aduerſus exceptiones ante litis conteſtationem omiſſas.*
13 *Et vtrum fiſco competat reſtitutio, & quid iudicatum aduerſus exceptionem ante litis conteſtationem omiſſam.*
14 *Fiſcus non reſtituitur in pœnarum exequutionibus poſt præſcriptionem illarum decurſam.*
15 *Nec datur exequutio ad rem emptam aduerſus emptorem, qui authoritate Iudicis emit.*

SECTIO XLIII.

QVo vero ad exceptiones quæ reſpiciunt libellum, ſeu ipſam cauſam 1
habetis duplicem opponendi modum; quædam enim ſunt dilatoriæ & peremptoriæ, de quibus per Bart. & DD. *in l. nam, & poſtea, ff de iure iur. & in l. fin. ff. pro ſuo & in l. cum quærebatur, ff. iudicatum ſolui*, tractat etiam de iſtis anomolis, ſeù anomorlis exceptionibus, Speculat. *de except. §. 1. num. 5. pract. Papienſ. in rubr. forma reſponſ. rei, §. ſalnis, num. 3.* Aſin. *in praxi Iudic. §. 13. cap. 1. ex num.* 10.

Et hæ quandoque opponuntur in vim 2
dilatoriarum, vt eſt, quando opponuntur ante litis conteſtationem, & tali caſu impediunt litis ingreſſum, quandoque opponuntur in vim peremptoriæ, vt eſt quando opponuntur poſt litis conteſtationem, & tunc cenſentur ad merita cauſæ reſeruatæ, & de his Iudex rationem habet in calculo 3
ferendæ ſententiæ hanc practicam ponit Marant. *in 6. p. 9. membr. à num.* 13. quæ iuris obſeruantia non procedit vbicunque illa exceptio poſt litem conteſtatam de nouo competere inciperet, quia tunc ſi erit clara, non veniret ad merita reſeruanda, ſed impediret reliquam partem proceſſus, Franch. *deciſ.* 89. *num.* 5. Muſcatell. *in praxi lib. 1. par. 4.* gloſ. *vlteriora, num. 2. & ſeq.*

Hinc exceptio, quæ eſt clara, & liquida 4
impedit litis conteſtationem, & ſuper ea eſt pronunciandum, prout in praxi ſeruatur, vt per Affl. *deciſ 61. & dec.* 181. & per Grammat. *dec.* 66. Et ſi requirit altiorem indaginem 5
reſeruatur ad merita, & de hac obſeruantia meminit Muſcatel. *in pract. in part. 5.* gloſ. reſeruatis *à num.* 10. quod ſæpè remittitur Iudicis arbitrio, & obſeruatur 6
regulariter non dari terminum, nec ad

opponendum, nec ad probandum ſed cognoſcitur de exceptione, & ſuper ea pronuntiatur, vbi fuerint propoſitæ tempore congruo.

7 Ideò in Regno infra triduum ſunt proponendæ, per diſpoſita in hoc ſtatuto, & quod ſcienter contra fecerit, perpetuò ſilere debebit, verba ſunt gloſ. *in conſtitutione, in verb. exceptione*, niſi in continenti proponantur per adducta ab Vrſil. *in deciſ. Afflicti. 52.* qui terminus peremptorius intelligitur, licèt non ſit in peremptorio expreſſum Speculat. *in tit de dilat. in princ. n. 4. verſ. & nota.*

8 Quod intelligendum erit, vt non valeat quis opponere in vim dilatoriatum, ſed poſt litis conteſtationem, poterit iterum opponere in vim peremptoriarum, vt ſupra
9 diximus. Quinimo & ſi oppoſita in vim dilatoriatum ſuccubuerit, quia plenariè non fuerit deductum ſuper ea, vnde abſolutus actor, poterit & poſt litem conteſtatam iterum eam opponere in vim peremptoriæ, & ſuper ea teſtes producere, vel alias probationes pleniores, arg. *l. pen. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, Bart. *in extravag. ad reprimendum, in verbo ſummariè, in verſ. & ex hoc dico, numer. 15.* Aret. *in §. actionum autem, numer. 16. verſic. aduertas tamen, quod ſi dicta exceptiones.*

10 Aduerte tamen, quod ſi datus eſt terminus parte inſtante, ſi ex cauſis Iudici videbitur, iuxta hanc pragmaticam, & infra terminum non fuerunt probatæ, termino elapſo, ſecundum Bartol. *in l. ſi is à quo, in princip. ff. vt in poſſeſſionem legat.* ad merita reſeruantur, vti exceptiones requirentes altiorem indaginem Hypol. *ſingul. 365.* & diſponitur in hac *pragm.* ac notat Affl. *in d. conſtit. exceptiones, numer. 16. verſic. ego dicerem, & in conſtitutione exceptione filiationis, in princip.* & per Marant. *in pract. in 6 parte, 9. memb. num. 16.* Aſin. *in praxi iudic §. 13. cap. 3. in fine.* Quem terminum prorogari non poſſe, etiam data loci diſtantia, dixit Affl. *in d. conſtit. exceptione filiationis, in princip.*
11 quia poteſt excipiens probationem ſupplere in cauſa principali, & reſpectu temporis Princeps poteſt alteri præiudicare, *l. quoties, Cod. de precib. Imperat. offer.* & modici præiudicij eſt, *l. ſcio, ff. de reſtit. in integr.*

12 Sed hic opportunè quæritur, an minor reſtituatur aduerſus exceptiones omiſſas ante litis conteſtationem? ad partes diſputat articulum, & authoritates affert tàm pro affirmatiua, quàm pro negatiua, & tandem arbitrarium eſſe concludit, Sfor. Odus *de reſtit. in integr. par. 2. q. 64. verſ. 5.* Franch. *dec. 190. num. 5.*

Verùm eſſe inſpiciendum, an huiuſmodi exceptiones ſint modici, vel magni momenti, & conſequenter damnum, vel ne, afferant illis ob omiſſam petitionem ante litis conteſtationem, vt tunc danda ſit reſtitutio, tenuit Sfor. Od. *loc. ſupra cit.* probat, relatis Doctoribus, ac deciſionibus Notar. *in tract. de priuil. miſerab. perſon. priuil. 9.* & ſecundùm hanc opinionem iudicatum fuit per Sacrum Conſilium, apud Capyc. *dec. 13.* Franch. *d. dec. 190. num. 4.* faciunt adducta per Couar. *pract. qq. cap. 26. num. 4. verſ. quinto in eiuſdem.*

Et nouiſſimè contra Fiſcum per Regiam Cameram, & Collaterale Conſilium fuit iudicatum Fiſcum non poſſe lata ſententia per Iunctam repræſentantem authoritatem Præfecti Prætorij obtinere poſt quatuor annos, per reſtitutionem in integrum, venditionem officij Dohanerij Ciuitatis Caietæ, ad cuius priuationem condemnatus fuit pendente reclamatione, & dictum, quod procedatur ad expeditionem cauſæ reclamationi ſub die 19. Auguſti 1644. penès. 13

Inſuper Fiſcus non reſtituitur in pœnarum exequutionibus poſt præſcriptionem illarum decurſam Tob. Nonius *conſ. 105. num. 2.* poſt Angel. *in l. fin ff. ſi quis teſtam. lib. eſſe iuſſ.* Cremenſ. *notab. 12.* Sfor. Odd. *in tract. de reſtitut. par. 2 quaeſt. 89. artic. 3. num. 24.* 14

Nec ex alio poteſt exequi ſententia, vendendo officium, quia obtenta ſententia in reclamatione, non datur actio contra legitimum emptorem ad relaxationem officij. ità Bald. *in auth. ei qui iuramento, col fin. verſ. ſed quid ſi fuit proceſſum, Cod. de bon. authorit. Iud. poſſidendis*, aduertit Præſes de Franch. *dec 120. num. 80.* 15

ARGVMENTVM.

Exceptiones litis ingreſſum impedientes enumerantur, & quando opponi poſſunt, etiam poſt litis conteſtationem, & quomodo ſuper iis interloquendum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones impedientes litis ingreſſum quæ ſint.*
2 *Et quando dicantur liquidæ, & quando non.*
3 *Omnes exceptiones regulariter præſupponunt agentem experiri ſine actione.*
4 *Exceptio, quæ fundatur per viam allegationis legum, vel ſtatutorum cuius verba non ſunt clara, an impediant proceſſum, vel non.*
5 *Prout in exceptione Senatus Conſulti Velleiani.*
6 *Item exceptio ſolutionis, & liberationis, cùm præſentatur inſtrumentum ante litis conteſtationem; & an ſi fuerit traditum debitori inſtrumentum, vel reperiatur penes debitorem, & quid ſi adſit pactum*, quod ſolutio non poſſit probari, niſi per inſtrumentum.
7 *Exceptio iuriſiurandi, tranſactionis, rei iudicatæ*
8 *Et ſimiliter exceptio renunciationis litis.*
9 *Item exceptio pacti de non adeundo Iudicem.*
10 *Nec non pacti de non agendo, & quid ſi probatur*

probatur per Reſtitutionem inſtrumenti, & cancelarum à creditore debitori.

11 *Item exceptio, quæ opponitur per viam notorij.*

12 *Item exceptio vbicumque ſtatutum, vel conſtitutio dicit* non audiantur.

13 *Item exceptio, peremptoria apparens ex narratis per actorem, aut per confeſſionem propriam actoris, & an in quacumque parte Iudicij operetur.*

14 *Litis ingreſſum impedit exceptio inuentarij competens heredi qui ſoluit primò venienti.*

15 *Item exceptio habentis titulum in iudicio petitionis hereditatis.*

16 *Idem in exceptione*, quem de euictione tenet actio.

17 *Vel exceptio præſcriptionis, & vſucapionis, dummodò ſit liquida.*

18 *Exceptio quod actor non adimpleuit ex parte ſua, ſi fuerit oppoſita ante litis conteſtationem, impedit litis ingreſſum, & proceſſum ad vlteriora, ſecus ſi poſt conteſtatam litem, & decretum interpoſitum.*

19 *Item exceptio ſpolij omnium, ſeu maioris partis bonorum, vt ſi quis eſſet ſpoliatus propter guerram.*

20 *Qui conuenitur quatenus facere poteſt.*

21 *Quæ prædictæ exceptiones poterunt opponi in vim dilatoriarum & in vim peremptoriarum.*

22 *Et quomodo ſit procedendum, & prouidendum tam in oppoſitis ante litis conteſtationem, quam poſt.*

23 *Cæteri caſus, in quibus dilatoria exceptio opponi poteſt, etiam poſt litis conteſtationem, remiſſiuè.*

SECTIO XLIV.

1 Exceptiones litis ingreſſum, & eius conteſtationem impedientes, ſunt omnes exceptiones inductæ, vt ſint litium finis Bart *in l fin. ff. pro ſuo*, Soec. *in tract. fallentiarum., regula 127. in 4. fallentia*, opponi verò debent ſecundum Bart non per modum exceptionis peremptoriæ, & incontinenti ſe paratum opponens illas probare tenetur, niſi liquida fuerit, alias non impedit litis conteſtationem, vt Bart. *cit. loc. num. 3 verſ. item prædicta vera* ad quæ etiam eſt videndus Afflict. *deciſ* 53. & 63.

2 Dicuntur autem liquidæ, quando altiorem non requirunt indaginem, & de facili poſſunt probari, vt per Marant. *præcit. loco, num* 16.6. *par. 9. memb.* & quando eſt prompta, & inſtantanea, Dec. *conſil.* 424. & 447.

Aduerte tamen, quod in Regno ex prag. *iſta comparente reo de ordine Iudiciorum*, ſtatutum eſt exceptiones impedientes litis ingreſſum teneri probare excipientem infra quinque dies aliàs ad merita reſeruatæ intelliguntur.

3 Et eſt notandum quod omnes exceptiones præſupponunt agentem expetiti ſine actione, ſecundum *Vltramontanos*, quos ſequitur Iacob. de Aren. vt refert Cynus *in l. emptor C. de præſcriptionibus longi temporis*, prout exceptio ſolutionis, cùm præſentatur inſtrumentum ſolutionis, ſeù liberationis liquidum ante litis conteſtationem, & tunc tanquam oppoſitæ ante litis conteſtationem impediunt litis ingreſſum, Lanfranc. *in praxi tit. de exceptionibus, numer.* 10. & 21. nimis enim temerarium eſſet non admittere hanc exceptionem ſolutionis, ſeù liberationis. vt dixit Berous *conſ.* 189. *numer.* 12. *vol.* 3. Hyer. Magon. *deciſ. Florent.* 94. *numer.* 9. & 10. Milan. *deciſ.* 14. *numer.* 12. & 13. *lib.* 2.

Secundo, quod omnis exceptio, quæ fundatur per viam allegationis legum, vel ſtatutorum, regulariter impedit litis ingreſſum, at exceptio iſta, ſi ad impediendum proceſſum allegatur ſtatutum, cuius verba non ſunt clara, an impediat proceſſum, vel non, & videretur dicendum negatiuè ex ratione illa, quia requirit altiorem indaginem, ſed veriùs eſt, quod impediat, nam eſt quæſtio iuris quæ nunquam reſeruatur in poſterum, ſed eſt declaranda, cùm opponitur, & interim impedit proceſſum, nam ſuper diſputationibus iuris non requiritur ordo iudiciorum, nec litis conteſtatio, nec iuramentum calumniæ, vt notat Innocent. *in cap. cum interim; in fin. verſ. ſed dic., extra de elect.* Bald. *in l poſtquam, 3. columna. num.* 6. *C. de pactis*, & articulus meri iuris decidendus eſt abſque termino Bald. *in cap. venerabilis, de electione*, quem allegat Vincent. de Franch. *deciſ.* 221. *num.* 12. *verſ. & dictum fuit, & in deciſ.* 262. *in fin verſ. & propterea dicebat*; allegat Bald. *in cap. conſtitutus, in verſ. nota. quod qui petit, de elect.* prout in exceptione Senatus Conſulti Velleiani *pragm. 1. de Senatus Conſulto Velleiano, in fin.* expreſsè diſponit litis ingreſſum impedire. 4

Sed quid ſi creditor reddiderit, vel tradiderit inſtrumentum, ſeu cautionem debiti ſuo debitori, an videatur factum pactum de non petendo, & dari exceptionem pacti de non petendo contra creditorem, conſtat ex text. & ibi Angel. & Bart. *in l. Labeo ait. ff. de pactis*, Bald *in l. 1. §. ille autem, n. 4. verſ. ſed ſtatim quæritur*, aſſignat rationem quia qui tradidit inſtrumentum, rem tradere videtur, *C. de latina libertate, tollenda, lib* 1. rei autem traditio non eſt aliud, quam ipſa liberatio, *ff. de conditionibus ob cauſam l. ſi mulier ff. de iure dotium, l. ſi ſponſalibus, §. 1. C. de pactis, l. ſub prætextu*, in gloſ. *in verbo ſic ergò*, Felin. *in d. cap accedens, numer.* 2. *verſ. ſi probatur inſtrumentum, in princip. num. 2. vt lite conteſtata*; traditio enim inſtrumentorum inducit traditionem rerum, facit text. *in l. qui chirographum, ff. de legatis tertio*, & gloſ. *in cap. Eccleſia* 2. *vt lite pendente, in fin.* etiam ſi non conſtaret tradidiſſe, dummodo reperiretur pœnes debitorem, Felyn. *loc. cit. d. numer. 2. verſ. ſi autem non apparet*, idem ſentit Bart. *in d. l. Labeo, in princip. ff de pactis*, & ibi expreſsius Fulgoſius 6

Digitized by Google

goſius, ad cuius dicti declarationem Additio ad Feiyn. *in citato loco*, *lit.A in verbo ſi autem*, dicit, *adde tu*, quod Bar. *in l.fullo §.qui tabulas ff de furt* ſentit, quod illa ſit plena probatio, vt ſi inſtrumentum cancellatum reperiatur pœnes debitorem, qui non ſit domeſtica perſona, quia probatur debitum eſſe ſolutum, & pro iſta opinione eſt tex. *in cap.præſens, vt lite pendente*, & ibi Ant. de Butr. Cyn. *in l.ſi de poſſeſſione. C.de prob.* contrarium ſentit gloſ. *in l.poſtquam, Cod. de pact.*, a *l.fin.magna gloſ.* quam ibi ſequitur Guil. de Cun. Bal. & Iacob. But. dicunt, quod ſi debitor erit perſona ſuſpecta poterit deferri iuramentum, in ſupplementum probationis. & iſtud ſentit Abb *in d.cap.præſens, vt lit pend. in vlt. col. verſ. ſecundus caſus*, Et ego puto, quod opinio Bart. ſit verior, in *d.l. Fullo, §. qui tabulas*, & tex. *in l.qui chirographum ff.de leg.3.verſ.libertus*, vbi præſupponitur, quod iſta præſumptio ſit tanta, vt inducat liberationem in effectu, & maximè quando perſona, quæ habet inſtrumentum, eſt legalis, & tenuit inſtrumentum aliquo tempore, ità Ioan. And. *in add. ad Specul. in tit. de inſtrum. edit. §.poſtquam, verſ.porro, & per iſta dic*, quod ſtante ſtatuto, quod ſolutio debiti non poſſit probari, niſi per publicum inſtrumentum; certè dicitur probare ſolutionem per inſtrumentum ille, qui producit inſtrumentum crediti cancellatum, ita ſingulariter tenet Bal. *in l.vacuatis, C.de decur. lib.*10. hæc addens.

Verumtamen in caſu prædicto non fuit impeditus proceſſus ad vlteriora in cauſa, quia non videbatur liquida & clara prout requiritur ſed præſumptiua, iuxta *deciſ. ſup d. num.2.* adductas, de requirentibus altiorem indaginem.

7 Impediunt quoque litis ingreſſum exceptiones iurisiurandi, *l.1.ff.de iure iurando*, tranſactionis, *l.fratris; C.de tranſactionibus*, rei iudicatæ, *l.1 ff de re iudic.* de quibus tribus eſt tex. *in cap.1. de lite conteſtat. in 6.* loquitur Bar *in l.cum quærebatur, §.iudicatum ſolui, & in l.nam & poſtea, ff de iure iurando, & in l.fin ff. pro ſuo*, Aret. *in §.actionum autem, col.4. inſtitutionibus de actionibus*, gloſ. *in conſtitut. exceptione filiationis, in verbo exceptio.*

8 Item exceptio renunciationis litis, *l.poſtquam liti, C.de pactis.*

9 Item exceptio pacti de non adeundo Iudicem, *l. dedi, in princ. ff de conditionibus ob cauſam.*

10 Nec non pacti de non agendo, nam per ipſum creditorem, quædam, litis renunciatio præſupponitur inducta, Innoc. *in d.cap.1. de litis conteſtatione*, quæ litis ingreſſum impedit.

11 Impedit quoque litis ingreſſum, exceptio, quæ opponitur per viam notorij. Io. Andr. *in cap.2. in verbo obiectus, de litis conteſtatione, in 6.* Innoc. *in cap.1. de offic. Iudicis*, facit quod notatur *in l.qui cum maior, § ſi patris, de bonis, quæ liberis.*

12 Item exceptio, quod quis non debet audiri vbicunque ſtatutum, vel conſtitutio dicit *non audiatur, l.1. C ne quis liber inuitus actum reipublicæ gerere cogatur, l.11.*

Et ſimiliter exceptio peremptoria apparens ex narratis per actorem, excluditur enim per confeſſionem propriam, quæ confeſſio in quacunque parte litis idem operatur *l. cum prætium, C.de liberali cauſa*, Bald. prædictas has decem exceptiones refert *in d.l. poſtquam liti, col.2 & 3.C.de pactis.* 13

Nec non litis ingreſſum impedit exceptio inuentarij, competens hæredi, qui ſoluit primo venienti, Bald. *in l.fin §.& ſi præfatam, C.de iure deliberandi, in vltima col.* notat Vinc. de Franch *deciſ.172.* 14

Item exceptio habentis titulum in iudicio petitionis hæreditatis, nam in petitione hæreditatis titulus excludit proceſſum; titulus enim poſſeſſoris poteſt allegari ad impediendum proceſſum, & etiam poſt litis conteſtationem per modum peremptoriæ, ſi prius non eſſet diſcuſſum de titulo, Bald. *in l.regi, C.de petitione hæreditatis, n.6. verſ.ſed in petitione hæreditatis eſt aliud.* 15

Exceptio, *quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio*, de qua *in l. vendicantem, ff. de euictionibus*, impedit etiam ingreſſum litis, Grammat. *deciſ. 66. num 21.& 22.* 16

Idem operatur exceptio præſcriptionis & vſucapionis, *l.fin.ff pro ſuo*, dummodo ſit liquida, Afflict. *dec.51.* Gram. *in d.deciſ. 66. num.14.* iuxta diſtinctionem Bartoli in *d.l.fin. ff. pro ſuo.* 17

Eandem habet potentiam exceptio *tu non adimpleviſti contractum ex parte tua*, nam hæc eſt vna de exceptionibus, quæ opponi poteſt ad proceſſum impediendum & æquè impedit iudicium, & litem conteſtari, Aret. *in d.§. actionum autem, inſtitutionibus, de actionibus. nu.15. verſ.intantum, quod iſta exceptio, tu non adimpleviſti contractum ex parte tua per dictam l. Iulianus, §.offerri*, verum hac exceptione oppoſita poſt conteſtationem litis fuit prouiſum per cauſæ Commiſſarium, quod terminus datus currat, denegata appellatione, per Præſidentem habito recurſu ad Coll. Conſilium fuit approbata denegatio Spectabilis Præſidentis ſub die 17. Iunij 1644 in cauſa hæredum qu. Ducis de Caſtro, cum illis de Spinola, & alijs creditoribus, quia oppoſita fuit poſt litis conteſtationem, nam oppoſita ante, ſi eſſet clara, & liquida impediret curſum cauſæ, per *d.l. Iulianus, §.offerri, de act. empt* & ibi Paul. de Caſtr. ponderans verba, ibi, *nondum ex empto actio eſt.* 18

Ante vero litis conteſtationem hæc exceptio impedit proceſſum ad vlteriora, maximè quando ſumus in contractu vltrò citròque obligatorio, vt ex *d.§. offerri*, obſeruat Crauet. *conſ.127.* Ceph. *conſil. 97. numer. 37. libro 1.* Milanenſ. *deciſ. Sicil. 4. par 2.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 21. numer. 16. & deciſ. 25. numer. 77.* Olaſch. *deciſ. 50. ex num.8.*

Quam concluſionem velim extendas vt procedat non ſolùm ſi non ſint adimpleta ſubſtantialia, ſed etiam accidentalia contractus, probat Cot. *conſil. 708. num.33.*

num.53.vol.1 Magon. *deciſ. Lucenſ.11.num.8.* Caecher. *d.deciſ.50.num.15.* Roland. *conſ.6. num.19.vol.1.*

Extenditur etiam, vt opponi poſſit, etiam ſi adimplementum in vno, quid minimo deficeret, Cephal. *conſ. 66. num.18. lib.1.* Surd. *conſ.52.num.75.vol.* Puteus *deciſ.357.num.4. lib.3.* Magon. *dec. Lucenſ. 21. num.16. & 17.*

Et hæ exceptiones vigent etiam ad impediendam exequutionem virtute inſtrumenti liquidandi, vel obligationum pœnes acta ad formam Cam. Olaſch. *deciſ. prædicta 50.* Cæſar. Barx. *in deciſ. Bonon. 36.num.25.* ſequitur Galleſ. *de obligat. ad for. Camer. par.4. q. 1. num.7.* Gozad. *conſ. 94. num.45.*

Amplia tandem, vt etiam ex officio Iudicis ſuppleri poſſit, vt probat Rom. *conſ.151.* Turr. *conſ.60.n.15.vol.1.*

Temperanda vero venit concluſio, vt non procedat, quando agitur ex diuerſo contractu, quia vt impediat neceſſe eſt, vt opponatur ex eodem contractu, Felyn. *in cap.3. num.5. de iureiur.* Cornazzan. *deciſ. Lucenſ. 70. num. 6.* Franciſc. Cantuec. *deciſ. nouiſſim.* Rot. Roman. *97. numer.2. part.2. volum. 2.* Pariſ. *conſ.35. num 64. volum. 1.*

Quando autem implementum fieri poſſit, vel ne, ad finem, vt procedat hæc exceptio, vide latè Cæphal. *conſ.586. part.4.* Milan. *d.deciſ.4.par.2.* Franciſc. Becc. *conſ.45. num.50.*

Exceptio ſpolij quoque & omnium,
19 seu maioris partis bonorum, iuxta *cap. frequens, de reſtitut. ſpoliatorum; in 6.* impedit etiam proceſſum ad vlteriora, Afflict. *deciſ.182. col.2. num.5.* Grammat. *deciſ. 85.* quicquid contra teneat Abb. communiter reiectus, vt ibi dicit Grammat. quæ quando obſtet, habes per Afflict. *deciſ. 19. num.7. & 8.* quæ etiam obſtat quando quis ſpoliatus propter guerram, Grammat. *d.de-*
20 *ciſ.85.* ex eo, quod æquum, & pium eſt, vt conueniatur catenus, quatenus facere poteſt, Ioan. Fab. & Iaſon. *in §. fin. inſtit. de action.* nec aduerſus dictam exceptionem obiici poteſt de iuramento præſtito per debitorem, vt ipſemet Grammat. *d.dec.85. num.2. & 3. verſ. nec aduerſus præfatam exceptionem ſpoliationis*, Ioan. Andr. *in cap.2. de ordine cognit.* quia non vendicaret ſibi locum, quando ſpolium eſſet ſubſequutum poſt iuramentum, vt declarat Imol. *in d. cap.2.* & in propriis terminis Philipp. Francus *in dicto cap. frequens, de reſtitutioni ſpol.* & quod etiam ex alio capite euitaretur periurium, videlicet ob impoſſibilitatem, & impotentiam ſoluendi, ratio ſuadet manifeſta, quia impotentia excuſat à periurio vt ipſemet Grammat. *d dec.85.* dicit & declarat Imola, Philipp. Franch. & poſt eum optimè Soccin. *in ſuis fallent.51, in Reg.225.* ſubdens quod periurium etiam euitatur per impotentiam ſoluendi, quæ excuſat à periurio, *c. breui, de iure iur.* vnde Banniti ad tempus, quibus omnia bona ademuntur ſunt, ab eorum creditoribus liberati, Bald. *in l.2.C.ad legem Iuliam de vi publica, in l. ſi marito publice, ff. ſoluto matrim. & in l.1. ff. de duobus reis*, iuncta gl. & Bar. *in l. ſi debitore, & in l. ſi adeptis, Cod. de ſententiam paſſis.*

Sic & omnes exceptiones impedientes 21
litis ingreſſum ex natura cauſæ, vel contractus, vt eas vocat Bart. *in l. eleganter, §. ſi quis poſt, in fin. ff de condit. indebiti*, poſſunt opponi in vim dilatoriarum & in vim peremptoriarum, vt ſubtilius Bald. *d.l. poſt quam liti ſub num.7 col. 2. verſ. & ideò non mirum ſi impediunt.*

Et hæ vbicunque in vim dilatoriarum 22
oppoſitæ fuerunt, impediunt litis ingreſſum, ſi in vim peremptoriarum, cognoſcit de eis Iudex in diffinitiua ſententia, Bald. Alex. & communiter DD. *in d.l.nam & poſtea, in princ.* Matant. *in d. p. 6. 9. membr. num.13.*

At ſi fuerint oppoſitæ, vt dictum eſt 23
ſupra ante litis conteſtationem, ad impediendum iudicium, vel factis probationibus, ſi pars replicat aliquid aduerſus ipſas, non eſt reſeruanda exceptio ad merita, ſed eſt dandus terminus ſuper replicatione, Afflict. *deciſ.63. & in deciſ.285.*

Reliqui caſus, in quibus dilatoria ex- 24
ceptio opponi poteſt, etiam poſt litis conteſtationem, tradit Felyn. *in cap. inter Monaſterium, 3. colum. num.4.* & per Collectores *communium opin. in tit. de iudiciis, num.148. & ſeq.* per Socc. *in tract. fallentiarum, regula 1:6. num 8.* Ruin. *conſ.71. num. 5. lib.1.* Duen. *lib.1. regul. vtriuſque iuris, regula 261. exceptio dilatoria, & regula 48. in 3. limitatione.*

Et cùm in Sacr. Conſ. contigiſſet dubitari, ſi mulieri agenti obſtabat exceptio iuramenti, fuit tandem decretum, non eſſe procedendum in cauſa principali, ſtante prædicta exceptione, & idem aliàs iudicatum fuit, vt per Grammat. *deciſ.66. in fine*; fundat Ioan. de Amic. *conſ.63.* & patet ex diſpoſitione huius pragmaticæ.

Illæ verò exceptiones ſunt reſeruandæ ad merita, quæ requirunt probationem extrinſecã cùm non appareant liquidæ à die oppoſitionis, ſecus ſi ſunt promptæ, & inſtantaneæ, de quibus fuit dictum *ſuprà n.2.*

Digitized by Google

DE MODO PROCEDENDI, QANDO exceptiones impedientes litis ingreſſum non fuerunt oppoſitæ, vel fuerunt reſeruatæ ad merita.

SI reus exceptiones litis ingreſſum impedientes opponere noluerit, vel oppoſuerit, & ad merita fuerint reſeruatæ, vel aliter reiectæ, immédiatè procedatur ad reſponſionem petitioni ipſius actoris, & iuramentum de calumnia, & alias reſponſiones, ſi tenet & poſſidet, quando reali agitur, vel aliis interrogationibus iuſtè factis; veluti ſi hæres eſt, & ſimilibus, quod ſi reus id facere recuſauerit, procedant: ac ſi legitimè reſpondiſſet, & iuraſſet, & quantum ad interrogationes prædictas habeatur pro confitente, vel negante, prout deterius erit ipſi contumaci.

ARGVMENTVM.

De declarationibus, quæ practicantur in iudicio ad interrogationem; & an & quando teneatur procurator, aut hæres declarare; Et de practica procedendi contra hæredem poſſeſſorem.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de calumnia; de quo in hac pragmatica non eſt in vſu.*
2 *Obſeruatur ſolùm, quò ad interrogationes, qua quomodo practicentur.*
3 *Declarationes facta de ordine Iudicis, probant in iudicio.*
4 *At quomodo tenetur quis declarare?*
5 *Et ſi ſimpliciter declarauerit, intelligitur inſolidum, & ſi declarauerit ex parte ſe eſſe hæredem, ex dimidia intelligitur.*
6 *Reus non ſolùm, ſed etiam actor tenetur declarare, ſi venit, vt hæres.*
7 *Etiam ſi ipſi fuiſſet reſtituta hæreditas.*
8 *Quod ſi à parte fuiſſet interrogatus, non ſolùm ſi a Prætore, verùm etiamſi ſine interrogatione reſponderit, probat reſponſio.*
9 *Sed quid ſi falſum reſponſum dederit.*
10 *Et quando poterit reuocare confeſſionem.*
11 *Interrogatus non probato errore ſi appellauerit, poteſt in cauſa appellationis facere id, quod poterat in prima inſtantia.*
12 *Quod ſi non appellauit, vel in cauſa appellationis non probauit, an poterit petere reſtitutionem ex clauſula generali,* ſi qua mihi iuſta cauſa.
13 *Procurator habens mandatum, an teneatur declarare, & eius confeſſio noceat Domino.*
14 *Sed an quando fuerunt oppoſita exceptiones generales, teneatur declarare.*
15 *An declaratio poſſit fieri per partem vſque ad litis conteſtationem, & num. 21.*
16 *Et an mortuo reo venente poſt litem conteſtatam.*
17 *Et quomodo ſit procedendum contra hæredem poſſeſſorem.*
18 *Defenſor non habens mandatum, an teneatur declarare.*
19 *Et quid ſi falſo modo reſponderit.*
20 *Hæres an teneatur declarare, ſi ab aliquo patitur moleſtiam de hæreditate.*
21 *Declaratio facta per aliquem, an probet reſpectu alterius, quam interrogantis.*
22 *Hæres ſi interrogetur, an teneatur declarare, ſi ſit hæres ex teſtamento, vel ab inteſtato.*

SECTIO XLV.

DVo continet hæc pragmatica, præ- 1
ſtationem iuramenti de calumnia, &
interrogationes, iuramentum de calumnia receſſit ab Aula, & in Regno Neapolit. non obſeruatur pragmatica quò ad hoc, ſicuti in aliis locis, vti teſtatur Borrel. *ſumma deciſ. tit. de iuramento calumnia 51. num. 46.* vbi plenè.

Obſeruatur verò quò ad interrogatio- 2
nes per actorem factas, ſi tenet, & poſſidet reus, quando reali actione agitur, & ſi ſit hæres, & reus tenetur declarare ſtatim, & ratio eſt, quia difficile eſt probare aliquem eſſe hæredem, vel poſſeſſorem bonorum, *l. 2. & 3. de interrogatoriis actionibus*, de remediis verò contra recuſantem, reſpondere, dictum eſt *ſuprà in pragmat. relatione citationis.*

Et iſtæ declarationes probant in iudicio, 3
l. 1. in fin. ff. de interrogatoriis actionibus quaſi celebraſſet quaſi contractum, *l. de ætate, §. qui interrogatus, ff. de interrogatoriis actionibus.*

Et non ſolum tenetur ſimpliciter de- 4
clarare, ſed etiam pro qua parte hæres eſt *l. qui ſeruum, in fin. ff. eodem.*

Et ſi ſimpliciter declarauerit ſe eſſe hæ- 5
redem, nec adiecerit, ex qua parte, intelligitur eſſe inſolidum, niſi fuiſſet interrogatus pro certa parte, nam cenſetur reſpondiſſe ad interrogata, *l. ſi defenſor, alias incip.*

incip. ſi ſine , §. *ſi defenſor* , *ff eodem.* & ſi ex parte declarauerit ſe eſſe hæredem , ex dimidia intelligitur , *l. de ætate*, §. *ſi interrogatus,ff. eodem.*

6 Quam concluſionem amplia primò, non ſolùm in Reo conuento , ſed etiam in actore , nam actor ad inſtantiam rei tenetur declarare , ſi venit , vt hæres, & ſic practicari in Sac. Conſilio teſtatur Capyc. *deciſ.97.*

7 Secundò , amplia non ſolùm ſi ipſe interrogatus ſit hæres , ſed etiam ſi fuiſſet ipſi reſtitura hæreditas, *l. ſi defenſor*, §. *final.in fin. ff. eodem.*

8 Tertiò amplia , non ſolùm ſi à Prætore fuiſſent interrogati , ſed etiam ſi à parte, immò etiam ſi ſine interrogatione reſponderet, probat reſponſio *l. ſi ſine interrogatione* , *ff. eodem.*

9 Quartò amplia , & ſi interrogatus falſum reſponſum dederit , nam ſtatur contra ſe , *l. de ætate*, §. 1. *& 2. ff. eodem* , *& l.4 ff. de confeſſis*, dummodo ius & natura non repugnent , *l. confeſſionibus* , *& l. ſi is*, §. *in totum*, *ff. eodem* . *& l. 4 ff. de confeſſis.*

10 Benè verum eſt, quod tunc qui reſpondit , poterit reuocare confeſſionem , cum diſtinctione, de qua per Bart. *in l.2. ff de confeſſis* aut ſcilicet confitetur ſcienter falſum, & tunc ſi aduerſario ſciente poteſt reuocare *l. is, qui obtulit*, *ff. de verborum obligationibus*, & ibi gloſ. *in verbo abſoluendus* , aut aduerſario ignorante & tunc antè litem conteſtatam poteſt reuocare, ſi nulla quæſita actio ſit actori , *d. l. de ætate*, §. *fin. ff. de interrogatorijs actionibus*, ſed ſi actio ſit quæſita , vt ſi obtulit ſe, & dixerit poſſidere, ideò vt alius vſucapionem compleret, & tunc actione de dolo tenetur, *l. penult. ff. de dolo.*

Et ſi actio non ſit, valet reuocatio etiam non probato errore ante litis conteſtationem, gloſ. *in l ſi is, qui ſi ſe obtulit*, *ff. de rei vendicatione* , *& in d.l. de ætate* §. *fin. in verbo actoris*, poſt verò litis conteſtationem non eſt locus pœnitentiæ, *d l qui ſe obtulit.*

Verùm, ſi prius dixerit ſe non eſſe hæredem, poſtea autem ſe eſſe hæredem , dicat, quia non eſt actoris damnum, quandocunque reuocare poteſt , *d.l. de ætate*, §. *fin.* & ibi gloſ.

Item ſi confitetur falſum per errorem in omnibus caſibus, in quibus poteſt reuocari , ſi certa ſcientia eſſet confeſſus , multò magis ſi per errorem, vt probatur in locis ſupra citatis.

In aliis verò caſibus diſtingue , aut non habuit iuſtam cauſam erroris , aut habuit, primo caſu, ſi fuit propter latam culpam non poteſt reuocare , *d. l. de ætate*, §. *qui iuſto, in fin ff. de interrogatoriis actionibus.* ideo ſi in iure etraſſet , non poteſt reuocare, quia eſt lata culpa, in *d l ætate* , § *qui iuſto, & l. liberorum* , §. *notantur*, *ff de his. qui notantur infam.* ſi verò fuit cul,a leuis , tunc vſque ad ſententiam poteſt reuocare probando contrarium per *d.l. 2. ff. de confeſſis* . *& l. error* , *C. de iuris* , *& facti ignorantia* , ſed ſi cauſam erroris habuit , ità quod in nullam culpam incidit , tunc vſque ad ſententiam poteſt reuocare probando contrarium *d.l.error.*

Et probaro iuſto errore admittitur pars aduerſa ad probandum , quod tunc temporis ſciebat aliter, quam reſpondit gloſ. *in d l. ætate* §. *fin.* & Cyn. *in d. l. error* , vbi dicit , poſſe fieri hanc probationem, etiam publicatis atteſtationibus, & lata ſententia, facit tex. *in l.2. ff. quando act. de pecul. eſt annal.*

Quod ſi pars non probauit errorem, & appellauerit , poteſt in cauſa appellationis 11
facere id , quod poterat in prima, ſi autem non appellauerit , vel in cauſa appellationis non probauerit, & ſic ſententia tranſiuit in rem iudicatam , petat reſtitutio- 12
nem in integrum infra tempus debitum ex clauſula generali , *ſi qua mihi iuſta cauſa* , Paul. de Caſtr. *in d. l. 2. ff. de confeſſ.*

Er hæc de confeſſionibus circa præparatoria Iudiciorum, ſpectantia verò ad deciſiones Iudiciorum, dicam infra in pragm. *reſponſionibus viciſſim.*

Amplia modo principalem concluſionem, etiam in procuratore habente mandatum, nàm tenetur declarare, & eius confeſſio nocet Domino , *l. non ſolum* . *ff. de procur.* quod intelligendum eſt iuxta ea , quæ infra in pragmat. *reſponſionibus* dicam. 13

Extenditur etiam quando reus oppoſuiſſet exceptiones generales , nam illas tenetur declarare , quando conſiſtunt in facto , *l. age cum Geminiano* , *C. de tranſactionibus.* 14

Hæ declarationes poſſunt fieri per partem vſque ad litis conteſtationem , ſed per Iudicem peti poſſunt , etiam poſt , ſecundum vnam opinionem , quam tenuerunt multi DD. nam multi contrarium dixerunt; vtramque tamen opinionem poſſe ſuſtineri refert Vinc. de Franch. *dec.* 263. ſed primam tanquam æquiorem ſequitur Fab. de Ann. *conſ.* 58. *n.*19 & Io. And. Giorg. *alleg.* 34. *num.* 27. 15

Limita primò , in defenſore non habente mandatum , nàm non tenetur declarare, 16
l. 51. *ſine interrogatione . in 2. p. ff eodem* , iuncta *gl. in verbo præiudicium* , ſed ſi defenſor falſo modo reſponderit , ipſe aduerſario tenetur , & Domino nullum præiudicium 17
facit, *l. ſi defenſor* , *ff. eodem.*

Secundò limita , ſi ab aliquo paritur controuerſiam de hæreditate, nam non tenetur declarare ſe eſſe hæredem , *l. & quia hoc defunctum* , *ff. eodem* . & ſi declarauerit,& poſtmodum hæreditatem amiſerit , non obſtabit ei declaratio , & liberabitur, *l. ſi bis . cuius nomine* , *ff. eodem.* 18

Tertio limita, reſpectu alterius, quam interrogantis, nàm non probat declaratio reſpectu alterius , *l. fin. ff. eodem.* 19

Quarto limita , vt non teneatur declarare , ſi ſit hæres ex teſtamento . vel ab inteſtato , niſi natura intentandæ actionis 20

hoc

hoe exigat, *d. l. ſi defenſor*, *§. illud quaritur.*

Quintò limita, vt ſi petatur declaratio, ſi quis ſit hæres teneat & poſſideat, qui tenetur declarare infra tempus conficiendi inuentarium, qui eo tempore non tenetur declarare, ſi eſt hæres, ſecus autem eſſet, ſi petatur declarare ſi tenet, & poſſidet, quia etiam pendente tempore inuentarij tenetur declarare, vt probat ex Carauit. *in rit.* 300. *num.* 15. Muſcatell. *in praxi, par.* 3. gloſ. *hæreditaria, in addit.*

21 Prædictæ verò interrogationes per partes, iuxta ſtylum Sacri Conſilij, fieri poſſunt vſque ad litis conteſtationem, lite poſtmodum conteſtata debet facere poſitiones, de hac practica meminit Capic. *decis.* 97. ſed ordine Iudicis fieri poſſunt tam ante, quàm poſt, *l. vbicumque*, *ff. eodem*, Gloſſ. *in cap.* 2. *de offic. Iudicis*, & *in Clementina ſæpè*, *de verborum ſignificatione, verb. item interrogare debet*, & ſupra diximus.

22 Et etiam mortuo conuento poſt litem conteſtatam, quia ipſo iure non transfertur iudicium in hæredes, & propterea actor citati faciat filios ad declarandum, ſi ſunt filij & hæredes, & propterea actor citari faciat filios ad declarandum, ſi ſunt filij & hæredes, & ex quota parte, & ad videndum tranſlationem iudicij in ipſos faciendam, qua citatione facta, Iudex poſtmodum interponit decretum, quod transferatur iudicium, & cum ipſis procedatur vſque ad ſententiam, Carauit. *rit.* 234. *num.* 6. & ita ſeruatur,

23 Verùm ſi actio ſit in rem, ſi antè litis conteſtationem fundi poſſeſſor dolo malo fundum poſſidere deſiit, hæredes eius in rem quidem actionem ſuſcipere cogendi non ſunt, ſed in factum actio aduerſus eos reddi debebit, per quam reſtituere cogentur quanto locupletiores ex ea re facti fuerunt, *l. cum autem fundi poſſeſſor* 73. *ff. de rei vendic.* & culpa, & dolus malus hæredis in hoc iudicio venit, *l. ſi in rem actum ſit* 52. *ff. de rei vendicat.*

Per quæ iura, & per text. *in l. de eo*, *§. fin. ff. ad exibendum*, dicit Petr. Iacobus *in pract. rubr.* 5. *de rei vendicatione libelli conſuetudo approbatus*, *num.* 48. quod ſi ante litem conteſtatam moriatur reus, iteratò erit formandus libellus contra poſſeſſorem, etiam ſi hæres illius rei illum fundum poſſideat, quia actio in rem non datur contra hæredem, ſed contra poſſeſſorem.

DE DILATIONIBVS

in cauſis dandis.

POſt prædictas reſponſiones realiter, vel per contumaciam, vt ſuprà, ſine aliquo Iudicis miniſterio terminus ad probandum ipſo iure partibus intelligatur ſtatutus modo infraſcripto, videlicet quod partes ipſæ reſponſione manifeſtare debeant, vel ſaltem vna ex partibus manifeſtare debet, in quibus locis teſtes examinare intendunt, & ſi infra viginti milliaria, quindecim dies continui ſtatuti intelligantur, abindè ſuprà multiplicetur numerus per terminum quinque dierum, pro qualibet dieta, attribuendo cuilibet dietæ paſſuum viginti millia, ità tamen, quod excedere non poſſit terminum trium menſium, etiam ſi in remotioribus Regni partibus probationes fieri deberent, niſi Iudici de cauſa cognoſcenti ex iuſta cauſa eius animum mouente, maiorem dilationem ſtatuendam videretur, quo caſu pro eius arbitrio illam augere poſſit; dùm tamen intra Regnum, terminum trium menſium, vt ſuprà, non excedat, quod ſi partes ipſæ, vel ſaltem vna ex eis in ipſa reſponſione non manifeſtauerint loca, in quibus examinare intendunt, terminus ipſo iure viginti dierum ad probandum ſtatutus intelligatur, nec poſſunt dicti termini ſine iuſta cauſa, vel ſine expreſſa ambarum partium voluntate prorogari ad pœnam duarum vnciarum à Iudice auferendam, qui talem prorogationem fecerit.

Quod ſi fortè ad obtinendam calumnioſè maiorem dilationem, aliqua partium, loca diſtantiora nominauerit, in quibus teſtes examinare non fecerit, ſimili pœnæ duarum vnciarum ſubiaceat, ſine vllo proceſſu ab eis auferendæ, decernimus nominationem dictorum locorum fieri poſſe, etiam in reſponſionibus faciendis per partes ipſas poſitionibus, ſiue capitulis.

ARGVMENTVM.

Terminus quando poſſit arctari, vel elongari; & habeat vim litis conteſtationis, probationeſque abſque termino probent, vel ſecus; & quando ſine termino, & probationibus poſſit diffinitiuè cauſa determinari, quidque obſeruandum, ſit, quoad receptionem teſtium abſentium, vel impeditorum.

SVMMARIVM.

1 *Terminus in cauſa principali ad probandum incumbentia, quantum eſſe debet, attenta etiam locorum diſtantia.*
2 *Et de practica, & num.4.*
3 *Quando terminus poſſit per Iudicem arctari, vel elongari.*
5 *Termini datio habet vim litis conteſtationis in Regno.*
6 *Probationes abſque termino probant, & quare.*
7 *Si pars petierit terminum, & per Iudicem fuerit denegatus, ſententia an ſit nulla.*
8 *Quando ſine termino, & probationibus ſit diffinitiuè pronunciandum, vel abſolui conuentus debeat ab obſeruatione iudicij.*
9 *Sententia diffinitiua an ſit nulla, ſi lata ſit ſine probationibus.*
10 *Et quid ſi eſſet punctus iuris.*
11 *Dato termino ſi litigantes extra locum iudicij teſtes habuerint, quid obſeruandum.*
12 *Et quid ſi teſtes eſſent ſenes valetudinarij, honeſtæ mulieres & ſimiles, vel partes ità voluerint.*
13 *Et an ſtetur fidei à partibus electorum, non approbatorum per Curiam.*
14 *Et an poſſit probari contrarium.*
15 *Quid ſi ſint nominati teſtes extra Regnum, & quomodo obſeruatur.*
16 *Tàm quoad teſtes nominatos extra Regnum, quam infra Regnum.*
17 *Cautela ad euitandum depoſitum pro nominatione facta extra Regnum.*
18 *Caſus, in quibus Audientia teſtium non committitur, recenſentur.*
19 *Audientia teſtium in cauſa ardua, quando poteſt committi.*
20 *Et qua dicatur cauſa ardua.*
21 *Et quid de ſtilo Sacri Conſilij.*
22 *Quid ſi teſtes eſſent Iudici ſuſpecti.*
23 *Quid in cauſis feudalibus.*
24 *Quid in cauſa repulſa.*
25 *Audientiam teſtium an ſit arbitrarium Iudici, vel cogatur de neceſſitate committere.*
26 *Et quomodo obſeruandum ſit, & quando coram Iudice teſtes ſunt examinandi.*

SECTIO XLVI.

PEr hanc pragmaticam ſtatuitur termi- 1
nus viginti dierum ad probandum in-
cumbentia data dilatione iuxta diſtantiam
locorum, vbi teſtes examinare intendunt,
& pro qualibet dieta quinque ſtatuti ſunt
dies, attribuendo cuilibet dietæ paſſuum
viginti millia, iuxta text. *in lib. 1. ff. ſi quis
cautionibus*, & *l. 3. ff. de verborum ſigni-
ficat.* ità tamen quod excedere non poſſit
terminum trium menſium, infra quem da-
tur arbitrio Iudicis prorogatio.

Cuius rei praxis eſt, vt Iudex det termi- 2
num in cauſa, parte inſtante, & petente,
iuxta *ritum* Magnæ Curiæ 69. & *conſtitutio-
nem Regni & cauſas alias*, qui aliàs nō intelli-
gitur datus & regulariter viginti dierum eſt
& ex aliqua cauſa maior datur, Iudicis arbi-
trio, nam quamuis ſit legalis, tamen con-
ceditur cum miniſterio Iudicis; & hoc ca- 3
ſu Iudex poteſt diminuere, Afflict. *in conſt.
exceptiones dilatorias*, *num.* 11. de qua praxi 4
latè habes per Carauit. *rit.* 69. & latius tradit
Matant. *in 6. p. in 3. actu.*

Qui terminus hodiè in Regno habet vim
litis conteſtationis, vt per Carauit. *rit.* 288. 5
refert Maſtrill. *deciſ.* 101. *numer.* 18. Reg.
Rouit. *ad pragmat.* 7. *de ord. Iud. nu-
mer.* 10.

Aduertas tamen, terminum non eſſe de
ſubſtantia probationis, ſiquidem probatio- 6
nes receptæ abſque termino probant ex
dictis per Capyc. *deciſ.* 1. Carthar. *deciſ. Gen.*
12. *num.* 2. & *per tot.* verum ſi fuerit petitus,
& denegatus, ſententia erit nulla, Affl. ct. 7
in conſtit. ſi quis in poſterum, Reg. de Ponte
conſ. 59. *num.* 2. *lib.* 1. refert Rouit *in d. prag.
7. de ord. Iudiciorum*, *nu.* 9. Franch. *deciſ.* 221.
num. 12. *in fin.*

Et intentato iudicio quando fuerit pro-
ceſſum in cauſa termino, & probationibus 8
an ſit diffinitiuè pronunciandum, vel ab-
ſolui conuentus debeat ab obſeruatione
iudicij, latè apud Iaſ. *in l. admonendi à num.
70. ff. de iureiurando.*

Et an ſententia diffinitiua ſit nulla lata
ſine probationibus latè ſuo more diſcutit 9
Anton. Gabriel. *in recoll. communium opinio-
num concl. 9. de ſententiis*, & tractat Add. *de
ſingular.* Io. Vinc. de Ann 470.

Pro conſtanti autem admittas. quod vbi
diſceptandus eſſet punctus iuris, procedi- 10
tur ſine termino, & valeret ſententia,
Franch. *deciſ.* 221. *num.* 12. Ann. *ſingul.* 470.
Reg. Rouit. *in d. prag 7. de ordine Iudiciorum*,
num. 12. qui dicit id eſſe declarandum, Ma-
ſtrill. *deciſ.* 217 *num.* 4 *cum ſeqq.*

Termino autem dato, ſi litigantes extra
locum iudicij teſtes habuerint, infra quin- 11
que dies, à die, quo terminus fuit impar-
titus, nominare debent teſtes abſentes.

Et ſi infra dietam legalem reperiuntur,
non committitur ipſorum Audientia, niſi 12
teſtes eſſent ſenes valetudinarij, honeſtæ
mulieres, & ſimiles, vel partes, ita volue-
rint, vt eſt *ritus* Magnæ Curiæ 141. & ibi
Carauit.

Digitized by Google

Carauir. declatat habere locum in ciuilibus.

13 Et in hoc ſtatur fidei à pattibus electorum, non apptobatorum per Coriam.

14 Nec poteſt probati contrarium, Iſern. *in cap. 1. col. 3 ſi de inueſtit. inter Dominum*, & Vaſſallum *quaſtio oriatur*

15 At ſi extra Regnum ſint nominati teſtes cum nominibus, & cognominibus, & loca vbi degunt, prorogatur Iudicis arbitrio terminus, & ipſorum Audientia committitur, facto depoſito pro pœna ducatorum quindecim pro qualibet dieta applicanda pro parte, ſi nominans non fuerit vſus nominatione commodis Tribunalis, & pro altera aduerſæ parti iuxta *pragmaticam incipientem Raymundus, &c. Vniuerſis, & ſingulis*, de qua meminit Præſid. de Franch. *dec 5*. qui ponit practicam nominationis teſtium abſentium tam infrà, quàm extra Regnum.

16 Si verò in Regno ſont nominati teſtes, non fit depoſitum, ſed præuia liſta ſuſpectorum committitur Officialibus locorum, vel vicinorum, & quia ea non fuerit vſus punitur pœna ducatorum duodecim, vt per *pragm. 31. de Officio Sacri Conſilij, cum §§. ſequentibus*.

17 Ad euitandum tamen depoſitum, nominatis teſtibus extra Regnum degentibus, cauti procuratores apponunt clauſulam, *velle ea gaudere, ac ſi eſſet facta in vltimis Regni partibus*, & in hoc ſeruatur Regia *prag. in tit. de dilat. 4. num. 9.* edita ſub die 11. octoſis Maij 1612. & terminus non excedit ſpatium trium menſium ſtatutum per hanc pragmaticam, de qua practica vltra Præſid. de Franch. *præalleg. deciſ. 57.* habes per Carauit. *rit.* 140. 141. 158. & 304. & per And. & Afflict *in conſtit. Regni in pecuniariis*.

18 Quæ vero tradidimus in materia nominationis limita in multis caſibus, in quibus teſtium Audientia non committitur,
vt in cauſa ardua, in qua ad inſtar criminalis teſtes debent ad Curiam accedere,
19 Capyc. *deciſ. 90. num. 5.* Carau. *rit. 142.*
Afflict. *in conſtit. in pecuniariis num. 1.*
20 Verùm quæ dicatur cauſa ardua, ponit
Theſ. *deciſ. 61.* eſt verùm, quod practica-
21 mus de ſtylo Sacri Conſilij admittere Audientiam teſtium, ſi eſſent duo tantùm, quamuis cauſa eſſet ardua, vt aduertit quoque Carau. *in rit. 158. num. 4.*

22 Eandemque diſpoſitionem limita ſecundo, vbicumque teſtes eſſent Iudici ſuſpecti ex aliqua cauſa, Afflic. *in d. conſt. num. 6.* Iſern. *in cap. 1. ſi de inueſt. inter Dominum, & vaſſallum quaſtio oriatur, num. 6. verſ. quid ſi Iudex.*

23 Limita tertiò, in cauſis feudalibus per dictam Regni *conſtitutionem in pecuniariis*, & has limitationes ponit Carauit. *in d. rit. 158.* Iſern. *in vſibus feudor. ſi de inueſtitura inter Dominum, & vaſſallum, cap. 1. num. 4. verſ. ſed nunquid Iudex*, poſt alios ibi citatos.

24 Limita quarto, in cauſa repulſæ Carau. *loc. cit.* & Afflict. *in d. conſt. in pecuniariis num. 7.* & ſic ſeruari in Magna Curia, refert. gloſ. *in d. conſtit in verbo quo quidem caſu.*

Limita quinto, ſi aliter Iudici videretur; 25
non enim cogitur de neceſſitate committere, cùm verba, *conſtitutionis* dicant *permittimus*, quod verbum non importat neceſſitatem, *l. nam quicquid. ff. de iudicijs, cap. 1. de atate, & qualitate*, per quæ iura ità tenet Afflict. *in d. conſtit.*

Immò in caſibus, in quibus per Iudi- 26
cem ſunt teſtes examinandi, ſufficit quod Iudex præſtet iuramentum, & deindè Actuario committat examen, dummodo in Curia examinentur, ſed ſi extra Curiam, nulla erit commiſſio, & nullum examen niſi commiſſio fiat de conſenſu partium, Affl. *in d. conſtit. à num. 8* Andr. *in vſibus feudorum, c. 1 n. 3. verſ. ſed quid ſi commiſit ſi de inueſt. &c.*

ARGVMENTVM.

De articulis impertinentibus, an & quando reiiciantur; & quando articulorum copia tradi ſolita ſit, aut terminus prorogari debeat, & admitti teſtium examen, explicato termino peremptorio quis dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Terminus in cauſa ſemel datur, nec datur, ad producendum articulos, verùm in eodem termino præſentantur articuli.*

2 *Articulorum copia non datur ante publicationem de ſtylo Sacri Conſilij, ante publicationem, & vt euitentur impertinentes apponitur clauſula*, ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum.

3 *Articuli facta publicatione reiiciuntur vnà cum probationibus, ſi reperiuntur impertinentes.*

4 *Publicato proceſſu non oppoſita impertinentia articulorum, tacitè videtur quis renunciaſſe, ſi procedatur ad vlteriora.*

5 *Terminus, qui datur in cauſa viginti dierum, peremptorius dicitur.*

6 *Et ſi eſſet dilatio vſque ad talem diem, incluſiuè intelligitur, ſi termini ſunt compatibiles.*

7 *Teſtes elapſo termino non admittuntur nec alia datur dilatio, ſed in termino omnia ſunt producenda.*

8 *Limita in multis caſibus enumeratis tredecim num. ſequentibus*

SECTIO XLVII.

Semel in cauſa terminus datur, & non 1
ſeruatur, quod dicunt DD. adducti per Carau. *in ritu 69. num. 5.* vt detur terminus ad producendum, articulos, ipſiſque productis ad probandum, ſed in eodem met

Digitized by Google

demmet termino præſentantur articuli per *ritum* Magnæ Curiæ 69.

1 Nec de ſtylo Sacri Conſilij datur copia articulorum ante publicationem in cauſa, Afflict. *deciſ.* 33. Præſes de Franch. *deciſ.* 220. *num.* 14. quod per totum Regnum ſeruatur, vt teſtatur idem Carauit. *in eodemmet loco*, & vt euitentur impertinentes articuli apponitur clauſula, *ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum* iuxta notata per Hoſtienſem, Io: Andr. Bald. & Abb. poſt gloſ. *in cap. cum contingat, de officio Deleg.* & ibi Anton. de Buttio *columna* 2. Angel. *in l. in ſpeciali, ff. de reivendicat.* Præſes de Franch. *in d. dec.* 220. vbi etiam ponit, impertinentes articuli, qui dicantur, vide Iſern. *in cap.* 1. *de cont. inter Dominum, & fidelem, de inueſtit. feudi. in fin. verſ. benè tamen dixi, quod poſitio contrapoſitionum.*

3 Et facta publicatione, ſi ſunt impertinentes reiiciuntur vnà cum probationibus factis, Bald. *in l. ſi duo patroni, §. idem Iulianus, col.* 1. *in fine, verſ. quid ſi dubitetur, ff. de iure iurando*, & ibi Bart. idem Bald. *in l. final. in fin. C. qui legitim. perſon. cum ſimil.* Alex. *in d. l. ſi duo patroni, § idem Iulianus. col.* 1. Afflict. *in d. deciſ.* 33. *num.* 7.

4 Qui limitat, ſi publicato proceſſu, pars non oppoſita impertinentia ad vlteriora proceſſit; nàm tunc tacitè videtur renunciaſſe dictæ exceptioni impertinentium, Bart. *in d. §. idem Iulianus*, qui quotidianus vſus cum, tanta vetuſtate poteſt pro lege allegari, Afflict. *in conſtitut. lite legitima conteſtata.*

5 Et hic terminus de iure peremptorius dicitur, *l.* 1. & ibi DD. *C. de dilationibus*, cum concordantibus adductis per Carau. *in d. ritu* 69. *num.* 12. ibique teſtatur, ſecundam dilationem non dari, niſi in Prouincia Calabriæ, Capyc. *deciſ.* 81. & ſi di-
6 latio eſſet data vſque ad talem diem incluſiuè, intelligitur. ſi termini ſunt compatibiles, ità Bal. *in vſibus feudorum, c.* 1. *§. & quia diximus, de his, qui feudum dare poſſunt, num.* 17. *verſ. extra nota, quod in dilationibus.*

Et in hoc termino omnia producenda
7 ſunt, vt dicit *conſtit. lite legitima conteſtata*, per quam conſtitutionem elapſo termino non admittuntur teſtes, nec alia datur dilatio, Capyc. *deciſ.* 81. Marant. *in d.* 6. *p. Iudicij, in tertio actu*, qui id in multis caſibus limitat.

8 Idemque limita primò, exiſtente iuſta cauſa prorogationis; poteſt enim Iudex ex cauſa terminum prorogare, durante primo termino, vt in *conſtitut. Regni, in pecuniariis, & ibi* notat Afflict in 15. *argum ff. de procd. ſed ſi manente, & l ſi cum dies ff. de arb.* t. *reſp.*

Secundo limita, ſi durante termino fuit impeditus actuarius, abſentia, ſeù infirmitate, vel alio impedimento, Carau. *ritu* 79. vel alia culpa actuarij in termino non fuerunt teſtes examinati, vt infrà *in pragm, & ſi per examinatorem*, quia tunc non dicitur noua dilatio, ſed ſuppletio prioris Bald in auth. *qui ſemel, in fi. in verſ. ſcias, C. de prob.*

Limita tertiò, ſi dato termino, ſuperuenerunt feriæ ad honorem Dei, quæ abſorberent maiorem partem termini, & pars fuerit proteſtata, Afflict. *in conſtit. lite legitima conteſtata, num.* 15. quod ſeruatur in dilatione data à Iudice, vel à lege cum miniſterio Iudicis; ſecùs verò in dilatione legali, in qua vtile tempus intelligitur, Bal. *in l.* 2. *col. vlt. C. de adilitio edicto*, Afflict. *precit loco.*

Quartò limita, ſi durante termino aliquod impedimentum ſurperuenerit, per quod terminus non curtat, vt ſi pars petat principalem interrogari, niſi per Iudicem interloquatur, quod terminus curiat, Carau. *in d rit.* 69. *in* 11. *notabili, in fin.* verùm cautius erit ſecundum Afflict. *in conſtit. Iuſtitiarij per Prouinciam num.* 7. Iudicem (his peritis) decernere, quod terminus non curtat, Bal. *in l. ſi cum ipſe, ff. de excuſationibus tutorum, & l.* 1. *C. de iuramento calumnia.*

Limita quintò, ſecundum gloſ. *in conſtitut. in pecuniariis, in verbo ex iuſta cauſa*, quæ ad partes diſputando quæſtionum, tenet, quod ſi termino elapſo infra modicum tempus pars reſtes in promptu examinandos produxiſſet, (ex æquitate Iudicis arbitrio) recipiendi ſunt, verùm ante quartam productionem, & ante dicieita teſtificata, & gloſ. iſtam ſequuntur And. & Afflict. ibidem Capyc. *deciſ.* 90. *num.* 3. & Carauit. *in rit.* 149.

Sextò limita, quando Scriba omiſit quærere de aliquo articulo, nam iterum interrogabitur teſtis. etiam publicato proceſſu, Andr. *in d. conſtit. in verbo omne dicitur æſtimationem*, Vinc. de Franch. *deciſ.* 571.

Limita ſeptimò, ex ſtylo Sacri Conſilij durante termino nominationis, nàm recipiuntur termino elapſo, quamuis ſint in Ciuitate, Vincent. de Franch. *deciſ.* 5?. *n.* 3.

Et idem ſeruamus de ſtylo Sacri Conſilij durante termino conſignandi copiam, per *pragmat. ſtatute*, de quo teſtatur Capyc. *dec.* 90. *n.* 3.

Octauu limita in teſtibus citatis in termino, nàm termino elapſo ex æquitate recipiuntur, Capyc *in d. dec.* 90. *in pr.* Carauit. *d. ritu* 149. & arbitrio Iudicis prorogatur terminus, quando nulla adeſt ſuſpitio falſitatis, vel calumniæ, vt obſeruatum fuit per Collaterale Conſil. per quod facta concluſione poſt multos dies, mandatum fuit, quod recipiantur teſtes, etiam non citati, ſed cum clauſula *quod de eis habeatur ea ratio, qua de iure habenda erit.*

Nono limita de æquitate, ſi teſtes de nouo ſuperueniſſent, Afflict. *in cit. conſtitutione in pecuniariis, num.* 6. & iuramento aſſerentis ſtatur, *cap paſtoralis, de exceptionibus*, cùm ſit parui præiudicij, iuxta ea, quæ diximus ſupra *in prag comparente reo, ſect.* 30. *num.* 10.

Decimo limita, quoad inſtrumenta liquida, quæ non egent certificatione, nàm poſſunt, termino quoque elapſo, præſentari

quia hæc inſtrumenta habent vim notorij, Bald. *conſ. 316 incip præſuppoſito ſtatuto, circa fin. 4. vol.* Afflict. *in d. conſtit. in pecuniarys, num. 25. in fin.* quinimò & inſtantia iſta, aliæque ſcripturæ poſſunt præſentari in Sacro Conſilio poſt affixionem liſtæ in valuis aulæ per 24. horas, vt eſt ſtatutum per decretum Sacri Conſilij, nunc inter *prag.* Regni, *in tit. de offic. Sac. Conſil. parg.* § 3.

Quid verò ſit dicendum, ſi iſtæ ſcripturæ egerent teſtium comprobatione, dicam infra *in ſequenti ſtatuto.*

Vndecimò limita in probatione per confeſſionem partis, quæ vſque ad concluſionem admittitur, per iura, & authoritates traditas per Carauit. *in rit. 149. in fin.* & de ea latè dicemus *infra in prag. quinta die dilationum.*

Duodecimò limita, in priuilegiatis, qui termino elapſo reſtituuntur, & abſque cauſæ cognitione datur primum, & ſecundum beneficium, Vincent. de Franch. *dec.* 421. & Carauit. *rit.* 71. & dilatio primi beneficij eſt medietas primæ dilationis iure ordinario, at Iudex ſuo arbitrio, locorum diſtantia attenta, illam poteſt prorogare, Afflict. *deciſ.* 124 & beneficia prædicta vſque ad introductionem cauſæ peti olim poterant, cauſa namque introducta beneficia denegantur, Carau. *in d. rit. 71. num. 5. & in rit. 296.* quæ autem ſint hæ perſonæ habes per Innoc. & DD. *in cap. ſignificantibus, de offic. Delegat.* Specul *in tit. de Aduoc.* § 1. Bal. *in l. cum alienam, C. de leg.* Ludouic. Roman. *in l. ſi conſtante, ff. ſolut. matr.* Rebuff. *in comment. conſtitut. Regni Franciæ in tract. de ſentent. prouiſion. art. 3. gloſ. fin. in princip.* Bart. tradit bonam doctrinam *in l. vnica C. quando Imperator inter viduam, & pupillos* & copiosè per Vmbrianum *in tract. de primo, & ſecundo beneficio.*

Decimo tertiò limita in ſecunda inſtantia, nam in cauſa appellationis, licet vtrique parti non propoſitum proponere, & non probatum probare, *l. per hanc,* vbi Bar. *C. de temporibus appellationum.*

Quod ſublimita, quando in prima inſtantia ſine termino cauſa eſſet deciſa, nàm in cauſa appellationis eodem modo eſt reuidenda, Vincent. de Franc. *deciſ.* 347. & alias ſublimitationes tradit Marant. *in pract. in verbo & quandoquè appellatur.*

DE POSITIONIBVS, ARTICVLIS, & reſponſionibus ſuper eis.

QVinta die dilationum prædictarum, vtraque pars poſitiones, ſiuè articulos producere teneatur, quæ poſitiones ſint ſimplices & non captioſæ, factum & non ius continentes, quibus infra tres dies ſine præſentia Procuratoris, vel Aduocati debeant partes ipſæ viciſſim, & ſine temporis interuallo reſpondere per verbum, *credit,* vel *non credit*; de quibus poſitionibus, & reſponſionibus infra duos dies continuos à die reſponſionis copia dari debeat vt cognoſcatur: in quibus partes ipſæ, vel altera ex eis ab onere probandi fuerunt reuelatæ, poſſintquè partes ipſæ, vel altera ex eis infra alios tres poſt dictam copiam datam continuò ſequentes, peremptoriè alias poſitiones. vel articulos producere, quibus quarta die ſequenti poſt dictas poſitiones productas, vt ſuprà reſponderi debeat. De quibus ſecundis reſponſionibus, & poſitionibus infrà duos dies immediatè ſequentes ſimiliter copia partibus detur, qui dies ad reſpondendum, & copiam accipiendum partibus cucurriſſe non intelligantur, cùm non côueniat dilationem ante reſponſionem poſitionibus factam currere: decernentes partem negantem calumniosè factum proprium, matrimonium, filiationem, conſanguinitatem, affinitatem, vel notariatum, de quibus veriſimiliter notitiam habere poſſet, ſi de eis per probationes conſtiterit, condemnari debere pro qualibet poſitione negata, & probata ad pœnam arbitrio Iudicis moderandam, perſonarumque qualitate conſiderata, quam pœnam in ſententia Iudex declarare debeat, Pro quibus pœnis partes habere regreſſum poſſint contra Procuratores, & Aduocatos eorum, ſi probauerint eorum conſilio talem negationem feciſſe. Et intelligatur eorum conſilio negaſſe, qui præſentes fuerint contra prohibitionem præſentis conſtitutionis reſponſionibus prædictis; & omnis poſitio, cui non fuerit reſponſum ſimpliciter per verbum, *credit* vel *non credit* ipſo iure pro confeſſata habeatur. Pœnam verò ſupradictarum poſitionum, vt ſupra negatarum euitare poſſint partes, ſi infra tres dies poſt negationem eam reuocauerint, & per confeſſionem ſe purgauerint.

ARGV

ARGVMENTVM.

Præſentantur articuli in Regno loco poſitionis, & articuli, ſublata quauis diſtinctione, & ſuper eis interrogatus principalis, quando & quomodo teneatur reſpondere, & an per procuratorem admittatur reſponſio per verbum (credo, vel non credo) & quando admittatur excuſatio, quod non teneatur reſpondere.

SVMMARIVM.

1 *Articuli, poſitiones, & capitula quæ ſint, & eorum differentia recenſentur.*

2 *Terminus ad quid detur in Regno, & quid in eo fiat?*

3 *Præſentatis articulis in termino, ſi actor petit depoſitionem, principalis, debet reſpondere per verbum,* credo, & non credo.

4 *Quid ſi pars confiteatur, & ſi negat, quid agendum.*

5 *Et an ſufficienter reſpondere dicatur, ſi dicat,* credo ſi inſtrumentum appareat, *vel ſimpliciter teneatur reſpondere, vt ſonant verba pragmatica, in fine,*

6 *Depoſitio principalis poteſt peti, etiam poſt concluſum in cauſa.*

7 *Principalis ſtatim tenetur reſpondere, abſque conſilio Aduocati, & Procuratoris.*

8 *Et an, & quando poſſit petere, quod detur copia intentionis aduerſarij, vt conſulat Aduocatum.*

9 *Reſponſio per verbum,* credo, *vel* non credo, *quid operetur, & num. 10.*

10 *Præſertim ſi factum eſſet multum antiquum, vel recens implicitum, & intricatum.*

11 *Principalis ſi recuſat reſpondere, quid obſeruandum ſit?*

12 *Appellatio an admittatur prolato decreto in contumaciam, quod habeatur pro confeſſo.*

13 *Quid ſi interrogatur de facto antiquo, vel alieno, an valeat reſponſio per verbum* ignoro.

14 *Et quid in procuratore recuſante reſpondere.*

15 *Pars ſi petat, quod deponat principalis, an teneatur reſpondere.*

16 *Principalis interrogatus ſuper articulis impertinentibus, an teneatur reſpondere.*

17 *Emptor conuentus, an teneatur reſpondere poſitionibus aduerſarij ſuper dominio rei emptæ euincentis, ſi ipſe ſciat rem eſſe euincentis.*

18 *Abſens, & mulier honeſta, cuius ſumptibus ſint examinandi.*

19 *Principalis examinandus an poſſit mittere procuratorem, mittendo reſponſionem ſuper qualibet poſitione.*

SECTIO XLVIII.

PRo intellectu huius pragmaticæ ſciendum eſt, quod tres termini ſunt in iure, videlicet articuli, poſitiones, & capitula, quæ differunt inter ſe, vt optimè declarat Marant. *in practica, par. 6. in 4. actu,* & propriè dicuntur poſitiones, vbi aduerſarius reſpondere tenetur, nam poſitio eſt pars intentionis, continens id, ſuper quo quis petit ab aduerſario reſponderi, Bald. *in l. generaliter, § ſed iuramento, C. de rebus credit.*; articulus vero eſt pars intentionis, continens id, quod quis probare intendit, puta per teſtes, vel ſcripturas, Bal. *d. §. ſed iuramento,* Specul. *in tit. de teſte, §. nunc videndum, col. 1. verſ. ſciendum eſt igitur* capitulum eſt nomen magis generale, & poteſt continere vtrumque, Bald. *in d. §. ſed iuramento.* 1

Vndè attentis his diffinitionibus anteà erat dandus terminus ad poſitiones ponendas, deindè ad articulandum, & depoſitio principalis erat facienda in poſitionibus, ſed quia hodie ſeruatur in Regno terminus datus ad probandum, & infrà illum terminum fiunt poſitiones, & articuli ſine diſtinctione, vt probat Regia pragmatica hæc. 2

Et hinc inoleuit communis practica Aduocatorum, vt dicant in articulis, *item ponit, & probare intendit,* & præſentatis, vt ſupra in termino, articulis, ſi actor petit depoſitionem principalis, debet reſpondere per verbum, *credo, & non credo.* 3

Quæ autem requirantur, vt poſitiones habeantur pro confeſſis, declarat Curt. *in tract. poſitionum, col. 1. circà fin. & col. 5. in princip.* vbi ponit fallentias, quarum vna notabilior videtur, quod non procedit regula in interrogationibus, ſed in poſitionibus tantum, quia interrogans nihil ponit, intellige quando quis interrogatur ad præparatoria iudicij, qui tunc nihil ponit, ſed ab aduerſario certificari petit ſecùs eſſet ſi fierent interrogatoria, & poſitiones ſuper aliquo emergenti, probando ante litem conteſtatam, vel in medio cauſæ, quia tunc non reſpondens habetur pro confeſſo, vel negante, prout vtilius fuerit interroganti. *l. de ætate, §. qui tacuit, ff. de interrogationibus,* latiùs per Curtium *d. tract. col. 1.*

Et ſi pars confitetur id, quod articulatum eſt, tales articuli ſuccedunt loco poſitionum; ſi verò negat ſuccedunt loco articuli, vt ſuper eis poſſint examinari teſtes, notat Speculat. *in tit. de teſtibus, §. nunc videndum poſt partem,* Marant. *in d. par. 6. 4. actu, num. 5.* 4

Nec videtur reſpondere ſufficienter. *credo ſi inſtrumentum appareat, non credo, niſi inſtrumentum appareat,* per illud verbum. 5

Notandum tamen erit, vt explicata maneat hæc materia, quod depoſitio principalis peti poteſt, etiam poſt concluſum in cauſa tam ad inſtantiam 6

actoris, quàm rei, quia in Regno omnes cauſæ ſunt ſummariæ, Carauit. *rit.* 93. *num.* 2. & non ſeruatur terminus huius pragmaticæ, nec ſeruatur, quod detur copia partibus, vt ſupra in prag. præcedenti diximus per ea, quæ dicit Carauit. *in rit.* 79.
7 *num.* 12.

Et erit aduertendum, quod principalis tenetur ſtatim reſpondere abſque conſilio Aduocati, & procuratoris, nàm ad poſitiones debet reſpondere pars, non aduocatus, vt dixit gloſ. *magna de confeſſis, in* 6. & gloſ. *in cap. quoſdam, de præſumptionibus*, quam Canoniſtæ communiter ſequuntur ſecundum Ludouic. Roman. *in ſingul.* 696. & eſt diſpoſitum per hanc pragmaticam, & per dictum ritum Magnæ Curiæ 79. & notat Bart. *in l. ſi poſtulauerit, § quæſtioni, ff. ad l. Iuliam, de adult.* & ſic ſeruatur hodiè in practica, vt per Carau. *in d. rit. nu.* 4. imò Aduocatus eſt arcendus à conſpectu reſpondentis, ne ipſum in reſpondendo inſtruat, ſaltim nutu, vt notat Speculat. *in tit. de poſit. §. 3. antè finem*, ſequitur Lucas de Penn. *l. in ſacris, la grande, C. de proxim. Sacrorum ſcrin. lib.* 12. Iſern. *in ſuo repertorio, ſuper con-*
8 *ſtitutione Regni, in verſ. Aduocatus poteſt petere aduerſarium in iudicio interrogari* dicit, quod poteſt petere, vt detur ſibi copia iurium aduerſarij, ſuper quibus debet interrogari; vt conſulat Aduocatos, quod cogitandum reliquit, quæ Iſerniæ doctrina poteſt intelligi ſecundum Romanum *in d. ſingular.* 696. quando velit reſpondere per verbum *aſſertiuum*, & tunc dandus eſt terminus ad deliberare reſpondendum, iuxtà text. *in l. qui interrogatus, ff. de interrogatoriis action. & l. ius iurandum, & l. ad pecunias, ff. de iure iurando*, ſecùs ſi per verbum *credo, vel non credo*, iuxtà hanc pragmaticam, quia tunc ſtatim tenetur reſpondere, vt ſupra dictum eſt, & quid operetur talis reſponſio dicam infrà *in fine huius pragmaticæ.*

10 Limitatur quando factum eſſet multum antiquum, vel recens, ſed implicitum, & valdè intricatum, quod dependeat ex calculo, quia tunc non cogitur reſpondere ſtatim, & incontinenti, ſed debet ei dari terminus ad deliberandum, vt poſſit reſpondere, ità limitatur, Bald. *in l.* 11. §. *quod obſeruari in* 3 *& verſ. ſed pro eius deliberatione, C. de iurament. calum.* multique alij DD. quos refert, & ſequitur Gabriel Saray *addens ad ſingul. Rom.* 696. & teſtatur Afflict. *in d. conſtit. partes in iudicio*, fuiſſe datum terminum ex iuſta cauſa mouente animum Iudicis.

11 Et ſi principalis recuſat deponere præmiſſa trina monitione, quando eſt abſens, inſerto tameo tenore articulorum in vltima, perſonaliter citatus habetur pro confeſſo, pro ut deteriùs *cap. ſi poſt, de confeſſione, in* 6. quamuis dicat, & iuret neſcire veritatem poſitionis, & ideò poſſit reſpondere, *Ludouic. Rom. in ſingul.* 695. ſi verò ſit præſens principalis, vel procurator non fiunt tres citationes, ſed vnà tantùm, & declaratur pro confeſſo.

Nec à prædictis decretis appellatio admit- 12
titur Carau. *rit* 120. Affl. *in conſtit. partes in iudicio.*

Quod intellige quando interrogatur de 13
facto proprio, & recenti.

Secùs ſi de facto antiquo, vel alieno, quia tunc valet reſponſio per verbum, *ignoro*, Ludouic. Roman. *ſing.* 995. & ibi Gabr. Saray. *addens*, ſed iuxtà praxim ſuppletur per verbum *non credo.*

Poteſt etiam reſponderi per procurato- 14
rem, pro quo vide Afflict. *in conſtit. partes in iudicio, num.* 5 *&* 6. & Gabriel Saray *in ſing.* 696. Ludouici Romao. & ſi procurator nolit reſpondere poſitionibus, Domino ignorante, ſi lis non erat conteſtata, Dominus non habetur pro confeſſo; ſecùs ſi lis eſſet conteſtata Dominic. *in c.* 2. *&* 3. *de confeſſis, in* 6. ità intelligit text. poſt alios, & hoc, quando procurator fuit contumax interrogatus à Iudice; antequam iuſſus ſit reſpondere, ſe abſentat, tunc Dominus non habetur pro confeſſo, *d. cap.* 2. *in fin.* Felyn. *in cap. ad hoc Deus, num.* 17. *vt lite non conteſtata*, de qua dicemus etiam in probatione confeſſionis.

Verum, ſi pars petat, quod deponat, ipſe 15
principalis tenetur reſpondere, Caran. *in ritu* 93.

Limita principalem concluſionem, quod 16
principalis non teneatur reſpondere, quando principalis eſſet interrogatus ſuper articulis impertinentibus, nam tunc non tenetur reſpondere Capye. *dec.* 15.

Limita quoque in emptore conuento, 17
nam non tenetur reſpondere poſitionibus aduerſarij ſuper dominio rei emptæ euincentis, ſi ipſe ſciat, rem euincentis eſſe, Affl. *in d. conſtitutione partes in iudicio.* 5. *quæſtione n.* 6 *in fine, verſ. quinto quæro, quidam agit.* & Gabr. Saray. *addens ad ſing Ludouici Romani* 696 *verſ. adde tamen hic vnum valdè ſingulare, & notabile verbum.*

Et ſumptibus principalis examinandi ab- 18
ſentis, ſiuè præſentis commiſſarius accedere debet, Afflic. *in d. conſtit. partes in iudicio, n.* 5. *verſ. item ſcias quod egregia perſona, ritu* 153. & ibi Carau. vel vti remedio principalis, qui petit interrogari, de quo per eumdem Carau. *in d. ritu* 153. *in fine.*

Et idem obſeruandum erit, ſi principalis 19
eſſet mulier honeſta, Carauit. *ritu* 304. *in fine.*

Poteſt autem examinandus conſtituere procuratorem ad reſpondendum poſitionibus mittendo reſponſionem ſuper qualibet poſitione, Affl. *præcit. loco.*

Et non eſt ſilentio prætermittendum, cum quod reſponſiones per verbum *credo*, & *non credo*, releuent aduerſarium ab onere probandi, vt obſeruat quoque Proſper Carau. *rit.* 70. *num.* 4. & Affl. *in conſt. lite legitimè conteſtata*, habetur per DD. *in cap.* 1. *de confeſſis*, qui tenet ità præiudicare, ſicut de veritate, Rom. *in d. ſing.* 195. & ibi Gabr. Saray.

DE

DE EXAMINATIONIBVS TESTIVM & eorum examinatoribus.

REſponſionibus viciſſim factis ad examinationem teſtium procedatur infra dilationem, eligatúrque examinator poſt reſponſionem poſitionibus incontinenti extra ſuſpectos per partes; tunc in promptu nominandos, quos ſi nominare neglexerint, Iudex illum ex officio eligat, & pro mercede examinatoris, & Magiſtri Actorum in loco, vbi cauſa agitur, decem grana pro quolibet teſte recipiantur, ſoluenda pro duabus partibus examinatori, pro tertia Magiſtro Actorum, niſi aliter inter examinatorem, & Magiſtrum Actorum concordatum fuerit; extra verò Ciuitatem vbi litigatur, & ſi partes non fuerint in concordia, quod ſolus Magiſter Actorum examinet, ſimiliter examinator. cum. Magiſtro Actorum teſtes recipiat; & pro examinatore intelligatur ordinarius loci, & in eius abſentiam, vel ſi præſens fuerit, & ſuſpectus, Epiſcopus, vel eius Vicarius. Item Rector Maioris Eccleſiæ, vbi vicarius non eſſet, niſi prædicti ſimiliter ſuſpecti eſſent; quo caſu prædicti ſine vlla dilatione in promptu alium eligant, partibus non ſuſpectum cum ſimili mercede, niſi ex eo, quia Magiſter Actorum tunc accedat ad aliena loca extra Ciuitatem. Maiori ſumptu duæ partes mercedis ſint Magiſtri Actorum, & tertia examinatoris ad rationem decem granorum, vt ſupra, pro quolibet teſte, vel eius mercedis, pro qua cùm partibus ſe compoſuerint; ità tamen quod compoſitio excedere non poſſit carolenos octo pro ſingulo die, vltra expenſas victus, quarum expenſarum onus, vltra dictos octo carolenos ad partes pertineant.

ARGVMENTVM.

Liſta ſuſpectorum actuariorum, & Scribarum, an danda ſit, & quomodo remoueri debeant.

SVMMARIVM.

1 *Quæ contineant tres pragmaticæ, videlicet vna incipiens, reſponſionibus viciſſim, altera & ſi per examinatorem, tertia ſtatuimus, recenſentur.*
2 *Examinatores eliguntur præuia liſta.*
3 *Nominatio teſtium, ſi eſt calumnioſa, veluti ſi eſt generalis, non admittitur.*
4 *Si verò ſpecialiter ſunt nominati ſuſpecti, committitur non ſuſpecto.*
5 *Si electus parti ſuſpectus fuerit, quando admiſſa ſuſpitione remoueri poteſt, & quæ probatio ſufficiat.*
6 *Quomodo procedatur in remouendo actuarios in capite, & Scribas à mandatis, & Cancellarios Collater. Conſilij vti ſuſpectos.*

SECTIO XLIX.

1 EX his tribus ſanctionibus habentur requiſita probationum in iudicio per teſtes.

Dilatione enim data recipiuntur teſtes cuius praxis hæc eſt.

2 Iudex decernit dandam eſſe liſtam ſuſpectorum examinatorum, vt per Annam *ſingul.* 147.

3 Si verò nominatio eſſet calumnioſa, veluti ſi eſt generalis, non admittitur idem *ſingul.* 278.

4 Si verò ſpecialiter ſint nominati ſuſpecti, non ſuſpecto committitur, parti denunciando, Carau. *rit.* 158. *in fine.*

5 Quod ſi electus parti ſuſpectus fuerit, iuſta ſuſpitionis cauſa proponenda erit, ipſoque remoto alter eligitur, dummodo eam litigans non acceptauerit, ſed ſi electioni conſenſit, non remouetur, niſi ex poſt facto recuſationis cauſa orta fuerit, Carauit *rit.* 157. *in fin.* & ſuſpectio ſolo iuramento probatur, Ann. *ſing.* 489.

6 Verùm quoad Actuarios in capite proponitur cauſa ſuſpitionis abſque depoſito; quod obſeruatur etiam in recuſatione Scribæ à mandatis, & Cancellarij in Collaterali Conſilio, vt dixi *in deciſ. mea* 287.

ARGVMENTVM.

Teſtes ſunt recipiendi, parte citata; & an, & quando probent recepti parte non citata; & quando, & quomodo compellendi ſint, etiam in cauſa ciuili, aut vnico teſti credatur.

SVMMARIVM.

1 Examinatore electo, citato principali ad videndum iuramenta teſtium, & citatis teſtibus proceditur ad receptionem teſtium exiſtentium infra dietam.
2 Iuramentum teſtium poteſt recipi die iuridica, & examinari die feriata.
3 Audientia teſtium exiſtentium vltra dietam committitur.
4 Teſtes omiſſa citatione probant, ſi ſequatur eorum repetitio.
5 Et quid ſi ante repetitionem moriantur.
6 Et quid ſi fuerint examinati in mortis articulo per Notarium non præcedente Iudicis mandato.
Et quam faciant probationem, præſertim in poſſeſſorio.
7 Et an & quando poſſit deueniri ad iuramentum ſuppletorium.
8 Sed quid ſi poſſent repeti teſtes, quia viuerent, & non fuerunt repetiti.
9 Teſtis examinatus in mortis articulo non præcedente Iudicis mandato per anguſtiam, vel breuitatem temporis, quam faciat probationem.
10 Teſtes examinati vltima die termini non citati, an probent.
11 Et quid ſi recipiantur, ne probationes tempore pereant.
12 Vel ſi eſſent recepti citata vna ex partibus.
13 Teſtes examinati in alia cauſa, an probent in poſſeſſorio.
14 Vel ſi ſint recepti ad Iudicis inſtructionem.
15 Teſtes quando probent examinati parte non citata.
16 Teſtes in cauſa ciuili, an poſſint compelli ad deponendum, & quomodo cogendi ſint.
17 Aliqua in materia teſtium notabilia remiſſiuè, & num. 20.
18 Teſti vnico, an, & quando adhibeatur fides, & num. 19.

SECTIO I.

1 EXaminatore electo citantur principalis & teſtes; principalis ad videndum teſtium iuramenta, *cap. in nomine Domini, de teſtibus, cum concordantibus* & teſtes ad dicendum veritatis teſtimonia, ipſiſque citatis ad teſtium exiſtentium infra dietam legalem receptionem deuenitur, vt *in conſtit. Regni in pecuniarijs*.

Et erit aduertendum, quod teſtium iuramenta poſſunt recipi die iuridica, & examinari die feriata, nam dictum teſtis refertur ad iuramentum, & ſat eſt quod in termino teſtis iurauerit, Guid. Pap. *deciſ. 125.* 2

Eorum verò audientia, ſi exiſtant vltra legalem dietam, committitur iuxta tradita *ſupra proxima præcedenti ſectione.* 3

Sed ſi citatio eſſet omiſſa eorum dictum non probaret, *l. ſi quando*, & *auth. ſi quis aliquid Cod. de teſt.* niſi opportunè repetiti eſſent citata parte, Capyc. *deciſ. 35. in fin.* & facit text. *in l. qui per ſalutem, ff. de iureiurando.* 4

At ſi præmoriantur, ſemiplenè probant Bart. *in l. admonendi, ff. de iureiurand.* & ibi etiam Iaſ. *col. 23. nu. 75.* ita quod in poſſeſſorio faciunt quale præiudicium, *l. ſi duo patroni, ff. de iureiurand.* & ibi Gloſſ. *in verb. habitorum.* 5

Et poteſt deueniri ad iuramentum in defectum plenæ probationis, Hyppol. *ſingul. 779.* 6

Sed ſi poſſent repeti teſtes, quia viuerent, & non fuerint repetiti, tunc nihil probarent, Hyppol. *ſingul. 433.* 7

At in teſte examinato in mortis articulo per Notarium non præcedente Iudicis mandato per anguſtiam, vel breuitatem temporis, quod faciat in hoc caſu aliqualem præſumptionem, Trigon. *ſing. 13.* 8

Sunt tamen caſus, in quibus non citata parte, non probant plenè. 9

Et primus, in teſtibus examinatis in vltima die termini, Afflict. *deciſ. 46. in fin.* quod intelligendum eſt ſecundum Carauit. *in rit. 145.* dummodò accuſetur contra eum contumacia, ſeruata forma dicti ritus, Marant. *in 6. par. in 1. memb. num. 18.* 10

Secundò, in caſu *conſtit. Regni probationum in curſibus*, vbi habes praxim recipiendi probationes tempore perituras. 11

Tertius caſus eſt in teſte citato ab vna parte, nam poteſt aduerſarius eum non citatum examinari facere, Anna multas cumulans authoritates *in ſingul. 510.* Carau. *rit. 155.* 12

Quartus eſt in poſſeſſorio, ſi ſunt ex alia cauſa, Gloſſ. *in l. ſi duo patroni ff. de iureiurand.* & dixi in mea *dec. 316. in fin.* 13

Quintus eſt, quando teſtes ſunt examinandi ad Iudicis inſtructionem; tunc enim parte non citata probant Bald. *in l. certum, col. 2. verſ. item oppono, C. vnde legit.* Marant. *in d. 1. memb. num. 20.* 14

Alios caſus habes per Marant. *præcit. loco* per Hyppolit. *in ſingul. 24. incip. clarum eſt in iure, & in ſingul. 30. incipienti, tu ſcis etiam, & in repetitione, l. final. Cod. de probat. & in l. de vnoquoque, ff. de teſtibus.* Rom. *ſingul. 369.* Socc. *in tract. fallentiarum, regul. 406.* 15

Et idem iuris erit in omnibus caſibus, in quibus ſententia præiudicat non citato, nec exiſtenti in iudicio, de quibus per text. & Scribentes *in l. ſæpè conſtitutam, ff. de re iudic.* nam vbicumque præiudicat ſententia;

tia, præiudicat probatio, Bart. *in d. l. ſapè in fin.*

16 Et ſi teſtes in cauſa ciuili recuſant deponere, compellendi ſunt, quia dicere teſtimonia eſt publicum munus, ideoque poteſt quis inuitus cogi ad teſtificandum, *l. in-niti ff. de teſtibus. §. 1. & ipſo tit. extrà de teſtibus*, & ita per iſtum text. notat Gloſſ. *in l. ſi filium, Cod. de liberali cauſa*, Albericus, Salicet. & Iaſ. *in l. 2. § ſi quis municipalis, ff. ſi quis caution.* imò ſi aliquis iuraſſet numquam teſtificari, non obſtante iuramento poſſet cogi inuitus ad teſtificandum. Iaſ. *in l. fin. ff. qui ſatiſdare cogantur*, & *in d. l. 2. §. ſi quis municipalis in fin. ff. ſi quis cautionibus.* qui enim veritatem dicere non vult, nocere deſiderat, *c. quiſquis 11. q. 3.*

17 Iuxtà quam praxim citati in vltimo peremptorio, cùm non veniunt, quia dicitur in calce citationis, *compellantur captio pignoribus*, huius decreti virtute literæ exequutoriales expediuntur etiam pro mulcta commlnata in citatione; quarum vigore fit exequutio ſolùm; vt accedere cogatur, ſed non adijcitur prò pœna ratione ſpreti mandati imò examinato. reſtituitur, ſed ſi pertinax adhuc fuerit, & exequutione non obſtante venire contemnat, exequutio pro pœna contemptus, venditur, & Fiſco applicatur, Caranit. *rit 206 num. 3.*

Quæ autem præ oculis habere debent Iudices in materia teſtium habes per Couarr. *pract. quæſtionum, cap. 18.*

18 Et eſt notandum, quod aliquando etiam vnico teſti plena fides adhibetur, vt in caſu *l. Tepompius, ff. de dote prælegata*, quod declaratio moribundi, ſcripturam eſſe ſimulatam

19 pro exoneratione conſcientiæ, in caſu, in quo nullum intereſſe habebat, ſed tantùm, ſcripturam confeciſſe probat, Surd. *deciſ. 55. num. 11.* late Reg. Valenzuela *conſil. 3. 2. volum.*

20 Materiamque probationum, & ſignanter per teſtes, copiosè habemus in tractatibus Maſca. d. Pacian. & Farinac. ad quos recurrendum eſt.

ARGVMENTVM.

P[illegible]cio per apocas, quando ſit [illegible]ciens, & an, & quando creditor virtute apocæ anterioris præferatur creditori inſtrumentario poſteriori.

SVMMARIVM.

1 *Probatio in iudicijs fit non ſolùm teſtibus, ſed ſcripturis, confeſſione, iureiurando, & euidentia rei.*
2 *Scriptura, in quibus requiratur ad probationem.*
3 *In reſcripto quando eſt probanda certa ſcientia an probatio requiratur per ſcripturam. Principia mandatum non probatur, niſi per ſcripturam, ibid.*
4 *Caſus, in quibus publica ſcriptura ſemiplenam probationem facit, recenſentur.*
5 *Scripturarum alia eſt authentica, alia exemplaria, ſeù exemplum, alia priuata.*
6 *Quæ dicatur authentica.*
7 *Et quando probet.*
8 *Caſus, in quibus requiritur probatio per ſcripturas, recenſentur.*
9 *Scriptura exemplaria, ſiuè exemplum, quando probet.*
10 *Priuata ſcriptura quæ dicatur, & quando probet.*
11 *Et quid accedente partium voluntate.*
12 *Et in ſcriptura priuata antiqua.*
13 *Scriptura antiqua quæ dicatur.*
14 *Caſus, in quibus priuata ſcriptura probet recenſentur.*
15 *Pœna, quæ puniantur negantes ſubcriptionem.*
16 *Scriptura priuata quibus modis, & adminiculis verificari poſſit.*
17 *Scriptura priuatæ triplex eſt genus, apoca, liber, & apoſtilla ſeu littera.*
18 *Apoca, à quibus requiritur, quod ſit ſcripta, ſubſcripta.*
19 *Apoca confeſſione, & teſtibus coadiuuatur, & contra quem probet.*
20 *Et quid ſi eſt ſcripta, & ſubſcripta ab alio voluntate confitentis.*
21 *Apoca ſi ſit trium teſtium ſubſcriptione probata, an creditor virtute illius præferatur creditoribus hypothecarijs poſterioribus, dummodò teſtes ſint integri, & probatæ opinionis.*
22 *Et an ſufficiat præſumptio quia quilibet præſumitur bonus.*
23 *Apoca ſi careat ſubſcriptione contrahentium, quamuis ſit probata tribus teſtibus, an requiratur etiam comparatio.*
24 *Tunc an probet ſemiplenè.*
25 *Et quid ſi non eſſet tribus teſtibus notata.*
26 *Et quid ſi non negatur.*
27 *Apocam, cùm teſtes deponant vidiſſe ſcribere, an requiratur etiam comparatio.*
28 *Et quid ſi ſubſcribens, dixerit teſtes eam ſubſcripſiſſe.*
19 *Vel ſi dicant habere notam manum, & quid ſi non habeant teſtium ſubſcriptionem, ſed per Notarium apud acta.*
30 *Scriptura, quæ non eſt tribus teſtibus ſubſcripta, ſed eſt probata per teſtes deponentes vidiſſe eam ſcribi tam in actione perſonali, quàm reali, an probet, & præferatur inſtrumento poſteriori.*
31 *Literarum cambij ſubſcriptio, probatur per teſtes habentes notam manum, & de earum exequutione, & an admittatur ad impediendam exequutionem exceptio non numeratæ pecuniæ.*
32 *Scriptura priuata, an probet in præiudicium Scribentis, & ad commodum ipſius.*
33 *Scriptura an, & quando, ſignis compro-betur.*

Sectio LI.

1 IN iudiciis non ſolum teſtibus, ſed ſcripturis, confeſſione, iure iurando, & rei euidentia fiunt probationes.

2 Sunt tamen caſus in quibus non admittitur probatio per teſtes, ſed ſequitur ſcriptura, de quibus per gloſ. *in cap. 1. §. poſtquam autem, in verbo in ſcriptis, de cenſibus, in 6.* & per Præſidentem de Franch. *deciſ.728.* & per Carau. *rit.175.* per Roman. *ſing.6.* per reliquos adductos per addentem *in d. ſingul. Romani.*

3 Eſtque notabilis caſus in quo non fit probatio per teſtes, quando nimirum in reſcripto eſt probanda ſcientia Bald. *in cap. 1. in fin per quos fiat inueſtitura, n.3. verſ. & accidit in facto talis quæſtio,* & ibi additio quæ refert *deciſ. Rotæ* in contrarium.

Item mandatum Principis non poteſt probari, niſi per Scripturam, *lib. 1. Cod. de mandat. Princip. §. ſi quis autem auth. de mandat. Princip.*

4 Sed in aliquibus caſibus ſcriptura publica ſemiplenam tantùm probationem facit, de quibus per Bar. *in l. admonendi, ff. de iur. iurand. num 41.* in enunciatiuis ſcilicet inter diuerſos perſonas in publico inſtrumento, Iaſ *in l. admonendi in repetitione, à num. 1. vſque ad n 56. de iur. iurand. verſ. ex qua habes duo principaliter notare, & in lectura n.85. verſ. nouus caſus eſt.*

5 Eſtque notandum, quòd ſcripturarum alia authentica dicitur, alia exemplaria, ſeu exemplum, alia ſcriptura priuata.

6 Quæ autem ſcripturæ dicantur authenticæ de iure communi, habes per gl. *in cap. 1. de fide inſtrumentorum,* & latius de eius authoritate, & ſolemnibus Couarr. *lib. practicar. cap. 19. & 20* hodie *conſtitutio Regni inſtrumentorum robur* dat formam, dicitur quandocumque ſcriptura authentica, quæ fit Iudicis authoritate, vt ſunt acta iudiciorum, Bald. *in authent. quæ ſupplicatio, C. de precibus Imperatori offerend.* Innoc. *in cap. 1. de fide inſtrument.* & notant DD. *in cap. quoniam contra, de probat.*

7 Et talis ſcriptura authentica probat *l. 2. ff. de fide inſtr. cap. 1. de fide inſtrument.* Couar. *lib. pract. quæſt. cap. 19. in princ.* & teſtibus æquipollet, *l. in exercendis, C. de fide inſtr. l. heredes palam,* vbi gloſ. & Bart. *ff. de teſt. & in lib. 2. de ſecund. tab. & in l. fin. C. de fideicom.* præter caſus,

8 de quibus per gloſ. *in cap. de cenſibus, in 6. in verbo in ſcriptis,* & per Franch. remiſſiuè *deciſ. 778.* per Carauit. *rit. 175.* & per Roman. *ſingul. 6. & ibi addens.*

9 Exemplaria, ſiuè exemplum, quæ duo dictiones eamdem habent ſignificationem, vt per Couarr. *lib practic. cap. 19. num. 4.* & plenius de eius plena fide *in cap 21.* quando probent, habes latè per Pariſ. *in d. §. 5. num. 34.* & per Bart & DD. *in l. admonendi, ff. de iureiur.* vide Decium *conſ. 36.* & Auilem *in expoſitionibus Capit. Prætor. Hiſpani cap.* in gloſ. *in verbo tranſlatum.*

Et in materia hoc exempli, ſeu exemplariæ ſcripturæ notandum eſt, quid obſeruetur in Regno ad eius probationem, habes per Hyppol. *ſingul. 49.* cuius verba ſunt.

Tu regnicola feciſti per notarium exemplari inſtrumentum alterius Notarij, ſi in huiuſmodi exemplatione non feciſti partem citari, quæro abs te numquid hoc exemplum probes; communis eſt concluſio omnium ferè Doctorum, quod non in auth. ſi quis in aliquo documento, C. de eden. ſed contrarium eſt verùm in Regno: dictum eſt Dom. Anton. de Alex. in d. auth. ſi quis in aliquo, in 4. col. in fin. *vbi dicit, nota: Tu regnicola, quia hæc eſt conſuetudo antiqua in M. C. V. quod inſtrumenta exemplantur, & authenticantur abſque partis citatione, & faciunt fidem, quod nota, & tene menti, quia alias fuit dubitatum de hoc.*

Priuatæ verò ſcripturæ ſunt, quæ non à 10
Tabellione, ſed à conficiente, vel ab alio ſcriptæ ſunt, gloſ. 1. *in l. inſtrumenta, C. de probationibus,* quamuis teſtium ſubſcriptionibus fulcitæ eſſent, *d. l. inſtrumenta, ibi priuata teſtatio,* quæ priuata ſcriptura eſt, non probat, *d. l. inſtrumenta. l. exemplo, & l. rationes, C. de probationibus, auth. ſi quis vult, in fin. C. qui potiores in pignore habeantur, §. ſi tamen quiſquam, auth. de inſtrum. caut. & fide, col. 6. c. 2. de fide inſtrument.* aliqui DD. dixerunt, aliquam facere præſumptionem, & aliquem modicum probationis gradum, relati per Auth. *damn. mem. in conſuet.* Pariſ. *in §. 5. num. 11.* & per Couarr. *lib. practicar. quæſt. c. 22. n. 6.* ipſe autem, & benè, nullum probationis gradum facere talem ſcripturam tenet, ponderando verba *dicti §. ſi tamen quiſquam,* ibi, *vt ſciat, quod in fidem aduerſarij totum ipſe ſuſpendit, & d. cap. 2. de fide inſtrumentorum,* ibi in fine; *non videtur nobis alicuius firmitatis,* quod verbum, *alicuius,* etiam minimam excludit, vt ibi declarat Decius *col. 2. num. 4. & col. 3. verſ. & vlterius.*

Quod amplia etiam partium voluntate 11
accedente; non enim partes poſſunt conuenire, quod ſcripturæ minus ſollemnitèr confectæ fides tribuatur, *Innocent. in c. cum P. Tabellio, de fide inſtrumentorum,* quem refert Bald. *in l. de quibus, ff. de legibus, & in auth. ſi quis in aliquo, C. de edendo.*

Limita tamen prædicta in ſcriptura pri- 12
uata antiqua, quæ ſemiplenè probat Anton. *in d. cap. 2. de fide inſtrumentorum, in 4. col. verſ. tertius caſus eſt,* Io: Andr. poſt Nicol. de Marino *in tit. de inſtrument. edit. §. nunc dicendum ſuper verſ. quid ſi producens,* Iaſ. *in l. cum aliquis, 3. col. num. 9. C. de iure deliberandi.*

At quæ dicatur ſcriptura antiqua, tradit 13
Iaſ. *præalleg. loco in fin.* Vincent. de Franch. *deciſ. 357.*

Limitat etiam in nouem caſibus, in qui- 14
bus priuata ſcriptura probet, Iaſ. *in l. admonendi col. 16. ff. de iure iurando, à num. 77. verſ. vltra tres limitationes* Bart. *& in repetit. numer. 88.* plenè, & quando ſemiplenè

plenè probet, de cuius fide,& authoritate habetur per Couar. *pracit. c.* 33. *practicar. quaſt.*

15 Ex quibus habetur, quod præfatæ ſcripturæ priuatæ non omnino inutiles dici poſſunt, gloſ. Patiſ. *in d.* §. 5. *num.* 11.

Limita tertiò in literis cambij, pro quarum exequutione abſque termino proceditur ad exequutionem realem,& perſonalem, ſeruata forma Regiæ Pragmaticæ. verùm contra negantes ſubſcriptionem, coniuncti ſi fuerint, tenentur ad pœnam contentam in Regia *Pragmatic.* 2. *de negant. mutuum*, de quibus dicetur *infra num.* 29.

16 Et vt coadiuuandi modus innoteſcat ſciendum eſt triplex dari genus priuatæ ſcripturæ, ſecundum Bart. *in auth. at ſi contractus, C. de fide inſtrument. & in l. admonendi, num.* 25. *ff. de iure iurando, & in l. nuda ratio ff. de donationibus*, Apoca videlicet, libet, & Apoſtilla, ſeù literæ.

17 Apoca ſolet ſcribi à principali contra quem producitur, & ſubſcribitur à teſtibus,& ſolet ſcribi ab alio, & ſubſcribi ab eo contra quem producitur, quod idem erit Couarr. *lib. practicarum, cap.* 23. *num.* 4. *verſ. quia conſtat idem eſſe.*

18 Apoca, confeſſione, & teſtibus coadiuuatur. ſi confeſſione probat contra tertium, *l. cum indebito, in fine. ff. de probationibus auth. de inſtrument. caut. & fide, §. ſi quis igitur, & §. ſequenti, col.* 6. in auth. *de triente, & ſemiſſe, §. hoc autem diximus, col.* 3. *c. ſi quemadam, de ſolutionibus*, Autor damnatæ memoriæ in conſuet. Patiſ. latè *in* §. 5. *num.* 16. Couarr. *lib. practic. cap.* 22. *in princip. ſupra num.* 2. *verſic. probatur verò priuatum ſcriptum.*

19 Idem ſi eſſet ab alio ſcripta confitentis voluntate, Autor gloſſæ Patiſ. *præalleg. loco.* & per Couarr. *practicarum quaſtionum, cap.* 22 *in princip.* ſed creditur ſcribenti, ſcripſiſſe de voluntate debitoris, Ann. *ſingul* 41. & teſtibus roboratur, cùm negatur, & in hoc caſu dicit Bart. *in d. auth. at ſi contractus, & in dicta l. admonendi num.* 30.

20 Quod ſi Apoca trium teſtium ſubſcriptionem habeat,& contrahentium teſtium dictis corroborata, plenè probat Menoch. *de arbitrariis Iudicum, lib.* 2. *caſ.* 114. Couarr. *practicar. quaſt. cap.* 22. *num.* 4. dummodo ſint teſtes integræ, & probatæ opinionis ſubſcripti in apoca, & tunc præfertur creditor creditoribus hypothecatiis poſterioribus, per verba, *l. ſcripturas, C. qui potiores in pignore habeantur.*

21 Et non ſufficit præſumptio, quod quilibet præſumitur bonus, ſed tenetur probare, quod ſint integræ, & probatæ opinionis, ſecundum opinionem Soccini, quam ſequutum fuit Sacrum Conſilium, vt fundat & deciſum refert Vincent. de Franch. *deciſ.* 644. & ità fuit obſeruatum in cauſa D. Antonij del Rio cum creditoribus Andreæ Paulelli per Sacrum Conſilium.

22 Si vero apoca contrahentium ſubſcriptione careat quamuis tribus teſtibus probata eſſet, comparatio quoque requireretur vt probat Couarr. *prædicto loco, d. num.* 4. *verſ.* 4. *comprobatur*, ex mente Bartoli, eam intelligens, quando teſtes non eſſent ſub-
ſcripti, quoniam per tot ſubſcriptiones 23
non poteſt de facili quis errare, ſed ſemiplenè probare iuxtà veriorem ſententiam, & refert communem Couarr. *in citato loco, num.* 6. quamuis alij arbitrio Iudicis remitti, & quandoque plenè probare tenuerunt, quos congerit idem Couarr. *loco, quo ſupra*, & Menoch. *d. caſ.* 144. *num.* 6. 8 *&* 20.

Si verò non ſit tribus teſtibus notata ad
hoc, vt fidem habeat, comparatione, & 24
teſtium depoſitionibus eſt coadiuuanda.

Quod ſi alterum ex his tantùm aderit,
non plenè probabit iuxtà authent. *at ſi* 25
contractus, C. de fid. inſtr.

Et hoc limita, ſi non negetur, nam tunc comparatio tantùm requiritur, vt plenam fidem faciat Bald. *in d. l. ſcripturas, n.* 13. *verſ. nota quaſi publica*, & Angel. *in d. verſ. ibi quaſi publica.*

Limita ſecundo, ex communi Docto- 26
rum ſententia, ſi tres teſtes eam ſcribere vidiſſe deponant, Iaſ. *in d. l. admonendi, num.* 88. *verſ ſic attende diligenter in quantum* Bart. *ff. de iure iurando.*

Alij comparationem quoque neceſſariam eſſe exiſtimauerunt quos congerit Anton. Gabriel *in libro communium opinionum, lib.* 8. *in tit. de probationibus, concluſ.* 9. *verſ. ſecundo amplia idem ſi ſubſcripſiſſet.*

Item ſi litterarum comparatione facta, & earum ſimilitudine reperta, teſtes alij eam ſcribere vidiſſe deponant, Menoch. *de arbitrarijs, lib.* 2. *caſ.* 114. *num.* 19. qui ſufficit, quod ſint duo, ſecundum opinionem Alexandri, in contractu non excedente libram auri, quam veriorem refert, & tenet Couarr. *lib. practicarum, d. quaſtione* 22. *num.* 5. quamuis communem referat eſſe, quod tres teſtes requirantur, & vide Ann. *allegat* 85 *in fine.* qui tenuit apocam comparatione, & vnico teſte fulcitam, qui vidit ipſam ſcribere, & plenam fidem facere.

Idem ſi ſubſcribens dixerit teſtibus ſe 27
ſubſcripſiſſe,& id teſtes deponant, Afflict. *deciſ.* 104. ſecùs ſi teſtes deponant eſſe ſcripturam Caij forſan quia eius manum no-
tam haberent, quia iſti nihil probant, vt 28
per Menoch. *pracit. loc. caſ.* 114. *num.* 22. Anna *d. allegat.* 25 *num.* 1. *& d. alleg.* 85. *num.* 5. ſicut ſcriptura priuata, quæ non habet teſtium ſubſcriptionem, vel ſi non eſt ſcripta per Notarium Curiæ apud acta,& conſuetudo approbet, quæ non probat.

Quò verò ad literas cambij, ſi negatur acceptatio, ſufficit contra acceptantem trium teſtium depoſitio, qui dicant habere notam manum, iuxtà diſpoſitionem *pragmatica,* 5. §. 4 *de literis cambij* latam ſub die 9. Iunij 1617. qua probatione ſequuta, &

acco

Google

acceptatione, nulla admittitur exceptio ad impediendam exequutionem, & ſolutionem literarum cambij, quamuis allegaretur non eſſe ſecutam ſolutionem ſaluis iuribus contra ſcribentes, & alios obligatos, non impedita ſolutione, vt diſponitur per *pragm. 3. n. 12. de literis camby*, cuius verba ſunt:

Volemo, che non ſi poſſa allegare eccettione alcuna per impedire l'eſecutione, & pagamenti delle lettere de cambio accettate etiam ſotto preteſto, che non ſia corſa la valuta, ma quelle ſi debbiano pagare ſubito, reſtando à queli, che ne faranno detti pagamenti, saluè le loro raggioni contro quelli, che haueranno ſcritte le lettere, ò altri obligati, come ſarà di giuſtitia, non impedendeſi però il pagamento di eſſe lettere. Datum ſub die 8. *Nouembr.* 1607.

29 Scribentes vero negantes eſſe ſobſcriptas manu propria, vel de eorum ordine, conuicti deindè parte citata puniuntur pœna ducatorum decem pro quolibet centenario, vt diſponitur per *prag. 2. de negantibus mutuum, ſub die 5. Septembr.* 1598. promulgatam.

Corollarium.

Sed fuit dubitatum, an exceptio non numeratæ pecuniæ impediat exequutionem literarum cambij, ſtante ſtatuto, quod literæ cambij promptam, & paratam exequutionem habeant.

Et quo ad acceptantem prouiſum eſt per præfatam pragmaticam non impedire.

Quo ad ſcribentem impediri exequutionem non dubitatur, ex dictis per Affl. *in conſt. cauſa*, per Fab. de Anna *conſil. 82. 2. vol.* Conſil. Paſqual. *in tract. de patria poteſt. p. 1. cap 8. num. 65.* Guid. Pap. *dec. 175.* & ibi Addentes.

30 Et non recedendo à probationibus ſcripturæ priuatæ, & eius efficacia; ſcriptura priuata; quæ non eſt tribus teſtibus ſubſcripta, ſed coadiuuata per teſtes deponentes vidiſſe ſcribere in actione perſonali robur obtinet firmitatis, *d. §. ſed & ſi quis*, gloſ *in d. cap. 2. de fide inſtrumentorum*, *in verbo authentica.*

31 Priuata vero ab aduerſario ſcripta, ità quod conſtet, vel à quocumque dummodo partium, vel teſtium ſubſcriptione fulcita ſit in actione perſonali robur obtinet firmitatis, in auth. *de inſtr. caut. §. ſed & ſi quis, coll. 6.* & talis ſcriptura dicitur authentica *vt ibi patet.* in reali vero actione inſtrumentum manu publica confectum præponitur tali inſtrumento priuato, niſi priuatum inſtrumentum habeat trium, vel plurium teſtium ſubſcriptionem, *C. qui potiores in pignore habeantur l. ſcripturas*, priuata vero inſtrumenta valent in præiudicium illorum, qui eam ſcribunt. *C. de non numerata pecunia, l. generaliter, ff. depoſ. l. publia, §. vlt.* ad commodum vero eorum minimè, *C. de probat. l. inſtrumenta.*

De ſigillo, quando ſigillum impleat probationem prædictæ ſcripturæ, dicemus infrà in literis.

ARGVMENTVM.

De probatione per libros, & an & quando libri probent confeſſionem in libris contentam.

SVMMARIVM.

1 *Librorum quot ſint genera, & quando probent.*

2 *Confeſſio contenta in libris an probet.*

Si contineat capita ſeparata, an poſſit pro ſe fateri, & aliud negare, ibidem.

3 *Et an parte abſente, confeſſio contenta in libris Monaſterij probet. & n. 4.*

5 *Confeſſio hæc an ſufficiat ad probandum ſcientiam alicuius.*

6 *Litera miſſiua ſiue epiſtola, quæ ad abſentem mittuntur, quomodo probari poſſint.*

7 *Comparatio manus an ſit ſufficiens ad plenè probandum.*

8 *De effectu comparationis literarum in ſcriptura apoca, libri rationum, epiſtola, & inſtrumenti; & de requiſitis ad comparationem faciendam.*

9 *Literæ miſſiuæ authenticatæ, an probent plenè in fauorem abſentis, & pro ſcribente.*

10 *Et ſi contineant plura capitula ſeparata, an poſſit capitulum pro ſe fateri aliud negari.*

SECTIO LII.

QVoad libros, horum librorum plura ſunt genera; de quibus per Ioſephum Ludouic. *in tit. de libris mercatorum, concluſ. vnica, in lib. 3. commun. opinion.* vbi latè de libri comprobatione, & fide, & per Menoch. *lib. 2. caſu 91. 92. & 93. & caſu 114. num. 23.* per Couarr. *d. cap. 14.* & per Gabriel. Saray. *in additionibus ad ſingulare Matthesil. 78.* & in caſibus, in quibus confeſſio in libris contenta probat plenè, prodeſt abſenti quoque. 1 2

Nam confeſſio etiam parte abſente facta in libris probat plenè, Ant. Gabriel. multas tradit authoritates *in recollectione commun. opinion. concluſ. 1. in tit. de confeſſione num. 57.* in caſibus tamen, in quibus ſola plenè probat. 3

Libri vero Monaſterij, in quibus ſcribuntur, & annotantur fructus, in poſſeſſorio probant, quamuis in petitorio non ſufficiant ſoli libri, Ann. *allegat. 94. num. 7. verſ. & fuit dubitatum, ſi libri Monaſterij.* 4

Probant etiam plenè ad probandam ſcientiam alicuius, vt conſuluit Panormitanus *conſ. 82. videtur primo circa medium, 2. vol.* quod refert Curt. iunior *in repetit. l. admonendi ff. de iure iurando.* 5

Sed ſi in libris rationum adſunt plura capitula ſeparata, quæ contineant accepta à me, & data à te mihi, iſta data, & accepta dicuntur, ità annexa, quod ſi ego probo intentionem

ioтentionem meam ex libro tuo, quoad cen-
tum, teneor ſtare, quoad accepia, & data
à te mihi, vt probatur in *l.quadam, §.fin.ff.*
de edendo, & ibi Bar.hoc tenet, facit *l.ſi*
quis ex argentariis, §.ſi quis rationum, ff. de
edendo, Matth Mattheſil.*d.ſingul.78.incip.nota*
doſtrinam mirabilem, etiam parte abſente.
6 Quò vero ad literas, ſeù epiſtolam ea di-
citor, quæ ad abſentem mittitur, qui cer-
tior fit de rebus, quas ignorat ità Marc.
Tull.*epiſtol.1.ad Secundum fratrem*, cuius pro-
batio impleri poteſt confeſſione, vt ſi ſub-
ſcribens eam ſcripſiſſe confitetur, probet
contra ſcribentem, & in *l.nuda ratio, ff.de*
donat. & ibi Alber. & ſi adſit ſigillum (de
quo dicam in *ſequenti ſect.*) comprobatur
ſigillo, ſi negatur, & abſit ſigillum com-
paratione facta plenam fidem facit, Bart.*in*
l.cum epiſtolis, C.de probationibus, l.cumpara-
tione, C.de fide inſtrumentorum, idem Bart. in
7 *d.l.admonendi, num.* 30. *ff.de iure iurando*,
quam Bart.opinionem ab Abb.impugnatam
communem eſſe teſtatur Felyo. *in cap.* 2. *de*
fide inſtrumentorum, & Mataot.*in 6 par nu.* 56.
6.*actu, verſ.& hic propeeſt*, & Iaſ.*in repetit.*,
*legis admonendi, num.*175.Pariſ.*conſ.*19. *num*
100.*lib.*2 Boer.*q.*281.*num.*6.quod intellige, ſi
non excedit valorem vnius libræ auri, & ſi
excedit, comparationi literarum non eſt lo-
cus, auth.*at ſi contractus, C.de fide inſtrum.*
ponderauit Nicolaus de Paſſeribus *in d.tract.*
de ſcriptura priuata, lib. 2.*tit. de apoc. mann*
*debitor.num.*98. & per totum titulum illum
dilucidator materia comparationis.
Cæterum quicquid ſit in apodiſſis, de
quibus ſupra diximus, in aliis comparatio,
plenè probat Bar.*in l.nuda ratio, in fin. ff. de*
dona ionib. Gram.*dec.*35.*n* 69.quam Bar. opi-
nionem communem teſtatur Dec. *in cap.* 2.
*num.*6.*de fide inſtrumentorum*, & alios con-
gerit Menoch.*caſu.*114.& Couarr.*lib.practi-*
car. cap 22.*num* 7.quam opinionem commu-
nem ipſe non approbat, & Iudicea adıoo-
net hac in re non ità liberum eis ſupereſſe
arbitrium, ſed debere omnino cautè circum-
ſtantias perpendere, vt communem opi-
nionem ſequantur in praxi *vſque ad fin.* &
remiſſiuè per eumdem Couarr.*loco quo ſu-*
pra.
8 De vi autem, & effectu comparationis
literarum in ſcripturis, apocis, libris ratio-
num, epiſtolis, & inſtrumentis, & de re-
quiſitis ad comparationem faciendam, habe-
mus luculentam, dilucidam, & ſubtilem
explanationem per Menoch.*dicto caſu* 114.
*lib.*2.*centur* 2.
9 Erit tamen notandum, quod literæ miſ-
ſiuæ authenticatæ vt ſupra, in fauorem ab-
ſentis plenè probant confeſſiones in ea con-
tentas, Ant.Gabriel.*in commun.opinion. in tit.*
de confeſſis, num. 54. *col.* 1. ſed non proſcri-
bente.
10 Ità quod ſi continerent plura capitula
ſeparata recipiens poteſt capitulum pro sè
fateri, aliud negare, *l.publia, § fin.ff depoſiti*,
Matth.Mattheſil.*ſingul.*78.& ibi addens, non
ſic in connexis, de quo diximus *ſuprà n.*1.

ARGVMENTVM.

Scriptura, an & quando probetur ex
ſigilli impoſitione, ſiuè publici,
ſiuè priuati.

SVMMARIVM.

1 *Sigillo an, & quando comprobitur ſcriptura, & num.*2.
3 *Præſertim litera Regia.*
4 *Scriptura priuata an impleatur ſigillo.*
5 *Quid in ſigillo priuato magnorum Dominorum.*
6 *Aut in ſigillo Iudicis.*
7 *Vel Epiſcopi.*
8 *Et in actis Iudiciorum, ac Tabellionis.*
9 *Sigilli priuati impreſſio ad quid proſit.*
10 *Sufficit probare ſigillum ſua voluntate appoſitum, quamuis non ſit ſuum.*
11 *De comprobatione ſcripturarum per ſigillum qui tractent.*
12 *Scriptura in marmore, vel columnis inciſa quando probent.*
13 *Quid in cronicis.*
24 *Antiquum tempus quod intelligatur, & quæ probationes ad id ſufficiant.*

SECTIO LIII.

COmprobatur quoque ſcriptura ſigillo, 1
Bart.*in auth.at ſi contractus, C.de fide in-*
ſtrumentorum.
Si tamen ſigillum conſeruetur ſub fida 2
cuſtodia, & literæ ſint Regiæ quarum ro-
bur conſiſtit in ſigillo, vt concludit Andr. 3
*in cap.*1.*de vaſallis, qui contra, &c.* refert
Afflict.*deciſ.*26.*num.*9.*verſ.quia robur literarum*
Regis.
Priuata vero ſcriptura impletur ſigillo, 4
dummodo ſit authentica quod authorita-
tem iuſtam, & certam habeat, ſicut inſtru-
mentum authenticum, *cap.* 2.*de fide inſtru-*
mentorum, Menoc.*de arbitrariis lib* 2. *caſu* 113.
Aduerto tamen, quod ſigilla ſub fida cu- 5
ſtodia conſeruantur, ſecundum Couarr.
practicar.quæſt.d.cap 22.*num* 9.& quod in hæ-
redibus ſat eſt ſua ſolita probare ſigilla;
præſumuntur enim ſua voluntate appoſita,
& quoad qualitatem, vt dicatur authentica
in ſigillo priuato Magnorum Dominorum,
Author damnatæ memoriæ loco cit. *ſect.*
præced.d.§.5. vt alicuius Principis ſecularis,
cui de conſuetudine creditur, gloſ.*in d.cap.*
2.*de fide inſtrumentorum*, per tex *in cap.dile-*
ctus, eodem titulo.
Item in ſigillo alicuius Iudicis, 98. *di-* 6
ſtinct. cap 1. *&* 2. *q.* 3. *cap.ſtatuimus, ff.de*
cuſtodia, & exhibitione rerum, l.diuus, ibi,
& interrogationes literis incluſas, atque
obſignatas ad cognitionem Magiſtratus mi-
tant.
Tertio, in ſigillo Epiſcopi, cui creditur 7
quamdiù contrarium non oſtendatur, *cap.*
poſt

Digitized by Google

poſt ceſſionem , *de probationibus* 5. *q.* 3. *cap. cura*.

Quarto, in ſigillo capituli, *cap.* 3. *de procur.* 73. *diſtinct. cap. in nomine patris* , *in fin.* & hæc ponit gloſ. *in d. cap.* 2. *in verbo ſigillus*.

In actis iudiciorum non creditur tabel-
8 lioni abſque teſtium ſubſcriptione, vt aduertit, & fundat Ioan. Andr. *in addit. ad dictam deciſ.* 175. Guid. Pap.

Non idem erit in ſigillo priuato, ſi ſcri-
9 ptura eſſet ſigillata abſque ſolemnitatibus ſupra relatis; non enim probaret, prodeſſe autem ad duo priuatam ſigilli impreſſionem, habes per Authorem damnatæ memoriæ *in d.* §. 5. *num.* 12. & per Menoch. *in titul. de arbitrarijs Iudicum* , *lib.* 2. *d. caſu* 513.

Primo, vt promptius & facilius priuata ſcriptura verificari poſſit; quanto enim plura ſigna, & ſolemnia adhibentur, tanto maior, & plenior habetur ratio certitudinis, & veritatis detegendæ, & minor occaſio falſitatis, & erroris.

Secundò, vt verificato ſigillo appareat intentius de complemento actus, & ſolemni conſenſu, & approbatione ſigillantis, contra quem plenè probat, & præiudicat, cuius gratia ſigillum eſt appoſitum.

Si enim ad finem teſtimonij non probat contra ſigillantem, niſi eum teſtem fuiſſe, nec quantum ad vim, & effectum actus præiudicat, *l. Caius, ff. de pigneratitia actione* , *l. Titia* , §. *Lucianus* , *ff. de legatis* 2. ſecus ſi ad diſpoſitionem, & ſubſtantiam actus apponatur, *l. ſi fideiuſſor*, §. *pater*, *ff. de pignoribus*, & ibi Scribentes, Bart. & DD. *in l. ſicut*, §. *non videtur*, *ff. quibus modis pignus, vel hypotheca ſoluitur*.

Prodeſt quoque ſigilli priuati impreſſio, vt indè præſumptio quædam Iudicis arbitrio vrgens adſumatur, quamuis non verificati iuxta opinionem Abbat. *in cap.* 2. *de fide inſtrum.* Couatr. *practicar. quæſtion. cap.* 22. *num.* 9.

10 Verificatur autem ſcriptura ſigillata, ſi
ſua voluntate appoſitum probetur, nec ſuum eſſe probari neceſſe erit ſecundum Authorem damnatæ memor. *in d.* §. 5. & Couatt. *practic. quæſtion. d. cap.* 22.
11 *num* 9.

Et de comprobatione ſcripturæ per ſigillum, egregiè habes apud Menoch. *in tract. de arbitr. Iudic. lib.* 2. *centur.* 5. *cap.* 153. per Ioſephum Maſcard. *concluſ.* 1308. *vol.* 5. & per Guid. Pap. *q.* 175. *de ſigill.* vbi addentes, Couarr. *pract. quæſt. in d. cap.* 22. *à num.* 3. per Bertachin. de Firmian. *in tract. Epiſcop. lib.* 4.

Reliqua concernentia probationes per ſcripturas, & de verbis enunciatiuis, ponit Nicol. Genua *in tract. de ſcriptura priuata*, cum addit Ioannes Dominic. Gait. *in tract. de credito c.* 2. quod per nouem titulos, ſcripturam priuatam, & eius probationem enucleat, & per quatuor titulos in *cap.* 3. latiſſimè explicat materiam ſcripturæ publicæ, ad quos me remitto.

Et demum, quod ſcripto in columna,
vel ſaxo creditur gloſ. *in cap. cum cauſam*, 12
in verbo per libros antiquos, extra de probat. & ſimiliter in Cronicis, Aloyſius de Alber. *ſingul.* 152. *ſi reperitur aliquid* Guid. Pap. *q.* 58. *num.* 4. dixit plenam fidem non facere, ſed facere notoriam rem, Batt. *in l* 5. *in princip. num.* 5. *de bon. poſſ. ſecundum tab.* tenet ex conuentione partium ſcripturam in muris, vel lapidibus probare, dummodo ſit antiqua *in tract. de probat. concl.* 511. *num.* 19. *verſ. pro hoc facit.* Bart. & Iaſon. *in* §. *pœnales, num.* 16. *verſ. ſecundo nota, inſtit. de action.*

Et variis in rebus, quod tempus dica-
tur antiquum, & quæ probationes ad id 13
ſatis ſint, Maſcard. *in d. tract. de probat. concluſ. cap.* 3. *in verbo antiquum, vol.* 1.

ARGVMENTVM.

De confeſſionibus iudicialibus, & extraiudicialibus, an, & quando noceant, & probent etiam contra tertios.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſionibus fiunt probationes, quæ alia iudiciales ſunt, alia extraiudiciales*
2 *Confeſſio iudicialis alia, ad litem ordinandam eſt, alia ad litem decidendam, alia ficta, n.* 3.
4 *Confeſſio ficta quæ ſit, & quid operetur.*
5 *Confeſſio vera quæ ſit, & an confeſſus habeatur pro iudicato.*
6 *Confeſſis non eſt danda alia dilatio, niſi ad ſoluendum, & an requiratur, quod præſtetur fideiuſſoria cautio, & num.* 8.
7 *Quid in confeſſione facta in inſtrumento parte abſente:*
9 *Confeſſio in inſtrumento de matrimonio an probet matrimonium.*
10 *Confeſſio facta ſuper inepto libello an probet.*
11 *Et quid ſi ex inordinato proceſſu.*
12 *Vel ſi confeſſio eſt ſine cauſa.*
13 *Aut in confeſſione, dato libello, præcedente præcepto, & vel non dato libello, ſed ad ſimplicem requiſitionem creditoris.*
14 *Confeſſio facta in vno iudicio an probet in alio iudicio; & quid ſi fuerit facta à procuratore.*
15 *Et quid ſi facta fuerit in libello, in articulis, aut in omni alia ſcriptura.*
16 *Confeſſio coram arbitro, an probet quoad Magiſtratus.*
17 *Et an probet inſtantia perempta.*
18 *Confeſſio procuratoris cum ſpeciali mandato an probet in foro contentioſo, & quid per modum voluntariæ iuriſdictionis.*
19 *Et quando dicatur per modum contentioſæ iuriſdictionis.*
20 *Quid ſi procurator falſum reſponderit.*
21 *Et an prætextu erroris poſſit reuocari.*

22 *Confeſſio*

22 *Confeſſio principalis impedit appellationem, & an idem ſit in confeſſione procuratoris.*
23 *Confeſſio procuratoris an noceat in alia cauſa, prout confeſſio Domini.*
24 *Confeſſio Prælati an noceat Eccleſiæ.*
25 *Confeſſio Domini in vno iudicio emiſſa quando probet in alio.*
26 *Confeſſio extraiudicialis parte præſente an probet.*
27 *Et an præiudicet hæredi.*
28 *Et quid ſi ſine cauſa quis confiteatur debitum.*
29 *Vel cum cauſa indiſcreta.*
30 *In confeſſione ad liberandum an requiratur cauſa.*
31 *Confeſſio an admittatur in iudicijs, etiam poſt ſententiam, non emanata ſuper poſitionibus.*
32 *Confeſſio extraiudicialis parte abſente emànata, an & quando operetur in vim pacti liberatorij, aut obligatorij.*
33 *Et quid ſi ſit iuncta cum ſemiplena probatione.*
34 *Quod ſi alius deponeret de confeſſione parte præſente an coniungatur ad plenè probandum.*
35 *Confeſſio ex errore in facto emanata an præiudicet, & probet.*
36 *Et quando reuocari poſſit, & ſi fuerit reuocata poſt litis conteſtationem, an ſit reuocandus error.*
37 *Et quid ſi erraſſet in iure.*
38 *Vel in minore, & fœmina.*
39 *Et an poſt factum præceptum guarentigiæ poſſit reuocari tanquam erronea.*
Tunc an ſint reficiendæ expenſæ n. 40.
41 *Confeſſio, ſi fuerit geminata, & iurata, an poſſit reuocari.*
42 *Præſertim ſi fuerit acceptata per partem.*
43 *Et an poſſit in partem acceptari, & in partem non.*
44 *Et quid ſi erraſſet in facto proprio.*
45 *Confeſsio reuocari an poſſit cauſa deciſa, vel facta concluſione.*
46 *Et quid ſi adſunt reſcripta Principis, quod reſpondeatur impetrata antè ſententiam, & præſentata poſt exequutionem.*
47 *Et quid ſi maiores non poſſunt reſtitui ex illis cauſis ſtante læſione ex clauſula generali.*
48 *Reſtitutio in integrum an competat aduerſus confeſſionem per ignorantiam fuerit læſus, qui confitetur.*
49 *Et quid ſi eſſet error in calculo.*
50 *Vel ſi ſemel ſuper eam fuerit tranſactum*
51 *Et quid ſi in confeſſione incerta, quæ non præiudicat.*
52 *Et in confeſſione tutoris, curatoris, procuratoris, & aliorum adminiſtratorum, numeratione non apparente.*
53 *Confeſſio vnius ex litigantibus an noceat tertio.*
54 *Et an in materia confeſſionis remiſſiuè.*
55 *Et an quis poſſit reuocare confeſſionem falſam in iudicio emiſſam.*

Sectio LIV.

Confeſſionibus quoque probationes 1
fiunt in iudicijs, quarum alia iudicialis, alia extraiudicialis dicitur.

Iudicialis alia fit ad litem ordinandam, 2
& de hac diximus ſupra *in prag. ſi reus.*

Alia ad litem decidendam, & de hac agitur *tit. ff. & C. de confeſſis*, vbi Cynus *in l. 1. 3. colum. verſ. primò quæritur.*

Item alia ficta eſt, alia vera, 3

Ficta, ſi per contumaciam quis habebi- 4
tur pro confeſſo, gloſſ. *in verb. confitetur*, ſubdens, quod tripliciter dicitur quis confiteri ore, *q. 6. c. 1. & 2.* rei euidentia, *28. diſtinct. & 3. q. 9. cap. decernimus*; vera, quæ fit voce, vel in ſcriptis.

Probat enim iudicialis confeſſio, &
pro iudicato, habetur qui confeſſus eſt 5
l. prima ff. de confeſſis, cætera cumulat Viuiu. *lib. communion. opinion. in titul. de confeſſis, num. 1.*

Nec eſt danda alia dilatio, niſi ad ſol-
nendum quanta Iudici videbitur *l. ſi debito-* 6
ris, ff. de iudicijs, & à debitore petatur, tex. *eſt in l. debitoribus, ff. de re iudic.* ibi *petentibus*, per quem tex. ità dicit ibi Angelus, & Alexander, ſequitur Iaſ. *in l. admonendi, col. 6. num. 12. ff. de iure iurando.*

Quæ dilatio datur præſtita cautione fi- 7
deiuſſoria, vel pignora capiendo, vt exemplificat gloſ. *in d. l. ſi debitori, in verbo competenti*, & eſt text. à gloſ. adductus *in l. ſi mandato Titij, ff. mandati.*

Vt ſi depoſuiſti pœnes Titium aliquam 8
rem, & dicitur in inſtrumento, quod illam rem habuiſti à me depoſitum, iſtud inſtrumentum, licèt ſit factum inter te, & Titium, probat tamen intentionem meam contra te, & ſi non poſſim alitèr probare, quod depoſuerim, ſufficit hoc inſtrumentum ad probandum, dictum eſt ſingulare Baldi per illum tex. *l. ſi deſiderium, C. depoſiti*, quod eſt perpetuó memoriæ commendandum, ſecundum Paul. de Caſtr. propter authoritatem Baldi, hæc Petrus de Rauenna *ſing. 891.* & ità fuit par Magnam Curiam iudicatum non ſemel.

Amplia primo, in confeſſione, quod 9
adeſt matrimonium, quæ inducit præſumptionem in inſtrumentis, *cap. illud quoque, de præſumptionibus*, quod intellige iuxtà gloſ. *in d. cap. illud, in verbo nominat.*

Amplia ſecundò, in confeſſione facta 10
ſuper inepto libello, Bald. *in l 2. ad fin. C. de re iudic.* & quamouis proceſſus ſit nullus, ex confeſſione poteſt ſequi condemnatio, Afflict. *deciſ. 372 in fin* & hoc ſeruari aſſerit, Guido. Pap *deciſ. 120.* ad quod facit, quia ex ſola confeſſione poteſt quis condemnari, nec libellus, nec litis conteſtatio requiritur Afflict *deciſ. 191. n. 9.*

Idque etiam in confeſſione ex inordina- 11
to proceſſu, tenet Anna *alleg. 82. num. 4. verſ. quod poteſt ſequi condemnatio ex inordinato proceſſu.*

N Amplia

12 Amplia tertiò etiam in confeſſione ſine cauſa, Guid. Pap *dec. 1-6. nu. 2. verſ ſecus tamen eſt in confeſſione iudicialitèr facta.*

13 Amplia quartò, in præcepto de ſoluendo facto à Iudice in confeſſione, dato libello; ſecus vero non dato libello, ſed ad ſimplicem requiſitionem creditoris, nàm tunc interloquutoria dicitur, non diffinitiua, Balb. *dec.* 72. poſitus *in 2. vol. commun. opin. lib. 7. de confeſſis, num.* 176.

14 Amplia quinto, in confeſſione facta in vno iudicio, nàm nocet in alio, quod non procedit in confeſſione procuratoris, nàm non nocet in alio iudicio, Ano. *d. alleg.* 81. *num.* 1 *&* 3.

15 Amplia ſexto in confeſſione tàm in libello, & in articulis, quàm in omni alia ſcriptura in iudicio producta, & in exceptionibus datis per reum idem erit, quia confeſſio in eis contenta operatur etiam parte abſente, Anton. Gabriel *in recollectione commun. concluſ. lib. 1. de confeſſis, concluſ. 1. cum ſequentibus*, Donat. Aſina *in ſyntagmat commun. opinion tom. 2. lib. 7. in tit. de confeſſis, num.* 43 quæ intelligenda ſunt iuxta declarationes Bart. *in l. certum, § ſi quis abſentem, ff. de confeſſis, cum addentibus*, & per Capyc. *deciſ.* 71.

16 Amplia ſeptimo, in confeſſione coràm arbitro, quæ probat coram Magiſtratu, *L. penult. in fin. C. de arbit.* & deciſum fuiſſe per S. Conſilium teſtatur Affl *deciſ.* 178. *verſ.* 7. *fuit dubitatum*, verùm an hæc confeſſio ſit iudicialis eſt inter DD. controuerſa, & Imol. Abb Butr. & Io. Andr. *in cap. præſentata, de teſtibus*, tenent probare, vt extraiudicialem, & ſic deciſum fuiſſe per Sacrum Conſilium refert Afflict. *d. deciſ. Imola in d. cap. præſentata*, quod vt iudicialem probare aſſerit, quando proceſſit, vt arbiter, & non vt arbitrator, vbi addit, quæ ſint inter eas differentiæ, pro qua opinione facit, quod compromiſſa ad ſimilitudinem Iudiciorum redacta ſunt, *l. prima, ff. de receptis*, & ibi gloſ. dicit, præter caſus à iure expreſſos, in reliquis iuxta id, quod in iudiciis, iudicandum eſt, cùm ergò in probationibus non ſit alitèr prouiſum, remanet in prouiſione *dictæ l. prima*, & ſic vt iudicialis probet in caſu, in quo arbiter proceſſit iuris ordine ſeruato ad ſtylum Iudicis, cui opinioni adhæret Marant. *in 6. p. 5. actu; num. 31. verſ. & hanc Bart. opinionem puto veriorem etiam compromiſſo perempto*, Afflict. *deciſ.* 148. *ad ſecundum dubium.*

17 Amplia ſeptimo, confeſſionem probare, etiam inſtantia perempta, nam ſicut perempta inſtantia non pereunt acta probatoria, ſic nec confeſſiones, Bald. *in l. cum anteà, C. de arbitris*, DD. *in l. 2. Cod. de edendo.*

18 Amplia octauo, in confeſſione procuratoris cum ſpeciali mandato, & etiam cum generali confitentis per modum contentioſæ iuriſdictionis; ſecùs reſpondentis per modum voluntariæ iuriſdictionis, hæc eſt diſtinctio Bart. *in l. certum, § ſed & in ipſos, ff. de confeſſis, num.* 262.

Et per modum contentioſæ iuriſdictionis, confeſſus dicitur, quando de ſtylo iudiciorum compelli poterat, quamuis coactus non fuerit, Felyn. *in d. cap. ad hoc Deus, num. 15. vt lite non conteſtata.* 19

Idem Bart. *præcit. loco* obſeruandum eſſe refert in adminiſtratore, qui æquiparatur habenti generale mandatum.

Quid autem ſi falſum procurator reſponderit, vide tradita ſupra *in prag. ſi reus exceptis litis ingreſſum.* 20

Hanc autem procuratoris confeſſionem, ſimplicitèr dicit Felyn. *in d. cap. ad hoc Deus, num.* 18. differre ab ipſius litigantis confeſſione, primo, quia prætextu erroris iuris Dominus non reuocat confeſſionem propriam, *l. 1. ff de confeſſis*, vt infrà dicemus, ſecùs in confeſſione procuratoris, Cynus *in l. 1. C. de confeſſis.* 21

Secundo, quia propria confeſſio impedit appellationem, *ſecunda quæſtion. 6. cap. biduum*, non ſic procuratoris confeſſio. 22

Tertio, quia confeſſio procuratoris non nocet Domino in alia cauſa, ſecùs in confeſſione Domini, Specul. *de confeſſis, §. videndum; verſ. ſed numquid, & in 6. ampliat. latius*, vt eſt dictum ſuprà *in 6. ampliat.* 23

Amplia nono, non ſolum probare confeſſionem in iudicio, in quo fuerunt emiſſæ, ſed in alio iudicio, verum non inter alias perſonas, ſed ſolum præiudicat ſibi reſpectu interrogantis, *l. fin. ff. de interrogatoriis actionibus*, Panormit. *in cap. quamuis, num. 4. de re iudic.* cum reliquis adductis per Bellacomb. *in ſyntagm. commu. opin. tom. 2. in tit. de confeſſis, lib. 7. numer.* 110. *l. penult. Cod de receptis arbitris, & de teſtibus, cap. præſentata*, Bald. *in l. 2. Cod. de edendo, numer. 12. verſ. ſi verò loquimur, de actis probatoriis.* 24

Amplia decimo, in confeſſione extraiudiciali parte præſente probata per duos teſtes, quæ plenè probat *l. Publia in fin. ff. depoſiti*, Afflict. *dec. 105. in princ.* 25

Et facta confeſſio per defunctum, hæredi præiudicat, Bald. *in l. 1. col fin. verſ. de vno quære, C. de delictis defunctorum*, quamuis non fuerit acceptata, iuxtà communem, & veriorem ſententiam Soce. *conſ.* 228. in cauſa Gabriel. *col. 3. lib. 2.* Alciat. *in tract. de præſumptionibus, in 3. reg. præſumpt.* 21. Marant. communem teſtatur *in pract. p. 6. in 5. actu*, licèt multi acceptationem requiri tenuerint, quam opinionem ſimilitèr communem refert Iaſ. *in d. l. error, C. de iur & facti ignorantia*, reducuntur tamen opiniones ad concordiam per Anton. Gabrielem *in recollectionibus commun. opin. in tit. de confeſſis, concluſ. 2. num.* 2. 26 27

A decreto tamen, quod ſi ſine cauſa hæc extraiudicialis confeſſio ſit facta, non valet, caſus eſt *in l. 1. cum de indebito, § fin.* ibi, *ſin autem cautio, ff de probat.* tenet gloſ. *fin. in l. 1. in verbo apud Iudices, ff. de interrogatoriis actionibus*, Cyn. *in l. generaliter, in 3. q. C. de* 28

non

Google

non numerata pecun. Bart in d.l. cum de indebi-
to, Guid. Pap. q. 176 n. 2.
29 Idem ſi cum cauſa ſit indiſcreta, d.l. cum
de indebito, Bellacomb in ſyntag. commun. opin.
tom. 2. tit. 19 de confeſſis lib. 7 n. 265. Ranchin.
30 aduers annot ad d. quæſt. Guid. Pap. 176. & ad
liberandum requirit cauſam, l. tale pactum, ff.
de pactis, Bellacomb. loc. cit.
31 Amplia vndecimò, vt admittatur con-
feſſio in iudiciis, etiam poſt ſententiam
non emanata ſuper poſitionibus, verùm
ſuper poſitionibus, vſque ad concluſio-
nem in cauſa, Carau. in ritu 169. in fin.
rationem aſſignans, quia confeſſio aduer-
ſarij non eſt probatio, ſed reſeruatio.
32 Si autem confeſſio extraiudicialis ſit
parte abſente emanata; probat ſemiplenè
tantùm, Anton. Gabriel in commun.
opinion. communem aſſerit in tit. de con-
feſſis num. 53. in 7. limit. limitans in non-
nullis caſibus. Bonacoſſ. in commun. opin.
in tit. de confeſſis, num. 30. Marant. in d. 6.
p. in 5. actu, limitans in aliis caſibus, &
Afflict. communem refert eſſe opinionem,
33 & eam ſequitur Sacr. Conſilium in iudi-
cando, vt dicit in deciſ. 375. nu. 3 & ſi ſit
duobus teſtibus conteſtibus probata,
probationem ſemiplenam inducit, quæ
cum alio ſemiplena probatione iungi po-
teſt, ſecundum magis communem per
Burſat. conſ. 1 num. 1. & 12. poſt Gabriel
commun. opin. in tit. de confeſſis, concluſ. 1.
num. 52. refert Bonac. in ſyntagm. commun.
opin. lib. 7. tit. 19. de confeſſis, num. 3. vt ſi
eſt iuncta cum teſte de viſu, Afflict. deciſ.
12. num. 1. & dec. 337. num. 6. vel ſi alius
34 deponeret de confeſſione parte præſente
coniunguntur ad plenè probandum Aym.
in tract. de antiquit. tempor. 4. p. fol. 154.
num. 25. & communem refert Vrſill. ad
deciſ Afflict. 364.
Quod eſt intelligendum, quando fuiſ-
ſet facta ad liberandum debitorem, non
autem quando ageretur de principali
obligando, Vrſill. ad deciſ. Afflic. 364.
num. 7. verſ. occurrit dicere eſſe intelligendum,
Bald. dicit valere in vim probationis ſe-
cundum communem opinionem, ſed non
in vim pacti liberatorij, Bellacomb. in ſyn-
tag. comm. opin. tom. 2. in tit. de confeſſis, num.
264. Ant. Gabriel in recoll. commun opin. in
tit. de confeſſis. num. 91.
Et pro reliquis de probatione confeſſio-
nis, & eius viribus recurrendum eſt ad
Anton. Gabr. in recollec. commun. opin. lib.
1. de confeſſis, concluſ. 1. vbi copioſè decla-
rat materiam.
Limita primò non probare confeſſio-
35 nem iudicialem, ſi confitens erraſſet in fa-
cto, l. error, ff. de iuris, & facti ignorantia, &
l. cum falſa, C. eodem, non enim fatetur
qui errat, l. 2. ff. de confeſſis, eamque reuo-
36 care ſat eſt, nondùm lite conteſtata; poſt
litis enim conteſtationem error probandus
eſt, per iura tradita per Bonacoſ. in ſyntа-
37 gm. comm. opin. tom. 1. de iuris. & facti igno-
rantia. num. 6. & tom. 2. in tit. de confeſſis, n.
22. ſecus ſi erraſſet in iure, l. 11. ff. de con-
feſſis, exceptis minoribus, & fœminis, qui 38
iuris ignorantia non reſtituuntur in qui-
buſdam caſibus, ex l. 1 regula 9. & ibi gloſ.
in verbo quibuſdam, ff. de iuris, & facti igno- 39
rantia; & poſt factum præceptum guarren-
tigiæ poteſt reuocari tanquam erronea, ni-
ſi fuerit primo accepta per partem aduer-
ſam; nam tunc non poterit reuocari,
quando ex tali acceptatione eſſet acquiſi-
tum ius parti, Hyppol. in ſingul. 451. ver-
ſic. quis ſubdit num. 3. quod confeſſio poteſt 40
reuocari prætextu erroris, dummodo ex-
penſæ litis prius reficiantur parti aduerſæ,
Alleg. Bar. in l. rura, ad fin. C. de omni agro de- 41
ſerto.
Quamuis fuerit geminata, & iurata Iaſ.
in d.l. error, C. de iuris, & facti ignorantia, n. 29.
& 30. Soccin. conſ. 95. num. 16. in 4. vol.
Bellacomb. in ſyntagm. commun. opin. 2. tom.
in tit. de confeſſis, num. 22. in fin. & etiam per
hæredem poſſe reuocari, dixit Affl. dec. 233. 42
Sublimita primò, in confeſſione acce-
ptata per aduerſarium, Hyppol. in ſin-
gul. 472. Ant Gabr in comm. opin. concl. 2. nu. 1. 43
Et quando poſſit in partem confeſſio
acceptari, & in partem non, vide per Marant
in 6. p. in 4. actu, num. 27. & in hoc attende
cautelam Bart. in l. publia, §. Titius Sempronio,
in fine, ff. depoſiti, vt dicatur in acceptatione,
quatenus pro me facit.
Sublimita ſecundò, in facti proprij er- 44
rore, niſi talis ſit, qui cadit in latam culpam
& ſic non excuſatur, l. de ætate, §. penult. ff. de
interrogat. act.
Quod intellige iuxta declarationem Iaſ.
in d.l. errore, C. de iuris, & facti ignorantia, n. 21.
verſ. in vlt par. & diximus ſupra in prag. ſi
reus exceptiones.
Sublimita in cauſa deciſa, d.l. error, C. de 45
iuris, & facti ignor. vbi Iaſ. nu. 11. aſſignat ra-
tionem, & quid ſi non eſſet lata ſententia,
ſed facta concluſio, vt dicit idem Iaſ.
Et etiam ſi adeſſet reſcriptum Principis,
quod ſuperſedeatur in exequendo, quam-
uis eſſet impetratum antè ſententiam, ſed
præſentatum poſt exequutionem, nam
non reuocatur exequutio, ſed fuit proui-
ſum, quod rata manente exequutione iam
facta conſulatur Sacra Maieſtas, vt refert
Ann. alleg. 37.
Et inſtaurari poteſt poſt ſententiam per 46
reſtitutionem in integrum ex clauſula ge-
nerali, ſi qua mihi iuſta cauſa, per tex. in l.
1. ff. ex quibus cauſis maior. & ibi DD. Paul. de
Caſtr. in l. non fatetur, quæ eſt 2. de confeſſ.
num. 1. verſ. ſi autem non appellauerit, de qua
per Sforz. Odd. de reſtit. in integrum, q. 8.
nu. 1. cum ſeqq. Mart. de clauſul. p. 1. clauſul.
248. aliàs 366. in vlt. impreſſ. & diffuſius
per Auguſt. Barb. in tract. de clauſulis, clauſ.
168. cuius verba ſunt: Quando maiores non 47
poſſunt reſtitui ex illis cauſis, ex quibus minores
reſtituuntur, tunc ſtante læſione reſtituũtur, ex hac
clauſula generali, vide Alciat. de præſumpt. 42.
num. 2. cum ſeq. Menoch. conſ. 932. num. 1.
Mart. d. clauſul. 366. num. 2.
Et ignorans reſtituitur ex hac clauſula 48
ad, tradita per Hyppolit. in l. qui ignorans,

rum.13.ff.ad l.Corneliam, de falſis, & *in l.1. §.ſi quis vltrò, nu 38 ff de quæſtionibus*, Ant. Gomez *variar tom.2. cap 2.n.7.* nam vbi tractatur de damno vitando, toleratur ignorantia, Alexand. *conſ.164. vol.5.* cum aliis adductis per Donat. Afina *in ſynagra. commun.opin tom.1.lib. 1. de iuris & facti ignorantia, tit.18.num. 21. verſ. ſi verò in facto proprio*, niſi ſumma negligentia objciatur, vt ſi omnes in Ciuitate ſciant, quod ille ſolus ignorat, nàm ignorantia negligentiſſimi hominis accipienda non eſt neque curioſiſſimi, ſed eius, qui eam rem diligenter inquirendo, notam rem habere poſſit, *l.regula, ff.de iuris, & facti ignorantia.*

49 Sublimita ſextò quando eſſet error in calculo, iuxta declarationem, de qua per Iaſ.*in l.error, C.de iuris, & facti ignorantia à num.28.verſ.in 2.parte*, gloſ.*in l.errore, C. de errore calcul.*

50 Et quando ſuper eo ſemel fuit tranſactum & ſcienter, non auditur, reuiſionem petens, ignoranti autem infra triginta annos ſuccurritur, Ioan.Baptiſta Coſta *in tract. de fact. ſcient. & ignorant. centur. 3. diſtinct.94.*

51 Limita ſecundo, in confeſſione incerta; certum enim quis eſt confeſſus pro iudicato eſt, *l.certum, ff. de confeſſis*, nam ſicut ſententia certa eſſe debet, ſic confeſſio, quæ ſententiam generat, *l.in ſumma, ff. de re iudic.*, & facit *l.ſicut, in fine, C. de repudianda hæredit.* & ideò coget Iudex interrogatum ad certè reſpondendum, *d.l.certum*, iuxta praxim traditam in pragm. *relatione citationis num.*89.

52 Limita tertiò, in confeſſione tutoris, curatoris, procuratoris, & aliorum adminiſtratorum de recepta pecunia, numeratione non apparente, quæ principalibus non obeſt iuxta communem opinionem; de qua per Viuium *in l.recoll. commun. opin. in tit. de confeſſis, num.*263.& per Donat. Afina *in eodem tit.num.*78.

53 Quarto limita, quoad tertium; non enim nocet tertio confeſſio vnius ex litigantibus, per iura allegata per Paul.*in conſ.*186. & alia per Afflict.*dec.*150.*num.*16.

Limita quinto in minoribus abſque curatoris, ſeù tutoris authoritate, *d. l. certum, §.in pupillo, ff.de confeſſis.*

54 Reliqua verò in materia confeſſionis, & de eius viribus habemus declarationes, Anton. Gabriel *in recollect. commun. opin. in tit. de confeſſis, per tot.* & pleniſſimè per Hectorem de Guido *in tract.de viribus confeſſionis iudicialis, & extraiudicialis.*

55 Et caſus, in quibus quis non poteſt reuocare falſam confeſſionem in iudicio emiſſam, ponit Paul. de Caſtr.*l.2.ff.de confeſſis*, & quando facto proprio contraueniri poteſt, Io. Bapt. Coſta *in tract. de facti ſcientia, & ignorantia, inſpect. 9. de probat. per iuramentum.*

ARGVMENTVM.

De forma præſtandi iuramentum, & an ſufficiat, quod præſtetur ſuper quacumque ſcriptura, licèt non ſacra, vel requiratur tactus ad Sacra Dei Euangelia.

SVMMARIVM.

1 *De forma præſtandi iuramentum.*

2 *Iuramentum ſufficit præſtari ſuper quacumque ſcriptura, licet non ſacra. habito reſpectu ad ſacra Dei Euangelia.*

3 *Iurans an ſufficiat, quod in genere dicat*: Iuro ad ſancta Dei Euangelia.

4 *Quod quando, & quomodo obſeruetur in Regno Neapolitano.*

5 *Tactus ſacrorum Euangeliorum non habet locum in caſibus à iure expreſſis.*

6 *Et an ſufficiat alias ſcripturas loco Euangeliorum tangere.*

7 *Excellentiſſimus Prorex in ingreſſu qua forma & quando iuret.*

8 *Et quid in actu poſſeſſionis Regentis Magnæ Curiæ, ac Dominorum Electorum.*

9 *Conſiliarij Collateralis Conſilij, & cæteri Miniſtri perpetui, quomodo iurent, & quomodo Iudices temporales Magnæ Curiæ.*

10 *Forma præſtandi iuramentum per Conſiliarios Collateralis Conſilij, aliosque Miniſtros perpetuos, Iudices temporales Magnæ Curiæ, & per Auditores Prouinciarum, & num,11.*

12 *Epiſcopus an compellatur teſtimonium dicere, & num.15.*

Et an teneatur accedere ad domum Iudicis, num.16.

13 *Teſtes omnes poſſunt ad teſtificandum cogi, niſi expreſsè priuilegiati reperiantur.*

14 *Priuilegiati an & quando poſſunt compelli.*

17 *Epiſcopus, & Sacerdos in teſtes recepti an iurare debeant, & aliter non probare.*

18 *Cardinalis, ſi recipiatur in teſtem an iurare debeat.*

19 *Et de forma iuramenti talium perſonarum.*

20 *Iuramenti materiam, qui tractent, referuntur.*

SECTIO LIII.

SVpereſt hoc loco, vt agamus de materia iuramenti, quæ quia ampliſſima eſt 1
tangam hic ſolummodò de forma illud præſtandi, præſertim circa contingentia in Ciuitate, & Regno Neapolis.

Et in primis aduerto quod iuramentum 2
ſufficit præſtari ſuper quacumque ſcriptura, licèt non ſacra, de conſuetudine, quoniam iam diu communis inoleuit ſtylus, & conſuetudo, quod iurare ſufficiat ſuper quacumque ſcriptura, habito reſpectu ad ſacra Dei Euangelia, ſolet quippè

pè dici per Notarium, *Titius iurauit ad Sacra Dei Euangelia, manu tactis ſcripturis*; opinio enim iurantis, & relatio iſta, quam habet ad ſcripturam, faciunt quod illa ſcriptura habeatur loco Euangeliorum, quantum ad firmandum iuramentum.

3 Nec iurans dicit, *Iuro ſuper hæc Euangelia*, ſed in genere dicit, *Iuro ad Sancta Dei Euangelia*, & huiuſmodi conſuetudo ſeruanda eſt, vt voluit eleganter Bald. Salycet. Coto & Cort. in auth. *ſacramenta puberum, C. ſi aduerſus venditionem*. Abb. & Felyn. *numer. 12. in cap. fraternitatis, extra de teſtibus*, Imola *in cap. cum contingat, de iure iurand.* Bald. & Afflict. *in cap. 1. §. item Sacramenta, num. 20. de pace iuramento firmanda*. gloſ. *notabilis in clement. 1. §. porrò. in verſ. tacta, ad finem. de hæreticis*, & poſt eam Imola, Cardin. Bonifacius de Vitalinis, & cæteri communiter, Corſet. latè in addit. ad Abbat. *in rubr. de iure iurand. in 1. p. q. 4. circa fin.* Ruin. *conſ. 102. n. 12. vol. 4.* Paul. de Caſtr. & Alex. *in l. iurari, de iure iurand.* cum aliis concordantibus, de quibus ibi per eum. Caſſan. *conſ. 34. n. 15. & conſ. 59. ſub num. 93. & ſeq.* cum aliqua declaratione ibi, quæ vera non eſt, & Alciat. *in d. rubr. de iureiur. n. 29.* vbi dicit iſtam eſſe communem opinionem, & ità iſte
4 mos deferendi iuramentum ſuper quacumque ſcriptura obſeruatur in Regno Neapolitano, & alibi, Viuius *in ſylua commun. opin. lib. 1. opin. 413. poſtea in 2. tom. ſyntagmatum commun. opin lib. 4. tit. 1. de rebus creditis & iureiurando, num. 8.* alios congerit Farinac. *de teſtibus, qu. 74. num. 11.* Reg. Rouit *in pragm. 4. de Officialibus, & quæ iis prohibeantur*, vbi remiſſiue de forma præſtandi iuramentum à promotis ad officia requiſitis per dictam pragmaticam, quod remitti non poteſt, Myſinger. *obſeruat. 76. cent. 1.*

5 Aduerto tamen, quod hoc non habet locum in caſibus à iure expreſſis, qui tactum ſacrorum Euangeliorum requirunt, vt latè declarat Ruin. *in d. conſ. 103. num. 11.* Marquat. de Suſannis *in tract. de iudæis, & infidelibus, in 1. p. cap. 8. num. 15.* Hyppol. de Marſiliis *ſingul. 415. iuramentum eſt magnæ importantiæ*, & Caſſan. *in d. conſ. 34. num. 16.*

6 Nam ſufficit alias loco Euangeliorum ſcripturas tangere; ſecundum præcitatos DD. licèt cautela ſit, & rationabilis quippe, vt inquit Bal. & Salicet. *in d. auth. Sacramenta puberum*, in loco contractus adeſſe librum Euangeliorum, vel aliquam ſcripturam de verbo Euangelij tractantem, ſuper quo, vel qua iurent; meritò ſtandum eſt ergo inueteratæ conſuetudini, de qua dicti DD. paſſim atteſtantur, quod quamlibet ſcripturam tangere ſufficiat, verba ſunt Viuij *in præcit. opin. 432.*

Et caſus nonnullos enumerat Borrell. *in d. ſumma deciſionum vniuerſ. tit. 60.* in quibus tactus Euangeliorum requiritur.

7 Secundò, non habet locum, vbi de conſuetudine in Regno per tactum euangeliorum iuratur, prout in ingreſſu Proregis Regni, qui magno equitum comitatu ad maiorem Eccleſiam accedit, ibique poſt hymnum, *Te Deum laudamus*, Electi Ciuitatis, qui adſiſtunt, ſedendo in ſcamno ad Cornu Euangelij ſurgunt, & ad ſubſellium Proregis ſe conferunt cum libro aperto Euangeliorum, tactis ſcripturis iurant de ſeruando gratias & capitula Regni.

Et idem obſeruatur in actu poſſeſſionis Regentis Magnæ Curiæ in Eccleſia Diui Laurentij, ibiquè per Dominos Electos Ciuitatis præſtatur iuramentum pro obſeruantia Capipitulorum Ciuitatis, quo præſtito accedit ad Tribunal Magnæ Curiæ, ibiquè iterùm tactis euangeliis iurat coram Regiò Conſiliario Sacri Conſilii decano, aſſiſtentibus duobus Conſiliariis, qui præſunt Tribunali Magnæ Curiæ in criminalibus cum cæteris Iudicibus, ciuilium cauſarum, antiquiorque ex his duobus Conſiliariis ſedet in ſolio cum virga, & poſt præſtitum iuramentum, Conſiliarius deſcendit à Solio, & Virgam in ſignum iuriſdictionis Regenti aſſignat, qua accepta, ipſo in eodem Solio ſedente, regitur Curia. 8

Eodem modò Conſiliarij Collateralis Conſilij iurant tactis ſcripturis Euangeliorum apud Dominum Proregem; cæteri verò perpetui Miniſtri eorum Præſidibus iuramentum præſtant ad ſancta Dei Euangelia tactis ſcripturis. 9

Iudicibus verò temporalibus Magnæ Curiæ datur iuramentum per Electos Ciuitatis in Tribunali ſedente, tactis ſcripturis Euangeliorum. 10

Et Auditores Prouinciarum flexis genibus ſuper ſcriptura commiſſionis iurant in manibus vnius ex Regentibus. 11

Quæ autem diximus de teſtibus compellendis, limitantur in Epiſcopo, qui non compellitur teſtimonium dicere. *l. nec honore 7. C. de Epiſcopis, & Clericis.* 12

Nam quamuis omnes teſtes poſſint ad teſtificandum cogi, niſi expreſsè priuilegiati reperiantur, Grat. *de teſtibus p. 5. num. 198. verſ. omnes illi*, Farinac. *in praxi criminali, p. 2. q. 73. n. 57. cum ſeqq.* nihilominus tamen Epiſcopi non poſſunt cogi ad teſtificandum vt per hunc tex. reſoluunt Speculat. *in tit. de teſte §. de teſtium compulſione, num. 2. verſ. item Epiſcopus 11. q. 1. nec honore.* Campeggius *de teſtibus regula 154 in princ.* Boccac. *de litteris remiſſin. cap. 2. n. 27.* Farinac. *in praxi crimin. p. 2. q. 78. num. 79.* immo & clerici vti hac in re priuilegiati, non poſſunt etiam ad teſtificandum compelli, *cap. ſtatuendum ſecunda, q. 6.* Gayll. *lib. 1. obſeruation. 100. n. 16.* Clarus *in §. fin. q. 74. verſ. ſciat tamen*, Farinac. *d. q. 73. num. 74.* niſi aliter veritas haberi non poſſit, vt ex Caranit *ſuper ritu 87. num. 3.* Felyn. *in cap. 1. num. 8. de teſtibus cogendis*, Gayll. *obſeru. 100. poſt num. 16.* Farinac. *d. p. 2. q. 61. num. 93. cum ſeqq. & d. quæſt. 78. num. 77.* 13

Quia tamen teſtes etiam priuilegiati com- 14

pelluntur ad teſtificandum ex eodem Fario. *d.q.78.num.*108. vbi citat Campeg *de teſtibus regul.*154. *verſ.fallit*, loquentem de Epiſcopo.

15 Aduertendum tamen eſt, quod Rebuff. *ad leges Galliæ in proœmio gloſ.*8 *n.*27. atteſtatur, ſe non vidiſſe ſeruari hanc legem, nec auth. *ſi Iudex*, quæ immediatè ſequitur, ſed hodiè tam Epiſcopos quàm clericos veritatem dicere, & teſtimonium ferre, ſicut laicos cogi.

Sed non tenentur, nec volentes accedere ad domum Iudicis, & Notarij ad ſe examinandum, vt per Ludou. Gomeſ *in cap. mulieres, num* 46 *de iudiciis*. Caran. *ſuper ritu* 142. *num* 10. quicquid dicat Fariu. *in d.q.* 78. *num.*141.

16 Verùm, quod mittendos ſit per Iudicem Notarius ad Epiſcoporum domos, ſi eos examinari contingeret, docet Imperator *in auth ſi Iudex, C.de Epiſcop. & cleric. per Specular. in tit. de teſte, § qualiter autem, verſ. vel Epiſcopus*, Carauit. *ſuper rit.* Magnæ Curiæ 142. *num.*7. vbi de Epiſcopo, & Cardinale Maſcard. *de probation. in præfatione num.* 12. *ad fin* Vigil. Boccae. *in tract. de literis remiſſin. cap.*2. *num.*27. Farinac. *in praxi crimin. p.* 2. *de teſtib. q.*77. *num.* 201. vbi *num.* 213. ad Sacerdotes, & diaconos hanc eandem extendit reſolutionem, ità vt ad eos examinandos Iudex ad eorum domos mittere debeat notarium.

17 Quamuis regula ſit, vt Epiſcopus, vel etiam alius Sacerdos in teſtem receptus iurare debeat, & aliter non probet, vt per Ripam *in l. admonendi ſecundo* 194. *verſ. ampliatur etiam ſi teſtis eſſet Epiſcopus*, Veſtr. *in pract. lib.*6. *cap.*1. *num.*7. Viuius *opin.*931. *nu.*4. *ad medium, verſ etiam ſi eſſet Epiſcopus*.

18 Quamuis Cardinalitia ſit dignitate decoratus, ſecundum Viuium *d. num.*4. *verſ. imò ſi Cardinalis*, Burſat *conſ.*191. *nu.*27. *lib.*2. Maſcard. *de probationib. lib.*1. *q.*5. *num.* 78. *verſ. nec Cardinalis. & concluſ.* 270. *n.* 4.

19 Non tamen tactis ſcripturis, ſed tantùmmodo præpoſitis, & inſpectis ſacroſanctis Euangeliis, ſeù tacto pectore, tùm de iure, tùm de generali conſuetudine, iurant, ità reſoluunt Campeg. *de teſtibus, reg.* 267. *poſt verſ teſtis ſi non fuerit iuratus in ſecunda, & in* 8. *fallent.* Gaill. *lib.* 1. *obſeru.*10 *n.*2. *verſ quemodo Epiſcopus*, Veſtr. *d. cap.*2. *num.*7. & ibi Crauett. *num* 41. Viuius *d. opin.*931. *num.*14. Anton. Theſaur Pedemontano *dec.*47 *num.* 11. & 12. Rebuff. *ad l. Galliæ, in proœmio, gloſ.*5. *num.*16. vbi ait, quod in Curiis Franciæ non tactis Euangeliis, ſed poſita manu ad pectus iurant, addit què quod ſi veritatem non dicant, ſunt ita periuri, ac ſi tetigiſſent Euangelia, vel aliam rem ſacram; Farinac. *d. p.* 2. *q.*75. *num* 82. vbi teſtatur ſe vidiſſe ſemper in Curia Romana Epiſcopos, & Clericos tacto pectore iurare.

Authores in materia iuramenti.

20 *De priuilegijs iuramenti* ampliſſimus tractatus Serafini de Serafinis.

Quo iuramento teſtium Farinac. copiosè *in tract. de teſtibus*. [illegible]

Ex ſyntagmata com. opio in 2. tom. de rebus credit. & iur. iurando collecti ſunt DD.

De iur. iurand.

De iur. iurand. voluntario.

Et iure iurand. iudiciali.

De iur. iurand neceſſario.

De iuramento confirmatorio, Guttier. diffusè *in tract. de iuram. confirmatorio, & quis dicatur.*

Ex ſumma deciſionum *Camilli Borrelli.*

*De iuramento in litem tit.*52.

*De iuramento purgationis, & purgatione Canonica tit.*53.

Et quando ſit deferendum *Fulu. Pacian. de probation. lib.*1. *cap.*71.

*De iuramento ſuppletorio neceſſario tit.*54.

De iuram. deciſorio, ſiue iudiciali tit 55.

Et per Rouit. *in prag. de inſtrumentorum liquidatione* num. 36. & 37.

De iuramento perhorteſcentia, quando Imperator, &c. tit. 56.

*De iuramento fidelitatis tit.*57.

De iuramento præſtando in principio cuiuſlibet officij per officiales, de ſilentio tenendo, & ſecreto ſeruando, Rouit. in prag. 1. de cauſis decidendis, num. 4. & 5.

*De iuramento aſſecurationis tit.*58.

*De iuramento Omagij Ligij tit.*59.

*De iur. iurand. & iuramento in genere tit.*60.

*De iuramenti abſolutione tit.*61. *& latiſſimè per Antonium Corn. in tract. de abſolutione iuramenti promiſſor. for.*

*De periurijs tit.*62.

ARGVMENTVM.

Quod ſalarium debeatur Iudici, ac de expenſis, & prohibitione omnium iudicum ad acceſſum.

SVMMARIVM.

1 *Probatio per euidentiam rei eſt efficax probatio.*

2 *De Iudicis ſalario, & expenſis*

3 *Literæ Regiæ Maieſtatis prohibentes acceſſum omnium iudicum, recenſentur.*

SECTIO LVI.

POST alias probationis ſpecies tandem de probatione per euidentiam rei dicam aliqua hic, quæ in praxi verſantur.

Et erit ſciendum, quod in quæſtione finium regondorum, vel concernentium poſſeſſionem, aut dominium territorij, de 1 qua per aſpectum terminari poteſt, quando Iudex videt factum nimis intricatum, antequam pronunciet, ad differentiæ locum accedere debet, & eum ſuis oculis inſpicere, habitoque conſilio cum peritis, poſtmodum iudicare, quia in his caſibus probatio per viſum multum iuuat, *l. ſi irruptione, §. ad officium, ff. finium regund.* & ità obſeruari refert Affl. *deciſ.*23. *num.* 6. & poteſt Iudex, vt de facto vidit, & ſcit, ferre ſententiam gloſ. *in l. eadem* 11. *ff. de ſer.*

nulla

nulla enim melior probatio eſt, quam euidentia loci, quæ nulla legis virtute excludi poteſt, eſtque oculorum inſpectio, probatio, quæ derogat omni generi, vel ſpeciei probationum, Bal. *in l. contra legatum, C. ad l. aquil.* & ideò dicitur, quod multum operatur oculorum inſpectio, per *l. ſatis, ff. de in ius vocando*, fundat, & practicam refert Hyeron. de Monte *in tract. de finib. regend. cap.* 50.

2 Et per *prag. 65. de offic.* Sacr. Conſil. datur forma obſeruanda per officiales in acceſſu per eos faciendo in partibus in rem præſentem cum certo ſalario, & expenſis, & ibi videndus eſt Reg. Rouit.

Et per literas Catholicæ Maieſtatis ſub die 18. Maij 1625. fuit mandatum, quod ſequitur:

Lo quinto, y vltimo ſe hà conocido, que con ocaſion de viſta de oficios ſuelen andar vna y dos ſalas enteras à eſto con grandiſſimo daño delas partes, ſin neceſſidad, pues con vn ſolo Conſejero ſe pueden ſuplir; y para euitar eſtos inconuenientes, hà parecido conueniente, que de aqui adelante vaya ſolo vn Conſejero à dicha viſta de ojos con el Fiſcal, ſi fuere neceſſario por el interes de mi Regio Fiſco, y que el Conſejero, que huuiere de ſalir ſea vno delos Iuezes originarios dela Rota, donde paſſa la cauſa, el que vos, ò mis Virreyes, que delante fueren, nombraredes con conſulta del Preſidente del mi Conſejo de Capuana, y en caſo que las partes quieran, que ſea mayor el numero, puedan los dichos mis Virreyes diſpenſar con acuerdo de mi Conſejo Colateral, que bayan dos, y en eſta conformedad hareys, que ſe execute, y cumpla de aqui adelante los demas capitulos deſta mi orden, dando la orden à quien toca, paraque ſe obſerue, y guarde lo contenido.

En ello debajo delas penas impueſtas, decladas, para los que lo contrario hizieren, y paraque en todo tiempo ſe tenga noticia deſta mi orden, e por vueſtros ſucceſſores, y ſea notoria à todos mis Miniſtros, dareys orden paraque ſe regiſtre en los Tribunales deſſe Reyno, y donde mas vieredes, que ſea neceſſario, que yo ſere muy ſeruido, que en eſto haya la puntualidad, que conbiene, paraque ſe euiten los enconbenientes, que de lo contrario han reſultado, y mis Miniſtros viuan con la decencia y rectitud, que es iuſto. De Madrid 18. de Mayo 1625.

EL REY. *ſeñalada y firmada del Preſidente y Regentes de Supremo Conſejo de Italia.*
Matienzo Secret.

Concuerda con ſu original, ſalua mejor comprobacion fecha en Nap. à 18. de Iulio 1625.

Vt hinc dignoſcatur, quod contra præfatum ordinem Suæ Maieſtatis in cauſa Reuerendiſſimi Epiſcopi Puteolorum cum Venerabili Monaſterio S. Claræ ſub die 21. Ianuarij 1635. fuit per S. C. decretum, quod accedat S. C. cum adiunctis, vt dictum eſt *ſupra in ſect. 29. in fine Corollarij.*

DE ORDINE IVDICIORVM.

CVrſu dilationum, vt ſuprà, finito, ſiuè teſtes fuerint examinati, ſiuè non, ipſo iure in ea publicatum intelligatur, niſi partes ipſæ, vel aliqua ipſarum infrà quatuor dies poſt dictas dilationes decurſas, continuò coram Iudice cauſas allegauerint, quarè dicta publicatio pro facta haberi non debet, & maximè ſi allegauerit Magiſtrum Actorum, qui ad teſtes examinandos acceſſiſſet, adhuc non fuiſſe reuerſum, quo caſu Iudex pro eius arbitrio iuſta cauſa præcedente, ipſam publicationem retardare poſſit; publicatione autem facta infra dies octo proceſſus copia partibus detur, vt amodò infra octo dies immediatè ſequentes Aduocatus, & Procurator proceſſum videre poſſint, & debeant, quibus vltimis octo diebus elapſis, ſi aliqua partium die ſequenti repulſam petierit, ipſo iure conceſſa intelligatur, & pro dilatione habeat medietatem primæ dilationis, qua dilatione decurſa, ſi factæ fuerint probationes, intelligatur in cauſa repulſæ publicatum, & pro termino recipiendi copiam probatorum, & percunctandi probata per Aduocatum, & Procuratorem intelligatur ſtatutus terminus octo dierum, poſt quorum decurſum, ſi ſequenti die fuerit petita repulſa, repulſæ intelligatur ipſo iure conceſſa cum dilatione medietatis termini dati ad probandum in repulſa; quibus terminis elapſis, ſi in dicto termino aliquæ probationes factæ fuerint, incontinenti intelligatur publicatum, poſtquam publicationem partes producere debeant omnia inſtrumenta, cautelas, ſiuè ſcripturas infra quatuor dies vtiles; contra quas ſi aliquid

probandum contigerit, illud fieri debeat infrà terminum arbitrio Iudicis ſtatuendum, & ordinandum, ſi autem poſt publicationem prædictam in termini præfatis non fuerit petita repulſa, vel repulſa repulſæ, terminus ad producendum ſcripturas curretà die publicationis; quibus terminis finitis cauſa pro concluſa habeatur.

In cauſis autem pupillorum, minorum, Eccleſiarum, viduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum, vltrà terminos prædictos ſalua ſint beneficia de iure, vel ſecundùm formam Conſtitutionum, & Capitulorum eis conceſſa.

ARGVMENTVM.

Publicatio examinis quando, & quomodo fiat, & an omiſſa vitiet proceſſum, explicata materia repulſæ, & repulſa repulſæ, ac caſibus, & perſonis, quibus aut concedatur, aut denegetur, & quando poſſint præſentari ſcripturæ, vel ſecùs data repulſa.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio fit per interlocutoriam Iudicis.*

2 *Publicatio non eſt de ſubſtantia, ità quod non annullatur ſententia lata abſque publicatione.*

3 *Publicatio non fit, quando in aliqua cauſa ſummatim examinatur.*

4 *Ea, quando fieri ſolet, poteſt fieri ad inſtantiam vnius partis, qua præſentat examen, ſi examen alterius partis non venerit.*

5 *Publicatio per Magnam Curiam ſolet fieri cum reſeruatione.*

6 *Publicato proceſſu ſi pars petit repulſam infrà quod tempus concedi debeat.*

7 *Teſtes examinari poſſunt in cauſa principali ſuper repulſa, ſi renuncietur futura repulſa.*

8 *Terminus ſuper repulſa eſt communis & datur arbitrio Iudicis, & in eodem termino poſſunt teſtes approbari.*

9 *Teſtes durante termino ſuper repulſa examinandi ſunt, quo elapſo non recipiuntur.*

10 *Et quomodo, & quando per viam reſtitutionis in integrum.*

11 *Et an committatur audientia teſtium, quoad impeditos.*

12 *Repulſa an detur, quando ante publicationem non fuerit proteſtatum.*

13 *An detur in cauſis ſummariis, quando petitur cum ſuſpicione calumnia.*

14 *Reprobatio teſtium an admittatur in iudicio poſſeſſorij; & in quibus plena, vel ſemiplena probatio requiratur.*

15 *Repulſa, ſeu impugnatio ſcripturarum, an detur in iudicio ſummario manutentioris poſſeſſionis.*

16 *Repulſa an Fiſco concedenda ſit.*

17 *Teſtibus examinatis pro vna parte, an poſſint repulſari, examinati ad inſtantiam partis aduerſa.*

18 *Repulſari an poſſint teſtes citati pro me, & an ad hoc requiratur proteſtatio.*

19 *Repulſa repulſæ an concedatur elapſo termino.*

20 *Terminus præſentandi ſcripturas eſt ante litem conteſtatam.*

21 *Quando præſentantur ante litis conteſtationem, & in termino ſunt reproducenda, an & quomodo poſſint in partem, acceptari vel negari.*

22 *Præſentari an poſſint poſt concluſum in cauſa, virtute clauſula concluſionis cum reſeruatione producendi ſcripturas.*

23 *Scripturarum in præſentatione an requiratur partis citatio.*

24 *Aduerſus ſcripturas præſentatas in termino, an ſit dandus terminus facta publicatione, ad eas repulſandum, & an poſſit eas quis redarguere de falſo, remiſſiuè.*

SECTIO LVII.

ELapſo termino, & factis probationibus, vel ſecus, fit publicatio per interlocutoriam Iudicis, non ſecundum formam huius pragmaticæ, quæ hodie non ſeruatur, nam elapſo termino, petitur publicatio, & intimatur parti aduerſæ, ſi 1
pars nihil replicat, vel in contumaciam, fit publicatio cum termino tot dierum ad accipiendum copiam proceſſus, ſi partes voluerint, ſi verò pars aliquid replicat, Iudex, ſi ſibi iuſtum videbitur, ſuperſedeat in publicatione, & ſuper petitis prouideat vt iuris, ſi non militat, prouidet producendum eſſe ad vlteriora, hanc practicam refert Carauit. *in rit.* 72.

Hæc verò publicatio non eſt de ſubſtantia, ità quod ſit nulla ſententia lata 2
I, & A. abſque publicatione, vt eſt *tex.* ſingularis *in c. cum de re iudic.* Bar. *in l. prolatam, C. de ſentent. & interloc. &c.* 2. *q.* & in extrauaganti ad reprim. *in verb. figura*, etſi peteret pars, omiſſio ipſius ſaperet iniuſtitiam, & poterit appellari, Maran. *in* 4. *p. n.* 12, Carau. *rit.* 72. referens eſſe communem opinionem.

Quod verum eſt in ordinariis cauſis & magis in ſummariis, ſicut hodie ſunt in Regno per cap. Regni, quod operatur *d. cap.* quamuis aliter eſſe de iure communi, Marant. *præællegato loco.*

Hoc tamen limita, quando eſſent in 3
aliqua

aliqua cauſa ſummatim examinati teſtes,
nam in hoc caſu non eſt facienda publica-
tio, Caran. *d. rit.* 72.
4 Publicatio autem fieri poteſt ad inſtan-
tiam vnius partis, quæ præſentauit exa-
men, quamuis examen alterius partis non
venerit, iuxta *rit.* M. Cur. 150. incipient.
item ſeruat ipſa M. Curia,& fit publicatio
5 cum reſeruatione, quod quandocumque
eius atteſtationes venerint, recipiantur
etiam in calculo ferendæ ſententiæ ipſius,
habeatur ea ratio, quæ de iure habenda
6 erit, Carauit. *in rit.* 56.
Publicatoque proceſſu pars petit re-
pulſam, non obſeruatur terminus iſtius
prag. (ad cuius explicationem videndus
eſt Menoch. *in tract. de arbit. lib.* 2. *cent.* 3.
caſ. 239. ad explicationem *conſtit. Pede-
mont. ſimil. noſtra prag.*) videlicet 8. die-
rum, nàm poſt hos, & multos dies peti-
tur, & conceditur, & ità ſeruatur.
Et multotiès cauſa finiendarum litium
infra terminum datum ad probandum in
cauſa principali examinantur teſtes ſuper
repulſa, verum qui hoc agunt, renun-
ciant ſuturæ repulſæ, & in vnico termino
7 faciunt vtrumque, & hoc quotidiè practi-
catur in ciuilibus, & criminalibus, aliàs
ſi talis renunciatio non fieret, non admit-
teretur examen, tanquam impertinens,
8 Carauit. *rit.* 74. & 282. Afflict. *in conſtit.
lite legitimè conteſtata*, qui terminus ſuper
repulſa eſt communis, *l. petente, C de temp.
in integr. reſtit.* & in eodem termino poſſunt
teſtes approbari, & datur arbitrio Iudicis
ſecundum diſtantiam locorum, & non
obſeruatur *hac prag.* in eo, quod dicit, quod
eſt medietas primi termini, Carau *rit.* 74.
Eſt tamen ſemper verum, quod in hoc
9 termino non aliter recipiuntur, quia re-
pulſa eſt odioſa, Carauit. *prealleg. rit.*
Nec quis eo elapſo admittitur etiam per
10 viam reſtitutionis in integrum, iuxta di-
ſtinctionem traditam per Andr. *in conſt.
obſcuritatem*, qui diſtinguit, aut tractatur
de lucro captando ex delicto alterius,
& in hoc caſu non reſtituitur priuilegia-
tus, *ff. de minoribus, l. auxilium, de ſepul.
viol.* aut ex re familiari, & hoc caſu reſti-
tuitur, & hanc opinionem ſequuti ſunt
multi Scribentes, & S. C. prout refert
D. de Franch. *dec.* 421. & Capyc. monet
quæſtionem. *in deciſ.* 62. *in* 2 *p.* quam non
decidit, & Idem Oddus *in tract. de reſtit. in
integr. q* 65. *art.* 13. ponit in principio re-
gulam, quod non reſtituatur minor ad-
uerſus omiſſas exceptiones contra teſtes;
deindè limitat primo non procedere,
quando minor non hac intentione face-
ret, vt vindictam, vel iniuriam contra te-
ſtes proſequeretur, ſed vt indemnitati
eius conſuleret, puta, quia ex depoſitione
teſtium, & reprobatione illorum pende-
ret victoria cauſæ.
Et confirmantur prædicta per verba
iſtius prag. *in fin.* dum dicit: *In cauſis au-
tem pupillorum, minorum, Eccleſiarum, vi-
duarum, & aliarum miſerabilium perſona-
rum, vltra terminos prædictos ſalua ſint be-
neficia de iure vel ſecundum formam conſtitu-
tionum, & capitulorum ei conceſſa* ex qui-
bus colligitur, in cauſa repulſæ beneficia
competere, ex quo de termino repulſæ
ſuprà loquutus fuit.
Nec in cauſa repulſæ committitur au- 11
dientia teſtium, etiam quoad impeditos, vt
vt in *rit.* Mag. Cur. 146. & ibi Carauit. &
ita ſeruatur in M. C. Afflict. *in conſt. in
pecuniariis, num* 70. & ibi Gloſ. *in verb. quo
quidem caſu*, niſi pro duobus teſtibus, prout
obſeruari vidiſſe refert Vrſill. *ad deciſ. Af-
flict* 351.
Sunt tamen multi caſus, in quibus non
admittuntur teſtes ſuper repulſa.
Primus caſus eſt, quando ante publica- 12
tionem non fuerit proteſtatum, adducta
per Afflict. *deciſ* 351. *num.* 8. cum declara-
tione vt, ibi per eum, quod limitat Gram-
mat *ibi in addit.* in tribus caſibus, de qui-
bus per *eum*. 13
Non datur ſecundo repulſa in cauſis
ſummariis, quando Iudici videtur, quod
calumniæ cauſa petatur, vt deciſum refert
per S. C. Afflict. *deciſ.* 351. ſecus vero
quando Iudex videret verè pro tuitione
cauſæ peti, & calumniam ceſſare, vt 14
idem aliàs in cauſa Comitiſſæ ..... cum Du-
ciſſa Amalfiæ eſt deciſum; in qua fuit da-
tus terminus ad repulſam, & hanc opi-
nionem obſeruari vidiſſe refert Vrſil. *in
addit, ad d. deciſ.*
Et non eſſe concedendam repulſam in
cauſa poſſeſſorij, eſt deciſio S. C. apud Ca- 15
pyc. *deciſ.* 45. de qua meminit, & eam ſequi-
tur in iudicio ſummariæ cognitionis, ma-
ximè vbi agitur de præiudicio, quod poſſit
per ſententiam diffinitiuam tolli, nàm
tunc non admittitur reprobatio teſtium,
nec eſt admittendus quis ad probandum
defectus contra teſtes ab eodem obiectos
vt fundat Couar. *pract. quæſt. cap.* 17. *verſ ſe-
ptimo eſt in eadem quæſt.* Menoch. *de arbitr.
lib.* 1. *q.* 32. ſequendo deciſ. S. C. *num.* 6. ſub-
dens *num* 8. in iudicio poſſeſſorio admitti
reprobationem teſtium, & in omnibus caſi-
bus, in quibus plena, vel ſemiplena pro-
batio requiritur, fundat, remittendum eſſe
arbitrio Iudicis, conſideratis ſupra poſitis,
declarando dictam Doctorum negantium
repulſam concedendam in iudicio ſum-
mario.
Et quando non datur repulſa, nec datur 16
impugnatio ſcripturarum in iudicio ſum-
mario manutentionis poſſeſſionis, Menoch.
de retinend. poſſeſſ. remed. vlt. n. 41 Ann. *alleg.* 84.
in fin & ibi addens adducit Virgin. Boccat.
in tractat. de interd. vti poſſidetis, cap. 14.
num. 43.
Limita tertio in Fiſco, qui non habet re- 17
pulſam, ſed loco repulſæ habet interroga-
toria Carauit. *rit.* 2 8.
Limita quarto in teſtibus examinatis
per me, nam illos non potero repulſare, ſi
fuerũt examinati ad inſtantiã partis aduerſę
gloſ.

gloſ.*in cap.conſtitutus, in fin. de teſtibus*, benè verùm potero repulſare quoad dicta teſtium, ſecundum Salycet. per tex.*ibi in l. ſi quis teſtibus*, 2.*col.C. eod.tit.*Capyc.*dec.* 62. *num.*5.nam repulſa datur ad perſonas, & dicta, vt notat Afflict.*deciſ.*35r *in prīnc.*

18 Limita quintò, etiam ſi teſtes eſſent citati pro me, nam non potero repulſare, ſi fuerint examinati pro altera parte, Alex. *conſ.*19r. *n.*3. *vol.* 7. teſtem enim, quem quia ſemel approbauit, ampliùs repulſare non poteſt, *l.ſi quis teſtib C.de teſt.*Rom.*conſ.*204.*n.*7. Menoch.*conſ.*32.*num.*14.*& in conſ.*60.*num.* 17. quod procedit etiam ſi in ipſorum productione declarauerit vti nolle, vt per Salycet. *in d.l.ſi quis, num.* 6. & per Aym.*conſ.* 188.*num.*5.

19 Elapſo verò termino repulſæ, ſi pars petit repulſam repulſæ, conceditur, & terminus iſtius pragm.non ſeruatur, & publicatio fit ſemper mediantibus interloquutionibus Iudicum, ſeù decretis, & non aliter, & procuratores ſemper per eorum comparitiones proteſtantur, quod terminus non currat circa repulſam, & habita copia repulſæ, proteſtantur de repulſa repulſæ, adeò quòd omnes termini ſunt longiores, quàm ab hac prag. ſtatuuntur, & ità ſeruari refert Carauit.*in rit.*74.

Cætera de repulſa, & repulſa repulſæ ſi quis ſatagat, copioſè habemus in *tract. Iulij Cæſaris Vmbriani, de repulſa, & repulſa repulſa.*

Et quia poſt repulſam ſolent præſentari ſcripturæ, & indè oriuntur iurgia, congruum dixi hoc loco aliqua tangere ad prædicta pertinentia.

Et primò erit aduertendum, quod ter-
20 minus præſentandi ſcripturas iſtius prag. non ſeruatur; poſſunt enim præſentari ante litem conteſtatam, & poſt, in qua præſentatione, quia contenta in ſcripturis partim poſſunt acceptari, & partim negari, ideò in productione ipſarum poterit vti cautela; tradita per Bar.*in l.Publia*, §. *Titius Sempronio, in fin.ff. de poſit.* dicendo *in quantum pro me facit.*

Quando tamen præſentantur ante litis conteſtationem ſunt in termino reproducendæ, alias non probant, Carauit. *rit.* 242.*in fin.*

Poſſunt quoque præſentari poſt concluſum in cauſa virtute clauſulæ concluſionis, cum reſeruatione producendi ſcripturas quarum corroborationem poſſunt examinari teſtes etiam poſt concluſum in cauſa, Rot.*deciſ.*6.ſecundum quam Rotæ deciſionem, fuit deciſum per Sac.C.Affl.*deciſ.*771. dummodò ſit ſcriptura publica, nàm ſi ſcriptura ſit priuata, quæ de per ſe fidem non faceret, non poſſet examinari poſt concluſum, ſic deciſum refert Afflict.*deciſ.* 272.& Carauit.*rit.*238.vbi refert aliam practicam de ſtylo S.C.quando ſcripturæ eſſent ſine teſtibus, dicens, quod S. C. ſolitum, eſt admittere eas & dare breuem terminum ad ipſas comprobandum, non tamen reſciſſa concluſione, ſed quod ponatur extra proceſſum pro veritate inquirenda, & habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit.

At in ſcripturarum præſentatione partis citatio requiritur exceptio, quando præſentantur in termino, vel in vltima die termini, aut ad inſtructionem Iudicis has tres limitationes refert Carauit. *in rit.* 24r.

Quod ſi fuerint ſcripturæ præſentatæ in termino, aduerſus ſcripturas præſentatas in termino, non eſt dandus terminus facta publicatione ad eas repulſandum, ſed poteſt quis illas redarguere de falſo, vt in *Rit.*282.iuxtà practicam, de qua dicam infrà *in prag.teſtem falſum.*

DE ORDINE IVDICIÒRVM.

COntingit ſæpè poſt proceſſus publicationem ſub nomine repulſæ articulos, ſiuè poſitiones impertinentes poni idem, vel de directo contrarium cum primis capitulis continentes, vndè naſcitur ſubornationis, & falſitatis materia, vndè opportunè prouidere volentes inhibendo, mandamus, vt nullus in cauſa appellationis, vel in repulſis ponere habeat articulum vel poſitionem impertinentem, cùm antè publicationem in principali cauſa poſita forent, niſi in caſibus, in quibus beneficia, vt suprà, conceſſa forent, & pars, quæ contrafecerit, pro quolibet articulo impertinente poſito in eadem ſententia in quinque tarenis condemnetur, procurator verò duplicatam pœnam ſoluere teneatur.

ARGVMENTVM.

De articulis impertinentibus, & quando, ac quibus competant beneficia, liceatquè publicato proceſſu producere teſtes, ac ponere idem, & de directo contraria poſitis ab aduerſario, explicata materia concluſionis in cauſa, quomodo fiat, an ſit ſubſtantia, & poſt illam poſſit aliquid produci,

SVMMARIVM.

1 *Facta publicatione an poſſint partes ſub nomine repulſæ articulos, ſeù poſitiones impertinentes ponere.*
2 *Et quid quando articuli continentur ſub neceſſitate facti, vel ſub antiquis de neceſſitate iuris, & facti.*
3 *Mutuum an poſſit probari abſque termino.*
4 *Mulier, minor, & Eccleſia an poſſint ponere idem, & de directo contraria.*
5 *Et quid in priuato aduerſario.*
6 *Vel cùm minor petit beneficium limitatè, vel ad producendum de nouo.*
7 *Beneficia an competant in iudicio ſummario manutentionis in poſſeſſione, vel in iudicio reaſſumptionis inſtrumenti.*
8 *Perempta inſtantia, ſi alia inchoatur, an in alia poſſint poni idem, & de directo contraria articulis partis aduerſæ.*
9 *Præſertim in probatione facienda per euidentiam rei.*
10 *Quid quando teſtes ſunt examinati ſuper articulis in termino, qui non plenè probant.*
11 *Et quando pars probauit articulum ſuum per duos teſtes, & altera pars contrarium.*
12 *Vel quando vult probare ad concomitantiam alicuius inſtrumenti, etiam poſt publicationem cauſa.*
13 *Teſtes examinati ſuper articulo partis aduerſæ, ſi ſunt falſi vtrùm liceat ponere articulum de directo contrarium.*
14 *An tunc requiratur probatio, quod falſum depoſuerunt, & corrupti fuerint.*
15 *Teſtes contrarios quando quis vult reprobare, & confirmare ſuos, an poſſit in repulſa repulſæ ponere idem, & de directo contraria.*
16 *Reus ſi non fuiſſet admiſſus ad probandum, an poſt didicita teſtificata poſſit probare de directo contraria.*
17 *Teſtis interrogatio in prima depoſitione ſi fuit omiſſa, vtrùm poſt didicita teſtificata poſſit examinari.*
18 *Pars ſi non poterit cogitare in primo termino de poſitis à parte contraria, an poſſit ponere contraria.*
19 *Teſtes cùm nulliter fuerunt recepti. vtrùm poſt publicationem poſſit fieri repetitio*
20 *Articulo non benè ſpecificato, an poſſit quis ponere illud idem, vel contrarium.*
21 *Articuli admittendi an ſint, quando declarant primos, & ſpecificant ſecundos.*
22 *Teſtes an poſſint examinari publicatione non obſtante, ſi publicatio facta eſſet nulla.*
23 *Pars quando produxit articulos contra formam Regiæ pragmaticæ, & ſuper eis teſtes examinaſſet, & altera pars poſt notitiam proceſſiſſet ad vlteriora, vtrum videatur renunciaſſe exceptioni pragmaticæ.*
24 *Articuli an ſint admittendi, & quando in eis additur locus, tempus, vel aliud.*
25 *In articulis quando fiat variatio in tempore, vt poſſit poni illud idem, & contrarium.*
26 *Tertius ignorans litem, ſi comparet vtrum poſſit ponere illud idem, & de directo contraria.*
27 *Teſtes quando ſuperuenerunt ad notitiam poſt publicationem, an poſſint examinari*
28 *Concluſio in cauſa quando fiat conceſſa repulſa.*
29 *Præſentatio ſcripturarum, & receptio teſtium pro earum comprobatione, quando admitti debeat.*
30 *Audientia teſtium quando eſſet commiſſa extra locum iudicij, & atteſtationes vnius partis non præſentantur in termino, vtrùm poſtea recipiantur.*
31 *Iuramentum ſuppletorium an poſſit deferri in probatione facienda per declarationem iuramenti ſuppletorij,*
32 *Cauſa cùm ſunt ſummaria vtrum deferendum ſit iuramentum ſuppletorium.*
33 *In probatione facienda per interrogationem partis, vtrùm poſsit Iudex in cauſis ſummariis ex officio examinare:*
34 *Et quid in probatione facienda per euidentiam loci.*

SECTIO LVIII.

VErùm quia facta publicatione ſolent 1
partes ſub nomine repulſæ articulos, ſeù poſitiones impertinentes ponere, continentes idem, vel de directo contraria cum primis capitulis, qui non ſunt aliter admittendi, nec in cauſa appellationis, Clem. II. *de teſtibus*, & *cap. fraternitatis*, *eodem tit.* viſum eſt hic aliqua de hoc 2
ſubnectere, & his poſitis pro regula.

Prædicta limita primò, quando articuli continentur ſub neceſſitate facti, nàm tunc non dicuntur impertinentes; ſecùs ſi articuli continerentur ſub antiquis de neceſſitate iuris, & facti, nàm tunc ſunt veteres, & non noui, & hanc regulam tradunt ſcribentes inter cætera ad noſcendum, qui ſint articuli noui, qui veteres, & qui contrarii, adducunt exemplum; continet ſex articulos, quod mutuaui tibi centum, & de neceſsitate facti ineſt tempus, cùm mutuum factum præ- 3
ſupponat tempus, quo fuit factum, non tamen illud ineſt de neceſſitate probationis,

3 tionis, cùm mutuum poſſit probari abſ-
que tempore, & propterea in cauſa appel-
lationis poteſt fieri articulus de tempore,
& erit articulus nouus, prout conclu-
dunt Io. Andr. Anton. de Butrio. Socc.
latiſsimè *in d. cap. fraternitatis, num.* 66. &
per Bart. & alios omnes *in l. per hanc C. de
temp. apell.* nàm admititur articulus con-
tinens illud idem, vel de directo con-
trarium per modum probationis nouæ
qualitatis adductæ in prima probatione,
vt inquit Decius *conſ.* 517.

Hæc verò limitantur in multis caſi-
4 bus, quos ponit Afflict. *deciſ.* 216. &
remiſsiuè per Theſ. *deciſ.* 28. & per Anu.
patrem, & filium in addit. in ſingul. 423.

Et primò, in muliere, minore, & Ec-
cleſia; poſſunt enim ponere idem & de di-
recto contraria alterius partis, quam pra-
cticam fuiſſe ſumptam, refert ex theorica
Innoc. *in cap. auditis, de reſtit. in integr.* quam
ſequuntur Ant. de Butr. Abbas, & Io. de
Imola, firmat Bald. & Saliect. in auth. *qui
ſemel, de teſtament.*

Quam limitationem, amplia etiam in
5 priuato aduerſario, ità vt ipſemet poſſit
ponere idem, & de directo contra-
ria, quod non procedit, quando minor
peteret beneficium limitatè, vel ad produ-
cendum de nouo.

Tunc namquè priuatus non poterit ad-
dere probatis per eum, vel ponere idem,
aut de directo contraria, particularis eſt
deciſio Bald. *in l. per hanc, col. penult. verſ.
pone minor, C. de temp. in integr. reſtit.* de
quo meminit Afflict. *deciſ.* 89. Capyc. *de-
ciſ.* 170. & Franch. *deciſ.* 269. *in fin.*

6 Aduerto tamen, quod beneficia hæc
non competunt in iudicio ſummario ma-
nutentionis in poſſeſsionem, Ann. *alleg.*
84. *in fin.* & an in iudicio reaſſumptionis
inſtrumenti, & quando agitur remedio
capitulorum Regni *idem loco cit.*

7 Secundò, quando perempta eſt inſtan-
tia, & alia inchoatur, nàm in alia inſtan-
tia poteſt poni idem & de directo contra-
rium articulis partis aduerſæ. ità voluit
Ang. *in l. ſi quis in ſeruitute, ff. de furt.* &
Abb. *in d. cap. fraternitatis, in 4. fallent.*

8 Tertiò, quando probatio eſſet facienda
per euidentiam rei, per id, quod dicit
Bald. *in l. ſi quis teſtibus*, cum aliis allegatis
per Afflict. de qua dicemus *infrà.*

9 Quartò, quando teſtes ſunt examinati
ſuper articulis in termino probatorio, &
non plenè probant, nam altera pars in
cauſa apellationis poteſt facere articulos
de directo contrarios, illis articulis par-
tis aduerſæ, & adducere teſtes ſuper eis,
ſecundum Ant. de But. *in c. at ſi clerici de
iudic.*

10 Quinto, quando pars probauit articu-
lum ſuum per duos teſtes, & altera pro-
bauit contrarium, nam ego qui probaui
per duos teſtes facta publicatione in ter-
minò repulſæ, vel in cauſa appellationis,
poteto facere articulum illum eundem, &
adducere alios teſtes ad probandum illud
idem, Innoc. *in c. cùm clamor, de teſtibus,*
Abb. *in d. c. fraternitatis, in 7. col.* Bald. *in
l. 1. in fine, ff. de leg.* 2.

Sextò cùm quis vult probare ad con-
comitantiam alicuius inſtrumenti; nam 11
poteſt probare, etiam poſt publicationem
cauſæ, Anton. de But. *in cap. ſeries, &* ibi-
dem per Abbat. pro qua limitatione vide,
quæ dixi, ſupra in *proxima præcedenti
pragmatica.*

Septimò, ſi articuletur, quod teſtes 12
examinati ſuper articulo partis aduerſæ
ſint falſi, qui depoſuerunt corrupti, vel
ſubornati; nam tunc licet ponere articu-
lum de directo contrarium articulo partis
aduerſæ, DD. *in cap. licèt, de probat.* & Abb.
in d. cap. ſeries in 3. col. in fine.

Et has limitationes refert practicari in
Sacr. Conſil. Afflict. *in d. deciſ.* 216. verùm
ad hanc vltimam limitationem requirun-
tur duo ſcilicet quod falſum depoſuerint 13
& corrupti, Vrſill. *in dict. deciſ.* Affli-
cti 216.

Octauò limita, quando quis vult re- 14
probare teſtes reprobatorios partis ad-
uerſæ, & confirmare ſuos, nàm poteſt in
repulſa repulſæ ponere idem, & de dire-
cto contraria, Capyc. *dec. 62. in princip.* qui
ſic deciſum fuiſſe refert in S.C. & multa iu-
ra allegat.

Nonò, quando reus non fuiſſet admiſ- 15
ſus ad probandum, nam tunc etiam poſt
didicita teſtificata poteſt probare de dire-
cto contraria, Bald. *in cap. 1. §. item vaſal-
lus, de controuerſ. inueſtit. alleg. l. officium ff. de rei
vend* Afflict *dec. 266. in fine.*

Decimò limita quando in prima depoſi- 16
tione fuit omiſſum interrogare teſtem per
errorem, vel per negligentiam, & malitiam,
nam tunc poſt didicita teſtificata poteſt
examinare Guid. Pap. *deciſ.* 124. & Vinc. de
Franch. *dec.* 371.

Vndecimò, quando pars non potuit
cogitare in primo termino de eo, quod 17.
pars in ipſo termino articulauit, & pars
poſuit articulos impertinentes; Nam tunc
poteſt pars aduerſa ponere contraria per
authoritates adductas per Vrſill. ad *deciſ.*
Afflict. 216. *in princ.*

Quod declara, vt per Afflict. *deciſ. 31. in
princ.* nàm in S.C. non datur copia articu-
lorum.

Duodecimo, quando teſtes nulliter fue-
runt recepti, nàm poſt publicationem po- 18
teſt fieri repetitio, *clem. teſtium, de teſtibus,*
Afflict. *in conſtitut. iuriſperitorum, num.* 4.
& 6. Vinc. de Franch. *deciſ.* 668. Theſaur.
in d. deciſ. 78. vbi etiam an alij teſtes
vltrà iam examinatos produci poſ-
ſint.

Decimo tertio, quando articulus non 19
fuit benè ſpecificatus; nàm poteſt poni
illud idem, vel contrarium, gloſ. *in cap. iu-
rabit, extra de probat.* per Innoc. *in cap. ex te-
nore, extr. de teſtibus,* comprobat, & ſequitur
Marian. Soc. *in d. cap. fraternitatis, num.* 168.
vbi

vbi quam plures DD. ad hanc ſententiam adducant.

20 Et tunc articuli ſunt admittendi quando declarant primos, & ſpecificant poſita in genere, Dec. *conſ.* 517. vel quando de probatione contraria pars non potuit inſtrui ante publicationem, vt in *cap. ex tenore, de teſtibus.*

Has tres limitationes nouiſſimas refert Afflict. *in deciſ.* 33. *vſque ad num.* 6.

Faciunt quæ dicta ſunt ſuprà *ad prag. poſt prædictas reſponſiones*, in eò, quod poſt publicationem recipiuntur probationes.

21 Decimò quartò, quando publicatio eſſet nullitèr facta, veluti ſi eſſet facta parte non citata, vel die feriata, nàm tunc non obſtante publicatione, poſſunt teſtes examinari, niſi pars didiciſſet atteſtificata, Carauit. *in rit.* 72. *in fin.*

22 Decimò quintò, quando pars produxiſſet articulos contra formam huius prag. & ſuper eis teſtes examinaſſet, & altera pars poſtquam de eis notitiam habuiſſet, proceſſit ad vlteriora, nàm videtur tacitè renunciaſſe dictæ exceptioni impertinentium Bar. *in l. ſi duo patroni*, §. *idem Iulianus*, *ff. de iure iurand.*

23 Decimo ſexto limita, quando in articulis additur locus, tempus, vel aliud, licet fuerit illud idem, vel de directo contrarium, nouam admittendi ſunt, Abbas *in cap. ex tenore, extr. de teſt.* quem ſequitur Afflict. *in d. conſt. Iuriſperitorum*, *num.* 5. & *num.* 17. & *in d. deciſ.* 33. *num.* 3.

24 Decimò ſeptimò limita, quando in articulis eſt poſitum, & variatum ex tempore, nàm tunc illud idem, & contrarium poni poteſt, ità concludit Abb. *in d. cap. fraternitatis*, *col* 6. *verſ. & multum moueor* & ibid. Socc. vbi firmat, quod cum aliquod tale variatur ex tempore non procedit regula d. *cap fraternitatis*, & ibidem idem Socc *num.* 81. concludit *d. c. fraternitatis*, non procedere in probatione alicuius incidentis, ſeù emergentis poſt publicationem, vel poſt primam inſtantiam, adducit ibi exemplum.

Petebam decimas, produxi teſtes, poſt publicationem, vel poſt primam inſtantiam producis priuilegium, contra quod replico, quod ſit præſcriptum, ſi in ſecunda inſtantia videtur facere articulum ſuper præſcriptione, talis articulus eſſet admittendus, ac teſtes pariter recipiuntur cùm hic articulus, quò ad primum iudicium, non includatur ſimplicitèr, ſed incidenter & emergentèr ad ſubleuandum, & coadiuuandum tantùm intentionem principalem, & adducit rationem; quæ enim de nouo emergunt, nouo indigent, auxilio.

25 Decimò octauò limita, quando tertius ignorans litem compareret pro ſuo intereſſe, nàm tunc poteſt ponere idem, & de directo contraria; ſecus verò, quando ſciuiſſet litem motam, Afflictus *deciſ.* 235.

26 Decimo nono limita, quando teſtes ſuperuenerunt ad notitiam poſt publicationem, nam poteſt eos examinare, nam quemadmodum inſtrumenta nouitèr reperta recipiuntur, licèt tendant ad idem, vel contrarium, ità debent recipi & teſtes, *l. in exercendis*, *C. de fide inſtrum.* prout in his terminis latè firmat, & concludit Sebaſt. Sapia *in addit.* ad Abbat. *in d. cap. fraternitatis*, *ver. frater*, *num* 7. vbi aſſerit, hanc opinionem firmaſſe Angel. & Iaſ. *in d. l. admonendi*, *ff. de iur. iurand.* ac Paul. de Caſtr. *in l. oratione*, *ff. de fer.* ac latiſſimè Marſil. *in leg.* 1. §. *ſi quis vltrò*, *colum.* 5. *verſ. item*, *de quæſtion.* vbi per multa diſputando articulum. ſic ipſe concludit plures DD referendo, & *in ſing.* 298. & DD. omnes *in cap. præſentium*, *de teſtibus in cap. vt circa*, §. *aliquando*, *de elect. in* 6. & *cap. nulli*, *circa fin. eod tit.* & ſi quid de nouo ſuperueniſſet, ſtatur ſuo iuramento, *cap. præſentium*, *extr. de teſtibus* & *cap. paſtoralis*, *de exception.* nam hoc difficile eſt probare, at hoc non procedit hodie per Regiam *prag. quandocumque ſolent.*

27 Verum facta concluſione ceſſant prædicta per diſpoſita per *prag. ſolent autem, poſt concluſionem*, elapſiſque prædictis terminis procedi ad concluſionem in cauſa, quæ ſimilitèr fit per interloquutoriam Iudicis, & terminus iſtius pragm. non ſeruatur Carauit. *in rit.* 75.

At concluſio non eſt de ſubſtantia, Capyc. *deciſ* 1. Marant. *in* 4. *par* 9. *diſtinct. de iudicijs*, *num.* 13. ſed quamuis non ſit de ſubſtantia, tamen hodie ex communi ſtylo Curiarum fit, benè verùm eſt, quod ſi omitteretur, non eſſet nullus proceſſus, Carauit. *in d. rit.* 75.

28 Factaque concluſione partibus os clauditur, ita quod nihil amplius probari poſſit, *cap. cum Ioannes, de fide inſtrum.* & *cap. auditis de procur.* at prag. incip. *poſt concluſionem.* expreſsè prohibet nè dum ad examinandum de nouo verùm etiam ad repetendum aliàs examinatos. Capyc. *deciſ.* 35. *in fin.* nec cum clauſula, *quod ponatur extra proceſſum.*

Hoc tamen intellige, & declara iuxta dicta per Bellacomb. *in ſyntagm. commun. opin. lib.* 3. *tit.* 1. *de Iudic. tom.* 1. *num.* 136. Carauit. *in rit.* 239.

29 Quod limita primo in præſentatione ſcripturarum, & receptione teſtium pro earum comprobatione cum diſtinctione, de qua ſuprà *in proxime præcedenti* diximus, virtute reſeruationis factæ in concluſione de producendis ſcripturis, Afflict. *deciſ.* 271. & practicam tradit Carau. *in rit.* 138. *num.* 3.

30 Limita ſecundò, quando audientia teſtium eſſet commiſſa, extra locum iudicij & atteſtationes vnius partis, antequam fieret concluſio non præſentantur, & ad inſtantiam alterius facta eſt concluſiò, quod fieri poteſt, nàm cùm veniunt atteſtationes etiam poſt concluſioné recipiuntur verū cū illa clauſula *quod de eis habeatur ea ratio, &c.*

Carau. *in rit.* 88. vbi de hac practica teſta-
tur.
31 Limita tertiò, in probatione facienda
per delationem iuramenti ſuppletorij,
quod intellige ſecundum *Iaſ. in d. l. admo-*
nendi, ſi fuerit petitum ante concluſionem,
nàm ſi poſt, non eſt deferendum, iuxta
communem opinionem, de qua diximus
ſupra *in pragm. reſponſionibus viciſſim in fin.*
ſed Foller. *in addit. ad Marant. in par. 6. in*
9. actu, num. 12. dicit, quod hodie in Regno
32 ex quo cauſæ ſunt ſummariæ, poteſt deferri
iuramentum ſuppletorium, etiam poſt
concluſum in cauſa vſque ad calculum fe-
rendæ ſententiæ, Lanfranch. *in l. admonendi*
ff. de iur. iurand. in 19. col. etiam ad petitio-
nem partis, alias cumulat authoritates
idem Marant. *in 4. par. in 9. principib. di-*
ſtinct. Iudic. num. 19. & obſeruatum fuit
per Coll. Conſil. ſub die 5. Septem. 1644.
in cauſa inter Porterios & Vicerios, de qua
probatione per iuramentum dictum eſt ſu-
prà *ſect.* 55.

Quartò, in probatione facienda per
intertogationem partis, nam poteſt 33
Iudex poſt concluſionem in cauſis ſumma-
riis, interrogare partes, non ſolum ex
officio, verùm etiam ad partis inſtantiam,
per gloſ. *in clem. ſapè, in verbo interroga-*
bis. ità tenent multi DD. quos congerit
Marant. *in d. par. 4. in 9. princip. diſtinct.*
Iudic. numer. 29. de qua dictum eſt ſu-
prà.

Quintò, in probatione facienda per
euidentiam loci, & in his caſibus poſſunt 34
fieri probationes poſt concluſum in cauſa,
de qua aliqua dicta ſunt ſupra *in pragmat.*
Reſponſionibus viciſſim, in fine.

DE PROCESSIBVS ORDINANDIS per Magiſtros Actorum, & Iudici præſentandis.

COncluſione facta teneatur Magiſter Actorum proceſſum in cauſa factum Iudici de cauſa cognoſcenti præſentare infra octo dies à die concluſionis, ordinatum in quinterno ſignato per numerum chartarum, in quo dictus proceſſus à reſcripti præſentatione, vel à citatione vſque ad concluſionem incluſiuè appareat deſcriptus, ita quod vnus actus ad alterum ſine præpoſteratione ſequatur, cum apparitione milleſimi indictionis, menſis, diei, & loci, cum deſcriptione perſonarum, ſcriptura præſentandum, regiſtratione fideli dictarum ſcripturarum productarum, cum extractione in margine ſummarij cuiuslibet actus; alium verò proceſſum originalem, cum ſcripturis, & actibus productis, & factis per partes, vndè fit extractus proceſſus, vt ſupra, Iudici præſentandus dicti Magiſtri Actorum, perpetuò pœnes ſe retinere debeant, nec illum partibus, vel Iudici dare debeant; & hoc ad pœnam falſi, ſed illum pœnes ſe retineant, tanquam matricem Notarij mandantes proceſſum, vt ſupra Iudici præſentandum ſcribi deberi per ipſos Magiſtros Actorum, ſi boni, & aperti fuerint ſcriptores, aliàs per eorum ſubſtitutum, bonis, & apertis literis ſcribentem, & fidelem copiam ex originali in publica forma reaſſumentem ſine vlla caſſatione, vel interlineatura, quæ ſi quandoque fieri contigerit Magiſter Actorum in publicatione de ea mentionem facere debeat, quem proceſſum ſic reaſſumptum fideliter, & auſcultatum cum originali concordet, Item Magiſter Actorum ſua manu ſubſcribere debeat, cum appoſitione ſigni conſueti, atteſtando manu ſua ſcriptum, & cum originali concordant repertum, nec poſſit ipſe Magiſter Actorum, vel ſubſtitutus pro dicto proceſſu Iudici præſentando mercedem aliquam recipere, Iudex verò cauſæ proceſſum ſibi præſentatum referre & expedire debeat, iuxta pragmaticam ſuper expeditione cauſarum ordinatam, eoquè per vltimam ſententiam finito ipſum tranſmittat perpetuò conſeruandum in Archiuio Ciuitatis, vbi iura publica ſeruari conſueuerunt, ad pœnam priuationis officij Magiſtro Actorum, qui in prædictis, vel aliquo ex eis contrafecerit, prohibentes neminem præter Magiſtrum Actorum, vel eius ſubſtitutum ſcribere debere citationes, vel alios actus ad pœnam vnius vnciæ pro quolibet actu exigendum ab eo, qui contra præſentem prohibitionem tales actus ſcripſerit.

ARGVMENTVM.

Concluſione facta in cauſa an expedienda ſit monitio ad dicendum,& allegandum, eaquè an ſit de ſubſtantia, & Vtrùm coram nouo Commiſſario requiratur noua citatio.

SVMMARIVM.

1 *Facta concluſione expeditur monitio ad dicendum, & allegandum, &c. & hæc ſucceſſit loco citationis ad ſententiam.*

2 *Qua monitio eſt de ſubſtantia, & ipſa omiſſa redditur nulla ſententia.*

Quod etiam obſeruatur in S. C. n. 3.

4 *Comminatio Iudicis, quod procedatur vſque ad ſententiam diffinitiuam, habet vim peremptorij. & ſufficit pro monitione.*

5 *Secus ſi non fuerit dictum vſque ad interpoſitionem decreti.*

6 *Coram nouo Commiſſario requiritur noua citatio ad dicendum.*

SECTIO LIX.

1 COmpilato proceſſu antequam per Actuarium Iudici præſententur pro expeditione, expeditur monitio ad dicendum,& allegandum oretenus,& in ſcriptis, &c. & hæc ſucceſſit loco citationis ad ſententiam, quæ nunc neceſſaria non eſt propter hanc monitionem, Affl. *deciſ.* 333. *n.* 6. *& in eadem deciſ.* latiùs Vrſill. *n* 12. Franch. *deciſ.* 261. *num.* 11.

Eſt tamen hæc monitio de ſubſtantia, &
2 ipſa omiſſa redditur nulla ſententia, Capyc. *deciſ.* 1. *in fin.* quia ſubrogata eſt loco citationis ad ſententiam, quæ de ſubſtantia erat,& ſententia, quæ ferebatur abſque dicta citatione, ipſo iure nulla erat, ex tex. *in l.* 1. *§. item eum ex dicto, ff. qua fient ſine appellation. reſcinden. l.* 1. *§. item tertiò, & §. ſtichus*, & ibi Bar. *ff. de ſtatu liberorum cap.* 2. *de dolo, & contumacia in* 6. cum concordantibus adductis per Afflict. *deciſ.* 283. *num.* 3. *& deciſ.* 346. *num.* 17. quod ſi Iudici noua ſuperueniunt, an ſit neceſſaria noua citatio, vide Apoſtill. ad Bart. *in l.* 2. *§. ſtichus, ff. de ſtat. liber.*

Immo etiam in Sacro Conſilio nomine Regio ſit poſt concluſum ante ſententiam 3
hæc monitio, & ſine iſta citatione nulla eſſet ſententia, quia ſic eſt longeuus vſus Sac. Conſ. qui pro lege poteſt allegari, Afflict. *in proœmio conſtit. q* 9. *col.* 3. & hæc citatio facienda eſt cum peremptorio, aliàs nulla eſſet ſententia,& eius executio, Afflict. *deciſ.* 346.

Verùm ſi Iudex in citatione comminatur ſe proceſſurum, niſi veniat vſque ad ſententiam diffinitiuam, illa comminatio
habet vim peremptorij, puta quando Iu- 4
dex dicit infra tres dies compareas, & ſi non comparueris, vlterius ad ſententiam diffinitiuam procedatur, iſta comparitio habet vim peremptorij, *l. peremptorio, ff. de iudic.* iſtud eſt dictum ſingulare Innoc. *in cap. cauſam, de reſcript.* Non tamen citatio iſta requiritur in ſententia interloquutoria, quando eſt modici præiudicij, per adducta per Matant. *in pract. par* 6. *verſ. & demum fertur ſententia, num.* 2. nam & Iudex per ſuam interloquutoriam parte non citata, & abſente, poteſt in modicum lædere, ſecùs in magno præiudicio, multas ad hoc tradit authoritates, Afflict. *in proœmio conſtit in* 12. *quaſt n.* 19 *in fin.*

Semper verò; quod citatio ad ſenten- 5
tiam expediri debet coram nouo Commiſſario, etiam ſi citandus eſſet contumax, noua fit citatio, & hoc ex æquitate Sacri Conſilij, Minad. *deciſ.* 78. quem refert, & ſequitur Franch. *deciſ.* 457.

Et ſi citatus ad omnes actus ali- 6
quis, eſt contumax, ſi non fuerit dictum ad interpoſitionem decreti, requiritur, vt ad ſententiam Franch. *d. deciſ.*

DE ASSISTENTIA SINE DISCVSSIONE bonorum præſtanda.

ASſiſtentiam,& appretium contra tertium poſſeſſorem pro exequtione inſtrumenti continentis obligatiooem bonorum, pactum de capiendo, cum conſtitutiooe præcarij, peti poſſe, & per Iudicem concedi, abſque aliqua bonorum diſcuſſione contra principalem facta, aliis concurrentibus, quæ de iure neceſſaria ſunt in aſſiſtentiæ, vel hypothecariæ cauſa declaramus.

ARGVMENTVM.

De iudicato aſſiſtentiæ, vndè ortum duxerit, & quomodo in eo procedatur excuſſo, vel ſecus principali, contra tertium poſſeſſorem, & an, & quando eius ſententia exequatur non obſtante appellatione, vel nullitate propoſita, relatis aliis caſibus, in quibus appellatio non impedit exequutionem iudicati.

SVMMARIVM.

1 *Aſſiſtentia iudicium, quibus ex legibus ortum duxerit.*

2 *In eo qua remedia cumulentur.*

3 *Aſſiſtentia iudicium procedit etiam contra tertium poſſeſſorem.*

4 *Per pracarij conſtitutum tranfertur poſſeſſio in creditorem ciuilem, & naturalem.*

5 *Debitor alienans aliquam rem de rebus hypothecatis, cenſetur interuertere poſſeſſionem creditoris.*

6 *Excuſſio principalis debitoris quare non requiratur in iudicio aſsiſtentia.*

7 *Quomodo ſit agendum in iudicio aſſiſtentia, tam quando agitur contra principalem debitorem, quam quando contra tertium poſſeſſorem.*

8 *Quoad tertium poſſeſſorem, quo temporis ſpatio praſcribatur.*

9 *Praxis agendi contra tertium poſſeſſorem in actione perſonali defenditur, vti reuocatoria, quarequirit fraudem eſſe commiſſam in alienatione rei.*

10 *Sed contra ipſum principalem debitorem cenſetur agere ad reuocationem precarij ad recuperandam naturalem poſſeſſionem, ratione ciuilis in eum tranſlatæ per pracarium.*

11 *Conſtitutum, & pracarium, quamuis non ſit expreſſum in inſtrumento, cenſetur omiſſum ex errore Notarij, & habetur pro appoſito.*

12 *Et factis probationibus proceditur ad ſententiam aſſiſtentia.*

13 *Et facto appretio intelligitur tranſlatum dominium.*

14 *Res hypothecata cum conſtituto, & pracario an poſſit propria authoritate capi.*

15 *Facultas vendendi in iudicio aſſiſtentia oritur ex pacto, quod ſolet eſſe in inſtrumentis.*

16 *Forma ſententia aſſiſtentia recenſetur.*

17 *Aſſiſtentia conceditur cum facultate vendendi, & interponitur decretum ſeruata forma ritus.*

18 *Sententia aſſiſtentia habet exequutionem paratam, & non impeditur per appellationem.*

19 *Et in caſu retractionis praſtatur cautio.*

20 *Sequeſtratur tamen res exequuta, ſi fideiuſſor non reperitur.*

21 *Et facta exequutione cognoſcitur de appellatione.*

22 *Quaprocedit etiam in ſententia aſſiſtentia.*

23 *Et in ſententia, qua continet infra duas vncias.*

24 *Sed ſi ſententia contineret minorem ſummam duarum vnciarum, & expenſa non eſſent liquida, an ſit exequenda ſententia.*

25 *Et quid ſi ſententia non contineret certam rem, qua eſſet extimationis duarum vnciarum.*

26 *Secundò, amplia in omnibus mandatis tàm condemnatoriis, quàm abſolutoriis.*

27 *Et quo ordine procedatur in condemnatione pro pœna ſpreti mandati, & an poſſit exequi contra Neapolitanos.*

28 *Ampliatur in ſententia meri poſſeſſorii.*

29 *Ampliatur in decreto extractionis, in quo non datur appellatio ad finem retardandi exequutionem.*

30 *Ampliatur in ſummario in iudicio poſſeſſorij, in quo non eſt locus declinatoria fori, etiam ex priuilegio.*

31 *Et in ſententia pro alimentis, à qua non datur appellatio.*

32 *Ac in legato relicto cauſa alimentorum, cum nullum ius creditoribus competat.*

33 *Vel in ſententia ſuper mercede famuli & procedit etiam in paupere operario, carente vndè viuat, nàm ab ea non datur appellatio ad finem retardandi exequutionem.*

34 *Aut in decreto expulſionis turbantis ſtudia, quò ad expulſionem fabri, & aliorum impedientium ad inſtantiam ſcholarium, vel Doctorum.*

35 *Ampliatur in cauſis ſuſpicionum officialium, & in alijs caſibus.*

36 *Sed in caſibus predictis an admittatur appellatio, & an per appellationem impediatur exequutio, & etiam à decretis interloquutoriis. In appellatione iuſtificata quis erit Iudex cauſa principalis, ibid.*

37 *In his caſibus per appellationem non retardatur exequtio, ſed facta exequutione cognoſcitur.*

38 *Exceptio nullitatis impedit exequutionem, quando nullitates proponens prauenit, ſecùs ſi ſit facta exequutio, & quando nullitates apparent per inſpectionem actorum reſultantem ex proceſſu, aliàs non impediunt exequutionem.*

Et quando in continenti conſtat de nullitate ex reuolutione cartarum, ibidem.

39 *De dictione,* in continenti, *& eius effectu*

40 *Exequutio ſi facta ſit, an reuocetur, & teneatur reſtituere qui reperitur in poſſeſſione.*

41 *Et an requiratur libellus, & litis conteſtatio, & ſint declaranda ſpecies nullitatum, & faciat depoſitum pro pœna.*

42 *Quod ſi ſententia ſit nulla, ex quo proceſſus fuit ordinatus, & minus ſollemnis, an poſſit retineri poſſeſſio per creditorem.*

43 *Et*

Digitized by Google

23 *Et quid ſi non valet hypotheca in contractu*
aa poſſit retineri.
34 *Quando appellatur à ſententiis aſſiſtentia,*
quomodo ſit reſcribendum per Iudicem
appellatieau.
45 *Sententia aſſiſtentia eſt nulla, ſi fuit petitum*
plus debito.
46 *In iudicio agitato per procuratorem, quomodò*
concipienda ſunt verba ſententiæ condem-
nationis, & aſſiſtentia.

S E C T I O L X.

1 QVia inter Iudiciorum ſpecies ea præ-
ſertim quotidiana eſt, quæ circa aſſi-
ſtentiam verſatur, aduertendum duxi
circa eam aliqua; & primò, quod hæc
quotidiana practica aſſiſtentiæ, qua vtimur
in Regno ſumpta eſt ex interdicto Saluia-
no; *l.1.ff.de Saluian.interdicto*, ex Seruiana,
§ item ſeruiana, inſt de act. ex remedio, *l.ve-*
taſtiſſima, C.de iur. dominij impetrand. ex l.fin.
C.de acquir. poſſeſſ. & l.creditores, C.de pigno-
ribus.

Omnia igitur hæc remedia cumulantur
2 in iudicio aſſiſtentiæ, vt obſeruant Afflict.
decif. 39. & 335. & Vincent. de Franch. *dec.*
150. *in princ.*

Proceditquè hoc iudicium, etiam con-
tra tertium poſſeſſorem, conditione *d.l.fina-*
3 *lis, C.de acquir. poſſeſſ.* per quam eſt indu-
ctum, quod ſi is, qui alieno nomine poſ-
ſidet, alienat rem in alium, & ſic poſſeſſio-
nem interuertit alienando, poteſt Dominus
condictione ex illa lege reuocare poſſeſſio-
nem, etiam in alium.

Nam quando creditor in inſtrumento
obligat omnia bona ſua cum poteſtate ca-
piendi propria authoritate, iuxta *d.l.credito-*
4 *res*, & cum conſtituto, & precario, per hu-
iuſmodi conſtitutum, transfertur poſſeſſio
in creditorem ciuilem, & naturalem,
Alexand *in l.quod meo, & l. interdum, ff. de*
acquir. poſſeſſ. Afflict. *in d. decif.* 139. *in*
fine.

Et ſi poſteà debitor alienat aliquam rem
5 de rebus hypothecatis, cenſetur interuer-
tere poſſeſſionem creditoris, vndè credi-
tor agit, petitquè aſſiſtentiam contra ter-
tium poſſeſſorem ſuper illa re alienatà
6 conditione ex illa *lege finali*, ad recuperan-
dam poſſeſſionem ſuam.

Et in hoc non requiritur excuſſio prin-
cipalis debitoris propter dictum præca-
tium, Bald. *in d. l.1.col. 1.C. de acquirend.*
poſſeſſ. Capyc. *dec.* 54. & diſponitur in præ-
ſenti pragmatica, Maranta *in part.* 3. *in 7.*
diſtinct. n. 59.

7 Hocquè procedit, vt dicit Maranta *in 6.*
parte, in 8. actu, n. 301. quando creditor
innititur conſtituto, & præcario exiſten-
te in inſtrumento nam tunc cenſetur inten-
tare dictam condictionem *ex l fin. C. de ac-*
quir. poſſeſſ. quando agit contra tertium
8 poſſeſſorem, Affl. *dec.* 139. quæ non præſ-
cribitur, niſi ſpatio 30 annorum Afflict.
d. decif 132. vbi refert ita fuiſſe deciſum
per S. C.

Et nota, quod etiam in actione perſo-
nali poteſt agi contra tertium poſſeſſorem
vtendo reuocatoria, quæ requirit, frau-
dem eſſe commiſſam in alienatione rei, tam 9
ex parte debitoris alienantis, quam eius,
in quem eſt facta alienatio, iuxta notata
inſt. de act §. item ſi quis in fraudem.

Sed agendo contra principalem debito- 10
rem cenſetur agere ad reuocationem præ-
catij, ad recuperandam naturalem poſſeſ-
ſionem, ratione ciuilis in eum translatæ
per præcarium, Bar. & DD. *in d. l. quod*
meo, & l. interdum, ff. de acquir. poſſ.

Et quamuis in inſtrumento non adeſ-
ſet conſtitutum, & præcarium, ſed ſim- 11
plex hypotheca, ſi ſit confectum in Ci-
uitate Neapolis, vbi ſolitum eſt apponi,
vel in aliis locis, vbi notarij de ſtilo ſo-
lent apponi, cenſetur omiſſum ex errore
Notarij, & procedit iudicium aſſiſten-
tiæ, Vrſill. *ad decif.* Afflict. 139. *num.* 6. vbi
refert deciſum ſic fuiſſe per Sacrum Conſi-
lium & Frecc. *in libro de ſubfeudis, lib.* 2. *q.* 15.
in fin. in materia aſſenſus, & vide quę po-
nit Neguſ. *in tract. de pignorib. in 1.memb.* 3.
p. num. 24. & per Anton. Gabr. *in tract. com-*
mun. opin. in tit. de clauſulis. & Conſ. D. Ferdi-
nand. Arias de Meſa diebus iſtis om-
nium literatorum incommodo vita fun-
ctus, qui latiſſimè rem hanc de more
examinat *lib. 2. variar. reſolut. cap.* 33.
num. 12.

At pręſentato inſtrumento ad hoc, vt
actor poſſit obtinere in iudicio aſſiſtentiæ
contra tertium poſſeſſorem, hæc tantum
oportet probare, rem ſcilicet fuiſſe in
bonis debitoris, & ad præſens per ter-
tium poſſideri, Franch. *decif.* 101. *nume-*
ro 22. nec eſt neceſſe probare, quod poſ-
ſidebat tempore obligationis, ſicut in
hypotheca, quia pręcarium extenditur
etiam ad bona futura, cum limitatio-
ne vt per Afflictum *decif.* 335. & ibi
Vrſill.

Quod ſi actum ſit contra eum, qui verè
non poſſidebat tempore prolationis ſen-
tentię, & ſententia prolata ſit tan-
quam contra poſſidentem, ſi de nouo
cęperit poſſidere, poterit exequutioni de-
mandari ſententia contra ipſum, ex
textu quem literis aureis ad hoc ſe-
cundum veram lecturam dicit ibi Bart.
in l.ſi à te hæreditatem, §. ſi quis fundum,
ff. de exception. rei iudic. Matthesil. *ſin-*
gul. 38.

Factiſquè probationibus proceditur 12
ad ſententiam, per quam proceditur
ſuper bonis ſtabilibus, & ipſa pręſtita
appretiantur bona, & ipſis appretiatis
adiudicantur, Afflictus *in decif.* 187.
& 188.

Et facto deindè appretio intelligitur 13
translatum dominium, ità quod reus non
poteſt ampliùs offerre debitum, Afflict.
in d. decif 187. vel ſolet pręſtare cum fa-
cultate vendendi, quam formam tradit
Marant. *in 6. p. in d. 8. actu, num.* 30. *in*
fin.

Googl

14 Vel vt res illa hypotheeata cum pretatio conſtituto, & pacto de eapiendo capiatur, & publicis ſubhaſtationibus exponatur, & de pretio creditoribus ſatisfiat.

15 Quæ facultas vendendi oritur ex pacto quod ſolet eſſe io inſtrumentis, quod poſſit eapi propria authoritate, vide Vincent. de Franch. *deciſ.* 22. quod quidem pactum valet de iure, Bar. *in l.3.in 2. col. in verſ. iuxta prædicta*, *& ibidem* ſequitur Salyc. *in quæſt.*13.& de virtute huius pacti habes apud Neguſan.*in 4.par.princip.num.*2.quæ in Tribunalibus noſtris non ſeruatur vt infrà dicam.

16 Sed forma ſententiæ Aſſiſtentiæ, hodie eſt quando pars petit aſſiſtentiam cum *adiudicatione*, *& facultate vendendi*.

17 Quando vult, & petit adiudicationem tantùm, fit vt dictum eſt ſuprà ſed hodie ſemper petitur cum facultate vendendi, & fit decretum, vt ſuprà prædicto modo, & ſeruatur forma ritus, & poteſt agi virtute inſtrumenti ſecundum hodiernum ſtylum Magnæ Curiæ & Sacri conſilij, qui per totum Regnum ſeruandus eſt & ſolet etiam procedi virtute pacti, nam prag.*de cenſibus* non ſeruatur vt dixi in prag.*in fin.*in limitationibus, nec ſeruatur id quod Matant. dicit *in d.7. acta num.* 59. quod poſſit propria authoritate capere bona debitoris virtute pacti exequutiui, iuxtà *d l. creditores, C.de pignoribus*.

18 Habetque ſententia aſſiſtentiæ executionem paratam, & non impeditur per appellationem, cumulat Doctores, Botell. *in ſumma deciſ.tom.2.tit.*32. *num.* 147. *de ſent. exequut.*

Sed præſtita cautione in caſu retractionis exequitur, vt diſponitur in *ſequenti pragm.* verùm quo ad adiudicationem tantùm, & non proceditur ad venditionem pendente appellatione, Vincent. de Franch. *deciſ.* 220. Et ſi fideiuſſorem non inuenit
19 facta diligenti perquiſitione, non inuento fideiuſſore, & de eo iuret, admittitur ad cautionem iuratoriam, Guid.Pap.*deciſ.* 30. *num 3.& deciſ.* 189.quod non procedit quando victus eſſet ſuſpectus de fuga, vel de dilapidatione, nam tunc non eſſet exequutio concedenda, niſi fideiuſſione præſtita per not. per Bar. *in l in omnibus ff. de iudiciis.*

20 Et ſi pœnitus fideiuſſorem non reperit res ipſa exequuta ſequeſtranda eſſet, ſecundum ea, quæ not. Goffred. *in ſumma de ſequeſtrat. poſſ.& fructuum*, §.*generalitèr*, *verſ.*4.*quod*, *& verſ.& nota*, & hoc in fideiuſſione præſtanda in caſu ſupplicationis, obſeruat Caraoit.*in rit.*152.*num.*11.

21 Et exequutione facta cognoſcitur de appellatione, Afflict. *deciſ.* 361. *& deciſ.* 369.

22 Prædicta amplia non ſolum in ſententia aſſiſtentiæ, ſed etiam in ſententia continen-
23 re ſummam infra duas vncias, nam & illa ſimiliter habet exequutionem paratam per d.rit.M. Cur.258.& hoc in caſu non præſtatur fideiuſſio, vt dicit Carauit. *in præd. leg rit.num* 6. verùm non exequitur quo ad expenſas, vt idemmet Carauit. ſcribit ibid. *num.* 5. qui limitat diſpoſitionem iſtius *rit.* in ſententia lata per Sacr. Conſil. à qua fuit ſupplicatum quò ad expenſas per *rit.* M. C. *& deciſ.* S. C. de quibus meminit Matant. *in 6. par. in 2. acta numer.*16.

Sed ſi ſententia contineret minorem 24
ſummam duarum vnciarum, & expenſæ non eſſent liquidatæ vtrum poſſit exequi ſententia, & quid ſi pars petens exequutionem, dicat velle exequi pro ſumma duarum vnciarum, & non plus, vide Vincent. de Franch. *deciſ.*441.

Et idem eſſet, ſi ſententia non conti- 25
neret certam ſummam, ſed rem, quæ eſſet æſtimationis duarum vnciarum Vincent de Franch. *deciſ.* 108.

Secundo amplia in omnibus mandatis 26
tàm condemnatoriis, quàm abſolutoriis per M. C. factis, vt in *rit.*256.quod intellige ſecundum Carauit. *ibi*, quando fit mandatum de ſoluendo, & abſque litis conteſtatione proceditur ad ſententiam, nam ſententia illa interloquutoria dicitur, Matant *in prac.part.*6. *ver. & demum fertur ſententia, num.* 28.quæ mandata poſſunt fieri in confeſſis, iuxta *text.in l. debitoribus. ff. de re iudic.*iuncta gloſ.

At in condemnatione pœnæ pro con- 27
trauentione mandati, quo ordine procedatur, dixi *in deciſ.*142.*num.*3 & pro contrauentione contra Neapolitanos, an exequatur pœna pecuniaria, dixi *in deciſ.*35. *num.*34.

Tertiò amplia in ſententia meri poſ- 28
ſeſſorij, nam ab ea non appellatur ad finem retardandi exequutionem, Afflict. *de-*
ciſione 369. & dictum eſt in additione ad 29
meam *deciſ.* 94. hinc à decreto retractationis non datur appellatio ad finem retardandi exequutionem, Grammat. *deciſ.* 58. *num.*15.

Amplia quartò in iudicio ſummario poſ- 30
ſeſſorio, in quo non eſt locus declinatoria fori, etiam ad inſtantiam priuilegiati, ex dictis per Theſaur.*deciſ.Pedemont.* 82. & per Hippol. *ſingul* 70. Andr.de Iſern.*in cap. Imperialem*,§.*præterea ſi liis inter duos*,*verſ.gloſſatores Iuris Canonici*, *de prohibita feudi alienat.per Federic.* vbi concluditur, quod licèt Iudex competens vaſalli ſit Dominus, tamen quando agitur de iudicio poſſeſſorio, Iudex ordinarius poteſt cognoſcere, allegat.text.videndum *in cap.ex parte,de foro compet.*

Amplia quintò, in ſententia pro ali- 31
menta, à qua non datur appellatio, comulat Doct.Burd. *in tract.de aliment.priuil.* 60. & dixi in additione *ad deciſ. meam* 131. quod intellige ad hoc, vt non impediatur exequutio, nam & ſi quandò petuntur iure actionis appellari poteſt, attamen ſententia exequutionem paratam habere videtur, fundat Octauian. Caccheran. *deciſ. Pedemontan.* 25. & quia celeritatem requirunt,

quirunt, Afflict. *dec.* 158. Ozaſc *dec.* 25 *n.* 20.
Viuius *deciſ.* 73 *num.* 4. propterea non datur
appellatio à decreto alimentorum pro fu-
turo præſtandorum ad finem retardandi
exequutionem non ad finem deuoluendi,
ita præcitati DD. relati per Proſperum
Petram *in addit. ad Grammatici deciſ.* 58.
num. 15.

Corollarium.

32 Immò intellectò in cauſa alimentorum
nullum jus creditoribus competit, ità
tenet Bald. *in l. legatum in annos, in* 2. *le-
ctura, ſiuè in addit. verſ. quidam tenetur,
ff. de capitis diminutione*, cuius verba
ſunt:

*Quidam tenetur multis creditoribus amicus
ſuus vult ſibi donare, ità quod creditores non poſ-
ſint ſuper rem donatam currere, quæritur de
cautela.*

*Dic quod relinquatur in cauſam alimento-
rum, vt hic, & in l.* 3. *de ſequeſtrat. poſſeſſ. &
de donation. inter virum, & vxor. ſecundum*
Oldradum, Et ſic ſtante prædicta doctri-
na Doctoris tàm celebris, vltra Oldra-
dum, quem Bald. allegat, ſuccedit con-
cluſio Doctorum dicentium, vnius Do-
ctoris deciſionem, etiā ſi ſine lege loquitur,
quando non habet contradictorem, habere
vim legis prout poſt alios declarat Præ-
ſid. de Franch. *in dec.* 363. *num.* 4. & Surd.
deciſ. 229 *num* 36.

Amplia quintò, in ſententia ſuper
33 mercede famuli, nam ab ea non appella-
tur ad finem retardandi executionem, An-
na *ſingul.* 42. & in mercede ſalarij, ſeu
mercedis laborum, ſummariè extra ordi-
nem; atque officio Iudicis, poteſt pro-
cedi ad illius taxationem, Marant. *de
ordine Iudic. par.* 4. *diſt.* 9. *num.* 197. Gratian
dec. 78. *num.* 21. Scacc. *de Iudic. lib.* 2. *cap.* 5.
num. 173. Milanen. *deciſ.* 16. *num.* 53. *lib.* 1.
quod procedit in paupere operario ca-
rente vnde viuat, Bonacin. *de famul.
q.* 212.

Et ad talis mercedis conſecutionem
tempore feriato procedi poteſt, Mut. *in
conſuetud. Panormitana cap.* 70. *num.* 26. Di-
dac. de Mari *in addit. ad deciſ.* 58. Grammat.
num. 10.

34 Amplia ſextò in decreto expulſionis
turbantis ſtudia, quo Iudex expellit fabrum
impedientem, aut alium ad inſtantiam ſcho-
larium, Bartol. *in l.* 1. *in fine, Cod. de Stud.
lib.* 11. & quando Doctor, vel ſcholaſticus
expellere poſſit fabrum ſtudia impedien-
tem, diligentem & egregiam explana-
tionem tradit Menoch. *de arbitrar. Iudi-
cum caſu* 237. & cuius damno cedere de-
beat penſio reſtantis temporis, ſi abſque
culpa ſua, & dicit damno locatoris, Na-
uar. *in manual. cap.* 17. *num.* 194. ſecus ſi cul-
pa ſua, gloſ. *in l. adem. Cod. locat.* Proſper
Petra *in addit. ad d. deciſ.* 58. Grammatic.
num. 9.

35 Amplia ſeptimò in cauſis ſuſpicionum
officialium Ritus M.C. 265. de quo meminit
Vincent. de Franch. *deciſ.* 408.

Amplia octauò in multis caſibus tra- 36
ditis per Afflict. *deciſ.* 261. verùm in ca-
ſibus prædictis an admittatur appellatio,
& an per appellationem impediatur exe-
cutio dixi in additione ad meam *deciſ.*
54. vbi etiam quando impediatur exe-
cutio à decretis interlocutoriis, & appel-
latione iuſtificata, quis erit Iudex cauſæ
principalis dixi in additione *ad dec.* 321
ad num. 10.

Et in his caſibus per appellationem 37
non retardatur executio, ſed facta exe-
cutione cognoſcitur de appellatione; vt
ſupra dictum fuit. Verùm ſi fuerit di-
ctum de nullitate, & nullitates appa-
reant ex eiſdem actis, impeditur execu-
tio ſententiæ, & hoc in ſententia aſſiſten-
tiæ, prout diſponitur in pragmat. & in
aliis ſententiis, quarum exequutio non
impeditur per appellationem, vti obſer-
uant præ cæteris Antonius Gabr. *in recol-
lectione communium opinionum in titul. de ex-
ceptione concluſ.* 4. Borell. *in ſumma deciſio-
num tom.* 1. *tit.* 32. *de execut. ſententia, nu-
mero* 48. ſubdens *num.* 50. nullitatem im-
pedire exequutionem apparentem, & eui-
dentem per actorum inſpectionem reſul- 38
tantem ex proceſſu, aliter non impedi-
re executionem, Afflict. *deciſ.* 283. & dixi
in mea *deciſ.* 299. *num.* 6. & 7. Doctores
congerunt Antonius Gabriel & Borrell.
teſtantes de communi opinione, & ita
obſeruatur, & deciſum fuit, vt ex Af-
flict. *deciſione & mea patet*, & ſic intelli-
gendum eſt quod dicit Bart *in l.* 4. *§. con-
demnatum*, quando incontinenti conſtat
de nullitate, id eſt ex reuolutione carta-
rum & actorum inſpectione, patet ex
deciſione S. C. relata per Capyc. *deciſ.* 167.
per quam fuit prouiſum, quod procedatur 39
ad exequutionem, & ità ſumitur in caſu
iſto; quò ad alia de dictione hac *in conti-
nenti* diuerſimodè DD. loquuti ſunt, Abb.
in cap. 1. *de mut. petit. num.* 15. Giurb. *conſ.*
87. Aret. *in l. in bonæ fidei, C. de pact.* & ſe-
cundum ſubiectam materiam intellexerunt
Petra addens ad *deciſ. Capyc. num.* 5. &
quid in contractibus, Nicoſant. *in tract. de
pignorib. in* 4. *par. princip. num.* 25. regulariter
idem ſignificat, quod nullam temporis pa-
titur intermiſſionem, *l. ſexta* 2. *ff. ſi cert.
petat.* & ad materiam vide Lexicon Calui-
ni *in verb. incontinenti*, dicitur etiam in-
continenti probari, ſi probetur infra tri-
duum, vt notat Bald. per illum textum *in
l ſententiis, Cod de error. Aduocat.* & per
text. *in l. fin. Cod. de indicus*, & habetur
per Modern. *in l.* 1. *in princip. ff. de verbor.
obligat.*

Quò verò ad exceptionem de nullita-
tibus impedientem exequutionem eſt intel-
ligendum, quando intentans nullitates
præuenit; ſecùs erit, ſi ſit facta exequutio 40
quia tunc ob exceptionem nullitatis non
reuocaretur, vt per Socc. *conſ.* 78 *vol.* 1. & *ſeq.
vol.* 3. & per Anton. Gabr. *in collect. commun.
opin. in tit. de except. concl.* 4. *num* 2.

Et non tenetur reſtituere, ſi reperitur in poſſeſſione, niſi ſoluta pecunia, nam poſt exequutionem cenſetur nullitas prin-
41 cipaliter intentata, & requiritur libellus, & litis conteſtatio, & ſunt declarandæ ſpecies nullitatum, Ann. *alleg.* 21. cum reliquis adductis in *d. deciſ. mea* 96. *n.* 3. & fit depoſitum pro pœna, vt patet in mea *deciſ.* 96. *in princip.* verùm ſi ex reuolutione cartarum colligi poſſunt, non eſt dandus terminus, & abſque termino terminanda eſt, vt fundatum fuit in *d. deciſ. mea* 96. & ità deciſum fuit.

Verùm ſi ſententia ſit nulla, ex quo fuit
42 proceſſum inordinatè, & minus ſollemniter adeò quod ſententia ſit nulla, vel veniret annullanda, an ſaltim dicta res per prius obligata poſſit retineri per creditorem, vide Neguſ. qui in ſimili decidit aliam quæſtionem *in tract. de pignoribus in* 2. *membr.* 3. *p. num.* 20. *verſ. quod ſi data eſt tenuta.*

43 Et quod ſi non valet hypotheca in contractu, an poſſit retineri, vide eundem in *d. tract. in* 1. *membr.* 3. *p. n.* 17. *verſ.* 4. *quæritur.*

44 Comquè à præfatis ſententiis appellatur per Iudicem appellationis reſcribitur, quod transmittat acta ſimpliciter, & ſi eſſet oppoſita exceptio nullitatis, ſiuè coram Iudice ad quem, ſiuè coram Iudice, à quo cum coram vtroquè poſſit opponi, reſcribitur, quod Iudex, à quo transmittat acta, & per dies ſit inhibitio, & viſis actis prouidetur, vt iuris, iuxta ea, quæ ſuprà dicta ſunt, & practicam traditam per *Cauait. in d. rit.* 257.

Et ſi ſcire cupias, quæ ſint nullitates, 45
de quibus ſuprà, aduertas, quod inter cæteras nullitates, vnam tradit Peritis. Anton. de Alexand. *in l. ſi non ſortem, §. ſi centum, ff. de condit. indebit.* videlicèt ſi fuit petitum plus debito, & fuit præſtita aſſiſtentia, nam ſententia eſt nulla, & adiudicatio indè ſequuta, quod dictum refert, & ſequitur Capye. *deciſ.* 52. *num.* 2.

Et demum quia ſolent proceſſus agitari 46
cum procuratoribus, tunc in iudicio agitato cum procuratore, an ferri debeat ſententia contra procuratorem, vel principalem, vide gloſ. *in cap. cum querelam, in verb. Occonomi veſtri, de elect.* & Ioan. Fabr. *in l.* 1. *C. de ſent. & interlocutoriis omn. Iudic.*

DE EXPENSIS.

TEmeritatem litigantium à legibus punitam approbantes, Mandamus victum victori in expenſis per ſententiam condemnandum, vel ex iuſta cauſa abſoluendum, prohibentes in ſententiis expenſarum condemnationem reſeruari.

ARGVMENTVM.

Litis expenſas an, & quando victus victori reficiat, & an & quando Iudex debeat litigantem ad illas condemnare, quamuis non petantur, poſſitquè, & quo temporis interuallo, addere condemnationem ad expenſas, quas omiſerit in decreto, & ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet condemnare victum ad expenſas, tam de iure communi, quam de iure Regni, quamuis id non fuerit petitum num.* 3.

2 *Quæ ſit differentia inter condemnationem ad expenſas in ſententia diffinitiua, & illam de qua dictum eſt ſuprà in* prag. relatione citationis ſect. 28.

4 *Iudex ſi omiſerit condemnationem expenſarum, eadem die poteſt illam addere, & illam pars poterit petere condictione ex ſtatuto per* hanc prag.

5 *Victus eſt condemnandus ad expenſas pro ea* parte litis, *pro quo tẽpore temerariè litigauit.*

6 *Et quid ſi in certa parte iudicij habuit iuſtam cauſam litigandi.*

7 *Non ſolum condemnandus eſt in expenſis victus in prima inſtantia, ſed etiam in ſecunda.*

8 *Et quid de expenſis factis poſt ſententiam.*

9 *Expenſa, quæ debentur iure actionis, poſſunt peti etiam poſt ſententiam.*

10 *Secus autem ſi illud ius veniret ſolum officio Iudicis mercenario.*

11 *Victus ſi in prima inſtantia non probauit, auditur in cauſa appellationis, niſi prius ſoluerit expenſas.*

12 *Pars ſi in ſecunda inſtantia vicerit ex nouiter deductis eſt condemnanda ad expenſas in prima inſtantia.*

Et quid in cauſa criminali, num. 13.

14 *Vel quando reus habuerit iuſtam cauſam litigandi.*

15 *Litigandi iuſta cauſa quæ ſit, remittitur arbitrio Iudicis.*

16 *Victus ſtante ſtatuto excuſatur ab expenſis propter iuſtam cauſam litigandi.*

17 *Habens Doctoris opinionem pro ſe an dicatur habere iuſtam cauſam litigandi.*

18 *Et an opinio Excellentis Doctoris, etiam viuentis excuſet.*

19 *Error iuris dubij intricati, qui æquiparatur errori facti, an det iuſtam cauſam litigandi.*

20 *Litigans*

20 *Litigans dicitur habere iuſtam cauſam litigandi, ſi teſtes extra iudicium iactauerunt ſcire veritatem, & poſtea receſſerunt, vel ſunt mortui, niſi expenſa eſſent promiſſa, nàm ab illis non excuſat iuſta cauſa litigandi, ibid.*

21 *Qui in prima inſtantia vicit, & in ſecunda ex nouiter deductis ſuccumbit an teneatur ad expenſas.*

22 *Quid ſi noua probationes concernerent factum proprium, vel alterius, de qae poterat eidem veroſimiliter conſtare.*

23 *Vel cum fuiſſet petitum plus debito.*

24 *Et hoc in caſu an excuſetur etiam à mora partis debita.*

25 *Victus ſi ſemiplenè probaſſet, an, & quando poſſit deueniri ad iuramentum ſuppletorium.*

26 *Homo magna, & approbata fidei, ſi ſuccumbat non eſt condemnandus ad expenſas.*

27 *Effectus, qui cauſantur ex præſumptione honeſta perſona, qui enumerent.*

Sectio LXI.

1 IVDEX debet etiam in ſententia victum condemnare ad expenſas per hanc pragm. per quam corrigitur *rit. 297.* vbi latè Carauit.

Idem eſt de iure communi *l. properandum, §. ſin autem alterutra, & l. eum quem temerè ff. de indic.* & idem per Regni *conſtit. Dinorum Principum*, de qua multa refert mobilia, Panor. *in cap. finem litibus, à num. 22.*
2 *de dol. & contumac.*

Quæ verò ſit differentia inter hanc expenſarum condemnationem, & illam de qua in prag. *relatione citationis*, dixi ſupra
3 *ſect. 28.* habetur per gloſ. *in l. ſancimus, in verb. danda C. de Iudic.*

Et quamuis non fuerit petitum, poteſt Iudex condemnare ad expenſas, Bart. *in d. §. ſin autem alterutra, in fin.* ſed non tenetur de neceſſitate, ſed poteſt, ſi vult ſecundum communem opinionem, de qua meminit Alexand. *in d. §. ſin autem alterutra.*

4 Cumquè Iudex omiſit condemnationem expenſarum dic poteſt illa addere, Maran. *in pract. par. 6. ver. & demum fertur ſententia num. 38.* dummodo ſint partes præſentes, ſecùs ſi eſſent abſentes, Carauit. *in rit. 97. num. 6.*

Et ſi non fuerint comdemnati eadem die poteſt pars petere, quod condemnetur ex ſtatuto per hanc pragmat. iuxtà latè notata per Bart. & alios *in lib. 1. ff. de condict. ex lege*, argumento eius, quod dicit Neguſ. *in 3. membr. 3. p. nu. 14.* quamuis non poterat de iure communi per text. *in l. terminate, C. de fruct. & lit. expenſ.* Alexand. *in d. §. ſin autem alterutra, num. 7.* & per Bart. *in l. 3. §. ſi rem, ff. de legat. 3.* Din. *in l. 3. ſuper gl. in verbo temperamentum, de legat. 3.* & per ea, quæ dicit Bart. *in d. §. ſin autem alterutra.*

5 At comdemnandus eſt victus pro ea parte litis, pro quo tempore temerariè litigauit, v. g. poſt productionem alicuius ſcripturæ, vel poſt publicationem teſtium per quos fuit certa pars, quod non habebat iuſtam cauſam, nàm ratione temeritatis condemnatur, *l. eum quem temerè, ff. de indic.* & ideó iuramentum de calumnia non excuſat ab expenſis, per Bart. & Alex. *in d. §. n. 21.* & Socc. *in reg. 139.*

Et adhoc quando habuit in certa parte 6
iudicij iuſtam cauſam litigandi in reliqua non exemplum in eo qui ante conueniebatur virtute inſtrumenti paterni, publicatis atteſtationibus vidit ſatisfactum debitum, ſed nihilominus expectauit ſententiam, Bart. *in lib. 1. §. quæri poteſt, ff. ad turpill.* vbi ſequendo opinionem quorumdam, diſtinguit, quod aut licitum erat deſiſtere quandocumque, vt eſt videre in omnibus ciuilibus, & comdemnatur in expenſis ab eo tempore, quo fuit in euidenti calumnia, *l. ſi quis inficiatus, ff. de poſit.* aut non erat licitum deſiſtere ſine abolitione, *ff. ad turpill. per tot. & 2. q. 3. cap. ſi quem §. notandum*, & tunc euitat condemnationem in totam ſi impetrauit abolitionem; ſiue eam obtinuerit, ſiuè non, quia non deprehenditur hoc caſu in aliqua calumnia, vel temeritate, hanc diſtinctionem refert Panor. *in cap. finem litibus num. 23. verſ. vlt. circa hanc particulam de dolo, & contumac.*

Amplia primò diſpoſitionem huius prag. 7
non ſolùm in expenſis factis in prima inſtantia, ſed etiam in expenſis factis in ſecunda ïnſtantia, & ſi ſimplicitèr in ſecunda inſtantia diceretur victum victori, intelligeretur victus condemnatus ad expenſas, tàm primæ, quàm ſecundæ inſtantiæ factas, & faciendas vſque ad ipſam ſententiam, Carauit. *in dict. rit. 297. numer. 16.*

Sed illæ quæ faciendæ ſunt poſt ſen- 8
tentiam non poſſunt comprehendi in ea, vt argumento text. *in cap. auditis, de procurat.* & ibi per Abbat. & notat Angel. *in l. vbi autem, §. penult. ff. de verbor. obligat.*

Verum dictæ expenſæ poſſunt peti, & 9
ad illas quis agere, iure actionis ſecua au-
tem ſi illud ius veniret ſolum ex officio Iu- 10
dicis mercenario, vt latè per multa diſputando firmat Alex. *in l. vbi autem, §. penult. ff. de verbor. oblig.*

Et ſi in prima inſtantia non probauit, 11
non auditur in cauſa appellationis niſi priùs ſoluerit expenſas per prag. *incip. qui in cauſa*, quod non procedit, quando à ſententia fuerit ſupplicatum, Afflict. *deciſ. 231.*

Secundo, amplia etiam ſi para viciſſet
in ſecunda inſtantia ex nouitèr deductis, 12
nàm eſt condemnandus ad expenſas factas in prima inſtantia, Hieron. Gabriel. *conſ. 19. num. 6. 1. vol.*

Hoc verò limita primò in cauſa crimi-
nali, per ea, quæ ponit. Carauit. *rit. 297.* 13
pro qua limitatione vide Panorm. *in d. c. finem litibus, numer. 24. de dolo, & contumac.*

Limita

14 Limita ſecundo hanc *reg.* quando reus
habuerit iuſtam cauſam litigandi, quæ
quidem iuſta cauſa litigandi excuſet ab
expenſis, *l. qui ſolidùm, §. etiam, ff. de leg. 2.*
§. oportet. auth. de Iudic. Didac. Couar *pract.*
quæſt cap. 27. num. 3 latè Marſill. *in l. patre,*
vel marito, num. 47. de quæſt. Corſet *in ſin-*
gul incip. pœna, & Alex. *conſ. 135. num. 14.*
vol. 6. & quando quis iuſtam cauſam li-
15 tigandi habuerit relinquitur arbitrio Iudi-
cis, Afflict. *in cap. 1. num. 2. ex quibus cauſis*
feud. amitt. Ruin. *conſ. 1. lib. 3.* Alex. *in d. §. ſin*
autem alterutra.

16 Et quamuis multi DD. teneant ſtatu-
tum operare, quod etiam iuſta cauſa non
excuſet ab expenſis, ita quod Iudex debeat
omninò condemnare victum ad expenſas,
etiam ſi adeſſet iuſta cauſa litigandi, quam
opinionem communem eſſe refert Gabr.
in tit. de expenſis concluſ. 3. hoc tamen in
practica hodie non ſeruatur; nam iuſta
cauſa litigandi ab expenſis excuſat, quam-
uis adſit ſtatutum, & hoc etiam tenent
multi Doctores, quos refert idem Anton.
Gabr. *in præcit loco*, & nonnullæ iuſtæ cau-
ſæ litigandi à iure conſiderantur; veluti
17 ſi is, qui litigat habet opinionem Docto-
ris pro ſe, ita Iaſon. *in d. §. ſin autem alte-*
rutra, ex mente Bald. Anchar. Abb. & alio-
18 rum, verum opinio excellentis Doctoris
excuſet Pet. de Anchar. *conſ. 223. in fin.*
Addens ad Panorm *in cap. finem litibus in*
liter. C. & D. ad num. 23. de dolo, & contu-
mac.

Item ſi is, qui litigat habet conſilium
Doctoris viuentis pro ſe, ita Iaſon poſt
cæteros *in d. §. ſin autem alterutra*, Pariſ.
19 *conſ. 7 in fine, lib. 3.*

Excuſat quoque iuris dubij, & intricati
error, qui æquipatatur errori facti, & pro-
indè dat iuſtam cauſam litigandi, & excu-
ſat ab expenſis, Curtius Iunior *conſ. 18.*
num. 9. & dicitur probabilis error Iuris
quamuis ſit dubius, vel paſſus in iure diffi-
cilis, Felyn. & alij, quos cumulat Curt.
conſ. 6. num. 21. Burſat. qui multa cumulat
20 *conſ. 9. num 59. vol. 1.*

Præſtat etiam iuſtam cauſam litigan-
di, ſi teſtes extra iudicium iactaue-
runt ſcire veritatem, & poſtea receſſe-
runt, vel ſunt mortui, pendente iudicio
ante eorum depoſitiones, & volens exa-
minare ſuccumbat, & quod non potuit
probare, quia mortui, vel abſentes fue-
rint teſtes, victus non condemnabitur ad
expenſas, ità ſingulariter dixit Io. Andr.
in cap. 1. in fine, de elect. in ſextò, refert, &
ſequitur, dicens eſſe notabile, Bald *in l.*
non ignorat, verſ. quod ſi teſtes, C. de fruct.
& lit expenſ.

Hoc tantùm ſublimita, quando expenſæ
eſſent promiſſæ, nàm ab illis non excuſat
iuſta cauſa litigandi, gloſ. *in d. §. oportet*,
Alexand. *in d. § ſin autem alterutra, in prin-*
cipio, vbi multas etiam cauſas iuſtas liti-
21 gandi affert.

Secundo limita, quando quis in pri-
ma inſtantia vicit, in ſecunda ex nouiter
deductis ſuccumbit, nam eſt locus com-
penſationi, & neuter tenetur ad expenſas,
Tholoſ. *dec. 225. Iarn. in regim. de ann.*
quæſt. 41. quia temeritas cum temeritate
compenſatur, Anton. Gabr. *conſ. 19. num.*
6. 1. vol.

Sed ſi nouæ probationes concernerent 22
factum proprium, vel alterius, de quo po-
terat eidem veroſimilitèr conſtare, eſt
condemnandus ad expenſas, Carau. *in rit.*
297. in fine.

Tertio limita, quando fuiſſet petitum 23
plus debito ſecundùm communem opi-
nionem, quam refert Menoch. *de arbit. Iu-*
dic. lib. ij. cent. ij. caſu 177. n. 15. Guid. Pap. *dec.*
77. & addens *Ranchinus.*

Immò hoc caſu excuſatur etiam à mora 24
partis debitæ, vt communis opinio Gab.
lib. 2. in tit. de expenſis, concluſ. 4. num. 4 &
eſt condemnandus actor ad dictas expen-
ſas. Guid. Pap. *deciſ. 77.* quamuis *adden-*
tes ibi teneant, conuentos eſſe abſoluen-
dos.

Quartò limita, quando victus ſemiple-
nè probaſſet, quod intellige quando po- 25
teſt deueniri ad iuramentum ſuppleto-
rium.

Hanc limitationem tradit Socc. cum
aliis *in reg. 139.* ſed vltrà ipſum idem te-
net Menoch. *de arbitr. Iudic. d. lib. 2. cent.*
2. caſ. 177. num. 8.

Quod ſublimita, quando pars aduerſa
plenè probaſſet, nàm pro nulla habetur
ſemiplena probatio, & eſt victus ad ex-
penſas condemnandus, Bald. *in l. generali-*
tèr, colum. 4. Cod. de Epiſcopis & Cleri-
cis.

Limita quintò in homine magnæ, & 26
approbatæ fidei, nam ſuccumbens non
eſt condemnandus ad expenſas, Hoſt. *in*
cap. finem litibus, in penult. col. de dolo, &
contumac. quia non eſt veroſimile, quod ſine
aliqua cauſa motus fuerit ad litigandum,
allegat in arg. *cap. 2. § ſuper eo, de oper. non. nun-*
ciat. eam ſequitur Iaſ. *in l. admonendi, co-*
lum. 7. num. 150. gloſ. *in cap. expedit 12.*
q. 6. in gloſ. *in fin. ſuper verbo ſciret*, Pa-
nor. *in d. cap. finem litibus, num. 22. verſ.*
vel eſt tàm religioſa, & honeſta perſona, de
dolo, & contumac. & ibi addens Sebaſt.
Sap. refert multos effectus, qui cau- 27
ſantur ex præſumptione alicuius honeſtæ
perſonæ *in lit. B.*

ARGV

ARGVMENTVM.

De euictione vt poſſit agi, requiritur denunciatio, quæ, cui, & quomodo facienda ſit, & in qua parte iudicij, maximè quando adſunt mulier., aut minores: & an, & quando ſuperſedendum ſit in cauſa propter denunciationem, vetuſquè actio maneat, vel ſecus.

SVMMARIVM.

1 *Euictio, vt locum habeat, & euictus habere recurſum, laudandus eſt Author, & euictione ſequuta conſequitur quanti ſua intereſt vna cum meliorationibus, num 2.*

3 *Euicta re ratione dominij non admittitur oblatio.*

Et quid ſi fuerit euicta ratione hypotheca, num. 4. & quomodo ſuccurrendum ſit emptori, vt libera remaneat, num...

5 *Denunciatio litis requiritur ad hoc, vt poſſit euictus agere de euictione.*

6 *Quamuis ſciuerit venditor litem motam.*

7 *Et ſufficit, quod denunciatio fiat principali, nec eſt neceſſe, quod fiat fideiuſſori.*

8 *Caſus, in quibus non requiritur denunciatio, recenſentur.*

9 *Denunciatio fieri poteſt in quacumque parte iudicij ante publicationem, & num. 10. An poſſit fieri poſt publicationem. quando eſt perſona priuilegiata, vt minor, &c. num. 11.*

12 *Quomodo ſit facienda denunciatio habenti tutorem, ſeu curatorem.*

An ſuperſedendum ſit in cauſa, donec emptor denunciauerit, ibid.

13 *Euicta re à creditore empta, vel eidem in ſolutum data ab eodem diſtracta, an vetus actio remaneat.*

SECTIO LXII.

1 QVoniam plerumque accidit, quod aliquis conuentus ſit actione reali & ab alio cauſam habeat, quid ſit in eo caſu agendum tractabimus hoc loco; & in primis erit aduertendum, quod debet conuentus laudare ſuum Authorem; denunciando ſibi litem, ad hoc, vt contra eum poſſit habere recurſum de euictione, *l. emptor, C. de euict. cum ſimil.*

2 Et lite denunciata ſi obtinet, habet rem, quam emit, ſi res euicta fuerit à venditore, conſequiturquè quanti ſua intereſt vnà cum meliorationibus, quas fecit, *l. ſi controuerſia. C. de euict.*

3 At ſi venditor eandem rem offert; poſtquam res euicta fuit ratione dominij, quæ euictio, habet perpetuam cauſam, eſt admittenda oblatio, per tex. *in l. habere licere, C. de euict.* vbi ſemel commiſſa ſtipulatione, amplius reſolui non poteſt.

Sed ſi res fuerit euicta ratione hypothecæ, tunc admittenda eſt oblatio, *l. euictio, ff. de euict.* qui a ſoluto debito, pignus, ſeù hypotheca extinguitur, *l. ſi rem, §. omnis, ff. de pign.* & hanc diſtinctionem tenent multi DD. & ſequuta fuit S. C. prout refert Vinc. de Franch. *deciſ. 145. à num. 2.* 4

Et ſi non denunciauerit, non poteſt agere de euictione, *l. ſi fundo 75. §. cum poſſiſ. ff. de euict. l. emptor, C. de euict.* notat poſt alios Mangil. *de euict. q. 3. n. 1.* vbi rationem ſubdit *à num. 3. & q. 4. à num. 1.* 5

Quod amplia primo, & ſi ſciuerit venditor litem motam; nam formaliter facienda eſt denunciatio per ipſum emptorem venditori, vt poſt gloſ. *in cap. 1. verſ. negotium*, & ibi Bald. *n. 2. & 3. ſi de feudo defuncti vaſ.* & alios; quos latiſſimè cumulat, cenſuit nouiſſimè Mang. *d. q. 4. n. 14.* nam non ſufficit hæc denunciatio ſimpliciter, ad hoc, vt venditor notitiam habeat, ſed vt faciat aliquod de nouo, vt declarat Bar. *in l. non ſolum, §. de morte, de oper. nou. nunciat.* Bar. Bal. & Ang. *in l. qui abſentem, ff. de procur.* multi alii DD. hoc tenent, quos refert Dec. *conſ. 74. num. 5.* & quamuis aliqui contrarium teneant, nihilominus hanc eſſe communem opinionem refert Dec. *prælleg. loc.* 6

Secundo amplia, etiam quo ad fideiuſſores, *d. l. emptor, in fin.* quando principali non eſt facta denunciatio, verum ſi fuerit facta principali, non eſt neceſſe, quod fiat fideiuſſori, *l. Authore* vbi Bald. *C. de euict.* notat Bal. *in l. libera, col. fin. verſ. quæro numquid, C. de ſentent. & interloc.* Dec. *præall. conſ. 74.* 7

Sed ſunt multi caſus, in quibus abſque alia denunciatione habet emptor, recurſum contra Authorem de euictione, quos ponit Alex. *in l. non ſolum § morte, colum. 14 & 15. de oper. nou. nunciat. & in l. ſecunda. §. voluntate, col. 3. in fin. & ſeq. ff. ſolut. matrim.* & Capyc. *deciſ. 106.* extra hos caſus, limita, quando antequam res ſit euicta, repetit illam hypothecatam, nàm non poteſt agere de euictione; poteſt enim expectata ſententia illam liberare ab hypothecata, & in continenti committitur ſtipulatio contra venditorem ad intereſſe, Bald. *in l. ſi vbi, C. de euict.* poterit agere contra venditorem ad id, quantum minus res valet ob hoc, quia fuit tradita obligata, Ang. *in l. 1. §. ſi heres, n. 3. ff ad Senat. Conſul. Trebell.* vbi dicit hoc eſſe perpetuo menti tenendum. 8 9

Hæc vero laudatio Authoris fieri poteſt tam ante litis conteſtationem, quam poſt; nàm in quacumque parte iudicij laudari poteſt, & ſibi lis nunciari, dummodo fiat ante publicationem proceſſus, *tex. & ibi Bald. & gloſ. l. rem. quam. §. fin ff. de euict.* & dummodo fiat infra tempus, in quo actor comparendo haberet legitimum ſpatium ad probandum, Bal. *d. l. libera, C.* 10

de

Digitized by Google

de ſentent. & interloc. quia tertius comparens, auditur in terminis, in quibus reperitur, Maran. *in pract. p. 6. in 5. memb. n. 5.* vnde ſi Author ſit mulier, vel minor poteſt ſibi denuntiari, etiam poſt concluſum in cauſa, quia poſſunt petere reſtitutionem in integrum, etiam poſt concluſum in cauſa, & ſic habetent legitimum ſpatium ad probandum, Afflict *deciſ. 15.*

Nam minori poteſt lis denunciari, Bald
11 *in d.l.libera*, nec eſt neceſſe, quod ei faciat
date tutorem, ſeù curatorem, Paul. de Caſtr. *conſ. 240 effectus primi dubij, vol. 1.* vide Bald. *conſ. 180. 3. p.* Tiraquel. *in tractat. de vtroque retract. gloſ. 13. fol. 180. num.* 19. Foll. in addit. ad Marant. *in 6. p. in 5. membr. num. 6.*

Verùm ſi tutorem, ſeù curatorem ha-
12 beat, ipſi denuncianda lis eſt, arg. eorum quæ dicit Iacob. Ardiz. *in ſum. quando minor poteſt inueſtire, in fin.*

Et non eſt ſuperſedendum in cauſa, donec emptor denunciauerit litem Authori, ſi Author ſit in Ciuitate, ſi vero fuerit abſens, tunc datur competens terminus ipſi emptori, & ſuperſedebitur interim in cauſa, vt in hac prag. & in contumaciam proceditur contra Authorem laudatum, & in ſententia dicitur, quod breui manu exequatur contra ipſum, *l. 2. C. vbi in act.*

Cùm vero euicta res eſt à creditore empta, vel eidem inſolutum data, vel ab eodem diſtracta, an vetus actio maneat, videndus erit D. Ferdin. Arias de Meſa non minori doctrina, quam morum candore præditus, *variarum reſolut lib. 1. cap. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. & 45.* & breuiter, & diſtinctè caſus omnes in epilogo *in c. 49.* refert, Reg. D. Franciſc. Merlin. *controuerſiar. for. cap. 27.* Ioan. Maria Nouar. *in tract. de inſolut. bonor. dationę, q. 7. 8. 9. 10. & 11. ſect. 2.*

DECRETA

DECRETA,

QVÆ IN EADEM MATERIA,

Impreſſis præcedentibus Deciſionibus in manus noſtras peruenerunt, eiuſdem Almi Collegij Neapolitani, & Collat. Conſil. reponenda, vt omninò ſcrupulus deſit iudicantibus in cauſis ſimilibus.

Die 12. Februarij 1605. Neap.

VISA informatione capta ad inſtantiam Magnif. V. I. D. Leonardi Primicilas, & ſcripturis præſentatis, factaque relatione in almo Collegio Neapolit. & coram Mag. & circumſpecto Camillo de Curte Vicecancellario, per Mag. V. I. D. Franciſcum Riſtaldum Commiſſarium; & quia conſtat, dictum Magnif. Leonardum eſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. ideò per dictum Almum Collegium fuit prouiſum, & decretum, dictum Magnificum Leonardum eſſe admittendum, prout præſenti decreto admittitur ad dictum almum Collegium; & ab hodie citrà præiudicium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium, hoc ſuum. Camillus de Curte Vicecancellarius. Franciſcus Riſtaldus. Not. Io. Antonius Infriſſus Actuar. & Secret.

Die 27. Maij 1606. Neap.

VIſa informatione capta ad inſtantiam Magnif. V. I. D. Franciſci Antony de Mercato, & ſcripturis præſentatis, factaque relatione in Almo Collegio Neap. & coram circumſpecto V. I. D. Iacobo Lottherio Vicecancellario, per Magn. V. I. D. Auguſtinum Palomba Commiſſarium, & quia conſtat, e[illegible] hac Ciuitate Neap. ideò per di[illegible] Almum Collegium ab hodie citra præiudici[illegible] prætendentium admiſſionem ad Colleg[illegible] verum quod ipſe præcedat Magnif. Io: [illegible] de Mercato, & Octauium Mirtum, Mercendarium, & Caſellam, hoc ſuum, &c. Iacob. Lottherius Vicecancell. Auguſtinus Palomba. Not. Cæſar. Benincaſa Act.

Extra eſt præſens copia à ſuo originali ex actis Almi collegij Neap. quæ conſeruantur in archiuio Almi Collegij, facta collat. concordat, meliori ſemper ſalua, & in fidem, &c. Neap. die 18. Iulij 1646. Ita eſt Not. Franciſcus Ampellonus de Neap. Secret. & Actor. Magiſt.

Die 7. Iunij 1606. Neap.

VIſa informatione capta de Natiuitate Magnif. V. I. D. D. Franciſci Vitignani, & ſcripturis præſentatis, factaque relatione in Almo Collegio Neapol. & coram Mag. V. I. D. Mario Altimaro pro Vicecancellario per Mag. V. I. D. Franciſcum Riſtaldum Commiſſarium, & quia conſtat eſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. ideò per dictum Almum Collegium fuit prouiſum, & decretum dictum Mag. D. Franciſcum eſſe admittendum, prout præſenti decreto admittitur ad dictum almum Collegium ab hodie, citra præiudicium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium; verum quod ipſe præcedat omnes doctoratos, & admiſſos poſt doctoratum ipſius Magnif. D. Franciſci, hoc ſuum, &c. Iacobus Lotterius Vicecancellarius, Franciſcus Riſtaldus. Not. Cæſar Benincaſa Actuarius.

Die 17. Iunij 1606. Neap.

VIſa informatione capta ſub die 1. Decembris 1604. de conceptione Mag. V. I. D. Franciſci Fontanareſa, per quam conſtat eſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. ac decreto in actis per Almum Collegium interpoſito die 11. dicti menſis, per quod declaratur fuiſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. & tanquam conceptum debere gaudere omnibus prærogatiuis, quibus gaudent Neapolitani orti, & oriundi, & in prædicto Almo Collegio; & de his omnibus facta relatione in Almo Collegio Neapolitano, & coram circumſpecto V. I. D. Iacobo Lottherio Vicecancellario per Mag. V. I. D. Franciſcum Riſtaldum Commiſſarium, per dictum almum Collegium fuit prouiſum, & decretum dictum Mag. Franciſcum eſſe admittendum, prout præſenti decreto admittitur ad dictum Almum Collegium ab hodie, citrà præiudicium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium, hoc ſuum, &c. Iacobus Lottherius Vicecancel. Franciſcus Riſtaldus. Not. Cæſar. Benincaſa Actuar.

Die 27. Iunij 1606. Neap.

VIſa informatione capta de natiuitate Magnifici V. I. D. Franciſci Vilches de Neap. & ſcripturis præſentatis, factaque relatione in Almo Collegio Neap. & coram circumſpecto V. I. D. Iacobo Lottherio Vicecancellario, per Magnificum V. I. D. Ioannem Thomam Cop-

pulam Commiſſarium: & quia conſtat eſſe conceptum in hac Ciuit. Neap. ideò per dictum Almum Collegium fuit promiſſum & decretum, dictum Magnificum Franciſcum eſſe admittendum prout præſenti decreto admittitur ad dictum Almum Collegium, ab hodie, citrà præiudicium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium; verum quia per ipſum non ſtetit, vt ortenus fidem fecit ſupradictus Magnif. Commiſſarius præcedat omnes doctoratos, & admiſſos poſt doctoratum ipſius Magnifici Franciſci hoc ſuum, &c. Iacobus Lottherius Vicecancell. Io: Thomas Coppula, Io: Antonius Infriſius Act. & Secret.

Die 28. Martij 1607. Neap.

V*Iſa informatione capta ad inſtantiam Magnif. V. I. D. Aſcanij Filomarini, & ſcripturis præſentatis, per quas conſtat dictum, Magnificum Aſcanium eſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. & eſſe de Nobilibus Sedilis Capuana, factaquè relatione in Almo Collegio Neapol. & coram circumſpecto V. I. D. Iacobo Lottherio Vicecancellario: per Mag. V. I. D. Ioannem Antonium de Tuſo Commiſſarium, per dictum Almum Collegium fuit promiſſum & decretum, dictum Magnif. Aſcanium eſſe admittendum prout præſenti decreto admittitur ad dictum almum Collegium, & intelligatur admiſſus à die ſui doctoratus, in quo die petit admitti, citra præiudicium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium, hoc ſuum, &c. Iacobus Lottherius Vicecancellarius. Io. Anton. de Tuſo. Not. Io. Antonius Infriſius Actuar. & Secret.*

Extracta eſt præſens copia à ſuo originali ex actis Almi Collegij Neapol. quæ conſeruantur in archiuio dicti almi Collegij, facta collat. concordat, meliori ſemper ſalua, & in fidem, &c. Neapol. die 18. Iulij 1646. ita eſt Not. Franciſcus Ampellonus de Neap. Secr. & Actor. Magiſt.

Die 4. Decembris 1638. Neap.

V*Iſa informatione capta de Natiuitate Magnifici V. I. D. Ioſeph. Riccardi Neapolitani viſiſquè ſcripturis præſentatis, factáquè relatione in Almo Collegio Neapolit. & coram Magnif. V. I. D. ac Regio Conſiliario Io: Franciſco Sanfelicio Vicegerente pro Illuſtriſſ. Capuani Duce Io: Angelo Barilio, Collaterale Conſiliario, & huius Regni Secretario ſui Vicecancellario, per Magnificum V. I. D. Io. Baptiſtam Branciam cauſæ Commiſſarium; & quia conſtat prædictum Magnificum Ioſeph eſſe conceptum in hac Ciuitate Neap. ideò per prædictum Almum Collegium fuit promiſſum, & decretum, eundem Magnificum Ioſeph tamquam conceptum in hac Ciuitate Neap. vt ſupra eſſe admittendum, prout præſenti decreto admittitur ad prædictum Almum Collegium, & intelligatur admiſſus à die ſui doctoratus; qua die petiit admitti, citra tamen præiudicium iurium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium hoc ſuum, &c. Barilius Vice Magni Cancellar. &c. Io. Baptiſta Brancia. Not. Iacob. de Chriſtiano Secret. & Actor. Magiſt.*

Præſentes quinque copiæ fuerunt extractæ à propriis originalibus ex actis almi Collegij Neapolit. quæ conſeruantur in archiuio dicti almi Collegij, facta collat. concordat, meliori ſemper ſalua & in fidem, &c. Neap. die 18. Iulij 1646. ita eſt Not. Franciſcus Ampellonus de Neapol. Secret. & Act. Mag.

DE

DE ORDINE IVDICIORVM,

SIVE

SVMMA ORDINIS PROCEDENDI IN QVIBVSCVMQVE CAVSIS

Ciuilibus, Criminalibus & Mixtis,

Præſentationibus inſtrumentorum, interloquutoriarum formis Curia pro Tribunali ſedente, iuxtà diſpoſitionem communium legum, ſacrarúmque Conſtitutionum, ac Pragmaticarum Regni Neapolitani, & Rituum M.C.V.

SVMMARIVM.

1 *Reus citandus eſt coram Iudice competenti.*
2 *Mandata, & citationes quomodo expediri debeant.*
3 *Citatio quanto tempore circumducatur.*
4 *Abſentia citati ſi allegetur, quando ſit admittenda.*
5 *In cauſis ciuilibus comparente reo per procuratorem an debeat recipi abſentiæ excuſatio.*
6 *Procuratori an concedendus ſit terminus ad denunciandum eius principalibus.*
7 *Relationes nunciorum extra Ciuitatem, & diſtrictum quomodo ſint facienda.*
8 *Cōtumacia quomodo, & quādo ſint incuſandæ.*
9 *In mandato facto à Iudice an debeant incuſari contumacia & poſſit exequi pœna ratione ſpreti mandati, abſque alia citatione.*
10 *Practicam accuſandi contumacias qui ſcribant, quique terminus ſit expectandus in primis citationibus, & mandatis.*
11 *Incuſata contumacia in primis citationibus, mandatis, aliiſque prouiſionibus reus vocatur in Curia pro Tribunali ſedente.*
12 *Si appelletur à decretis contumaciarum non impeditur exequutio, niſi in caſu nullitatum apparentium ex eiſdem actis.*
13 *Obligationes pœnès actu habent exequutionem paratum.*
14 *Conuentus cùm opponit exceptiones dilatorias, ultro debet adimplere quod ſibi incumbit.*
15 *Exceptiones, quæ opponuntur, ſi requirant diſcuſſionem cauſæ, datur terminus in tota cauſa.*
16 *Prouiſiones, & citationes intus Ciuitatem, & Tribunalia Neapolis, & extra, quando ſint vocanda.*
17 *Reus ſi non poteſt citari neque domi, neque de perſona; & ignoratur locus, in quo ipſe poſſit citari, quid agendum.*
18 *Immiſſio ex primo decreto quando ordinari poſſit.*
19 *Procurator ſi inſtet dari ſibi terminum, abſque quod reputetur contumax, quid obſeruatur.*
20 *Citatus ſi non comparet, qua pœna puniatur.*
21 *Practica primi decreti recenſetur.*
22 *Actuarij, & Subactuarij quomodo ſcribant decreta.*

23 *Contumaci quod ſpatium concedatur ad purgandam contumaciam.*
24 *Et à quo tempore currat ſpatium illud.*
25 *Quibus excuſationibus euitetur contumacia.*
26 *Contumacibus perſeuerantibus per trimeſtre tempus, quomodo procedatur.*
27 *Impedimenta iuſta ad impediendas contumacias, quæ dicantur.*

1 QVILIBET agere volens contra aduerſarium ſuum tenuentem ſibi ſatiſfacere, illum coram Iudice competenti in ius vocare tenetur, ità dictat pragmatica Regni.

At quoniam, & in hoc multa ſunt animaduertenda, duxi ad commodum, tironum, & omnium, quam in foro verſantur ſummam hanc ordiois procedendi conſcribere, pro qua imprimis monendus eſt qui lites agit, quod in quolibet libello, cauſa, nomen, cognomen, & patria actoris, & rei
2 declaranda eſt, ac etiam Magiſtratus libellum committentis, cum re, de qua agitur, vnde verſus ex gloſ. *conſtit. edictorum*, *in verbo coram quo*, quis agat, quæ res quæ quæſtio, tempus, quo reus adueniat, forma citationis erit.

Secundò, quod infra ſex menſes reo li-
3 bellus denunciandus eſt perſonæ, vel eius domi, quo elapſo circumducitur citatio.

Item quod citandus eſt quis domi, quando copia de perſona haberi non poteſt, iuxta *conſtit. edictorum*, *& Regiam pragmaticam*, & in relatione Nuntius debet referre, quod in Ciuitate non reperitur, ideò citauit ipſum domi, fallit, quando prius fuiſſet citatus perſonaliter, nàm poſtea valet ſimpliciter citatio facta domi, Afflict. *in conſtit. citationis litera*, *num. 1. verſ. & ſic oportet*, ibiquè ponit formam perquiſitionis de perſona.

4 Aduertatur tamen, quod relationes in citationibus ſuper tenore inſtrumenti, iuxta ritum M. C. & ad informandum, & ad capitula, & foriudicandum fiant per Nuntios ſcriptos in matricula ſcientes ſcribere, non per alios, vt eſt diſpoſitum per *prag. 5. de citation.*

Verùm cùm aliquid reo perſonaliter denunciatur, non admittitur abſentiæ excuſatio, ſi verò domi, & conſanguineus, vel familiaris dicat de citati abſentia, tunc admittitur, daturquè terminus iuxtà loci diſtantiam ad denunciandum reo talem libellum ad hoc, vt in iudicium venire poſſit, quæ temporis dilatio ipſi non prodeſt, ſi de eius abſentia contrarium conſtet.

Hæc ità indefinitè dicta procedunt in
5 cauſis criminalibus, etenim in cauſis ciuilibus comparente reo per procuratorem non recipitur abſentiæ excuſatio, cùm agi poſſit cum ipſo procuratore, quod idem obſeruandum erit in citato ſuper tenore inſtrumenti per Reg. *prag. 7. de inſtrum. liquidatione*, quando allegatur infirmitas, nàm tunc poterit procedi congruenti termino, iuxtà diſtantiam loci ad producendum mandatum cum infirmitatis fide, & in hoc fuit moderata diſpoſitio prædictæ pragm. in qua non aderat temporis dilatio.

Idquè ità verum eſt, quod non poteſt Iudex præcipere litiganti in cauſa ciuili, quod compareat perſonaliter, Afflict. *in d. conſtit. edictorum*, *num. 36. verſ. & ex hoc ſequitur.*

Sed ſi ante citationem petierit procurator terminum ad ſe inſtruendum à ſuo principali, tunc datur dilatio, ſecus ſi poſt citationem, quia benè poterat à ſuo principali inſtrui, atque doceri.

Poſſunt enim procuratores petere, quod 6
detur terminus competens, ad denunciandum eorum principalibus ſecundum diſtantiam loci, in quo principales degunt ad hoc, vt poſſint à principalibus informari de iuribus, & meritis cauſæ, & in cauſa ſuperſederi, qui terminus eſt ſtatim concedendus, & interim ſuperſedendum, *cap. conſtitutus*, *de procur. & authen. qua in prouincia*, vbi Bartol. *num. 5. & 6. Cod. vbi de crimin. agi oportet.* Muſcatell. *in gloſ. ſimiles*, *3. p. num. 5.* quæ exceptio vocatur dilatoria inſtructiua, & hoc quando abſentia eſt voluntaria, ſed ſi eſt neceſſaria æquius eſt, cum conſtat, quod expectetur, donec, veniat, Andr. *in cap. 1. de controuerſ. inter Dom. & vaſall.* de quo meminit Afflict. *in d. conſtitut. edictorum num. 24. verſ. ſecunda quæſtio erit*, ibiquè declarat, quando abſentia ſit neceſſaria, & quando poſſit, & per quem opponi.

Et aduertatur, quod in denunciatione 7
libelli, mandati, vel prouiſionis extra Ciuitatem, ſeù ſuburbia adeſſe debent ſaltem duo teſtes, quorum nomen, atquè cognomen in relatione Nuntij deſcribatur, aliàs talis relatio pro nulla habetur, prætetquam ſi reus, vel eius procurator in iudicium veniret ad proſequendum in cauſa, de qua agimt, quia per talem actum valida redditur citatio.

Et quoniam ſolet non comparere qui
citatus eſt, tunc in citationibus tàm intus 8
Ciuitatem, & ſuburbia, quàm extra; accuſantur primæ contumaciæ infra terminum datum ad comparendum, & ſi feſtus dies adeſſet differtur dilatio ad proximos ſequentes dies non feriatos, quamuis non fiat mentio cauſæ dilationis, quodque non obſeruetur in M. C. fieri mentionem de diebus feriatis, videndus eſt Marant. *in par. 6. in 1. memb. à num. 67. & rit. 219.* & ibi Carauit. *in rit. 38.* refert practicam accuſandi contumacias in mandato facto à Iudice; accuſantur enim contumaciæ ſeruata forma ritus Mag. Cur. de qua dictum eſt *ſect. 37. num. 28.* & an exequenda ſit pœna abſque alia citatione, vel citatio requiratur ad dicendum cauſam, quare

quare non ſit exequenda pœna, Afflict. *in conſtit. edictorum, num.* 2. format quæſtionem, & ſuſtinet opinionem affirmatiuam contra Andream cum diſtinctione, *in verſ. duodecimo quærit.*

9 Verum actore vel eius procuratore infra terminum datum in iudicio primas contumacias non accuſante, ſi reus, vel eius procurator compareat cum libelli exemplo authentico, ac relatione, poteſt accuſare primam contumaciam contra ipſummet actorem non accuſantem primas contumacias infra terminum datum, triduoquè elapſo illum in Curia vocare, videndus eſt Afflict. *in d.conſtit edictorum, à num.*20. & Catanit. *rit.* 210. *&* 218. actor enim ſe ſubtrahens, ne acta rei ipſi intimentur, vel non eſſet notum, nec domum certam haberet in Ciuitate, ſeù loco iudicij, poterit Iudex actorem cogere, vel quod ſi eligat in loco iudicij domum, vbi citari poſſit, vel quod relinquat procuratorem, quia durum eſt ſemper mittere ad Villam, ſeù Comitatum, inquirendo vel perquirere per totam ciuitatem ignotos, Petr. Foll. ad Matant. *p.*6. *ver. recte concipiatur citatio, num.* 100. *verſ. additio ad effugiendum tamen*, Muſcarel. *in pract. par.* 2. *in gloſ. comparentis, num.* 9. *verſ. & aduerte, quia erit in poteſtate*, vndè inoleuit praxis, quod habilitato reo cum cautione de ſe præſentando admittitur cum deſignatione domus, in qua poſſit citari, & contra ipſum actorem accuſantur contumaciæ, & proceditur ad inſtantiam rei, & tenentur ad expenſas iuxta ritus ſupradictos 210 *&* 218. in quam ſi ipſe actor non venerit, tenetur reo de expenſis, & reus abſoluitur, & ad hoc, vt contra illum agere poſtea poſſit expenſas ipſi conuento reficere debet, ac iterum eum citare; nam maior eſt actoris, quam rei contumacia, ſi verò reus non accuſaret dictam contumaciam, & contra ipſum fuiſſet accuſata tempore incongruo, contumacia non tenet, nec vigore illius poteſt procedi contra reum.

10 Quod verò dictum eſt de tridui ſpatio poſt primam contumaciam expectando, intelligendum eſt in primis citationibus; in aliis enim intermediis, vt ſunt citationes ad publicandum, concludendum, &c. non expectatur triduum, ſed ſequenti die poſt accuſatam primam contumaciam decernitur de eo, quod petitur, verum in M. C. non obſeruatur modus citandi ad publicandum, & concludendum, ſed ſolum publicatio, & concluſio fiunt per decreta, ſolum in Sacr. Conſ. & in aliis Curiis fiunt actus prædictis præuiis citationibus, nec accuſantur contumaciæ in iſtis intermediis, ſed biduò elapſo proceditur ad vlteriora.

11 Qua contumacia accuſata in dictis primis citationibus, mandatis, aliiſuè prouiſionibus, in quibus obſeruatur, quod ſupra dictum eſt, elapſo triduo reus in Curia, vocatur, Curia pro Tribunali ſedente, ſi comparet, & cauſa, de qua agitur eſt ſupra 36. aureos, & petit, quod detur libellus, ſeù petitio, per Iudicem prouidetur, quod detur ad primam, vel detur citatio loco libelli; quando verò dicti libelli non eſſent in promptu, & cauſa eſſet infra 36. aureos, tunc committitur Iudicibus pedaneis, quos proceditur vſque ad relationem, referendo M. C. quod ſunt voti, vel videtur mihi reus abſoluendus, vel condemnandus, præterquam ſi eſſent cauſæ exequutiuæ, vt ſunt apocæ liquidæ, exequutio pacti inſtrumentis adiecti, patentium, literarum regiarum, ſententiarum, obligationum, laudorum, &c. quæ tam ſuprà, quàm infrà ſummam prædictam non committuntur, nec datur libellus, ſed proceditur per Mag. Cur. exequutiuè abſquè libelli petitione, & concluſione.

12 Et ſi appelletur à decretis prædictarum cauſarum non impeditur exequutio, niſi in caſu nullitatum tantùm, apparentium ex reuolutione actorum Ann. *pater in repet. capituli primi, de vaſallo decrepitæ ætatis, ſub num.* 44. *verſ. tertium remedium erit*, & non obſtante appellatione, præſtita tamen cautione de reſtituendo in caſu retractationis, proceditur ad exequutionem, & quando allegantur nullitates, datur terminus ad illas oſtendendas, & ſi in promptu appareant, prouidetur circa illas; ſi verò requirerent altiorem indaginem, exequitur præſtita cautione de reſtituendo in caſu retractationis; At dictus modus committendi cauſas, quæ important minus, quam 36. aureos iudicibus pedaneis, hoc non obſeruatur in Mag. Cur. in qua ſunt ſubactuarij, per quos actitantur dictæ cauſæ.

13 Sic etiam obligationes pœnes acta habent exequutionem paratam, etiam pendente diſcuſſione nullitatum, Afflict. *deciſ.* 387. dummodò procedatur in eadem Curia; ſi verò ſit præſentata in alio Tribunali, præcedere debet citatio ad dicendum cauſam, quare, &c. Vrſill. *ad d. deciſ.* Afflict. 387. *num.*3. *verſ. quando fuit capta in alia Curia.*

Item nullitates apparentes ex eiſdem actis impediunt exequutionem ſi incontinenti probentur, Capyc. *deciſ.* 21. quia quæ incontinenti fiunt cenſentur ineſſe, *l lecta cum concordantibus*, *ff. ſi cert. petat.* & quando dicatur in continenti, vide Bartol. *in l.*4. *§. condemnatum*, *ff. de re iudic.* & dicitur etiam in continenti infra triduum, *l.*3. *§. cum agitur*, *ff. de vi*, *& vi armat. l.fin. Cod. de error. Aduocat.* l. 1. *C. de emend. ſeruat.* & facit tex. *in l. fin.* ibi, *illicò autem infra triduum proximum*, *Cod. de Iudic.*

14 Erit tamen aduertendum, quod ſi citatio, vel prouiſio, quæ dicitur vltrà ſummam eſſet ad omnes actus, & actor inſtaret pro termino dando, reus verò opponeret exceptiones dilatorias, vt eſt legiti-

mationis perſonæ, cautionis pro expenſis, pendentiæ litis compromiſſi, cauſæ remiſſionis, & aliarum ſimilium per M. Cur. prouidebitur, quod actor adimpleat quod ſibi incumbit, & quando requiritur probatio facti, prout ſi petatur remiſſio cauſæ, vel allegetur pendentia litis, tunc datur terminus ad probandum, quod incumbit ſuper dictis exceptionibus, qui terminus non currit, niſi adimpletis adimplendis.

15 Verum ſi aliæ opponerentur exceptiones, vt ſatisfactionis, rei iudicatæ, tranſactionis, pacti de non petendo, &c. vt plurimum ſi dictæ exceptiones requirunt diſcuſſionem, datur terminus in tota cauſa, & illæ differuntur ad merita, vel à principio datur terminus ad probandum dictas exceptiones arbitrio Iudicis.

16 Secundò, erit aduertendum, quod prouiſiones, & citationes intus Ciuitatem, & Tribunalia Neapolis vocandæ ſunt in Curia infra menſem poſt accuſatam primam contumaciam, extra verò Ciuitatem infra duos menſes, propter quam ſi ſuperueniſſent feriæ, & per M. Cur. decerneretur, quod dictus terminus non expiraſſet.

17 Et caſu, quo reus non poſſet citari, neque domi, neque de perſona ſuppoſito, quod ignoretur locus, in quo reus poſſit citari, capta informatione de hac loci incertitudine, per Magnam Curiam expeditur citatio per edictum, in qua ſolet reo dari terminus vnius menſis ad comparendum, hoc eſt decem dierum pro primo, decem pro ſecundo, & decem pro vltimo peremptorio termino, citaturque ad ſonum tubæ in Mag. C. quando ſolebat Neapoli commorari, & quando alibi per ſeruientem illius Curiæ, ſiuè loci, in quo ſolebat degere, & ſimiliter ad ſonum tubæ, ſi adeſt, alta, & intelligibili voce, ſed ſi non adſit cum interuentu ſaltem duorum teſtium, de quibus fiat mentio in relatione, & dicta citatio affigitur in valuis M. C. ibiquè affixa remanet, donec currat terminos, quo elapſo, dicta citatio tollitur à dictis valuis coram duobus teſtibus, in qua accuſari debet prima contumacia vltima termini die, & triduo elapſo vocatur in Curia, daturquè terminus, & proceditur ad citandum, & examinandum teſtes ſuper articulis, qui proponuntur, & ad publicationem, concluſionem, ſententiam, & ipſius exequutionem in contumaciam rei non comparentis ad ſupradictos actus, & hoc obſeruatur in caſibus, in quibus à iure cauetur poſſe aliquem citari per edictum.

Et ſi vocetur aliquis in Curia, cui prius mandatum fuerit, quod ſoluat aliquam quantitatem nummorum, vel bonorum, & non compareat ipſe, vel eius procurator, condemnatur ex primo decreto, inſtante actore, vel eius procuratore ad pœnam mandati, & de hac poſſeſſione ex primo decreto dictum fuit ſuprà *ſect. 36. & 37.*

18 At olim ſi citatus non comparebat, damnabatur ad tertiam partem mobilium, ſed hoc non obſeruatur, vt infrà, per interloquutoriam Iudicis ſententiam; de iure tamen in vtroque caſu poteſt interponi primum decretum, quod actor vigore contumaciæ rei mittatur in poſſeſſionem ex primo decreto bonorum debitoris pro ſumma debiti, & ita expediuntur literæ exequutoriales per mandatum, ſicut per citationem.

Sed ſi actor, vel eius procurator non inſtaret, quod condemnetur, ſed quod detur terminus in contumaciam ad probandum, ad eius electionem datur dictus terminus, abſque quod reputetur contumax, & hic terminus debet reo notificari, quando non eſſet citatus ad illum recipiendum, quod ſi eſſet citatus ad hoc, non eſt neceſſarium, quod intimetur, ſed poteſt procedi in cauſa ad omnes alios actus neceſſarios, & iuridicos vſque ad prolationem ſententiæ, & ipſius exequutionem, dicendo in citatione ad omnes, & ſingulos actus, hoc eſt vſque ad exequutionem ſententiæ incluſiuè, prout clarius dicetur infrà. 19

Vltra hæc, ſi citatus, vel aliquis pro eo non comparuit in vltimo peremptorio efficitur contumax, & condemnatur ad pœnam, & hæc vocatur interloquutoria, id eſt decretum, quod fit in vltimo peremptorio, vt dicit Carauit. *in rit. 29. nu. 4.* de cuius forma vide Foller. quem addit idem *num. 5.* obſeruantia, vt legitur *in rit. 218.* & ibi Carauit *num 2.* quo facto actor mittitur in poſſeſſionem ex primo decreto pro ſumma debiti, & expediuntur literæ exequutoriales, ſed ſi actor noluit accuſare, ſeu facere contumacem ſuum reum, ſed inſtetit, quod detur terminus ad probandum, in ſua electione conceditur, & notificatur reo, dummodò non eſſet citatus ad illum recipiendum, quo caſu non indiget alia intimatione. 20

Et poſtquam erit condemnatus reus ex primo decreto ad pœnam mandati, vel ad ſententiam per interloquutoriam, mediante citatione, in qua interloquutoria ſubactuarij ſcribunt, *lecta, lata & ſcripta* dant Magiſtris actorum, per quos ſi aliquis non compareat de ſero coram Regente, & Iudicibus M. C. pro contumace reputatur, reliqua de practica primi decreti poſita ſunt ſuprà *ſect. 36. & 37.* 21

Et vidimus obſeruatum, quod neque die feriata, vel de nullitatibus in citatione, mandato, ac relatione ſcribebatur in libro contumaciarum, ſed ſequenti die poſt condemnationem expediebantur literæ exequutoriales, per quas mandabatur, quod actor mitteretur in poſſeſſionem bonorum debitoris mobilium, vel ſtabilium, vel nominis debitorum pro ſumma debiti, & expenſarum, & in defectu bonorum facta ipſorum diſcuſſione, expediebantur citationes contra contumacem, quod in continenti tradat exequutionem pro dicto debito, aliàs non 22

tradendo

tradendo capiatur de perſona, & carceretur, & ibidem detineretur, donec data fuerit dicta exequutio, vel aliàs fuerit prouiſum.

Hodie vero obſeruatur contrarium, ex quo ſuprà Tribunal, dicti ſobactuarij ſcribunt decreta interloqnutoria, tantumque obſeruatum fuit, & debet obſeruari, expeditis literis exequutorialibus iuris forma ſeruata, vel ex primo decreto, ſi non reperiantur bona, non debent expediri prouiſiones de perſona, ratio quia habet trimeſtre tempus contumax ad purgandam contumaciam, & non eſt iuris pro debito non liquidato, nec probato debitorem carcerari, ſed terminus dari debet, & procedi ad vlteriora, & hoc fuit decretum per Dominum Franciſcum Loffredum circumſpectum olim Regiam Cancellariam Regentem, in ipſius viſitatione carceratorum in M. C. & ſi aliter obſeruaretur, omnes abuterentur.

23 Contumaci igitur trium menſium ſpatium datur ad purgandum contumaciam, & purgare contumaciam conſiſtit in ſolutione pœnæ Curiæ, & expenſarum actori, qua contumacia purgata eſt præſtanda fideiuſſio à reo de ſtando iuri cum actore ſupra id, quod petitur, & de ſe præſentando.

24 Et dicti tres menſes ſecundum Regiam pragmaticam currunt à die, qua interponitur primum decretum, & ſecundum obſeruantiam M. C. currunt poſt exequutionem, niſi exequutio fuiſſet facta vigore condemnationis debiti, de quo appareret inſtrumentum, vel obligatio, quia in tali caſu non expectatur dictus terminus, ſed facta exequutione, ſtatim poteſt citari ad reluendum, renocatoque præcario ad ſe, interponitur decretum, *quod vendatur exequutio, & de pretio ſatisfiat creditori.*

Et caſu, quo exequatur ex primo decreto, & de debito non appareret inſtrumen-
25 tum, vel obligatio, purgata prima contumacia, vt ſupra, proceditur in cauſa ordinariè, prout inferiùs dicetur.

Ab hac contumacia excuſantur, quia iuſto impedimento detinentur, qui per Iudicem reſtituuntur in tempus decurſum pro iuſto impedimento.

Contracta verò vltima contumacia, ſi 26
perſeueret contumax in illa per dictos tres menſes, citatur ſuper ſecundo decreto, & ad recipiendum petitionem termini, videndum iuramenta teſtium, ad publicandum, & concludendum, vſque ad interpoſitionem dicti ſecundi decreti, & exequutionem ipſius, & in dicta citatione accuſatur prima contumacia, expectoquè triduo, vocatur in Curia, in qua ſi non compareat, purgando contumaciam, reficiendo expenſas, & præſtando cautionem, interponitur decretum fore procedendum.

Actor autem debet præſentare petitionem, & petere terminum, & per M. C. datur ad probandum, in quo debent produci articuli, citari, & examinari teſtes actoris probari debitum petitum, & quod bona exequuta ſint debitoris contumacis, & ſi adſint ſcripturæ, producantur, & facta publicatione & concluſione in cauſa proceditur ad interpoſitionem ſecundi decreti, & bona exequuta adiudicantur actori, qui declaratur verus Dominus illorum, quæ appretiantur per expertos, & detinentur per actorem, vt res propria pro concurrenti quantitate debiti, & expenſarum; etſi infra menſem poſt dictum ſecundum compareat contumax, & ſoluit debitum, & expenſas actori, reſtituuntur bona exequuta, ſuper quibus fuerit interpoſitum ſecundum decretum: elapſo vero menſe non reſtituuntur, niſi iuſto impedimento detentus fuiſſet, ad quod tempus reſtituitur per Iudicem.

Iuſtaque impedimenta dicuntur morbus 27
ſonticus, paupertas, feriæ aprutinæ in diebus canicularibus, & ità obſeruatur in appellationum, & reclamationum cauſis, & fatalium decurſu partibus eas non proſequentibus.

DE CONTVMACIBVS, ET COMPARENTIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Comparente reo contumaci, vel eius procuratore, quæ remedia adhibeantur.*
2 *De nominatione teſtium infra Ciuitatem vel extra, quod tempus debeat concedi.*
3 *De obſeruantia, quando reus non vtitur nominatione.*
4 *Et qui ſtilus ſit ſeruandus circa examinationem teſtium.*
5 *Contra negantes factum pro primum, vt filiationem, conſanguinitatem, affinitatem, vel matrimonium, vtrùm pœna ſit remittenda Iudicis arbitrio.*
6 *Contra teſtes recuſantes deponere quid agendum.*
7 *In electione examinatoris S. C. obſeruatur buſſula, & in M. C. electio ſcribæ committitur Commiſſaria.*
8 *Partibus petentibus numerum teſtium refrenari, prouidetur ſuper reformatione.*
9 *De citationibus expediendis aduerſus Anthores laudatos.*
10 *De cauſis compromittendis.*
11 *De contumaciis in cauſis appellationum.*
12 *Sententia poſt interpoſitionem infra quod tempus appelletur, & appellatio proſequatur.*
13 *Examinatis teſtibus fit publicatio in cauſa, & concluſio, & alij actus neceſſarij.*
14 *Sententia niſi ab ea appelletur infra decem dies, & proſequatur infra quinquaginta, tranſit iurem iudicatam.*
15 *Verùm interpoſita appellatione, & notificatis literis inhibitorialibus, ſi fuerit proſequuta, citatur appellans ordine Iudicis, per quem fuit expedita inhibitoria, & quando ſecus.*
16 *Cauſæ appellationum ſunt terminandæ infra annum, quo elapſo dicitur appellatio deſerta*
17 *In aliquibus cauſis per appellationem non impeditur exequutio, & num. 18.*
19 *Inſtantia quando dicatur perempta.*
20 *Quando agitur de cauſis modicis, & ſummariis, quæ non requirunt diſcuſſionem, abſque termino ſunt terminandæ, & proceditur in his ſummariè.*
21 *De obſeruantia circa mandata, & citationes inſtrumenti, quæ vocantur in Curia pro Tribunali ſedente.*
22 *De circumductione citationum.*
23 *De obſeruantia circa mandata, ſequeſtra, & banda.*
24 *Alicui ſi fiat mandatum ad declarandum, ſi ſit filius, hæres, vel nepos, iſquè recuſet declarare, in contumaciam decernitur, quod compellatur.*
25 *De obſeruantia in mandato aduerſus pactum, obligationem, aut laudum.*
26 *Mandatum ſi fiat alicui, quod pareat ſindicatui eo non comparente prouidetur, quod compellatur in contumaciam.*
27 *De mandata ad ſoluendum, & de eius requiſitis.*
28 *De exceptionibus non numeratæ pecuniæ.*
29 *In mandato ad exibendum exequutionem, non comparente reo prouidetur, quod compellatur in contumaciam.*
30 *In mandato, quod conſignet aliquam copiam ſcripturæ prouidetur, quod ſoluto iuſto ſalario infra tot dies conſignet, alias compellatur.*
31 *Taxatio expenſarum committitur Commiſſario cauſæ, & extra hanc Ciuitatem committitur Iudici.*

COMPARENTE reo contumace, vel eius procuratore, poſtquam citatur ſuper ſecundo decreto, ſi purget contumaciam, reficiatque expenſas, præſtando cautionem, intelligitur eodem modo ac ſi ab initio comparuiſſet, & actor tenetur illi dare propriis expenſis exemplum petitionis, ſeu libelli; reus verò infra tres dies reſpondere tenetur, aliàs differunt omnia ad merita, & à dicto reo reſponderi debet actoris petitioni, & declarari, ſi ipſe reus poſſidet bona, de quibus agitur, & ſi ſit hæres defuncti, quando verò interrogatur ad hoc, & alias iuſtas interrogationes, & recuſauerit hoc facere, proceditur ad cogendum eum, vel quod dictæ declarationes, & recuſauerit hoc facere, proceditur ad cogendum eum, vel quod dictæ declarationes habeantur pro factis, prout pe- 1
ius erit conuento, & datur terminus iuris vtrique

Digitized by Google

vtriqne parti ad pnbandum, & defendendum, de quibus intertogationibus dictum eſt ſuprà *ſect.44.* Hic autem terminus (facta nominatinne, infra quinqne diea, teſtium extra Cioitatem) erit viginti dierum; ſi nominatio fiat in loco, quod diſter per viginti millia paſſuum à lncn indicij terminus erit dierum quiodecim, & data diſtantia à loco nominationis vltrà viginti millia paſſuum, multiplicatur numerus dierum, tribuendo cuiſibet dietæ quinque diea, vt dictat *pragm.7 de ordine Iudiciorum*, dummodò dictus terminus nnn eacedat três meaſes, præteèquam ſi iuſta de cauſa Iudici videtetur date maiorém dilatinnem, præſertim quando nominatio fieret eatra
3 Regnum, & tunc datur maine dilatio, & tenerut facere depnſitum aureorum quindecim, & terminus prorngatur ad ſex menſes, & ſi nnminatione non vtatur, aduerſario depnſitum liberatur, & pro calumnioſa nnminatione tenerur ad pœnam duarum vnciatum, & ad euitandum depoſitum, & alia requiſita ad nominationem eatra Regnum, olim apponebatur clauſula, *velle vti, ac ſi eſſet facta in vltimis Regni partibus*, quod ceſſat hodiè per pragmaticam, quæ ſeruatur, cuius verba ſunt: *Ordinamo anchora, che inuiolabilmente ſe oſſerui la Regia pragmatica circa il fare la nominatione, tanto per infra, quanto per fuora il Regno frà cinque giorni, dopò, che ſarà dato il termine, aggiungendo di più, che ſe per ſorte*
4 *ſe farà nominatione extra regno, & la parte, che la farà, dechiaraſſe volerſi ſeruire di eſſa coſsì, come fuſſe fatta nelle vltime parti del Regno non ſi debbia ammettere, ſe non ſe nominaranno li teſtimonij per nome, & cognome, & ſi dechiarino li luochi, & terre, doue detti teſtimonij dimorano, oſſeruandoſi in tali nominationi, che ſi fanno hora nel Regno, & non ſeruendoſi di tale nominatione, ſe incorra nell'iſteſſa pena, che stà impoſta à chi non ſi ſerue delle nominationi fatte fuora di Regno*, ſunt verba prag.4.n.9. ſub tit. de dilationibus, de qua meminit Præſ. de Franch. *deciſ.57.* & aliter facta, de ea noo fuit habita ratio.

Et infra dictum terminum præſentari debent articuli per actorem, & exceptiones per reum cnnoentum, & ſuper illis examinaodi ſunt ipſi principales per verbum, *credo*, vel *non credo*, abſque Aduoc. vel Procurat. interuentu.

5 Qui ſi negauerint factum pnprium, vt eſt filiatinnem, cnnſanguinitatem, affinitatem, vel matrimonium, de quibus veriſimiliter haberi pnteſt nntitia, & poſtea per pnbatinnes conſtabit de eo, qund negatur, ſunt condemnandi pro quolibet articulo negatn Iudicis arbitrio inſpecta qualitate perſnnarum, ad hnc, vt partes pnſſint habere recurſum pro dicta pœna aduerſus Adnocatos, & Prncuratores, verùm ſi de eorum conſilio negauerint, immunes, ſunt à dicta pœna à qua qunque ſunt immunes ſi infra quinqua dies negatinnem illam reuncent, ſed non comparentibus dictis principalibus ad deponendum, tunc ſolet pnuideri, qund captis pignoribus compellantur, vel factis tribus mandaris, vſquequò veniant ad depnnendum, & vltimo cum inſertione articulnrum, accuſatiſque cnntumaciis, elapſoque triduo prouidetur, quod habeantur prn confeſſis, prout deterins erit, iuxta formam Reg. pragm. 6

Infra eundem quoque terminum citantur teſtes, & partes ad videndum illorum iuramenta, & accuſatur prima contumacia, & quò ad teſtes ſi compsrent, eaaminantur; ſi verò recuſanr, eapectatur tridunm, vocantur in curia, & prnuidetnr, qnnd ſi infra aliquem terminum, iuxta 7
loci diſtantiam, nnn depoſuerint, captis pignnribns compellantur, & ſic pignnrantur vſque quò veniant ad deponendum, & eligendus eſt examinarot oon ſuſpectus, & partes nlim illum incontinenti debebant nominate, quod ſi eſſent negligentes, Iudex eligebat.

Et quando fit nominatin teſtium extra diſtrictum, committitur aodientia teſtium, denuociando partibns cnmmiſſionem, & debeot illns requirere, quod compareant in omnibus locis ad videndnm iuramenta teſtium, verùm vnius diei diſtantia ſi adſit non admittitur, niſi pro dunbus teſtibus, exceptn ſi de re ageretnr parui momenti.

Nec poſſunt eaaminari, niſi ſex teſtes pro quolibet articuln excepto, ſi diſceptaretur de conſinibus, vel factis antiquis.

Quo caſu examinantur vſquè ad nume- 8
rum decem teſtium pro qnolibet articulo, ſed hnc non obſernatur in M. C. præterquam ſi expreſsè petatur, & depoſitiones teſtium ſcribendæ ſunt per extenſum.

Elapſo terminn, datur alius terminus recipiendi exemplum proceſſus, & percuntandi.

Et infra octo diea à traditione exempli, ſeù copiæ prnceſſus petenda eſt repulſa teſtium à dictis partibus, quæ repulſa conceditnr cum medietate primi termini.

Elapſoqnè termino repulſæ petitur reſa repulſæ, quæ cnnceditur cum medietate terminiprimæ repulſæ, etiam in concedenda dictam repulſam.

Elapſo verò termino repulſæ repulſæ fit publicatio cnm termino percuntandi acta, deinde fit cnncluſio, & monitio ad dicendum, remanente ſalno iure petendi, quibus cnmpetit, de quo dictum eſt *ſect. 57. num. 35.*

Et ſi per reum cnnuentum laudatur Au- 9
thor, & defenſor litis, à quo cauſam habet ſunt per eum præſentandæ ſcripturæ aduerſus Authorem laudatum, & hic ſit in Ciuitate, nnn eſt ſuperſedendum in cauſa; verùm ſi eſt abſens, ſuperſedebitur iuxta loci diſtantiam, & citatn Authore laudatn, nnrificato iudicio, & ſcriptnris, accuſata prima contumacia, & elapſo triduo vocatur in Curia, & in actis cnnſeruâtur prouiſio, & datur terminus contra Authorem laudatum, & proceditur vſque ad ſententiam, quæ breui manu eaequitur contra ipſum authorem laudatum, pro eadem

quantitate

quantitate, ad quam fuit condemnatus principalis.

10 At quoniam ſolent, qui litigant inter ſe eſſe coniuncti, erit aduertendum, quod inter coniunctos vſque ad quartum gradum, ſi oritur lis, & ante litis conteſtationem petitur, quod cauſa compromittatur, eſt compromittenda infra duos menſes de iure, & de facto in procedendo, & de iure tantùm in ſententiando, de quo compromiſſo dictum eſt ſuprà *ſect.*41. & à laudo appellatur ad Iudicem ordinarium loci verùm non admittitur appellatio, niſi exequuto priùs laudo, præſtita tamen cautione de reſtituendo in caſu retractationis.

11 Ita obſeruatum fuit in M. C. & hodiè obſeruatur in cauſis appellationum, per Actuarium cauſarum contumacias accuſari, & annotari in actis cauſarum appellationis, neque aliqua contumacia adnotatur, niſi die ſuo vocetur in banca pars appellata ad aperturam à diffinitiois.

12 Nemo enim eſt qui neſciat, quod prolata ſententia in cauſa ciuili, currit terminus decem dierum ad appellandum, & quinquaginta ad proſequendum, & præſentandum copiam proceſſus Iudici appellationis, & quòd infra hos dies citanda eſt pars appellata ad aperturam proceſſus, in qua accuſatur prima contumacia per Actuarium cauſæ, & non per notarium contumaciarum, & elapſo triduo vocatur in Curia. & ſi ſententia eſt diffinitiua, fit apertura in forma cum termino per Iudicem ſtatuendo ad percontandum acta, & nemine comparente pro citato, fit in contumacia, comparente verò citato, ſi petit terminum ad noo poſita ponendum, datur terminus iuris, & producuntur articuli, citantur, & recipiuntur teſtes, & fiunt nominationes iuxta ſtilum ſupradictum in cauſa principali in prima inſtantia, verùm in cauſa appellationis non admittitur, quod eſt poſitum in cauſa principali exceptis viduis, pupillis Eccleſia, Vniuerſitate, & mulieribus quibus competunt beneficia, ſi non fuerunt in prima inſtantia petita, & conceſſa, ſed ſi fuerint conceſſa in prima inſtantia deneganda ſunt.

In ſententia vero interlocutoria fit apertura, quò ad Iudicem, & non oſtenduntur, niſi acta ordinatoria, & fit apertura in forma.

Et quoniam aliquando ſolet fieri inſtantia pro reiectione impertinentium, non eſt omittenda forma, qua prouidetur, & eſt, quod reijciatur, vel quod facta publicatione, ſi reperiantur articuli impertinentes, habeantur pro reiectis, vnà cum teſtium depoſitionibus.

13 Examinatiſque teſtibus, quod fit publicatio in cauſa, & concluſio, producuntur, & intimantur ſcripturæ, fit collatio cum originali, citata parte ad videndum collationem ſi præſentans petat reſtitutionem originalis relicta copia, & demum promulgatur ſententia confirmando, vel infirmando modificando, aut reformando ſententiam p imi Iudicis, quod obſeruatur etiam in ſecunda appellatione, quando tamen licet tertio prouocare.

Item quod omiſſa appellatione infra decem dies, & pro deſertione quinquaginta, non præſentatis literis inhibitorialibus, tranſit ſententia in rem iudicatam, & expediuntur literæ exequutoriales. 14

Verùm interpoſita appellatione, & notificatis literis inhibitorialibus, ſi non fuerit cauſa proſequuta, citatur appellans ordine Iudicis, per quem fuit expedita inhibitoria ad dicendum cauſam, quare non eſt declaranda deſerta appellatio, & accuſatis contumacijs, iuxta ſtilum, de quo dictum eſt ſupra, non comparente legitima perſona, in contumaciam decernitur; comparente verò procuratore, ipſo audito, ſi iuſta cauſa non allegatur, declaratur appellatio deſerta, & reſcribitur Iudici, qui protulit ſententiam, quòd procedat ad exequutionem ſententiæ, non obſtantibus literis inhibitorialibus 15

Et vt nihil remaneat intactum, erit ſciendum, quod appellationum cauſæ terminandæ ſunt infra annum, quo elapſo dicitur deſerta, niſi proteſtetur infra annum de ſecundo fatali, & cauſa cognita, ſolet concedi tertium fatale, & hoc quò ad ſententiam diffinitiuam; quò verò ad interlocutoriam expediuntur prouiſiones pro tranſmiſſione actorum, & per dies inhibetur, & tranſmiſſis actis, facta apertura, citantur partes ad dicendum, iuſtificataque appellatione fit prouiſio, benè appellatum, & malè iudicatum, & proindè cauſam remanere in M. C. & in eaeſſe procedendum ad actus incumbentes, de quo dictum eſt in *praxi* latè, appellatione verò non iuſtificata, prouidetur, benè iudicatum; & malè appellatum. 16

Secundò; quod per appellationem non impeditur exequutio in aliquibus cauſis notatis *in ſect.* 59. *à num.* 38. exequuntur etenim præſtita cautione de reſtituendo in caſu retractationis, citra præiudicium nullitatum, & ſi eſt oppoſitum de nullitate apparente ex eiſdem actis, proceditur ad diſcuſſionem, impedita exequutione, & requirentibus aliis altiorem indaginem, datur terminus, & proceditur ad exequutionem, præſtita cautione, & de hoc dictum fuit. *in ſect.* 57. *num.* 37. 17

Eſtquè notandum, quod ſi condemnatus ad expenſas, nihil deduxit in prima inſtantia, non admittitur ad proſequendum, inſtante parte, in cauſa appellationis, niſi refectis expenſis. 18

Et inſuper quod cauſæ; quæ ſunt terminandæ infra triennium poſt litis conteſtationem, ſi non ſunt terminatæ; inſtantia dicitur perempta, & eſt inſufflandus ſpiritus vitæ, & parti reficiendæ ſunt expenſæ, quod quomodo obſeruetur, & quid in cauſis vertentibus in S. C. coram Delegatis, & agitatis in Collat. Conſil. dictum eſt ſupra *in praxi*. 19

Ac demùm quod proceditur ſummariè 20

in

in exequutione cauſæ pro ſalario, & modicæ ſummæ, & ſimiles per Regentem M.C.V. terminantur cum conſilio alicuius Iudicis eiuſdem M.C.

Obſeruatur etiam fieri præuentiones ante incuſationem aduerſus inſtrumentum, niſi cum cautione de ſoluendo debitum, & pœnam ſeruata forma Regiæ *prag. vnica, de præuent. moder.* licèt dubia quæſtio ſit, an impediat præuentio, quamuis cautio non præſtetur, ſed nec petatur à parte, quam latiſſimè examinat Doctor Io. Iacobus Anichinus apud Nouar. *de donatione in ſolutum, ſect. 1. q. 15. à n. 16.* in tract. eiuſdem Authoris *de præuent. inſtrum. ac de vera aduerſus inſtrumenta præueniendi ratione.*

Obſeruatur etiam, quod pro exceptione depoſitionum Prælati, & aliorum Illuſtrium, accedere debet actuarius ſumptibus petentis.

Item quod producentes teſtes falſos cauſam amittunt, & puniuntur pœna falſi, ſeruata forma Regiæ pragmaticæ, niſi infra octo dies poſt publicationem declarent illis nolle vti, poſtea edita fuit pragmatica impoſita pœna capitali in cauſa criminali, in ciuili ad pœnam relegationis, & ad intereſſe partis.

MODVS INTERLOQVENDI in cauſis ciuilibus.

21 VOcans in Curia mandatum, vel citationem virtute inſtrumenti ad ſoluendum inſtante actore, ſeu procuratore ipſius condemnatur ad pœnam mandati pro mandato, vel ad tertiam partem mobilium pro citatione, & quando non fit inſtantiâ actoris, vel procuratoris prouidetur; actore, vel procuratore non comparente, non vocetur, & comparente procuratore, prouidetur ad dandum libellum, ſeu petitionem.

22 Si literæ citatoriæ non continerent cauſam, & in ea eſſent nominati duo teſtes, & eſſent notificata poſt ſex menſes, & ſuo die non fuiſſet accuſata contumacia, aut accuſata fuiſſet die feſto, vel non eſſent vocati infra duos menſes poſt primam contumaciam, vel infra menſem in Ciuitate dicitur circumducta, & expirata, & ipſarum vigore non poteſt procedi, niſi partes comparerent, quo caſu citatio nulla conualidatur.

23 Quo ad mandata conſeruatiua, & ſequeſtratiua bona, & mandata, quod non extrahent, & quod non ſe intromittat, & ſimilia, non comparentibus, prouidetur, quod conſeruetur, in contumaciam, comparentibus aliquibus, dicitur ſalua reſponſione talis procuratoris, facienda infra talem terminum, & ex nunc ſit monitus, & ſi mandatum ſit conſeruatiuum, quo ad vnum caput, & quo ad aliud ſit condemnandus reus, inſtante actore dicitur, condemnetur, & conſeruetur, vtrumque in contumaciam, non comparente Reo.

24 Quo ad mandatum ad declarandum, ſi eſt filius, nepos, vel in aliquo gradu conſanguinitatis defuncti, & ſi tenet, & poſſidet, non comparente reo, vel eius procuratore, decernitur, quod compellatur in contumaciam.

Verùm comparente reo, vel procuratore petendo terminum ad denunciandum principali, vt inſtructus valeat reſpondere, datur terminus arbitrio Iudicis, quod ſe informet, & declaret, aliàs compellatur.

25 In mandato aduerſus prædictam, obligationem, laudum, patentes, literas hoſpitij, & ad dicendum cauſam, quare non debeat reſcribi, ad præſentandum virtute fideiuſſionis, & ſimilium, non comparendo, ipſis viſis in contumaciam prouidebitur; comparente verò dicitur, viſis illis, & eo audito, infra biduum prouidebitur, &c. & ex nunc fuit monitus.

26 In mandato ad ſtandum ſindicatui, non comparente reo, prouidetur, quod compellatur in contumaciam; ſi verò reus comparuerit, additur, niſi infra tot dies acceſſerit ad ſtandum ſindicatui, aliàs compellatur, & ſi negaretur exerceuiſſe officium, prouidetur, quod capiatur informatio, qualiter exercuit, parte citata.

Et idem obſeruetur, quod capiatur informatio, quando negatur eum eſſe Dominum, ad cuius inſtantiam fit mandatum, quod exſiactet.

27 In mandato ad reluendum, hebdomadarius noſcere primò debet, an pignus ſit conuentionale, aut prætorium, & non comparente reo, aut ſuo procuratore, quomodocumque ſit, interponitur decretum in contumaciam, ſed comparente, interponitur ſimpliciter, & datur facultas arbitrio Iudicis, ſecundum quantitatem debiti, & qualitatem debitoris ad redimendum pignus, etſi opponitur eſſe exequutum in bonis alienis, dicitur, capiatur informatio infra tot dies, infra quos ſuperſedeatur in venditione.

At ſi allegatur ſatisfactio, dicitur ſuperſedeatur per tot dies, infra quos capiatur informatio de ſatisfactione, ſed ſi allegatur ante exequutionem non admittitur.

Et idem obſeruandum erit, ſi allegatur noua conuentio.

Quò autem ad mandatum ad recognoſcendum, comparente procuratore habente poteſtatem recognoſcendi, prouidetur, quod detur apoca, ſin autem careat poteſtate, & habeat generale mandatum, dicitur, condemnetur, etſi infra tot dies comparuerit cum poteſtate, & recognouerit deleatur, & facta recognitione, ſi opponat non teneri, datur terminus ad probandum, alias ad ſoluendum, ſecundum quantitatem, & ſummariè, exequutiueque proceditur verùm ſi apoca eſt illiquida, datur terminus ad probandum incumbentia, & proceditur via ordinaria.

28 Quo ad apocas de mutuo, quando opponitur exceptio non numeratæ pecuniæ, vel pro pretio venditionis alicuius rei, &

opponatur

opponatur exceptio rei non traditæ, ſi fuit oppoſita exceptio non numeratæ pecuniæ infra biennium, & rei non traditæ infra 30. dies, onus probandi numerationem pecuniæ, & conſignationem transfertur in actorem.

29 In mandato ad exhibendum exequutionem, non comparente reo prouidebitur quod compellatur in contumaciam; & comparente aliquo, confitendo habere exequutionem; prouidetur, niſi infra tot dies exibuerit exequutionem, compellatur, ſed ſi conſtiterit de conſignatione exequutionis extra bancam prouidebitur.

30 In mandato, quod conſignet aliquam copiam ſcripturæ, prouidetur, quod ſoluto ſalario iuſto infra tot dies, conſignet copiam, alias compellatur; contra negantem verò decernitur, quod capiatur informatio qualiter habet illam.

Quò ad prouiſiones ad videndum taxationem expenſarum, non comparente aliquo pro ipſo, committitur in contumaciam, & aliquo comparente prouidetur, quod committatur, etſi procurator opponeret, non poſſe committi pendente appellatione, prouiditur, quod citra præiudicium appellationis committatur.

Si poſt expeditas literas inhibitoriales inſtatur pro literis inhibitorialibus, taxatio expenſarum committitur Commiſſario cauſæ, & extra Ciuitatem committitur Iudici loci. 31

MODVS ET ORDO PROCEDENDI IN CAVSIS CRIMINALIBVS.

SVMMARIVM.

1 *In criminalibus poteſt procedi per accuſationem, denunciationem, & per inquiſitionem.*
2 *Quæ ſint ſpecies inquiſitionis.*
3 *Iudex an poſſit procedere ad inquirendum ex mero officio ſine accuſatore.*
4 *Et quid in M.C.V. ac in Baronibus habentibus quatuor literas arbitrarias, & in crimine læſæ Maieſtatis, & hæreſis, ac aliis delictis atrociſſimis, quæ qualia ſint, recenſentur, n. 5.*
6 *In querelis quid exprimendum ſit & querelans quid probare teneatur.*
7 *In grauibus delictis, ſi deuenitur ad ſententiam foriudicationis quid faciendum eſt.*
8 *Si in promulgatione ſententiæ foriudicationis compareat amicus, vel alius, allegando abſentiam, quæ requirantur.*
9 *Perſiſtente reo citato in contumaciam vtrum ſit in eo audiendus.*

1 IN criminalibus cauſis poteſt procedi per accuſationem, denunciationem, inquiſitionem, exceptionem, & notorium.

Et quia modus procedendi per inquiſitionem, & ex mero officio frequentiùs euenit, & in eo difficultas maior incidit.

Conueniens eſt ſcire caſus, in quibus poteſt procedi ex officio per inquiſitionem tàm de iure communi; ciuili, & canonico, quàm per conſtitutiones, capitula, & iura Regni.

2 Præmittendum igitur eſt, quatuor eſſe ſpecies inquiſitionis.

Prima denominatur inquiſitio generalis, tàm reſpectu delictorum, quàm delinquentium, videlicet, ſi Officialis vellet eſſe inſtructus de delictis commiſſis in diſtrictu ſuæ iuriſdictionis, & hæc eſt permiſſa de iure, ſed ea non vtimur.

Secunda generalis, quò ad delicta, & particularis quò ad perſonam, ſoletque fieri per Epiſcopos viſitantes ſubiectos ſuæ iuriſdictioni, de vita, & moribus; fit etiam per Officiales ſeculares ad hoc, vt cognitis perſonis de eorum bona fama, valeat neceſſaria pro recta adminiſtratione committere, quod eſt permiſſum.

Tertia eſt generalis, quò ad delicta, & fit commiſſo crimine ad inueſtigandam perſonam delinquentem, & hæc ſimiliter eſt permiſſa.

Quarta, & vltima ſpecies inquiſitionis dicitur particularis quò ad delicta, & particularis quò ad perſonas, & hæc fit, capta informatione, per quam conſtat delictum eſſe commiſſum, & contra prætenſos delinquentes adſunt indicia, probationes, ſeu confeſſiones, contra quos antiquitùs obſeruatur dari capitula, hodie non dantur capitula, ſed ſuper tota inquiſitione fit litis conteſtatio, & ad hoc, vt ſint noti caſus, in quibus poteſt procedi per inquiſitionem, habes per regulam, & fallentias cumulatis authoritatibus apud Ioan. Matiam Nouar. *in tractat. de priuileg. miſ. perſonar priuileg. 59 in 2. edit.*

3 Regulariter autem ſecundum leges ciuiles, & canonicas, conſtitutiones, capitulos, & pragmaticas huius Regni prohibitum eſt procedi ex mero officio, ſine accuſatore, & ità eſt ſecundum legem diuinam.

Hoc verò limitatur primò; non procedere in M.C.V. in qua permiſſum eſt in omni caſu arbitrio Regentis, & Iudicum procedere per inquiſitionem, abſque accuſatore, vt refert Pariſ. *in tract. de Sindicatu,* 4

in

in verbo inquiſitio , c.2.incip. incip.& aduerte, n.3.verſ.non puto habere locum.

Secundò limitatur in Baronibos habentibus à Rege, ſeu ab alio habente poteſtatem, quatuor literas arbitrarias conſiſtentes in quatuor capitulis Regni, quorum virtute poſſint procedere ex mero officio in omnibus caſibus, in quibus venit imponenda pœna mortis naturalis, ciuilis aut abſciſſionis membri.

5 Tertio limitatur etiam extra Magnam Curiam, & non habentes literas arbitrarias, quo ad omnia delicta atrociſſima, & grauia infra enumeranda.

Quartò limitatur, non procedere in crimine læſæ Maieſtatis, in quo proceditur per inquiſitionem ex mero officio, tam ſecundum leges communes, quam conſtitutiones Regni.

Quintò limitatur, non procedere in crimine hæreſis, ſiuè crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, in quibus ſimiliter proceditur ex officio.

Sextò limitatur, non procedere contra diſrobatores ſtratarum, famoſus latrones, aſſaſſinos, & alios committentes grauiſſima delicta contra quos per quemlibet habentem merum, & miſtum Imperium, poteſt procedi per inquiſitionem, & contra diſrobatores ſtratarum à quocunque capiantur, puniuntur, vt dictat Regia Pragmatica.

Septimo, contra offendentes perſonas Eccleſiaſticas, quæ perſonæ Eccleſiaſticæ habent electionem fori pro iniuriis in earum perſonam illatis, Ann.*alleg.*146.quam repoſuit Nouar *pro deciſ.*31*, tom. 2. de elect. fori.*

Octauo, contra offendentes miſerabiles perſonas, contra quos poteſt procedi ex mero officio, vt fundat Nouar.*in tract. de priuileg. perſonar. miſerabil. priuileg.* 59. *in 2.edit.*

Nonò limitatur contra tutorem, ſi cum fraude bona pupilli adminiſtrauit.

Decimò, poteſt procedi per inquiſitionem ex mero officio contra teſtes falſos per eundem Iudicem, coram quo falſitas fuit commiſſa, abſquè partis querela.

Vndecimo contra producentem falſum inſtrumentum, contra quem ſine accuſatione ex officio per eundem Iudicem poteſt procedi.

Duodecimò, in delictis notoriis coram Iudice reddentem Ius commiſſis, in qoibus poteſt procedi iuris ordine non ſeruato ex mero officio etiam abſque accuſatore, ſtatim interrogando teſtes coram inquiſito, & antequam procedatur ad aliquos actus extraneos, condemnatur, & per appellationem noo ſuſpenditur iudicatum.

Decimo tertio limitatur in delegato per S.M.mandando, quod procedatur ſuo ordine.

Decimo quartò, contra rapientes, ſeù oſculantes violenter honeſtas mulieres, ſeruata forma capitulorum Regni & Regiarum pragmaticarum.

Decimo quintò, poſt accuſationem deſiſtente accuſatore poteſt ex officio proſequi per Officialem.

Decimo ſexto, in iudicio ſindicatus officialium; contra quos poteſt procedi ex mero officio iuxta Regni ſanctiones.

Decimo ſeptimo, contra viutarios manifeſtos ſeruata forma Regiæ pragmaticæ.

Reliqua in materia inquiſitionis habentur per Marant.*in ſua pract.in 6.& vlt.parte princip. in verbo , & peruenitur aliquando per viam inquiſitionis.*

Eſt quoque ſciendum quod in quærelis exprimendum eſt nomen cognomen, & locus quærelantis, & quærelati, & delicti cum ſuis qualitatibus aggrauantibus excepto crimine falſi, & læui, in quo non eſt neceſſe declarare menſem, & locum. 6

Quærulans obligatus eſt quoque probare accuſationem, quando eſt exemptus à iuriſdictione, & præſtare debet cautionem, vel dare expromiſſionem ſeu fideiuſſorem, niſi eſſet miſerabilis perſona, pro quo faciunt dicta per Io. Matiam Nouar. in *d. priuileg.* 59 porrectaque querela, vel aliter de delicto commiſſo, notitia habita, in continenti eſt capienda informatio, & probare delictum in genere, & in ſpecie malam vitam, & diffamationem inquiſiti, & famam delicti; inimicitiam, & minas ſi fuit viſus tempore commiſſi delicti, vel die ſequenti, & quò ad delictum in genere, ſi eſt futurum probandum eſt pretium, in adulterio matrimooium, in inceſtu conſanguinitatem.

Statim poſt notitiam Regenti M. C. oſtendenda eſt informatio, per quam committitur vni ex Iudicibus M.C. vt in libro commiſſionum regiſtretur.

Et in grauibus delictis, pro quibos poteſt deueniri ad ſententiam foriudicationis conficiendum eſt inoentarium bonorum inquiſiti, & concurrente ſuſpicione occultationis probabili, ſunt conſignandæ penès tertium ad hoc vt tutus ſit Fiſcus de tertia parte mobilium, & pœna mandati, ſequuta contumacia, & de his pœnis ſunt immunes Ciues Neapolitani, vt ex capitulis dictæ Ciuitatis. 7

Et conſtito vel exiſtentibus indiciis ſufficientibus ad capturam expeditur mandatum ad informandum, & ſi Iudici videbitur mandatum de capiendo conſiderata qualitate delicti, & perſonæ inquiſiti, & tam mandatum ad informandum quam ad capiendum, ſubſcribenda per Iudicem, & per Nuntium in matricula ſcriptum, ſcribere ſcientem, iuxta Regiam *prag.5.de citatione notificanda*, & elapſo triduo, iuxta ſtilum vocati in Curia reputantur contumaces & condemnantur ad pœnam, quæ taxatur per Fiſci Aduocatum, & in M.C. per Regiam pragmaticam ſupplentur defectus omnes, qui poſſunt occurrere circa occultationem contumaciæ.

Tempore autem vocationis, ſi comparet amicus, coniunctus, aut procurator ci- 8

Google

tati allegans abſentiam, infirmitatem, vel carcerationem nullitatem citationis & relationis, apparentem in promptu, petitiones Curia ſedente pro Tribunali præſentandæ ſunt.

Et quo ad excuſationem abſentiæ, conſideratis per hebdomadarium citationibus an domi, vel perſonaliter vel ſi tempore delicti vel præcedente aut ſequenti die fuit viſus in loco delicti, ſi eſt de recenti commendatur, quibus ceſſantibus admittitur exceptio abſentiæ, & datur terminus ſecundum diſtantiam loci ad denunciandum, & reo ad comparendum: & elapſo termino iterum vocantur in Curia, & commendantur quamuis ſint elapſi duo menſes poſt contumaciam, nam per primam reuocationem eſt perpetuata citatio.

Quò ad exceptionem infirmitatis, ſi citatus eſt in Ciuitate, vel diſtrictu prouidetur, quod commendetur, & quod Actuarius accedat ad citati domum, & ſi reperitur infirmus debet præſtare fideiuſſoriam cautionem, iuxta qualitatem delicti, videlicet in homicidio ad pœnam vntiarum centum, pro aliis verò delictis grauibus vntiarum quinquaginta, & pro aliis leuioribus, viginti quinque, & opponente Fiſco non eſſe infirmitatem periculoſam dicitur, quod capiatur informatio de expoſitis per Fiſcum, & interim citatio non expirat.

Quò ad exceptionem carcerationis, ſi carceratio præcedat citationem, fit mandatum quod detineatur cautè M. C. & non liberetur inconſulto, etſi citatio præcedit carcerationem non admittitur, & condemnatur.

Et ſi opponitur pro parte citati ad informandum, minor ætas, clericatus & quod non fuit citatus domi ſuæ ſolitæ habitationis, falſitas citationis, mandati, aut relationis, remiſſio cauſæ pro parte Baronis, vel aliæ exceptiones præter abſentiam carcerationis, & infirmitatis non admittuntur ſed condemnantur quia non ſunt per procuratorem allegandæ, ſed debet comparere, perſonaliter & prouidetur, quod comparente perſonaliter, habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit.

Perſiſtendo verò reus in contumaciam, citatus pro alia cauſa, non auditur ſtante ritu; quod pro bandito nemo loquatur.

Ad laudem Sanctiſſimæ Trinitatis, & Sanctorum Vrbis noſtræ Neapolis Tutelarium.

F I N I S.

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM QVÆ IN HAC IVDICIORVM Praxi continentur.

Primus Numerus marginalis, Sectionem notat. Secundus intra, Sectionum numerum, Tertius paginam demonſtrat; in quorum defectu repetantur ſuperiores; vbi vero adeſt in ſumma ordinis dicetur.

A

Abſentia.

ABSENTIA citati allegata quando admittenda. *In ſumma ordinis*, 4. *Pagina* 172

In ciuilibus comparente reo per procuratorem, an eius excuſatio admittatur, 5. *ibid.*

35 Iuſta quæ dicitur ad finem admittendi excuſatorem citati, 4. 98

Abſolutio à iuramento.

36 Abſolutio à iuramento non requiritur, vbi adeſt enormiſſima læſio, 21. 103

Acceſſus.

36 Acceſſus omnium Iudicum ſuper faciem loci prohibetur per literas Regis, 3. 151

Actio, Actor, Agere.

23 Actor ſequitur forum rei, & quando, 6. 51

34 Totum petere debet inſtante parte debitum, ne in plura iudicia diſtrahatur conuentus, 7. 96

Adimplere debet, quod ſibi incumbit, quando conuentus opponit exceptiones dilatorias, *in ſumma ordinis*, 14. 178

42 Alieno nomine agens, vt tutor, curator, procurator tenetur ante litis conteſtationem ſe talem qualem demonſtrare, 5. 22

Sed non impeditur litis conteſtatio, *ibid.*

Nomine proprio agens non tenetur ante conteſtationem, nec retardatur litis conteſtatio, 6. *ibid.*

60 Agi quo pacto poſſit contra tertium poſſeſſorem, in actione perſonali, 9. 151

Et contra principalem quo pacto agatur ad reuocationem præcarij, *ibid.*

Actuarius.

26 Actuarij ciues an eſſe poſſint, & quando, 14. 15. & 16 69

Sacri Concilij cognoſcuntur à Præſide

Præſide, & non alio Iudice, in Addit.

Aduocatus.

27 Aduocatus Fiſci quando poſſit etiam per modum prouiſionis de fuga ſuſpectum carcerato, 13. 72

26 Aduocatus cujus ætatis eſſe debeat, 13. 69

Ætas.

26 Ætas Iudicis quanta eſſe debeat, 1. 64
Et doctorandi, 2. 65
Literæ Regis ſuper hoc, 3. *ibid.*
Quid obſeruetur, 4. 66
Aduocati, & Tabellionis quanta requiratur, 13. 69

Alienatio.

25 Alienatio prohibita à teſtatore an hæres tantùm comprehendat, cui eſt facta prohibitio, vt ſit perſonalis, an verò dicatur realis, & tranſeat ad omnes ſucceſſores, 30. 61

Alimenta.

9 Alimenta præſtare debet maritus ſeuus vxori extra domum, 10. 14
Et quid ſi mulier non habet dotem, 11. *ibid.*
Eius taxa quomodo fiat in Curia Romana, & S.C. Neapolitana, vbi vxor diuertat à viro, & cui competit cognitio, 17. *ibid.*

Antiquum Tempus.

53 Antiquum tempus, quod intelligatur, & quæ probationes ſufficiant ad eum, 14. 144

Apocha.

51 Apocha, à quibus requiritur ſcripta, & ſubſcripta, 18. 141
Confeſſione, & teſtibus coadiuuatur, & contra quem probet, 19. *ibid.*
Et quid vbi fuerit ſcripta, & ſubſcripta ab alio ex voluntate contrahentium confitentium, 20. *ibid.*
Et quid fuerit trino teſte ſignata, 25. *ibid.*
Quid ſi negetur, 26. *ibid.*
Eam teſtes deponentes vidiſſe ſubſcribere, an requiratur etiam comparatio literarum, 27. *ibid.*
Et quid ſi ſubſcribens dicat, teſtes eam ſubſcripſiſſe, 28. *ibid.*
Vel teſtes dicant habere notam manum, 29. 142
Et quid ſi caret ſubſcriptione teſtium, ſed eſt per Notarium apud acta ſubſcripta, 29. *ibid.*
Trino teſte probata ſubſcripta, an eius virtute creditor præferatur hypothecariis creditoribus poſterioribus, dummodo teſtes ſint integræ opinionis, 21. 141
De cuius teſtium probitate requiritur probatio, 22. *ibid.*
Si ſubſcriptione caret contrahentium probata trino teſte, an requiratur comparatio, 23. *ibid.*
Quam probationem tunc faciat, 24. *ibid.*
Cætera, vide verb. *ſcriptura priuata.*

Appellatio; Appellantes.

60 Appellatio ad finem retardandi ſententiæ aſſiſtentiæ exequutionem an detur, 18. 162
Sed de ea cognoſcitur facta exequutione, 11. *ibid.*
Et præſtatur cautio in caſu retractationis, 19. *ibid.*
Quæ proceduot in ſententia, etiam duarum vnciarum, 23. *ibid.*
Ac in mandatis condemnatoriis & abſolutorijs, 26. *ibid.*
Et in ſententia meri poſſeſſorij, 28. *ibid.*
Ac in decreto extractandi, 29. *ibid.*
Prout in ſummario iudicio poſſeſſorij, 30. *ibid.*
Et in ſententia pro alimentis, 31. *ibidem.*
Ac in legato relicto cauſa alimentorum, 32. 163
Idem in ſententia pro mercede famuli, & mercenarij carentis vnde viuat, 33. *ibid.*
Et à decreto turbationis ſtudio-

rum à fabro ad inſtantiam ſcholarium,& Doctorum.35. ibid.
Prior in cauſis ſuſpitionum Officialium,35. ibid.
Quando admittatur in quibuſdam cauſis ad finem impediendi, 36. ibid.
Et quid à decretis interloquutoriis. ibid
In ea iuſtificata quis erit Iudex cauſæ principalis,36. ibid.
De ea quando cognoſcitur exequutione facta,37. ibid.
Interpoſita à ſententia aſſiſtentiæ quomodo ſit reſcribendum per Iudicem appellantem,44.164
Quando non impedit exequutionem ſententiæ. *In ſumma ordin.* 17. 174
Poſt ſententiæ interpoſitionem infra quod tempus fiat, & proſequatur,12. 173
Illa interpoſita, & proſequuta quomodo procedatur,15. 174
Appellationum cauſæ ſunt terminandæ intra annum,16. 174
48 Appellatio an admittatur à decreto prolato in contumaciam contra principalem,12. 136

Arbiter.

41 Arbitri infra quod tempus teneatur cauſam terminare, 13. 120
Poſſunt compelli quando compromiſſum acceptauerunt,14. ibid.
Non poſſunt recuſari vti conſanguinei,quamuis vni parti ſint proximiores, 15. 121
Laudum ferre debent tempore ſtatuto, & poſt à non valet, quia tempus currit de momento ad momentum,16. 121
Si fuerint diſcordes quomodo procedatur ad electionem tertij, 19. ibid.
Ille tertius quo pacto procedat, 20. ibid.
Eis ſi fuerit data poteſtas inſtantiam prorogandi,an valeant partibus non notificatis,21. ibid.
An poſſint prorogare tempus in alio loco quam cõpromiſſi, 22. ib.
Si eis data ſit poteſtas procedendi partibus abſentibus an poſſint ferre ſententiam partibus non citatis, 23. ibid.
Eis data poteſtas prorogandi etiam partibus abſentibus an valeant nulla facta prorogationis notificatione,27. 122

Argumentum.

14 Argumentum à conceſsione antecedentis ad conceſsionem conſequentis, & è contra valet.8. 25

Articuli.

58 Articuli impertinentes non poſſunt produci ſub repulſa,1. 155
Et quid ſi articuli contineantur ſub neceſſitate facti,vel ſub antiquis de iuris,& facti neceſsitate,2 ibid.
An fieri poſſint à minore,Eccleſia,& muliere de directo contrarij,4. 156
Et quid in priuato aduerſario, 5. ibid.
Et quid ſi minor petat beneficium non producendo de nouo,6. ibid
Et quid in cauſa appellationis, 7. ibid.
Fieri an poſsint de directo contrarij perempta inſtantiã,8. ibid.
Et quid vbi eſt facienda probatio per rei euidentiam,9. ibid.
Et quid ſi teſtes ſunt examinati in termino ſuper articulis, qui plenè non probant,10. ibid.
Poſsint illi produci contrarij, ſi fuerit probatum ſuper eis per duos teſtes,11. ibid.
Et quid ſi velit probare ad concomitandum inſtrumentum poſt publicatum,12. ibid.
Contra eos an liceat ponere, ſi teſtes examinati ſuper articulo partis aduerſæ ſunt falſi,13. ibid.
Et an tunc requiratur probatio, quod depoſuerint falſum, & fuerint corrupti teſtes,14 ibid.
De directo contrarios an poſsit ponere, vbi quis vult reprobare teſtes contrarios, & approbare ſuos,15. ibid.
Reus non admiſſus ad probandum,an poſsit ponere de directo contraria dedicitis teſtificaris, 16. ibid.
Et quid ſi fuerit omiſſum interrogari teſtes per malitiam,vel errorem,17. ibid.

Et ſi pars non potuit cogitare depoſitis per contrarium in primo termino, an poſſit inde ponere contraria, 18. *ibid.*

58 Articuli non bene ſpecificati an poſsint poni iterum, vel contrarium, 10. 157

Admittendi an ſint, quando declarant primos, & ſpecificant ſecundos, 11. *ibid*

Producti contra formam Pragmaticæ ſi ſuper eis fuerit examinatum, & pars non oppoſuerit an illius formæ ſit renunciatum, 23. *ibid.*

An ſint admittendi quando in eis additur locus, tempus, vel aliud, 24. *ibid.*

In eis quando fiat variatio in tempore vt poſſit poni illud idem vel contrarium, 25. *ibid.*

Tertius ignorans, litem, an poſſit ponere illud idem, vel contrarium, *ibid.*

47 Articuli præſentantur infra terminum probatorium, nec ad eos præſentandum, datur terminus, 1. 132

Eorum copia non datur ante publicationem de ſtilo S. C. & reſpectu impertinentium apponitur clauſula, *ſaluo iure*, *&c.* 2. 133

Si reperiuntur impertinentes reiiciuntur vna cum probatione facta publicatione, 3 *ibid.*

Si opponatur de impertinentibus proceditur ad vlteriora, 4. *ibid.*

44 Articuli, poſitiones, & capitula quæ ſint, & eorum differentia, 1. p. 135

Ipſis præſentatis ſit depoſitio principalis, 3. *ibid.*

Aſſaſſinij.

18 Aſſaſſinij crimen enormiſſimum. 12. 40

Aſſenſus.

13 Aſſenſus impetratus in alienatione non facta mentione litis eſt nullus, 7. 22

Non operatur in damnum tertij, vt tunc ſit certiorandus Princeps, & interim ſuperſederi in exequutione, 8. *ibid.*

Aſſiſtentia.

60 Aſſiſtentiæ iudicium, ex quibus legibus ortum habuit, 1. 161

Quæ remedia in ea cumulantur, 2. *ibid.*

Procedit etiam contra tertium poſſeſſorem, 3. *ibid.*

In eo non requiritur excuſſio principalis debitoris, & quare, 6. *ibid.*

Quomodo in eo agendum quando agitur contra principalem, & tertium poſſeſſorem, 7. *ibid.*

Quo temporis ſpatio præſcribatur quo ad tertium, 8. *ibid.*

Ad eius ſententiæ prolationem quomodo procedatur, 12. *ibid.*

Ex ea appretio facto cenſetur translatum dominium, 13. *ibid.*

Vendendi facultas in eo iudicio, vnde ortum habuit, 15. 162

Forma Ipſius ſententiæ notatur, 16. 162

Aſſiſtentia conceditur cum facultate vendendi, & interponitur decretum ſeruata forma ritus, 17. *ibid.*

Eius ſententia habet exequutionem paratam, nec retardatur per appellationem, 18. *ibid.*

Quando ab eius ſententia appellatur, quomodo ſit reſcribendum per Iudicem appellantis, 44. 164

Eius ſententia eſt nulla, ſi fuerit petitum plus debito, 45. *ibid.*

Audientia teſtium.

46 Audientia teſtium in quibus caſibus non committatur, 18. 132

In cauſa ardua quando poſſit committi. *ibid.*

Et quid ſeruetur in S. C. 21. *ibid.*

Quæ dicatur hoc caſu ardua cauſa, 20. *ibid.*

An committatur, etſi Iudici ſunt teſtes ſuſpecti, 22. *ibid.*

Quid in cauſis feudalibus, 23. *ibid.*

Et

Et quid in repulſa, 14. *ibid.*
An ſit illa arbitraria Iudici committere, vel de neceſſitate, 25. *ibid.*
Et quid ſeruandum quando teſtes ſunt examinandi coram Iudice, 26. *ibid.*
58 Quando eſſet commiſſa extra locum iudicij, & atteſtationes vnius partis non præſentantur in termino, vtrum poſtea recipiantur, 30. *ibid.*

Audientiæ Prouinciales.

4 Audientiæ Regiæ Prouinciales quæ in Regno ſint, 13. 7
Earum poteſtas extraordinaria, 14. *ibid.*

Authentica.

25 Authent. *quæ in Prouincia*, C. *vbi de cri. agi oport.* an habeat locum in eo, qui habet iuriſdictionem in delinquentem cum clauſula priuata, 35. 62

Authore laudato.

Authore laudato quomodo fiot citationes expediendæ, *in ſumma ordin.* 9. 173

B

Barones.

9 BArones quando affligunt vaſallos, licitè priuantur iuriſdictione, 1. 13
Coguntur etiam tunc vendere terram, 4. *ibid.*
Contra eos expediuntur prouiſiones, & ponit tenorem, 5. *ibid.* & 17. 14
Quæ oppreſſio ſufficit, vel ne, 13. *ibid.*
Eis licet eiicere vaſallos etiam non ſubditos tumultuoſos, 14. *ibid.*
Vaſallos extra carceres loci domicilij quando poſſint mittere. 16. *ibid.*
12 Citantur in loco feudi, 5. 20
15 Eis cenſetur conceſſa iuriſdictio priuatiuè ad ordinariam, 3. 26
25 An cognoſcere, & punire poſſint ſuos vaſallos offendentes extra eorum territorium, quamuis non ſint offendentes vaſallos, & an vaſalli teneantur illum adiuuare, 13. 56
& 17. 59
40 An poſſint cauſam propriam delegare, 19. 117

Beneficium, & beneficia.

28 Beneficia an competant in iudicio ſummario manutentionis in poſſeſſione, vel in iudicio reaſſumptionis inſtrumentorum, 8. 156
24 Beneficium Principis latè contra eum interpretatur, 5. 52
Beneficiorum collatio quæ dicatur, quid ſit, & an ius conferendi beneficia Eccleſiaſtica, præbendas, ſeu dignitates ſit merè ſpirituale, & an cadat in laicum, 8. 52
An à laico poſſideri valeat, 9. *ibid.*
An ex conſuetudine poſſit obtineri, 10. *ibid.*
Et quid ſi ſit conſuetudo immemorabilis, 11. *ibid.*
An ex hoc poſſit allegari titulus, vel ſaltim fama probari, *ibid.*
Rex in Ciuitate Luceriæ habet ius conferendi dignitates, & Canonicatus maioris Eccleſiæ, 3. *ibid.*
Sed an illorum collatio ſpectet ad Prælatum, 4. *ibid.*
Laicis poſſe Pontificem ex cauſa hoc ius concedere, 14 *ibid.*
Imperatoribus conceſſum à Papa, 15. *ibid.*
Rex Angliæ hoc iure potiebatur, 16. *ibid.*
Et Comitiſſæ Flandriæ competebat, 17. *ibid.*
Hoc tamen ius non eſt tranſmiſſibile, ſed eſt apud Regem, 24. 53
27 Beneficium ne quis teneatur niſi in quantum facere poteſt competit donanti, 50. 80
Non tamen tranſit ad hæredes, 52. 81
An competat creditoribus, *ibidem.*

Competit filiis donantis,53. 82
Non competit fideiuſſori, 56. & 57. *ibid.*
An competat defenſori mariti, & donatoris, 59. 85
An competat Fiſco ſi propter delictum confiſcarentur bonæ donantis, 60. *ibid.*
Et quid ſi eſſet in vita donantis iudicatum,61. 84
Quod tempus ſpectetur, vt locum habeat hoc beneficium, 62. 83
Beneficio volens quis vti ex perſona alterius non poteſt, niſi cum qualitate, & natura illi beneficio, & perſonæ tributis, 58. 82

Bracchium.

30 Bracchium ad citandum aliquem in ſua iuriſdictione, vbi fuerit expedita citatio ab alio Iudice, quando teneatur Iudex impartiri, 3. 60

C

Capitulum, Regni.

CApitulorum Regni præſidia, vide verb. *Remedium Capitulorum.*
10 Capitulum Regni *Terrentium*, quando habeat locum, 26. 46

Carcer, & Carceratus.

10 Carceris priuati crimen, an committi poſſit ab eo, qui habet merum, & mixtum imperium, 25. *ibid.*
Qua pœna teneatur in Regno, 26. *ibid.*
Vt in ea incurratur, requiritur detentio 24. horarum, 27. *ibid.*

Cardinalis.

55 Cardinalis, ſi recipiatur in teſtem, an teneatur iurare, 18. 150

Caſtellanus.

19 Caſtellani iuriſdictio in milites cæteraſque perſonas deputatas pro ſeruitio Caſtri, n.8. 41

Caſus.

17 Caſus omiſſus à ſtatuto remanet ſub diſpoſitione iuris communis, 6. 37

Cauſa.

46 Cauſa ardua, quæ dicatur, 20. 137
28 Modica quæ ſit, 3. 86
20 Cauſa faciendi non factum quæritur in delictis, 5. 44
Etiam iniuſta excuſat à dolo, 15. 45
Iuſta excuſat aliquem, etiam circa ea, quæ ſunt prohibita de iure naturæ, ſed iniuſta, & ignorantia iuris excuſat ſolum illicitum de iure communi, 19. *ibid.*
16 Cauſæ hoſpitalis, & piorum locorum, quando tractentur, & in eis procedatur, 14. 31
Modicè abſq; terminis, & ſummariè ſunt terminandæ. *In ſumma ordin.* 20. 178
In criminalibus cauſis proceditur vel per accuſationem, vel denunciationem, vel inquiſitionem, 1. 180

Cautio fideiuſſoria.

27 Cautio fideiuſſoria an præſtanda ob ſuſpicionem fugæ ante diem, vel conditionis euentum, 5. 71
Et quid ſi à Principe data ſit dilatio, 6. *ibid.*

Citatio Citatus.

28 Citatio verbalis dupliciter fit per viuam vocem, & per epiſtolam, 1. 85
Viua voce quando obſeruetur, 2. *ibid.*
Per epiſtolam quæ continere debet, 5. 86
Per epiſtolam tripliciter fit, 6. 86
Super tenore inſtrumenti liquidi quomodo fiat, 7. *ibid.*
Per præceptum pœnale fit ad inſtantiam prætendentis aliquid cum clauſula iuſtificata, quæ habet

bet vim ſimplicis citationis, 12. *ibid.*

Fit per viam prouiſionis abſque pœnæ impoſitione aduerſus petitionem, 13. *ibid.*

Fit etiam in exequutiuis virtute pacti adiecti in inſtrumento, 14. *ibid.*

30 Extra iuriſdictionem quomodo explenda contra ſubditos, 1. 89

Regulariter extra iuriſdictionem fieri nequit, 2. 90

Per edictum poterit expediri per Iudicem competentem, ſi quis fuerit extra iuriſdictionem, 5. *ibid.*

Per edictum practicatur in caſibus capitulorum Regni ſuper violentia, 6. *ibid.*

Per edictum quando practicanda, & eius tenor, 9. 91

Citatio quando arctat citatum extra territorium exiſtentem, 3. 90

Quomodo procedatur citato Eccleſiaſtico per edictum comparente, 10. 91

6 Vbi fuerit facta ſine requiſitis à iure, eſt nulla, 6. 10

Validatur per comparitionem, *ibid.*

Validatur etiam proceſſus per eum, 7. *ibid.*

12 Baronis fit in loco feudi, 5. 20

27 Citatio alia realis, alia verbalis, 1. 97

Realis quæ, & quando practicetur 2 & 3. 71

11 Quomodo fiat contra eum, qui in aliena iuriſdictione reperitur, 12. 19

7 Senatori coram Iudice proprij domicilij facta an valeat, 9. 11

6 Continere debet Iudicis delegati locum, 1. 16

Cætera vide verb. *Locus.*

1 Citationis quot ſint partes, & quæ, 1. 2

Vt valeat quæ requirantur, 2. *ibid.*

Iudicis nomen requirit, 3. *ibid.*

Aliàs litis pendentia non inducit, 4. *ibid.*

2 Citatus non comparendo contumax efficitur, & acta ratione dubij ſuſtinentur, 6. 4

Dummodò ſit citatus in territorio Iudicis citantis, 9. *ibid.*

Et niſi in citatione adeſſet cauſa expreſſa, quæ Iudicem redderet incompetentem, 14. *ibid.*

Tempus in citatione requiritur vide verb. *Tempus.*

5 Citatio continere debent nomen citandi, 1. 9

Contra eum qui eſt in loco immuni quo modo fiat, 3. *ibid.*

31 Eſt facienda contra omnes, quos negotium tangit, 1. 93

Et quid dicendum in cauſis tangentibus Capitulum, vel Vniuerſitatem, 2. *ibid.*

32 Eſt facienda vel de perſona, vel domi ſolitæ habitationis, 1. 93

Et quomodo intelligatur ſolita habitatio, 2. *ibid.*

An prius ſit requirendus de perſona citandus, 3. *ibid.*

Fieri debet in domo, vbi degit tempore citationis, quamuis ibi non habitet, 4. 94

Et quid ſi eſſet extra Ciuitatem in loco certo, 5. *ibid.*

An & quando ſufficiat quod notificetur vxori, 6. *ibid.*

An valeat fieri in domicilio originis, vbi citandus ratione officij habeat aliud domicilium, 7. *ibid.*

Vbi facienda contra eum, qui habet duas domos, 8. *ibid.*

An fieri poſſit ad hoſpitium, 9. *ibid.*

Quando ſufficiat fieri procuratori, 10. *ibid.*

Quid agendum ſi citandus domum non habeat, & procuratore careat, 11. *ibid.*

Et quid ſi fraudulenter ſe abſentauerit, 12. *ibid.*

Circumducitur, *vt in ſumm. ord.* 2. 177

5 Citatio infra quod tempus eſt exequenda poſt expeditionem literarum, 1. 97

Per quem eſt explenda, 3. *ibid.*

An ſit iuriſdictionis actus, 4. *ibid.*

An poſſit fieri in Eccleſia, 6. *ibid.*

In dubio domi non de perſona cenſetur facta, 7. *ibid.*

Infra

Infra quod tempus circumducatur, 12. *ibid.*

Et in ſumm.ord. 3. 177

Circumducitur, ſi ante vltimum peremptorium moriatur conuentus, 13. 98

Circumducta non inducit litis pendentiam, 14. *ibid.*

Nec præſcriptionem interrumpit, 15. *ibid.*

Nec ea nulla, vel circumducta perpetuatur iuriſdictio, 16 *ibid.*

Cœtera circa Nuntium citantem, vide verb. *Relationem*, & verb. *Nuntius.*

Commiſſa vni eius executio, an poſſit per alium expleri, 3. 97

38 Si in ea non adeſt pœna quomodo procedatur, 25. 108

Et quid ſi ſit reſpondendum oppoſitionibus, 26. *ibid.*

59 Citatio ad dicendum, & ſententia eſt expedienda poſt concluſum, 1. 159

Eſt de ſubſtantia, aliàs ſit nullitas ſententiæ, 2. *ibid.*

Et in S.C. ſeruatur de ſtilo, 3. *ibid.*

Sed ſi Iudex in prima citatione comminatur, quod procedebitur vſque ad ſententiam diffinitiuam, ſufficit pro monitione, quia habet vim peremptorij, 4. *ibid.*

Secus ſi non fuerit dictum vſque ad interpoſitionem decreti, 5. *ibid.*

Coram nouo Commiſſario noua requiritur citatio, etiam ſi citandus eſſet contumax, 6. *ibid.*

Citatio quando expedienda, *in ſumma ordin.* 2. 172

Citationes, & prouiſiones intus Ciuitates, & Tribunalia Neapolis, & extra, quomodo ſint vocandæ, 16. 174

Citatus, qui non comparet, qua pœna puniatur, 10. *ibid.*

38 Citatio vbi ſit, ſi eſt hæres, & tenet, & poſſidet, ſi erit contumax, quomodo procedatur, 27. 108

Citatus ſub pœna ad dicendum cauſam quare aliquid fieri non debeat virtute pacti facti in aliquo inſtrumento, vel exequi virtute ſententiæ contra eum latæ, & ſimilibus caſibus, ſi non comparet, quomodo procedendum, 28. 109

Citatio ad aliquid exhibendum, quæ remedia competant, 29. *ibid.*

Quid obſeruandum contra citatum de parendo mandatis nè partes veniant ad arma, 30. *ibid.*

Citatus tanquam principalior, & legalior veniat reſponſurus ſuper tenore articulorum poſitionum & ſimilium, an Curia habeat eum pro confeſſo, vel à decreto appellari non poſſit, 31. *ibid.*

Citatus in vltimo inſerto tenore articulorum eſt citandus perſonaliter non domi 32. *ibid.*

Ciuis Ciuitas Ciuilitas.

14 Ciuis quis efficitur per allectionem, 1. 13

Ciues facere poſſunt Electi Neap. 2. *ibid.*

Oriundus Ciuis quis dicatur, 7. 24

Extra Sedilia Ciuitatis Neapolis non admittitur ad Collegium, niſi in dictis caſibus, vel ſit ortus in Ciuitate, vel ſit filius orti, aut nepos natus ſub Aui poteſtate, 9. 25

Quomodo prius Ciues adſcribantur per Electos, ac Sedilia vide verb. *Electi.*

26 Ciuis an poſſit eſſe Iudex, & Actuarius in propria patria, 14. 69

Et quid in paruis Terris, 15. *ibid.*

Et quid ſi adſit conſuetudo contraria, 16. *ibid.*

22 Ciuilitas acquiſita per patrem, an tranſeat ad filium, 2. 48

Claſſici.

13 Claſſici à quo cognoſcuntur, 8. 42

Clauſula.

1 Clauſula *ſine figura iudicij*, & *ſola facti veritate inſpecta*, quid operetur, 1. 2

Summaria, *ſimpliciter*, *& de plano* cuius ſit vis, 5. *ibid.*

An hæc admittat probationes non concludentes, remiſſiuè, 6. *ibid.*

8 Clauſula, *quod vaſallus non poſſit diſcedere à Terra*, an cenſeatur appoſita vbi ſit ſolitum apponi, 5. 13

18 Vt ſolus cognoſcat adimit iuriſdictionem ordinariam, 2. 38

Siue in principio, ſiue in fine ponatur, refertur ad omnia præcedentia, 18. 40

60 *Conſtituti, & precarij*, quamuis non ſit appoſita in inſtrumento, habetur pro appoſita, quia cenſetur omiſſa ex errore Notarij 11. 161

Ex ea an poſſeſſores hypothecata propria authoritate capi, 14. 162

25 Abdicatiua, vel priuatiua, quando equiparetur clauſulæ clericali, 24. 60

Per quæ verba inducatur priuatiua, 25. *ibid.*

Clauſula, *prout prædeceſſores tui tenuerunt*, quid operetur, 46. 63

Priuatiua, an tollit iuriſdictionem, vt ſolus cognoſcat ille Iudex, qui cauſam habet, 3. 62

Illa aufert priuilegium iuriſdictionis *ex Authentic. qua in Prouincia, C. vbi de crim. agi oport.* 38. *ibid.*

27 Clauſula, *quod non accedant ad loca vbi partes offenſæ degunt* poſita in remiſſione, quid operetur, 31. 74

Clericus.

11 Clericus, quamuis contraxerit ſine licentia ſui Epiſcopi, ſi reperiatur in loco deſtinatæ ſolutionis, poteſt ibi conueniri, 9. 19

Cognatio ſpiritualis.

22 Cognatio ſpiritualis reddit ſuſpectum Iudicem, etiam in cauſa filij, 4. 48

Collateralis Conſilij.

3 Collateralis Conſilij Tribunalis authoritas, & præſtantia, 1. 5

26 Eius poteſtas quanta ſit, 7. 68

3 In eo agitur de Bono regimine Regni, & omnia etiam exorbitanria ex cauſa publicæ vtilitatis poteſt facere. 4. 64

Et quid in cauſis inter partes cum intereſſe Regij Fiſci, 3. 5

Eiuſdem prouiſiones per omnes Regentes ſubſcribendæ, 4. 6

Non poſſunt ſcribi propriis manibus Regentis, 5. *ibid.*

Facit decreta, quibus dantur adiuncti, vel fit vnio Rotarum, 6. *ibid.*

Non mandat S.C. ſed ab eo petit relationem à Commiſſario de ſtatu cauſæ. 7. *ibid.*

26 An diſpenſet ætati à teſtatore ſtatutæ alienandi, & ſtandi ſub cura, 8. & 10. 68

Pluries ab eo iudicatum non reuocatur in dubium, 12. 69

Collegium Neapolitanum.

23 Collegij Neapolitani iuriſdictio, & priuilegia, 2. 50

Eius Cancellarius, & prior habet onus defendendi Doctores, ratione priuilegij, & conſtitutionis, 1. *ibid.*

Gaudent in eo concepti in Ciuitate. *In addit* 51

Collegia omnia prohibita, & quare, *in addit.* 51

An ſint licita cognoſcit Princeps *ibid.*

Noua prohibentur, ſi fiant ad emulationem alterius erecti ad idem Inſtitutum, *ibid.*

Comes Galaſſus.

23 Comes Galaſſus, quæ priuilegia habebat, vide *Priuilegium.*

Com

Index Rerum.

Comparatio litterarum.

51 Comparatio literarum, an & quando requiratur in apocis, 27. 141

52 Comparatio manus non ſufficit ad plenè probandum, 7. 143

Effectus comparationis literarum in ſcripturis, & requiſitis ad eam, 8. *ibid.*

Comparitio Comparere.

6 Comparendo citatus nulliter validat citationem, 6. 10

Validat etiam proceſſum, vt ad vlteriora procedatur, 7. & 8. *ibid.*

Comprobatio litterarum.

53 Comprobationem literarum per ſigillum, qui tractent, 11. 144

Compromiſſum.

41 Compromiſſum ex pragm. inter coniunctos eſt exceptio dilatoria, 1. 120

Quando ſit faciendum, 2. *ibid.*

Peti poteſt incontinenti poſt terminum, 4. *ibid.*

Eius ſtatutum procedit, etiam ſi fuerit petita executio ſententiæ latæ per Arbitros, 5. *ibid.*

An locum habeat vbi tractandum eſt de articulo dubio, 6. *ibid.*

Aduerſus eum non datur reſtitutio minori, 7. *ibid.*

Non poteſt peti, nec conceditur in inſtrumentis, ſententiis, obligationibus liquidis, & cauſis feudalibus, 8. *ibid.*

Nec in teſtamentis, 9. *ibid.*

Et quid ſi petatur exequutio compromiſſi ſub pœna, 10. *ibid.*

Vel exequutio ſententiæ Arbitratoris. 12. *ibid.*

Aliæ limitationes, remiſſiuè, 12. *ibid.*

Peti poteſt ante dationem termini, ſed ſemel petitum & expiratum, an iterum peti poſſit, & fieri debeat, 17. 121

An per procuratorem ſimpliciter conſtitutum ad compromittendum elapſo termino poſſet iterum compromitti, 18. 121

Eius materiam remiſſiuè, 28 122.

Compromiſſa in cauſis quando fiant. *In ſumm. ord.* 10. 178

Computa.

11 Computa ſunt reddenda in loco adminiſtrationis, & ibi conueniuntur, 7. 19

Communio.

27 Communio perpetua fieri nequit & propterea fit diuiſio non obſtante pacto, 32. 74

Conceptus, & Conceptio.

14 Conceptus habetur pro nato in eius commodo, 6. 24

Et in Ciuitate concepti admittuntur ad Collegium. *In addit.* 25

Conceſſio.

24 In conceſſione generali veniunt omnia iura, quæ poſſunt cadere in priuatum, 23. 53

Concluſio in cauſa.

58 Concluſio in cauſa quando fiat conceſſa repulſa, 28. 157

Ipſa facta clauditur os partis, & nil amplius probare poteſt, *ibid.*

Non eſt de ſubſtantia Iudicij, 27 *ibidem.*

Poſt eam defertur iuramentum ſuppletorium, 31. & 32. 158

Poſt eam poteſt Iudex ex officio interrogare partes, 33. *ibid.*

Recipiuntur probationes per euidentiam loci, 34. *ibid.*

Conditio.

27 Conditio a modo quo pacto diſtet, 23. & 24. 73

Illa poteſtatiua antea ſeruanda, 25. *ibid.*

In abſolutione criminis non ſeruata conditione, an reddi poſſit ad accuſationem, 30. 74

Reliqua vide verb. *modus.*

Con

Confeſſio.

54 Confeſſio contenta in libris an probet, 2. 145

Si contineat capita ſeparata an poſſit fateri pro parte, & pro parte negari. *ibid.*

Conrenta in libris Monaſterij parte abſente facta probat, 3.& 4. *ibid.*

Talis an ſufficiat ad probandum ſcientiam alicuius, 5. *ibid.*

Confeſſio alia iudicialis, alia extraiudicialis.& ex ea fiunt probationes, 1. 145

Iudicialis alia ad litem ordinandum, alia ad litem decidendum, alia ficta, 2. & 3. *ibid.*

Ficta quæ ſit, & quid operetur. 4. *ibid.*

Vera quæ ſit, & an confeſſus pro iudicato habeatur, 6. *ibid.*

In inſtrumento facto de matrimonio an probet matrimonium, 9. *ibid.*

Facta ſuper inepto libello an probet, 10. *ibid.*

Et quid ex inordinato proceſſu, 11. *ibid.*

Et ſi eſt ſine cauſa an probet, 12. 146

Vbi eſt facta, nulla eſt danda dilatio, niſi ad ſoluendum, 6. 145

Sed an requiratur, quod præſtetur fideiuſſoria cautio, 8. *ibid.*

Et quid de confeſſione facta in inſtrumento parte abſente, 7. *ibid.*

Et quid de ea, quæ ſit dato libello præcedente præcepto, vel non dato libello, ſed ad ſimplicem requiſitionem creditoris. 13. 146

Facta in vno iudicio an probet in alio Et quid ſi fuerit facta à procuratore, 14. *ibid.*

Et de facta in libello articulis, vel alia ſcriptura, 15. *ibid.*

Coram arbitro facta an probet quo ad Magiſtratos, 16. *ibid.*

An probet inſtantia perempta, 17. *ibid.*

Procuratoris cum ſpeciali mandato, an probet in foro contentioſo, & quid ſi fuerit facta per modum contentioſæ iuriſdictionis, 18. *ibid.*

Et quid ſi procurator falſum reſponderit, 20. *ibid.*

Quando dicatur facta per modum contentioſæ iuriſdictionis, 19. *ibid.*

Quando prætextu erroris poſſit reuocari, 21. *ibid.*

Principalis impedit appellationem, & quid de procuratore, 22. *ibid.*

Procuratoris an noceat in alia cauſa, prout confeſſio domini, 23. *ibid.*

Prælati an noceat Eccleſiæ, 24. *ibid.*

Domini in vno iudicio facta, quando probet in alio, 25. *ibid.*

Extraiudicialis parte præſente an probet, 26. *ibid.*

Et quid ſi ſine cauſa quis eam faciat de debito, 28. *ibid.*

Vel cum cauſa indiſcreta, 29. 147

Ad liberandum non requirit cauſam, 30. *ibid.*

An admittatur in iudiciis, etiam poſt ſententiam non emanata ſuper poſitionibus, 31. *ibid.*

Extraiudicialis abſente parte emanata an & quando operetur in vim pacti liberatorij, aut obligatorij, 32. *ibid.*

Et quid ſi ſit iuncta cum ſemiplena probatione, 33. *ibid.*

Et ſi alius deponat de confeſſione parte præſente, an coniungatur illa ad plenè probandum, 34. *ibid.*

Ex errore in facto emanata, an præiudicet, & probet, 35. *ibid.*

Et quando reuocari poſſit, & reuocata poſt litis conteſtationem, an ſit reuocandus error, 36. *ibid.*

Et quid ſi erraſſet in iure, 37. *ibid.*

Et quid in minore, vel fœminis, 38 *ibid.*

An reuocari poſſit tanquam erronea poſt factum præceptum guarentigiæ, 39. *ibid.*

Ex ea reficiuntur expenſæ vel ne, 40. *ibid.*

Geminata & iurata, an poſſit reuocari, 41. *ibid.*

Maximè acceptata per partem, 42. *ibid*

An poſſit pro parte acceptari, 43. *ibid.*

Et quid ſi erraſſet in facto proprio, 44. *ibid.*
Reuocari an poſſit cauſa, deciſa vel facta concluſione,45. *ibid.*
Et quid ſi adſint reſcripta Principis impetrata ante ſententiam, 46. *ibid.*
Maiores an reſtitui ad eam poſſint ex clauſula generali,47. *ibid.*
Aduerſus eam an competat reſtitutio,48. *ibid.*
Et quid ſi eſſet error in calculo,49. 148
Vel ſemel ſuper ea fuerit tranſactum, 50. *ibid.*
Et quid in confeſſione incerta, quæ non præiudicat,51. *ibid.*
Et quid in confeſſione tutoris, curatoris, vel aliorum adminiſtratorum, 52. *ibid.*
Vnius ex litigantibus an noceat tertio,53. *ibid.*
Reuocari an poſſit quis falſum in iudicio emiſſum, 55. *ibid.*
Confeſſionis materia remiſſiuè, 54. *ibid.*

Conſtitutum, & Precarium.

Vide clauſula, *Conſtituti.*

Conſiliarius.

60 Conſiliarij adiuncti dati ad ſupplendum numerum, quando dicantur ordinarij, & ſine cauſa poſſint remoueri, 25. 162
Et quando dicantur delegati, & dirempta paritate ceſſet illorum delegatio. *ibid.*
Et an ſi fuerit aliquis impeditus remanente numero ſufficienti impediatur curſus cauſæ. *ibid.*

Conſtitutio Regni.

10 Conſtitutio Regni *duram & diram*, an procedat, quando quis exercet iuriſdictionem non ſui, ſed alterius beneficiom, aut in perſonam maiori iuriſdictione præditam eius ſuperiorem, 22. 45
Conſtitutio, *vt participatio*, an procedat vbi non adſint animus iniuriandi, 23. *ibid.*

Conſules Artium.

16 Conſules artium, & eorum delegati quomodo procedant in cauſis, 5. 30
Ipſarum artium ſtatuta ligant,6. *ibid.*

Contractus.

27 Contractus ſub modo initus illo non impleto non evitiatur, 27. 74

Contumax, & Contumacia.

38 Contumax ſi compareat, tenetur reficere expenſis,1. 107
Et qualiter reficit, vide verb. *Expenſæ.*
Reficit etiam damna, non ſolum quoad perſonam, ſed etiam quoad alias res,9. *ibid.*
Et cauet de iudicio ſiſti, & de obſeruatione iudicij in loco iudicij, & in loco domicilij,12. *ibid*
Contumacia purgata poteſt opponere contra proceſſum iam factum,17. 108
Eam porgare poteſt non ſolum conuentus, ſed etiam procurator, vel amicus in cauſis ciuilibus, interpoſito decreto, cuius tenor notatur,18. 108
Illa purgata non opponitur fori declinatoria, 19. *ibid.*
Et quare 20. & 21. *ibid.*
Contra contumaces in actibus iudiciariis in non comparendo ad defenſionem cauſæ, quomodo procedatur, 24. *ibid.*
Contumax non eſt audiendus, *in ſumma erd.* 9. 173
Et quod ſpatium concedatur ad porgandam contumaciam, 23. 175
Illi perſeueranti per trimeſtre tempus in contumacia, quomodo procedatur in cauſa,26. *ibid.*
Contumacia, quibus excuſationibus euitetur,25. *ibid*
Eius iuſta impedimenta, quæ,27. *ibid.*
Quomodo incuſanda,8. 172
An incuſetur in mandato facto à Iudice, & exequi poſſit pœna ſpreti

ſpreti mandati abſque alia citatione, 9 173
Practici incuſandi, 10 *ibid.*
Ipſa incuſata reus eſt vocandus in Curia pro Tribunali ſedenti, 11 *ibid.*
Illæ in cauſa appellationis accuſantur, 11 178
A decretis contumaciatum ſi appellatur non impeditur exequtio, niſi in cauſa nullitatum apparentium ex eiſdem actis, 12. 173
Contumace reo comparente, vel eius procuratori, quæ remedia adhibeantur, 1. 176
37 Contumax pa i ur immiſſionem ex primo decreto, vide verb. *Primi decreti interpoſitio.*
35 Contumacia quomodo, & infra quod tempus incuſentur, 1. 97
Contumace affecto quid faciendum in cauſa, 22. 98
Ex eis pro editur in cauſa ad omnes actus vſque ad ſententiæ prolationem incluſiuè, 23. *ibid.*
Sed an ſine admittendæ iurium allegationes, *ibid.*
Et quid ſi quis ſit contumax in actione perſonali poſt litem conteſtatam. *ibid.*
Quia, excuſationes recipiant, 26 99
Contumacia impeditur allegato impedimento legitimo, & tunc prouidebitur iuxta qualitatem impedimenti, 29. *ibid.*
Et quid ſi ſit quis contumax pro alio crimine, 30, *ibid.*
Contumax ſuper tenore inſtrumenti liquidi ſtatim carceratur ceſſante excuſatione, 36. *ibid.*
Vt euitetur contumacia con ulitur, vt mittatur excuſator, 14. 98
An admittatur eius excuſator poſt ſeriptam interloquutoriam, vide verb. *Excuſationes.*
Et quid ſi allegetur exceptio contra Iudicem, qui fortè eſſet excommunicatus, 32. 99
In criminalibus pro parte citati non admittitur exceptio, niſi captiuitatis, infirmitatis, vel abſentiæ, 33. *ibid.*
36 Non dicitur ſine culpa, 37. *ibid.*
Admittit fori declinatoriam, etiam purgata contumacia, 1. 101
Nec petere poteſt compromiſſum, 3. *ibid.*
Et quid de perſona priuilegiata an habeat fori electionem purgata contumacia, 4. *ibid.*
Illi denegatur audientia, 6. *ibid.*
Quid in hoc ſeruetur, & decretum ponitur, 7. *ibid.*
Denegatur audientia etiam in aliis cauſis ſi Iudici videbitur, 8. *ibid.*
Qood tamen eſt mediante decreto decernendum, 9. *ibid.*
Nam ipſo facto non incurrit pœnam, niſi Iudex pronunciauerit, 10. *ibid.*
Et denegatur appellatio, 11. *ibid.*
Quæ erit eius pœna, 12. *ibid.*
Minor, & pupillus non efficitur contumax, 13. *ibid.*
Vt quis contumax dicatur, requiritur peremptorium in citatione, 14. *ibid.*
An ei competat reſtitutio in integrum, vbi fuerit ſuper tenore citatus, & contumax vigore ritus, 35. & 36. 104

Conuenire, & Conueniri.

11 Conueniri quis poteſt in foro contractus, ſi habi et, 1. 18. & 21 20
Sed præfertur forus deſtinatæ ſolutionis, 2. 18
Et attenditur in actu conueniendi ius municipale ſolutionis deſtinatæ, 3. *ibid.*
An & quando quis conueniri poſſit in alio loco quam deſtinatæ ſolutionis, 4. *ibid.*
Poteſt etiam quis in loco contractus ſtipulari per procuratorem, quamuis ab eo procurator recedat, 5. 19
Etiam quoad reſtitutionem, 6. *ibid.*
Et vbi quis exercuit adminiſtrationem computa reddit, 7 *ibid.*
Quocumque loco conueniri poteſt, qui ſoluere promiſit certo loco, & tempore, etiam ſi ibi forum non ſortiatur, 18. 26
Reliqua vide verb. *Forus.*

Copia petitionis.

39 Copia petitionis actoris ſumptibus danda eſt, 1. 110

Creditor creditum.

34 Creditor ſi minus petiit, vel recepit, an ſibi præiudicet circa ſolidum debitum, 1. 95

Et quid ſit fecerit pactum de non petendo, 2. *ibid.*

Vel appoſuerit particulam taxatiuam *tantùm*, aut ſimilem, 3. 96

Vel petiit pro reſiduo, 4. *ibid.*

Si aliquem conuenerit pro toto debito, & cùm ſolummodò deberet conſequi partem, an conuentus ſit abſoluendus, 6. *ibid.*

27 Quando ſibi præiudicet per diſſimulationem, & taciturnitatem, 4. 74

Ex cauſa lucratiua cum hypotheca præfertur creditori ex cauſa oneroſa contra opinionem *Rouiti*, 39. 75

Quando hoc procedat, 49. & 60. 78. & 83

28 Volens citare ſuper tenore, tenetur comparere perſonaliter ad liquidandum, 8. 86

Si reperitur in poſſeſſione exigendi virtute pacti annuos redditus mota lite per debitorem, manutenendus eſt in poſſeſſione exigendi lite pendente, 15. *ibid.*

31 Habens duos, vel plures obligatos inſolidum debitores, an poſſit conuenire, quem vult pro toto debito, aliis non requiſitis, 7. 93

33 Citans pro rata vnam ex pluribus in ſolidum obligatis an videatur diuiſiſſe creditum, 1. 94

Si recipit ſortem, an poſſit exigere deinde pro intereſſe, 2. 95

Si petit, ſeu recipit partem, exprimendo recipere partem ſibi competentem, an tunc cenſeatur diuidere, & ſibi præiudicet, 3. *ibid.*

Et quid ſi pars non ſit integra, ſed parum deficiat, 4. *ibid.*

An tum præiudicet aliis, 5. *ibid.*

Niſi hoc faciat ex beneficio diuiſionis, 6. *ibid.*

Et niſi contrarium fuerit expreſsè probatum, 7. *ibid.*

Et quid ſi dicat, *ſaluo iure ſolidi*, 8 *ibid.*

Culpa.

22 Culpa lata non æquiparatur dolo vbi tractatur de pœna corporali, 18. 45

D

Damna.

38 Damna reficienda ſunt, non ſolum paſſa quoad perſonam, ſed etiam quo ad alias res, 9. 107

Debitor, Debitum.

13 Debitor quando cogi poſſit ad vendendum feudum, & carcerare hæredem feudatarij debitorem, 2. 21

27 Pro pretio rerum comeſtibilium, an gaudeat dilatione data à Principe, 7. 72

Cogi an poſſit, ſi de fuga fuerit ſuſpectus ad præſtandam cautionem ante euentum diei, 5 71

Et capi an poſſit ante diem ſolutionis faciendæ per principalem creditorem, vel procuratorem, 9. 72

Detineri ſuſpectus an poſſit per Iudicem incompetentem, 12. *ibid.*

Et quid de clerico debitore, 14 *ibid.*

Et res aliena pœnes eum quando poſſit capi, 15. *ibid.*

Carceratus ad quid teneatur, 16. *ibid.*

Non carceratur ſi creditor reciperet pignora etiam non idonea, 19. 73

Carcerandus non poteſt à proprio domicilio extrahi, & quando. 20. *ibid.*

Non

.Non cauit de ſoluendo ante diem 21. ibid.

Decoctus habetur pro mortuo, & mandatum eius pro extincto, 36. 74

34 Per ſolutionem partis debiti an dicatur totum debitum agnouiſſe, 5. 96

DECISIONES.

3 Deciſio Collater. Conſil. ſuccurrens Officiali remota ſine cauſa per remedium poſſeſſorium in cauſa Pauli Æmilij Perrelli A.M.D. 19. 7

13 Eiuſdem ſuper Regio exequatur conceſſo Lauræ Spinolæ, 10. 23

17 Super cauſa agitanda in S. C. inter partes, quod ſit remittendus articulus Regiæ Cameræ, in quo Fiſcus poteſt lædi, 10. 37

21 Qua condemnatur æques Sacri Velleris ob delictum ad relegationem, 9. 49

24 Declaratur ſpectare collationem Archipresbyteratus Altamuræ ad Regis collationem, 25, 53

Et ad eundem Canonicatum Regalis Eccleſiæ Luceriæ, 25. ibid.

25 Declaratur ſpectare Curiæ Admiratiæ cognitionem cauſa Ioannis de Natali, & aliorum, 16. 57

26 Diſpenſationis ſuper ætate pro adminiſtratione feudi Marchionis Romagnani, 11. 68

Idem ſuperuenia petita diſpenſatio à Duce Caſtri Ariolæ, & Octauij Fontanaroſæ. ibid.

27 Liberationis depoſiti ad fauorem creditoris anterioris ex cauſa lucratiua, non obſtante prætenſione poſteriorum ex cauſa oneroſa, 61. 83

29 Super ſubhaſtatione Carolenorum duodecim ſalis, 9. 89

30 Super remedio capitulorum Regni intentatur inter Epiſcopum Puteoli, & Monaſterium Sanctæ Claræ, 16. & 17. 91

38 Super reductione concluſionis nouæ impoſitionis ad formam validæ concluſionis. 104

Super ſaluaguardia conceſſa vaſallis pro delictis præteritis antiquis, *in Addit.* ibid.

Qua declaratur conceptos Neapolim gaudere in Collegio, ibid.

Qua delegato à S. M. ad cauſas alicuius recuſante, eligitur alius per Collaterale, *in Addit.* ibid.

Deciſio habita inter Conſules artis pelliciæ, & chirothecarum, *in Addit* ibid.

Pro cognitione externorum de natione Florentina, quod à delegato cognoſcantur, ibid.

Arrendatores vini remittuntur ad Regiam Cameram, etiam in concurſu creditoris, in S. C. ibid.

Alia qua dicitur procedendum coram delegato. ibid.

Præſides Regiæ Cameræ etiam pro cauſis priuatorum remittuntur ad R.C. ibid.

Quod aliquando S. C. remittit, & cognoſcit articulum remiſſionis, ibid.

Declaratio, Declarare.

45 Declaratio facta per aliquem an probet reſpectu alterius, quàm interrogantis, 21. 130

Facta de ordine Iudicis probat in iudicio, 3. 128

Declarare an teneatur hæres, ſi ab aliquo patiatur moleſtiam de hæreditate, 20. 130

Quis quomodo teneatur, 4. 128

Simpliciter facta cenſetur inſolidum, & ſi declarauerit ex parte ſe eſſe hæredem, intelligatur in dimidiam, 5. 128

Tenetur & reus, & actor declarare, 13. 129

An teneatur quis quando fuerint oppoſitæ exceptiones generales, 14. ibid.

Declaratio an poſſit fieri per partes vſque ad litis conteſtationem, 15 & 21. ibid.

Et quid mortuo conuento poſt litem conteſtatam, 16. ibid.

Defenſor ſine mandato an teneatur declarare, 18. *ibid.*

Declinatoria fori.

Declinatoria fori propoſita ipſius prouiſione pendente, grauamen eſt prouidere in cauſa, 2. 17

Cœtera vide verb. *Forum.*

Decretum.

16 Decretum confirmans capitulationes in beneficium pelliciarium contra chirothecarios, 9. 11. & 12. 31

Decreti primi interpoſitionis practica, *in ſumma ordin.* 21. 174

Decreta quomodo actuarij ſeribant, 22. *ibid.*

Defenſor, Defenſio.

45 Defenſor cauſæ non habens mandatum an teneatur declarare, 17. 129

Et quid ſi falſo reſponderit, 19. *ibid.*

20 Defenſio quando permittatur incontinenti, & quando ex interuallo, 29. 46

Delegatio, & Delegatus.

16 Delegationes omnes ſublatæ ſunt per literas Regis, 11. & 16. 32. & 34

Firmè manent pro Duce Florentiæ Republica Veneta, & quo ordine in eis procedatur, 18. & 19. 34

Et quid de Hoſpitalibus SS. Annunciatæ, & S. Iacobi, 15. 33

Et quid de aliis locis piis, & Arrendatoribus, 16. & 17. 34

Delegatus Iudex conceditur, & fit competens pro faciliori ſolutione in beneficium piorum locorum, & quando, 1. 30

Ceſſat vbi agitur de diſcuſſione principalis cauſæ, ſed committitur, quod ordinariè procedat, 2. *ibid.*

Si obiiciatur crimen ex aliqua cauſa, ad Tribunal criminis remittitur cauſa, 3. *ibid.*

Donat terminum ſuper exceptione dilatoria, per quam impeditur litis ingreſſus, 4. *ibid.*

Vbi fuerit conceſſus â S. M. in cauſis alicuius ſi nolit procedere, poteſt Prorex interim alium ſubdelegare, & refertur deciſio, *in Addit.* 34

Delicta.

18 Delicta grauia quæ dicantur, quæ grauiora, & quæ grauiſſima, 15. 40

Vbi grauia ſunt quid faciendum quando poteſt procedi ad foriudicationem, *in ſumma ordin.* 7. 181

25 Delictum tribuit iuriſdictionem, vide verb. *Forum*, & verb. *Iuriſdictionem.*

Denunciatio.

63 Denunciatio litis requiritur, vt poſſit conuentus agere de euictione, 5. 167

Quamvis venditor ſciat litem motam, 6. *ibid.*

Sufficit ſi fiat principali, non fideiuſſori, 7. *ibid.*

In quibus caſibus non requiratur, 8. *ibid.*

Fieri poteſt in quacumque parte iudicij ante publicationem, 9. & ſeq. *ibid.*

An poſſit à perſona priuilegiata fieri poſt publicatum, 11. *ibid.*

Quando fiat habenti tutorem, vel curatorem, 12. 168

An ſuperſedendum in cauſa ea pendente. *ibid.*

Depoſitio.

Depoſitio principalis, vide verb. *Principalis depoſitio.*

Dictio.

11 Dictio, *vbicunque*, & *vbique*, eſt apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter, 20. 20

60 Dictio, *incontinenti*, & eius effectu, 30. 163

Differentia.

18 Differentia inter feudum, & officium,9. 38

Dignitas.

7 Dignitas an tribuat forum, 7. 11
Conſularis non eximit à ſui Iudicis iuriſdictione,8. *ibid.*

D*ilatio.*

27 Dilatio an detur à Principe debitori contra Neapolitanos, 8. 72
An proſit pro rebus comeſtibilibus,7. *ibid.*
An proſit fideiuſſori, & hæredi, 10. *ibid.*
Deciſio S. C. ſuper hoc, 11. *ibid.*

Diſpenſare.

26 Diſpenſare an poſſit Collaterale circa ætatem Doctorandi, à n.4. 66
Quid circa ætatem alienandi,8. 68
Diſpenſationis decreta,11. *ibid.*

Diuiſio.

27 Diuiſio inter veſtiarios de Platea Iudaicæ,& venditores obſelectarum,& laceratarum veſtium, 33. 74
33 Diuiſio debiti quomodo fiat pluris obligatis inſolidùm ex poſt facto,ſi omnes ſunt ſoluendi rei debendi,9. 95
Cætera vide verb. *Creditor.*

Doctores.

1 Doctores de Collegio ab ipſo Collegio cognoſcuntur,1. 47

Dolus.

20 Dolus requiritur in delictis, vbi pæna capitalis imponitur, 17. 45
Et vt teneatur *l. Iulia de vi publica*, 24. 46

Domicilium.

7 Domicilium efficit,quem ſub iuriſdictione illius Iudicis,1. 11
Triplicis eſt ſpeciei,2. *ibid.*
Illius forus an præferatur origini,5. *ibid.*
Dignitatis ratione an contrahatur,7. *ibid.*
Habitationis quibus modis conſtet,11. *ibid.*
Conſtituitur ex mercaturis, *ibid.*
Illius Iudex adeundus pro exequutione, etiam quod quis ſit forus ſortitus quauis alia ratione,12. *ibid.*
In dubio eius appellatio refertur ad Ciuitatis incolatum non originis,14. 12
Eius Iudex eſt ordinarius, 16. *ibid.*
Eius ratione quis propriè dicatur ſubditus,17. *ibid.*
Non conuenitur in aliis caſibus ſi non reperiatur in loco reus, præterquam in domicilio, 15. *ibid.*
Mutatur propter matrimonium 18. *ibid.*
8 An poſſit mutari ad libitum, 1. *ibid.*
10 Mutato an poſſit conueniri quis in foro primi domicilij, 1. 17.
Et quid dicendum circa munera 3. 18
12 Ipſius forus attenditur in actione perſonali,vide verb. *Forum.*

Donatio, Donator.

27 Donatio ſine inſinuatione an valeat,vide verb *Inſinuatio.*
Donatori non competit beneficium.vt non teneatur inſolidùm, ſed in quantùm facere poteſt, deducto ne egeat, & ære alieno, etiam poſt donationem contracto, 50. 80
Intellige vt num 51. 81
Hoc priuilegium an tranſeat ad hæredes,& quando competat creditoribus donantis,52. *ibid.*
Tranſit ad filios,53. 82
Reliqua vide verb. *Beneficium nequis teneatur.*

E

Electi Ciuitatis.

14 Electi Ciuitatis Neap. poſſunt aggregare Ciues, ſi habitent, 2. 23
Poterant prius allicere ad Sedilium honores, quod hodiè non poſſunt, 3. 24
15 Habent Tribunal ſuper annona, 1.36.
A Rege Ladislao eis circa annonam iuriſdictio conceſſa fuit, 2. 25
Eorum exercitium circa iuriſdictionem,& graſſam 3. 26
An per eos repræſentetur Ciuitas Neapolis,4. *ibid.*
Pro affirmatiua,5. *ibid.*
Pro negatiua,& quod repræſentetur per Sedilia,6. 27
Deciſio,7. 28

Emptor.

48 Emptor conuentus non tenetur reſpondere ſuper poſitionibus aduerſarij ſuper dominio rei emptæ euincentis, ſi ipſe ſciat rem eſſe euincentis,17. 136

Epiſcopus.

21 Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus eſt exequutor piarum diſpoſitionum,2. 47
55 An compellatur teſtimonium dicere,11.& 15. 149
Et an teneatur accedere ad domum Iudicis,16. 150
An iurare debeat,17. *ibid.*

Euictio.

61 Euictio,vt locum habeat, & euictus habeat recurſum, & conſequatur quanti ſua intereſt, eſt laudandus Author.1. 167
Et conſequitur quanti ſua intereſt,& melioramenta,2. *ibid.*
Euicta re ratione dominij non admittitur oblatio,3. *ibid.*
Et quid ſi ſit euicta ratione hypothecæ,4.
Euicta re,vel inſolutum data, ſi fuerit diſtracta, an actio prima remaneat, 13. 168
Denunciatio requiritur, vide verb. *Denunciatio.*

Examen, Examinatores.

48 Examen abſentis, & mulieris cuius expenſis fiat,18. 136
46 Examinandi teſtium, vide verb. *Teſtium.*
Examinandi teſtes, vbi ſunt coram Iudice, quid ſeruandum,26. 132
49 Examinatores eliguntur præuia liſta ſuſpectorum,2. 137
Et ſi fiat liſta,generalis, & calumnioſa ſuſpicionis non admittitur,3. *ibid.*
Si verò ſimpliciter ſunt nominati ſuſpecti committitur non ſuſpecto,4. *ibid.*
Si electus parti ſuſpectus fuerit, quando admiſſa ſuſpicio .e remoueri poſſit, & quæ probatio ſufficiat,5. *ibid.*
Et quo pacto procedatur in remouendo Actuarios,& Cancellarios,6. *ibid.*
50 Examinatore electo quid faciendum,1.
In electione examinatoris in S. C. obſeruat buſſula, in M. C. V. committitur Commiſſario. *In ſumma ord.* 253

Exceptio.

17 Exceptio in competentia Iudicis appoſita,an cognoſcatur per Iudicem,cui opponitur,5. 35
35 Pro parte citati,vel citandi non admittitur in criminalibus, niſi infirmitatis,vel abſentiæ, & captiuitatis,33. 99
Non numeratæ pecuniæ oppoſita quid operetur. *In ſumma ord.*28 179
44 Exceptio habentis titulum in iudicio petitionis hæreditatis impedit litis ingreſſum,15. 126
Et illa,quem de euictione tenet actio,16.
Et præſcriptionis,& vſucapionis ſi ſit liquida,17. 126
Exceptio,quod actor non adimpleuit ex parte ſua, ſi fuerit oppoſita ante litis conteſtationem,

impedit

impedit litis ingreſſum, ſecùs ſi poſt.18 126
Spolij omnium, vel maioris partis bonorum, ſi propter bellum ſit ſpoliatum impedit litis ingreſſum, 19. 126
Et illa, vt non conueniatur, niſi in quantum facere, poſſit, 20. ibid.
Impediens litis ingreſſum poteſt opponi in vim dilatoriæ, & peremptoriæ, 21. ibid.
Quo pacto procedatur in exceptione oppoſita ante, vel poſt litis conteſtationem 22. ibid.
Debitoria in quibus caſibus poſſit opponi, etiam poſt litis conteſtationem, 23. ibid.
Quando requirit altiorem indaginem, & diſcuſſionem cauſæ datur terminus in cauſa. *In ſumma ordin.*15. 174
39 Dilatoria impediens litis ingreſſum, tripliciter conſideratur, 1 110
Quæ reſpicit perſonam Iudicis quando ſit proponenda, 3. ibid.
Reſpiciens perſonam Iudicis, quæ ſit, 5. ibid.
Declinatoria Iudicis ante litis conteſtationem proponenda, & examinanda, 6. ibid.
Et quid ſi fuerit quis ſortitus forum poſt iudicij inſtantiam peremptam, 7. ibid.
40 Recuſationis Iudicis opponenda in principio litis ante actum, per quem in Iudicem ſit datus conſenſus, 1. 111
Dilatoria oppoſita coram Iudice videtur ex ea præſtitus in Iudicem conſenſus, 1. 112
Et quid ſi ſimul, & ſemel opponatur declinatoria, & dilatoria, 3. ibid.
Super dilatoria eſt expreſsè pronunciandum, nec tacitè ſufficit pronunciatum eſſe, 5. ibid.
Ita quod proceſſus eſt nullus, ſi fuerit petitum ſuper eis, expreſsè pronunciari, & non ſit factum, 6. ibid.
Ante litis conteſtationem opponenda, 9. ibid.
Appoſita poſt litem conteſtatam, ſi ex ea funditùs eradicatur iuriſdictio Iudicis, an tunc reddatur iudicium retrò nullum, 7. ibid.
Poſt litem conteſtatam an poſſit opponi, ſuperueniat ad notitiam, tunc & quæ probatio requiratur, 9. ibid.
Si declinatoria per ignorantiam, vel errorem omittatur, quid obſeruandum, 10. ibid.
41 Exceptio compromiſſi vigore pragmaticæ eſt dilatoria, 1. 120
Opponenda ante litis conteſtationem, ſeù termini dationem, 3. ibid.
Valet opponi in contractu poſt terminum, niſi fuerit contumax, 4 ibid.
42 Legitimationis perſonæ reſpicit perſonam litigantis, vt de pupillo, & minori, 1. 122
Poteſt opponi etiam poſt litis conteſtationem, 2. ibid.
De his exceptionibus remiſſiuè, 3. ibid.
Filiationis generis, ſiue gentis & quod hæres non ſit, litis conteſtationem non impediunt, 4. ibid.
Legitimationis perſonæ poſſunt opponi etiam poſt litis conteſtationem 7. ibid.
43 Exceptiones reſpicientes libellum, ſeù cauſam quomodo opponendæ, & procedendum, 1. 123
Poſſunt opponi in vim dilatoriarum, & peremptoriarum ante litis conteſtationem, & impediunt litis ingreſſum, 2. ibid.
Oppoſitæ poſt litis conteſtationem, cenſentur oppoſitæ in vim peremptoriarum, & tunc cenſentur ad merita reſeruatæ, 3. ibid.
Quando ſunt claræ, & liquidæ ante litis conteſtationem oppoſitæ impediunt litis ingreſſum, & conteſtationem, & ſuper eis pronunciandum, 4. ibid
Sed quando requirunt altiorem indaginem, ad merita reſeruantur, 5. ibid.
Iudicis arbitrio remittitur dare terminum ad proponendum, vel probandum, 6. ibid.

Per

Peremptoriæ ſunt opponendæ infra triduum, vel incontinenti, 7. 124

Sed in vim peremptoriarum poſſunt opponi etiam poſt litis conteſtationem, 8. *ibid.*

Etiam ſi ſuccubuerit, quia plenariè non deduxerit, 9. *ibid.*

Ad merita reſeruatæ dicuntur, ſi dato termino non fuerint probatæ, 10. *ibid.*

44 Impedientes litis ingreſſum, 1. 125

Quando dicantur liquidæ, vel ne, 2. *ibid.*

Omnes regulariter præſupponunt agentem experiri ſine actione, 3. *ibid.*

Quæ fundantur per viam allegationis legum, vel ſtatutorum, an & quando impediunt proceſſum, 4. *ibid.*

Et quid de Senatus Conſulti Velleiano, 5. *ibid.*

Et de ſolutionis vel liberationis, 6. *ibid.*

Et iuris iurandi, tranſactionis. & rei iudicatæ, 7. 126

Item renunciationis litis, 8. 126

Et pacta de non adeundo Iudicem, 9. *ibid.*

Et non agendo, 10. *ibid.*

Et quæ opponuntur per viam notorij, 11. *ibid.*

Et illæ, quæ ex ſtatuto, vel conſtitutione non ſunt audiendæ, 12. *ibid.*

Peremptoriæ apparentes ex narratis per actorem, aut ipſius confeſſionem, & an in quacumque parte iudicij operentur, 13. *ibid.*

Inuentarij impediunt litis ingreſſum, competentes hæredibus ſoluentibus primo venientibus, 14. *ibid.*

Excuſatio, & Excuſator.

35 Excuſationes poſt ſcriptam interloquutoriam contumaciæ, an admittantur, 26. 138

Et quid infra tempus purgandi moram, 27. & 28. 99

Excuſator vel procurator mittatur, conſulitur, vt euitetur contumacia, 24. 98

Abſentis quando admittatur, 34. 99

36 Mittendus eſt ad allegandum impedimentum, 27. 104

Et quid ſi Iudex non obſtante excuſatione pronunciet, 28. *ibid.*

Maximè vbi impedimentum eſſet notorium, 29. *ibid.*

Excuſſio.

60 Excuſſio principalis debitoris quare non requiratur in iudicio aſſiſtentiæ, 6. 161

Exequutio.

30 Exequutio extra territorium fieri poteſt decreti voluntariæ iuriſdictionis, 4. 90

43 Non datur ad rem emptam aduerſus emptorem, qui Iudicis auctoritate emerat, 15. 124

Non impeditur, ſi fuerit appellatum à decretis contumaciarum, niſi adſint nullitates ex eiſdem actis. *In ſumm. ord.* 12. 175

60 Exequutio ſi ſit facta, ſententiæ an reuocetur per nullitatis exceptionem, & teneatur reſtituere, quæ retineat, 40. 167

Et quid ſi ſententia ſit nulla ex inordinato proceſſu, an retineri poſſit poſſeſſio per creditorem, 42 164

Et quid ſi non valet hypotheca in contractu, an poſſit retinere, 43. *ibid.*

Eximens carceratum.

27 Eximens carceratum pro debito, vel alio delicto, ad quid teneatur, & qua pæna puniatur, 17. 72

Et quid ſi perſona ſit indebitè carcerata, vtrum punienda ipſa, vel eius defenſor, 18. 73

Expenſæ.

38 Expenſæ reficiendæ per contumacem integrè ſoluendæ ſunt, nec ſufficit depoſitum 2. 107

Parte tamen recuſante recipere ſufficit depoſitum, 3. *ibid.*

Quomodo

Quomodo probentur, & taxentur, 4. *ibid.*
In eorum taxatione non requiritur partis citatio, 5. *ibid.*
Praxis illas probandi, & taxandi, 6. 107
Taxantur etiam quo ad ſalarium Aduocati, & Procuratoris, 7. *ibid.*
Iudex tamen reuocet taxam ſuperfluam, 8. *ibid.*
Differt earum condemnatio, de qua in *prag. Regni*, & condemnatio expenſarum, de qua in *l. properandum*, *§. fin autem*, *C. de iudic.* 10. *ibid.*
61 Debentur à ſuccumbente, ad quas Iudex condemnare debet reum tàm iure communi, quàm Regni, 1. 165
Etiam in ſecunda inſtantia, 7. *ibid.*
Et ſi omiſerit condemnare, poterit eadem die addere ſententiæ, & pars petere poteſt, 4. *ibid.*
Ad eas condemnandus eſt victus pro ea parte litis, à qua temerè litigauit, 5. *ibid.*
Et quid ſi in certa parte iudicij habuerit iuſtam cauſam litigandi 6. *ibid.*
Et quid de expenſis poſt ſententiam, 7. *ibid.*
Quæ differentia inter condemnationem expenſarum in ſententia, & illa, de qua *in prag. Relatione citationis*, 2. *ibid.*
Quæ debentur iure actionis poſſunt peti etiam poſt ſententiam.
Secùs ſi veniunt officio Iudicis mercennario, 10. *ibid.*
Soluit victus in prima inſtantia & non auditur in ſecunda, niſi ſolutis expenſis, 11. *ibid.*
Ad eas condemnanda eſt pars, quæ in ſecunda inſtantia vicerit ex nouiter deductis, 12. *ibid.*
Et quid in cauſa criminali, 13. *ibid.*
Vel quando reus habet iuſtam cauſam litigandi, 14. 166
Ab illis quando non excuſet iuſta cauſa litigandi, 10. *ibid.*
Ad eas an teneatur, qui in prima inſtantia vicit, ſi ſuccumberit in ſecunda inſtantia, 21. *ibid.*
Et quid ſi nouæ probationes concernant factum proprium, vel alterius, de quo eidem poterat veroſimiliter conſtare, 22. *ibidem.*
Vel ſi fuiſſet petitum plus debito, 23. *ibid.*
Ad eas condemnandus non eſt homo magnæ, & approbatæ fidei 26 *ibid.*
Cætera ſupple verb. *Victus*

Exulatus.

10 Exulatus à Patria vbi conueniendus ſit, remiſſiuè, 4. 18

F

Fabricæ S. Petri Tribunal.

21 Fabricæ Tribunal in Regno eſt erectum pro executione piarum diſpoſitionum, 3. 47
Eius Iudices eligit Prorex, 4. 48
An eis iuriſdictio ſit priuatiuè ad Epiſcopum, 5. *ibid.*

Feloniæ crimen.

22 Feloniæ crimen graue, & quomodo in eo procedatur, 9. 49
Plura decreta ſuper hoc crimine lata, 10. *ibid.*

Fideiuſſor.

27 Fideiuſſor an gaudeat dilatione data debitori, & ad hæredes tranſeat, 0. 72
Deciſio Sacri Conſilij ſuper hoc, 11. *ibid*
Nec poteſt vti beneficio, quod non teneatur, niſi in quantum facere poſſit competenti principali, 56. & ſeq. 82
38 Fideiuſſor de iudicio ſiſti tenetur vſque ad ſententiam, non autem poſt, 13. 108
Non eſt obligatus ſiſtere reum in cauſa appellationis, 14. *ibid.*
Et quid ſi promiſerit repræſentare toties, quoties Curiæ videbitur, vel exibere, & parere mādatis, 15. *ibid.*

Finita

Finita inſtantia ex curſu temporis, an obligatus etiam de ſoluendo iudicatum teneatur, 16. *ibid.*

Per fideiuſſionem illam de iudicio ſiſti non dicitur quis conſentire in Iudicem, 20. *ibid*

Filius.

18 Filius ſi patrem iniuriis, & verberibus afficit, deteſtabile committit crimen, 13. 40

22 Sequitur forum patris, 1. 48

Si tamen ſit ſub eius poteſtate, ſecus ſi emancipatus, 2. *ibid.*

Vna perſona cum patre cenſetur, 3. *ibid.*

A patre oblatus Curiæ, quando poſſit puniri, & qua pœna, & ex mandato patris carceratur, 5. *ibid.*

Fiſcus.

29 Fiſcus poteſt vendere rem communem. 2. 87

An poſſit rem communem locare, vel in emphiteuſim concedere, 2. 6. *ibid.*

In pactis, & conuentionibus vtitur iure communi, & tenetur ad obſeruantiam exceptis caſibus notatis, remiſſiuè, 3. *ibid.*

Poſt perfectionem contractus nihil addere, vel minuere poteſt, 4 *ibid.*

Non obſeruando promiſſa tenetur ad totale intereſſe, 5, *ibid.*

Eius ſucceſſor an poſſit contractum infringere, *ibid.*

43 Et an competat reſtitutio aduerſus exceptiones omiſſas ante litis conteſtationem, 13. 124

Non reſtituitur in pœnarum exequutionibus poſt præſcriptionem decurſam, 14. *ibid.*

Nec ei datur exequutio ad rem emptam aduerſus emptorem, qui authoritate Iudicis emit, 15. *ibid.*

57 An ei concedenda repulſa in cauſa, 16. 153

Feudum.

13 Feudum vendere quando quis agi poſſit vide verb. *Debitor.*

Illius iuriſdictio, & fructus quando ſequeſtrari poſſint, 3. 21

25 Vendens Regia Curia an poſſit præiudicare Baroni habens priuilegium anterius, 40. 63

Reuerſum ad Regem an dicatur amplius feudum, 42. *ibid.*

Et quid quando Rex ſemper conceſſit, & ex conceſſione arguatur, animum Regis non fuiſſe velle incorporare, *ibid.*

Foriudicationis ſententia.

Ad foriudicationis ſententiam vbi proceditur, comparet amicus, vel alius allegando aſſentiam, & quæ requirantur, *In ſumm. ord.* 8. 182

Forus.

7 Forus competens eſt domicilij, 1. 18

Originis quando attendatur, 5. *ibid.*

Sortitus quis ratione dignitatis, vel officij, 10. 15. *ibid.*

10 Ipſo mutato coram quo Iudice conueniendus, 2. 17

De originis, domicilij, & rei ſitæ remiſſiuè, 5. 18

Vide cætera verb. *Originis*, & *Domicilium.*

11 Quis, quomodo, & quando illum ſortiatur ratione contractus, 1. 18. 21. 10

Quis attendatur contractus, vel pro motu ſolutionis, 2. 18

Cætera vide verb. *Conueniri.*

Contractus in quo teſtamentum eſt conditum, attenditur, 8. 19

Sortitur illum deſtinatæ ſolutionis, ſi ibi reperiatur, 9. & 10. *ibid.*

Vel habeat bona, 13. *ibid.*

Et

Et vbi expreſsè renunciauerit foro domicilij, & ſe ſubmiſit foro contractui, 14. ibid.
Renunciatio non tamen fieri poteſt in præiudicium Epiſcopi, vel Baronis, 15. ibid.
Sortitur illum contractus ex iuramento ibi reſponderi, 16. 20
Sortitur ſi promiſit quis ſe præſentare coram Iudice contractus, 17. ibid.
Non declinatur, ſi fuerit promiſſum poſſe conueniri vbique locorum, 19. ibid.
12 Sortitur ratione rei ſitæ, ſi ibi reperiatur, 1. 20
Procedit in hypothecaria, & mixta actione, 2. ibid.
Et in actione in rem ſcripta, vel in iure prothomiſeos, 3. ibid.
Secùs ſi agatur actione perſonali, quia tunc attenditur forus domicilij, 4. ibid.
Sortitur ratione feudi, 5. ibid.
56 Eius electio ao detur priuilegiatis contumacibus, 4. 101
39 Mutatus perempta inſtantia, opponitur declinatoria, 7. 110
60 Declinatoria non eſt locus in iudicio ſummario poſſeſſorij, 19. 162
14 Sortitur quis allectione ex *l. Ciues, Cod. de Incol. & cenſ. lib.* 10. 1. 21
16 Et ratione delegationis, vide verb. *Delegatus.*
19 Sortitur ratione damni illati, 1. 41
Et ratione communis patriæ, vt Romæ, 2. ibid.
Item ratione legationis, ibid.
Ratione manumiſſionis, 3. ibid.
Et ex matrimonio, 4. ibid.
Ratione ordinis, vel clericatus, vel ſtudij, 9. ibid.
Et quando ſortitur ratione familiaritatis, 7. ibid.
Ac ratione militiæ, 8. 42
21 Et ratione pietatis, 1. 47
22 Et ratione patriæ poteſtatis, 1. 48

Et quando ratione Religionis, 6. ibid.
Et quid de militibus S. Iacobi, Alcantaræ, & Sanctæ Mariæ de Mercede, 7. ibid.
23 Sortitur ratione priuilegij, ſeu conſtitutionis, 1. 50
Quo fori priuilegio gaudet priuilegiatus etiam in annexis, 4. ibid.
Et ipſe priuilegiatus in cauſa indiuidua debet remitti ad forum ſuum, 5. ibid.
Fori priuilegio Togatorum, nec tacitè, nec expreſsè valet renunciari, 7. 51
Non enim poteſt præiudicare Iudici, 8. ibid.
25 Sortitur ratione originis, domicilij, delicti, & loci in criminalibus, 1. 55
Delicti eſt principalior, 2. ibid.
Sed quando attendatur, vel nè, 3. ibid.
Caſus, in quibus quis ſortitur forum, remiſſiuè, 5. ibid.
Delicti quando attendatur, vbi quis delinquit in iuriſdictione alterius, 6. p. 55 15. 56
36 Fori declinatoriam amittit contumax etiam purgata contumacia, 1. 101
Non tamen ipſis Baro, vel Eccleſiaſticus cui fit præiudicium, 2. ibid.

Fuga.

27 De fuga ſuſpectus quando poſſit detineri per Iudicem incompetentem, 12. 72
Et quid in criminalibus, 13. ibid.
Cætera in verb. *Debitor.*

G

Graſſerij.

15 GRaſſerij Ciuitatis Neapolis, vide Verb. *Elect.*

Gubernatores.

18 Gubernatores Regiæ raczæ quas habeant inſtructiones, 1. 38

H

Hæres.

26 HÆres ad feudalia non tenetur ſeruare factum illegitimum teſtatoris ſine aſſenſu 1. 9. 68

45 Si interrogetur, an teneatur declarare, ſi ſit hæres ex teſtamento vel ab inteſtato, 23. 130

An teneatur declarare, quando ab aliquo patitur moleſtiam de hæreditate, *ibid.*

Homo.

61 Homo magnæ, & probatæ fidei ſi ſuccumbit in cauſa, non eſt ad expenſas condemnandus, 26. 166

Effectus, qui proueniunt ex præſumptione honeſtæ perſonæ, 27. *ibid.*

Hypotheca.

27 Hypotheca tacita quæ competit pupillis, & ſimilibus in bonis tutorum, non competit eius creditoribus, quia eſt perſonalis, 55. 82

I

Immiſſio, Immiſſus.

IMmiſſio ex primo decreto quando ordinari poſſit. *In ſumma ord.* 18 174

37 Immiſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, vide verb. *Primi decreti interpoſitio.*

Impedimentum.

36 Impedimentum allegare, vide verb. *Excuſator.*

Imperitia.

20 Imperitia quando æquiparetur dolo, 16. 45

Infans.

5 Infans quomodo citandus, 2 9

Infirmitas.

35 Infirmitas abſentis citati cum allegatur, an ſit dandus terminus congruus attenta loci diſtantia ad fidem infirmitatis præſentandum eum mandato, 35. 99

Iniuria.

20 Iniuriam nemo facere poteſt, niſi qui ſcit ſe iniuriam facere, 2. 44

Illam facientis effectum conſiderandus, 3. *ibid.*

Irrogatur Iudici quando illius dignitas diminuitur, 10. 45

Impedimentum.

Impedimenta iuſta ad excuſandum contumacem, quæ dicantur, *In ſumm. ord.* 27. 175

Inquiſitores.

20 Inquiſitores poſſunt procedere contra Dominum temporalem impedientem familiam eorum deferre arma, 1. 45

Inquiſitio.

Inquiſitionis quot ſint ſpecies. *In ſumm. ordin.* 2. 180

Inquirere

Inquirere ex officio an poſſit Iudex ſine accuſatore, 3. ibid.
Et de Ritu M.C.V.4 ibid.

Inſinuatio.

27 Inſinuatio requiritur in donatione vltra 500. aureos, aliàs corruit; & quid interueniente iuramento, 40. 75
Quid ſi cum iuramento fuerit renunciatum inſinuationi, 41. ibid.
In præiudicium tertij hoc iuramentum, & renunciatio quid operetur, 42. 76
Quare huic inſinuationi obſtet iuramentum 41. 77
Non requiritur, ſi fiat donatio coram Iudice, 44. ibid.
An requiratur in donatione deliberatè facta, & geminata, 45. ibid.
Non requiritur in Regno, vbi proceditur ſola facti veritate inſpecta, 46. ibid.
De conſuetudine an requiratur, 47. ibid.
An requiratur in donatione facta ab auia nepoti, 48. ibid.

Inſtantia.

35 Inſtantia perempta an inducatur litis pendentia per citationem, 17. 98
An pereat vbi cauſa erit in conciſtorio Principis, 18. ibid.
Et quid in S.C. 19. ibid.
Et quid in cauſis fiſcalibus, & Eccleſiaſticis, 20. ibid.
Et quid obſeruarum fuerit in Collaterali Conſilio ob præſentiam Proregis, qui repreſentat perſonam Regis, 21. ibid.
Et quid in cauſis coram Iudicibus delegatis vertentibus, ibid.
Quando dicatur perempta. *In ſumm. ordin.* 19. 174

Inſultus.

18 Inſultus cum armis excogitatus graue eſt delictum percuſſione ſecuuta, 14. 40

Interpretatio.

25 Interpretatio antiqua non eſt mutanda, 43. 39

Interrogatus.

45 Interrogatus reſpondens, eius reſponſio probat, 8. 129
Et quid ſi falſum reſpondeat, 9. ibid.
Et quando potuit reuocare confeſſionem, 10. ibid.
Non probato errore ſi appellauerit, poterit in ſecunda, inſtantia facere id, quod in prima, 11. ibid.
Sed quid ſi non appellaucrit, vel in cauſa appellationis non probauerit, an petere poſſit reſtitutionem ex clauſula generali, 12. ibid.

Iudex.

Iudex qua ratione poſſit iudicare in alio, quam ſit petitum, 4. 2
An debeat, & quando pronunciare ſuper incidentibus, & emergentibus, 8. ibid.
Competens quis dicatur, & quando fiat, vide verb. *Forum.*
2 Ordinarius cognoſcit de incompetentia, & ideò citatus coram eo, comparere, & petere remiſſionem debet, 5. 4
Nomen ipſius in citationibus eſt ponendum, 3. ibid.
Competit ei iudicare ſuper incompetentia, 12. ibid.
Competens efficitur ratione dependentiæ, 7. ibid.
Et ratione reconuentionis, 5. ibid.
Niſi notoriè iuriſdictione careat, 10. ibid.
18 Non poteſt exercere iuriſdictionem extra limites ſuæ iuriſdictionis, & alios, & ſi dubitet, nulliter agit, 21. 41

56 Eius ſalarium,& expenſæ quæ,2. 208

25 Aliàs incompetens quando efficitur competens in puniendo ratione offenſionis,11. 56

Inferior an poſſit punire ſuperiorem delinquentem in ſua iuriſdictione,12. ibid.

An poſſit punire non ſubditum offendentem eius ſubditum extra eius iuriſdictionem, 13. ibid.

Et quid in ordinario,18. 59

Cumulatiuam habet iuriſdictionem, ſi coram eo ſit commiſſa falſitas,21. ibid.

Concurrens cum Iudice habente priuilegium cum clauſula, priuatiuè, quis præferatur, 23. ibid.

An ſit locus præuentioni inter eos, 23. ibid.

26 Cuius ætatis eſſe debeat 1. 64

In propria patria an quis eſſe poſſit,14. 69

30 Requiſitus admittere citationem recuſans in ſua iuriſdictione contra reum ab habente iuriſdictionem ſuper illo caſu punitur, 3. 90

58 Ex officio poteſt partes, & teſtes interrogare,33. 158

61 Debet condemnare victum ad expenſas tàm de iure communi, quàm Regni, etiam quod non fuerit petitum,1 & 3. 165

Cætera vide verb. *Expenſa.*

Iuramentum.

45 Iuramentum de calumnia non eſt in vſu,1. 128

Obſeruatur ſolum quo ad interrogationes,& quomodo practicetur,2. ibid.

50 Suppletorium quando poſſit dari, 7. 138

55 Iuramentum qua forma præſtetur,1. 148

Sufficit præſtari ſuper quacumque ſcriptura licet non ſacra habito reſpectu ad ſacra Dei Euangelia. ibid.

An ſufficiat,ſi dicatur, *iuro ad ſancta Dei Euangelia*,3. 149

Quod quando obſeruatur in Regno,4. ibid.

Tactus ſacrorum Euangeliorum habet locum in cauſis à iure expreſſis,5. ibid.

Sed an ſufficiant aliæ ſcripturæ in locum Euangeliorum,6. ibid.

Proregis qua forma præſtetur in ingreſſu,7. ibid.

Et qua forma iurent Regentes, & Electi Ciuitatis,8. ibid.

Qua forma præſtetur per Conſiliarios & perpetuos Miniſtros,& temporales,9. ibid.

Et quid de Regentibus Cancellariæ,Auditoribus,& aliis, 10. & 11. ibid.

Forma præſtanda à Cardinalibus,& ſimilibus,19. 150

Eius materiam qui tractent,20. ibid.

Qua forma præſtetur ab Eccleſiaſticis,17. ibid.

58 Suppletorium an poſſit deferri poſt concluſum in probatione facienda per dilationem iuramenti ſuppletorij,31. 158

Vtrum non deferatur in cauſis ſummariis,32. ibid.

Iuriſdictio.

13 Iuriſdictio quando ſequeſtrari poſſit,3. 21

Practica circa eius ſequeſtrum, 4. ibid.

18 Cenſetur conceſſa priuatiuè Domino feudi ad ordinariam,3. 38

Conceſſa alicui officiali non cenſetur priuatiuè ad M. C. 6. ibid.

Quando cenſeatur conceſſa priuatiuè, & quando cumulatiuè,8. 39

Æqualem habentes eam præuentioni locus eſt etiam per citationem,9. ibid.

Habens contra ſuos Officiales, intelligitur ſi in officio delinquant 11. ibid.

Et quando illam exercere poſſunt contra offendentes eorum Officiales,17. 40

Quando eſt conceſſa perſonæ, & non officio non cognoſcit M.C. V.7. 29

20 Eſt diſtincta maritima à terreſtri Admirati in mari, & Iuſtitiarij in terra,6. 44

Habens

Index Rerum.

Habens maritimam, & intromittens ſe in terreſtri vel è contra punitur, 7. *ibid.*

Illam defendere omnibus Magiſtratibus eſt pœnali iudicio conceſſam, 8. *ibid.*

Etiam ad ſubditos prorogatur, quando eam impedire volunt, 9. *ibid.*

Prorogatur ex diſpoſitione iuris, etiam contra Collegam pro turbatione, 13. 45

Pro eius defenſione Officialis poteſt capere arma, & mandare, vt capiantur, ſi illi fiat impedimentum, 14. *ibid.*

Non eſt turbanda illa Officialium, 28. 46

Illam vſurpans quando puniatur, 22. 45

25 Iuriſdictionem habet de delicto in mari commiſſo, mari adiacens territorium, 4. 55

Habens incertas perſonas, an accreſcere poſſit illam, & ſibi non ſubditum facere ſubditum ratione delicti, & quando partium prorogatione fiat competens Iudex, 7. & 15. 56

Illam tribuit delictum, 7. *ibid.*

Etiam contra priuilegiatum, 8. *ibid.*

Et prorogat etiam quo ad ſtatutum loci delicti, 9. *ibid.*

Etiam ſi Iudices ſint diuerſarum Prouinciarum vel vnius loci ſeparatam habentes iuriſdictionem, 10. *ibid.*

Illam vſurpans an puniatur à Iudice, cui vſurpatur, 14. *ibid.*

Conceſſa iuriſdictione pro aliquo negotio ratione cauſæ, an poſſit ſe intromittere pro alia cauſa, etiam inter eaſdem perſonas, 15. *ibid.*

Iuriſdictio prorogari, quando poſſit per offenſionem, vel impedimentum, 16. 57

Cumulatiuè tribuit. *tex.* *in* L. *nullum* C. *de teſtib.* 21.

Conceſſa incertum genus perſonarum iuriſdictio priuatiuè, an cenſeatur pœnitus aliarum excluſiua, 26. 60

Tributa alicui ſpeciali Magiſtratui ſuper alicuius cauſæ cognitione, an adimatur ordinaria Magiſtratus, vel vterque cognoſcat, 31. 61

Illius cumulatio an tollatur per clauſulam priuatiuam, 35. 62

Habens illam conceſſam ratione loci an præferatur habenti cum clauſula priuatiua, 35. *ibid.*

Competens virtute priuilegij inſerti in corpore iuris, an ſecundum priuilegium ſit ſublatum, non facta mentione de primo, 37. *ibid.*

Eius prorogatio tàm à lege, quàm ab homine inducta an ceſſet vbi fuerit conceſſa priuatiuè, 38. *ibid.*

26 In propria patria illam quis exercere, an poſſit, 14. 69

55 Non perpetuatur per citationem nullam, aut circunductam, 16. 98

19 Iuriſdictio Caſtellani in milites, cæteraſque perſonas deputatas pro ſeruitio Caſtri. 8 42

Quid ſi delinquatur extra Caſtra.

Et quomodo obſeruatur in Caſtro nouo Ciuitatis Neap.

Ad quem ſpectat cognitio, & an ſua ſit iuriſdictio. *ibid.*

Denegatur Iudici reſpectu rerum, & certarum perſonarum, & feudorum. *ibid.*

L

Laudatio Authoris.

63 LAudatio Authoris, vide verbo *Euictio*, & verb. *Denunciatio.*

Laudum.

41 Laudum latum ſine citatione per Arbitros eſt nullum, 24. 121

Et quid ſi adeſſet pactum, quod poſſit fieri partibus abſentibus, & non citatis, 25. *ibid.*

Quando valeat latum vltima die termini, qua compromiſſum expirat, 26. *ibid.*

Læſio.

36 Læſio enormiſſima vbi adeſt, non eſt opus abſolutione à iuramento, nam dolus præſumitur, 21. 103

Lex.

24 Lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi, 6. 52

25 *Lex nullam, C. de teſtib.* cumulatiuè præbet iuriſdictionem Iudici, coram quo eſt commiſſa falſitas, 21. 60

An procedat in præiudicium Baronis, & Domini, 28. 61

Eius fori exceptionis prohibitio an ſit perſonalis, vel realis, 29. *ibid.*

An ex ea ſit adempta ordinaria iuriſdictio, vel cumulatiuè conceſſa, 33. 62

27 *L. ſi cui per vltimum, C. de non numerat. pecun.* procedit in exceptionibus, quæ non ſunt tranſmiſſibiles, & ceſſibiles, prout eſt exceptio non numeratæ pecuniæ, 54. 82

Libri.

52 Librorum quot ſint genera, & quando probent libri, 2. 142

Liquidatio.

28 Liquidatio vbi fieri debet inſtrumenti, qua forma fiat citatio, 7. 86

In ea creditor perſonaliter comparere debet pro interrogatione facienda, 8. *ibid.*

Nec aliqua excuſatione valet excuſari, vt non accedat, etiam ſi fuerit in dignitate conſtitutus, 9 *ibid.*

Excuſantur moniales creditrices pro quibus accedit Hebdomadarius, 10. *ibid.*

Non excuſatur tamen puella, quæ in Monaſterium educatur, 11. *ibid.*

Lis, Litigans, Litigium.

Lite pendente manutenendus eſt creditor ſuper exactione cenſus, vel alterius promiſſi, 15. *ibid.*

Etiam in actionibus perſonalibus, 16. *ibid.*

35 Litis pedentia non inducitur per citationem nullam, vel circunductam, 14. 98

Nec per citationem, in qua inſtantia eſt perempta, 17. *ibid.*

61 Litigans temerè ad expenſas condemnandus, 5. 165

Litigandi iuſta cauſa quæ ſit, remittitur arbitrio Iudicis, 15. 166

Habens Doctorem pro ſe, an dicatur habere iuſtam cauſam litigandi, 17. *ibid.*

Et quid de opinione excellentis Doctoris viuentis, 18. *ibid.*

Litigandi iuſta cauſa, an dicatur error iuris dubij intricati, qui æquiparatur errori facti, 19. *ibid.*

Litigandi iuſtam dicitur habere cauſam, ſi teſtes extra iudicium ſe iactauerunt ſcire veritatem, & poſtea receſſerunt, vel ſunt mortui, 20. *ibid.*

Litigioſa res.

13 Litigioſa res an efficiatur pendente iudicio venditionis feudi ſuper actione perſonali, 5. 21

Quomodò, & quando iure canonico, & authenticorum efficiatur, & contrahatur hoc vitium in actione perſonali, 6. 22

An ſi eſſet quæſtio ſuper iure annexo ipſi rei, non ſuper re eſſet litigioſa res, 9. *ibid.*

Litteræ.

15 Litteræ miſſiuè abſenti quando probent, 6. 143

Authenticatæ an probent plenè 9. *ibid.*

Si contineant plura capita, an poſſint pro parte negari, 10. *ibid.*

35 Litteræ Suæ Maieſtatis pro iuriſdictione Electorum, 2. 25
Concernentes adminiſtrationem per Sedilia, 8. 28
Nouiter emanatæ pro dicta authoritate, 14. 29

Literæ Cambij.

51 Literarum Cambij exequutio, & quæ admittantur ad impediendum exequutionem exceptiones, & in ſpecie de exceptione non numeratæ pecuniæ, & earum ſubſcriptio per teſtes habentes notam manum, 28. 141

Locus.

Locus in quo, quis comparere debet, neceſſe eſt, vt exprimatur in citatione Iudicis delegati, non autem ordinarij, 1. 10
Si non fuerit tutus, non arctatur comparere citatus, ſed eſt mutandus, 2. ibid.
Nec etiam per procuratorem tenetur comparere, 3. ibid.
Etiam quod ſit facta promiſſio ſoluendi in certo loco, quia eſſet debitor arctandos ſolutionem facere in loco tutiori, 4. ibid.
Extenditur, ſi adeſſet peſtis, vel aëris intemperies, 5. ibid.
Contractus, & deſtinatæ ſolutionis forum tribuit, vide verb. Forum.

M

Magnæ Curiæ.

MAgnæ Curiæ Vicariæ, Tribunalia, & eorum præeminentiæ, 12. 7

Maleficia.

20 Maleficia diſtinguunt voluntas, & propoſitum, 4. 44
In eis attenditur voluntas, non exitus, 1. 44
& 31. 46

Mandatum.

Mandatum ad exhibendum exequutionem factam ſi fuerit non comparente reo prouidebitur, quod compellatur in contumacia, in ſumma ordin. 29. 180
Idem quod conſignet copiam ſcripturæ infra tot dies, aliàs compellatur, 30. ibid.
Si fiat ad declarandum, ſi eſt hæres in contumacia, decernitur, quod compellatur, 24. 179
Si fiat quod pareat ſindicatui non comparente, decernitur quod compellatur, 26. ibid.
Mandatum ad reluendum quæ requirat, 27. ibid.
28 Mandatum, ſeu præceptum viua voce factum, quando tranſeat in rem iudicatam, 4. 86
60 Spreti mandati pœna quomodo exigatur in Regno, 27. 162

Maritus.

42 Maritus agens nomine vxoris non exhibito mandato, an iudicium ſit nullum, 9. 123

Matricula.

Matriculis diſpenſari non poteſt ex ordine Regis in doctorandis. In Addit.

Matrimonium.

7 Matrimonium mutat forum, 18. 12

Milites, Militantes.

20 Milites à quibus delictis excuſantur, 33. 47
Eorum priuilegia, 35. ibid.
22 Ordinis S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantharæ, & S. Mariæ de Mercede an gaudeant priuilegio fori, 7. 48
Et quomodo contra eos proceditur, 8. ibid.

S 4 18 Mili

18 Militantes in Curia Principis fori præſcriptione non gaudent,ſi pro priuatis negotiationibus conueniantur,16. 40

Modus.

27 Modus, & conditio in quibus æquiparantur,22. 73
Per quæ verba inducantur, 23. & ſeq. ibid
Modi natura quæ ſit, 26. 74
Et non impleto,contractus non viciatur,27. ibid.
Modi adimplendi remedia, 28. ibid.
Et pro adimplemento datur etiam actio in perſonam, 29. ibid.
Et quid in abſolutione criminis an modo non impleto reſoluatur, 30. ibid.

Mora.

61 Moram num contrahat debitor, quando non ſoluit petenti plus debito,24. 166

Mulier.

36 Mulieri obligatæ in alienam cauſam ſuccurritur,23. 103
Et quid ſi ſe obligauit pro liberanda exequutione contra virum 24. ibid.
58 An poſſit mulier,Eccleſia, & ſimiles ponere de directo contraria in articulis,4. 156

Mutuum.

Mutuum an poſſit quis probare abſque termino,3. ibid.

N

Neapolitana Ciuitas.

15 NEapolitana Ciuitas habet officium Graſſiæ,& iuriſdictionem,2. 23
An repræſentetur per Electos,4. 2 6,27.7.& 8.28.
Adminiſtrationem per Sedilia tenet ex literis Regis, 8. ibid.
Liberam habet facultatem ſe congregandi,nec valet à Prorege, & Miniſtris impediri,9. 15. & 16. 29
Concludit per quatuor ex Plateis,& exequutioni demandatur, etiam pro recurſu ad Regem, 10. 11. & 12. ibid.
Licet ei Oratorem aſſiſtere facere apud S.M.13 ibid.
14 Eorum Electi alliciunt ad ciuilitatem,1. 23

Neapolitanorum priuilegia.

7 Neapolitanorum priuilegia an gaudeat nupta Neapoli, 21. 12
Et quid in reſtitutione dotis,22 ibid.

Negantes.

51 Negantes ſubſcriptionem propriam ,qua pœna puniantur, 15. 141
Factum proprium vtrum pœna detur Iudicis arbitrio.*In ſumm. ordin.*5. 177

Negligentia.

40 Negligentia quando remouet Officialem à iudicando,& quomodo probanda, vt priuari poſſit ex ea,18. 117

Nobiles.

14 Nobiles gaudent honoribus in Sedilibus Ciuitatis Neapol. & habentur ac eſſent orti,& oriundi, 4. 24
Eorum ciuilitas probatur per literas ſex virorum nobilium, nec alia probatione indigent, ibid.
Gaudent honoribus Sedilium in literis ſex Nobilium, 5. ibid.
Sufficit, vt ſint concepti, vt habeantur

habeantur in Ciuitate nati, 6. ibid.

Nominatio teſtium.

46 Nominatio teſtium extra locum, quando fiat, 11. 131
Et quid vbi eſſent teſtes ſenes, valetudinarij, vel partes ità voluerint, 12. ibid.
Et in his an ſtetur fidei à partibus Electorum, non à Curia approbatorum, 13. 132
An detur probatio contraria, 14. ibid.
Et quid ſi fiat nominatio extra Regnum, 15. ibid.
Quid obſeruetur tàm circa teſtes nominatos extra, quàm infra Regnum, 16. ibid.
Cautela traditur pro euitando depoſito in nominatione facta extra Regnum, 17. ibid.
49 Si eſt calumnioſa, vel generalis, non admittitur, 3. 137
In nominatione extra, vel infra Ciuitatem, quod tempus concedi debeat, In ſumma. ordin. 2. 177
Illâ non veens reus, quid ſeruetur, 3. ibid.

Nullitas.

60 Nullitatis exceptio an retardet exequutionem, 40. 163
Impedit ſententiæ exequutionem; & quid ſi nullitates appareant ex ſuſpicione actorum, 38. ibid.
Et quid ſi de eis conſtet ex reuolutione car arum ibid.
Nullit s vbi principaliter intentatur, requiritur libellus, 41. 164
Quando requiratur depoſitum, & declaretur ſpecies, ibid.
40 Nullus eſt proceſſus vbi citatus non eſt de iuriſdictione citantis, & cauſa non eſt expreſſa in citatione etiam ſi non compareat citatus, 8. 112
An ſit nullus proceſſus ex exceptione eradicante iuriſdictionem

Iudicis oppoſita poſt litem conteſtatam, 7. ibid.

Nuntius.

12 Nuntius, ſeù ſeruiens alicuius Curiæ quomodo relationem citationis facere debet, 2. 23
Si vni eiuſdem commiſſa eſt citatio, an poſſit ab alio fieri, 3. ibid.
Non habet aliquam iuriſdictionem circa citationis actum, ſed ſolum habet exequutionem, 4. 94
Nec actus affigendi citationem, 5. ibid.
Si omiſerit in relatione ponere illam clauſulam, *ſolita habitationis*, vel *modo, & forma &c.* an ſufficiat, ſi dixerit, *modo, & forma, vt ſuprà*, 8. ibid.
Et quid vbi citatus habet duas domos, 9. ibid.
Eius relationi ſtandum eſt, 10. ibid.
Et quid ſi dubitari contingat de fide eiuſdem relationis, 11. ibid.

O

Oblatio.

62 Oblatio rei euictæ an admittatur, ſi fuerit euicta ratione dominij, 3. 167
Et quid euicta ratione hypothecæ, 4. ibid.

Obligatio penes acta

38 Obligatio penes acta quo pacto inculcetur, & quomodo procedatur ad eius exequutionem, 25. 108
Habet exequutionem paratam In ſumma ord. 1 3. 173

Obſeruantia.

Obſeruantia circa mandata, & citationes inſtrumentorum, quæ vocantur in Curia pro Tribunali ſedente. In ſumm. ord. 21. 179

Circa

Circa mandat,ſequeſtra,& banna,23. ibid.
De mandato aduerſus pactum, obligationem, & laudum, 25. ibid.

Originis, Originarius.

7 Originis forus quando contrahatur,3. 11
Quomodo probetur,4. ibid.
An præferatur domicilij, 5. ibid.
Et quid ſi fuerit vocatus ad numera,6. ibid.
8 Originarius,derelicta propria origine, ſi in aliam prouinciam ſe contulit quæ non eſt ſub ditione eiuſdem Regis,amittit originem, 4. 13

Officialis.

3 Officialis electus ad beneplacitum per S.M. dicitur perpetuus, 15. 7
Perpetuus non niſi à Principe ſuſpendi, vel remoueri poteſt, & quando,17. ibid.
Quæ probatio requiratur, vt poſſit remoueri,18. ibid.
Remotus ſine cauſa habet remedia poſſeſſoria,19.& 20. ibid.
Remotus ab aliquo officio, ad illud non aſſumitur iterum, 20. 8
Promotus contra ordinem S.M. remouetur,22. ibid.
Extraordinarius,& ſupernumerarius creari non poteſt, & remouetur,23.& 24. ibid.
20 Officiales poſſunt capere arma, & mandare, quod capiantur, & indicere bellum contra impedientes ſuam iuriſdictionem, 14. 45
Agentes aliquid in adminiſtratione vel pro adminiſtratione ſui officij dolus excluditur, 32. 47
40 Remouetur à iudicando ob negligentiam, & quando ob eam priuari poſſit,18. 117

P

Pactum.

27 PActum, quod quis poſſit propria authoritate capere poſſeſſionem, vel rem valet, & quando practicatur,35. 74

Pœna.

20 Pœna capitalis parcenda venit agenti ſeruitia vtilia Principi, 34. 47

Par in parem.

Par in parem non habet imperium, quomodo intelligatur, 12. 45

Pater.

22 Pater & filius vna cenſentur perſona 3. 48
Poteſt carcerare facere filium,5 ibid.

Percutiens.

20 Percutiens aliquem in ludo ſolito,& conſueto, licet mors ſequatur, non tenetur cum abſit dolus,10. 45

Peſtis.

6 Peſtis in loco exiſtens non arctatur citatus comparere, prout etiam ſi adeſſet aeris intemperies, 5. 10

Piæ diſpoſitionis.

21 Piæ diſpoſitiones, & legata habent forum ſeparatum Reuerendæ fabricæ in hoc Regno, 1. 47
Forum exequutor eſt de iure Epiſcopus vti Delegatus Sedis Apoſtolicæ,2. ibid.

Et

Et tum hic erectus pro eis Tribunal fabricæ, & quomodo ille exequantur,3. *ibid.*

Poſſeſſio.

37 Poſſeſſio ex primo decreto, vide verb. *Primi decreti interpoſitio.*

Prælatio.

27 Prælatio conceſſa creditori ex cauſa lucratiua creditori ex cauſa oneroſa poſteriori, 64. 84
Cætera vide verb. *Creditor..*

Præſcriptio.

35 Præſcriptio non interrumpitur per citationem circumductam, 15. 98

Præſentatio ſcripturarum.

58 Præſentatio ſcripturarum, & receptio teſtium pro earum comprobatione quando admitti debeat, 29. 157
Atteſtationum teſtium examinatorum extra locum receptorum an extra tempus fieri poſſit, 30. *ibid.*

Pretij nomen.

29 Pretij nomen,& verbum diſtrahere ſolum ad venditionem pertinet,7. 88

Præuentio.

25 Præuentio an locum habeat inter Iudicem ordinarium delinquentis, & Iudicem, coram quo eſt commiſſa falſitas, 21.60.& 32. 61

Primi decreti.

37 Primi decreti interpoſitio fit contra contumacem, per quod in actione perſonali fit exequutio pro menſura debiti, pro qua ponitur actor in poſſeſſionem bonorum debitoris,1. 105
Ex quo non expellitur reus à poſſeſſione,ſed ambo poſſident, 2. *ibid.*
Poteſt tamen ex cauſa expellere poſſeſſorem Iudex, & conſtituere illum creditorem poſſeſſorem,9. *ibid.*
Taliter poſſidens an habeat interdictum vti poſſidetis, 3. & 10. *ibid.*
An habeat beneficium *l. in tantum*,4. *ibid.*
An lucretur fructus,5. *ibid.*
An præſcribat,6. *ibid.*
Habet taliter immiſſus eorum rei,in qua eſt facta immiſſio, 3. *ibid.*
Ipſe locat,percipit fructus, & vendit,8. *ibid.*
Et vbi fuerint bona mobilia, quid ſit decernendum ex primo decreto ſuper immiſſione,11. *ibid.*
Et quid in iuribus incorporalibus,12. *ibid.*
Et quid operetur hæc immiſſio in actione reali,13. *ibid.*
Differentia inter immiſſum ex actione reali,perſonali, & hypothecaria,14.& 15. *ibid.*
38 Poſſidente actore ex primo decreto actione perſonali comparente reo infra tres menſes à die decreti reficiendo expenſas parti, & pœnam Fiſco, ac præſtita cautione iudicij ſiſti recuperat tenutam, 1. 107
Vbi conſtat de delicto per inſtrumentum publicum exequutio facta ex primo decreto non expectato trimeſtri, citato reo ad reluendum fit venditio honorum vt ex pretio ſatisfiat creditori. 2 2. 108
Primi decreti practica recenſetur. *In ſumma ordin.* 2 1. *ibid.*

Principalis.

48 Principalis habetur pro confeſſo nolens reſpondere, 11. 136
Ab hoc decreto an poſſit appellari, 12. *ibid.*
Si interrogetur de facto antiquo vel alieno, an valeat, dicere *ignoro*, 13. *ibid.*
Eius procurator an teneatur reſpondere, 14. *ibid.*
Ipſe ſemper tenetur reſpondere, 15. *ibid.*
Interrogatus ſuper articulis impertinentibus non tenetur reſpondere, 16. *ibid.*
Examinandus an poſſit mittere procuratorem mittendo reſponſionem ſuper qualibet poſitione, 19 *ibid.*
Eius depoſitio in Regno petitur præſentatis articulis, & tenetur reſpondere per verbum *credo*, & *non credo*. 3. 13
Et ſi confiteatur, vel neget, quid agendum, 4. *ibid*
1 Poteſt in Regno interrogari poſt concluſum, 4. 2
48 An ſufficiat reſpondere *credo*, ſi inſtrumentum appareat, vel teneatur reſpondere ſimiliter, 5. 135
Peti eius depoſitio poteſt etiam poſt concluſum, *ibid.*
Statim tenetur reſpondere abſque conſilio Aduocati, vel procuratoris, 7. 136
An & quando poſſit petere, vt ei detur copia iurium, vt conſulat Aduocatum, 8. *ibid.*
Et quid ſi factum eſſet antiquum & intricatum, an teneatur ſtatim reſpondere, 10. *ibid.*
Si recuſat reſpondere, quid obſeruandum, 11. *ibid.*
Eius reſponſio per verbum *credo*, & *non credo*, quid operetur, 9. & 10. *ibid.*

Princeps.

24 Princeps an poſſit facere incapacem capacem, 12. 52
26 Regulariter non poteſt legum diſpoſitioni contrauenire, 5. 67
29 Ex noua cauſa ratione belli poteſt gratiam, & priuilegium renouare, 9. 89
41 In tempore poteſt alteri præiudicare, 11. 124

Priuilegium.

21 Priuilegium conceſſum Comiti Galaſſo Ciuitatis Luceriæ, 2. 51
Erat conferendi beneficia, 4. 51
Denegata fuit illi collatio, & quare, 24. & 25. 53
25 Hominis, & iuris communis, quando hominis præualeat, 26. 60
Fori conceſſum patri an extendatur ad filios, & vxorem, 27. 61
Conceſſum ratione perſonæ, vtrum habeat locum, ſi delinquat in quouis loco, 34. 62
36 Conceſſum viduis, pupillis, & aliis miſerabilibus renunciari non poteſt, 5. 101
39 Priuilegium eximens à iuriſdictione ordinaria expeditum ſine voluntate quandocumque ſuperuenit ante ſententiam, poterit opponi, 8. 110
18 Vbi eſt conceſſum perſonæ, non autem officio, tunc non poteſt M. C. ſe intromittere, 7. 39
23 Circa ſpiritualia Regi conceſſum an poſſit tranſmitti ad laicos, 9. 51
27 Perſonali non vtitur fideiuſſor, vide verb. *Fideiuſſor.*

Probationes.

1 Probatio attenditur non libellus, 3. 2
51 In iudicio fiunt non ſolum teſtibus, ſed etiam ſcripturis confeſſione iure iurando, & euidentia rei, 1. 140
Perſuaſiuè veriſimiles & minus concludentes quando ſufficiant, remiſſiuè, 7. 2
56 Per rei euidentiam eſt efficax, 1. 150

Procurator.

48 Procurator an teneatur reſpondere vt principalis, 14. 136

Propria Authoritate.

27 Propria authoritate quis rem ſuam non poteſt inuadere, 34. 74

Pactum quod propria authoritate quis poſſit vide verb. *Pactum.*

Quando liceat capere propria authoritate, 37. 75

Etiam per procuratorem, & pro debito tàm lucratiuo, quàm oneroſo, 38. *ibid.*

Prorex.

16 Prorex cum Collaterali Conſilio poteſt ex cauſa diſpenſare rigoroſis legibus, quæ tamen cauſa probanda eſt, 5. 67

Prouentus.

18 Prouentus ſunt fructus iuriſdictionis, 4. 38

Prouiſiones.

Prouiſiones Collateralis Conſilij, vide verb. *Collateralis Conſilij.*

9 Quæ expediuntur aduerſus Barones opprimentes va allos, 27. 15

Publicatio.

57 Publicatio in cauſa fit per interloquutoriam Iudicis, 1. 152

Non eſt de ſubſtantia iudicij, & propterea non annullatur ſententia lata abſquè publicatione, 2. *ibid.*

Non fit quando in aliqua cauſa ſummariè examinatur, 3. *ibid.*

Et quando fieri ſolet hoc caſu, poteſt fieri ad inſtantiam vnius partis, quæ præſentat examen, 4. 153

In cauſa per M. C. ſolet fieri cum reſeruatione, 5. *ibid.*

Fit examinatis teſtibus. *In ſumma ordin.* 13. 178

Pupillus.

36 Pupillus maior non incurrit in contumaciam, 13. 101

Non poteſt ſolus minor comparere, ſed requiritur præſentia curatoris, 15. *ibid*

Non poteſt pro debito carcerari, 17. 103

Quamuis ſit in inſtrumento obligatus, 18. *ibid.*

Maximè ſi eſſet enormiſſimè læſus, 20. *ibid.*

Et quid ſi contractus eſſet cum authoritate tutoris, vel curatoris, 22. *ibid.*

Q

Qualitas.

2 Qualitas fundans iuriſdictionem, ſi negetur, ante omnia ſummariè probanda eſt, 14. 4

Si decreto fuerit fundata, nè ab eo appellatus, amplius de nullitate dici non poteſt, 16. *ibid.*

39 Qualitas narrata in libello quæ dat, vel adimit iuriſdictionem, ſi negatur quid obſeruandum ſit, 4. 110

42 In ſupplicatione expoſita fundans iuriſdictionem, ſi pars negat datur particularis terminus ſuper ea, 8. 122

Quærelans.

Quærelans quid probare tenetur & exprimere in quærelis. *In ſummæ ordin.* 6. 181

Quod in vno.

17 Quod in vno conceditur, in aliis negatur, 7. 37

R

Receptans.

25 REceptans bannitum, & contumacem an ſubſit iuriſdictioni Iudicis bannientis, 46. 63

Et quid ſi eſſet bannitus à duobus iudicibus quis erit competens 47. *ibid.*

Recuſatio.

40 Recuſationis Iudicis exceptio ante omnia proponenda, 1. 111. & 9. 112

Illius materiam qui tractent, *ibid.*

Recuſationi Iudicis non eſt locus poſtquam quis oppoſuit exceptiones dilatoria coram eo, 2. 112

Et quid ſi ſimul cum dilatoriis declinatoria fuerit propoſita, 3. *ibid.*

Recuſationi an cenſeatur renunciatum, ſi poſt recuſationem comparuerit coram illo Iudice, 4. *ibid.*

Recuſationis cauſa iuſta quando quis litigat cum Iudice tamquam priuato, 1. *ibid.*

Quando id procedat, 14. & 16. 116

Cauſa erit lis, quo ad omnes de parentela, & quare, 12. 115

Ex cauſa inimicitiæ admittitur etiam in delegando, 13. *ibid.*

An ſit iuſta cauſa ſi conſuluit contractum, 17. 117

Recuſari poteſt omnis Iudex, 20. *ibid.*

Fiſci patronus. Item Secretarius Regni, & Delegati, ac Auditores, & an, & quando iſtorum in recuſationibus ſit faciendum depoſitum, 11. *ibid.*

Quare pœna ſit impoſita contra recuſantes, 30. 118

Regentes.

26 Regentes Regiæ Cancellariæ ſunt pars corporis Regis, 68

Regia Camera.

3 Regiæ Cameræ Summariæ Tribunal in quo conſiſtat, 10. 6

17 Eſt competens vbi agitur de intereſſe Fiſci, 35

An cognoſcat de cauſis Miniſtrorum ipſius Tribunalis, 2. *ibid.*

Ad eum remittitur articulus inter partes, qui poteſt afferre præiudicium Fiſco, 9. 37

Ipſius Miniſtrorum competentia remiſſiuè, 8. *ibid.*

18 Quando non cognoſcat de cauſis tangentibus partes, & non Fiſcum, nec de cauſis Officialium, & Adminiſtratorum dependentium ab ea, 20. 40

In ea tractentur concernentia Regale Patrimonium, & quomodo ſint illius Conſultationes exequendæ, n. 1. & 3. 38

Rei debendi.

31 Rei debendi ſi plures ſint, proceditur ſolum contra citatos, 3. 91

Et quid ſi alij ſint præſentes, 5. *ibid.*

Et quid ſi dece a re, cuius actio, vel defenſio primo loco ſibi competebat ſequentem agere patiatur 4. *ibid.*

Relationes.

35 Relationes Nuntiorum extra Ciuitatem, & diſtrictum quomodo faciendæ in citatione. *In ſumma ord.* 7. 97

Cætera vide verb. *Nuntius*, & verb. *Citatio*.

Remedia Capitulorum Regni.

30 Remedia capitulorum Regni implorantur, & an in eo procedi poſſit contra Eccleſiaſticos citatio fit per edictum,6. 90
Hoc eſt regale præſidium, quod præſtat Rex,vel eius Delegatus ſuper ſpolio,& violentia in poſſeſſorio.7. ibid.
Forma procedendi ſuper ſpolio virtute dictorum Capitulorum,& fundamentum,8. ibid.
Ordo procedendi & prouidendi comparente perſona Eccleſiaſtica aduerſus citationem per edictum,ſi ſua putauerit intereſſe 10. 91
Aduerſus ordinem, quod Regale præſidium præſtetur ſuper oppoſitis per clericum cum comparentem Iudex prouidet, 11. ibid.
De hoc præſidio diei poteſt de nullitate,12. ibid.
Aduerſus hæc remedia non datur repulſa nec beneficia competunt, & quare,13. ibid.
Neque admittitur probatio per rei euidentiam,13. ibid.
Et denegatur acceſſus ſuper faciem loci,15. ibid.
Sed contra vi le,18. 92
Hoc remedium ſolet remitti ad S.C.16. ibid.
Etiam ſublata inhibitione Iudicis delegati, ibid.

Remiſſio.

11 Remiſſio quando facienda ſit ad locum contractus, vel deſtinatæ ſolutioni: vide verb. *Forum*, & verb. *Conuenri*.
17 Remiſſionis articulum an ſit prouidendum per Iudicem, coram quo pendet lis.3. 35
25 Remiſſio cauſæ quando facienda ad incompetentem ratione connexitatis,& continentiæ, 19. 60
17 Remiſſio querelæ cum clauſula, *quod non accedat vbi partes offendeunt*,quando obliget,31. 74

Repulſa.

57 Repulſa infra quod tempus poſt publicationem concedi poſſit, 6. 153
Super ea examinantur teſtes in cauſa principali, ſi renunciantur futuræ repulſæ,7. ibid.
Terminus ſuper ea eſt communis,& datur arbitrio Iudicis, & in eodem termino poſſunt teſtes approbari,8. ibid.
Et quando & quomodo per viam reſtitutionis in integrum, 10. ib.
In ea an committatur audientia teſtium,11. ibid.
An detur, quando ante publicationem non fuerit proteſtatum, 12 ibid.
An detur in cauſis ſummariis, quando petitur cum ſuſpicione calumniæ, 13. ibid.
An admittatur in iudiciis poſſeſſoriis,& in quibus plena,vel ſemiplena probatio requiratur, 14. ibid.
Scripturarum an detur in ſummario poſſeſſorio manutenendi,15. ibid.
Fiſco an concedenda,16. ibid.
Repulſari an poſſint teſtes examinati pro vna parte ab eadem,17. ibid.
Et quid in teſtibus citatis pro me,18. 154
Repulſa repulſæ an concedenda elapſo termino,19. ibid.

Reſponſio.

45 Reſponſio in iudicio facta quando probet,8. 129
Et quid ſi facta fuerit ad interrogationem,9. ibid.

Reſtitutio in integrum.

29 Reſtitutio in integrum ex clauſula generali,ſi quam mihi quando operetur,remiſſiuè.8. 88
36 Competit etiam maiori ex clauſula generali,iuſto impedimento impedito,25. 103

Et quando ſententia poſſit retractari ex hoc titulo capitis generalis,26. 104
Vt petatur aduerſus contumaciam requiritur talis qualis petitio 31. ibid.
Et ſufficit ſi incidenter petatur, 32. ibid.
Petita ex iuſto impedimento, quando probandum ſit impedimentum,33. ibid.
Et quid poſt lapſum temporis appellationis,34. ibid.
An competat contumaci ſuper tenore inſtrumenti virtute ritus,35. ibid.
Deciſio S C.refertur,36. ibid.
41 Non competit aduerſus compromiſſum minori,7. 110
43 An competat minori aduerſus exceptiones ante litis conteſtationem omiſſas,12. 124
An competat ſiſco in pœnarum executionibus poſt præſcriptionem decurſam,14. ibid.
54 An competat aduerſus confeſſionem per ignorantiam,ſi quis fuerit læſus ex ea,48. 147

Reus.

25 Reus plures habens Iudices, cuius erit electio,48. 64
Et quid ſi plures habet ex priuilegio,49. ibid.
Citandus eſt coram Iudice competenti, *In ſumma ordin.* L. 172
Si non poteſt citari nec de perſona,nec in loco, quia ignoratur quid agendum,17. 174

Rex.

24 Rex ob benemerita concedit Caſtra cum omnimoda iuriſdictione,authoritate, & præhemınentia priuatiuè,1. 51
Angliæ erat Dominus omnium Eccleſiarum Cathedralium & aliorum maiorum, 16, 52
Ad Regem Franciæ ſpectauit collatio beneficiorum,quæ vacabant in quibuſdam Eccleſiaſticis,18. ibid.
Et Regi Apuliæ fuit conceſſa inueſtitura beneficiorum, 19, ibid.
Non dicitur merè laicus, quia conſecrationem ſuſcipit, 21, 53.
Habet in Ciuitate Luceriæ ius conferendi dignitates, & Canonicatus maioris Eccleſiæ, 23, 52
25 Ratione publicæ vtilitatis poteſt eximere vaſſallos à poteſtate Baronis, & à iuriſdictione ipſius nè extrahatur à ſeruitio, 44, 63.
Non poteſt ius tertij tollere, ſed an poſſit ad tempus vel re priuati,45. ibid.
Præſtat Regale præſidium aduerſus violentias ab Eccleſiaſticis illatas, & ſuper ſpolio, 7. 90
Reliqua circa hoc regale præſidium,vide verbo *Remedium Capitulorum Regni.*

Ritus M.C.

36 Ritus M. C. ſuper liquidatione inſtrumentorum eſt exorbitans à iure communi,19. 103

S

Sacri Conſilij.

3 Sacri Conſilij Tribunal in quibus conſiſtat, & an dicatur Delegatum,vel ordinarium,9. 6
Rotarum vnio, & adiuncti in eo dantur per Collaterale, 6, ibid.
12 Eſt ordinarium,& de eius iuriſdictione,4. 35
Cognoſcit de cauſis omnibus Actuariorum, & Porteriorum ſuorum, eius Præſes. *In fine* 37

Scriptura.

31 Scriptura in quibus caſibus requiritur, vt probetur, 1. 140

An requiratur in reſcripto, quando eſt probanda certa ſcientia, 3. ibid.

Principis mandatum per eum probatur, ibid.

In quibus caſibus ſemiplenam probationem facit, 4. ibid.

Diuiditur, quia alia eſt authentica, alia exemplaria, ſeu exemplum, alia priuata, 5. ibid.

Quæ dicatur authentica, 6. ibid.

Et quando probet, 7. ibid.

Per ſcripturam requiritur probatio in pluribus caſibus, 8. ibid.

Exemplum quando probet, 9. ibid.

Priuata quæ dicatur, & quando probet, 10. ibid.

Et quid antecedente partium voluntate, 11. ibid.

Antiqua priuata an probet, 12. ibid.

Antiqua quæ dicatur, 13. ibid.

Priuata in quibus caſibus probet, 14. ibid.

Priuata quibus modis, & adminiculis verificari poſſit, 16. 141

Priuata triplicis generis, Apocæ, libri apoſtillæ, ſeu literæ, 17. ibid.

Quæ non eſt tribus teſtibus ſubſcripta, ſed eſt probata per teſtes deponentes vidiſſe eam ſubſcribere tàm in actione perſonali, quàm reali, an probet, & præferatur inſtrumento poſteriori, 30. 142

Priuata an probet in præiudicium ſcribentis, & commodum ipſius, 32. ibid.

53 An & quando ſigillo comprobetur, 1. 143

Cætera vide verb. *Apocha*, & verb. *Littera*.

In marmore, vel columnis inciſæ ſcripturæ quando probent, 12. 144

Et quid de cronicis, 13. ibid.

58 Scripturarum præſentatio, & receptio teſtium pro earum comprobatione quando admitti debeant, 19. 17

57 Scripturæ in cauſa præſentandæ ſunt ante litis conteſtationem, 20. 154

Tunc præſentatæ ſunt in termino reproducendæ & quomodo poſſint in partem acceptari, vel negari, 21. ibid.

Earum impugnatio an detur in cauſis ſummariis manutentionis poſſeſſionis, 15. 153

Poſſunt præſentari poſt concluſum virtute clauſulæ concluſionis, 22. 154

In earum præſentatione an requiratur partis citatio, ibid.

Aduerſus eas præſentatas in termino, an ſit dandus terminus de earum redargutione, 24. ibid.

Secretarius.

3 Secretarius Collateralis Conſilij, qua pollet dignitate, 8. 6

Senes ſeptuagenarij.

35 Senes ſeptuagenarij non carcerantur in publicis carceribus, ſed eis aſſignatur domus loco carceris, 37. 99

Obligatus poſt eam ætatem non iuuatur priuilegio, 39. ibid.

Senectutis priuilegia, 38. ibid.

Sententia.

31 Sententia lata contra venditorem an obſtet emptori non citato, 8. 93

An fiat ei aliquod præiudicium, 9. ibid.

36 Diffinitiua quando retractari poſſit per reſtitutionem in integrum, vide verb. *Reſtitutio in integrum*.

40 Diffinitiua an ſit nulla lata ſine probationibus, 9. 131

Et quid ſi eſſet puoſtus iuris, 10. *ibid.*

A qua non eſt appellatum infra decem dies, & proſequutum infra quinquaginta tranſita in rem iudicatam. *In ſumma ordin.* 14. 178

60 Eius verba quomodo concipienda in iudicio agitato per procuratorem, & de condemnatione, 46. 164

Lata iudicio aſſiſtentiæ habet exequutionem paratam, nec retardatur per appellationem, 18. 162

Sed in caſum retractationis præſtatur cautio, 20. *ibid.*

Et facta exequutione cognoſcitur de appellatione, 21. & 12, *ibid.*

Quæ procedunt etiam in ſententiis infra duas vncias, 23. *ibid.*

Sententia, quæ continet maiorem ſummam, duarum vnciarum, & expenſæ non eſſent liquidæ, ao ſit exequenda, 24. *ibid.*

Et quid ſi ſententia non contineret certam rem, quæ eſſet extimationis duarum vnciarum, 25. *ibid.*

Procedit etiam in mandatis condemnatoriis, & abſolutoriis, 26 *ibid.*

Et io ſententia meri poſſeſſorij, 28. *ibid.*

Et in decreto exfractionis, 29. *ibid.*

Cætera vide verb. *Appellatio.*

Exequuta quando prætextu nullitatis retractetur, & quomodo, 41. 164

Aſſiſtentiæ eſt nulla, ſi ſit petitum plus debito, 45. *ibid.*

Seruiens Curiæ.

35 Seruiens Curiæ, vide verb. *Nuntius.*

Seruus.

16 Seruus ſtipulare, vide verb. *Stipulatio.*

Seruitia.

20 Seruitia vtilia præſtaos Principi venit ei parcendum in pœna capitali, 34. 47

Sæuitia.

9 Sæuitia eximit filium à poteſtate patris, 7. 14

Et vxorem à marito, 8. *ibid.*

Vaſſallum à Domino, & eius iuriſdictione, 2. 13

Cogit reſtituere dotem vxori, 9. 14

Et præſtare alimenta, ſi dos non ſufficiat, 10. *ibid.*

Sigillum.

53 Sigillo an, & quando ſcriptura comprobetur, 1. & 2. 143

Præſertim literæ Regis, 3. *ibid.*

An ex eo comprobetur ſcriptura priuata, 4. *ibid.*

Et quid in ſigillo priuato magnorum Dominorum, 5. *ibid.*

Et quid de ſigillo Iudicis, 6. *ibid.*

Et de Epiſcopis, 7. *ibid.*

Et quid in actis iudiciorum, & Tabellionum, 8. 144

Priuati impreſſio ad quid prodeſt, 9. *ibid.*

Illud probare ſufficit ſua voluntate appoſitum, quamuis non ſit proprium, 10. *ibid.*

De comprobatione literarum per ſigillum quis tractent, 11. *ibid.*

Solutio.

44 Solutio, & liberatio an præſumatur ex tradita inſtrumento debitori, vel reperiatur pœnes eũ, etiam ſtante pacto, quod ſolutio non poſſit probari niſi per teſtes, 6. 415

11 Promiſſa certo loco, quamuis ſtipulatio in alio ſit facta, attenditur forus deſtinatæ ſolutionis, 2. 18

34 Portis factæ quando præiudicet in totum vide verb. *Debitor*, & verb. *Creditor.*

Statutum

Statutum.

18 Statutum in dubio reducl debet ad ius commune,19. 40
25 Loci delicti attenditur, 9. 56
16 Artium eſt confirmandum in forma ſpecifica,& ex certa ſcientia.7. 31
Extra artes,& perſonas attis non valet fieri,8. ibid.

Stipulatio.

36 Stipulatio per ſeruum apud Magiſtratum fieri debet, & quid ſit obſeruandum pro ſtipulatione impedito principali, & periculo Magiſtratus an ſit,& qoid obſeruatum fuerit in Collat. Conſil. in renitentibus ſtipulare, 16. 101

Suſpectus, & Suſpicio.

49 Suſpectus Scriba, vel Actuarius quomodo remoueatur, 6. 137
22 Suſpicio oritur ex cognatione ſpirituali cum patre in Iudicem,etiam reſpectu cauſæ filij,4. 48
40 Suſpicionis Iudicis exceptio,vide verb. *Recuſationis.*
Suſpicio ex cauſa inimicitiæ admittitur etiam in delegando,3. 115
Regulariter ſuſpectus in cognoſcendo non extenditur in delegando,15. 117

T

Tempus.

4 TEmpus apponendum eſſe in litteris citatoris, & vna die pro alia in Ciuitate, & intra Regnum arbitrio Iudicis, dummodo non excedat tempus triginta dierum; & extra Regnum ſexaginta dies dantur,1. 9
Breue adeò vt ſit impoſſibile poſſe citatum accedere vitiat citationem, 2. ibid.
Nec arctat citatum comparere poſt eum,3. ibid.
Appoſitum vſque ad talem diem intelligitur incluſiuè, 4. ibid.
Si non fuerit præfixum valet citatio,quia intelligitur de iuſto, & quando, 5. ibid.

Terminus.

46 Terminus in cauſa principali ad probandum incumbentia, etiam attenta locorum diſtantia, qu antus eſſe debeat.1. 131
Quid ſeruetur in practica, 2. & 4. ibid.
Quando poſſit per Iudicem arctari, vel elongari,3. ibid.
Eius datio habet vim litis conteſtationis in Regno,5. ibid.
Abſque eo probationes an probent, 6. ibid.
Petitus & denegatus à Iudice an ſit nulla ſententia,7. ibid.
Quando ſine eo, & probationibus ſit diffinitiuè, vel ab obſeruatione indicij abſoluendus conuentus, 8. ibid.
Illo dato, ſi teſtes ſint extra locum, quid ſeruandum, 11. ibid.
47 Semel datur in cauſa, nec datur ad producendum articulos,ſed infra datum producuntur, 1. 132
Qui datur in cauſa viginti dierum dicitur peremptorius, 5. 133
Et ſi eſſet datus vſque ad talem diem incluſiuè, intelligitur, ſi termini ſint compatibiles, 6. ibid.
Eo elapſo teſtes non admittuntur, nec alia datur dilatio,ſed in termino ſunt producenda omnia, 7. ibid.
Limita in multis caſibus, 8. ibid.
48 Terminus ad quid datur in Regno, & quid in eo fiat, 2. 135
57 Super repulſa eſt communis,& datur arbitrio Iudicis, & in eodem termino poſſunt teſtes approbari, 8. 153

Præſentandi ſcripturas eſt ante litem conteſtatam , 20. 154.

Ad denunciandum principalibus procuratori, an concedendus , *In ſum.6.* 172

Si inſtetit ſibi dari procurator abſque eo ; quod citatus reputetur contumax, quid ſeruetur, 19. 174

Tertius.

58 Tertius ignorans litem, & comparens in cauſa, an poſſit ponere illud idem vel de directo contrarium, 16. 157

Teſtis.

31 Teſtis interueniens , vel ſe ſubſcribens, an videatur approbare, quæ in teſtamento apponuntur, 3. 93

46 Teſtium nominatio , vide verb. *Nominatio.*

Teſtes examinandi vide verb. *Audientia teſtium.*

47 Teſtes elapſo termino non admittuntur, nec alia datur dilatio, 7. 133

57 Examinari poſſunt ſuper repulſa in cauſa principali , ſi fuerit renunciatum futuræ repulſæ , 7. 153

Examinandi ſunt durante termino ſuper repulſa , quo elapſo non recipiuntur, 9. *ibid.*

Examinati pro vna parte , an repulſentur ab ea , 17. & 18. *ibid.*

50 Examinantur citato principali videndum iuramenta , 1. 138

Poſſunt examinari die feriato, ſi fuerit receptum iuramentum die iuridico, 2. *ibid.*

Eorum audientia committitur vltra dictam, 3. *ibid.*

Sine citatione non probant, niſi ſequatur eorum repetitio , 4. *ibid.*

Et quid ſi moriantur ante repetitionem, 5. *ibid.*

Et quid examinati in mortis articulo per notarium , non præcedente Iudicis mandato, 6. *ibid.*

Quam probationem faciant in poſſeſſorio. *ibid.*

Semper quod viuerent ſunt repeten 1,8. *ibid.*

Examinati in mortis articulo per anguſtiam temporis quam probationem faciant , 9. *ibid.*

Examinati in vltima die termini non citati, an probent , 10. *ibid.*

Et quid ſi repetantur ne probationes tempore pereant , 11. *ibid.*

Examinati in alia cauſa , an probent in poſſeſſorio , 13. *ibid.*

Et quid ſi ſint recepti ad Iudicis inſtructionem, 14. *ibid.*

Quando probent examinati parte non citata, 15. *ibid.*

An poſſint compelli ad deponendum in cauſa ciuili, & quomodo cogantur, 16. 139

Teſtium materia remiſſiuè, 17. & 20. *ibid.*

Teſti vnico quando præſtetur fides, 18. & 19 *ibid.*

55 Teſtes omnes poſſunt cogi ad teſtificandum , niſi expreſsè priuilegiati reperiantur , 13. 149

Priuilegiati aliquando compelluntur, & quando, 14. *ibid.*

58 Examinati ſuper articulo partis aduerſæ ſi ſunt falſi an liceat ponere articulum contrarium de directo, 12. 156

Et quid tunc probandum , 14. *ibid.*

Contrarios ſi quis vult reprobare, & confirmare ſuos , an poſſit ponere contraria primis articulis, 15. *ibid.*

Ipſorum interrogatio in prima depoſitione ſi fuerit omiſſa etiam poſt didicita teſtificata poſſunt examinari, 17. *ibid.*

Cùm nulliter fuerint recepti poſt publicatum, an poſſint repeti , 19. *ibid.*

An poſſint examinari publicatione non obſtante ſi eſſet nulla , 22. 157

An

An poſſit examinari quaudo ſuperuenerunt ad notitiam poſt publicationem, 26. *ibid.*
Cætera ſupple verb *Nominatio.*
Teſtes examinandi quando ſint *In ſumma. ordin.* 4. 177
Contra eos recuſantes deponere quid agendum, 6. *ibid.*
Numerus ipſorum parte petente refrenatur, 8. *ibid.*

Textus.

2 Tex. *in cap.* 1. *de priuilegiis, in* 6. quando ceſſet, 39. 62

Tranſactio.

4 Tranſactio liti finem imponit, 4. 50

Tribunal.

13 Tribunal Collateralis qua authoritate polleat, vide verb. *Collateralis.*
Ad quid fuerit inſtitutum. In increm.
Tribunal S. C. in quibus conſiſtat, vide verb. *Sacri Conſilij.*
Regiæ Cameræ vide verb. *Reg. Cam.*
Magnæ Cur. vide verb. *Magna Cur.*
21 Reuerendæ fabricæ vide *Pie diſpoſitiones*, & verb. *Fabrica Tribunal.*

Tutela.

3 Tutelæ excuſationem habent iuriſperiti aſſumpti ad conſilium Principis, 16. 7

V

Vaſallus.

8 Vaſallus an poſſit ad libitum mutare domicilium inuito Barone, & alienare bona, quæ habet in terra Baronis, 1. 12
Et quid ſi Baro habeat clauſulam, *quod non liceat diſcedere*, 2. 13
9 An poſſit, & quando eximi à iuriſdictione Baronis, 1. *ibid.*
An poſſit recedere à terra, ſi malè tractetur, 3. *ibid.*
Quæ oppreſſio requiratur, vt recedere poſſit. 1.. 14
Poteſt expelli à Barone, ſi fuerit tumultuoſus, etiam ſi non ſit ſubditus. 14. *ibid.*
25 Vaſallum eximere Rex poteſt à poteſtate Baronis ratione publicæ vtilitatis, vide verb. *Rex.*
Quomodo & quando moleſtare eum non poſſit Baro pro delictis antiquis, 50. 51. 64

Victus.

61 Victus ad expenſas eſt condemnandus 1 165
Pro ea tamen parte litis, pro qua temerè litigauit, 5. *ibid.*
Non ſolum in prima, ſed etiam in ſecunda inſtantia, 7. *ibid.*
Et quid de expenſis poſt ſententiam, 8. *ibid.*
Nec auditur in ſecunda inſtantia, quando in prima non probauit, niſi refectis expenſis, 9. *ibid.*
Exiſtente ſtatuto excuſatur ab expenſis ex iuſta cauſa litigandi, 16. 166
Si ſemiplenè probaſſet, quando deuenit ad iuramentum ſuppletorium, 25. *ibid.*

Vidua.

7 Vidua ſortitur forum viri, 19. 12

Voluntas.

10 Voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficium, 4. 44
Ex actibus prioribus, & poſterioribus colligitur, 30. 46

Vxor.

7 Vxor ſequitur forum viri, 20. 17
Etiam forum ex priuilegio, *ibid.*
An gaudeat priuilegio Neapolitano nupta Neapoli, 21. 12
Et quid in reſtitutione dotis, 22. *ibid.*
9 A viro recedit ob ſæuitiam, 9. 13
Nec tenetur redire etiam ſi iuret, & caueat de non offendendo, 8. 14
Et ei dotem reſtituere tenetur maritus, 9. *ibid.*
Et ſi fructus dotis non ſufficiunt alimenta præſtari, petere poteſt extra domum, 10. *ibid.*
Et quid ſi mulier non habuerit dotem, 11. *ibid.*

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google